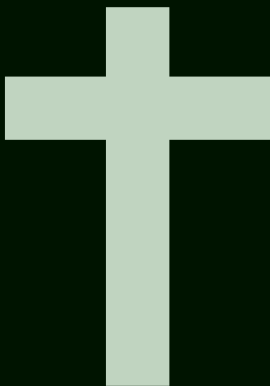

Moocaani iiji

New Testament in Muinane (CO:bmr:Muinane)

Moocaani iijɪ**New Testament in Muinane (CO:bmr:Muinane)**

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Muinane

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Muinane [bmr], Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Muinane

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

ee143c59-0697-5cd3-8fac-4f9da98f0b30

Contents

SAN MATEO	1
SAN MARCOS	76
SAN LUCAS	121
SAN JUAN	197
HECHOS	251
ROMANOS	317
1 CORINTIOS	347
2 CORINTIOS	376
GALATAS	397
EFESIOS	408
FILIPENSES	418
COLOSENSES	425
1 TESALONICENSES	432
2 TESALONICENSES	438
1 TIMOTEO	442
2 TIMOTEO	451
TITO	458
FILEMON	462
HEBREOS	464
SANTIAGO	488
1 SAN PEDRO AAME	496
2 SAN PEDRO AAME	505
1 SAN JUAN AAME	510
2 SAN JUAN AAME	517
3 SAN JUAN AAME	518
SAN JUDAS AAME	520
APOCALIPSIS	523

SAN MATEO

Jesucristo Siicijeminaa.

(Lc 3.23-38)

¹ Jinoodimou Jesucristo eedeetemihaiu iicaumo. Jaabo Jesucristo David, Abraham, icamisi iyaachi iicaubo.

² Jaabo Abraham Isaac onooboco seemevauhi. Jaabo Isaac seemevauhi Jacob onooboco. Jaabo Jacob seemeneu Juda onoobo bu saatoho inahabomi. ³ Jaabo Juda seemevauhi Fares, Zara, onoomisico. Jaamisi seejiu Tama onoogo. Jaabo Fares seemevauhi Esrom onooboco. Jaabo Esrom seemevauhi Aram onooboco. ⁴ Jaabo Aram seemevauhi Aminadaco. Jaabo seemevauhi Naaso onooboco. Jaabo seemevauhi Salmon onooboco. ⁵ Jaabo seemevauhi Boos onooboco. Jaabo seejiu Rahab onoogo. Jaabo Boos seemevauhi Obed onooboco. Jaabo seejiu Rut onoogo. Jaabo Obed seemevauhi Isai onooboco. ⁶ Jaabo Isai seemevauhi aivojiiho Davidco. Jaabo aivojiiho David taabau Betsabe onoogo. Jaago Uria onoobo taabaco udumitiihiugo Salomon onooboco seemevauhi.

⁷ Jaabo Salomon Roboan onooboco seemevauhi. Jaabo seemevauhi Abia onooboco. Jaabo Abia seemevauhi Asa onooboco. ⁸ Jaabo Asa seemevauhi Josafat onooboco. Jaabo seemevauhi Joram onooboco. Jaabo seemevauhi Uzias onooboco. ⁹ Jaabo Uzias seemevauhi Jotan onooboco. Jaabo seemevauhi Acaz onooboco. Jaabo Acaz seemevauhi Ezequias onooboco. ¹⁰ Jaabo Ezequias seemevauhi Manase onooboco. Jaabo seemevauhi Amon onooboco. Jaabo seemevauhi Josia onooboco. ¹¹ Jaabo seemevauhi Jeconia onoobo, bu inahabomi icamoco Israel cuumiminaaco Babilonia jiinijevi asatyuudihivi.

¹² Jaanobuunati Jeconia seemevauhi Salatiel onooboco. Jaabo seemevauhi Zorobabelco. ¹³ Jaabo Zorobabel seemevauhi Abiud onooboco. Jaabo seemevauhi Eliaquim onooboco. Jaabo seemevauhi Azor onooboco. ¹⁴ Jaabo seemevauhi Sadoc onooboco. Jaabo seemevauhi Aquin onooboco. Jaabo seemevauhi Eliud onooboco. ¹⁵ Jaabo Eliud seemevauhi Eleazar onooboco. Jaabo seemevauhi Matan onooboco. Jaabo seemevauhi Jacob onooboco. ¹⁶ Jaabo Jacob seemevauhi Joseque Maria taje iicauboco. Jaago Maria Jesuco seemevauhi Cristo imomo iicaaboco.

¹⁷ Jaamaño Abraham iicaunoti David ifiivuunovi icamo fahuseeci siino igueenemeheje idimobacajeva. Jaanoti bu siino tonoodibacajevaro, bu israelmico babiloniami

iguiinonimuro aamocasiunovi. Jaamo nanivaminaaco iicanicibadi. Babilonia jiinijevi satyuumo. Jaanoti bu siino tonoodibacajeva nigaciti jari Cristo fiivuuhi.

Jesucristo Ifivuuno.

(Lc 2.1-7)

¹⁸ Jilli Jesucristo fiivuuhi seeji Maria Joseque itajevaqui icacuui. Jaarugo diibomahi iicautinaacaro seemene ijeebifaño icacuui Moocaani Gaija mitya noojiri.

¹⁹ Jaanaa Jose aiji ijeebii imino iicahicaumaño imuguutiibo miyaminaaco diigo tolli iicaunoco uguubusunoco. Jilli lliivi diigoti gaajaciratino idugaavequi omoonijiruno,

²⁰ esamaajeri icahicaubovi fucu tigafañodi Moocaani toomominaafi diibovi ajafeveuboro diiboco nuuhi: Jose David iyaachi, igototiiboro Mariaco diitaabati gaayici oono diigofaño seemene ifiivosee Moocaani Gaija seemene.

²¹ Jaasee ifiivoseeque Jesuti momoni. Jilli diibo momo icaji diibo cuumiminaaco iimititi ataajasujiibo iicamaño, nooboro.

²² Jilli icauno johono Moocaani ihiimaaminaafi Isaia onoofofenedi unuuno imiyacafetequi:

²³ Bagocaja ohoovagoro seemevajigo. Jaabo momoji, Emanuel, nooboro. Jaano jino momo Emanuel onoono: Moocaani mihaivi gasecui, eneejiruno.

²⁴ Jaabo Jose aaicuudi, Moocaani toomominaafi diiboco unuubadi mooniubo Mariaco mogaiti gaayiciubo.

²⁵ Jaarugoma icautiibo iseemeneque iiciugoro Jesuti omomoniutinohachuta.

2

Jiinijeo Maaimomi Jesuco Emeecivauno.

¹ Jaabo Jesu fiivuuhi Belen onocuumivi Judea jiinijevi. Jaasumi Herode onoo bo toojiinije aivojibou.* Jaanaa Jerusale cuumivi gaseumo oriente aamijiti asaumo maaimomi gaseuhi. ² Jaamo dilluui: ¿Cuuca iicaabo judiomi aivojiibo ifiivoobo? Miñro miñhai orienteti imeecirigaico maatyimemere jino masaahi diiboco mihimovamo, noomoro.

³ Diito jilli unuunoco ihaivojiibo Herode uguubuuboro niji niji minifutuui, bu paryi Jerusale cuumi miyaminaa icano. ⁴ Jaaboro ihaivojiibo paryicino sacerdotemi aivojitoco ucuuhuvauboro, bu Moise tajibaco miyaminaaco ijiibeguefimoco icano ucuuhuvauboro diitoco dilluubo: ¿Naa, conoovi fiivejiibo Cristo? nooboro.

⁵ Jaanegui nuumo: Belen de Judeavi fiivejiibo tolli nooboro Moocaani iimaaminaafi caatinuihi:

* 2:1 Jaabo Herode Imityaabo onoo bo.

6 Hijo Belen Juda jiniye cuumi, aivo obocigotirucuumi, bu toojiniyeo aivojitoguiniovi diicarahi. Jaarunaa Moocaani bocigusuhi. Miio difañoti aivojibo fiiveji taacuumiminaa israelminaaco eteemejiibo, noono, noomoro.

7 Jaanoma iicaubo Herode diito maaimomico toovono ucuuhuvauboro imino dilluuhi diitoco imeecirigaico cofucu aatyimeunoco. 8 Jaaboro diitoco Belen cuumijaa agalluuboro nuubo: Tahí mofoo. Jaamoro imino midillu toosee iicamañoco. Jaamo mahatyimedi uco mijibogo uujoho bu tolliro imetequi, nooboro.

9 Jilli nooboro diitoco maaimomico ihaivojibo ijibuguuneri fuumo. Jaanaaca diibo imeecirigaico aamijiti aatyimeubo diito imega feehicauhi. Jaanofenevi jari imeecirigai samañoviro minifutuuhi toosee iicaunohallivi.

10 Jaagai imeecirigaico imaaimomi aatyimeumoro sihidi imo imo minifutuumo. 11 Jaadi toojafaño ajaaveveumo tooseeque atyimeuhi, bu seeji Mariaco icano. Jaamoro tooseguiino ememuivuumoro tooseeque imuumo. Jaadi isatyotaaco afaayumoro tooseeque aciumo oro, insienso, mirra icanoco. 12 Jaadi tigafañodi diitoco: Herode iicahigodi muhuumidino, noonoro afaguunegui, siijiriro uumiumo ijinijejaago.

Jesuma Caanimisi Egipto Jinijejaago Agauno.

13 Jaamo diito maaimomi ufuunobuunati tigafaño Moocaani toomominaafi Josevi ajafeveuboro diiboco nuuhi: Gañivo jaaboro seemeneque seejima ducibo Egipto jinijevi digaa. Jaaboro tahí diica jari ico onoonohachuta Herode amisi seemeneque guinejiibo igaicauqui, nooboro.

14 Jaanegui Jose agañivuuboro tooseema seejico icuboro fucufeneviro fuuhi Egipto jinijevi. 15 Tahí icaumo Herode iguijeveutinohachuta. Jilli icauno Moocaani ihiimaaminaafifeenedi unuuno imiyacafetequi: Egipto jinijeti Taseemeneque cuuhuvaji, unuuno.

Herode Seemeque Gaisiraicisuhi.

16 Jaanaaca Herode maaimomi diibo ijico agañunoco agaajaciuboro sihidi sifiiratuubo. Jaaboro seemeque paryicino gaisiraicisuubo mificabaciti guinovi iicaumoco paryi Belen cuumiri icaumo seemeque, bu paryi ihallidi iicaucuumije miyaminaa seemeque icano, maaimomi diiboco unuusumi paryi ifiivusehejeque. 17 Jilli miyaavuuno, Moocaani iimaaminaafi Jeremia acaatinuuno:

18 Guubuvusuno ico Rama onohigovi ataacasino sihidi ijivoonino; Jaago Raquel iseemeque ataago. Jaago imogotihí diigoco ajacusunoco ooomocinicuuneguiha, nooboro.

19 Jaanobuunati Herode iguijeveunobuunati siino Moocaani toomominaafi Josevi siino jafeveuhi tigafañodi Egipto jinijevi. Jaabo diiboco nuuhi: 20 Goova gañiivoobo seemeneque seejima diicibo dojicuviro duhumi Israel jinijevi gujivecuumo seemeneque agaicaauguehicaumo, nooboro.

21 Jaanegui Jose agañiivuuboro tooseeque seejima satyuuhi Israel jinijejaago. 22 Jaarunaa Arquelao onoobo caanibuna Judeavi aivojiboti iicaunoco Jose agaajauboro tahi ufunoco iguiubo. Jaaboco tigafañodi ijibuguunoma iicaubo Galilea jinijejaagoviro fuubo. 23 Jahigo ifutuudi Nazare cumivi icatuubo. Jilli icauno Moocaani iimaaminaa unuuno imiyaavequi: Jesu Nazareoobo, noociniji, unuuno.

3

Jua Nitiminaafi Sicaihigovi Jibeguehi.

(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

1 Tusumi Jua Nitiminaafi saauhi Judeati iicano sicaihigovi jibogooboro jilli neehicauhi: 2 Amihai imitico mejeevesucu, jino Moocaani aivoji iicajino fiitivucuuhi, nooboro.

3 Jaabo jaani Jua, johono diiboti Moocaani iimaaminaafi Isaia jilli nooboro acaatinuubo:

Saatoho ico guubuvusuhi sicaihigoti ocoovadiicinino:
Moocaani jihaiico mihimibachu; sano ticovoro jihaiico meheetavo, onono.

4 Jaabo Jua gaachehuu camellomi ijeene eetavotau. Jaabo machutahicau chahacami, bajo iimi icanoro. 5 Jaaboco uguubunicivamo saahicauhi Jerusale cuumiti. Paryi Judeao jinijeminaa, bu Jorda tehi fiitino iicano jinijeminaa icamo diiboco uguubunicivamo. 6 Jaamo iimitico jibogonobuunati Jua diitoco Jorda onohifaño nitihicauhi.

7 Jaanaaca bu diibojaago ajashutimo fariseomoto, saduceomoto icamo diibojaa iniquimaaivamo asaahicaunoco aatyimeuboro diitoco nuuhi: jiniimomibadi mihicano miyaminaa! ¿Mijoho amihaiico jibogonoti mataajaji nihicuno Moocaani omoonijino ifiitvonoti?

8 Jaanegui imino mihica miyaano amihai eedeehifico mejeevesuno foovono ihifuvusuqui. 9 Jaamoro mihai Abraham iyaachimihai, noomoro mihiimaadino. Miuro jino amihaiico neehi: Jiba guisiba icarubati Abraham iyaachimihaiti Moocaani fiivusujirahi. 10 Miuro jigaaje imibaicinicuuhi imohonoco iquitiqui. Jaabadi paryi imohono iiminoco onovatihhejeque miquitimoro cijigaifaño mijigasutahi. 11 Miyaano naha uujoho nifaihuri nitihicahi amihai imitico mejeevesucuuno jibogobadi

iicano. Jaanoti naha taabuunati asaabo am#haico nitiji Moocaani Gajjari, c#jigairi icano. Diibo tajanaan#ci#i mityahi. Jaama#o uujoho aivo ifotot#hi diibo t#haipaajeque asatyejirunovi. ¹² Jaabo usefa#o ipala icacu#hi. Jaaneri itrigoco iimibachuuboro ibeevaco aicuj#ibo. Jaaboro itrigo noovataco igranerofa#o ficuj#ibo. Jaaboro ibeevanoco j#gasuj#ibo ufucuro ajabaavejit#no c#jigaifa#o.

Jesuco Initiuno.

(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

¹³ Jaanaaca Jesu saauhi Galileati Jorda onoohijaago Jua iicauh#go diiboco Jua init#qui. ¹⁴ Jaarunaaca Jua iticoni imuguut#hi. Jaaboro Jesuco nuubo: *¿Uco naha #joho nitijirahi milliti bu #co uujoho nitijirahi? nooboro.*

¹⁵ Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Jaafa jisumih#ica tolli icano, tolli Moocaani ataj#banoco imino momoon#qui, nooboro.

¹⁶ Jaadi Jesuco init#ubo iteehifa#oti iinovaubacaro niqueje faayacafutu#hi. Jaanofa#oti Jesu aty#meu#hi Moocaani Gaija nim#hubadi jeevaabo diibohall#vi in#itovaunoco. ¹⁷ Jaanaaca guubuvusuuno niquejefa#oti unuuno: Jaani Taseemene aivo agaj#ibo diiberi sihidi uujoho imo imo iicaabo, unuuno.

4

Jesuco Iji In#suuno.

(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

¹ Jaanaacaro Moocaani Gaija Jesuco satyu#hi sih# sicaih#govi, iji diiboco in#suqui.

² Jaabo tah#go icaubo cuarentadi cuujeva, bu cuarentadi fucuva icano machut#bo. Jaanobuunati jari diibo ajeba aivu#hi. ³ Jaanegui#ha ih#ji Jesujaa asaaboro diiboco n#suvauhi jilli nooboro: Miyaano Moocaani Seemene idiicahach#iji jiba guisibaco taj#ba maahunoti iminifetequi, nooboro.

⁴ Jaarunaa Jesu diiboco iimusu#hi: M#ro Caatin#haame neehi: Id#noro maahu sefari miyam#naafi icajit#hi, tolliro bu Moocaani iji sefari icaj#ibo, noono, nooboro.

⁵ Jaadi ih#ji Jesuco satyu#hi iimino Jerusale cuumihall#vi. Jaaboro diiboco caamovono ficuubo Moocaani iija niibahucu n#jequevi. ⁶ Jaaboro diiboco nuubo: Miyaano aivo Moocaani Seemene idiicahach#iji juugati baavi casiniivo. M#ro Caatin#haamefa#o noono: Moocaani itoomom#naaco taj#baji #co itemequi ihusene-

hall#vi #co gaayicin#jimo. Jaabo guisiba sefavi dit#hai#o aivovotino iicaqui, noono, nooboro.

⁷ Jaanegui Jesu diiboco iimusu#hi: M#ro tolliro noono Caatin#haamefa#o: Moocaanico n#sudino, noono, nooboro.

⁸ Jaanaaca bu siino ihiji diiboco satyuuhi caamovobai ni-
jequevi. Jaaboro paryi diiboco #fusuubo fanoojiinjeneque
paryi ihaivojinoma. ⁹ Jaaboro diiboco nuubo: Meeci, paryi
jinooco ico uujoho aciji, taaguino ememu#ivooboro uco idi-
imohachiji, nooboro.

¹⁰ Jaanoma iicaabo Jesu diiboco nuuhi: Satanas fuucu,
miro Caatinihaame neehi: Moocaani Dioscoro diimo.
Jaaboro diibocoro deecivo, noono, nooboro.

¹¹ Jaadi jari ihiji Jesuditi buhigovi minifutuuhi. Jaadi
Moocaani toomominaa asaaumoro diiboco jeecivovauhi.

Jesu Ticonihi J#bogoobo Galileavi.

(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

¹² Jaanaa Jesu guubuui Jua civojafaño iicaunoco uguubu-
uboro fuuhi Galilea jiinijevi. ¹³ Jaaruubo Nazare cuumivi
icauti#boro ufuubo icatuuhi Capernau cuumivi, Zabulon, Nef-
tali icamisi jiinije onohigo muuajiniri iicaucuumivi. ¹⁴ Tolle
icauno, Moocaani iimaaminaafi Isaia acaatinuno imiyaa-
cafetequi:

¹⁵ Zabulon jiinije, Neftali jiinije icano muuajinidi iicano
j#hairi, Jordanti aamijjaagovi, Galilea iicahigo ju-
diomi iicatimo iicahigo. ¹⁶ Civoño jiinijeguiino iicau-
moco achicuno seseene. Jaabadiro bu guijeve civo
jiinijeguiino iicaumoco sese achicahi, nooboro.

¹⁷ Jaadi jari Jesu ticoniui miyaminaaco j#bogoobo:
Ami#hai imitico mejeevesucu jino Moocaani aivoji
fiitivucuui, nooboro.

Jesu Coovahi Igueenemehejedimo Fiiciminaaco.

(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

¹⁸ Jaanaaca Jesu feehicauhi Galilea muuajinidi. Jaabo
atyimeuhi miimisiici inahaboma icamisico. Saafi momou
Simon onoobo bu samomou Pedro. Jaanoti saafi
momou Andre onoobo. Jaamisi fiiciminaatisi iicaumaño
isinicuuhuneri muuaifaño fiicihicaumisi. ¹⁹ Jaamisico Jesu
nuuhi: Tadyojicuti masaa amisisico miyaminaa fiiciminaatisi
eetavequi, nooboro.

²⁰ Jaasumiro isinicuuhunoco ejeevesuumisiro diibo
dojicuti fuumisi.

²¹ Bu jaano janaanici Jesu siino sitisico atyimeuhi: Jacoobo
onoobo, bu Jua icano icamisi Zebedeo achimisico, imeene-
gafaño caanima iicaumisi isinicuuhunoco amaahunumisico.

²² Jaamisico Jesu ucuuhuvaunegui caanico imeenegafaño
ejeevesuumisiro diiboma fuumisi.

Jesu Sihidi Miyaminaaco J#beguehi.

(Lc 6.17-19)

23 Jaabo Jesu fahigovadi Galilea jiiñijeri feehicauhi faacuumiva sinagogajanofaño jiiibogoooro. Moocaani aivoji jiiibogo iimino jiiibogoco jiiibogoooro, bu fanoova guihuvaneri iguihuvamoco buheesuuboro. 24 Jaanoco Jesuditi guubucuumo paryiicino Siria jiiñijeri. Jaamoro diibojaa sivaumo paryiicino fanoova guihuvaneri iicaumehejeque fanoova aivoneri, bu emeimivatomehejeque, epilepsia guihuvani iicaumoco, bu idiño isifañimehejeque icano. Jaamoco Jesu buheesuhicauhi. 25 Jaaboco bucasihicaumo sihidi miyaminaa Galileaoto, bu Decapoli jiiñije cuuminooto Jerusale cuumiteheje, bu Judea jiiñijeoteheje, bu Jordan aamijijaagoteheje icamo.

5

Ifabaihallivi Jesu Ijiiibuguuno.

(Lc 6.20-23)

1 Jaanaa Jesu sihidi miyaminaa iicaumoco aatyimeuboro caamo ifabai nijequevi ufuuboro casivutuubo. Jaabo cojivi ijiiibogominaa igaivuuhi. 2 Jaadi Jesu ticovauhi diitoco ijiiibogoooro jilli nooboro:

3 Imicani icamo Moocaanico iimogomo ijeebño ñdaasumaño. Jaamaño niquejefaño mihicaji.

4 Imicani icamo ñdaasuno iicamo. Diitoco Moocaani jacusuji.

5 Imicani icamo, ijeebño isicumo. Diito jiiñijeque Moocaani aaciguujeque gaayiciji.

6 Imicani icamo iiminoco omoonijirunoco aivo iimogomo. Diito imo imo minifeteji.

7 Imicani icamo sitaaco ñdaasugomo. Diitoco Moocaani ñdaasugueji.

8 Imicani icamo ijeebii imihinivatimo. Diito Moocaanico atyimeji.

9 Imicani icamo sajeebii icaco omoonimo. Diitoco Moocaani: Taseeme, eneejimo.

10 Imicani icamo Moocaani iimogonoco omooninohalliti diitoco ijiiheveeme. Diitononeji niqueje aivoji.

11 Imicani amiihai tahalliti amiihaico miyaminaa aivonoono onoomoro ñdaasuno omoonimo, amiihaihallivi sicamañehejeque ijiiibocasimo. 12 Jaasumi sihidi imo imo mihica, toono jaada ufucu niquejefaño sihidi jeevano ijaadaco magaayiciji. Miïro tolliro amiihai imegavi iicaumo Moocaani iimaaminaaco ñdaasuno moonimo.

Jiiñije Imuhu Ohoovicino.

(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

13 Amiihai jiiinije imuhu. Jaano imuhu ijeevetecuuruva, ijinejeri bu miihimuhunijirahi; jinejebaguiiha imicuujiitiruno? Jaanoco buhi magañinoco miyaminaa quicujirahi.

Jiiniije Aachicinita Ohoovicino.

14 Amiihai jiiinije aachiciniminaa. Miiro ifabaihalliri iicacuumi toovono icatatihii. 15 Bu jaabadiro cuugahuco minimoro siinerihallivi mafabaacutatihii. Jiiiro ofoovomañovi caamo mificutahi paryi jaahe iicamoco ihachiciniqui. 16 Jaabadi amiihai momooni amiihai foovo miyaminaa imefeenevi foovono ihifuvusuqui. Jaamoro amiihai imino momooninoco aatyimemere, Moocaani niquejefaño iicaaboco imequi.

Jesu Tajibaco Ijibogono.

17 Uco mehesicinidino, Moise tajibaco, bu Moocaani iimaaminaa jibogoco icano finisuvaabo, noomoro. Jilli toono unuuno imiyacafetequi saahi. 18 Miiro miyanotiro amiihaico neehi: Niqueje, jiiinije icano iicanohachuta tajibahaame naavutusuti sanooba gañicafetejitihii, ufucu iicajino iicanohachuta. 19 Jaamañi tajibati sanoogayi ajashurunoco miyaano nootiibo tolli omoonibo, bu jaaboro sitaaco tolliro imitino imooniqui agaajasuuboco ufucu niquejefaño tolliro jilli imihifooboti noocafetejiibo. Jaanoti imityagooboro imino omooniboro sitaaco tolliro imooniqui ijibogoobo ufucu niquejefaño aivo miyaaboti noocafeteji. 20 Miiro jino amiihaico neehi: Amiihai caatiniminaa, fariseomi icamo iicabadiro mihicamoro Moocaani iimogonoco momoonitihachiiji bu niquejefaño mefeelijitihii.

Icajisuditi Jesu Ijibogono.

(Lc 12.57-59)

21 Amiihai muguubuhicacuuhi, amiihai eedeetemiihaico jilli unuunoco: Gaicaudino; cajaanihacho sitaaco agaicaaubo castigacafeteji, noomoro. 22 Miiro jino uujoho amiihaico neehi: Cajaaniyohacho inahabojaago isifiiratomo castigacafeteji. Cajaaniyohacho inahaboco imitino onoomoco aivo isefa aivojito castigaji. Jaanoti bu inahaboco: Miyaaboividi, onoomo infierno cijigai ñihicuguiino guinovii minifeteji.

23 Jaanegui Moocaanico imequi ofooboro dinahaboma imitino idiicanoco edesafotooboro, 24 siino uduumiiboro iticoni dinahabojaagovihi difoo. Jaaboro diibo dimijivotoobo sajeebii minifototo. Jaadi jari duhuumiibo Moocaanico diimoto.

25 Jaanoti bu cajaaniyohacho dihallivi ijibogomoro ico isisusuqui asatyohachiiji, dinahaboma jiihaiviro dimijivo. Ico dugaacuminaafico acitotiibo iicaqui. Jaabo diibo

sisiminaaco ico acijiruubo. Jaamo ico civojafaño jñhacujirahi.
 26 Miyanotiro ico neehi: Tahigoti dihiinejitirahi niinojegayico
 adaadutinohachuta.

Jesu Jñbeguehi Sifigoma Mihicajirunohallivi.

27 Amñhairyo muguubuhicacuui sñcije unuucunoco:
 Sifigoma diicadino. 28 Mñro jino uujoho amñhaico neehi:
 Cajaatyohacho gaigooco imogomoro emeecimo ijeebñfañodi
 diigoma icacuui.

29 Jaanegui dimiyanaagohaallñ ico imitifaño
 agaññsuhachijji, toollñco dñcñbo tehesino gaññ; imijirunaa
 difiti samañogayiro ñti agaññcafotono. Jaanoti imijitiruno
 faabohoro difi cñjigaifaño agaññcafotono. 30 Jaanoti
 bu dihuse dimiyahuse ico imitifaño agaññsuhachijji
 quiticñbo tehesino gaññ; imijiruno samañogayiro ñti
 agaññcafotono. Jaanoti aivo imijitiruno faabohoro
 cñjigaifaño agaññcafotono.*

Jesu Jñbeguehi Gaigooco Ejeevesufinohallivi.

(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

31 Tolliro bu sñcije nuumo: Cajaanihacho mogaico
 ejeevesumo, diigoco ejeevesucunohaameque ihaciqui,
 noono. 32 Jaarunofaño uujoho neehi: Cajaanihacho mogaico
 ajevahalliti icatino ejeevesuhachijji diigoco ajeva imitico
 icisuubo. Jaamaño sifi ejeevesucugoco ñcñbo diigofañodi
 ajeva imitico icih.

Jesu Moocaani Momofañodi Monoonicinhallivi Jñbogono.

33 Tolliro bu muguubuhicacuui, sñcjeminaaco unuunoco:
 Moocaani momofañodi unuucunoco bañidino diibo
 imefeenevi, noono. 34 Jaarunaaca uujoho amñhaico neehi:
 Moocaani momofañodi mohoovicidino, niquejefañodi
 oovicimoro meneedino, toono Moocaani aivoji icaga
 iicahigo. 35 Tolliro bu jiinjefañodi mohoovicidino, toojehallivi
 Moocaani itihaico ificuunicije iicamaño; bu Jerusale
 cuumifañodi mohoovicidino, tuucuumi Aivojñbo Jesu cuumi
 iicamaño. 36 Tolliro bu oovicñboro: Tañigai seseeteji, needino.
 Tolleneeneri sajabaco diinigaijeque seseetesujirahi, nacu bu
 civutusujirahi jaanucuhu. 37 Jilli ticovonoro: Jñhi, Chahano,
 monoo. Jaanoti janaanicivi mejeenesucunoo, toono ijiti
 asaacunoo.

Mñno Minaafico Magajino.

(Lc 6.29-30)

38 Amñhairyo muguubuhicacuui, sñcije jilli unuunoco:
 Saafi aallñco ifnicaruhachijji, bu diibo aallñco
 finicarujirumo. Tolliro iigaico igaññsuruva, bu diibo

* 5:30 Jino jilli iiminocoro mooni, imitico deetavedino, eneejiruno.

iigaico gañhijirumo. ³⁹ Jaarunofaño uujoho amihai neehi: Imitiboma mihibacacidino. Ivinaca jilliro saatoho amihai imeti agabacuhachiji, saanaagohimeque bu mahaci tolliro bu igabacui. ⁴⁰ Tolliro bu cajaanoyohacho ico ahaamimoro dicaamoojaco udumiticigohachiji, tolliro bu disacoco daaci. ⁴¹ Jaanoti bu tolliro saatoho, fiisetaco minooi kilometro ticovovi satyequi atajibahachiji igueeneme kilometro ticovovi satyo. ⁴² Jaanoti bu cajaanoyohacho ico siinoco idillumoco daaci, bu duvuduvedino sita ico: Uco tooneguiha presta, noomoro idillumediti.

Diminaaco Gaiji

(Lc 6.27-28, 32-36)

⁴³ Tolliro bu siicije unuunoco muguubucuuhi: Digataavominaafico gaiji. Jaaboro diminaafico dihegue, unuunoco. ⁴⁴ Jaarunofaño uujoho amihai neehi: Amihai minaa magaiji, Moocanima mihiimaa amihai aivonoono onoomoro idasuno omoonimohallivi.† ⁴⁵ Jaachiji amihai Caani niquejefaño iicaabo seemeti mihicaji. Miho diibo inihibaco iinusuhicahi iimitimohallivi, bu iimimohallivi icano, bu tolliro nijabaco galluhicaabo iimihijimohallivi, bu iimiti iijiminaahallivi icano. ⁴⁶ Jaanoti bu amihai agaijimocoro magaijihachiji, ¿milli bu ijaadaco magayicijirahi? Miho bu impuesto jaadusuminaa imitimo iicarumo tolliro mooninichi. ⁴⁷ Jaabadiro bu dinahabocoro idilluhachiji, ¿minodi imico toono edeetavono? Miho bu tolliro Moocanico agaajatimeheje tolliro moonifih. ⁴⁸ Jaanegui amihai neehi: Imimo mihica oono amihai Caani niquejefaño iicaabo aivo imiibo iicabadi.

6

Jesu jibeguehi Imihusene Mihicanohallivi.

¹ Amihai imino momooninoco miyaminaa imega momoonidino; jilli amihai imityaguequiguiharo. Jaanoti tolli momonihachiji amihai Caani niquejefaño iicaabo ijaadaco amihai acijitih. ² Jaaneguiha siinoti ucuujivaachumoco siineri adaamususumi faacuuminaacoro gaajasudino: Oono banisuminaa sinagogajanofaño, callenefeenevi icano omoonifibadi. Jaamo jilli mooninichimo miyaminaa diitoti imino ihiimaaqui. Jaarunofaño uujoho miyanotiro amihai neehi: Jaamaño miyaminaa ico iimono toonorucu dijaada. ³ Jaanoti naha ijoho idaasumoco siinoco adaacihachiji, toovono daaci, dimiyahuse omooninoco dinanihuse gaajacitino iicaqui.

† 5:44 Sahaamefaño janaanichi jilli ficuumo: imino monoo amihai imitino onoomoco, imino momooni amihai ijiheguemeque.

4 Jilli toovonoro deetavo, jaachiiji diicaani niquejefaño iicaabo toovono edeetavonoco aatyimeebere ico ijaadaco ihaciqui.

Jesu J#ibeguehi Moocaanima Iimaaco.

(Lc 11.2-4)

5 Jaamo bu am#ihai Moocaanima mihiimaasumi ba#isum#inaafi iicabadi mihicadino. Diibo imeguefihii julleecin#iboro sinagogajanofaño ihiimaabo, bu callenejininovi jilli miyaminaa diiboco ihatyimequiguiiharo. Miyanotiro am#ihaico neehi: Toono miyaminaafi obocigoneriro jaaducafutucuuno. 6 Jaanoti naha #joho Moocaanima idiimaajisumi, dimecufaño idicafotooboro cuhufono diguhugaco fabaacuubo diimaa Moocaanima #ro idiicahigo. Jaachiiji diicaani niquejefaño iicaabo toovono omooninoco aatyimeebere ico ijaadaco acijiibo.

7 Jaabo Moocaanima idiimaasumi jilli mi#ifoneheje sicama#eheje sama#ocoro unuucuma#ocoro siino needino: Oono Moocaanico agaajatimo iicanicibadi: Fine jilli: sihidi ihiimaaneri Moocaani uco guubuhi, noomoro eesicinifimo.

8 Jaamobadi mejeevadino. Mi#ro Moocaani imegaviro am#ihai midillut#inaacaro gaajacuuhi am#ihai mucuuji#vaachunoco.

9 Jaaneguiiha am#ihai jilli noomoro Moocaanima mihiimaa: Moocaani niquejefaño idiicaabo, jaafa dimomo imino ijeevadi ficucafetehi. 10 Jaafa dihaivoji saahi. Jaafa dijeeb#i onoobadi eetavocafetehi jiin#ijehallivi, oono niquejefaño iicabadi. 11 Mi#haico daaci machutaati fafucuvaaciviro. 12 Jaaboro mi#haico mohimitico buusu, oono bu mi#hai, mi#haico imitino omoonimoco toonoco mihimibachubadi. 13 Jaaboro mi#haico in#isunofaño ga#isudino. Mi#haico imiti iji useti taajasu.* Fine.

14 Mi#ro am#ihaico sita imitino omoonimoma toonoco mihimibachuhachiiji, bu tolliro am#ihai Caani niquejefaño iicaabo am#ihai imitico imibachuji. 15 Jaanoti am#ihai sitaama mihimibachucasitihachiiji, bu am#ihai Caani niquejefaño iicaabo am#ihai imitico imibachujitihii.

Jesu J#ibeguehi Aigahallivi.

16 Jaabadiro bu am#ihai safucuco mahaigasumi am#ihai imeque idaasuno miminiyudino, oono ba#isum#inaa omoonin#icibadi. Diito tolli moonifihii amachutinoco miyaminaa ihatyimequi. Jaanegui am#ihaico neehi: Toono ijaadaco mi#icicuuhi miyaminaa obocigoneriro. 17 Jaanoti #joho machut#ibo adaigasumi di#imeque nit#ibo imino feedamaje, 18 miyaminaa machut#ibo adaigai#ocoo

* 6:13 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Mi#ro pary#icinoro diino aivoji, mitya dihovos#i ufucuro ifin#ijitino icano, onoonoco.

gaajacitimo iicaqui, idiiboro niquejefaño iicaabo Moocaani ijeevadi samisi diiboma mihicaabo igaajaqui. Jaabo ico toono jaadaco aciji.

Niquejefaño Mubusumijema Mihicano.

(Lc 12.33-34)

¹⁹ Jijehallivi sihidi busumijeeneque mititibaandino, deera ifinisufijehallivi, bu tolliro paryi busumijeene unucufijehallivi, bu tolliro nanivaminaa ananinicinehejehallivi icano. ²⁰ Ivi idihigoro niquejefaño sihidi busumijeque mititibaani, deera ifinisutihigo, fanoova unucutatihigo, bu nanivaminaa ananifitihigo icano. ²¹ Miïro amïhai busumijeene icahigovi, bu amïhai jeebï icajirahi.

Mofi Imitino, Bu Imino Icano.

(Lc 11.34-36)

²²⁻²³ Miïro saafi ihaallï iimitïbo imino icajitïrahi. Jaabadiro saafi ijeebï iimitïbo imihusetihi. Jaabo iimitinoguiino icaji. Jaanoti Moocaani ijeebïco iimibachuhachiji imihusetejïbo. Moocaani iimogobadi icacujïbo. Jaanoti mïno imitico iminobadi mehesicinihachiji, janaanïcivi aivo imitino.

Moocaani, Bu Nihibami Icano.

(Lc 16.13)

²⁴ Miïhaiñooba miimisiici ihaivojïtisima icajitïrahi. Miïro saafico ijïhegueebere saaficoro gaijïjiruubo. Jaabadiro bu sano nihibamico, Moocaanico icano magaijïjïrahi.

Moocaani Iseemeque Teemefihi.

(Lc 12.22-31)

²⁵ Amïhaico neehi: Niji niji amïhai jeebïnoco moonidino toono sefari mihicaqui, mamachujirunehejeri, bu mahadujirunehejeri icano, bu tolliro mijïcinijino gaachehuri icano. ¿Nacu mofi gaachehu janaanïcivi jaaducafototihi? ²⁶ Enecau oono joomi caamodi agahafomoco mihïfinici, basutirumo, bu abasuno noovaco icitirumo icano. Jaarumoco amïhai Caani niquejefaño iicaabo† diitoco machuco acïfihi. Jaamo diito joomi janaanïcivi amïhai majaaducafetehi. ²⁷ ¿Nacu amïhaiti cajaanï siino janaanïcïcovovi macamevetejïrahi toono fanoovari niji niji mihicahicanoti?

²⁸ ¿Jaamo collihi amïhai gaachehuri niji niji mihicahicahi? Enecau oono deecanoco mihïfinici, ducicamaaitiruno gaachehunoco eetavotiruno icano. ²⁹ Jaarunaa amïhaico neehi: Salomon aivo sihidi jeevano iminoonoma icauruubo toono deecanobadi jeevautihi. ³⁰ Jaabo Moocaani, buhïcaga toono ñaavahu jaachiji bajïfaño icano, civohogo

† 6:26 Moocaani

iquitica fotonoro cūjigaifaño jigasuca fotonoro icarunoco Moocaani imino gaachehuco mijihacubadi moonihi. Jaanegui amihai gaachehunoco jicujiibo, ajashucani amihai miyaavogo mihicano miyaminaaco. ³¹ Jaanegui niji niji mihicadino jilli noomoro: ¿Jinejeque jana mamachuji? ¿Jinejeque jana mahaduji? ¿Jinejeque jana mijicafeteji? noomoro. ³² Miro jihomonehejequere imiyaavogotimo guinehicahi. Jaanoti naha amihai, amihai Caani niquejefaño iicaaboma mihicahi. Jaabo gaajacuuhi amihai paryi tonehejeri mucuuji vaachunoco. ³³ Jaaneguiiha Moocaani aivojijaagoviro dijeebico ficu, jaaboro diibo iimogonocoro deetavo icano. Jaadi jari paryi tonehejeque bu gaayiciji. ³⁴ Jaaneguiiha civohogo iicajinehejeri amihai jeebico niji niji momoonidino. Toono amihaiti civohogoro finijitih. Fafucuvaaciviro ima ajashutino icahicacuuno toono niji niji idiicano.

7

Sifi Imitico Needino.

(Lc 6.37-38, 41-42)

¹ Sitaaco iimiti meneedino, jaachiji amihai bu Moocaani amihai imiti needino. ² Toono amihai sitaaco menehicabadiro bu amihai moonijiibo, bu oono amihai sitaaco mohovihicaneriro amihai oovicijiibo. ³ ¿Jaabo milli bu dinahabo aallifaño iicano beevagayico daatyimejirahi, dihaallifaño bu icatuuci cutuucico atyimetiboro? ⁴ Jaabo ijoho dihaallifaño cutuucima idiicaabo, ¿milli bu dinahaboco neejirahi: Juugavi disaa oono dihaallifaño iicano beevagayico ico iciqui, nooboro? ⁵ ¡Bañisuminaafi idiicaabo! Iticoni toono dihaallifaño icatuucico dūci. Jaadi jari imino daatyimeebere dinahabo aallifaño iicano beevagayico dūciji.

⁶ Iiminoco imiyaavogotimo jicubadi iicamoco mahacidino, amihaijaagovi emecafotomoro amihai dedaahenidimo. Bu amihai iimogonoco diito iimitimo faafaimibadi iicamoco mahacidino, toono iiminoco quicudimo.

Midillu, Miguino Icano.

(Lc 11.9-13)

⁷ Midillu amihai Moocaani ihaciqui. Miguino, jaamo mahatyimehi. Tolliro bu guhugati mocoova amihaidi ifaayiciqui. ⁸ Miro idilluubo gaayicifih, bu iguinoobo atyimefih; bu guhugati ocoovaaboco faayicifimo.

⁹ ¿Nacu icamo saatohoba amihaiti amihai seemeneque maahuco idillusumi guisibaco mahacijirumo? ¹⁰ ¿Nacu bu taavaaboco idillusumi jininocoro mahacijirumo? ¹¹ Miro

amihai mihimifitirumo iiminocoro amihai seemeque mahacnoco magaaahi. Jaanegui imi amihai Caani niquejefaño iicaabo iiminoco aciji midillumoco!

¹² Jaaneguiha amihai sitaama imino mihica oono amihaima diito imino iicanoco mihimogobadi; Miïro tolli Moise tajjiba neehi, bu Moocaani iimaaminaa aamene neehi icano.

Ijene Jihai Aamiji.

(Lc 13.24)

¹³ Ijene jihai aamijiriro mijicamaaje. Jaanoti oono gujefefaño asatyono jihai aamiji guiraahi, jihai guiraahi icano. Jaano carecunoono jahigoviro sihidi miyaminaa feehicahi.

¹⁴ Jaanoti naha fiivojaa asatyono jihai aamiji, bu fiivojaa asatyono jihai icano ijene, ajashuno icano. Jaamaño mïdimoro atyimehicahi.

Imohoco Inoovatatiro Magaajatahi.

(Lc 6.43-44)

¹⁵ Amihai ifico magaihuini oono abañififimo uujoho Moocaanijaagodi iimaahi eneehicamoti. Diito amihaijaago saaji ovejamibadi iminifotomoro. Jaarumo fañooto jicumi sifiirafimo. ¹⁶ Jaamoco magaaajaci omooninehejeti; miïro mijjoho baacuco jaanoti icitatihi, bu añaajeque jarimohoti icitatihi icano. ¹⁷ Miïro paryi iimino imohono iiminocoro noovafihi. Jaabadiro bu iimitino imohono iimitinocoro noovafihi. ¹⁸ Iimiho imoho iimitinoco noovajitirahi, bu iimitiho iiminoco noovajitirahi icano. ¹⁹ Jaano paryicino iiminoco onoovatino imohonoco mihillumoro cijigaifaño mijigasutahi. ²⁰ Jaaneguiha diitoco magaaajaci omooninotiro.

Famoovaro Niquejefaño Feejitih.

(Lc 13.25-27)

²¹ Famooro oono uco: Aivojïbo, Aivojïbo, eneehicamo niquejefaño feejitih. Idimoro Taacaani niquejefaño iicaabo iimogonoco omoonihicamo feeji. ²² Tufucu agasedi ajashutimo uco neeji: Aivojïbo, Aivojïbo, mihai dimemeri mihimaahicahi, dimomofañodi mihai iimitino ijimico buhi magañihicahi, bu dimomofañodi mihai guiraano sihidi ejevanehejeque meheetavehicahi icano, noomoro. ²³ Jaarumoco uujoho neeji: Amihaico uujoho gaajatih. Uuti buhigovi miminifoto amihai iimitinoco momoonihicamo, nooboro.

Ucuhufono, Acahajino Icano.

(Lc 6.47-49; Mr 1.22)

²⁴ Jaamaño uujoho onoonoco uguubuuboro uujoho onobadi omoonïbo, oono saafi agaajaabo guisibanohallivi

iijaco eheetavuubobadi jeevahi. ²⁵ Jaajahallivi aiguuruno, sihidi teehino machituurahi, bu sefano guibuhuba toojahallivi saaurahi icano. Jaarunofaño tooja acutuutih, tano kuhufono guisibanohallivi kuhufono tano inicuciniumaño. ²⁶ Jaanoti uco guubucuuruubo uujoho onoonoco omoonitiibo agaajatiibobadi jiiñigaibaahohallivi iijaco eheetavuubobadi jeevahi. ²⁷ Toojahallivi aiguno, teehino machituuhi, sefano quijeba saauhi icano. Jaaneri tooja sano acutuuhi. ¡Jaano sihidaasu! nooboro.

²⁸ Jesu iijibuguunoco iimivuudi sihidi miyaminaa jabafiitehicauhi, ²⁹ fariseomibadi icatiibo, aivojibo mityama iicaabo iicanicibadi iijibeguehicauneri.

8

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.

(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

¹ Jaabo Jesu tobai nijequeti iniituuboco sihidi miyaminaa bucasiuhi. ² Jaanaaca diibojaago saubo saafi foojohoma iicaubo. Jaaboro Jesuguiino ememuivuuboro diiboco nuuhi: Aivojibo idiimogohachiji uco dimibachu taguihuvati, nooboro.

³ Jaanegui Jesu diiboco ihuseri dudiciuhi: Imeguehi, buheetecu, nooboro.

Jaasumiro diibo toono ifoojohoti buheetecuuhi. ⁴ Jaaboro Jesu diiboco nuuhi: Jeedicahi mihaiñoobaco dibeguedino, jilliro foobo sacerdotique difiico dihi fusuto. Jaaboro asigayiti satyoobo Moocanico deecivoto Moise atajibaubadi, toonoti famooro igaajaqui toono diguihuvati idihimitucunoco.

Jesu Buheesuhi Romanomi Amocasiminaa Aivojibo Cojiminaafico.

(Lc 7.1-10)

⁵ Jaabo Jesu Capernau cuumifaño jicafutuubaaca romanomi amocasiminaa aivojibo diibojaago asaaboro diiboco noovauhi: ⁶ Aivojibo, tacojiminaafi jaahe idaasuno icahi aiveneri isifañoibo acahi, nooboro.

⁷ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Uujoho ofooboro buheesuteji, nooboro.

⁸ Jaarunaa ihaivojibo iimusuuhi: Aivojibo, sihidi jeevahi jaabo iijajaagou efeejiruno. Jilliro tajiiba dihiijico jaaneri tacojiminaafi ibuheetequi. ⁹ Miro bu uujoho icaruubo aivojito iijiguino icahi, bu jaaruubo amocasiminaa aivojiboti icahi. Jaanoti saafico: Difo, unuusumi fooniibo. Jaanoti bu sifico: Disaa, unuusumi bu saanicibo. Tolliro bu tacojiminaafico: Toonoco deetavo, unuusumi bu eetavonicibo.

¹⁰ Jilli diibo unuunoco, Jesu uguubuuboro sihidi jabafitu-
uhi. Jaaboro diibo dojicuti ufuumoco nuubo: Miyanotiro
am#haico neehi. Paryi Israel cuumim#naafeenevi aivo
jaani miyaavogobadi iicamoco atyimetihi. ¹¹ Am#haico
neehi, ajashutimo saaji nijequejaagoti, aamijjaagoti icano.
Jaamoro niqueje aivojifa#no Abraham, Isaac, Jacob, icamoma
acas#vomoro machujimo. ¹² Jaanot#naa niqueje aivojifa#no
efeejirumo jilliro jahisi icivohigoviro ga#cafeteji tahigo ataa-
casimoro igai#nooco oojsujihigovi.

¹³ Jaaboro Jesu ihaivoj#boco nuuhi: Fuucu diijajaagovi
jaafa dicoj#m#naafi buheecuji #joho imiyaavogobadi,
nooboro.

Jaasumiro tolli diibo unuuno ticovovi diibo buheetecuhi.

Jesu Buheesuhi Pedro Baaboco.

(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

¹⁴ Jaadi Jesu Pedro iijajaago ufuubo atyimeuhi Pedro
baabo sinafeteri iguihuvaugo acaugoco. ¹⁵ Jaagoco ihuseti
udud#ciuneriro iguihuva diigoco buuhi. Jaasumiro diigo
aga#iivuugoro ticovaugo diitoco ejeecivuugo.

Jesu Buheesuhi Ajashutimo Iguihuvamoco.

(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

¹⁶ Jaanaa mihijicuudi diibojaa sivaumo sihidi iimitino
meimi ijeeb#fa#no iicaumehejeque. Jaamoco safooro un-
uuneriro paryi famoocoro buhi gavaracuubo, bu tolliro igui-
huvaumoco paryi buheesuubo. ¹⁷ Jaano jilli icauno Moocaani
iimaam#naafi Isaia unuuno imiyacafetequi. Jilli unuuno:
Diibo icih#i moniinovaha#no, bu moguihuvaha#no icano.

Jesuma Ufuujirumo.

(Lc 9.57-62)

¹⁸ Jaanaa Jesu atyimeuhi diibohallidi sihidi miyam#naa
emecuvuunoco. Jaanegui taj#baubo onogoomuuaivi
ifatyequi. ¹⁹ Jaanaa Moise taj#ba gaajam#naafi Jesujaago
asauboro diiboco noovauhi: J#bogom#naafi, #ma uujoho
feejirahi #joho ofoohigovi, nooboro.

²⁰ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Bajihimi ihojinoma
icahi, bu joomi ih#icunoma icahi icano. Jaanoti
uujoho Miyam#naafibadi Ifiivuubo iiniga#co conoovi
is#ucarujiruma#no chahahi, nooboro.

²¹ Jaadi bu saafi ij#bogom#naaototi diiboco nuuhi:
Aivoj#bo, jaafahiica iticoni guhirubi iguijevedihivi
ic#dih#ica, nooboro.

²² Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: #joho tadyojicuti disaa.
Jaanoti jaafa tahi diito ifn#jitino fiivoma iicatimo iguijeve-
meque c#ji, nuuruubo.

Jesu Sicutusuhi Guibuhuba, Tyuucai Icanoco.

(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

²³ Jaaboro Jesu imeenegafaño jicafutuuh*i* ijibogominaama.
²⁴ Jaanaaca sefano guibuhuba saauhi imuuaih*all*ivi. Jaano ityuucari imeeneg*a* niituurahi. Jaanaa Jesu imeenegafaño cigahicauhi. ²⁵ Jaanegui ijibogominaa diiboco aicusu-umoro nuuhi: ¡Aivoj*ib*o, miihaico taajasu! Jino miniitucuuh*i*, noomoro.

²⁶ Jaanegui iimusuubo: ¿Coll*ih*i mihiguete*h*i? ¡Ajashucani amiihai miyaavogo! nooboro.

Jaadi aga*ñ*ivuuboro iguibuhubaco iibaubo, bu imuuaico iibaubo icano. Jaasumiro sano paryi sicutuuno. ²⁷ Jaaneri diito sihidi ajabafituumoro nuumo: ¿Coyomo miyaminaafi fine jaani jino guibuhuba, bu muuai icanomaryo diiboco imityagoobo? noomoro.

Gadara Miyaminaa Emeimivatuumo.

(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Jaabo onogoomuuai*vi* Gadara jii*ni*jevi ifutuubaaca miimisiici gaifimisi ciihojinojaa iicahicauhigoti diibojaagovi saauhi, iimitino ijima ijeebii*fa*ño iicaumisi. Jaamisi sihidi jeevano sifiramisi. Jaamaño miihai*ñ*ooba toojiri feehicauti*h*i.

²⁹ Jaamisi asaumisiro ticovauhi ocoovadiivomisi: ¿Coll*ih*i mojaago saahi, ijoho Jesu Moocaani achi idiicaabo? ¿Jaabo juu saahi miihaico imegav*ir*o idaasunisiici gaifimisi ciihojinojaa iicahicauhigoti diibojaagovi saauhi, iimitino ijima ijeeo mooniqui? noomisiro.

³⁰ Jaamañoti fiitino icaumo sihidi faafaimi machumoro iiguumo; ³¹ Jaamoro diito iimitino ijimi Jesuco dilluuh*i*: Miihaico buhigovi aga*ñ*ijihachii*ji*, jaatyo faafaimifaño miihaico gallu, noomoro.

³² Jaanegui Jesu: Jii tah*i* diitofaño mofoo, nooboro iimusuuh*i*.

Jaanegui diito iimitino ijimi diitisifañoti ihinuomoro ifaafaimifaño fuuhi. Jaasumiro diito paryi ifaafaimi ifagajiti muuaifaño aaifuumoro paryi macaniuhi imuuaifaño.

³³ Jaamo diito ifaafaimi toomominaa diito tolli iicaunoco aatyimeumoro jinoomoro cuumijaago ufuomoro jii*bu*gutuuhi tolli ifaafaimi iicaunoco, bu diitisi ijimima iicaumisi tolli iicaunoco icano. ³⁴ Jaanegui tuucuumioto paryi Jesujaagovi asaumoro diiboco galluumo, ijii*ni*jeti buhigovi ifeequi.

9

Jesu Buheesuhi Idiino Isifañiboco.

(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

1 Jaanegui Jesu meenegafaño ijicafutuuboro ufuubo ifutuuhi onogoomuuaivi iicacuumi iicauhigo. 2 Jahi diibojaago sivaumo saafico idiño isifañuboco icigaiijefaño siuciniuboco. Jaamo miyaavogoco Jesu aatyimeuboro iguihuvauboco nuuhi: Guihi, quehecuto, dihimiti ico imibachucafutucuuhi, nooboro.

3 Jaanoco tajiiba caatiniminaati saatoho uguubuumoro ijeebifañodi nuuhi: ¿Milli jaani Moocanico imitino moonihi ihimaari? noomoro. 4 Jaanoco Jesu agaajaciuboro nuuhi: ¿Collihica imiticani mehesamaahi? 5 ¿Tihcani jana amihaidi, dihimiti imibachucafutucuuhi onoono, gañivoobo dñigo onoono? 6 Enecau bu amihaiico ifusuqui uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo jiinijehallivi imiti imibachu mityama iicanoco, nooboro, idiño isifañuboco nuubo: Gañivoobo dicigaiijeque diicibo diijajaago fuucu, nooboro.

7 Jaasumiro idiño isifañuboco icigaiijeque icuboro iijajaago fuucu. 8 Jaanoco miyaminaa aatyimeumoro sihididi iguiumo. Jaamoro Moocanico imuumo miyaminaafico tomityaco aaciunohallivi.

Jesu Mateoco Cuuhuvahi.

(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

9 Jaamañoti Jesu ufuubo, atyimeuhi Mateo onoboco, impestoco ajaadusuhicaumañeri giciniuboco. Jaaboro diiboco nuubo: Tadyojicuti disaa, nooboro.

Jaanegui Mateo agañivooboro diibo dojicuti fuuhi.

10 Jaanaaca bu Jesu jaaha amachuubo giciniubo cojiri, bu sihididi saatoho impuesto jaadusuminaa, bu saatoho imitiminaa icamo asaamoro Jesu ijibogominaama icaubo cojivi casicamaaivauhi. 11 Jaanoco fariseomi aatyimeumoro ijibogominaaco dilluui: ¿Milli jaabo oono amihai jibogominaafi machuhi impuesto jaadusuminaama, bu saatoho imitiminaama icano? noomoro.

12 Jaanoco Jesu uguubuuboro nuuhi: Iimimo iguihuvatimo, taabuminaafico imogotathi, iguihuvamoro taabuminaafico imeguefihhi, nooboro. 13 Enecau mofoomoro jino Caatinihaamefaño jilli onoonoco magaajato: Uujoho imeguehi sitaaco mihidaasugonoco. Jaanoti imogotihijeecivo asimico magaicaamoro mejeecivonoco. Miro: Uujoho imino icahi, onoomoco cuuhuvaqui saathi. Iimitimeguiiha saahi iimiti ifico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutimo Aigafinohallivi.

(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

14 Jaanaaca Jua Nitiminaafi jibogominaa Jesujaago asaamoro diiboco dilluvauhi: ¿Jana milliti mihai, bu

fariseomi jibogominaa icamo machutimo mahaiganicinaaca dita aigahicatihii? noomoro.

15 Jaanegui Jesu diitoco oovicuuboro iimusuuhi: ¿Nacuuhu taabava jibaimojaago ucuuhuvamo idaasuri machutimo icanicijirahi; diitofeeneri aiji iicanohachuta? Jaanoti naha icajinehiica uujoho udumitacifafotodihivi idaasuno iicaneri aigajimo, nooboro.

16 Miïro miihaiñooba bobaryuri eedechehu gaachehuco maahunitatihii bobaryu fañoviro iguiyacafeteneri eedeene agallivejiruneguiiha. Jaaneri toopaaje janaaniviro guiraatejirahi. 17 Jaabadïro bu mijoho bofaihu aivofaihuco eedejutafaño ficutatihii. Jaanoti tolli momooniruva tujutaje jerucamaajirahi. Jaaneri tujutaje, bu ihaivofaihu icano gañicafetejirahi. Jaanegui bofaihuco bujutafaño mificutahi. Jaaneri fanoocïro icafihii, nooboro. Jilli Jesu nuuhi eedeeljibogonoco mejeevesumoro bohono jibogoco meheetavequi.

Jairo Aicigai, Bu Jesu Gaachehuco Ududicïugo Icano.
(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

18 Jilli Jesu nuunaaca judiomï aivojibbo agaseuboro diibo imegavi ajavuvuuboro diiboco nuuhi: Aicigai jaachiiïro gujivecuuhi. Jaarunaaca ijoho ofooboro diigohallivi dihuseque ificuuneri siino dojicuviro buheetejirugo, nooboro.

19 Jaanegui Jesu agañiivuuoro diiboma fuubo ijibogominaama. 20 Jaanaa saafigo gaigo fahuseeci motihaiti mificabaci idinohachuta tijeheri iicaugo ibujinaagoti asaaugoro Jesu gaachehujinibaco dudicivauhi. 21 Jilli igaachehujinibaco ududicineriro: Buheejii, noogoro eesamaaihicaumaño. 22 Jaarunaaca Jesu acajebeveuboro diigoco aatyimeuboro nuuhi: Quehecuto gaha; imiyaavogomaño buheesucafetehi, nooboro.

Jaasumiro diigo buheetecuuhi.

23 Jaanaa Jesu ihaivojibbo iijafaño ifutuubo atyimeuhi masiminaaco diigoco iciqui iigaiyiciumoco, bu miyaminaa ataacasimo ocoovadiicininoco icano aatyimeuboro 24 diitoco nuuhi: Jahisivi mihiino miïro gujivetigo bagocaja jilliro cigago, nooboro.

Jaaneri diibediti miyaminaa jejebacasiuhi. 25 Jaarunaac Jesu diitoco jahisivi ihiinusuuoro fañoovavi ufuuboro digoco ihuseti agaayicuboro gañiyyicïuhi. Jaasumiro diigo gañiivuuhi. 26 Jaano paryi toojiinijeri gaajacafutuuhii diibo tolli omoonïuno.

Jesu Buheesuhi Aatyimetimisico.

27 Jaabo toojati ihiinuuboro Jesu ufuuboco miimisiici aatyimeutimisi bucasiuhi coovadiicinimisiro: Misico didaasugo David Iyaachi, noomisiro.

28 Jaanaa Jesu jaahevi jicafutuubojaaگو fuumisi. Jaamisico dilluubo: ¿Nacuhu amisi mimiyaaveguehi toonoco omoonijirunoco? nooboro.

Jaanegui diitisi: Jihhi Aivojibo, noomisiro iimusuuhi.

29 Jaanegui Jesu diitisi aallinoco ududicuboro nuuhi: Jaafa amisi miyaavogobadi icano, nooboro.

30 Jaasumiro diitisisico ihaallino iminutuuhi. Jaaboro Jesu diitisisico faguuhi: Jeedica hi mihaiñoobaco muguubusudino, nooboro.

31 Jaarunofaño ufuumisiro jibuguumisi paryi toojiinijeri Jesu omooninoco.

Jesu Buheesuhi Iimaatiboco.

32 Jaamo iinuumaacaro saatoho sivauhi Jesujaago ihi-imaatibo iimitino ijima iicauboco. 33 Jaaboco Jesu buhi agañhudi jari diibo ihiimaahicautibo jari iimaauhi. Jaaneri miyaminaa sihididi ajabafituumoro nuuhi: Aivo Israelfaño atyimeratatino jilli iicano, noomoro.

34 Jaarunofaño fariseomi neehicauhi: Jaani iimitino ijimico buhi gañhicahi, diito aivojibo mityariro, noomoro.

Jesu Miyaminaaco Idaasuguehi.

35 Jaanaa Jesu fahigovadi feehicauhi faacuumivariro, bu imidi cuumeri icano igooboro sinagogajanofaño jibogooboro. Moocaani aivoji ijico jibogooboro, bu fanoova guihuvanoco buheesuuboro, bu fanoohaivoco buheesuuboro icano. 36 Jaabo miyaminaaco aatyimeuboro diitoco idaasuguubo, idaasuno iicaunoti, niinovano iicaunoti, bu oono ovejami itoomominaafima achahamo icanicibadi iicaumaño icano. 37 Jaaboro itoomominaaco nuubo: Miyanotiro, imiyaavogotimo ajashutuhi. Jaarunofaño idudicamaajeminaa mididhi diitoco hicijirumo. 38 Jaaneguiiha ihabajaabo Moocanico midillu dudicamaajeminaati igalluuqui ihicivaqui, nooboro.

10

Jesu Icihi Minisuminaati Fahuseeci Motihaiti Miimisiici Idino.

(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

1 Jaaboro Jesu fahuseeci motihaiti miimisiici icamo jibogominaaco ucuuhuvauboro imityaco acubo, iimitino ijimico buhi igañhicahui, bu fanoova guihuvanoco, bu fanoo aivonoco icano ibuusuhicahui.

² Jaamo ijibogominaa momono jino. Iticoni Simon icaruuboco Pedroti omomonuubo. Jaabo nahabo Andre, bu Jacoobo onoobo, inahabo Jua icano Zebedeo seemenetisi. ³ Felipe, Bartolome, Tomas, Mateo impuesto jaadusuminaafi, bu Jacoobo onoobo Alfeo achi, bu Lebeo icaruuboco Tadeoti omomonuubo, ⁴ bu Simon onoobo cananistamioobo, bu Juda Iscariote onoobo Jesuco aaciujiiho icano.

Jesu Iminisuminaaco Jibogovi Galluui.
(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵ Jesu iminisuminaaco jilli nooboro galluui: Judiom iicatimo jiiinijejaago mefeedinoo, bu tolliro samaritanomi cuumico majaanhevedino. ⁶ Israel cuumi miyaminaa ovejamibadi imitaumojaagoviro mofoo. ⁷ Jahigo jibogomoro mofoo; Moocaani aivoji fiituvucuui, noomoro. ⁸ Iguihuvamoco buheesumoro mofoo, bu uchuuumucuumoco buheetesumoro mofoo, fojohoma iicamoco imibachumoro mofoo, bu iimitino ijimico buhi gañimoro mofoo. Amihai jilli ticovono jino mityaco magaayicichi; jaaneri momooninoco majaanusudino.

⁹ Jaamo oroco, bu nihibamico, bu cobrebaco icano masatyedino, ¹⁰ bu lleegucubaco jiihaiguiha masatyedino icano ivi idijacoro masatyo sajaacoro caamoojaco. Bu tihaijaaebaco, queseibaco icano masatyedino. Miro dudidamaajeminaafi imachutaama icafih.

¹¹ Jaamo amihai cuumivi mihifutusumi, bu allio cuumivi mihifutusumi icano, miguiino iimihusene miyaminaafico. Jaabo ijafaño mihica tuucuumiti mofotinohachuta. ¹² Jaajafaño mijicafotomoro sajeebi icaco imogomoro midillu. ¹³ Jaano toojaminaadi iimihachiji diitedi mejeevesu toono sajeebi ica dilluco. Jaanoti iimogotihachiji toono sajeebi ica dilluco dojicuviro mihici. ¹⁴ Jaanoti bu amihai agaayicigotihachiji, bu uguubugotihachiji icano, toojati mihinomoro tuucuumiti mihinomoro amihai tihaiñoguiino jiiinico diitojaagovi matatacu ibabadi iicano. ¹⁵ Miyanotiro amihai neehi. Jaadufucu iicadi aivo tuucuumi sihidi jeevano aamicafeteji Sodoma, Gomorra icaucuumije miyaminaa janaanici.

Ijhevejineheje.

¹⁶ Memeeci, uujoho jino amihai galluui oono ovejami jicumifeeneri iicanicibadi. Jaanegui mihimibaicinicu oono jiiinimo iicanicibadi. Jaarumo imimoro mihica nimihumi iicanicibadi. ¹⁷ Esicinino mihica, amihai miyaminaa aciji aivojito usenefaño. Jaamoro amihai aamijimo sinagoga-janofaño. ¹⁸ Jaamoro amihai satyejimo tajibaminaa

imegavi, bu imiya aivojito imegavi icano tahalliti. Jaamo uudití mihiimaahi diito judiomí imefeenevi, bu judiomí iicatimo imefeenevi icano. ¹⁹ Jaamo amíhaico aivojito imegavi aacisumi: ¿Milli neeji? noomoro gaihúiba mihicadino. Mihiimaacuujino iicacuujidi Moocaani amíhai jeebífaño mihiimaajinoco ficuji. ²⁰ Jaamo amíhai mihiimaajino icatino jilli amíhai jeebífañoti amíhai Caani niquejefaño iicaabo Gaija iimaaji, nooboro. Jaadi nuubo mohimegavi iicajinehejediti

²¹ Miyamínaa inahabomicoro moonisuji, bu caanimí iseemequere moonisuji. Jaabadíro bu iseeme caanimíjaagovi isifíratomoro chuumusujimo. ²² Jaasumi faaboho miyamínaafi amíhaico jíheveji tahalliti: Jaaruno tolli icarunofaño ejenauboro allibavi afatyotoobo taajaji. ²³ Jaamo saacuumifaño amíhaico ubucasisumi siicumíjaagovi magaa. Jino miyanotíro amíhaico neehi: Uujoho Miyamínaafibadi Ifiivuubo saaji amíhai paryí Israel jíiníje cuumineri mofoomo tuucuumíjeque mihimivotínaacaro.

²⁴ Míiro cajaaní íjúbogomínaafi allínohocívi jeevatatíhi, bu cojeecívomínaafi íhaivojúbó janaanícívi jeevatatíhi. ²⁵ Jaaneguí ejeevamaaisuubo íjúbogomínaafi tícovoví iicacuuneríro imo imo iicaquí, bu íjeecívomínaafi íhaivojúbóbóadi iicacuunerí icano. Míiro íjamínaa aivojúbó icaruuboco íjímí aivojúbó neehicamo, imí fí jaana, ¿millí iyotoco?

Míico Fine Mihiguíjirahi.

(Lc 12.2-9)

²⁶ Jaaneguí miyamínaaco mihiguídino míiro chahano aivo otoovono agaajaciratino, bu chahano afatanícínino gaa-jaciratino iicano. ²⁷ Jino cívohígo uujoho amíhaico onoonoco amíhai cuuje esesehígoví monoo. Jaanotí bu toovono onoonoco amíhai foovono mocoovadíivo íija nílbahucuví mofoomoro. ²⁸ Mihiguíjirahana oono miyamínaa ifíico agaícaaufímoco. Jaarumo íjeebíco gaícaaujítrumo. Jaanotí naha ídííbocoro mihiguí allíio ifíico agaícaauboro, bu tollíro íjeebíco cíjígáifaño íguíjeníjíruuboco.

²⁹ Míiro míimísíici jóomísíico sajehegayíriro manaajenícíhi. Jaarumísítí saafíba guíjevetatíhi amíhai Caani niquejefaño iicaabo onootímañohíica. ³⁰ Míiro paryí amíhai nígaí íjeene paryí oovocínícuuhi sajehesari. ³¹ Jaaneguí mihiguíjirahana. Míiro amíhai janaaníci májaaducáfetehí ajashutírumo jóomí allínohocívi.

Jesucristoco Miyamínaafeenevi Míiyaabo Onoomo.

(Lc 12.8-9)

³² Paryi famooro miyaminaa imefeenevi uuditi imino ihiimaamoditi, bu uujoho ufucu imino iimaaji niquejefañõ iicaabo Guihirubi imefeenevi. ³³ Jaanoti miyaminaa imefeenevi uco utuunamaaimoditi, bu ufucu uujoho tuuna-maaji Guihirubi niquejefañõ iicaabo imefeenevi.

Jesu Dugaacusuminaafi.

(Lc 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Uco jinijehallivi sajeebii icaco sivaabo, noomoro mehesicinidino. Uujoho sajeebii icaco sivatihii moonicasicoro sivahi. ³⁵ Miuro gaifico caanima moonicasisuvahi, bu gaigooco seejima moonicasisuvahi, bu iyaajaco ibaabama moonicasisuvahi. ³⁶ Jaaneguiiha cuuhuva famoovaro iyotomaryo minaa taavacasiji.

³⁷ Jaanoti bu tajanaaniciivi caanico, seejico icano agaijiiibo tatyahẽ icajitihii, bu illico, illeque icano tajanaaniciivi agaijimo tatyã icajitino. ³⁸ Jaanoti bu ifiico sefano eesiciniiibo tadyojicuti ofootiiibo tatyahẽ icajitihii. ³⁹ Jilli ifiicoro ataajasugoobo ifiico mitasuji. Jaanoti tahalliti ifiico imitasuubo ifiico taajasuji.

Ijaadaco Magaayicijino.

(Mr 9.41)

⁴⁰ Moocaani iiji jiiibogominaaco agaayicimo, bu uco gaayiciji. Jaamo uco agaayicimo, bu uco agalluuboco gaayiciji. ⁴¹ Jaanoti bu Moocaani iimaaminaafico Moocaani galluminaafi iicaaboco imino agaayiciiibo, Moocaani iimaaminaafico ajaadufiyomonoco gaayiciji. Jaabadiro bu imihuseebe asaaboco diibo iimihuseneque agaajamañõ imino agaayiciiibo, diibo imihuseebeque ajaadufiyomonoco gaayiciji. ⁴² Jaanoti bu cajaanotyohacho tatyati obocigotiruubo tadyojicuti ofooboco sicufaihutii iisumo miyanotiro ijaadama icaji.

11

Jua Nitiminaafi Agalluumo.

(Lc 7.18-35)

¹ Jaabo Jesu motihaiti miimisiicidimo iicaumo iminisuminaaco ijiiibeguehicaudi toonoti fuubo toojiiinijeo cuuminovi jiiibogooboro ifeequi.

² Jaanaaca Jua civojafañõ iicaumañõti guubuuhi Cristo imino mooniiiboro efeehecaunoco. Jaaboro saatothõti ijiiibogominaati galluubo Jesuco imeecitequi. ³ Diiboco idillutequi: ¿Naa ijõho oono Cristo asaajiibo? ¿Naacu sifiiquehiica meteemeji? noomoro.

4 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Mofoomoro Juaco mijibogoto mahatyimeneque, muguubunoco icano. 5 Mijibogo milli aatyimetimo aatyimeneque, igotimo iguehi, ifoojohoma iicamo iguihuvati imibachucafetehi, bu inohojino uguubutimo guubucuuhi, iguijeveme siino buheesucafetehi. Jaanoti idaasumo jibogocafetehi taajasujibogoco. 6 Imicani icajiibo uuvi ejeevetiibo.

7 Jaamo ufuunobuunati miyaminaaco Jesu Juaditi neehicauhi: Jinejeque nacu amihai memecituuhi sicaihigo iicahigo? Saafi noofajicuco guibuhuba iguibuhucinicibadi iicaaboco? 8 Nacu, miyaminaafi iminoonoco jiciniuboco? Miuro amihairyo magaajahi iminoono ijiciniimo aivojito iijanofaño icafihhi. 9 Jii, jinejeque nacu memecijeuhi? Nacu Moocaani iimaaminaafico? Jiihi, miyaano, Moocaani iimaaminaafi janaaniciivi iicaaboco. 10 Diibo Juaditi Caatinihaame jilli onoobo:

Uujoho tajibogominaafico tahimegavi galluuhi, dihimega jiihaico iimibachuqui.

11 Miyanotiro neehi, paryicino miyaminaa iicaumoti, bu iicamo Jua Nitiminaafi janaaniciivi aivo iicamo chahahi. Jaarunofaño jisumiti sihidi ejeevatiibo niqueje aivojifaño Jua janaanici sihidi jeevahi.

12 Jua Nitiminaafi asaaunobuunati jisumihachuta niqueje aivoji iminootineheje icahi, bu imityariro gaayiciguehicamo icano. 13 Miuro paryicino Moocaani iimaaminaa, bu Moise tajiba icano aivojiti iimaauhi Jua agaseunohachuta.

14 Jaanoco mimiyaavogohachijji, miuro diibo Jua, jaadi Moocaani iimaaminaafi Elia saajiibo unuubo. 15 Amihai nohojima mihicamo uco muguubu.

16 Jinejevi fine jisumio miyaminaaco ooviciji? Jii, jilli fine oovicihhi oono seeme anaajenicahasifaño acasicamaaimoro abañamaaimo igataavominaaco ocoovadiiciniifbadi: 17 Amihaidi siruuco miguisicuurahi. Jaarunaa mijibaiminithi, bu idaasu masinoco amihaidi mamasivacuurahi. Jaarunofaño mataatithi, noomoro iicanicibadi jeevamo. 18 Miuro Jua asaaubo aagafiiboro machuutirahi, bu aivofaihuco adutirahi icano. Jaaruuboco amihai iimitino ijima iicaabo meneehicauhi. 19 Jaanobuunati bu uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaaboco machuubo, aduubo icano. Jaaboco amihai uco: Machufiibo, adufiibo imitiminaa, bu impuesto jaadusuminaa gataavominaafi icano, meneehicahi. Jaarunofaño Moocaani gaaja ifusucafetehi omooninofañodi.

Aivo Uguubutino Cuumiminaa.
(Lc 10.13-15)

20 Jilli nooboro Jesu ticovauhi ihiiabaabo tuucuumi-jevi aivo sihidi ejeevano aatyimerafitino mityaco omoonihicau cuuminoco, tuucuumije miyaminaa iimitico ejeevesuutinoma iicaubo. 21 idaasucaniji ijoho Corazin cuumi! idaasucaniji ijoho Betsaida cuumi! Miuro Tiro, Sidon icauno cuuminovi, amiihaifeenevi eheetavocafetehinino mitya iheetavocafuturuva, siicije imitico jeevesucuujirumo. Jaamoro ifusucuujirumo idaasu gaachehunoco ijicamaaimoro, bu baiguijinoco ejeemere icano iimitico ejeevesucunoco ifusumo. 22 Jaarunofaño amiihaico neehi: Ufucu jaadusufucu iicadi amiihai aivo Tiro, Sidon icano miyaminaa janaaniciivi mahaamicafeteji. 23 Jaanoti ijoho Capernau cuumi; ifine uujoho niquejefaño gañiiyicicafeteji, noonoro deesicinihi? Jaarunofaño guinoviro niitusucafeteji guijeveminaa iicahigovi. Miuro Sodoma cuumivi ivi eheetavocafutuuno aatyimerafitino mitya iheetavocafuturuva, tuucuumi jisumihachutahiica icajirahi. 24 Jino amiihaico neehi: Jaadusufucusumi aivo amiihai Sodoma jiiñjeo miyaminaa janaanici momoonicafeteji.

Jesu Neehi: Tajaa Masaa. Jaamoro Majaguisi.
(Lc 10.21-22)

25 Tusumi Jesu Moocaanico nuuhi: Ico imehi, Moocaani niqueje Aivojibo, bu jiiñjeo Aivojibo icano idiicaaboco. Jaanaa jiijegaaajamaaditi, bu jijeohesicinima iicamediti icano afataninoco, jilli ticovo jeebiba iicamocoro dihiifusuhi. 26 Jiihi, Guihi, ijoho tolli idiimogobadi.

27 Guihirubi uco paryi fanoovaco tahusefaño ficuuhi. Miyanotiro aivo miihaiñooba Illico gaajatihii. Idiiboro Caani gaajahi. Jaabadiro Caanico miihaiñooba aivo gaajatihii. Idiiboro Illi gaajahi, bu jaanoco jaatyoco Illi imeguehi agaajasunoco. 28 Tajaa masaa oono paryicino amiihai amiihai dudicamaajeneri, amiihai fiisetaneri icano miniinovatomo, amiihaico uujoho jaguisisuqui. 29 Magaayici amiihaico uujoho atajibanoco. Jaamoro uuti magaaja, ajaabicifinoco, bu tajeebi isicunoco icano. Jaamo amiihai jeebico majaguisisujinoco mahatyimehi. 30 Uujoho amiihaico atajibano, sihidi jeevatihii isatyo, bu amiihaihallivi ificuuno aivo ijeevesutihii icano.

12

Ijibogominaa Jaguisifucusumi Arrozbadi Ejeevano Trigo Noovataco Ichi.
(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

¹ Toodihivi Jesu jaguisifucu basutafeenedi igooboro feehicauhi. Jaanaaca ijibogominaa ajeba aivuunegui ticovaumo trigo noovataco icimoro ifayinoco amachumo. ² Jaanoco fariseomi aatyimeumoro Jesuco nuuhi: Meeci, dijibogominaa jaguisifucu eheetavusutatinoco dudicamaajeque eetavehi, noomoro.

³ Jaanegui diitoco nuubo: ¿Nacu amihai aamefaño memeechicatihii safoono David inahaboniminaama aajebavausumi omooninoco? ⁴ Miro Moocaani ijafaño ufuuboro machuubo jeeçivo imimaahunoco, mijoho amachutatirunoco diibo, bu igataavominaa icamo amachujitirunoco idimoro sacerdotemi amachufinoco. ⁵ ¿Nacu bu Moise tajiba aamefaño onoonoco memeechicatihii, sacerdotemi Moocaani ijafaño jaguisifucu icarunaaca jaguisitimo iicanicinoco? Jaaruno imiti iicatinoco. ⁶ Miro amihaiico neehi: Jineeri icano aivo toono Moocaani iija janaanivivi ejeevano. ⁷ Miro amihai magaatihii Caatinahaame jino jilli eneejirunoco: Uujoho imeguehi mihidaasugonoco. Jaanoti asimico magaisiraicimoro mejeeçivonoco imogotihii, onoonoco. Miro toonoco magaaaruva oono millii imitico omoonitirumoco iimiti meneejitirahi. ⁸ Miro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo bu tolliro jaguisifucuhallivii mityama icahi.

Ihuse Ifigatyuubo.

(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹ Jaadi Jesu toonoti ufuubo sinagogajafaño jicafutuuhii. ¹⁰ Jahigo icaubo saafi miyaminaafi ihuse ifigatyuubo. Jaanaa Jesuco siibadi iicanoco omooninoco aatyimemere ifurumo toonohalliti diiboco imooniqui iimuguumoro diiboco dillu-umo: ¿Naa, jaguisifucusumi iguihuvaabo buheesuco meheetavejirahi? noomoro.

¹¹ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Nacu cajaanoty amihaiti saatoho amihai jooi oveja jaguisifucusumi jacohojifaño ihacuturuva mofoomoro mihicitejitirahi? ¹² Jaanoti miro miyaminaafi oveja janaanici jaaducafetehi! Jaamaño jaguisifucusumi imino momooninoco meheetavejirahi, ¹³ nooboro ihuse ifigatyuuboco: Dihuseque fallirihicaru, nuubo. Jaanegui diibo ihuseque afalliricaruuneri tsumiro imituuhuse saanaagohuse icabadi. ¹⁴ Jaasumiro ifariseomi ufuumoro iimaacasiuhi Jesuco iguijeniqui.

Jesuditi Onoono.

¹⁵ Jaanoco Jesu agaajaciuboro toonoti sihigovi fuubo. Jaabo sihidi miyaminaa bucasiuhi. Jaamo paryi iguihuvamoco Jesu buheesuuboro feehicauhi. ¹⁶ Jaaboro diitoco: Uujoho diibo

iicanoco mico mijibeguedino, nooboro diitoco faguehicauhi. ¹⁷ Jilli icauno Moocaani iimaaminaafi Isaia jilli unuuno imiyacafetequi:

¹⁸ Jaani tajeecivominaafi uujoho icibo. Jaaboco uujoho agaijiboro diiberi imo imo iicaabo. Diibohallivi tagaijaco ficuji. Jaabo uujoho miyaaneri udugaacunoco cuumino miyaminaaco jibegueji. ¹⁹ Jaaruubo ñaaijitiibo, coovadiinamaaijitiibo icano. Mihaiñooba ihiimaaco guubujitihicuumino jihaiñovi. ²⁰ Aivo gañicafetejitino buiga miivi iquisivuruno, bu jaabadiro jabacarurajitino cuugahuba jari inifuturuno. Jarihiica iimi aivojico eheetavusunohachuta. ²¹ Jaadi naha jari paryi jinije miyaminaa diibocoro esicinicuuj, unuuno.

Jesuco Iji Mityama Icaabo Noomo.
(Mr 3.19-30; Lc 11.14-23; 12.10)

²² Jaanaaca Jesujaago sivaumo ihaallino aatyimetibo, ihiimaatibo icano, iimitino ijima iicauboco. Jaaboco Jesu buheesuhi. Jaaneri atyimecuubo, bu iimaacuubo icano. ²³ Jaaneri paryi miyaminaa ajabafituumoro nuuhi: ¿Nacu fine jaani David Iyaachi fine? noomoro.

²⁴ Jaanoco fariseomi uguubuumoro nuuhi: Jilli jaani iimitino ijimico buhi gañihicaabo, diito aivojibo Beelzebu mityariro, noomoro.

²⁵ Tolli noomoro eesamaaiunoco Jesu agaajaciuboro nuuhi: Sahaivoji minooci udugaavonoro sanomiro imoonicasiruva guenene icatinoro goovano finijirumo. Jaabadiro bu cucuumihacho, bu sajaminaaro icano fahigovavi idugaavuruva guenene icajirahi. ²⁶ Jaabadi ¿milli bu Satanas ificoro buhigovi gañijirahi? Jaanoti jilli imooniruva, ¿milli bu imitya guenene icajirahi? ²⁷ Miuro amihai uco meneehicahi uujoho iimitino ijimico Beelzebu mityari buhi agañino meneehicahi; ¿Jaano bu tolli iicahachijji, mijoho nacu oono amihai jibogominaaco mityaco acihicahi diitoco buhi igañihicaqui? Jaamaño bu diito tolliro omoonimaño imino gaajaveechuno amihai guiraano aivo mimitanoco. ²⁸ Jaanoti naha uujoho imitino ijimico buhi gañihicahi Moocaani Gaija mityafeenedi. Jaamaño toono gaajasuhi Moocaani aivoji mitya amihaiivi agasecuunoco.

²⁹ ¿Milli bu sifi esefaabo ijafaño ofooboro inehejeque dumitijirahi iticoni diiboco sisitiboro? Jarihiica naha diiboco isisiboro inehejeque dumitijiruubo.

³⁰ Jaamaño tajaagodi iicatimo taminaa. Jaabadiro bu tajaagovi misivatimo buhigoviro magavaracusuhi.

³¹ Jaanegui amiihaico neehi: Miyaminaaco paryi fanoova imitico unuuruno buusucafetejirahi. Jaanoti Moocaani Gaijaditi imitimo ihiimaano toono naha aivono ufucuro buusurajitihi. ³² Jaabadiro bu cajaanatyo hacho uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubediti imitino ihiimaaruno buusucafeteji. Jaanoti Moocaani Gaijaditi imitino ihiimaamoco toono aivo buusurajitihi jiihallivi, bu ufucu siihallivi icano.

Imohoco Inoovatatiro Magaajatahi.

(Lc 6.43-45)

³³ Miiro iimino imoho, iiminocoro noovanicihi. Jaabadiro bu iimitiho iimitinocoro noovahi. Jaamaño imohoco inoovatiro magaajatahi. ³⁴ Jiiinimomi cuumi mihicamo! ¿Milli bu iiminoco mihiiamaajirahi, imitiminaa mihicamo? Miiro iiji iimaanicihi ijeebifaño agahaficinoti. ³⁵ Miiro iimino miyaminaafi iiminocoro iimaanicihi iimino ijeebifaño iicanoti. Jaanoti bu iimitino miyaminaafi imitino iimaanicihi ijeebifaño iimitino iicamaño. ³⁶ Jaanegui amiihaico neehi: Ufucu jaadusufucu iicadi, famooro magaajaji oono iminootino mihiiamaahicanehejeque. ³⁷ Miiro dihiimaariro daaducafeteji, bu dihiimaariro imiibo, bu imitiibo noocafeteji.

Imitino Miyaminaa Aatyimerafitino Mityaco Dilluhi.

(Mr 8.12; Lc 11.29-32)

³⁸ Jaanegui Jesuco nuumo saatoho fariseomoto, bu Moise tajiba gaajaminaaoto icamo: Gaajaminaafi, miihai mihimeguehi aatyimerafitino mityaco gaajabadi iicanoco edee-tavonoco, noomoro.

³⁹ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jeedi fine iimitino miyaminaa saafiicoro imiyaavogotatimo dilluhi aatyimerafitino mityaco gaajatabadi iicanoco; Jaaruno gaajata acirajitihi, idinoro Moocaani iimaaminaafi Jonas gaajata acicafeteji. ⁴⁰ Miiro oono Jonas iguiraano taavaabo jeebifaño mifucuci, safucu cuujeo fucuva, bu mifucuci, safucu fucuo fucuva icano iicaubadiro, bu tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo jiiinije cidifaño icaji mifucuci, safucu icano cuujeo fucuva, bu mifucuci, safucu icano fucuo fucuva icano. ⁴¹ Jaadi Ninive cuumiri iicaumo jaadusufucusumi gañiiveji. Jino jisumio miyaminaaco udugaacudi. Jaamoro diito idaasuno iicajihii diitoco oovicijimo; Miiro Ninive miyaminaa iimitico ejeevesumoro imino icauhi Moocaani jibogoco agallunoco diitoco Jonas iijibugusumi. Miiro Jonas janaanici uujoho iicaabo jino jimañeri icahi. ⁴² Tolliro bu ufucu tehesino jiiinije aivojigo gañiiveji jaadusufucusumi jino jisumio miyaminaa imitico emecidi. Jaagoro diitoco idaasuno iicajihigo oovicijigo;

Mīro diigo aivo tehesino jiinjieti saauhi, Salomon gaajaco uguubuvaugo. Mīro Salomon janaanicīvi uujoho iicaabo jino jimañeri icahi.

Imitino Iji Siino Uhuuminicino.

(Lc 11.24-26)

⁴³ Mīro iimitino iji miyaminaafiti ihiinooboro foonicībo ifihigaimañehejedi ijaguisiqui guinooboro. Jaarunoco aatyimetiboro siino esamaaifibo: ⁴⁴ Siino dojicuviro tahigoti asaahinihigo taajajaagovi uumiji, nooboro. Jaabo dojicuviro agaseebe miyaminaafi jeebico atyimefihhi, iija sicaija, imibachucinija, iguijaacinijabadi iicaaboco. ⁴⁵ Jaanegui ofooboro siino icitefibo sahuse juugahuseti miimisicī idino aivo diibo janaanicīvi iimitino ijimico. Jaamoro paryi sahi diibofaño ofoomoro icatonicimo. Jaaneri diibo iticoni iicauno janaanicī aivo imitino minifetefihhi. Jaabadi icajimo jito iimitino miyaminaa.

Jesu Nahabomi, Seeji Icamo.

(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶ Jaabo Jesu miyaminaamahiica ihiimaunaacarehiica gaseumo seejima inahabomi. Jaamo diiboma ihiimaaqu iomoonimo jahisiro icauhi. ⁴⁷ Jaanaa saatoho diiboco jibuguuhi: Diiseeji, bu dinahabomi icamo oono jahisi icahi. Jaamo iima iimaajirahi, noomoro.

⁴⁸ Jaanegui diibo nuuhi diiboco tolli nooboro ijibuguboco: ¿Mījoho taaseeji, mījoho tañahabomi? ⁴⁹ nooboro ijibogominaaco itiduuboro nuubo: Jito taaseeji, tañahabomi icano. ⁵⁰ Mīro cajaaniyohacho Taacaani niquejefaño iicaabo iimogonoco omoonimo, diito naha tañagomi, tañahabomi, taaseeji icano, nooboro.

13

Basuminaafivi Ohoovicino.

(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Tufucu Jesu iihati ihiinuuboro muuaijinivi casivutuuhhi. ² Jaanaa diibo cojivi sihidi miyaminaa iigaivuumo iijeuneguiha Jesu meenegafaño ijicafutuuboro imuaifaño casivutuuhhi. Jaanaa imiyaminaa isiro fitafutuuhhi, jiiigaibaahohallivi. ³ Jaaboro diitoco sihidi sinehejeque jibeguehicaubo siinovi ooviciboro jilli nooboro: Basuminaafi fuuhi abasutuubo. ⁴ Jaabo basuuboro ufuuno samañoono jiihaifaño aifuuhi. Jaarunoco joomi asaamoro faayisujenuhi. ⁵ Jaanoti samañoono guisihallivi aifuuhi, miyaadi jini achahaumañovi. Jaanoro goovano iinucuuno miyaadi ijiinije afaicuvautimaño. ⁶ Jaaruno nihiba

aachiciuneri chuumucuuno abacocoovautimaño fiigatyuno. ⁷ Jaanoti samañoono aifuuhi jarimihoonofeenevi. Jaano ijarimihoono toonohallivi ujusiuneri toono macaniuhi. ⁸ Jaanoti samañoono iimino jiinjehallivi aifuuhi. Jaano ujusiunoro imino noovauhi; Jaano sagahaisaro ifivuuno noovauhi ciendigaiva. Jaanoti sagahaisa noovauhi sesentadigaiva. Jaanoti sagahaisa noovauhi treintadigaiva icano. ⁹ Jinooco muguubu amihai nohojima mihicahachiji, nooboro.

Milliti Siinovi Oovicuubo.
(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

¹⁰ Jaanegui ijbogominaa diibojaagovi asaumoro diiboco dilluvauhi: ¿Collihica miyaminaaco siinovi oovicuuboro dibeguehichi? noomoro.

¹¹ Jaanegui iimusuubo: Amihaico naha Moocaani niquejeo aivoji otoovonoco imino gaajasuhicahi. Jaanoti diito imino gaajajitirahi. ¹² Miuro sihidi icanoma iicaabo sino janaanici acicafeteji, guiraanoma iicaqui. Jaanoti chahanoma iicaaboco ajashunogayi iicaruno dumiticafeteji. ¹³ Tooneguiiha diitoco siinovi oovicuuboro jibeguehichi, atyimecuurumo atyimetimobadi iicahicaneguiiha, bu guubucuurumo gaajahicatihini inohojima achahamobadi iicahicaneguiiha. ¹⁴ Jaamaño diitovi niquejevavano Moocaani iimaaminaafi Isaia unuuno:

Amihai fine muguubuji. Jaarumo magaaajitihini; Fine mahatyimejirahi. Jaarunoco mehesicinijitihini. ¹⁵ Amihai jeebino ucuhufunuutucumaño, imitino muguubuhicahi, bu ihaallino manihicinihini, ihaallineri atyimetimo iicaqui, bu inohojineri guubutimo iicaqui, bu ijeebiri gaajatimo iicaqui. Jaamoro tajaagovi uumitimo uujoho ubuheesujiruneguiiha, unuuno.

¹⁶ Jaanoti naha imicani amihai mihicahi amihai aallineri mahatyimemaño, bu amihai nohojineri muguubumaño icano. ¹⁷ Miuro jino miyanotiro jino amihaico nehi: Ajashutimo Moocaani iimaaminaa, bu ajashutimo iimino miyaminaa icamo jino amihai mahatyimeneque atyimegueuhi, bu jino amihai muguubunoco guubuguuhi icano. Jaarumo guubutimoro, bu aatyimetimoro guijevecuuhi.

Jesu Jibeguehi Basuminaafivi Ohoovicuunoco.
(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

¹⁸ Muguubu taca jino basuminaafivi ohoovicino jilli eneejirunoco. ¹⁹ Jino niqueje aivoji iijico guubucuurumo agaaajatimo johono abasuuno jahaifaño aacotonobadi jeevahi. Miuro iji asaaboro ijeebifañoti icicuuhi ijeebifaño jibogoco

abasucuurunoco. ²⁰ Jaanoti guisihallivi aifuuno onoono onoo jibogoco uguubumoro toonoco imo imo agaayicimo. ²¹ Jaaruno miyaadi abacocoovatimaño guenenene icatino. Miïro diitovi nisu agasesumi, bu tobogohalliti ijihavesumi icano toonoco jeeveyicifimo. ²² Jaanoti jarimihoonofeenevi abasuuno onoono, onoo jibogoco guubucuurumo sineheje-jaagoviro ijeebino iicamoro jijeo nehejeriro niji niji iicamaño nihibami diitoco bañifihi. Jaano paryi jinehejere tojibogoco amacanisumaño diitofaño toonoco noovasutatino. ²³ Jaanoti naha iimino jinijehallivi abasucafutuuno, onoono jibogoco uguubumoro agaajamo diito imino onoovasumo. Jaamo saatohe jeevahi onoo ciendiyiva sayi ifiivuuno onoovabadi. Jaanoti saatohe onoo sesentadino onoovaubadi jeevahi, bu saatohe treintadino onoovaubadi icano.*

Trigofeenevi Iimitino Ñaavahu Iicanovi Ohoovicino.

²⁴ Jaadi bu Jesu jino siino jibuguuhi siinovi ohooviciboro: Niqueje aivoji jeevahi onoo miyaminaafi iimino toogaiñooco ifaguifaño abasuunobadi. ²⁵ Jaarunaaca paryi cigaumaaca diibo minaafi ijicafutuuboro iimitino ñaavahuco abasujeuboro fuuhi. ²⁶ Jaanaaca itrigo ifiivuunoro noovaunofeeneti, bu tolliro toono iimitino ñaavahu fiivuuhi. ²⁷ Jaanegui ijeevivominaa ufuumororo abajaaboco nuutuuhi: Aivojibo miïro faguifaño imino toogaiñooco basuuhi. ¿Cuucati jana bu jino iimitino ñaavahu fiivehi? noomoro. ²⁸ Jaanegui abajaabo nuuhi: Cajaanihacho taminaafi tolli moonihi, nooboro. Jaanegui ijeevivominaa nuuhi: ¿Diimeguehi mofoomoro toohibaijeque magaijucitonoco? noomoro. ²⁹ Jaarunaaca diibo nuuhi: Chahano, toohibaijeque magaijucihigo, bu itrighiibaimaryo magaijucijirahi, nooboro. ³⁰ Jaafa sano fanoociro jusihi. Jaadi dudicamaajeminaaco tajibaji iticoni toono iimitino ñaavahuco ihiciqui, jaamoro faasihije isisiqui cijigaifaño mijigasiqui. Jaadi itrigoco icimoro tamachuta ijifaño toonoco ificuuqui, nooboro.

Mostaza Tooivi Ohoovicino.
(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

³¹ Jaadi bu Jesu siino jilli ohooviciboro nuuhi: Niqueje aivoji jeevahi onoo miyaminaafi ifaguifaño mostaza tooico abasuno iicanicibadi. ³² Miïro jaagai paryi fanoova toonoguiinovi sihajashugayi. Jaarugai ujusidi fahoova janaanivivi iminifotohoro imohodiho minifotonichi. Jaaho aivo aajashutimaño joomi agahafomo asaamoro ihaafenevi iicuvanichi, nooboro.

* 13:23 Jino miyaavogoditi jibogono.

Levaduraguijivi Ohoovicino.

(Lc 13.20-21)

³³ Tolliro bu siino jilli ohoovicuboro nuubo: Niqueje aivoji jeevahi oono gaigo levaduraco minooci, sano icano oovodino harinaco icigoro toonoma acaisenino toosihima imino acaiscafotonicino iicabadi.

Jesu Sano Ooviciro Eneehicauno.

(Mr 4.33-34)

³⁴ Jesu jilli paryi miyaminaaco siinovi oovicuboro jibeguehicauhi, siinovi oovicituboro jibeguehicautibo.

³⁵ Jilli icauno Moocaani iimaaminaafi unuuboro acaatinuno imiyacafetequi:

Siinovi ohoovicinofenediro iimaaji; Siicijetiro Moocaani jinijeque ifivusunotiro toovono iicanehejeque, nooboro.

Jesu Jibeguehi Iimitino Naavahuvi Ohoovicinoco.

³⁶ Jaadi Jesu miyaminaaco agalluuboro jaahevi fuubo-jaago jibogominaa ifitivuumoro diiboco dilluuh: Miihaico dibogo oono iimitino naavahu faguifaño iicanediti, noomoro.

³⁷ Jaanogui Jesu diitoco nuuhi: Miiro iimino toogaiñooco abasuubo oono uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo. ³⁸ Jaanoti fagui onono jinije. Jaanoti oono iimino toogaiño, onono Moocaani aivoji seemeti onono. Jaanoti iimitino naavahu onono iji seemediti iicamediti onono. ³⁹ Jaanoti minaafi iicaabo diibo iji. Jaanoti ibasutaaco icijino onono ufucu jinije ifinijinoti onono. Jaanoti toono ibasutaaco icijimo Moocaani toomominaa. ⁴⁰ Jaanoti oono iimitino naavahuco mihicimoro mijigasuniciradi, bu tolliro ufucu jinije ifinidi icajino. ⁴¹ Jaasumi uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo itoomominaaco tajibaji ihaivojifañoti inaniqui oono sitaaco imitico icisuhicamoco, bu imitico omoonihicamoco icano. ⁴² Jaamoco cijigaifaño gañijimo tahi ataacasijihigo, idaasuno iicaneri igaiñonoco catiriri oojisujihigo. ⁴³ Jaanoti Moocaani iimogonoco omoonihicamo nihiba iicaniciradi achiciniji Moocaani aivojifaño. Amiihai nohojima mihicahachiji muguubu.

Nihibami Jinijefaño Toovono Icanovi Ohoovicino.

⁴⁴ Niqueje aivoji oono nihibami toovono jinijefaño afatanicibadi jeevahi. Jaanoco saafi miyaminaafi aatyimeebere siino dojicuviro siino toonoviro fataninichi. Jaaboro imo imo ofooboro paryi inehejeque anaajebere toono nihibamiri tomaño jinijeque naajenichi, fanooro tomañonihibami diibediro iicaqui.

Perla Guisiyi Sihidi Ijaadama Icanovi Ohoovicino.

45 Bu tolliro niqueje aivoji jeevahi naajeminaafi oono perla guisiyi iimiyico guinooboro ofoonicibadi. 46 Jaayico aatyimesumi ofooboro paryicino inehejeque anaajeebere tooneri tooyico naajenicahi.

Sinicuuhuvu Ohoovicino.

47 Jaabadiro bu niqueje aivoji oono sinicuuhuco muuaifaño magañino faaboho taavaaboco icinicino iicabadi jeevahi. 48 Jaano isinicuuhu agahafucuudi ificiminaa jiiigaibaahohallivi isi guiiyicinicahi. Jaadi ututuuvomoro itaavaco naninicimo. Jaamoro iimifiimoco jiiibaiñofaño ficunicimo. Jaamo iimitimoco buhi gañinicimo. 49 Jilli icajino ufucu jiiinje ifinidi; Moocaani toomominaa asaamoro dugaacujimo iimitimoco iimifimofeeneti. 50 Jaamoro iimitimoco cijigaifaño gañijimo, tahigo ataacasijihigo, bu igaiñooco catiriri oojisujihigo icano.

Bohono Busumije, Eedeene Icano.

51 Jaaboro Jesu diitoco dilluuhi: ¿Naa paryi jinooco magaa-jahi? nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Jiihi, noomoro.

52 Jaanegui nuubo: Miïro Moise tajiiba gaajaminaafi imino niqueje aivoji jiiibogoco gaajacuubo. Jaabo iija abajaabobadi jeevahi. Miïro toojaminaafi fanoocoro toojafaño iicanoco gaajahi. Jaabo icijiruubo eedeeneque, bu bohonoco icano. Jaabadiro diibo niqueje aivoji jiiibogoco agaajaabo jiiibeguejirahi Moise unuunoco, bu jisumi uujoho ihiimaanoco icano.

Jesu Nazarevi Icahi.

(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

53 Jaadi Jesu siinovi ooviciboro ijiiibeguehicaudi toonoti fuucuubo. 54 Jaabo iijinijevi ifutuuhi. Jahigo paryi famaño sin-agogajanofaño jiiibogooboro feehicaubo. Jaaneri miyaminaa ajabafitomoroo neehicauhi: ¿Cuucati jaani gaajahinihi jino jityigaba gaajaco? ¿Milli jaabo jino sihidi ejeevanoonoco eetavehicaahi? 55 Miïro jaani imohobujene dudicamaajeminaafi achi, jaanoti seeji Maria icano. Jaanoti bu inahabomi Jacoobo onoobo, Jose, Simon, bu Juda icamo. 56 Miïro bu inagomi mihaifeeneri icahicahi. ¿Cuucati jana gaajaabo paryi jityigabajeque? noomoro.

57 Jaamaño diiboco miyaavuguutimo. Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Famoovaro Moocaani iimaaminaafico imino gaayicihicahi. Jaanoti idimoro iicumiminaa, bu iijaminaa icamo gaayicitihi, nooboro.

58 Jaamaño sihidi toonovi sihidi ejeevanehejeque eetavuutiibo diito diiboco imiyaavuguutineguiiha.

14

Jua Nitiminaafi Guijeveque Ijibogono.

(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

¹ Tusumi Herode onoo bo Galilea aivojiboti icauhi. Jaabo guubu uhi Jesuditi. ² Jaaboro iicojiri iicaumoco nuubo: Diiboro Jua Nitiminaafi siino ubuuheteebe guijeveti. Jaamaño jino sihidi ejevano mityama icaabo, nooboro.

³ Miro diibo Herode Jua Nitiminaafico isisisuuboro civojafaño ficusuuhi. Herodia onogo inahabo Felipe taabaco unuuneguiha. ⁴ Jaabo Jua Nitiminaafi Herodeque nuuhi: Diigoco taabavadino, nooboro.

⁵ Jaanegui Herode Juaco guijenijirahi. Jaaruubo miyaminaaco ñhicuguehicauhi; famooro miyaminaa: Juaco Moocaani iimaaminaafi, noomoro eneehicaunoti. ⁶ Jaanaa ifiivu ficabavi ifutusumi jibaimoco Herode eheetavuuhi go Herodia aicigai diibo ucuuhuvaumo imegavi gahaseguere fuuhi. Jaanoco aivo Iherode sihidi iimuguubo. ⁷ Jaaboro diigoco Moocanifañodi unuuboro aciguubo fanooco conoocohacho diigo idilluguunoco. ⁸ Jaanegui diigo seeji diigoco afajiniubadi, ufuugoro Herodeque nuutuui: Uco butajafaño Jua Nitiminaafi nigaico daaci, noogoro.

⁹ Jilli unuuno diibo aivojibo Herodeque sihidi idaasuvusuuhi. Jaarunofaño Moocaani momofañodi unuucumaño, bu diibo cojiri iicaumo jaanoco uguubucuumaño icano, tajiibaubo ihaciqui. ¹⁰ Jaanegui tajiibaubo Jua nigaico iquiticiqui civojafaño icauboco. ¹¹ Jaayico isivaumoro tobagocajaco acivauhi. Jaanoco bu diigo seejico acituuhi.

¹² Jaanoco ijibogominaa uguubuumoro Jua Nitiminaafi ifico asatyumoro cijeuhi. Jaadi ufuumoro Jesuco jibugutuumo.

Jesu Cinco Mildimoco Machusui.

(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Jaanoco Jesu uguubuuboro iinoro sihigovi tehesino fuuhi meenegari. Jaarunoco miyaminaa agaajaciumoro cuminoti diiboco bucasiuhi isidi. ¹⁴ Jaanaa Jesu imeenegati ihinuuhigo atyimeuhi sihidi miyaminaa iicaunoco. Jaaboro diitoco idaasuguubo. Jaaboro iguihuvama iicamoco diibojaa isivamoco buheesuhicaubo. ¹⁵ Jaanaa iijicuunegui ijibogominaa diibojaa asaumoro diiboco noovauhi: Aivo mihijicuui, bu mihaiñooba jimañeri chahahi. Jaanegui miyaminaaco galluucu ofoomoro cuuminoti maahunoco anaajemere imachuqui, noomoro.

16 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Milli bu feejirumo amiihai mahaci imachuqui, nooboro.

17 Jaanegui diito nuuhi: Miïro miihaima chahano, idiïno jino sahusedibava momaahuno, bu miimisiïcïro taavaabomisi icano, noomoro.

18 Jaanegui Jesu nuuhi: Juu tajaa misiva, nooboro.

19 Jaaboro miyaminaaco tajiiabaubo ñaavahuhallivi icasiicamaaiqui. Jaaboro ihusefaño iciubo toono sahusedibava imaahunoco, bu itaavaabomisiko icano. Jaaboro niquejeque emeciuboro Moocanico toonohallivi iimuuboro toonoco iquisicuuboro ijiiibogominaaco aciubo. Jaanoco diito imiyaminaama ifuuhi. 20 Jaanoco famooro amachuumoro tuvauhi. Jaano atyuuvoco ananiïmo gahafusuuhi jiiibaiñooco fahuseeci motihaiti siino miibaici idiïno. 21 Jaanoco amachuumo cinco mildimou sano gaiïmiïro. Jaanoti gaigoomi, bu seeme icano oovarautihi.

Jesu Nifaiuhallidi Iguehi.

(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

22 Jaaboro Jesu ijiiibogominaaco imeenegafaño ijicuuboro galluuhi ihimega oonogoomuaivi ifeequi, diibo miyaminaaco ifitacuunohachuta. 23 Jaadi diitoco ifitacuuboro Jesu fuuhi ifabai nigacivi Moocanima ihiiamaqui. Jaadi mihiiijicuunaaca Jesu tahi iïno icauhi. 24 Jaanaaca imeenegafeene muuairi icaunaaca sefano guibuhuba guibuhicauhi togahallivi. 25 Jaanaaca Jesu cuujetavi jari diitojaagovi saauhi, nifaiuhallidi igooboro. 26 Jaaboco ijiiibogominaa nifaiuhallidi igooboro asaanoco aatyimeumoro gaihivuumo iigutumoro: ¡Ajaani iji! noomoro.

27 Jaarunofaño Jesu diitoco nuuhi: Mequehecu mihiguete-dino, uujoho, nooboro.

28 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojiiïbo, miyaano iiïjoho idiicahachiiji taca, tajiiaba bu uujoho dijaa saaqui nifaiuhallidi igooboro, nooboro.

29 Jii, disaa taca, nooboro. Jaanegui Pedro imeenegati iniituuboro ticovauhi nifaiuhallidi iiïguubo Jesujaagovi ifeequi. 30 Jaarunaaca guibuhuba sefano iguibuunoco aatyimeuboro igutuubo. Jaasumiro ticovaubo inifaihufafaño iniituubo. Jaanegui gaihivuubo: ¡Aivojiiïbo, uco taajasu! nooboro.

31 Jaasumiro Jesu diiboco ihuseti iguiiiciuuboro diiboco nuuhi: ¡Ajashucani dimiyaavogo! ¿Collihi miyaavogotihï? nooboro.

32 Jaadi diitisi imeenegafaño ijicafutuusumiro iguibuhuba llivivuhï. 33 Jaanegui imeenegafaño iicaumo Jesuguiino

ememu#vuumoro nuuhi: Miyaano #joho Moocaani Achi, noomoro.

Jesu Iguihuvamoco Buheesuhi Genesarevi.

(Mr 6.53-56)

³⁴ Jaamo imuuaico afatyuudi #futuumo Genesare jini#jevi. ³⁵ Jaanaa toojiinijeo miyaminaa Jesu iicaunoco agaajaciumoro paryi toojiinijeri j#bohocasumo. Jaamoro Jesujaagovi sivaumo paryi iguihuvamehejeque. ³⁶ Jaamoro diiboco dilluhicaumo jilli igaachehujiniba nijequegayico idud#citequi. Jaanoco paryi famooro udud#ciudimo buheeuhi.

15

Miyaminaaco Imihininisuno.

(Mr 7.1-23)

¹ Jaadi fariseomiti saatoho, bu caatiniminaa icamo Jerusale cuumiti asaaumoro Jesuco dilluvauhi: ² ¿Milliti diji#bogominaa moheedetemihai jeevamaaje iicabadi moonitihii? Mi#ro momooninibadi moonitimoro ihuseneque nitamaaitimoro machuhicahi, noomoro.

³ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Milliti bu jana am#hai Moocaani taji#baco mejeevesumoro am#hai jeevamaajequere momoonihicahi? ⁴ Mi#ro Moocaani jilli nuuhi: Diicaani, diiseeji icamoco bocigo. Jaanoti caanico, seejico icano imitino onoomo iguijevequi, nooboro.

⁵ Jaaruno icanaaca am#hai meneehicahi jilli, m#no caanico, bu m#no seejico icano meneejirahi: Ico acijitihii: Mi#ro paryi ta#hehejeque uujoho Moocaanico ijibaicuuno, noomoro. ⁶ Jaama#no tolli onoomo caanimico, jinehejebaco acihicacuutihii. Jilli momoonima#no Moocaani taji#baco jihovonobadi momoonihicahi. Am#hai jeevamaajequere moonimoro mihicama#no. ⁷ Am#hai ba#fiiraminaa mihicamo. Mi#ro miyaanoco nuubo Moocaani iimaaminaafi Isaia jilli nooboro acaatiniusumi:

⁸ Jiicuumi uco jilli ticovono iij#riro bociguehicahi. Jaarumo jeeb#no uuditihii tehesino icahi. ⁹ Jilli sicama#novi iigaivomoro uco imehicahi. Jilli am#hai j#bogono, ticovono miyaminaa j#bogonoro iicama#no, nooboro.

¹⁰ Jaadi Jesu miyaminaaco ocoovauboro nuuhi: Jinooco muguubumoro imino magaaja: ¹¹ Mi#ro miyaminaafi iij#ri ijicafotono diiboco mihininitihii. Jaanoti naha iijifa#noti asaano diiboco mihininihi, nooboro.

¹² Jaanegui ij#bogominaa asaaumoro diiboco nuuhi: Mee, fariseomi #joho tolli onoonoco uguubumoro aiveguehi, noomoro.

13 Jaaneguiiha diitoco iimusuubo: Guihirubi niquejefaño iicaabo abasutihoco paryi ibacoconomaryo agaijuyiciboro gañijibo. 14 Jaafa tahi iimaamo jilli ihaallinoma chahamo, bu sita ihaallinoma achahamoco siguehicahi. Miiro ihaallinoma achahaabo sifico isiguruva faamisicro ifahojifaño aquetejirahi, nooboro.

15 Jaaneguiiha Pedro Jesuco nuuhi: Toono tolli odoovicinoco mihaico dibogo, nooboro.

16 Jaanegui Jesu iimusuuhi: ¿Nacu buunaji amihai tolliro magaatihii? 17 Miiro paryi miyaminaa ijiri ijicafotono moobafaño feehi. Jaadi mofiti inoonicino. 18 Jaanoti naha miyaminaafi ijifañoti asaano diiboco mihininihi, ijeebifañoti asaamaño. 19 Miiro ijeebifañoti iimitinoono esamaajene saanicihi, bu gaicauneheje, bu gaigoomico icimoro ejeevesuneheje, bu gaigoomima imitinoono icaneheje, bu nanivaneheje, bu bañifiraneheje, bu sitaaditi sicamaño jibogoneheje icano. 20 Jineheje naha miyaminaafico mihininihi. Jaanoti nitamaajehene moonico eetavotimo amachuno miyaminaaco mihininihi.

Sijinijeo Miyaminaago Jesuco Imiyaavuguumo.
(Mr 7.24-30)

21 Jaadi Jesu toonoti ihiinuuboro fuuhi Tiro, Sidon icano jinijejaagovi. 22 Jaanaaca Canaan jinije miyaminaago toojinijeri iicaugo saauhi Jesujaago coovadiicinigoro: ¡Aivojibo, David Iyaachi, uco didaasugo! Aicigai iimitino ijima icago sihidi idaasuno icahicahi, noogoro.

23 Jaarunaa Jesu diigo ajashunoba iimusuutihii. Jaanegui ijibogominaa asaaumoro diiboco nuuhi: Ajaamoco gallu gañuhusuno modojicuti coovadiicinigoro saago, noomoro.

24 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaani uco Israel cumiminaa ovejami imitamobadi icamojaagoviro galluuhii, nooboro.

25 Jaarunofaño diigo asaaugoro diiboguiino ememuivovaugoro diiboco nuuhi: ¡Aivojibo, uco daamusu, noogoro!

26 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Imijitiruno iseeme machutaaco udumiticimoro jicumico aacino, nooboro.

27 Jaarunofaño diigo nuuhi: Miyaano Aivojibo; Jaarunofaño jicumi machufihi iguiinoti ihabajato amachuno suuvico, noogoro.

28 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Gaigo, guiraacani dimiyaavogo. Jaafa ijoho idiimogobadi icano, nooboro. Jaanoco tolli diibo unuuno ticovoviro diigo aicigai buheeteuhi.

Jesu Buheesuhi Ajashutimo Iguihuvanoma Iicamoco.

29 Jaadi Jesu toonoti ihiinuuboro ufuubo fatyuuhi Galilea muuaijinidi. Jaadi ifabaihallivi ufuuboro casivutuuihi. 30 Jaabojaago sihidi miyaminaa ufuumoro ifutuuihi diibo iicauhigo. Jaamoro diibojaago sihidi sivahicauhi igotimehejeque, bu ihaallino aatyimetimehejeque, bu ihiimaatimehejeque, bu imitino ihusene iicamehejeque icano, bu sihidi saatoho iguihuvamenejeque icano. Jaamoco buheesuhicaubo. 31 Jaaneri miyaminaa sihidi jabafitehicauihi ihiimaahicautimeheje ihiimaauneri, bu imitino ihusene iicaumeheje imino ihusenema iicacuuneri, bu iguehicautimehejeque igucuuneri, bu ihaallino aatyimeutimeheje aatyimecuuneri icano. Jaamoro ticovaumo Moocanico Israel cuumi Dios icaaboco, iimomo.

Jesu Machusuhi Cuatro Mildi Miyaminaaco.

(Mr 8.1-10)

32 Jaadi Jesu ijibogominaaco ucuuhuvauboro diitoco nuuhi: Jito miyaminaaco idasuguehi. Miuro jino mifucuci, safucu icano icacuumo uuma jinoovi. Jaamo amachujirunobama chahacuuihi. Jaanegui imogotihimachutimoco ijanojaago agalluunoco ofoomo jiihaivinaacatejirahi, nooboro.

33 Jaaneguiiha ijibogominaa diiboco nuuhi: ¿Cuucati bu millimihicijirahi jino miihaiñooba ijano achahahigo mihicamo jityigaba miyaminaa iicamoco mutuvasuqui? noomoro.

34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Nacu minoodino amiihaimachutaano icahi? nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Sahuse juugahuseti minooci idinoromomaahugayino icahi, bu ajashuno motaavagayi iicanoro, noomoro.

35 Jaanegui tajiibaubo imiyaminaa jiiinijehallivi icasicamaaiqui. 36 Jaadi toono sahuse juugahuseti minooci, bu itaavagayi icanoco ihusefaño agaayiciuboro toonohallivi Moocanico graciaco aciuihi. Jaadi toonoco iquisicuuboro ijibogominaaco aciuihi. Jaanoco diito imiyaminaama ifuuihi. 37 Jaanoco paryi famooro amachuumoro imino tuvauhi. Jaadi ihatyuvoco ananiamo gahafusuuihi sahuse bu juugahuseti miibaici idino jiiibaiñooco. 38 Jaanoco amachuumo cuatro mildimo gaifimiu. Jaano gaigoomi, bu seme icamo oovorautihi. 39 Jaadi Jesu diitoco ifitacuuboro meenegafaño ijicafutuuboro fuuihi Magdala onocuumi jiiinijejaagovi.

16

Fariseomi, Bu Saduceomi Icamo Aatyimeratatino Eetavoco Tajibahi.

1 Jahigo fariseomi, bu saduceomi icamo fuuhi Jesuco emeecituumo. Jaamoro diiboco #furumo iimitinofaño igañ#suqui dilluuhi: M#haico niquejefañoono aatyimeratatinoco dihifusu, noomoro.

2 Jaanegui diibo diitoco iimusuuhi: Iijicuuv# niqueje t#faiño iicasumi am#hai: Aiguejitino m#ro oono niqueje t#faihi, meneefihi. 3 Jaabadiro bu fucuro meneefihi: Jaachii# imijit#fucu, m#ro oono niqueje t#faiño nijama icahi, noomoro. Bañ#fiiram#naa mihicamo, am#hai magaajahi niquejeque memeeimoro aiguejino, bu aiguejitino icano monoonoco. Jaarunaa magaajatihi milli jisumio miyam#naa imiti eheetavoneheje ij#bugurunoco. 4 Jaamo jito iimitino miyam#naa sanofañooro imiyaavogonofaño iicatatimo, dilluhicahi aatyimeratatineneheje eetavoco. Jaarumoco acirajitino ivi id#inoro Jonas gaajataro #fusucafeteji, nooboro diitoco ejeevesuuboro fuubo.

Fariseomi Juurisutaguiji.

(Mr 8.14-21)

5 Jaanaa onoogoobavi afatyumo ij#bogom#naa jabajeeveuhi pan a#m#naa maahuco asatyujirumo. 6 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Magaihuini fariseomi, bu saduceomi icamo juurisutaguij#noti, nooboro.

7 Jaanegui ij#bogom#naa noocasiuhi: A#m#naa maahunoco mis#vat#neguiiha olli noobo, noomoro.

8 Jaanoco Jesu agaajaciuboro diitoco nuuhi: ¿Collihi maahunoma machahanoco monocasihi? Ajashucani am#hai miyaavogo. 9 ¿Nacu magaajatihi, mehesic#nicuutihi oono cinco mildimoco sahusedibavariro amachusunoco, bu ihatyuuvoco minoodibaiva j#ibaiñooco magahafusuunoco icano? 10 ¿Bu mehesic#nit#hi sahuse juugahuseti miibaaci id#neri cuatro mildimoco amachusunoco, bu ihatyuuvoco minoodibaiva j#ibaiñooco magahafusuunoco icano? 11 ¿Jaamo bu milliti am#hai magaajacit#hi uujoho machutaati onootinoco oono fariseomi, bu saduceomi icamo juurisutaguij#ti onoonoco?

12 Jaaneri jari gaajaumo Jesu diitoco a#m#naa maahunoco juurisutaguij#ti unootinoco, ivi jilli fariseomi, bu saduceomi icamo j#bogoti mihigui unuunoco.

Jesu, Diibo Cristo Asaaj#ibo Iicanoco Unuuno.

(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

13 Jaanaa Jesu Cesarea de Filipino onocuumi jiinj#vevi #futuudi ij#bogom#naaco dilluubo: ¿Uujoho Miyam#naafibadi Ifiivuubediti, ¿nacu milli miyam#naa uuditi neehicamo? nooboro.

¹⁴ Jaanegui diito nuuhi: Saatoho: Jua Nitiminaafi, neehicahi. Jaanoti saatoho: Elia, neehicahi. Jaanoti bu saatoho: Jeremia, neehicahi. Jaanoti saatoho: Cajaanihacho siicijeototi Moocaani iimaaminaaviioobo, neehicahi, noomoro.

¹⁵ Jaanegui diitoco nuubo: Jaanaa amihai, ¿mijoho uujoho iicanoco meneehicahi? nooboro.

¹⁶ Jaanegui Simon Pedro diiboco nuuhi: Iijoho Cristo Moocaani iicaabo Seemene, nooboro.

¹⁷ Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuuhi: Imicani diicahi ijoho Simon Jona achi idiicaabo. Miro cajaan miyaminaafi ico jinooco gaajasutihi idiboro Guihirubi niquejefano iicaabo. ¹⁸ Jaaneguiiha uujoho ico jino Pedroti momonih, guisiyi eneejiruno. Jaaba jiba guisibahallivi uujoho taajaco eetaveji. Jaajaco guiyeve mitya icaruno guiinonijitihi. ¹⁹ Ico uujoho jino niqueje llaveneque aciji. Jaabo ijoho jiihallivi isisino, bu niquejefano sisicafetejino. Jaanoti jiihallivi isinaayuno, bu niquejefano sinaayucafetejino, nooboro.

²⁰ Jaadi Jesu iijibogominaaco faguuhi diibo Cristo iicanoco mihaiñoobaco jibogotimo iicaqui.

Jesu Iguijevejinoco Jibeguehi.

(Mr 8.31-9.1; Lc 9.22-27)

²¹ Tusumi Jesu ticoniuihi iijibogominaaco agaajasuubo Jerusalevi ofooboco quillahuto, bu sacerdotemi aivojito, bu caatiniminaa icamo diiboco sihidi idaasuno omoonujinoco: Uco gaicaausujimo. Jaaruubo mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji, nooboro. ²² Jaaneguiiha Pedro sihi Jesuco asatyuboro ibauhi: Jaanova Moocaani ico tolli moonisujitirahi, tolli icatibo diicaqui, nooboro.

²³ Jaarunaaca Jesu dojicuviro acajebeveuboro Pedroco nuuhi: Uti buhigovi minifoto ijoho iji idiicaabo. Fine, ijoho uco acasivusuno. Dihesamaaje Moocaani esamaajebadi icatihi. Jilli miyaminaa esamaajebadiro jeevahi, nooboro.

²⁴ Saatoho iijibogominaaco nuubo: Cajaaniyohacho tadyojicuti asaagomo ifico ajabajevemere tadyojicuti isaaqui ifico idaasuno omoonisujinoco iguitimo.* ²⁵ Miro ifico agaijimo ifico mitasuji. Jaanoti naha tahalliti ifico imitasumo ifico taajasuji. ²⁶ Miro saafi miyaminaafi paryi jiniije busumijeque gaayiciruubo. Jaaruubo ijeebico imitasuruva, ¿nacu milliti imijiruno? ¿Nacu minoodino fine miyaminaafi ijeebico itaajasuqui jaadujirahi? ²⁷ Miro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo saaji Caani ovosima, bu itoomominaama icano. Jaasumi paryi famoovaaco iticovocivi jaadujibo omoonihicanehejeque. ²⁸ Miyantiro nehi:

* **16:24** Sahaamefano noono: diguijeve imohobujeque diicibo tadyojicuti disaa.

Jino iicamoti saatoho guiivejitihii uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo ihaivojiri asaaboco aatyimetimoro, nooboro.

17

Jesu Ihaivojiri Asaano.

(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

¹ Toonobuunati sajugusi nijequeti Jesu iciuhi Pedroco, bu Jacoboco, bu diibo Jacobo nahabo Jua icamoco. Jaaboro diitomaryo fuuhi aivo acaamovobai nijequevi. ² Jaabai nijequevi diito imefeenevi ifi siibadi minifutuuhi. Ihime aricuno minifutuuhi nihibaco memecibadi, bu igaachehu seseene minifutuuhi nihiba aachicibadi. ³ Jaanaa diibo uufocovi atyimeumo Moise, Elia icamisi Jesuma iimaamisico.

⁴ Jaaneguiha Pedro Jesuco nuuhi: Aivojibo, imicani jimañovi mihicano. Idiimogohachijii masii nijeganoco migaaci, saga idiino meheetavequi, idi saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano.

⁵ Jaanaaca Pedro tolli nuunaaca diitoco aimuufai mibaacuui. Jaano ihaimuufaifañoti guubuvusuuno: Jaani Taseemene agaijibo. Diibo onoonoco muguubunici, unuuno.

⁶ Jaanoco uguubuumoro ijibogominaa jinijehallivi javuca-maaiumo sihidi iguituumoro.

⁷ Jaanegui Jesu asaaboro diitoco ududicuboro nuuhi: Magañiivo mihiguetedino, nooboro.

⁸ Jaadi siino emeciurumo mihaiñoobaco atyimeciutihii idiiboro Jesu icauhi.

⁹ Jaamoco tobaiti iniiuhigo Jesu faguuhi: Jino mahatyimeneque mihaiñoobaco mijibeguedino jari uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo iguijeebe siino ubuheetedi, nooboro.

¹⁰ Jaanegui diito diiboco dilluui: ¿Milliti jana bu caatiniminaa nuuhi: Elia iticoni saaji, neehicahi? noomoro.

¹¹ Jaanegui Jesu iimusuuhi: Jihii, miyaano Elia iticoni saaji. Jaaboro paryi fanoovaaco imibachujiibo. ¹² Jaarunofaño amhaico uujoho jino neehi Elia saahiniciuhi. Jaaruuboco gaajachinimo. Jaamoro diiboco jilli iimogobadi moonihinimo. Jaabadiro bu uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo diito useti idaasuno icaji, nooboro.

¹³ Jaanoti ijibogominaa esafutuuhi Jua Nitiminaafiditi Jesu unuunoco.

Jesu Buheesuui Sicafefi Ijima Icauboco.

(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

¹⁴ Jaadi miyaminaa iicauhigo ifutuumaaca saafi miyaminaafi asaaboro Jesuguiino ememuivuuboro nuuhi: ¹⁵ Aivojibo, taseemeneque didaasugo, idaasuno

icahicaabo imimañobati ochoomooboro, fiiva foova ciijigaifaño aquetehicaabo, bu teehifaño aquetehicaabo icano. ¹⁶ Jaaboco jino dijibogominaajaago sivarahi. Jaarumo diiboco buheesutihi, nooboro.

¹⁷ Jaanegui Jesu iimusuuhi: Hi jeedi fine imiyaavogotino miyaminaa jito iimitimo, ¿mihachuta fine amiihaico jaabiciiboro icaji? nooboro diiboco: Juugavi daachico siva, nuuhi.

¹⁸ Jaaboro Jesu iimitino ijico ihibauboro diibediti iinusuhi. Jaasumiro diibo isicafefi buheetecuhi.

¹⁹ Jaadi ijibogominaa ijeevadi Jesuma ihiimaumoro diiboco dilluuihi: ¿Milliti jana miihai diibo imitino ijico buhi magañitihiti? noomoro.

²⁰⁻²¹ Jaanegui diitoco Jesu nuuhi: Amiihai miyaavogo aajashumaño. Miyanotiro amiihaico neehi, amiihai miyaavogo mostaza noovata tooigayidino iicaruva jigajico meneejirahi: Jinooti sihigovi deene, noomoro. Jaaneri sihigovi jeenejiruno. ¿Conooba amiihaidi sihidi jeevajitirahi miyaano miyaavogoma mihicaruva?*

Jesu Iguivejejinoco Siino Ijibogono.

(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

²² Jaanobuunati Galilea jiinjeri saamo igomoro efeehi-cauhigo Jesu diitoco nuuhi: Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuboo miyaminaa usefaño acicafeteji. ²³ Jaamo uco gaicaauji. Jaaruubo mifucuci, safucu idinoti siino buheeteji, nooboro. Jaanoco uguubuumoro sihidi idaasuvuumo.

Templojaguiiha Impuestoco Ajaadusuno.

²⁴ Jaanaa Jesu ijibogominaama Capernau cuumivi iifutuunaaca templojaguiiha impuestoco ajaadusuhicaumo Pedrojaago ufuumoro diiboco dilluuihi: ¿Amiihai jibogominaafi templojaguiiha impuestoco jaadujitihiti? noomoro.

²⁵ Jaaneguiiha Pedro: Jaadujiiibo, nuuhi.

Jaadi Pedro jaahe iifutuuboco Jesu nuuhi: ¿Simon, hidi millii jiijiinije aivojito miiico impuestoco jaadusunicimo; iyotocoro nacu siicumiotoco? nooboro.

²⁶ Jaaneguiiha Pedro iimusuuhi: Siicumiotoco, nooboro.

Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Jaaneguiihacuva icuumioto jaadutatihiti. ²⁷ Jaarunofaño miihaiñooba miiiditi imitino eneejiruneguiiha johono caasifaño foobo dificigaico gañito. Jaabo iticoni uduuboco diicibo iijifañoti nihibajeque diici. Jaajeri daaduto tahimpuestoco, bu diinoco icano, nooboro.

* **17:20-21** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaanoti jiyoomo ijimico idineriro buhi magañitahi mahaigamoro Moocanima mihiimaaneri, onoonoco.

18

¿Cajaani Fine Imiyaabo?

(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

¹ Jaasumi ijibogominaa asaaumoro Jesuco dilluvauhi: ¿Cajaani fine aivo imiyaabo icaji niqueje aivojifaño? noomoro.

²⁻³ Jaanegui Jesu seemeneque ocoovauboro diitofeenevi ifi-
cuuboro nuuhi: Miyanotiro amihaico neehi, amihaai jeebico
bohonoti miminiyumoro seemenebadi miminifototihachijji
niqueje aivojifaño mefeelijitih. ⁴ Mihiro niqueje aivojifaño
imiyaabo iicajiiibo oono guinovvi ifiico iminiyuuboro ji-
isee seemenebadi iminifotoobo. ⁵ Jaanoti bu cajaanoyohacho
seemeneque tamomofañodi agaayicimo uco gaayicih.

Imitifaño Mahaquetejiruno Ñihicu.

(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶ Jaanoti seeme jino uco imiyaavogomoco imitico
omoonisuvaaboco aivo imijiruno ajashutino guisi-
batyigabari icodaaheti uduujenimoro muuaifaño iniitusuno.

⁷ Jiiinjeminaadi imiticani icano miyaminaaco imitifaño
agañisuno. Jaano jilli fahijivaro icajino. Jaarunofaño
idaasucani icajiiibo diibofeenedi imiti asaabo.

⁸ Jaaneguiha dihuse, ditihai icano ico imitifaño
agañisuhachijji quiticibo sihi gañi. Imijiruno idi ditihaima,
dihusema chahaabo fiivofaño idifotono. Jaanoti idi
imitino dihusenema, ditihaiñoma icano diicaabo ifinijitino
cijjigaifaño agañicafotono. ⁹ Jaanoti bu oono dihaalli
ico imitifaño agañisuhachijji toohaallico buhudaruubo
tehesino gañi. Imijiruno idi sayimaryo diicaabo fiivofaño
ofoono. Jaanoti imijitiruno fahaallimaryo diicaabo
cijjigaifaño agañicafotono.*

Oveja Imitaabovi Ohoovicino.

(Lc 15.3-7)

¹⁰ Tolliro bu jito seemeti saatohobaco mitimejetasudino.
Mihiro jino amihaico neehi: Mihiro oono diitoco ootomomo
Moocaani toomominaa fahijivaro Guihirubi Moocaani
niquejefaño iicaabo imefeeneri icahicahi. ¹¹ Mihiro uujoho
Miyaminaafibadi Ifiivuubo saahi imitacumoco taajasuqui.†

¹² ¿Jinococo milli mehesicinihi amihaai? Saafi joomi ciendimo
ovejami iicamoti saafi imitaruva, ¿nacu fine saatoho noventa
y nuevedimo aatyuvomoco tomañovi ejevesuhiniboro
imitaaboco guinetejitirahi? ¹³ Jaaboco aatyimeebere
janaanici aivo imo imo minifetejiruubo oono noventa y

* **18:9** Jino jilli iiminocoro mooni, imitico deetavedino, eneejiruno. † **18:11**
Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

nuevedimo imitatimo janaanici vi. ¹⁴ Jaabadiro amihai Caani niquejefaño iicaabo † imogotihijitoti saseba imitanoco.

Jilli Mino Nahaboco Meperdonano.

(Lc 12.3)

¹⁵ Jaanoti bu dinahabo ico imitino omoonihachijiji diiboma iiro ijeevadi diimaabo diiboco gaajasu imitino omooninoco. Jaabo ico uguubuhachijiji diiboco dimijicarucuuhi. ¹⁶ Jaanoti ico uguubutihachijiji sitati cuhuva miimisiiciti. Jaamo miimisiici, saafi idimo onono imino igaaacafetequi. ¹⁷ Jaamoco: Jii, onotihachijiji Moocaani iijaminaaco dibogo. Jaamo ononoco bu: Jii, onotihachijiji oono Moocaanico imiyaavogotiboco mihicanicibadi mehesicini, bu impuesto jaadusuminaafico mehesicinicibadi icano.

¹⁸ Miyanotiro amihaiico neehi jino jinijehallivi mafatyusutino, bu tolliro niquejefaño fatyusurajitihijitoti. Jaanoti bu jinijehallivi mafatyusuno niquejefaño fatyusucafeteji.

¹⁹ Tolliro bu jino amihaiico neehi: Jino jinijehallivi amihaiti miimisiici mehesamaaimisiro mihimogonohallivi Moocaanico midilluhachijiji Guihirubi niquejefaño iicaabo aciji. ²⁰ Mihiro miimisiici tamomofeenedi igaivomofeeneri bu uujoho icaji.

²¹ Jaaneguiiha Pedro ufuuboro Jesuco dilluui: Aivojibo, tañahabo uco imitino omooninoco, ¿minoodifoova uujoho diiboco perdonahicaji, sahuse juugahuseti mifocci idino ticovovi? nooboro.

²² Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuuhi: Cha, toonoodifoova icatino. Janaanici setentadifoova sietedino.

Jeecivominaafi Imuguutihijitoti Sifico Eperdonanoco.

²³ Jaamaño niqueje aivoji jeevahi oono saafi aivojibo ijeeivominaama idudicamaajeque iimibachubadi. ²⁴ Jaabo iimibachunoco jari ticovaubaaca diibojaa sivaumo saafico ajashutino millones ticovovi edebeuboco. ²⁵ Jaabo diiboco ajaadujiruno achahauneguiiha ihaivojibo tajibauhi diiboco inaajequi paryi mogaima iseemema, bu paryi inehejema icano toonoco ijaaduqui. ²⁶ Jaaneguiiha ijeeivominaafi ihaivojiboguiino ememuivuboro ihaivojiboco neehicauhi: Aivojibo, uco didaasugo ico paryi faneeri jaaduji, nooboro. ²⁷ Jaaneguiiha ihaivojibo diiboco iddaasuguuboro idebeque perdonauhi. Jaaboro diiboco sinaayuuhi. ²⁸ Jaabo diibo ijeeivominaafi ihiinuuboro ufuubo atyimeteuhi saafi inahaboniminaafi diiboco midino edebeuboco. Jaaboco icodaaheti agaayicuboro sefano dusuucubo: Goova daadu uco edebeneque, nooboro.

²⁹ Jaanegui inahaboniminaafi iguiino ememu#vuuboro di-iboco nuuhi: Uco didaasugo ico paryi jaaduji, nooboro.

³⁰ Jaarunofaño diibo: Jii, nooti#bo ufuuboro diiboco civojafaño jiihacuuhi paryi diiboco ajaadutinohachuta. ³¹ Jaanoco saatoho aatyimeuno diitoco aivono ufuuneguiiha ufuumoro ihaivoj#boco paryi jii#bugutuumo.

³² Jaaneguiiha ihaivoj#bo diiboco ucuuhuvauboro nuuhi: Imiticani jeecivominaafi. Ico uujoho didebeque paryi perdonahinihi uco idilluuneguiiha. ³³ Jaabadiro bu ii#joho dinahaboniminaafico didaasuguejirahi ico uujoho iicahinibadi, nooboro. ³⁴ Ihaivoj#bo sihidi isifiratuuboro taj#bauhi di-iboco civojafaño ificusuuboro ihaamisiqui paryi idebeque ajaadutinohachuta.

³⁵ Jilli nooboro Jesu imivusuuhi jibogoco: Jaabadi jilli Guihirubi niquejefaño iicaabo am#haico mooniji am#hai nahaboco am#hai jeeb#maryo meperdonatihachiji, nooboro.

19

Jesu Jii#beguehi Gaigooco Mejeevesunoditi.

(Mr 10.1-12; Lc 12.18; tolliro meeci Rm 7.1-3; 1Co 7.10-16)

¹ Jilli Jesu unuunobuunati fuubo Galilea jii#ijeti. Jaabo ifutuuhi Judea jii#ijevi, Jordan teehiti baagovi iicajii#ijevi. ² Jaabo dojicuti sihidi miyaminaa fuuhi. Jahigo iguihuvau-moco buheesuubo.

³ Jaanaaca saatoho fariseomioto asaamoro diiboco dilluuhi ii#furumo iimitinofaño diiboco igañ#isuqui: ¿Nacu fine taj#babadi imijiruno m#ino taabaco jilli siinohalliti mejeevesuno? noomoro.

⁴ Jaaneguiiha diibo iimusuuhi: ¿Nacu am#hai Caatinihaamefaño onoonoco memeechicatihi? M#iro iticoni miyaminaafico ifiivusuubo fiivusuuhi gaifiico, bu gaigooco icano. ⁵ Jaaboro nuubo: Jilliti gaifi caanico, seejico icano jeevesuji mogaima iminifetequi. Jaamisi saafibadiro minifutucuji, nooboro. ⁶ Jaamaño miimisiici icacutino saafi ifibadiro icacuumisi. Jilli iicamaño miyaminaa dugaacucuujitihii Moocaani agataacucuunoco, nooboro.

⁷ Jaaneguiiha diiboco dilluumo: ¿Milliti janabuu Moise taj#bauhi m#ino taabaco jeevesuhaameque mahacimoro digogoco mejeevesuqui? noomoro.

⁸ Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Eti bu mucuhufojeeb#maño Moise taj#bauhi am#hai taabami jeevesuco. Jaanoti iticoni tolli icautino. ⁹ Jaanoti jino uujoho am#haico neehi: Mogaico sifima icatigoco ejeevesuuboro sifigooco ii#iibo ajeva imitico icihii. Jaabadiro bu sifi ejeevesugoooco ataabavaabo ajeva imitico icihii, nooboro.

¹⁰ Jaaneguiiha ijibogominaa diiboco nuuhi: Jaanegui tolli icamaño, ¿collihiiica bu mataabavajirahi?

¹¹ Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Famooro jinooco gaajajitirahi. Idimoro jaaty Moocaani agaajasumo gaajajirahi. ¹² Miïro saatoho ifiivuunotiro caanimi oovicicubadi taabavajitiibo unuubadi icanicihî. Jaanoti saatoho iguiraa-cuneguiiharo tolli oovicinicihî. Jaanoti saatoho jilli taabatimo icanicihî niqueje aivojiguiinodi. Jaamaño jinooco agaayicigomo jaafa gaayicihî, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.

(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

¹³ Jaanaaca Jesujaa seemeque siivaumo diitohallivi ihuseque ificuuboro Moocaanima iimaacui. Jaarunofaño ijibogominaa ibahicauhi iseemeque diibojaa isivamoco.

¹⁴ Jaarunofaño Jesu nuuhi: Jaafa seeme tajaa saahi fine mihibano. Miïro niqueje aivoji seemebadi iicamono, ¹⁵ nooboro toseehejehallivi ihuseque ficuhicaubo. Jaadi toonoti sihigovi fuubo.

Sihidi Inihibamima Iicaabo Jesuma Iimaahi.

(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

¹⁶ Jaanaaca saafi sicafefi Jesuco emeecituuboro diiboco nuuhi: Idiimiibo jibogominaafi, ¿cono iiminoco moonijirahi uujoho ifinijitino fiivoma icaqui? nooboro.

¹⁷ Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: ¿Collihî uco idiimiibo neehi? Chahamo imimo idiboro Moocaani imiibo. Jaanoti ifinijitino fiivofaño ofoonoco idiimogohachijî tajîba onobadi diica, nooboro.

¹⁸ Jaaneguiiha sicafefi diiboco nuuhi: ¿Milli nacu noonno? nooboro.

Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Gaicaudino, ajevaco moonidino, nanivadino, sitaaditi sicamañoooco dibeguedino, ¹⁹ diicaanico, diiseejico icano bocigo, sitaaco gaiji difico agajjibadiro, nooboro.

²⁰ Jaaneguiiha isicafefi nuuhi: Seemenetiro uujoho paryi tonehejeque imino moonihicahi. ¿Cono fine siino tahime icahi? nooboro. ²¹ Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Aivo idiiminoco idiimogohachijî, foobo paryi dinehejeque naajeebe idaasumoco daaci. Jaadi jari niquejefaño sihidi nihibamivaji. Jaaboro sihidi inihibamima iicaumaño.

²² Jilli unuunoco isicafefi uguubuuboro idaasuvuuboro fuhî sihidi inihibamima iicaumaño.

²³ Jaanehuiha Jesu ijibogominaaco nuuhi: Miyanotiro amihaiico neehi, aivo sihidi jeevano sihidi inihibamima iicamo niqueje aivojifaño ofoono. ²⁴ Siino bu jino neehi: Tihino aivo camello jaanutupaajeri afatyono. Jaano

janaanici aivo sitihii sihidi inihibamima iicaabo Moocaani aivojifaño ofoono, nooboro.

²⁵ Jaanoco ijibogominaa uguubuumoro sihidi eetyeuhi. Jaamoro noocasiuhi: ¿Jana cajaatyo fine taajajirahi? noomoro.

²⁶ Jaaneguiiha Jesu diitoco emeeciboro nuuhi: Miyaminaa toonoco moonijitirahi. Idiboro naha Moocaani paryi fanoovaaco moonijirahi, nooboro.

²⁷ Jaaneguiiha Pedro diiboco nuuhi: Aivojibo, miiro paryi mihai monehejeque mejeevesuhinimoro didojicuti masaahi. ¿Jaano jaada nacu jinehejema mihicaji? nooboro.

²⁸ Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuhi: Miyantiro amiihaico neehi ufucu paryi fanoova bohonoti eheetavocafotoodi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo tahimi aivoji icagahallivi acasiivoodi, bu amiihai tadyojicuti masaamo aivoji icaganohallivi macasicamaaiji, paryi Israel cuumiminaaco mudugaacuqui. ²⁹ Jaamo paryi tahalliti inehejeque ejeevesumo iijanoco, inahabomico, inagomico, caanimico, seejimico, mogaimico, iseemeque, bu ijiinjenehejeque icano ejeevesumo toono jaada sihidi janaanici gaayicijimo, tolliro bu ifinjitino fiivoco gaayicijimo icano. ³⁰ Jaanoti jisumi oono ajashutino sihidi ejeevamo iicarumo ufucu guinovii minifeteji. Jaanoti jisumi guinovii iicarumo tusumi sihidi ejeevamoti minifeteji.*

20

Dudicamaajeminaavi Oovicino.

¹ Miiro niqueje aivoji jilli jeevahi oono fagui abajaabo omooninicibadi. Miiro ibasutaaco ihicisuqui fucuro fuubo dudicamaajeminaaco icituubo. ² Jaaboro diitoco nuuhi: Safucuo jaadadino amiihaico jaaduji, nooboro diitoco ifaguifaño galluubo idudicamaaiqui. ³ Jaanobuunati siino fuubo baagotirehiica icaaberi. Jaabo atyimeuhi saatohoco ticovono gohasiri iicamoco. ⁴ Jaamoco nuubo: Amiihai tolliro tafaguifaño tabasutaaco mihicito. Imino amiihaico jaaduji, nooboro. Jaaneguiiha diito fuuhi. ⁵ Jaanobuunati bu siino diibo fuuhi gadiciba. Jaadi bu siino fuubo imohonohalliti icacuuberi. Jaabo bu tolliro mooniuihi. ⁶ Jaanobuunati bu siino fuubo imohonofeenedi icacuuberi. Jaabo atyimeuhi saatoho ticovono iicamoco. Jaamoco nuubo: ¿Collihi amiihai jinoovi ticovono dudicamaaitimo mihicahi? nooboro. ⁷ Jaaneguiiha diiboco nuumo: ¿Eti bu miijoho mihaico atajibatineguiiha? noomoro.

* **19:30** Griego iijiri noono: jisumi oono ajashutino imegavi iicamo ufucu dojicuvii minifeteji. Jaanoti jisumi dojicuvii iicamo tusumi imegavii icaji.

Jaaneguiiha diitoco nuubo: Amihai bu tolliro tafaguifaño mududicamaaito, nooboro.* 8 Jaanaa mihijicuudi diibo nuuhi dudicamaajeminaa aivojiboco: Paryi famoocoro coova. Jaaboro diitoco daadu, oono dojicuti asaamoti ticoni. Jaaboro iticoni asaahinimovi dalli baani, nooboro. 9 Jaaneguiiha ticoniubo imohonofeeneti iicaaberi ufuumoti. Jaamo iticovoocivi gaayiciuhi safucuo jaadadinoco. 10 Jaanobuunati jaaduubo imegavi ufuumoco. Jaamo esamaaiuhi: Mihai fine janaanici magaayiciji, noomoro. Jaarumo iticovoocivi gaayiciuhi safucuo jaadadinoco. 11 Jaanoco agaayicumoro iimaafivumo toono abajaabediti: 12 Jito dojicuti agaseme sano nihiba oovoro dudicamaaihi. Jaarumoco mihai ticovoviro daaduhi, mihai sihidi mududicamaaimoro sihidi aiguucutaco majaabicimo ticovoviro, noomoro. 13 Jaarunaa abajaabo saafico iimusuuhi: Fañi, ico uujoho imitino moonitih. Mihro ijoho safucuo jaadadineri uuma dudicamaaihivahi. 14 Jaaneguiiha jino djaadaco dñiibo fuucu. Jaanoti bu uujoho imeguehi jino dojicuti asaaboco bu tonoodinoro ajaadunoco. 15 ¿Nacu uujoho iimogobadi moonijitirahi tañihibamico? ¿Nacu ijoho diimogotih uujoho iimihuseneque? nooboro. 16 Jaabadireji jisumi oono guinov iicarumo ufucu sihidi ejeevamoti minifeteji. Jaanoti bu sihidi ejeevamo jisumi iicarumo ufucu guinov minifeteji.†

Siino Bu Jesu Iguijevejinoco Jibeguehi.

(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

17 Jaanaaca Jesu Jerusale jihairi ufuuhigo ijibogominaa docedimo iicamoco ijeevadi asatyuboro nuuhi: 18 Amihairyo magaajacuhi jino Jerusale cuumijaago mofoonoco. Jahigo uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo acicafeteji sacerdotemi aivojito usefaño, bu caatiniminaa usefaño icano. Jaamo uco guijevefaño ficuji. 19 Jaamoro siicumiotoco acijimo uco idejecuqui, bu ihaamiqui icano. Jaamoro imohovi tetecujimo icano. Jaaruubo mifucuci, safucuo idinoti guijevefañoti siino buheeteji, nooboro.

Jacoobo, Jua Icamisi Seeji Idilluuno.

(Mr 10.35-45)

20 Jaanaaca Jesujaago saaugo Jacoobo, Jua icamisi Zebedeo seemenetisi seeji. Jaago illimisima asaaugoro Jesuguiino memuihovauhi siinoco diiboco idilluqui.

21 Jaaneguiiha diibo nuuhi: ¿Jinejeque dimeguehi? nooboro.

* 20:7 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Amihaico imino jaaduji, onoonoco.

† 20:16 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Mihro guiramoo cuuhuvacafetehi. Jaarunofaño mhidimoro nanicafetehi, onoonoco.

Jaaneguiiha diigo nuuhi: Taj#ba dihaivojifaño jitisi taseemenetisi dihufocovi icas#vequi, saafi dimiyanaagonovi, bu saafi dinaninaagonovi icano.

²² Jaarunaa Jesu diitisico iimusuhi: Am#isi magaajatihimidillunoco. ¿Nacu am#isi uujoho idaasuno iicajibadi mihicajirahi? nooboro.‡

Jaaneguiiha diitisi: J#hi, nuuhi.

²³ Jaaneguiiha diibo nuuhi: J#hi, miyaano am#isi jino #daasunofañodi mafatyeji.§ Jaanoti naha oono tamiyanaagonovi, tañaninaagonovi icano macas#ivejinoco, ¿milli bu acijirahi? Jaatyo id#mocoro Guihirubi aciji diiteguiiharo ificuhicanoco, nooboro.

²⁴ Jaanoco saji#bogominaa uguubuumoro diitisijaago sifiratuumo.

²⁵ Jaaneguiiha Jesu diitoco ocovauboro nuuhi: Am#hairyo magaajacuuhi jini#jeminaa aivojito iyotoco sefano ataj#banicinoco, bu tolliro saatoho obocifimo miyaminaaco idaasugotimo moonifihi. ²⁶ Jaanoti am#hai tolli mihicajitihim. Jilliro ivi am#hai miyaavogominaafeenevi sihidi ejeevaabobadi diicaqui, jilli saatoho diitoti jeevivominaafibadi miminifoto. ²⁷ Jaanoti bu am#haifeenevi imiyaabo iicagoobo saatoho jijovonoti iicaqui. ²⁸ M#iro jino uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo uco ijeeceivequi saautihim. Jilli uujoho ejeeivooboro saauhi tafico aaciqui ajashutimohallivi diitoco taajasuqui, nooboro.

Jesu Buheesuhi Miimisici Aatyimetimisico.
(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ Jaamo Jerico cuumiti iinuumaaca sihidi miyaminaa Jesu dojicuti fuuhi. ³⁰ Jaanaa j#haijiniri miimisici ihaall#no #fuvusuutimisi giciniuhi. Jaamisi Jesu toonodi ufuunoco uguubuumisiro sefano coovadiivuumisi: Aivoj#bo, David Iyaachi, misico didaasugo, noomisiro.

³¹ Jaaneguiiha miyaminaa diitisico #bauhi ill#vequi. Jaarunofaño janaaniviro sefano coovadiivuumisi: Aivoj#bo, David Iyaachi, misico didaasugo, noomisiro.

³² Jaanegui Jesu ujulleveuboro diitisico ucuuhuvauboro nuuhi: ¿Milli am#isico omooninoco mihimeguehi? nooboro.

³³ Jaaneguiiha nuumisi: Aivoj#bo mahatyimeneque mihimeguehi, noomisiro.

³⁴ Jaaneguiiha Jesu diitisico idaasuguuboro ihaall#noco dud#iciuhi. Jaasumiro aatyimeumisiro Jesu dojicuti fuuhi.

‡ 20:22 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Bu tolliro uujoho initicafetejifaihuriminiticafetejirahim, onoonoco. § 20:23 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Bu tolliro uujoho initicafetejifaihuriminiticafetejirahim, onoonoco.

21

Jesu Jerusale Cuumifaño Jicafetehi.

(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Jaamo ifuutuuhi Olivohono iicagajiguino iicacuumi Betfaje cuumivi Jerusale cuumi fiitino. Jaamañoti Jesu galluuhi miimiisiici ijibogominaatisico jilli nooboro: ² Juucuumijaago mofoo. Jaacuumivi mahatyimeji burra duujecinigo iseemenema icagoco. Jaagoco misinaayumisiro uudi misiva. ³ Jaanoti cajaanoyohacho amisico: ¿Milli? onohachijji, Mohaivojibo eneeneguiha goovajino uhumisuno monoo, nooboro.

⁴ Jilli icauno johono Moocaani iimaaminaafi acaatinuno imiyaavequi:

⁵ Sion cuumico jilli monoo: Meeci oono dihaivojibo dijaa saahi, oono sicujeebiba icaabo, burrahalliri giciniibo, burrogayihalliri fiiseta, burro seemenehalliri, nooboro.

⁶ Jaaneguiha ijibogominaatise ufuumisiro Jesu unuubadipi moonuhi. ⁷ Jaamisi iburraco sivauhi iseemenema. Jaagohallivi igaachehunoco ificumoro Jesuco casihacuhi. ⁸ Jaanaa sihidi miyaminaa iicaumo igaachehuneri jiihaico jeebuuhi. Jaanoti saatoho jaaneri jiihaico jeebuuhicauhi. ⁹ Jaanaa imegavi ufuumo, bu dojicuti asaumo icano ticovauhi asaagomo: ¡Aivojibo David Iyaachico mihimo! ¡Imicani Mohaivojibo memeri asaabo! ¡Moocaanico mihimo! noomoro.

¹⁰ Jaanaa Jesu Jerusale cuumifaño ifutuudi paryi tuucuumi miyaminaa ñaavuuhi. Jaamoro dillucasihicaumo: ¿Mijoho fine ajaani? noomoro.

¹¹ Jaaneguiha neehicaumo: Jesu Moocaani iimaaminaafi Galilea jiinije cuumi, Nazare cuumioobo, noomoro.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.

(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹² Jaadi Jesu Moocaani templojafaño jicafutuuhi. Jaabo paryi toojafaño naajeteque eheetavuumoco isivi inuusuubo. Miyaminaa nihibamico ubuunanihicaumo mesanoco gavaracuubo, bu nimihumico anaajehicaumo icaganoco gavaracuubo. ¹³ Jaaboro diitoco nuubo: Miro Caatinihaamefaño noono: Taaja Moocaanima iimaajareji, noonoro. Jaarujaco amihai nanivaminaa iijatiro miminiyuhi.

¹⁴ Jaajafaño diibojaa saumo aatyimetimeheje, iigotimeheje icano. Jaamoco buheesuubo. ¹⁵ Jaanoco sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo sihidi ejeevanoco Jesu omoonihicaunoco aatyimeumoro, bu templojafaño seme coovadiinamaaiuhi: ¡Aivojibo David Iyaachico

mihimo! noomoro asahaguehicaunoco icano aatyimeumoro sihidi sifiratuuhi. ¹⁶ Jaamoro Jesuco nuuhi: ¿Naa guubuui jito jilli onoonoco? noomoro.

Jaanegui Jesu iimusuuhi: Jiihi, guubuui. ¿Nacu amiihai Caatinihaamefaño toonoti olli onoonoco memecitihii? Miiro jilli noonoo:

Ijoho deetavehi seeme, bu mifañoco aaduseheje imino cahacisu masico imasivaqui, noonoro.

¹⁷ Jilli nooboro diitoco ejeevesuuboro tuucuumiti fuubo Betania cuumijaago. Jaacuumivi cigaubo.

Jesu Higuera Onoohoco Faijahi Inoovatama Achahaneguiiha.

(Mr 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Jaano fucuro Jesu tuucuumijaago siino uhuumiuboco ajeba aivuuhi. ¹⁹ Jaabo atyimeuhi higuerahoco jiihaijiniri icahoco. Jaahoco meeciturubaaca inoovatama chahauho jilli boti aamenereu. Jaaneguiiha Jesu toohoco nuuhi: Ufucuro siino noovacuujiitihii, nooboro.

Jaasumiro tooho chuumucuuhi. ²⁰ Jaanoco aatyimeumoro iijibogominaa sihidi jabafituuhi. Jaamoro diiboco dilluumo: ¿Milli jaaho tooho goovacani cheemehe? noomoro.

²¹ Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Miyanoiro amiihaico neehi, miyaano miyaavogoma mihicamoro: ¿Nacaha miyaano? nootimo mihicahachii; jino uujoho higuerahoco omoonibadi momooniji. Tolliro bu jiihaico meneejirahi: Jinooti eedeenenere muuaifaño difoo, munuuruva feejiruno.

²² Jaabadiro bu paryicino Moocaanico midillunoco mimiyaavogohachii; magaayiciji.

Jesu Mitya Iiji.

(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

²³ Jaadi Jesu templojafaño ufuuboro jiiibeguehicaunaaca diibojaago saamo sacerdotemi aivojito, judiomi quillahuto icano. Jaamoro diiboco dilluumo: ¿Jineje mityari ijoho jilli moonihicahi? ¿Miijoho ico tomityaco acihii? noomoro.

²⁴ Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Uujoho bu amiihaico tolliro dilluji. Jaanoco uco mihiimusuhachii; amiihaico neeji comityari jilli omoonihicanoco. ²⁵ ¿Miijoho nacu Juaco galluuhi iniiqii? ¿Moocaani, nacu miyaminaa? nooboro.

Jaaneguiiha sanomiro iimaacasiumo: Moocaani galluuhi, munuuruva, miihaico: ¿Collihii janabuu mimiyaavogotihii? neejiruubo. ²⁶ Jaanoti bu: Miyaminaa, munuuruva, miihaico miyaminaa moonijirahi. Miiro paryi miyaminaa miyaaveguehi Jua Moocaani iimaaminaafi iicaunoco, noomoro.

²⁷ Jaamaño Jesuco: Magaajatihii, nuumo.

Jaaneguiiha diitoco nuubo: Jii, jaaneguiiha bu uujoho amiihaico neejitihii jineje mityari jillii omooninoco, nooboro.

Saafi Seemenemisi Miimisiici Icamisivi Ohoovicino.

²⁸ Jaadi Jesu nuuhi: ¿Naa amiihaidi jino millii? Saafi seemenetisi miimisiici icauhi. Jaamisiti saafiico caani nuuhi: Guihi, tabaacuco diicito, nooboro. ²⁹ Jaarunaa illi iimusuuhi: Chahano, imogotihii, nooboro. Jaaruubo eesamaaiuboro fuuhi icituubo. ³⁰ Jaaneguiiha bu caani saafi illijaago ufuuboro tolliro bu nuuhi. Jaanegui diibo iimusuuhi: Jii, feeji, nooboro. Jaaruubo fuutihii. ³¹ Jaaneguiiha amiihaidi, ¿cajaani fine caani iimogonoco eetavuuhii? nooboro.

Jaaneguiiha diito nuuhi: Iticoni unuubo, noomoro.

Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Miyantiro amiihaico neehi, impuesto jaadusuminaa, bu ajeva gaigoomi icamo Moocaani aivojifaño jicamaajii amiihai imegaviro. ³² Miuro Jua Nitiminaafi: Jilli imino mihica, nooboro amiihaico iijibogovaubo. Jaaruuboco mimiyaavuguutihii. Jaanoti naha impuesto jaadusuminaa, bu ajeva gaigoomi icamo diiboco miyaavuguuhi. Jaanoco amiihai mahatymecuurumo amiihai imitico mejeevesumoro mimiyaavuguutihii, nooboro.

Iimitino Dudicamaajeminaavi Ohoovicino.

(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³ Jino bu sibogoco muguubu: Fagui abajaabo sihidi baacuco abasuuborohallidi kuhufono meegueuhi, bu jaaboro imahamitahojico eetavuubo, bu torrehacico eetavuubo tohaciti toonoco iteemequi.

Jaaboro tofaguico dudicamaajeminaaco ificuuboro sihi fuubo. ³⁴ Jaadi toono onoovauno anaamucuudi iicojiminaaco diitojaa galluubo imañoco diibojaago igalluuqui. ³⁵ Jaarumoco tofagui dudicamaajeminaa diitoco agaayiciumoro saafiico aamiimo. Jaanoti saafiico gaicaaumo, bu saafiico guisiri aamiimo icano. ³⁶ Jaaneguiiha ihabajaabo siino galluuhii guiraano itoomominaaco. Jaarumoco idudicamaajeminaa diitoco iticoniomoco omoonubadiro moonuuhii.

³⁷ Jaanoma iicaubo illico galluubo: Fine achico bociguejimo, nooboro. ³⁸ Jaaruuboco aatyimeumoro idudicamaajeminaa noocasiuhi: Jaani paryi ibusumijeque agaayicijiibo. Masii magaicaauqui. Jaamoro paryi jinoma mihicaqui, noomoro ³⁹ diiboco agaayiciumoro tofaguiti buhigovi asatyumoro gaicaaumo, ⁴⁰ nooboro. Unuudi Jesu diitoco dilluuhii: Fine jaadi tofagui abajaabo asaadi, ¿milli fine diitoco moonijiibo? nooboro.

41 Jaaneguiha nuumo: Etí bu diitoco agaisiraiciboro sitaaco tofaguifaño ficujiibo ibasuta noovaco onoovano ticovovi diiboco imañoco ihacihicaqui, noomoro.

42 Jaaneguiha Jesu diitoco nuuhi: ¿Nacu amñhai jilli Caatinihaamefaño onoonoco memeechicatihí? Mñiro jilli noono:

Guisiri iijanoco eetavonicimo imiguisibaco itihisumoro gaññhi. Jaarunofaño saafi agaajaabo tobaco dojicuviro icihí toba iminoco agaajamaño. Jaaboro aivo imimaño ficuubo. Jinooco Aivojñbo eetavehi. Jaano mñhaidi aivo sihidí jeevahi, noono Caatinihaamefaño.

43 Jaaneguiha jino amñhaico neehi: Amñhaiditi Moocaani ihaivojico dumitihicijiibo. Jaaboro sitaaco acijiibo diibedi imino iicamoco. 44 Jaanoti bu oono guisiba onobati neehi: Cajaatyohacho tobahallivi aacotomo gafaryunamaaji. Jaanoti toba cajaatyohallivihacho aacotomoco quicheyñicijiiba, nooboro.* Jilli nuubo Jesu diiboco imiyaavogotimoco ufucu omoonijinoco.

45 Jaanoco sacerdotemi aivojito, bu fariseomi icamo Jesu oovicinoco uguubuumoro gaajaciumo diitediti tolli unuunoco. 46 Jaamoro diiboco gaayicujirumo. Jaarumo miyaminaaco iguiuhi Jesu Moocaani iimaaminaafi iicaunoco imino agaajaumaño.

22

Taabava Jñbaimovi Ohoovicino.

1 Jaadi bu Jesu siino ticovauhi siinovi ooviciboro diitoco ijñbogoobo jilli nooboro: 2 Niqueje aivoji jeevahi oono aivojñbo illi taabava jñbaimoco eheetavuubobadi.

3 Jaabo ijeeçivominaaco galluubo imogaibico aacicumoco ihicitequi. Jaarunofaño diito imuguutihí asaanoco.

4 Jaaneguiha bu siino saafico galluubo jilli nooboro: Nooto diitoco machuta paryi eetavocinicuuhi. Tañiivimico gaisiraicisucuuhi, bu saatoho idñribasuhicamehejeque icano. Jaano paryi imibaicinicuuhi ijñbaiminivacuui, nooboro. 5 Jaarunoco diito ihmuhuminaa: Jii, nuutihí.

Jilliro sihigueheje focinimo, saafi ifaguinojaago. Jaanoti saafi inaajetejaago fuuhi. 6 Jaanoti sanodimo ihaivojñbo jeeçivominaaco agaayiciumoro ahaamiumoro gaicaauhi.

7 Jaaneri ihaivojñbo sihidiro isifiratuuboro isoldaomico galluuhi diito gaicaauminaaco agaisiraicimoro tuucuumije iijanoco ijgasuqui. 8 Jaadi ijeeçivominaaco nuubo: Paryi jino imibaicinicuuno mijñbaiminiqui. Jaarunofaño jaatyo imuhuminaa imitimaño saatihí. 9 Jaaneguiha cuumifeenedi

* 21:44 Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

imiya j̄haiñeri mofoo mahatyimemeque j̄bogomoro j̄baimov̄i isaaqui, nooboro. ¹⁰ Jaaneguiiha ijeecivominaa miya j̄haiñeri ufuumo igaiȳñciuhi parȳi aatyimeudimoco imihusemehejeque, imitimehejeque icano. Jaaneri tooja sihidi gahafuuhi.

¹¹ Jaadi ihaivoj̄bo fuuhi ij̄baimoco emecituubo. Jaabo atyimeuhi saafico, jaaruubo j̄baimo gaachehuco iimogot̄iboro j̄cafutut̄iboco. ¹² Jaaboro diiboco nuubo: Fañi, ¿milli jaabo juuga saahi j̄baimo gaachehufaño j̄cafotot̄iboco? nooboro. Jaarunaa diibo iimusuut̄ihi. ¹³ Jaaneguiiha ihaivoj̄bo ij̄cavominaaco nuuhi: Ajaanico magaaaȳicimoro misisi itihaiñoco, ihuseneque icano. Jaamoro buhigo icivohigo magañi. Tahigo ataajihigo, igaiñoco ojisujihigo icano. ¹⁴ M̄iro sihidi cuuhvacafetejimo. Jaarumoti m̄idimoro icicafeteji, nooboro.

Impuestoditi Ihiimaano.

(Mr 12.13-17; Lc 20.20-25)

¹⁵ Jaanoma iicamo fariseomi ufuumoro iimaacasiuhi diibohall̄iv̄i diiboco ñfurumo imit̄ino inuusiqui. ¹⁶ Jaamoro diitoototi saatohoco galluumo, sano Herodeotoma. Jaamo ufuumoro Jesuco nuuhi: J̄bogominaafi, m̄hai magaaajahi ñjoho miyaanoco eneehifinoco, bu toll̄iro miyanot̄iro ñjoho Moocaanijaa ofoono j̄haico d̄ibeguehicahi miyaminaa ihi-imaanoco jeevot̄iboro. Miyaminaaco jilli jeeb̄ibat̄iro, onootatimaño. ¹⁷ Jaaneguiiha jinooti m̄haico dinoo: ¿Naa ñdi imino romanomi aivoj̄iboco impuestoco majaaduno? ¿Nacu m̄illi? noomoro.

¹⁸ Jaarunofaño Jesu diito imit̄ino eesamaaiumoro ununoco agaajacuuboro nuuhi: ¡Bañiñfiraminaa mihicamo! ¿Coll̄ihi uco imit̄inofaño magañiñsujirahi? ¹⁹ Eneecata toono impuestoco majaaduhicajeque uco miñifusu, nooboro.

Jaaneguiiha s̄ivaumo safucuo jaada ticovov̄i ijaada iicajeque. ²⁰ Jaajeque emeciuboro Jesu diitoco dilluuhi: ¿M̄ijoho ime nacu jihime, bu jino imomo icano? nooboro.

²¹ Jaanegui nuumo: Romanomi aivoj̄ibo ime, noomoro.

Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Diiboco mahaci diibono iicanoco. Jaanoti Moocaanico mahaci Moocaanino iicanoco, nooboro.

²² Jaanoco diito uguubuumoro sihidi eetyeuhi. Jaamoro diiboco ejeevesuumoro fuumo.

Siino Mubuheetejinoti Idilluno.

(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

²³ Tufucuro bu saatoho saduceomioto fuuhi Jesuco emecituumo. Jaamo saduceomi uchuumucuumo siino mubuheetejino chahaji, noonic̄ihi. Jaamaño Jesuco

jilli nuumo: ²⁴ J̄ibogominaafi, Moise taj̄ibauhi: Saafi ataabavaabo seemevat̄iboro ochoomohachiiji, inahabo ifibaijigoco ĩc̄iboro diigoma iseemevaqui inahabobuuna, nooboro. ²⁵ Jaabadi mīhaifeenevi iicaumo sahinooto sahuse juugahuseti miimisīci id̄ino iicaumo. Jaamoti iticonioobo ataabavaubo seemevat̄iboro guijeveuhi. Jaaneguiiha inahabo ifibaijigoco iciuhi. ²⁶ Jaabo bu tolliro icauhi. Jaano allivioobo bu diigoco ĩciuboro tolliro icauhi. Jaabadiro paryi famooro saafigomaryo imivocafutuhi. ²⁷ Jaanobuunati bu diigo tolliro guijeveuhi. ²⁸ Jaamo guijevafañoti siino ubuheetedi, ¿cajaani taabaji? fine, paryi diito diigoco ataabavacuumaño, noomoro.

²⁹ Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuhi: Am̄ihai aivo magaajat̄ihi Caat̄inihaame onoonoco magaajat̄ihi, bu Moocaani mityaco magaajat̄ihi icano. ³⁰ M̄iro iguijevecuumo siino ubuheetedi taabavacujitimo, bu iseemeque tajeñicijitimo icano. Jillo Moocaani toomominaa niquejefaño iicamobadiro jeevacujimo. ³¹ Jaanoti oono uchuumucuumo siino ubuheetejinoti neehi: ¿Nacu am̄ihai memeeçit̄ihi Caat̄inihaamefaño Moocaani am̄ihaico onoonoco? M̄iro jilli noobo: ³² Uujoho Abraham, Isaac, Jacob icamo Aivoj̄ibo, nooboro. Jaabo Moocaani uchuumucuumo Aivoj̄ibo icatino, ubuheeme Aivoj̄iboro, nooboro.

³³ Jilli unuunoco miyaminaa uguubuumoro sihidiro jabafituuhi ij̄ibegueri.

Ibocima Iicano Taj̄iba.
(Mr 12.28-34)

³⁴ Jaabo Jesu saduceomico ill̄inociunoco fariseomi uguubuumoro igaiuuhi. ³⁵ Jaamoti saafi Caat̄iniminaafi iicaubo Jesuco ĩfuruubo ĩnisuubo dilluuhi: ³⁶ J̄ibogominaafi, ¿cono aivo taj̄ibati aivo obocino? nooboro.

³⁷ Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Dihaivoj̄ibo Moocaanico gaiji paryi dijeeb̄imaryo, paryi difimaryo, bu paryi dihesamaajemaryo icano, noonoro. ³⁸ Jino aivo ibocima iicano taj̄iba, aivo imiyaano. ³⁹ Jaano alliviono bu aivo tobadiro jeevahi. Jano jilli neehi: Sitaaco gaiji difico agaij̄ibadiro, noonoro. ⁴⁰ Jinoocivi Moise taj̄iba tanoocinihi, bu Moocaani iimaaminaa j̄ibogo tanoocinihi icano, nooboro.

¿M̄ijoho Iyaachi Fine Cristo?
(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

⁴¹ Jaamo ifariseomi tooneriro iicaumoco ⁴² Jesu dilluuhi: ¿Milli am̄ihai mehesicinihi Cristoditi? ¿M̄ijoho iyaachi fine? nooboro.

Jaanegui nuumo: David iyaachi, noomoro.

43 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: ¿Jaabo bu milli David icaruubo Moocaani Gaijafeenedi iimaaubo: Tahaivoj#bo, nuuhi? M#iro bu nuubo:

44 Mohaivoj#bo Moocaani nuuhi Tahaivoj#bo Cristoco: Tamiyanaagonovi cas#ivo ditihaguino dim#naaco uujoho ificuunohachuta, nooboro.

45 ¿Jaabo bu milliti Cristo David iyaachi iicajirahi, David icaruubohacho diiboco: Aivoj#bo, unuuno? nooboro.

46 Jaarunaa diiboco m#hai#ooba ajashuno iimusuut#hi. Toonoti#ro ivi m#hai#ooba diiboco ajashuno dillucuut#hi.

23

Jesu Fariseomi, Bu Caatinim#naa Icamo Imitico Neehi.

(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

1 Jaaboro Jesu ij#bogom#naaco, bu miyam#naaco icano nuuhi: 2 Oono fariseomi, caatinim#naa icamo: Moise taj#baco magaajasuhicano mityama mihicahi, noomoro esicinihicahi. 3 Jaaneguiiha am#hai diito onoonoco: Jii, meneehica. Jaamoro diito onoonoco paryi momoonihica. Jaarumo iicabadi mihicadino. Diito: Imino mihica, nuurumo imitino icahicahi. 4 M#iro sihidi jeevanoco miyam#naahallivi ficuhicamo miyam#naa imooniqui. Jaarumo diitoco ajashunogayi amusuhicatimo. 5 Jilli miyam#naa ihatyimequiro fanoovaaco moonihicamo. M#iro imeguehicamo ihimecunohallidi, bu ihusequejenehallidi icano satyehicamo gaachehubaryunohallivi taj#ba onoonoco acaatininehejeque, bu gaachehunoco jicamaahicamo fanoovano janaanivivi ifallahino acaamovonoonoco. 6 Jaamoro bu imeguehicamo j#baimonofa#o aivo iimi-ma#ejeri iicanoco, bu sinagogajanofa#o imiya icaganofa#o igicininoco icano. 7 Bu tolli#ro cuuminofa#o diitoco miyam#naa aivo bocigomoro idillunoco imeguehicamo, bu diitoco: Gaajam#naa, onoonoco imeguehicamo icano.

8 Jaanoti ivi am#hai mihimeguedino am#haico miyam#naa: Gaajam#naa, onoonoco. M#iro sam#naaro am#hai id#bora am#hai gaajam#naafi Cristo. 9 Bu jii#nejhallivi m#hai#oobaco: Caani, meneedino, id#bora am#hai Caani ni#quejefa#o iicaabo. 10 Bu mihimeguedino am#haico saatoho: Aivoj#bo, onoonoco. M#iro id#bora am#hai Aivoj#bo Cristo. 11 Sitaaco ejeecivoobo am#haifeenevi diibo aivo sihidi ejeevaabo. 12 M#iro: Uujoho sihidi jeevahi, onoobo guinon#cafeteji. Jaanoti: Sihidi jeevat#hi, onoobo sihidi jeevano miniiyucafeteji.

13 Jaanoti idaasucani am#hai fariseomi, caatinim#naa icamo mihicaji. Ba#ifiiram#naa mihicamo. M#iro am#hai

niq̄ueje guhugaco cuhufono mafabaacuhicahi sita tahi j̄icafotot̄imo iicaqui. Bu am̄hai mij̄icafetehicat̄ihi, bu j̄icafetej̄irumoco mij̄icafutusuhicat̄ihi icano.

14 Idaasucani am̄hai fariseomi, caatin̄im̄inaa icamo mihi-caji. Bañ̄ifiram̄inaa mihicamo. M̄iro gaigoomi fibaijito iicamo iijanooco mudum̄it̄ic̄ihicahi. Jaamoro jilli #furumo Moocaanima gueenene mihiimaahicahi. Jaamaño am̄hai aivo guiraano mahaamicafeteji.*

15 Idaasucani am̄hai fariseomi, caatin̄im̄inaa icamo mihi-caji, bañ̄ifiram̄inaa mihicamo. Am̄hai jiinjeneri, muuaiñeri icano tehesino mihiiguehicahi saatohoco mihicimoro am̄hai iijico mij̄ibeguequi. Jaamoco mahatyimesumi aivo diitoco am̄hai imiti janaan̄ic̄ivi meheetavehicahi c̄ij̄igaifaño ifeequi.

16 Idaasucani am̄hai mihicaji agaajatino j̄ibogom̄inaa, aatyimet̄imo siigom̄inaabadi mihicamo meneehicahi: Saatoho temploja momofañodi: Aivo miyaano, onoono, toono sihidi jeevat̄ihi. Jaanoti naha toojao orofañodi: Aivo miyaano, onoono, toono naha aivo sihidi jeevahi, meneehicahi.

17 Gaajaticanimo, am̄hai aall̄inoma machahamobadi mihicamo. ¿Cono nacu aivo imiyaano, oro, nacu itemploja ihoroco Moocaanidi iimibachuno? 18 Toll̄iro bu meneehicahi: Saatoho jeecivoj̄ic̄icifañodi: Aivo miyaano, onoono sihidi jeevat̄ihi. Jaanoti naha toj̄ic̄icifaño iicano ijeecivofañodi: Aivo miyaano, onoono toono naha sihidi jeevahi, meneehicahi.

19 Gaajaticanimo, am̄hai aatyimet̄imobadi mihicamo tolli meneehicahi. ¿Cono nacu aivo imiyaano ijeecivo, nacu ifaj̄ic̄ic̄i ijeecivoco Moocaanidi iimibachuno? 20 M̄iro toj̄ic̄icifañodi: Miyaano, onoo, bu toj̄ic̄icifaño iicanomaryo bu neehi.

21 Jaabadiro bu templojafañodi: Miyaano, onoo, bu Moocaani toojafaño iicaabofañodi bu neehi.

22 Jaabadiro bu niq̄uejefañodi: Miyaano, onoo, bu toojafaño Moocaani aivoj̄i icagafañodi neehi, bu togafaño iḡic̄in̄ibo Moocaanifañodi neehi.

23 Jaamaño idaasucani mihicaji am̄hai fariseomi, caatin̄im̄inaa icamo. Bañ̄ifiram̄inaa mihicamo. Am̄hai Moocaani onobadi diiboco paryi mahac̄ihicahi mentahiibai aamenegayimaryo, bu anisiibai aamenegayimaryo, bu cominohiibai aamenegayimaryo icano. Jaarumo taj̄ibati aivo imiyaano onoonobadi momoon̄ihicat̄ihi. Jaano jino toono imi ica, idaasugo, miyaavogo icano. Jinooco aivo momoon̄ijirahi sanoocoro momoon̄inoguiinodi siino jeevesut̄imo. 24 Am̄hai aatyimet̄imobadi mihicamo

* 23:14 Sahaamefaño toversiculoco ficuut̄imo.

saatohoco misiguehicamo jootobaco magañimoro guiraaruubo camelloma mafaayihicahi amihai jeebifaño.

²⁵ Idaasucani mihicaji amihai fariseomi, caatiniminaa icamo: Bañifiraminaa mihicamo, guirihillunoco, butajeneque icano allıcoro minitihicahi. Jaarumo amihai jeebifaño sano nanivarıro magahaficinıhi, fanoova imogori magahaficinıhi, icano. ²⁶ Fariseomi amihai aallınoma machahamobadı mihicamo amihai jeebınoco miniti iticoni oono guirihillunoco, butajeneque icano fañooco minitincıbadı. Jaadı jari bu amihai allıomo imiteji.

²⁷ Idaasucani amihai mihicaji fariseomi, caatiniminaa icamo: Bañifiraminaa mihicamo, cıhojıhallı imino iımıbachucınıbadı mejeevamo. Mııro allıohojı imino imıbachucınırahi. Jaaruno fañoohojı idicuno uchuumucuumo bacınoma fanoo idicu gahaficinıhi. ²⁸ Jaabadı amihai mejeevahi. Jıllı amihai allıotoro miyamınaa imefeenevı imımobadı mejeevahi. Jaarunofaño amihai jeebifaño sano bañifııraro gahaficinıhi, bu sano imıtıro gahaficinıhi icano.

²⁹ Idaasucani amihai mihicaji fariseomi, caatiniminaa icamo: Bañifııramınaa mihicamo. Amihai Moocaani iımaamınaavı cıhojinoco mihimıbachumoro allıo minıcuhicahi. Jaamoro deecanoco mıfıcuhicahi imıhuseuno miyamınaa cıhojinoco. ³⁰ Jaamoro jıllı meneehicahi: Mııhai sııcıje moheedetemıhai iıcausumi mıhıcauruva jıno Moocaani iımaamınaaco agaıcaaumobadı mıhıcaujıtırahi, noomoro. ³¹ Tollı monoomaño amihai Moocaani iımaamınaaco agaıcaumo iyaachimıhai mıhıcanoco magaajasuhi. ³² Jaaneguiıha suufenıtımo momoonı oono amihai eedeetemıhai iticonıunoco.

³³ Amihai jıınımomı, jıınımomı cuumıotobadı mihicamo. ¿Mıllı mataajaji cıjıgaıfaño agañıjınotı? ³⁴ Tooneguiıha amıhıhaijaago uujoho gallıujı Moocaani iımaamınaaco, gaaıamınaaco, jııbogomınaaco icano. Jaamoco amihai saatohoco magaisıraıcıjı, bu saatohoco imohovı metetecujı. Jaanotı bu saatohoco sııagogajanofaño mahaamıjı. Jaamoro dııtoco sııcuumıtı, sııcuumıtı icano mubucasıjı. ³⁵ Jaamaño amıhıhallıvı ıcajıno paryı imıfiıuno miyamınaaco agaisıraıcıuno tııjoho jaada, Abel guıjevetı itıcovano Zacarıaco Berequia achıco iguijenıunovı. Mııro amihai dııboco magaaıcaauhi templojafaño iımımaño, jeecıvomaño ıcanofeeneo sııuvı. ³⁶ Mıyanotıro jıno amıhaıco neehı, paryı dııto jaada jısumıo miyamınaahallıvı minıfetejı.

Jesu Jerusale Cuumıhallıvı Taahi.
(Lc 13.34-35)

37 Jerusale cuumi, Jerusale cuumi, am#hai Moocaani iimaaminaaco agaicaauficuumi, bu Moocaani am#haijaago j#bogominaaco agalluumoco guisibaneri mahaamifihi. Jaanoti uujoho fahijivaro imeguehicahi tuucuumi seemeque tajaagovi iigaiy#cinoco oono catava iseemeque ij#jecuguiino iigaiy#cinicibadi. Jaarunoco am#hai mihimeguehicatihi. 38 Eneecau bu magaaja am#hai ijano jihovonedi fiiveteji. 39 Jino am#haico neehi: Uco siino mahaty#mecujitihi jari johono uco: Imicani Aivoj#bo momofeenedi asaabo, meneejifucu agasedi.

24

Jesu Temploja Ifinisucafetejinoco Neehi.

(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)

1 Jaanaa Jesu templojafa#oti ihiinuuboro ifeequi moon#ubojaago ij#bogominaa asaumororo diiboco ifusuuhi temploja guisibanoco. 2 Jaaneguiha Jesu diitoco nuuhi: Memee#i pary# tonehejeque. Miyanotiro am#haico neehi: Jima#neri chahajino sababa guisiba sibahallidi, sibahallidi icano. Pary# faneeri finijino, nooboro.

Jiinije Ifinijino Gaajata.

(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 7.22-24)

3 Jaadi fuumo Olivohono iicagajivi. Jahigo Jesu g#cin#ubojaago ij#bogominaa ufuumororo toovono dillutuuhi: Mihimeguehi m#haico id#bogonoco #cusumi fine tolli icajino? #Milli magaajaji #joho siino asaajinoco, bu jiinije ifinijinoco icano? noomoro.

4 Jaaneguiha Jesu diitoco nuuhi: Mehes#cini m#hai#nooba am#haico ba#idino. 5 Ajashujitimo tamomofa#odi asaano: Uujoho Cristo, noomoro. Jaamoro sihidi miyaminaaco ba#ijimo. 6 Bu minaano icaji juuga, jahigo icano. Jaarunoti mihiguetedino, m#ro tolli icajino. Jaaruno toono jiinije ifinijino icatino. 7 Tusumi siijini#jeoto siijini#jeotoma moonicasiji, bu siicumimoto siicumiotoma moonicasiji icano. Jaasumi ajebano icaji, sihidi guihuvano icaji. Jaabadiro bu jiinije mary#baji fahigovavi. 8 Jaano jino idaasuhiica iticovajino.

9 Jaasumi am#haico acijimo idaasuno momoonicafetequi, bu am#haico gaicaaujimo. Pary# jiinijeminaa am#haico j#heveji tahalliti. 10 Jaasumi ajashutimo saatoho imiyaavogoco jeevesuji. Jaamoro j#hevecasijimo, bu fahigovavi inahabomico idaasuno moonisujimo. 11 Bu sihidi ba#iminaa icaji: M#hai Moocanifa#odi mihiimaahi, noomoro ajashutino miyaminaaco ba#ijimo. 12 Jaano sihidi imiti iicaneri fahigovavi gaijicasijitimo. 13 Jaarunofa#o

quehecuno imiyaavogofaño icaaboro nijequevi #fotoobo taajaji. ¹⁴ Jaanoti jino aivoji #bogo iimibogo fanoojiinjeriro #bogocafeteji. Jaadi jari jiinije finiji.

¹⁵ Mi#ro Moocaani iimaaminaafi Daniel caatinuhi: Jaadi #dicuno imitino omoon#boro ifinisujibediti. Jaano iima#mañovi #futucuunoco mahaty#medi jihaamefaño onoonoco mih#finic#hicamo magaaaja. ¹⁶ Jaamoro Judeari mihicamo ifabaijaagovi magaa. ¹⁷ Jaanoti bu am#hai ijahalliri mihi#camo fañoojavi mefeedito siinoco mihiciqui. Toonotiro magaaacu. ¹⁸ Jaanoti bu faguifaño iicamo muhuumidino am#hai gaachehuco mihicivamo. ¹⁹ Jaanoti idaasucani icajimo gai#goomi tusumi oovato iicamo, bu mifañoti# seehejema iicamo icano. ¿Milli bu goovano gaajirumo? ²⁰ Jaaneguiiha Moocaanico midillu: Am#hai magaajifucu #nijafucu icadino, bu jaguis#fucu icadino icano. ²¹ Mi#ro jino sihidi ejeevano idaasu icaji eedeevi jiinije ifiivuunotiro achahanicino, bu siino ufu#curo achahacujino icano. ²² Jaarunoco Moocaani guenene icasujit#hi guenene iicaruva tusumi icajimoti m#haiñooaba atajajit#runeguiiha. Jaanoti diibo #cicuumo gajirari toono idaasuno guenene icasujit#bo.

²³ Jaasumi am#haico saatoho neeji: Memeece jaani Cristo, memeece jaadi Cristo, onoodi: Miyaano, meneedito. ²⁴ Mi#ro saajimo bañ#minaa: Uujoho Cristo, noomoro, bu: Uujoho Moocaani iimaaminaafi, noomoro. Jaamoro sihidi ejeevanehejeque #fusujimo miyaminaaco iba#ñiqui, bu tolliro Moocaani #cimoco bañ#jirumo icano. ²⁵ Tooneguiiha jino am#haico imegav#ro nuucuuhi. ²⁶ Jaaneguiiha am#haico: Memeece johono sicai#goti saabo, onoodi memeece#edito. Jaanoti bu: Juuga jino mecufaño icaabo, onoodi mimiyaaveguedino. ²⁷ Jaanoti uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaajino jilli jeevaji; oono sisi anamebano aamijiti nijequevi aachic#nicibadi icajino. Jaanoco faaboho miyaminaafi aty#imeji. ²⁸ Mi#ro chuumuhu iicahigo a#ñimi igaivef#hi. Jaabadi niinofucuuvi imiyaavogot#moco idaasuno ifeteji.

Jilli Siino Saajiibo Cristo Miyaminaafibadi Ifiivuubo.
(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 21.26-30, 34-36)

²⁹ Jaano toono idaasuhicafucuje afatyonobuunatiro cuujeo ni#hiba jabaaveji, bu fucuo ni#hiba achic#cujit#hi, bu meeci#ri niquejefa#ñoti aifeji, bu niquejefaño iicano sefano mary#baji. ³⁰ Jaadi naha jarihiica #fuvusujino uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaajino. Jaaneri pary# bu jiinije cuuminom#naa ataacasimoro aty#imejimo uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo niqueje aimuufairi sihidi mityano, ovos#ino asaanoco.

³¹ Jaaboro tatyoomominaaco galluuji paryi#cino fanoojiinijeti tatyaa iicamoco mariicu sefano ojidi iigaiyi#ciqui.

³² Jaaneguiiha oono higuerahotiro magaaaja; miiro ficaba ifiticusumi bohono aamevafiho. Jaanoti magaa-janicahi ficaba ifiticunoco. ³³ Jaabadiro bu paryi jineheje iicacuudi magaaajacu finifucu ifiticunoco. ³⁴ Miyanotiro amiihaico neehi: Paryi jilli icajino tuseumio miyaminaa guijevetinaacaro. ³⁵ Niqueje, bu jiinije icano finiji. Jaanoti taaji ufucu finijitahi.

³⁶ Jaaruno jiinije ifinijifucuco miihaiñooba ajashuno gaajatihi Moocaani toomominaa icarumo, bu uujoho Moocaani Seemene icaruubo icano, Idiiboro Moocaani tufucuco gaajahi.

³⁷ Miuro johono Noe iicausumi iicaubadiro icajino uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaano. ³⁸ Miuro toodihivi johono nifaiba chahaunaacahiica miyaminaa machumoro, adumoro, bu taabavamoro, illemihaico tajenimoro icano icahicauhi. Jaanaaca Noemi imeenegafaño jicafutuuhi; ³⁹ Jaamo gaajacutiimoco nifaiba macanisuuhi famoocoro. Jaabadireji bu tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaadi icajino. ⁴⁰ Jaasumi miimisii#ci gaifimisi bajifaño iicaji. Jaamisiti saafi imiyaaveguehicat#bo satyocafeteji diiboco sihidi jeevano idaasuno imooniqui. Jaanoti saafi imiyaavogoobo fitafeteji. ⁴¹ Jaabadiro bu miimifeeci icaji acaasumife. Jaamifeti saafigo imiyaaveguehicatigo satyocafeteji diigoco sihidi idaasuno imooniqui. Jaanoti saafigo imiyaavogogo fitafeteji.

⁴² Jaaneguiiha amiihai mehesicinimoro motoomo gaajaratino cusumihacho Aivoj#bo saaji. ⁴³ Jaaneguijinoooco magaaaja. Iija abajaabo, nanivaminaafi fucu toonoti icaaberi asaajinoco igaajaruva cigati#bo icajiruubo iijaco afaayicimoro nanitimo iicaqui. ⁴⁴ Jaabadiro bu amiihai mihimibaicini. Miuro mehesicinitinaacaro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo saaji.

Imino Jeecivominaafi, Iimitino Jeecivominaafi Icano.

(Lc 12.41-48)

⁴⁵ Jaaneguiiha imino jeecivominaafi agaajaaboco ihaivoj#bo iijaminaaco tuumusuhinin#cihi imino machutaaco diitoco ihaciqui. ⁴⁶ Jaabo imicani icajiibo ihaivoj#bo onoonoco imino omoon#bovi ihaivoj#bo agaseebe. ⁴⁷ Miyanotiro amiihaico neehi, diiboco ihaivoj#bo ficuji paryi inehejema iijaminaa toomominaafiti. ⁴⁸ Jaanoti saafi imiti#bo: Tahaivoj#bo goovajitino asaano, nooboro. ⁴⁹ Saatohoco ahaam#boro jilli ticovono guiriicavominaama aaduuboro, amachuuboro icaabaaca ⁵⁰ gaajaciratino

ihaivojiībo gaseji. ⁵¹ Jaaboro diiboco sihidi jeevano idaasuno mooniji, bu oono bañiminaaco omoonijibadiro. Jahigo ataacasimoro igaiñooco oojisujihigo.

25

Fahuseecidimo Bagocajamivi Ohoovicino.

¹ Miiro niqeeje aivoji jeevahi fahuseecidimo bagocajami icijigaimeecunoco iicimoro fuuhi taabava jiībaimojaago ataabavaaboco inahabonīqui. ² Jaamoti sahusedifigova imino imibaivuutihii. Jaanoti sahusedifigova imino imibaivuuhii. ³ Jaamo imino iimibaivuutimo siino icijigaimeecunoco ifañōnīqui satyuutihii. ⁴ Jaanoti imino iimibaivuumo icijigaimeecunofaño ifafaihunoco satyuuhii, bu botellanofaño satyuumo icano. ⁵ Jaarunaa ataabavaujiibo goovano agaseutimaño diitoco cigara aivuuneguiiha cigacuumo. ⁶ Jaanaaca fucufeenevi guubuvusuuno sefano unuuno: ¡Saacuubo taabavaminaafi mutuumutucu! noomoro. ⁷ Jaaneguiiha paryi tobagocajami agañiivuumoro icijigaimeecunoco nifutusuhii. ⁸ Jaanaaca iimibaivuutifigeeheje oono iimibaivuufigeehejeque nuuhi: Miihaico amiihai ciījigaifaihunoti ajashunogayi mahaci. Jino mociījigaimecuno jabaacamaaicuuhii, noomoro. ⁹ Jaarunofaño iimibaivuufigeeheje diitoco iimusuhii: Chahano, miihaidi ifetejitiruno, bu amiihaidi ifetejitiruno icano. Amiihairyo mofoomoro amiihaiñoti manaaajete, noomoro. ¹⁰ Jaaneguiiha sahusedimo iimibaivuutimo ciījigaifaihuti inaaajequi ufuunobuujinaago taabavaminaafi gaseuhi. Jaaboma iimibaivucuumo toojafaño jicafutuuhii igaasequi. Jaadi iguhugaco fabaacucuumo. ¹¹ Jaanobuunati saafigova agaseumoro nuuhi: Aivojiībo, aivojiībo, miihaico faayici, noomoro. ¹² Jaarunaa diibo diitoco iimusuhii: Miyanotiro uujoho amiihaico gaajatihii, nooboro.

¹³ Jaaneguiiha jino uujoho amiihaico neehi: Cigatimo mehesicini, gaajaratino uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaajifucu.

Nihibamivi Ohoovicino.

¹⁴ Miiro niqeeje aivoji jeevahi saafi miyaminaafi siījiinijevi ifeequi ijeecivominaaco ucuuhuvauboro inihibamico diitoco ificusuubadi.

¹⁵ Diitoti saafico cinco mildijeva aciubo. Jaanoti sifico aciubo dos mildijeva. Jaanoti saafico mildijeva aciubo. Diitoco iticovoocivi aciubo isefadino sahaje. Jaaboro fuucuubo. ¹⁶ Jaanobuuna cinco mildijevaaco agaayiciubo tooneri naajeteque eetavuuhii. Jaaneri iicubo siino tonoodinoro. ¹⁷ Jaabadiro bu dos mildijevaaco agaayiciubo

tollì omoonìuboro, bu tonoodìnoro siino gaayìciuhi. ¹⁸ Jaanoti mildìjevaaco agaayìciubo ufuuboro jìinìjeque eseediuboro ihaivojìbo nihìbamìco ficuuihi.

¹⁹ Jaanobuunati goovacuutinoti siino diito aivojìbo gaseuhi. Jaaboro diitoma toonoco imibachuvaubo.

²⁰ Ticonìubo oono cinco mildìjeva aaciuboti. Jaabo ihaivojìboco aciuihi diez mildìjevaaco: Aivojìbo, uco daaciuihi cinco mildìjeva. Jaaneri jino siino tonoodìnoro ìcino, nooboro.

²¹ Jaaneguiiha ihaivojìbo diiboco nuuhi: Aivo imino moonìhi. Ìjoho aivo imino jeecìvomìnaafi idiimihuseebe. Mìdirunoco imino omoonìmaño ìco siino janaanìci aciji. Jaaneguiiha disaa. Jaabo uuma imo imo diicahi.

²² Jaanobuunati gaseubo dos mildìjeva bu agaayìciubo. Jaabo nuuhi ihaivojìboco: Aivojìbo, uco dos mildìjeva daaciuihi. Jino jaaneri siino tonoodìnoro ìcino, nooboro.

²³ Jaaneguiiha ihaivojìbo nuuhi: Aivo imino moonìhi. Ìjoho aivo imino jeecìvomìnaafi idiimihuseebe. Mìdirunoco imino omoonìmaño ìco siino sihidi aciji. Jaaneguiiha disaa. Jaabo uuma imo imo diicahi, nooboro.

²⁴ Jaanoti mildìjeva agaayìciubo agaseuboro ihaivojìboco nuuhi: Aivojìbo, ìjoho sihidi edeevanoco uujoho gaajahi. Mìro ìjoho sihinìcihi abasutìruhìgoti, bu tollìro nihìbamìco dìcinìcihi ududìcamaaitìruhìgoti icano.

²⁵ Jaamaño ìco ìñìhicugoooboro dinìhìbamìco jìinìjefaño cìjehinìhi. Jaano jino paryì faneeri dinìhìbami, nooboro.

²⁶ Jaaneguiiha ihaivojìbo diiboco iimusuhi: Ìjoho agaiquiibo idiimitino jeecìvomìnaafi, ìro gaajacuuihi uujoho abasutìruhìgoti isihinìcinoco, bu ududìcamaaitìruhìgoti nihìbamìco ìcinìcinoco icano.

²⁷ Jaaneguiiha, ¿collìhi jana tañìhìbamìco dusisutìhi? Jaabo uujoho asaadi toonohallìvi janaanìcìvi siino agaayìcìjìrunaaca, nooboro

²⁸ tooneri iicaumoco nuubo: Diibediti mudumìcì inìhìbamìco. Jaamoro oono diez mildìjevama iicaaboco mahaci.

²⁹ Mìro sihidi iicanoma iicaaboco siino janaanìci acijiibo sihidi icanoma iicaqui. Jaanoti chahanoma iicaaboti oono mìdìno iicarunoco dumìcìcìjiibo.

³⁰ Jaanoti ajaani imitino jeecìvomìnaafico magaayìcimoro buhigo icìvohìgovi magañì. Tahigo ataaboro igaiñooco oojisujìhigo, nooboro.

Jìinìjemìnaaco Udugaacujino.

³¹ Jaadi uujoho Miyamìnaafibadi Ifiivuubo Moocaani toomomìnaama Aivojìboti iicavaabo asaaboro tahimi aivojì icagahallìvi casìveji.

³² Jaadi paryì jìinìjemìnaa tahimefeenevi igaiveji. Jaamoco uujoho dugaacujì, oono ovejami toomomìnaafi ovejamìco cabramìditi sihìgovi udugaacunicìbadi.

³³ Jaaboro tahovejamìco

tamiyanaagonovi ficuji. Jaanoti cabramico tañaninaagonovi ficuji. ³⁴ Jaadi uujoho Aivoj#bo neeji tamiyanaagotoco: Juugavi masaa. Am#hai Guihirubi am#haico imino omoonimo jino tahaivojifaño mijicafoto siicije jiinije ifiivuunotiro am#haidi eheetavuunofaño. ³⁵ M#iro ajebavauboco uco machutaati mahaciuhi, bu adufirari iicauboco mihisuuhi, bu siicumiooboadi am#haifeeneri iicausumi uco am#hai ijafaño magaayiciuhi, ³⁶ bu tagaachehuma achahauboco uco magaachehuniuhi, bu iguihuvauboco uco memecituuhi, bu civojafaño iicauboco uco memecituuhi icano, nooboro. ³⁷ Jaadi uco iimimo dilluji: Aivoj#bo, ¿nacu cusumi ajebari idiicauboco ico m#hai mamachusuuhi? ¿Bu cusumi adufirari idiicauboco ico m#hai mihisuuhi? ³⁸ ¿Bu cusumi nacu siicumiooboadi idiicauboco ico m#hai moojafaño magaayiciuhi? ¿Bu cusumi ico sicaibo diicaaboco magaachehuniuhi? ³⁹ ¿Bu cusumi nacu ico guihuvauboco mahatyimeumoro mabaauhi? ¿Bu cusumi ico civojafaño diicauboco mabaajeuhi? noomoro. ⁴⁰ Jaamoco uujoho Aivoj#bo diitoco jilli iimusuji: Miyanotiro, am#haico neehi: Imiyaavogomoco* sihidi jeevatirumoco tolli momooniumaño, uco tolli momooniuhi, nooboro.

⁴¹ Jaadi bu tañaninaagonovi iicamoco neeji: Uuti buhigovi miminifoto imitino monoocinicumo cijigaifaño mofoo Satanasguiiha, bu paryi ihijimiguiiha icano eheetavunofaño. ⁴² M#iro ajebavauboco uco mamachusuuhi. Adufirama icauboco uco mihisuutihi. ⁴³ Bu siicumiooboadi am#haifañodi #guusumi uco am#hai ijafaño majaahevesutihi. Bu agaachehuvautiboco uco gaachehuti mahacutihi. Bu iguihuvauboco, bu civojafaño iicauboco icano uco mabaautihi, nooboro. ⁴⁴ Jaanoco diito iimusuji: Aivoj#bo, ¿cusumi nacu ico ajebama diicaaboco, bu adufirama diicaaboco, bu siicumiooboadi diicaaboco, bu gaachehuma chahaaboco, bu iguihuvauboco, bu civojafaño diicaaboco icano mahatyimeuhi? noomoro. ⁴⁵ Jaaneguiiha uujoho iimusuji: Miyanotiro, am#haico neehi: Imiyaavogomoco sihidi ejeevatimoco tolli momooniutiumaño, uco tolli momooniutihi, nooboro. ⁴⁶ Jaamo diito ifinijitino cijigaifaño feeji. Jaanoti iimifiimo feeji ifinijitino fiivofaño.

26

Jesuco Iguijeniqui Iimaacasiuno.

(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Jaabo Jesu jilli unuunoco paryi iimivuudi ij#bogominaaco nuubo: ² Am#hairyo magaajacuhi jino mifucucirucu Pascua

* 25:40 tañahabomico.

j#baimo iicajinoco. Jaasumi uujoho Miyam#naafibadi Ifiivu-uboco acijimo, uco imohovi itetecuqui, nooboro.

³ Jaasumi sacerdotemi aivojito, caatin#minaa, bu judiomi quillahuto icamo igaivuuhi Caifas onoobo sacerdotemi aivoj#bo iijaty#gaba goohasivi. ⁴ Jaamoro iimaacasiumo Jesuco aba#imoro, agaay#imoro igaicauqui.

⁵ Jaamo neehicauhi: J#baimofeenevi tolli momoonijitihimiyam#naa mojaago isifiiratomoro #aa#ivedino, noomoro.

Betaniavi Jesuco Facicifaihuri Jeesugo.

(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶ Jaanaaca Betania cuumiri fojohoma Simon iicaubo Jesuco unuuneguiha diibo iijafa#o #futuubo. ⁷ Jaanaaca gaigo diibojaago saauhi alabastro eetavotapaajefa#o ifacicifaihu sihid# ijaadama iicano gatyuuci icanoma. Jaabo Jesu imachuqui mesavi cas#vuubo nigaihallivi tofaihuco tucaruugo.

⁸ Jaanoco ij#bogom#naa aty#meuhi. Jaamoro isifiiratumoro noocasiuhi: #Coll#hi jinooco ba#amaahi?

⁹ Ajashutino nih#bamiri manaajemere #daasufimoco mahacitanoco, noomoro.

¹⁰ Jaanoco Jesu uguubuuboro diitoco nuuhi: #Coll#hi diigoco mi#bahi? Imino uco moonigo. ¹¹ M#ro fahij#varo #daasumo am#hai mihicaji. Jaanoti uujoho fahij#varo am#haima icajitih#i. ¹² Jaamo jino tahallivi facicifaihuco utucaruneri tafico imibachugo c#hojifa#o icicafetejino imegavi. ¹³ Miyanotiro am#haico neehi, fahigova jino taajasu j#bogoco faaji#n#j#ri ij#bogohigo jino diigo omoon#no j#bogocafeteji, toonoti digoco ihesafetehicaqui, nooboro.

Juda Jesuco Naajeguehi.

(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

¹⁴ Jaanaaca ij#bogom#naati saafi Juda Iscariote onoobo fuuhi sacerdotemi aivojitoma ih#maatuubo. ¹⁵ Jaaboro jill# diitoco nuubo: #Minoodino uco majaaduj#i, Jesuco am#haico aaci#hachij#i? nooboro.

Jaaneguiha diito diiboco jaaduuhi treintadijeva nih#bamico. ¹⁶ Jaasumitiro Juda guinehicauhi Jesuco diito usefa#o aaciujifucuco.

Aivoj#bo Niinoono Amachuuno.

(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

¹⁷ Jaanaaca ijuurisutama achahano maahunoco amachujibuuno j#baimo iticovaufucu Jesujaago ij#bogom#naa ufuumoro diiboco dilluuhi: #Conoovi diimeguehi Pascua machutaaco meheetavonoco? noomoro.

18 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Mofoo cuumifaño johono amihairyo magaajacuubojaago. Jaamoro diiboco monoo: Mohaivojibo jilli neehi: Tahoovovi ifutucuuhi. Jaaneguiiha diijafaño tajibogominaama Pascua machutaaco eetaveji, noobo, noomoro.

19 Jaaneguiiha ijibogominaa ufuumoro Jesu unuubadi moonuhi. Jaamoro toojafaño Pascua machutaaco eetavuuhi.

20 Jaanaa mihijicuudi Jesu docedimo ijibogominaama mesavi casivuuhi. 21 Jaamo machumaaca Jesu nuuhi: Miyanotiro, amihaiico neehi, amihaiti saafi uco aciji igaicauqui, nooboro.

22 Jaaneri diito sihididi daasuvuumoro diiboco dilluuhi: Aivojibo, ¿nacu fine uujoho? noomoro sifi idilluno, sifi idilluno icano fuumo.

23 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Sajefaño uuma amachuubo diibo uco aciji. 24 Miho uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo Caatinihaamefaño onobadi feehe. Jaarunaaca idaasucani iicajiibo uco aaciibo. Aivo imijiruno diibedi fiivuutiibo icaruva, nooboro.

25 Jaaneguiiha Juda diiboco aaciujibo nuuhi: Aivojibo, ¿nacu fine uujeheji? nooboro.

Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Jihhi, ijeheji, nooboro.

26 Jaamo machuumaaca Jesu imaahuco agaayiciuboro, Moocaanico graciaco aaciudi tohicaco iquisiciuboro ijibogominaaco aciubo: Ifaaji, jino tafico mamachu, nooboro.

27 Jaadi bu ihadufaihuco agaayiciuboro Moocaanico graciaco aaciuboro diitoco aciuhi: Paryi famooro jifaihuti mahadu. 28 Miho jino tatyijoho icano bohono iimaaco imiyacaruno. Jaano jino tatyijoho gañicafetehi ajashutimohallivi imiti buusu iicano. 29 Jino amihaiico neehi, jino baacufaihuco jari ufucu siino aduji amihaima johono Moocaani aivojifaño, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.

(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

30 Jaadi amasivaunobuunati fuumo Olivohono icagajijaago. 31 Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Jifucu paryi amihai uco mejeevesumoro mofociniji. Miho Caatinihaamefaño noono: Itoomominaafico gaicauji. Jaaneri ihovejami fahigova gavaranaamaaiji, noonoro. 32 Jaaruubo siino ubuheeteebere amihai imega feeji Galileavi, nooboro.

33 Jaaneguiiha Pedro diiboco nuuhi: Famooro ico jeevesurunaaca, uujoho ico jeevesujitihhi, nooboro.

³⁴ Jaaneguiiha diiboco Jesu nuuhi: Miyanotiro ico neehi, jaafañiinofucu catava ojitiibaacaro mifooci, safo icano: Dii-boco gaajatih, bu diibo jibogominaafi icatiji, neeji, nooboro.

³⁵ Jaaneguiiha Pedro nuuhi: Jaafa iima iguijevehachijji guijevehi. Jaaruubo ico tuunamaajitih, nooboro.

Jaabadiro bu paryi saatoho ijibogominaa nuuhi.

Jesu Moocaanima Iimaahi Getsemani Onoomañovi.

(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46; Heb 5.7, 8)

³⁶ Jaadi Jesu ijibogominaama Getsemani onoomañovi iifutuudi diitoco nuuhi: Jinoovi migicini, uujoho johonovi Moocaanima ihiimaatonohachuta, nooboro.

³⁷ Jaaboro Pedroco, bu Zebedeo achimisico icano asatyuuboro ticovauhi inihicuguuboro sihidi iidaasuvuubo.

³⁸ Jaaboro diitoco nuubo: Sihidiro tajeebiifaño idaasu icahi miguijevejibadi. Jaaneguiiha jino mihica uuma cigatimo mubuee, nooboro.

³⁹ Jaadi Jesu janaaniciivi ufuuboro jinijehallivi ajavuvuuboro Moocaanima iimaauhi: Guihi, idiimogohachijji uco taajasu jino idaasuno iicajinoti.* Jaaruno uujoho iimogobadi icatino, jaafa ijoho idiimogobadiro icano, nooboro.

⁴⁰ Jaadi ijibogominaa iicauhigo asaaubo cigamovi gaseuhi. Jaaboro Pedroco nuubo: ¿Collih jaabo uuma sano nihiba oovo ticovovi buheetih? ⁴¹ ¡Mubuee! Jaamoro Moocaanima mihimaa iji amihaiico inisunofaño mahaquetedino. Miyanotiro amihai jeebi imino iicanoco imogorahi. Jaarunofaño amihai allio ifi niinovahi, ⁴² nooboro siino fuubo dojicuviro Moocaanima ihiimaatuubo. Jilli nooboro: Guihi, uujoho idaasuno iicanoco idiimogohachijji eti idiimogobadi mooni, nooboro.

⁴³ Jaabo bu siino uhuumiubo ijibogominaa cigamoco atymeuhi aivo sihidi cigarari icacuutineguiiha. ⁴⁴ Jaamoco ejeevesuuboro siino fuubo Moocaanima ihiimaatuubo, siino tolliro nooboro. ⁴⁵ Jaadi bu siino ijibogominaa iicauhi ufuuboro diitoco nuuhi: Ivi jisumi micigacu, majaguisicu. Jino gasecuuno uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo imitiminaa usefaño aacifafetjino. ⁴⁶ Jaaneguiiha magañiivomoro masigucu mee oono uco aacivaabo fiiticuui, nooboro.

Jesuco Isisimoro Satyomo.

(Mr 14.43-50; Lc 22.47-58; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jaanaaca tolli iimaubaacaro Juda gaseuhi ijibogominaa docedimo icahicaurumoobo. Jaaboma saamo sihidi miyaminaa niisuganoma, cudaahenema icano; sacerdotemi

* 26:39 Griego iijiri: jihidaasuhilluco uutii buhigovi denesu, noono.

aivojito, bu judiomi quillahuto icamo agalluumo. ⁴⁸ Jaabo Juda diitoco nuuhi: Oono uujoho diibo iicaaboco ininiciiboro dilluji. Jaaboco cuhufono misisimoro masatyo, nooboro.

⁴⁹ Jaaboro Jesujaago ufuuboro diiboco nuuhi: ¿Naa diicahi, Jibogominaafi? nooboro Jesuco niniciuhi.

⁵⁰ Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: ¿Fañi, jinejefiri saahi? nooboro.

Jaasumiro diito Jesuco agaayicumoro Jesuco sisiuhi isatyequi.

⁵¹ Jaaneguiiha Jesu nahaboniminaati saafi iniisugaco iguiyicuboro sacerdotemi aivojibo jeecivominaafi nijimehuco buiyaacuuhi. ⁵² Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Diniisugaco ifajutafaño diihacu. Miro oono niisugari omoonicasimo, bu niisugari guijeveji. ⁵³ ¿Nacu ijoho gaajatihii uujoho Guihirubico dilluruva jaachiiigayiro tajaan galluujiruubo itoomominaati aivo ajashutimo fahuseeci motihaiti mihaici idino dihaivaco? ⁵⁴ Jaano tolli icaruva, ¿milli bu Caatinihaamefaño jilli icajiibo onono miyaavejirahi? nooboro.

⁵⁵ Jaadi Jesu diito miyaminaaco nuuhi: ¿Milli jaamo amihai taticovodi masaahi cudaahenema, niisuganoma icano nanivaminaafico magaayiciqui mihicanicibadi? Miro fafucuvaviro amihafeenevi uujoho templojafaño casivooboro jibeguehicahi. Jaaruuboco du uco magaayicihicatihii. ⁵⁶ Jaarunofaño jaafa tolli icano johono Caatinihaamefaño Moocaani iimaaminaa acaatiniuno imiyaavequi, nooboro.

Jaasumiro jibogominaa diiboco ejeevesumoro famooro gaaciniuhi.

Jesu Fagominaa Imegavi Icauhi.

(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Jaamo Jesuco isisumoro sacerdotemi aivojibo Caifas onobo imefeenevi satyuuhi. Tahii caatiniminaa, bu judiomi quillahuto icamo iigaiciniuhigo. ⁵⁸ Jaanaa Pedro ifutuuhi sacerdotemi aivojibo gohasivi: ¿Naa milli fine moonijimo? nooboro tehesinoti ifiniciuboro ufuubo. Jaabo policiami cojivi casivutuuhi.

⁵⁹ Jaanaaca sacerdotemi aivojito, bu judiomi quillahuto, bu paryi imiyafagominaa icamo guinehicauhi Jesuhallivi sicamañoooco jibogonoti diiboco igaicaausuqui. ⁶⁰ Jaarunofaño tonoogayijehalliti gaicaaujitirumo guiiraamo saatoho diibohallivi sicamañoooco jibeguehicaaurunaaca. Jaanofeenevi miimisiici gaseuhi diibohallivi sicamañoooco jibuguumisi: ⁶¹ Jaani neehicahi: Uujoho Moocaani

templojaco finisuji. Jaaboro siino boojati mifucuci, safucu idiñnotiro eetaveji, nooboro, noomisiro.

⁶² Jaaneguiiha sacerdotemi aivojñbo agañiivuuboro Jesuco nuuhi: ¿Aivo ajashuno diimusutihi? ¿Milli nacu jino jito dihallivi neehi? nooboro.

⁶³ Jaarunofaño Jesu diiboco iimusutihi. Jaaneguiiha diibo isacerdotemi aivojñbo Jesuco nuuhi: Moocaani mofeenedi miyaanocoro mihaico dinoo, ¿naa miya ñjoho Cristo Moocaani Achi idiicaabo? nooboro.

⁶⁴ Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Jñhi, uujoho diibo, ñjoho toono onoobadi. Tolliro bu amihaico jino neehi: Ufucu mahatyimeji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo sihidi ejeevaabo Moocaani miyanaagonovi giciniñboco, bu niqueje aimuufaifeenedi asaaboco icano, nooboro.

⁶⁵ Jaaneri sacerdotemi aivojñbo igaachehuco gallicuuhi sihidi isifiratuuboro. Jaaboro nuubo: Jaani ijiri Moocaniditi aivo imitino iimaahi. ¿Collihi bu siino sita onoonoco mehesujirahi? Amñhairyo muguubucuuhi imitino ihiimaanoco.

⁶⁶ ¿Nacu milli amiñhaidi? nooboro.

Jaaneguiiha diito nuuhi: Tolli ihiimaamaño guijevejiibo, ⁶⁷ noomoro Jesuco ihimefaño ññrebamaaiumoro ganñciumo. Jaanoti bu saatoho diiboco ihimefaño agabejeniumoro nuuhi: ⁶⁸ ñjoho Cristo idiicaabo ene gaajaci. ¿Naa miñjoho ico gabacu- uhi? noomoro.

Pedro: Uujoho Jesuco Gaajatihí, Nuuhi.

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Jaanaaca Pedro jahisi goohasifaño giciniunaaca sacerdotemi aivojñbo jeevivominaago asaagoro diiboco nuuhi: ñjoho bu tolliro Jesu Galileaoboma idiicahicaabo, noogoro.

⁷⁰ Jaarunofaño Pedro tuunamaaiuhi: Uujoho gaajatihí jinejetihacho toono diimaahi, nooboro.

⁷¹ Jaanaaca Pedro toonoti fuucuuboco saafigo aatyimeugoro tooneri iicaumoco nuuhi: Jaani bu tolliro oono Jesu Nazareoboma iguehicaabo, noogoro.

⁷² Jaarunaaca Pedro tuunamaaiuhi Moocaani momofañodi: Miyantiro uujoho diiboco gaajatihí, nooboro.

⁷³ Jaanobuunati bu siino tooneri iicaumo Pedrojaa asaamoro diiboco nuuhi: Miyaano jahi, ñjoho diitoobo, mee oono dihiimaa diito iimaabadi jeevahi, noomoro.

⁷⁴ Jaaneguiiha diibo nuuhi: Moocaani momofañodi neehi: Miyantiro, uujoho diiboco gaajatihí. Jaanoti jilli onoobo abañhachijí jaafa uco Moocaani guijenihí, nooboro.

Jaasumiro catava ojiuhi. ⁷⁵ Jaanoco uguubuuboro Pedro esafutuuhi Jesu diiboco: Catava oojitinaacaro uco mi-fooci safo idino tuunamaaji, unuunoco. Jaaneguiiha Pedro toonoti ufuuboro aivono taauhi.

27

Pilato Imefeenevi Jesuco Satyehi.

(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

¹ Jaanaaca eseseveudi paryi famooro sacerdotemi aivojito, judiomemi quillahuto icano sabadiro iimaacasiuhi Jesuco igaicaauqui. ² Jaamoro diiboco sisiciniboco asatumoro toojiinijeo aivojibo Poncio Pilato onooboco aciuihi.

Juda Iguijeveuno.

(Hch 1.16-19)

³ Jaanaaca Juda, miyaminaa usefaño Jesuco aaciuboco guiivefaño ificuunoco aatyimeuboro sihidi idaasuvuuihi. Jaaboro treintadijeva iicaunoco inihibamico uumisuuhi sacerdotemi aivojitoco, bu judiomemi quillahutoco icano jilli nooboro: ⁴ Uujoho imitico icihii aivo imiiboco guiivefaño aacimaño, nooboro.

Jaaneguiiha diito iimusuuhi: ¿Jaano milli miuhaidi? Toono diino, noomoro.

⁵ Jaaneguiiha Juda inihibamico templojafaño gavaracuuihi. Jaadi ufuuboro gaibairi icodaaheti uduujecafutuuboro luhivuuihi.

⁶ Jaadi sacerdotemi aivojito inihibamico iciumoro nuuhi: Jino nihibamico Moocaaniguiiha ificunicinofaño mificujitihii tijoho jaada iicacumaño, noomoro.

⁷ Jaadi ihiimaacasiumoro tooneri nifaqui guirihilluno nicuminaafi faguico naajeumo, tomañovi siijiinijeoteheje ochoomomoco icihicaqui. ⁸ Jaamaño tomaño jisumihachuta: Tijohomaño, noocinihi. ⁹ Jilli miyaavuuno Moocaani iimaaminaafi Jeremia acaatinuuno: Iciumo treintadijeva inihibamico Israel cuumiminaa diibo jaadaco ificuunoco. ¹⁰ Jaaneri nifaqui guirihilluno nicuminaafi faguico naajeumo, oono uco Aivojibo atajibabadi, nooboro.

Jesu Pilato Imefeenevi Icahi.

(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)

¹¹ Jaadi Jesuco aivojibo Pilato imegavi ifutusuumo. Jaaboco dilluubo: ¿Naa ijoho oono judiomemi Aivojibo idiicaabo? nooboro.

Jaaneguiiha Jesu iimusuuhi: Jihii, tolli icano toono ijoho onoobadi, nooboro.

¹² Jaanaaca sacerdotemi aivojito, judiomi quillahuto icamo diibohallivi imitino ijibeguehicaurunoco Jesu ajashuno iimusuutíhi.

¹³ Jaaneguiiha Pilato diiboco nuuhi: ¿Naa guubutíhi oono dihallivi imitino ihíimaanoco? nooboro.

¹⁴ Jaarunofaño bu Jesu diiboco ajashuno iimusuutíhi. Jaaneri diibo Pilato sihidi eheetyeuboro eesamaaiujirunoco gaajautíhi.

Jesuco Iguijeniqui Ificuuno.

(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

¹⁵ Jaasumi máiro aivojibo Pilato omoonicibadi civojaminaafiti saafico sinaayujibuhi miyamínaa idilluuboco. ¹⁶ Jaanaa icaubo saafi civojafaño Barraba onobo sihidi ejeevaabo iimitíbo. ¹⁷ Jaanaa paryi miyamínaa igaiciníumoco Pilato dilluuhi: ¿Cajaanico mihimeguehi, amíhai, uujoho isinaayunoco, Barrabaco, nacu oono Jesu Cristo onoboco? nooboro.

¹⁸ Tólli nuubo jilli Jesuco ijíheveumoro diibo usefaño aaciunoco agaajaciuboro.

¹⁹ Jaabo Pilato ihaivoji icagahalliri giciniunaaca diibojaago mogai saatohoco galluuhi jilli noogoro: Milli moonidíneheje diibo iimino miyamínaafico, fone fucu níhicuno tigahi diibo Jesuditi, noogoro.

²⁰ Jaarunofaño sacerdotemi aivojito, bu judiomi quillahuto icamo miyamínaaco fajíníuhi Barrabaco dihiinusú. Jaanoti: Jesuco guijeni, monoo, noomoro. ²¹ Jaanaaca bu siino miyamínaaco Pilato dilluuhi: ¿Diítisiti cajaanico isi-naayunoco mihimeguehi? nooboro.

Jaaneguiiha nuumo: Barrabaco, noomoro.

²² Jaaneguiiha siino Pilato diitoco dilluuhi: ¿Jaanaa milli mooníji oono imomo Jesucristo iicaaboco? nooboro.

Jaaneguiiha paryi famooro iimusuuhi: ¡imohobujehallivi tetecu! noomoro.

²³ Jaanegui Pilato diitoco nuuhi: ¿Nacu jineje imitínoco mooníbo? nooboro.

Jaarunofaño diito siino coovadiivuuhi: ¡imohobujehallivi tetecu! noomoro.

²⁴ Jaanegui Pilatoco diito sihidi ejenaauumoro janaaníciviro aivo añaaivuunoco aatyimeuboro, tajíbaubo nífaihuco isivaqui. Jaafaihufaño ihusenegue nitamaaiubo diito imefeenevi, jilli nooboro: Uujoho jaani iimiibo guijevefañodi icatíhi. Jilli toono amíhai iimaa, nooboro Pilato.

²⁵ Jaarunaaca famooro iimusuuhi: Míhai, bu paryi moseeme icamohallivi jaafa minifotono, noomoro.

²⁶ Jaaneguiiha Pilato Barrabaco isinaayusuuboro Jesuco aamisuuhi. Jaadi diitoco aciubo diiboco itetecuqui.

²⁷ Jaaneguiiha ihamocasiminaa Jesuco satyuuhi diibo Pilato iijajaago. Jaamoro igaiyiciumo paryi amocasiminaaco Jesuhallivi. ²⁸ Jaamoro diiboco igaachehuco ujujuyaacuumoro sichehuco jihacuumo gachicohai deecano tifaibadi itifai icachehuco. ²⁹ Jaamoro bu iinigaihallivi javucaruumo januutuno aafeneque chaahimigati eheetavuumoro, bu jaamoro gaayicisuumo imiyanaagohusefaño imeico icano. Jaadi diiboguiino ememu#vomoro diiboco dejecuhicauhi: ¡Imicani ijoho judiomi Aivoj#bo! noomoro.

³⁰ Jaadi bu ihimeico agaayicimoro tohiri diiboco iinigaiti gafucuhicaumo. ³¹ Jaadi diiboco jilli omoonihicaudi jujuyaacuumo diiboco tifaiba icacheuco ij#hacuuchehuco. Jaamoro imiyachehuco jihacuumo. Jaadi ivi satyucuumo diiboco itetecuqui.

Jesuco Etepecuno.

(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² Jaamo Jesuco itetecuqui ufuumo atyimeuhi Cirene cumioobo Simon onooboco. Jaamoro diiboco taj#bauhi Jesu imohobujeque isatyequi.

³³ Jaadi #futuumo nigai#paajebai onoomañovi; jaanoti hebreomi iijiri Golgota onoobai. ³⁴ Jaabaihallivi Jesuco isuurumo vino aivo faafaiñooco. Jaarunoco in#sucuuruhigoti adutiubo.

³⁵ Jaaboco etetecuumoro ihamocasiminaa suerteque eettavuuhi Jesu gaachehuhallivi: ¿Cajaani fine tochehuma icaji? noomoro.* ³⁶ Jaamoro ifiitino cas#camaiumo diiboco ootomomo. ³⁷ Jaamoro ij#bogoco ihmohobujeti iinigaihallivi caatiniumo: JAANI JESU JUDIOMI AIVOJ#BO, onoono.

³⁸ Tolliro bu diibo uufocovi tetecuumo miimisii#i nanimaminaat#sico, saafico imiyanaagonovi, bu saafico inanaagonovi icano. ³⁹ Jaanaaca toonodi afatyomo diiboco ih#bamoro ihuseneque gavaracuumoro #bajirubadi iicano iinigai#coro garya garya moonihicaumo, ⁴⁰ jilli noomoro: ¿Naa ijoho oono templojaco acallajaruuboro siino doj#cuviro mifucuci, safucu id#noti boojati edeetavejiruubo? ¡Eneecata #ro difico taajasu! ¡Bu miyaano Moocaani Achi idiicahachiji, toono caamoti niito! noomoro.

⁴¹ Jaabadiro bu sacerdotemi aivojito, bu caatiniminaa, bu fariseomi, bu judiomi quillahuto icamo diiboco edejecumo neehicauhi: ⁴² Sitaaco taajasuubo. ¿Jaaruubo cono bu inoro ifico taajasuubova? Eneecata miyaano Israel Aivoj#bo

* **27:35** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jilli miyaavuuno Moocaani iimaaminaafi acaatiniumo: Tagaachehuco ifocasimo suerteque eheetavomoro, nooboro.

iicahachijji, toono ihimohoti iniitequi maatyimemere diiboco mimiyaaveguequi. ⁴³ Miiro Moocaaniviro ifico sefaabo. Eneecata jaafa jaabo asaaboro diiboco taajasuvahi iimogohachijji. Jaadi jari magajaji miyaano Moocaani Achi iicanoco, noomoro.

⁴⁴ Jaabadiro bu nanivaminaatisico diibo uufocovi etete-cuumisi diiboco ibahicauhi.

Jesu Iguijevane.

(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Jaadi ivi paryi jiniije civono minifutuuhi gadiibati. Jaano seseeteuhi imohonohalliti nihiba icaaberi. ⁴⁶ Jaasumiro Jesu hebreo iijiri sefano gaihivuuhi: Eli, Eli, ¿lama sabactani? nooboro. Moocaani, Moocaani, ¿collihi uco deevesuhi? eneejiruno.

⁴⁷ Jaanoco saatoho tooneri iicaumo uguubuumoro nuuhi: Memeeci johono Moocaani iimaaminaafi Eliaco cuhuvaabo, noomoro.

⁴⁸ Jaasumiro diitoti saafi ijinafatyuboro icijeuhi faasihi iicanoco. Jaaboro toosihico vino aivo quigañofaño matyusu- uhi. Jaaboro toosihico imei nijequevi ificuuboro Jesu iijifaño cabuyaacuui ihaduuqui, nooboro.

⁴⁹ Jaarunaa saatoho diiboco nuuhi: Moonidino, jaafa Elia saahi diiboco ataajasuvaabo mahatyimequi, noomoro.

⁵⁰ Jaanaaca siino Jesu sefano agaihivuuboro chuumucuui. ⁵¹ Jaano ticovovi temploja ofoboociniuchehu gaachehujetuno feemene iicano gallivuui feenedi caamoti sano guinovi. Bu jiniije sefano maryibauhi. Jaaneri guisihacino dujavana- maaiuhi. ⁵² Bu tolliro cihojino faayicicafutuui. Jaaneri Moocaanico imiyaavuguumo iguijeveciniumo ajashutimo si- ino buheeteuhi. ⁵³ Jaamo Jesu siino ubuheeteunobuunati icihojinofañoti ihinuunoro iimicuumi Jerusale cuumifaño fuuhi. Jaamoco tahi sihidi miyaminaa diitoco aatyimeumoro gaajauhi.

⁵⁴ Jaanoti bu ihamocasiminaa aivojibo ihamocasiminaama Jesu utuumuumo jiniije amaryibaunoco, bu sanehejeque icano aatyimeumoro sihidiro igutuui. Jaamoro nuuhi: Miyanotiro, jahi jaani Moocaani Achi, noomoro.

⁵⁵ Jaabadiro bu sihidi icaumo gaigoomi tehesinotiro ifinicummo Galileati Jesu dojicuti asaamo diiboco jeevivomoro. ⁵⁶ Jaamofeeneri icaugo Maria Magdalena onooogo, bu Jacoobo, Jose icamisi seeji Maria onooogo; Zebedeo seemenemisi seeji icamife.

Jesuco Iciuno.

(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ Jaanaaca mihijicuudi saaubo sihidi inihibamima iicaubo Jose onoo bo Arimatea cuumioobo, Jesu onoonoco imiyaaveguehicaubo. ⁵⁸ Jaabo Pilatojaago ufuuboro Jesu ifico diiboco dillujeuhi. Jaaneguiha Pilato tajiibauhi diiboco ihaci qui. ⁵⁹ Jaadi Jesu ifico Jose iiciuboro mihinivatino gaachehuri mibociuhi. ⁶⁰ Jaaboro iciihoji bohoji guisigajifaño eheetavusuhojifaño jiihacuuhi. Jaaboro tohojico guisibatyi gabari amaniniuboro fuuhi. ⁶¹ Jaanaaca tohoji ticovo icaumife Maria Magdalena onoo go, bu saafigo Maria icamife giciniuhi sinaagobaiti tohojico ihifiniciumife.

Jesu Ciihoji Imega Amocasiminaa Teemehi.

⁶² Jaano sesevede, Pascua jii baimoguiha iimibaivunobuunati, sacerdotemi aivojito, bu fariseomi icamo fuuhi Pilatoma ihii ma a qui. ⁶³ Jaamoro diiboco nuumo: Aivojii bo, mehesafetehi oono tobañifiiboba ubuheesumi: Ochoomodi mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji, unuunoco. ⁶⁴ Jaaneguiha tajiiba iciihojico kuhufono imooniqui mifucuci safucu idii no ticovovi ijii bogominaa fucu asaamoro ichuumuhuco ananimoro: Siino buheetecuubo, noomoro miyaminaaco jii beguedimo. Jaanoti tolli omoonihachiiji tobañi aivo iticoniono janaanici vi jeevajirahi, noomoro.

⁶⁵ Jaaneguiha Pilato diitoco nuuhi: Ajaaty toomominaaco mihicimoro amii hairyo diitoma aivo imino mucuhufusuto, nooboro.

⁶⁶ Jaaneguiha ufuumoro tohojico kuhufutusuuhi. Jaamoro bu igaa jataaco ficuumo tohojico ofobooci uba iguiisibahallivi. Jaamoro tohojihallivi itoomominaaco ficuumo.

28

Jesu Siino Ubuheeteuno.

¹ Jaanaaca judio jaguisifucu sabado icafucu afatyuno sesevede fucugayiro Maria Magdalena onoo go, bu saafigo Maria icamife fuuhi iciihojico emeeci tumife. ² Jaanaaca sefano jii ni je maryi bauhi Moocaani toomominaafi ni quejefañoti inii tu uneri. Jaaboro tohoji imegavi agaseuboro tohoji guisibaco buhigovi iiciuboro tobahallivi casii vuuhi. ³ Jaabohalli aricuuhi sisi anamebano aricubadi, bu igaa chehu seseene seseuhi cuugaihallibadi. ⁴ Jaaboco amocasiminaa tohojico utuumuumo aatyimeumoro sihi dero igutumoro inii hiecuri uchuumucumobadi minifutuuhi. ⁵ Jaaboro Moocaani toomominaafi diitifeque nuuhi: Mihiguetejirahana uujoho gaajahi amii fe Jesu etetecucafetehiniboco miguiinonoco. ⁶ Jineeri chahacuubo siino buheetecuubo unuubadi. Eneecau bu jino diiboco ificuhinimañoooco memeeceva. ⁷ Jaaneguiha goovano

mofoomifere ij#bogominaaco mij#bogoto jilli noomifere: Guijevefañoti siino buheetecuubo. Jaaboro am#hai imega s#gucuubo Galileavi. Tahigo diiboco mahatyimeji. Jinooco am#feque neequi saahi, nooboro.

⁸ Jaaneguiiha diitife toonoti fuucuui. Goovano sihidi igutumifere, bu imo imo icano fuuhi. Jaamifere diitife Jesu j#bogominaaco j#bugutuui. ⁹ Jaamifevi Jesu ajafeveuboro diitifeque dilluui. Jaaneguiiha diibojaago ufuumifere itihaiñoco ihiibicimifere diiboco imuui. ¹⁰ Jaaneguiiha diibo diitifeque nuuhi: Mihiguetedino. Mofoomifere tañahabomico mij#bogoto Galileavi ifeequi tahigo uco atyimejimo, nooboro.

Amocasiminaa Jilli J#buguui.

¹¹ Jaanaaca diitife ufuunobuunati tohojico utuumuunoti saatoho amocasiminaa cuumifaño ufuumoro sacerdotemi aivojitoco j#buguui paryi aatyimeunoco. ¹² Jaaneguiiha diito sacerdotemi aivojito judiom i quillahutojaago ufuumoro diitoma iimaajeui. Jaamoro sihidi nihibamico ihamocasiminaaco jaadumo. ¹³ Jilli diitoco noomoro: Miyaminaaco monoo: M#hai fucufeene miciganaaca ij#bogominaa asaamoro ichuumuhuco ananimoro satyehi, noomoro. ¹⁴ Jaanoco aivoj#bo uguubuuboro am#haijaago isifiratohachiji m#hai diiboma mihiimaaji am#haihi aivojito judiom quiallivi. Jaamo ¿milli icatimo mihicahi? noomoro.

¹⁵ Jaaneguiiha ihamocasiminaa inihibamico agaayicimoro diito unuubadi mooniui. Jaabadi judiom j#beguehichi jisumihachuta.

Jesu Ij#bogominaaco Ataj#bano.

(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23; Hch 1.8)

¹⁶ Jaaneguiiha ij#bogominaa fahuseeci motihaiti si aivojito judiom quiaafi idimurucu fuuhi Galileajaago Jesu diitoco unuubaijaagovi. ¹⁷ Jahigo Jesuco aatyimeumoro diiboco imuumo. Jaarunaa saatoho miyaadi miyaavuguutihi. ¹⁸ Jaadi Jesu asaaboro diitoco nuuhi: Uujoho gaayicicuihi paryi aivoji iijico niquejefaño, jinijehallivi icano. ¹⁹ Jaaneguiiha paryi faajinijeriro mofoomoro taj#bogominaati meheetavo. Jaamoco miniti Moocaani momofenedi, bu Illi momofenedi, bu Igaija momofenedi icano. ²⁰ Jaamoro diitoco mij#bogo am#haico paryi uujoho ij#beguehicanoco imino imooniqui. Jaamoro imino magaaaja uujoho am#haima fahiijivaro icaji jinije ifinijinovi, bu janaanici icajinovi, nooboro.

SAN MARCOS

Jua Nitiminaafi Sicaihigovi J#beguehi.
(Mt 3.1-12; Lc 3.1-18; Jn 1.19-28)

¹ Jilli ticovauno Jesucristo Moocaani Achi j#bogoco. ² M#ro jilli Moocaani iimaa j#bogominaafi Isaia caatinicuui, Moocaani unuunoco:

Dihime galluui taji#bogominaafico, dihime j#haico iimibachuqi, nooboro. ³ Jaanaa guubuvusuuno sicaihigoti ocoovadiicinuno: Mihimibachu Mohaivoj#bo j#haico sano ticovoro meheetavo, onoonoco, Isaia caatinuui.

⁴ Jilli saaubo Jua sicaihigovi miyaminaaco nit#boro. Jaabo neehicauhi: Minitisuquimaje jaamoro am#hai eedeehifico mejeevesu, am#hai imiti ibuuqi, nooboro. ⁵ Jaanegui Judeao jiinijeoto, bu Jerusale cuumioto icamo feehicauhi diiboco uguubunicitomo. Jaamoco iimitico ij#beguehicauno bujinagoti diitoco Jua nitihicauhi Jorda onoohifa#o.

⁶ Jaabo Jua gaachehuhicau camello ijeene eetavotau. Jaanoti iniivigai meeheu jilli asi meehe. Jaabo chahacamicoro duuhicauhi, bu bajio iimicoro nejeecuhicaubo icano.

⁷ Jaabo j#beguehicauhi jilli nooboro: Taabuunati saajiibo tajanaanici sihidi imityaabo diibobadi uujoho jeevat#hi. Jaama#o diiboguino idi#vooboro itahaipaaje duujeque sinaayujitirahi. ⁸ Uujohonaha, am#haico miyaano nifaihuri nit#hi. Jaanoti diibo am#haico Moocaani Gajari nitiji, nooboro.

Jesuco Initiuno.

(Mt 3.13-4.11; Lc 3.21-22; 4.1-13)

⁹ Jaasumivi Jesu fuuhi Nazare cuumiti Galilea jiinijeri iicacuumiti. Jaaboco Jua nit#uhi Jorda onoohifa#o.

¹⁰ Jaabo Jesu itehifa#oti ihiinuubo atyimeuhi niqueje afaayicafutuunoco. Jaanofenedi nim#hubadi jeevaabo Moocaani Gaija ihallivi nitovauhi. ¹¹ Jaanaa guubuvusuuno niquejefa#oti unuuno: Ijoho agaij#bo taseemene, #iri sihidi imo imo icahi, unuuno. ¹² Jaasumiro Moocaani Gaija diiboco satyuuhi sicaihigovi miyaminaa achahauhigovi. ¹³ Jaabo Jesu tahigo icauhi san#iba, siino fahuseeci icano fucuva asimifeeneri. Jaaboco Satanansisuuhi. Jaanobuunati Moocaani toomoninaa asaamoro diiboco jeecevehicauhi.

Jesu Idudicamaajeque Ticonihi.

(Mt 4.12-22; Lc 4.14-15; 5.1-11)

14 Jaanobuunati Juaco civojafaño ificuunotiro Jesu Galileavi fuuhi jibogoooro taajasu jibogoco Moocaani aivoji ijico. 15 Jaabo jilli neehicauhi: Tusumi mihicacuuhi, jino Moocaani aivoji fiitivucuuhi. Jaaneguiha amihai imitico mejeevesucu. Jaamoro mimiyaavogo jino imino mataajajino jibogoco, nooboro. 16 Jaabo Galilea muuaijinidi igoooro ufuuhigo atymeubo Simon, inahabo Andre icamisi fiiciminaatisi iicaumaño muuaifaño isinicuuhuri sinihicaumisico. 17 Jaamisico Jesu nuuhi: Tadyojicuti masaa, amisico miyaminaa fiiciminaatisiti eetavequi, nooboro.

18 Jaanegui tusumiro isinicuuhunoco ejeevesumisiro diibo dojicuti fuumisi.

19 Jaadi toonoti janaanivivi afatyuubo Jacoobo, bu inahabo Jua icamisi Sevedeo achimisico tolliro imeenegafaño isinicuuhuco amaahuniumisico atyimeteuhi. 20 Jaamisico bu tolliro coovaubo. Jaanegui caanico idudicamaajeminaama imeenegafaño ejeevesumisiro Jesuma fuuhi.

Saafi Iimitino Ijima Iicaubo.

(Lc 4.31-37)

21 Jaadi Capernau cuumivi ifutuudi, judiomi jaguisisumi Jesu sinagogajafaño ufuuboro jibeguehicauhi. 22 Jaaneri miyaminaa sihidi eetyehicauhi diibo jibegueri diitoco aivojibo iicanicibadi jibeguehicauneri, caatiniminaa jibogonicibadi iicatineri.

23 Jaanaaca tooja sinagogajafaño iimitino ijima iicaubo icauhi. Jaabo gaihivuuhi: 24 Ijoho Moocaani seemene idiimiibo, uujoho ico gaajahi. ¿Jaabo jinejeque diimeguehi ijoho mihaima Jesu Nazareoobo idiicaabo? ¿Naa mihaico finisuqui asaabo? nooboro.

25 Jaanegui Jesu diibo iimitino ijico ihibauboro nuuhi: Lliivi diica. Jaaboro diiboti diino, nooboro.

26 Jaanegui ihiji diiboco baavi agañiboro ifico vivi vivi iminiyuuboro sefano agaihivuuboro diiboti iinuuhi.

27 Jaaneri famooro miyaminaa sihidi eetyeuhi. Jaamoro dillacasihicauhi: ¿Jineje jino bohono jibogo? Jaani iiji aivo sefahi aivo ijimi icarumoco atajibanoco: Jii, noomo, noomoro noocasihicauhi.

28 Jaanoco Jesuti jibocasiuno paryi Galilea jinijeri goovano gaajacafutuuhi.

Jesu Buheesuhi Simon Pedro Baaboco.

(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

29 Jaadi sinagogajati iinuudi Jesu fuuhi Jacoobo, Jua icamisima Simon, bu inahabo Andre icamisi ijafaño.

30 Jaanaa Simon baabo sinafeteri sihidi guihuvauhi. Jaanoco Jesuco jibuguumo diigo iguihuvaunoco. 31 Jaanegui

Jesu diigojaa ufuuboro ihuseti diigoco agaayiciuboro gañiyyiciuhi. Jaasumiro diigoco iguihuva bucuuhi. Jaadi diitoco jeecivehicaugo.

Jesu Ajashutimo Iguihuvamoco Buheesuhi.

(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³² Jaadi iijicuuvi nihiba jabaavucuunaaca sivahicaumo di-ibojaa paryi iguihuvamoco, bu emeimivatomejeque icano.

³³ Jaanaa paryi miyaminaa asaauneri guhugavi gahafuuhi.

³⁴ Jaamoco Jesu buheesuhicauhi siomoneri, bu siomoneri icano iguihuvaumehejeque. Jaabadiro bu emeimivatomoco imeimico buhi gañihicaubo. Jaamo imeimi iimaajirumo iimaahicautih diiboco agaajahicaumaño.

Jesu Galileavi Jibeguehi.

(Lc 4.42-44)

³⁵ Cuujetaviro Jesu agañiivuuboro fuuhi tuucuumiti sicaihigovi Moocanima ihimaaqui. ³⁶ Jaaboco Simon, inahaboniminaa icano guinutuuhi. ³⁷ Jaamo diiboco aatyimeudi nuuhi: Famooro miyaminaa ico guineri icahi, noomoro.

³⁸ Jaanegui Jesu iimusuuhi: Masigo siicumijaago ifiticumijaago tahi tolliro jibeguequi taajasubogoco. Toonegui uujoho saauhi, nooboro.

³⁹ Jaadi Jesu paryi Galilea jinijeri sinagogajafaño jibogooboro feehicauhi ijimico gavaracuuboro.

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.

(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰ Jaanaa foojohoma iicaubo Jesujaa saauhi. Jaaboro igu-iino ememuivuuboro nuuhi: Idiimogohachi uco buheesu, nooboro.

⁴¹ Jaanegui Jesu diiboco idaasuguuboro ihuseri dudiciuhi: Imeguehi, buheetecu, nooboro.

⁴² Jaasumiro diiboco ifoojoho ubuuneri buheetecuubo.

⁴³ Jaadi Jesu diiboco afaguuboro galluuhi jilli nooboro:

⁴⁴ Mihaiñoobaco dibeguedino. Jilli ofooboro sacerdotequedihifusuto. Bu jaaboro ico iimibachuno jeecivoco asimico ficuuto Moise atajibaubadi toono jibogobadi iicanoco. Jaanoco miyaminaa aatyimemere igaajaqui ijoho ubuheecunoco, nooboro.

⁴⁵ Jaarunaa ufuuboro sihidi miyaminaaco jibogooboro feehicauhi diiboco Jesu ubuheesuunoco. Jaamaño Jesu foovono cuuminofaño di igucutiibo, jilli buhigueejere miyaminaa achahahiguejere iicaaboro feehicauhi. Jaarunaa fahigovati saahicaumo diiboco emeecivamo.

2

*Jesu Buheesuhi Id#no Isifañ#boco.**(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)*

¹ Toonobuunati siino Jesu Capernau cuumivi fuuhi goovajisutinoti. Jaanoco guubuumo iijafaño iicaunoco.

² Jaanogui miyaminaa diibojaago ufuumo gahafuuhi guhugamaryo gatyuuci. Jaamoco iimaaco j#beguehicaubo.

³ Jaanaa igueenemejedimo diibojaa sivauhi ihibimoro id#no isifañ#boco. ⁴ Jaarumo miyaminaa agahaficin#uneri Jesuvi #futuutimo. Jaanogui caamoti tooja niibahucuco

afaayicimoro Jesujaago diiboco nitusuumo icigaiijema.

⁵ Jaanoco diito Jesuco imiyaavuguunoco agaajaci#boro Jesu nuuhi iguihuvaaboco: Guihi, dihimiti ico imibachucafutucuuhi, nooboro.

⁶ Jaarunaa saatoho caatiniminaa onoomo igicinimañoti jeeb#fañodi esamaaiuhi: ⁷ ¿Collihi jaani jilli imiticani iimaahi? ¿M#joho nacu imitico buusujirahi? Id#boro naha Moocaani, noomoro.

⁸⁻⁹ Jaanoco Jesu agaajaci#boro nuuhi: ¿Collihi tolli am#hai jeeb#fañodi mehesamaahi? Tihicani jana iguihuvaaboco: Dihimiti imibachucafutucuuhi, onono; gañiivoobo

dicigaiijema fuucu, onono. ¹⁰ Jaamo magaaajahi j#jehalli uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo imiti imibachu mityama

iicanoco, nooboro, ¹¹ id#no isifañ#uboco nuubo: Ico nehi: Gañiivo, jaaboro dicigaiijeque d#ci#bo fuucu diijajaago,

nooboro.

¹² Jaasumiro diibo aga#iivooboro icigaiijeque #ci#boro fuucuuhi #finicimofenedi. Jaaneri paryi miyaminaa

sihidi eetyeuhi. Jaamoro Moocaanico imehicaumo: Mahaty#metat#hi aivo jilli iicanoco, noomoro.

*Jesu Coovahi Levico.**(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)*

¹³ Jaanobuunati siino Jesu fuuhi muuaijinivi. Jaabojaa sihidi miyaminaa saahicauhi. Jaamoco j#beguehicaubo.

¹⁴ Jaamañoti janaanici afatyuhigo atyimeubo Levico Alfeo achi impuestoco ajaadusuhicajafaño g#cin#uboco. Jaaboco: Uuma difoo, nuubo.

Jaanogui Levi aga#iivooboro diiboma fuuhi.

¹⁵ Jaanobuunati Jesu Levi iijafaño ij#bogominaama amachuubo g#cin#unaaca sihidi impuesto jaadusuminaa, bu iimitifimo icano gaseuhi. Jaamo sano diiboma

machuhicauhi. Diibo dojicuti sihidi ufuumo icano. ¹⁶ Jaanaa fariseo caatiniminaa iicamo Jesuma diito amachunoco

aatyimeumoro ij#bogominaaco nuuhi: ¿Milli jaabo am#hai j#bogominaafi, impuesto jaadusuminaama, bu saatoho

iimitiminaama icano acasi#vooboro machuhi, aduhi icano? noomoro.

¹⁷ Jaanoco Jesu uguubuuboro diitoco nuuhi: Ubuheefiimo taabuminaafico imogotatihi. Jaanoti iguihuvamo taabuminaafico imeguefihi. Jaabadiro uujoho: Imino icahi, onoomoco cuhuvaqui saahinitihi. Iimifitimeguiiha saahi iimiti ifico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutimo Aigafinohallivi.
(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

¹⁸ Jaanaaca Jua jibogominaa, bu fariseomi jibogominaa icamo machutimo aigahicauhi. Jaanaa saatoho asaaumoro Jesuco dilluvauhi: ¿Naa, collihi jana fariseomi, Jua icamo jibogominaa aaiganaa dita aigatihi? noomoro.

¹⁹ Jaanegui Jesu ooviciuboro iimusuhi: ¿Nacu gaigooco ataabavaaboro ijibaimojaago ucuuhuvamo idaasuri aigajirahi diitoma diibo iicanohachuta? Miro diitoma diibo iicanohachuta aigajitirumo. ²⁰ Jaanoti naha icajinehiica jari uco tajibogominaati udumiticino. Jaadi jari idaasuno iicaneri aigajimo.

²¹ ¿Miro mijoho eedeechehuco bobaryuri maahunitatihi? Jaanoti imaahuniruva bobaryu tochehuco gallicujirahi. Jaaneri tohoji janaanicro guiraatejirahi. ²² Jaabadiro bu, ¿mijoho bohaivofaihuco eedeejutafaño ficutatihi? Jaanoti ificuruva tofaihu tujutaco ejerucarunoro fatyejirahi. Jaanegui bofaihuco bujutafaño mificutahi, nooboro.*

Ijibogominaa Trigo Noovataco Icihi Jaguisifucusumi.
(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³ Jaanaa judiomi jaguisisumi Jesu basutafañodi igooboro feehicauhi. Jaanaa ijibogominaa toono basuta noovataco icimoro feehicauhi. ²⁴ Jaanegui fariseomi diiboco nuuhi: Meeci ¿collihi dijibogominaa olli moonihi jaguisifucusumi momoonitatinoco? noomoro.

²⁵⁻²⁶ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Jaana nacu magaajatihi amihai, johono David, bu diiboma iicaumo icano ucuujivaachusumi diitoco ajeba aivusuneguiiha omoonunoco? Miro Moocaani iija tabernaculojafaño David ufuuboro Moocaani jeeçivo maahunoco machuuhi mijoho amachutatirunoco, Aviata onoobo sacerdotemi aivojibo iicaujiibo icaunaaca. Jaaboro bu diiboma iicaumoco aciubo saatohoro sacerdotemi amachufirunoco, nooboro.

* **2:22** Jilli Jesu nuuhi eedeejibogoco mejeevesumoro bohono jibogocoro meheetavequi.

²⁷ Jaadi bu siino Jesu nuuhi: Miïro jaguisifucu miyaminaadi eetavocafutuuhi. Jaanoti miyaminaa jaguisifucudi eetavocafutuutih. ²⁸ Jaamaño uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo jaguisifucu aivojïbo, nooboro.

3

Saafi Ihuse Ifigatyuubo.

(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ Jaadi siino Jesu sinagogajafaño fuuhi jahï icaubo saafi ihuse ifigatyuubo. ² Jaaboco ñfinicimoro feehicaumo: ¿Naa jeedi jaguisisumi buheesujïbo? noomoro ñfurumo diibohallivi ijïbeguequi. ³ Jaanoma iicaubo Jesu ihuse ifigatyuuboco nuuhi: ¡Gañivo! ¡Jaaboro feenevi dulleeve! nooboro.

⁴ Jaadi diitoco Jesu dilluuhi: ¿Jinejeque jaguisisumi moonisunicimo iiminoco, nacu iimitinoco? ¿Magaicaaunoco, nacu mubueesunoco? nooboro. Jaarunaa diito iimusuutih. ⁵ Jaanegui diito jeebïno cuhuferi ñdaasuvuuboro, sifirano ihuufococo emeciuboro ihuse ifigatyuuboco nuubo: ¡Dihuseque fallirihicar! nooboro. Jaanegui diibo fallirihicaruhi. Jaasumiro diibo use dojicuvïro imituuhi.

⁶ Jaasumiro toonoti ifariseomi ufuumoro Herodianomïma fitacucasiuhi Jesuco igaicauqui.

Muuaijinivi Miyaminaa Iicauno.

⁷⁻⁸ Jaanaa Jesu ijïbogominaama muuaijinivi fuuhi. Jaamoco sihidi miyaminaa bucasiuhi Galileaoto, Judeaoto, Jerusaleoto, Idumeaoto, bu Jorda oonegueehioto, bu Tiro, Sidon icano jininooto icamo diibo sihidi ejeevanoonoco omoonihicaunoco uguubumoro. ⁹ Jaanegui ijïbogominaaco nuubo: Uco miyaminaa ijene eñeñejeruujiruneguiiha momeenegaco mihimibaicini, nooboro. ¹⁰ Jaabo Jesu miyaminaaco ubueesuhicaunegui sihidi iguihuvanoma iicadïmo diiboco idudïciqui ijene ñeñejeruhicauhi. ¹¹ Jaabadïro bu ijïmi diiboco aatyimemere diibo imega baavi aquetehicauhi. Jaamoro gaihivehicaumo: Hïjoho Moocaani Achi, noomoro.

¹² Jaarumoco faguehicaubo: Uco satohoco magajasudino, nooboro.

Jesu Icihi Minisuminaati Fahuseeci Motihaiti Miimisiici Idïno.

(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Jaanobuunati Jesu ifabaivi fuuhi. Jahïgo iimuguudimoco coovaubo. Jaanegui diibojaa saumo. ¹⁴ Jaamoco fahuseeci motihaiti miimisiici idïmoco icïubo diiboma iicaqui, bu diitoco igalluuqui jïbogoco ijïbeguequi icano. ¹⁵ Jaamoco iijico

aciubo ijimico igañihicaqui.* ¹⁶ Jaamo jinoodimou fahuseeci motihaiti miimisiici idiiimo iicaumo; Simon icaruuboco Pedroti omomoniubo. ¹⁷ Jacobo Zebedeo achi, bu Jua Jacobo nahabo icano. Jaamisico momoniubo Boaneegemisiti, siseememisi eneejirunoco. ¹⁸ Andre, Felipe, Bartolome, Mateo, Tomas, bu Alfeo achi Jacobo, Tadeo, Simon cananista, bu ¹⁹ Juda Iscariote diiboco aaciujiiubo igaicaauqui icamoma saaubo jaahe.

Blasfemia.

(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Jaanaa siino sihidi miyaminaa diibojaa igaivehicauhi. Jaaneri Jesu ijibogominaama ajashuno jinejebaco machuhicacutihi. ²¹ Jaanoco Jesu yoto uguubuumoro saauhi diiboco icivamo, jilli jeegavoobo enehicauneguiiha.

²² Jaabadiro bu caatiniminaa Jerusaleti asaaumo neehicauhi: Beelzebuma icaabo ijimi aivojiboma. Jaamaño diibomitya iijiri ijimico buhi gavaracuhicaabo, noomoro.

²³ Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro siinovi ooviciboro neehicauhi: ¿Milli jaabo Satanas bu ificoro buhi gañijirahi? ²⁴ Miñiro saafi aivojifaño minoci udugaavonoro sanomiromoonicasiruva sanomiromo finisucasijirahi. Jaamaño tohaivoji gueenene icajitirahi. ²⁵ Jaabadiro bu sajaotoro sanomiromoonicasiruva gueenene icajitirumo. ²⁶ Jaabadiro Satanas iinoro ifimaryo imoonicasiruva, ¿milli bu gueenene icajirubo? Iinoro ifico finisujirubo.

²⁷ Jaabadiro ¿miñijoho esefaabo iijafaño ofoomoro inehenjeque icijitirahi abajaaboco sisitimoro? Jarihiicanaa abajaaboco isisidi icijirumo.

²⁸ Miyanotiro jino amiihaico neehi: Miyaminaaco paryicino imitino ihiimaaruno buusucafeteji. ²⁹ Jaanoti Moocaani Gaijati imitino ihiimaaboco toono aivo buusuracujitihii ufucuro. Jilli tohimitinoma iicacujiiubo, nooboro.

³⁰ Jilli diitoco nuubo, diiboco ijima icaabo, enehicaunoma iicaubo.

Jesu Nahabomi, Seeji Icamo.

(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

³¹ Jaanobuunati Jesujaa seeji, inahabomi icamo asaaumoro jahisitiro diiboco cuuhivasuuhi. ³² Jaanegui Jesuhallidi emecuciniumo diiboco nuuhi: Diiseeji, dinahabomi icamo ico jahisiti cuuhuvahi, noomoro.

³³ Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Miñijoho gaharubi? ¿Miñijoho tañahabomi? nooboro ³⁴ ihallidi emecuciniumoco

* 3:15 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: bu iguihuvamoco ibusuuhicaqui, ononoco.

emeeciuboro diitoco nuuhi: Jino tacojiri iicamo gaharubimi, tañahabomi icano. ³⁵ Jarihiicanaha jino Moocaani iijico omoonimo tañahabomi, gaharubimi, tañagomi icano iicajimo, nooboro.

4

Basuminaafivi Ohoovicino.

(Mt 13.1-23; Lc 8.4-15)

¹ Jaadi siino Jesu miyaminaaco jibeguehicauhi muuaijinivi. Jaabojaago sihidi miyaminaa igaivuuhi. Jaanoma iicaubo meenegafaño ijicafutuuboro diitoti tehesijisuno ufuuboro casivutuuhi. Jaanoti diito ijivivi jiiigaibaahohalliviro icauhi. ² Jaaboro diitoco sihidi siinovi oovicuboro jibeguehicauhi ³ jilli nooboro: Jinoco muguubu: Basuminaafi fuuhi abasutuubo. ⁴ Jaabo abasuuno samañoono jiihaifaño acutuuhi. Jaanoco joomi asaamorero machujeuhi. ⁵ Jaanoti samañoono acutuuhi guisihallivi miyaadi jini achahaumañovi. Jaanoro goovano iinucuuno iijijije miyaadi efeemeutimaño. ⁶ Jaaruno nihiba aachicuneri arivucuuno, chuumucuuno icano abacocoovautimaño. ⁷ Jaanoti samañoogahaje aifuuhi jarimihoonofeenevi. Jaano toono ihallivi ujusiuno toono ihiinuurunoco macanisuuhi. Jaamaño noovautino. ⁸ Jaanoti samañoono acutuuhi imino jiiijevi. Jaano ihiinuunoro jusicuuno. Jaanoro imino noovacuuno saheeje treintadigaiva noovacuuhi, bu saheeje sesentadigaiva noovacuuhi, bu saheeje ciendigaiva noovacuuhi icano.

⁹ Jaaboro neehicaubo dinohojima idiicaabo jinoco guubu, nooboro. ¹⁰ Jaanobuunati iinoro iicacuudi jibogominaama iicaumo diiboco dilluuhi: ¿Milli toono eneejiruno? noomoro.

¹¹ Jaanogui nuubo: Amiihaico naha uujoho imino gaajasuhicahi Moocaani aivoji agaajaratinoco. Jaanoti buhi iicamoco jilli siinovi oovicuboro neehicahi. ¹² Jaamo emecirumo atyimetimo iicaqui, bu guubucurumo guubutimo iicaqui. Miro uguubumoro iimitico jeevesujirumo. Jaamoco bu iimiti buusucafetejirahi, nooboro.

¹³ Jaadi bu jibogominaaco nuubo: ¿Nacu amiihai magaatihii jino jilli ohoovicinoco? ¿Jaana milli magaaajaji paryi toonoco? ¹⁴ Miro basuminaafi, oono Moocaani iijico jibogoobo abasuubo. ¹⁵ Miro jino jiihaifaño aacotono onono; miro saatoho jeebifa abasucuurunoco jiibugucuurunoco Satanas asaaboro ijeebifañoti dumiticiuui. ¹⁶ Jaabadiro bu oono guisihallivi abasuuno onono; miro saatoho uguubusumiro imo imo gaayicifimo. ¹⁷ Jaaruno imino abacocoovatimaño guenene icatatino

nisuhifiivi agasesumi uhuuchuvomoro toonoco jeevesufimo. ¹⁸ Jaanoti sano jarimihoonofeenevi aacutuuno tobogoco gaayicicuurumo ¹⁹ jiije busumije jaagoviro ijeebino niji niji iicamaño, bu iimitinocoro iimogomaño icano sanooro toono diito jeebifaño agahafonoguiinodi toono miyaaaji icarujico fiivusutimo. Jaamaño noovasutimo. ²⁰ Jaanoti jino imino jiinjivi abasuuno onono; oono miyanotiro agaayicimoro imino omoonimofaño fiivono jaanoro noovacuuno saatohofaño treintadino, saatohofaño sesentadino, bu saatohofaño ciendino icano.

*Cijigaimecuvi Ohoovicino; Toovono Icaruno Buhugaaveji.
(Lc 8.16-18)*

²¹ Jaadi bu nuubo: Cijigaimecuco minifutusumoro baavi guirihilluguiino, bu cigaijeguiino icano mificutatiji. ¿vinaaca minifutusumoro caamovi mificutahi foovono ihifuvusuqui, eti? ²² Jaabadi miuro chahano afatanicinino atyimeratino iicajino. Bu tolliro chahano agaajaratino gaajacafototino iicajino. ²³ Jaanogui jinooco amihai nohojima mihicaamo muguubu, nooboro.

²⁴ Jaadi bu diitoco neehicaubo: Imino magaaja jino muguubunoco. Miuro oono amihai mohoovihicaneriro ufucu amihai Moocaani ooviciji. Jaaboro oono uguubumoco janaanici acijiibo. ²⁵ Tolliro bu iicanoma iicaaboco siino janaanivi acijiibo. Jaanoti chahanoma iicaaboco midino iicarunoco dumiticijiibo, nooboro.

Basutagai Ujusinovi Ohoovicino.

²⁶ Jaadi bu tolliro neehicaubo: Jiibadi Moocaani aivoji jeevahi; miyaminaafi jiinjefaño siino toogaico abasuuboro cigatoobo, ²⁷ bu seseevedi agaiivooboro icaabo cuujehachuta, fucuhachuta icano sifucu, sifucu icano fatyehi. Jaanaa toogai milli acho ihinogairo jusihi diibo gaajacitinaaca. ²⁸ Jiinjije toohoco fiivusuhi iticoni ifahooco. Jaadi ideecanoco. Bu jaadi ifagaiño ifallahifaño gahafonicihi. ²⁹ Jaano ifagaiño ujusicuudi iciniciuumo niisugari ihicifucu agasecusumi.

*Mostaza Tooivi Ohoovicino.
(Mt 13.31-32, 34; Lc 13.18-19)*

³⁰ Jaadi bu neehicaubo: ¿Jinejebadi Moocaani aivoji jeevahi? ¿Jinejevi fine mohooviciji? ³¹ Fine mostaza noovata tooico jiinjefaño mabasuniciyibadi jeevano. Miuro tooyi aivo jiinjehalliri iicano noovata ajashuyigaiyi. ³² Jaaruro abasucafutucuudi jusifihi guiraaho tyigaba. Jaahoro coohafeene llicuvafihi. Jaaho aafeneguiino joomi iicuvajirahi. ³³ Jilli nooboro Jesu jibeguehicauhi miyabogoco siinovi ooviciboro diito agaajajidinoro. ³⁴ Ticovono

nootiibo, jilli siinovi ooviciiboro neehicaubo. Jaanoti naha ijibogominaaco ijeevadi paryi imino jibeguehicaubo. ³⁵ Jaanaa mihijicuudi ijibogominaaco nuubo: Masi onago muuaivi mafatyequi, nooboro.*

³⁶ Jaadi imiyaminaaco agalluudi Jesumaryo fuumo meenegari. Jaamoma bu sagaaje diito dojicuti fuuhi. ³⁷ Jaanaa sefano guibuhuba diitoco feene muuaivi iciuhi. Jaano sihidi tyuucai iicauneri diito meenegafaño nifaihu gahafehicauhi. ³⁸ Jaanaa Jesu dojicuogavi iinigai jeebutahaallivi cigahicauhi. Jaaboco aaicusuomoro nuuhi: Mojiibogominaafi, ¿naa diimeguehi miguijeveneque? noomoro.

³⁹ Jaanegui Jesu aaicuuboro guibuhubaco ibauhi. Jaadi bu muuaico nuubo: ¡Llivi toonoviro siicuto! nuubo. Jaanegui iguibuhuba lliviciuhi. Jaanoro paryi imino siicutucuuno. ⁴⁰ Jaadi ijibogominaaco nuubo: ¿Collihi sihidi mihiguetehi? ¿Nacu Moocanico mimiyavogotihí? nooboro.

⁴¹ Jaaneri sihidi diito igutumoro noocasihicauhi: ¿Mijoho fine jaani jino guibuhubamaryo, muuaimaryo icano diiboco: Jii, onono? noomoro.

5

Gadarenomi oobo.

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

¹ Jaadi fuumo onagoo muuaivi Gadarenomi jinijejaago. ² Jaabo Jesu imeenegafañoti iinuubaacaro cihojinojaa icahicauhigoti emeimivatuubo diibojaa saauhi. ³ Jaabo cihojino icahigo iicaaboro feehicauhi. Jaaboco mihaiñooba jigaiñehineri duujenicutihí. ⁴ Fiiwa foova ihuseneque, itihaiñoco icano jigaiñehineri sisicuurumo. Jaarunoco ihusenehonoco dubaiciubo, bu itihaiñonoco ididaheje mooniubo icano. Jaaboco mihaiñooba guinonicutihí. ⁵ Jaabo cuujehachuta, fucuhachuta icano ifagajineri cihojinohallidi coovadiiciniboro feehicauhi. Jaabo inoro ihallico guisibaneri tujaacuuboro feehicauhi. ⁶ Jaabo Jesuco tehesinotiro aatyimeuboro diibojaa go ijinafatyuuboro iguiino memuvutuuhí. ⁷ Jaaboro sefano nuuhi: ¿Jinejeque diimeguehi ijoho Jesu caamovohigo iicaabo Moocani Achi? Moocanifañodi ico neehi: Idaasuno uco moonidino, nooboro.

⁸ Jilli nuubo imegaviro Jesu diiboco: Diinucu idiimitino iji, enehicauneguiha.

⁹ Jaanegui Jesu diiboco dilluuhí: ¿Jineje dimomo? nuubo. Jaanegui iimusuubo: Cuumi tamomo miguiraaneguiha, nooboro.

* 4:35 Mt 8.23-27; Lc 8.22-25

10 Jaaboro Jesuco jenaauhicauhi: Miihaico jiiicumiti buhi galluudino, nooboro. 11 Jaanaa ifagaji fiitino sihidi faafaimi amachumo icauhi. 12 Jaanegui paryi famooro ihijimi Jesuco nuuhi: Miihaico jaatyo faafaimijaa gallu diitofaño mefeequi, noomoro.

13 Jaanegui Jesu nuuhi: Jii, tahi mofoo, nooboro. Jaanegui tohidicu ijimi diibo Gadarenominaafiti ihiinoomoro ifaafaimifaño fuuhi dos mildimofaño. Jaamo ifagajiti imuuaifaño aafuumoro macaniuhi.

14 Jaanoti diitoco eteemehicamo agaaumoro ifaacuumifaño, bu buhigueeje iicajaajefaño icano jibogomoro fuuhi. Jaanegui asaaumoro meecivaumo jineje fine onoomaño.

15 Jaamo Jesujaa asaaumo atyimeuhi meimi cuumima iicaubo gicinibo gaachehufaño jicininboco, bu imino iicacuuboco icano. Jaaboco aatyimeumoro sihidi iguiumo.

16 Jaamoco toonoco aatyimeumo jibuguuhi ihijimima iicauboco omoonunoco, bu ifaafaimico omoonunoco icano.

17 Jaanegui Jesuco ijiinijeti galluumo: Fuucu, noomoro.

18 Jaanoma iicaubo Jesu meenegafaño ifeequi jicafutuuboco ihijimima iicaubo neehicauhi: Ima saahi, nooboro.

19 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Chahano diijajaagoro fuucu. Jaaboro diyotoco diibogo guiraano Aivojibo Moocaani ico iidaasugooboro ubuheesunoco, nooboro.

20 Jaanegui ufuuboro paryi Decapoli cuumineri jibogooboro feehicauhi Jesu diiboco ubuheesuunoco. Jaaneri paryi miyaminaa jabafiitehicauhi.

21 Jaadi siino Jesu meenegari onagoo muuavi fatyuuhi. Jahigo sihidi miyaminaa iicojivi igaivuuhi muuajiniri icaubo cojivi.* 22 Jaanaa sinagogaja aivojibo Jairo onobo, diibojaa saauhi. Jaabo Jesuco aatyimeuboro iguiino ememuivutuuboro nuuhi: 23 Aicigai aivo niinovacuuhi goova foobo diigoco dudicito ubuheeteguere iicaqui, nooboro.

24 Jaanegui diiboma ufuuboco miyaminaa sihidi ubucasio mo ijene ñeñejeruhicauhi. 25 Jaamofeenedi saafigo gaigo tijeheri fahuseeci motihaiti mificabaci idino iicaucuugo.

26 Jaago fiivaamo taabuminaa ataaburunofaño buheetigofañoviro feehicaugo. Paryi inihibamico ajaaduhicauhigo finisucuugo. 27 Jaago Jesuti jibocasinoco uguubuugoro miyaminaafeenedi asaagoro ibujinaagoti igaachehuco dudicivauhi.

28 Jilli igaachehuco ududicineriro buheeki, noogoro esamaaihicaumaño. 29 Jaasumiro itijoho diigoco figatyuuhi. Jaanoti gaajaciugo ubuheetecuunoco.

* 5:21 Mt 9.18-26; Lc 8.40-56

³⁰ Jaasumiro Jesu gaajaciuhi ififañoti imitya mihiinobadi iicaunoco.

Jaanegui imiyaminaajaagovi ñimeveuboro diitoco nuuhi: ¿Mijoho tagaachehuco dudicihi? nooboro.

³¹ Jaarunaa ijibogominaa diiboco nuuhi: Miyaminaa oono ico ijimatajerunoco daatyimehi. Jaanegui ¿milli: ¿Mijoho uco dudicihi? neehi? noomoro.

³² Jaarunaa Jesu fahigovaco ñinichicauhi ihatyimequi: ¿Mijoho fine dudicihi? onoomaño. ³³ Jaanegui diigo sihidi vivi vivi iigutuugoro ubuheeteunoco agaajaciugoro diibojaa saauhi. Jaagoro iguiino ememuñvuugoro paryi imino jibuguugo.

³⁴ Jaanegui diigoco nuubo: Ñiba ico dimiyaavogo buheesuhi. Jaaneguiha sajeebiñ fuucu, diguihuvati buheetecuuhi, nooboro.

³⁵ Jilli iimaabaacaro sinagogaja aivojibo iijati saatoho jilli noomoro saauhi: Daicigai gujivecuuhi. Fine Mojibogominaafico acasivusuno, noomoro.

³⁶ Jaanoco Jesu uguubuuboro isinagogaja aivojiboco nuuhi: Diguetejirahana, jilli miyaavogo, nooboro fuubo.

³⁷ Jaaboro mihaiñooba diiboma ufuunoco imuguutibo idimomaryo Pedro, Jacobo, Jua Jacobo nahabo icamomaryo fuubo. ³⁸ Jaamo isinagogaja aivojibo iijavi ñfutuuhi atyimeuhi gañuhusuno omoonunoco, miyaminaa ataacasiunoco, agaibacasiunoco icano. ³⁹ Jaanegui Jesu ijicafutuuboro diitoco nuuhi: ¿Jinejeri guiraacani gañuhusuno misiramaaihi? ¿Collihi mataacasihi? Gujivetigo. Jilli cigago bagocaja, nooboro.

⁴⁰ Jaarunaa diiboco dejecuhicaumo. Jaaneguiha Jesu paryiñino famoocoro jahisivi ihiinusuboro caani, seeji iicamisicoro satyuubo, bu diiboma asaaumo icamomaryo fuubo tobagocaja iicauhigo. ⁴¹ Jaaboro diigoco ihuseti agaayiciuboro hebreo iijiri nuuhi: Talita, cumi. nooboro. Jilli, bagocaja, ico neehi: Gañiivo, eneejiruno.

⁴² Jaasumiro tobagocaja agañiivuugoro igucuuhi. Jaago tusumi fahuseeci motihaiti mificabaci idino ficabava icacuui. Jaaneri miyaminaa sihidi igutuui. ⁴³ Jaamoco Jesu imino faguuihi: Mico mijibeguedino, nooboro. Jaaboro tajibaubo: Tobagocajaco mamachus, nooboro.

6

Jesu Nazarevi Icahi.

(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Jaadi Jesu toonoti ufuuboro ijiinijejaagovi siino uumiubo. Jaaboma ijibogominaa fuuhi. ² Jaadi judiomi jaguisifucu iicacuudi ticovaubo ijibogoobo sinagogajafaño. Jaanoco

sihidi miyaminaa uguubumo sihidi ajabafituumoro neehicauhi: ¿Cuucati fine gaajaabo paryi jinehejeque? ¿Milli fine diibo igaajaco gaayiciuhi? Mee jino agaajaratinehejeque mooniibo, noomoro. ³ Miïro du jaani imohobujene dudicamaajeminaafi Maria achi, Jacoobo, Jose, Juda, Simon icamo nahabo, tolliro bu jino inagomi miïhaifeeneri icahi, noomoro diiboti sifiratehicaumo.

⁴ Jaaneguiha Jesu diitoco nuuhi: Moocaani iimaaminaafico fahigovaoto bociguefhi. Jaanoti ijiinijeoto, iyoto, iijaoto icano bocigotatïhi, nooboro.

⁵ Jaanoma iicaubo imityaco eetavuutiibo, miïdimocoro igu-ihuvaumoti buheesuubo ihuseque ihalli ificuuneri. ⁶ Jaamo imiyaavuguutineri sihidi eetyehicaubo. Jaanobuunati Jesu ifiiti cuumijeri feehicauhi jïbogooboro. ⁷ Jaadi coovaubo ijïbogominaaco fahuseeci motihaiti miimisiici idimoco.* Jaaboro diitoco galluubo miimisiicisaajeri. Jaaboro iimitino ijimico buhi igavaracuqui mityaco aaciuboro ⁸ diitoco nuubo: Jinejebaco masatyedino. Jïhaivi idimocoro queseico masaty. Jaanoti lleegucubaco, duviricubaco, nihibamibaco icano masatyedino amïhai niivigai meehevi. ⁹ Bu saapaajequere tihaiapaajeque mijicafoto, bu michehuci mijicafetedino saachehumaryo mofoo. ¹⁰ Jaamo coojaavihacho miïhifotojafaño mihica, siijafaño, bu siijafaño icatino. Jari tomañoti mofoodi toojati mihiino. ¹¹ Jaanoti comañovi acho amïhaico agaayicitihachijï, uguubutihachijï icano toonoti mihiinomoro amïhai tihaiapaajeguino jïnico toonovi matatacu jei diito iimitico ijïbeguequi, nooboro.

¹² Jaanegui ufuumoro miyaminaaco jïbogomoro feehicauhi iimitico ijeevesuqui. ¹³ Bu tolliro sihidi buhi gañhicaumo iimitino ijimico, bu iguihuvamoco dïriïbari ejeesumoro buheehicaumo icano. ¹⁴ Jaanaaca toojiinijeo aivojïbo Herode* guubuuhi Jesuditi fahigovadi ijïbocasihunoco. Jaanoco saatoho neehicauhi: Diiboro Jua Nitiminaafi siino ubuheetebe. Jaamaño sihidi mityama icaabo, noomoro.

¹⁵ Jaanoti saatoho neehicauhi: Jaani Moocaani iimaaminaafi Elia, noomoro.

Jaanoti saatoho neehicauhi: Jaani siicije Moocaani iimaaminaa iicaubadi iicaabo, noomoro.

¹⁶ Jaanoco Herode uguubuuboro nuuhi: Diiboro Jua, uu-joho iinigaico iquiticisuubo dojicuvïro siino ubuheetebe, nooboro.

* 6:7 Mt 12.5-15; Lc 9.1-6 * 6:14 (Mt 12.1-12; Lc 9.7-9) Herode Imityaabo onoobo Jesu ifiivuumi iicaubo chuumucuuhi. Tusumi diibo seemene Herode Antipa onoobo icauhi.

17 M̄iro Herodia noojiri Herode ataj̄bauneguiiha Juaco isisimoro civojan̄umo. Herode inahabo Felipe taaba Herodiaco ic̄iubo. 18 Jaanegui Jua Herodeque: Imit̄ino dinahabo taabama idiicano, neehicauhi.

19 Jaanoma iicago Herodia Juaco ij̄ihegueguere gaicaausuhicaujirahi. 20 Jaarunaa Herode Jua jeeb̄i it̄icovonoco, iiminoco icano gaajahicauhi. Jaanoti iigotooboro diiboco mill̄i moonihicaut̄ihi. Diibo onoonoco gaajat̄iruubo jill̄i imino guubun̄ic̄ihicaubo. 21 Jaana Herodia diiboco agaicaausuujifucuv̄i ifutuuhi. M̄iro Herode ifiivu ficabav̄i ifutufucu iicauneguiiha j̄ibaimoco eetavuuhi. Jaaboro imiyam̄inaaco cuuhuvaubo ihamocasim̄inaa aivoj̄itoco, bu Galilea jiinj̄e bocifimoco, bu taj̄ibam̄inaaco icano diitoma imachuqui. 22 Jaanaa Herodia aic̄igai ufuugoro diito imefeenev̄i gaaseteuhi. Jaanoco Herode, bu diiboma iicaumo icano imuguuhi. Jaaneguiiha ihaivoj̄ibo Herode tobagocajaco nuuhi: Idiimogonoco uco dillu ic̄o ac̄iqui. 23 Miyanot̄iro Moocaani momofeened̄i ic̄o neehi: Parȳi uco idillunoco ic̄o ac̄iji, parȳi tabusumije icarunotifeened̄i, nooboro.

24 Jaanegui ufuugoro seej̄ico nuutugo: ¿Jinejeque dilluji? noogoro. Jaanegui seej̄i nuuhi: Jua Nitim̄inaafi nigaico dillu, noogoro.

25 Jaanegui tobagocaja ihaivoj̄ibojaa goovanogaȳi ufuugoro diiboco nuutuhi: Jisumiro imeguehi butajefaño Jua Nitim̄inaafi nigaico uco adaacinoco, noogoro.

26 Jaaneri Herode sihidi idaasuvuhi. Jaarunaa diigoco Moocaani momofeened̄i unuucuneguiiha, bu diiboma iicaumo uguubuucuneguiiha icano diigoco unuunoco bañisugut̄ibo. 27 Jaanegui Iherode tsumiro amocasim̄inaafico ataj̄bauboro galluui Jua Nitim̄inaafi nigaico isivaqui. 28 Jaanegui ihamocasim̄inaafi ufuuboro civojafaño icaubo nigaico iquit̄ic̄iuboro butajefa sivaubo. Jaaȳico tobagocajaco ac̄iubo, bu jaaȳico diigo seej̄ico ac̄ituuhi icano.

29 Jaanoco Jua j̄ibogom̄inaa uguubuumoro saauhi. Jaamoro diibo ifico ic̄ic̄jeumoro c̄ihojifaño ficuui.

Jesu Machusuhi Sahuse Mildimoco, Aivo Ajashut̄imoco.
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

30 Jaadi Jesujaa iminisum̄inaa iigaivuumoro diiboco j̄ibeguehicauhi parȳi omoon̄uno ij̄ibuguno iicanoco. 31 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Mas̄i majaguisitequi sihigo sicaih̄igovi, nooboro. M̄iro diitojaa sihidi miyam̄inaa asaamo, ofoomo icano feehicauhi. Jaaneri

amachujiru situba chahahicauhi. ³² Jaanegui Jesu ijibogominaamaryo meenegari sihigo sicaihigovi fuuhi. ³³ Jaarunaa guiraamo ufuunoco atyimeuhi. Jaamoro Jesumi iicaunoco agaajaciumoro faacuumivaoto isidi diito dojicuti jinoociniuhi. Jaamo ihimegaro tomañovi ifutuumo. ³⁴ Jaanaa Jesu imeenegafañoti iinuubo sihidi miyaminaaco atyimeuhi. Jaanoma iicaubo diitoco sihidi idaasuguuhi ovejami itoomominaafima achahamobadi iicauneguiiha. Jaaboro fanoovaco sihidi diitoco jibeguehicauhi. ³⁵ Jaanaa ijicuunegui ijibogominaa asaaumoro diiboco nuuhi: Mihijicuuhi. Jaanomaryo bu jimañovi mihaiñooba ijano chahahi. ³⁶ Jaaneguiiha gallucu miyaminaaco ifitacuunjajaago, bu ifitijajajaago icano ofoomoro machutata inaejequi. Miho imachutama chahamo, noomoro.

³⁷ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amihairyo diitoco mamachus, nooboro.

Jaanegui dilluumo: ¿Jaamo jino doscientos denarios maahunoco manaajeteji paryi diitoco mamachus? noomoro.

³⁸ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Minoodino nacu amihaima maahuno icahi? Ene, memecito, nooboro.

Jaanegui emeciyeumoro nuumo: Sahuse icava, bu miimisiici taavaabomisi icano, noomoro.

³⁹ Jaanegui famoocoro tajibaubo saatoho simañovi, saatoho simañovi icano icasicamaaiqui ñavahuhallivi.

⁴⁰ Jaanegui casicamaaiumo ciendimova saaje, cincuentadimova saaje icano. ⁴¹ Jaadi Jesu gaayiuhi ihusefano sahusedino imaahuno iicaunoco, bu itaavaabomisiko icano. Jaaboro niquejeque emeciiboro toonohallivi Moocanima iimaubo. Jaadi tohicajeque iibacuuboro ijibogominaaco aciubo miyaminaama ihifequi. Jaadi bu itaavaabomisiko tolliro ifuumo paryi famoomaryo. ⁴² Jaanoco amachuumoro paryi tuvaumo. ⁴³ Jaano atyuuvoco ananimumo jiiibañoco gahafusuuhi fahuseeci motihaiti miibaici idino, bu itaavaabomisi atyuuvo icanoco. ⁴⁴ Jaanoco amachuumo cinco mildimou gaifiimi.

Muuaihallidi Jesu figono.

(Mt 14.22-33; Jn 6.15-21)

⁴⁵ Jaadi Jesu ijibogominaaco galluui ihimega imeenegari onagoo muuavi Betsaida cuumijaagovi ifatyequi miyaminaaco diibo ifitacuunohachuta. ⁴⁶ Jaadi diitoco ifitacuuboro ifagajijaago fuubo Moocanima ihimaaiqui. ⁴⁷ Jaanaa civucuhi ijibogominaa imeenegari ufuumo feene muuairi icacuui. Jaanoti diibo inoro tahi isi icauhi. ⁴⁸ Jaabo atyimeuhi diitoco sefano buhudurumoco guibuhuba

sihigoviro ebecasuhicaunoco. Jaanaa diibo jari cuujetavi diitojaago saahi nifaiuhallidi igoooro. Jaabo diitoco fatyujirahi. ⁴⁹⁻⁵⁰ Jaabo nifaiuhallidi asaaunoco paryi famooro aatyimeumoro gaibacasiuhi: Fine iji, noomoro igutuuhi.

Jaarunaa diitoco nuubo: ¡Mequehecul! ¡Mihiguetejirahana! Uujoho, nooboro diitojaa jicafutuubo imeenegafaño.

⁵¹ Jaasumiro iguibuhuba siicutuuhi. Jaaneri diito sihidiro eetyeuhi. ⁵² Jilli bu gaajacurumo esiciniutihi maahunoco iguiraatusuunoco, jilli diitoco ijeebino ucuuhufunuutumaño.

Genesarevi Iguihuvamoco Jesu Buheesuhi.
(Mt 14.34-36)

⁵³ Jaamo imuuaico oonegueehivi afatyuudi ifutuumoro cañavutuuhi Genesare cuumi nagueehivi. ⁵⁴ Jaamo imeenegafañoti iinuumaacaro Jesuco miyaminaa gaajaciuhi. ⁵⁵ Jaamoro faacuumivariro jinoocinimo. Jaamoro ticovaumo iguihuvamoco cigaiijeneri acañimo Jesu tahi icahi onohigo. ⁵⁶ Jaabo fahigovadi ofoohigo imidicumijeri, iguiraacuumijeri, bu buhi iicajajeri icano ofoohigo goohasinofaño iguihuvamoco ificumoro Jesuco neehicauhi: Jilli digaachehujinibaco dudicisu, noomoro. Jaamo paryi diibo gaachehujinibaco ududicimo buheetehicauhi.

7

Miyaminaaco Imihinino.
(Mt 15.1-9)

¹ Jaanaa Jerusaleti asaaumo fariseomi, bu caatiniminaato icamo Jesujaa igaivuuhi. ² Jaamo atyimeuhi Jesu jibogominaa mihiniva usejeri nitamaaitimo amachuunoco.

³ Miïro jaamo fariseomi, bu paryi judiomï icamo siicijeminaa jeevamaajequere isivamoro iticoni iminehihiica initamaaitisumi machutatimo. ⁴ Jaamo bu naajete asijaagoti asaamo iticoni initamaaitisumihiica machutatimo. Miïro jilli siicijeminaa jeevamaajequere sivamo, oono adutahilluno, bu guirihilluno, bu aaricuhilluneje icano nitinejequere moonimo. ⁵ Jaamaño fariseomi, bu caatiniminaa icamo Jesuco dilluuhi: ¿Collihi dijibogominaa amiyato jeevamaajebadi moonitimo mihiniva usejeri machuhi? noomoro.

⁶ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaanoco jahi amihaiti Isaia caatinuui amihai bañisuminaa mihicamoco. Jilli caatinuubo:

Jiicuumi uco jilli ticovono iijiro bociguehicahi. Jaarumo jeebino uuditi tehesino icahi. ⁷ Jilli iigaivomoro uco imehicarahi. Jaarunaa uuri bañisuquimaaimo.

Jilli amiihai jii bogono, ticovo miyaminaa jii bogonoro. Jaarunoco Moocaani tajii baji, meneehicahi, nooboro.

⁸ Miiro amiihai Moocaani tajii bajico mejeevesumoro miyaminaa iijicoro magaayicahi. Oono guirihilluno, adutahilluno icano nitinehejequere aivo guiraano meheetavehicahi, nuubo Jesu.

⁹ Jaaboro bu nuubo: Jilli toono amiihai jeevamaajequere misivamoro Moocaani tajii baco uufocovi mejeevesuhi.

¹⁰ Miiro Moise nuuhi: Gaiji diicaanico, diiseejico icano. Jaanoti caanico, seejico icano imitino onooboco miyanotiro gujjevesu, nooboro.

¹¹ Jaanoti amiihai monoonicahi miyaminaaco: Amiihai caanimico monootahi: Ico amusujitihii, paryi uuma icano Corban, noomoro Moocaanico ijibaicuuno eneejiruno.

¹² Jilli amiihai monoomaño caanico, seejico icano mahamusuhicatihii.

¹³ Jaamaño amiihai Moocaani iijico majabatusuhi amiihai jeevamaajequere sifiiti, sifiiti icano mafatyusumaño. Jaamo jii badije icanehejequere guiraano aivo meheetavehicahi, nooboro.

¹⁴ Jaaboro siino Jesu miyaminaaco ocoovauboro nuuhi: Famooro uco muguubunici. Jaamoro magaaaja: ¹⁵ Chahano aivo isiti miyaminaafaño ofoonoro diitoco mihininijiruno. Jaanoti naha ijeebii fañoti asaano miyaminaaco mihininihii.

¹⁶ Jinoco amiihai nohojima mihicamo muguubu, nooboro.*

¹⁷ Jaadi imiyaminaaco ejeevesuuboro jaahe fuubo. Jaaboco jii bogominaa toonoti dilluhi.

¹⁸ Jaanegui diitoco nuubo: ¿Nacu bu tolliro amiihai, amiihai esicinibama machahahi? ¿Nacu magaaajatihii? Miiro oono paryi isiti miyaminaafaño ofoono diitoco mihininitihii

¹⁹ ihesamaajefaño ofootimaño. Miiro jilli iibafañodi ofoonoro miyaminaafañoti iinonicihii. Jilli neehicaubo, paryi machuta mihinivatihii eneejirunoco.

²⁰ Jaanoti naha: Miyaminaa jeebii fañoti ihiinono miyaminaaco mihininihii. ²¹ Miiro miyaminaa jeebii fañoti saanicino iimitinoono esamaajene, ajevaneheje, nanivaneheje, gaicaauneje,

²² sifi taabama, bu sifigo tajema icaneheje, sitanoco imogoneheje, paryi imitineheje, bañifirano, fanoova imiti imoyicineheje, sicamaño jii bocasineheje, iino allitiro jii heveneheje, quehe quehe icaneheje, ihesicinibama achahaneheje icano.

²³ Jaano paryi jino imiti ijeebii fañoti asaano miyaminaaco mihininicihii, nooboro.

²⁴ Jaadi toonoti Jesu fuuhi Tiro cuumijevi.† Jahi saja iijafaño

☆ 7:14 Mt 12.10-20 * 7:16 Sahaamefaño ficuutimo: Jinoco amiihai nohojima mihicamo muguubu, onoonoco. † 7:24 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Tiro, Sidon cuumijenevi, onoonoco.

jicafutuubo: Miihaiñooba uco gaajacidino, nooboro. Jaarunaa tahi diibo iicaunoco gaajaciumo. ²⁵ Bu tolliro saafigo gaigo ille emeimivovatuugo Jesuti guubuuhi. Jaanegui diibojaa ufuugoro diiboguiino memuiivutuugo. ²⁶ Jaago sicuumiogo griegomiogou, sirofencia icano jinijeminaagou. Jaago Jesujaa asaagoro diiboco dilluvauhi illefañoti ihijico iinusiqui. ²⁷ Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Jaafahiica iseeme iticoni amachumoro tuvahi imijitiruno iseeme machutaaco mudumitiicimoro jicumico mahacino, nooboro.

²⁸ Jaanegui diigo nuuhi: Jiihi, miyaano tolli Aivojiiibo. Jaarunaaca iseeme suuvico guinoti jicumichi machufihi, noogoro.

²⁹ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Jii, miyaanoco neehi. Fucu, daicigaiti ihiji iinucuuhi, nooboro.

³⁰ Jaanegui ufuugo iijavi iifutuudi atyimeuugo illeque icigaiijefaño icagoco diigoti ihiji ihiiinucunobuuna.

Jesu Buheesuhi Ihiimaatiboco.

³¹ Jaadi siino Jesu Tiro cuumijeti uhuumiubo Sidon jinijefeenedi fatyuuhi, bu Decapoli cuuminofeenedi icano. Jaabo asaabo gaseuhi Galilea muuajinivi. ³² Jahi diibojaa sivaumo inohojino uguubutiiibo llaallabano ihiimaauboco. Jaamoro Jesuco dilluumo ihuseque diibohalli ificuqui. ³³ Jaanegui Jesu ijeevadi diiboco asatyuuboro inohojinoco ihusegaiñeri guryiiniuhi. Jaadi ijirebamaaiuboro inejebaco dudiciuhi. ³⁴ Jaaboro niquejeque emeciuboro sefano ajaguisuboro hebreo iijiri: Efeta, nuuhi: Faayacafoto, eneejiruno.

³⁵ Jaasumiro diiboco inohojino faayacafutuuhi, bu inejeba imitauno sinafutuuhi icano. Jaaneri imino iimaacuubo. ³⁶ Jaaboro Jesu diitoco faguuhi: Miihaiñoobaco mijibeguedino, nooboro. Jaarunaaca afaguurunofaño janaaniviro jiiibogomoro feehicaumo. ³⁷ Jaaneri sihidi ajabafituumoro neehicaumo: Paryi fanoovaco imino mooniiibo, uguubutimejeque guubusuubo, ihiimaatimejeque iimaasuubo icano, noomoro.

8

Jesu Siino Sihidi Miyaminaaco Machusuhi.

(Mt 15.32-39)

¹ Jaasumi sihidi miyaminaa siino igaivuuhi. Jaarumo imachutama chahauhi. Jaanegui Jesu iijibogominaaco ocoovauboro nuuhi: ² Idaasuguehi jito miyaminaaco mifucuci, safucu idino jino uuma icacuumo. Jaamaño amachujiruno imachuta chahacuhi. ³ Jaamo machutimoco ijaanojaago

galluuruva j̄haivi ajebari nacatejirumo. M̄iro diitoti saatoho tehesinoti sahinihi, nooboro.

⁴ Jaanegui ij̄bogominaa diiboco nuuhi: ¿Milli bu machusujirahi jino m̄haiñooba iijano achahigo mihicamo? noomoro.

⁵ Jaanegui Jesu diitoco dilluuhi: ¿Nacu minoodino am̄hai maahuno icahi? nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Sahuse juugahuseti mihicaci id̄ino, noomoro.

⁶ Jaanegui taj̄baubo miyaminaa baavi icas̄camaaiqui. Jaaboro imaahunoco ihusefaño agaayiciuboro Moocaanima tohicajehallivi iimaaubo. Jaadi tohicajeque iquisicuuboro ij̄bogominaaco aciubo. Jaanoco diito imiyaminaama ifuuhi. ⁷ Jaabadiro bu m̄idino taavati iicaumoco Jesu tolliro Moocaanima ihiimauboro diitoco aciuhi imiyaminaama ihifequi. ⁸ Jaanoco famooro amachuumo sihidi tuvauhi. Jaadi ihatyuuvoco nan̄umo gahafusuuhi sahuse juugahuseti miibaici id̄ino. ⁹ Jaanoco amachuumo cuatro mildimo janaanici iicaumo. Jaadi jari diitoco Jesu galluuhi. ¹⁰ Jaadi ij̄bogominaama meenegafaño ij̄cafutuumororo fuuhi Damanuta jiinijevi.

Fariseomi Niquejeo J̄bogoco Dilluhi.

(Mt 16.1-4)

¹¹ Jaana fariseomi asaaumoro Jesuma iimaacasihicauhi. Jaamoro jilli ifurumo inisumo diiboco dilluuhi: Eneecata niquejeo mityaco m̄haico dihifusu, noomoro.

¹² Jaanegui Jesu ij̄eeb̄ifañodi sefano ajaguisiuboro nuuhi: ¿Collihi jisumio miyaminaa niquejeo mityaco dilluhi? Miyanotiro, am̄haico neehi: Jimiyaminaaco niquejeo mitya ifusurajit̄ihi, nooboro ¹³ diito ifariseomico ejeevesuuboro siino meenegafa ij̄cafutuuboro onagoo muuaivi ij̄bogominaama fatyuubo.

Fariseomi Juurisutaguiji.

(Mt 16.5-12)

¹⁴ Jaamo jabajeeveuhi machutaaco satyuutimo. Sahicagayiro imaahuhica diitoma imeenegafaño icauhi. ¹⁵ Jahi diitoco Jesu nuuhi: Magaihuini icigusuno mihica fariseomi, Herode icamo juurisutaguijinoti, nooboro.

¹⁶ Jaaneri ij̄bogominaa sanom̄iro noocasihicauhi: Fine añ̄iminaa maahunoco mis̄ivat̄ineguiiha olli noobo, noomoro.

¹⁷ Onocasinoco Jesu agaajaciuboro diitoco nuuhi: ¿Collihi maahunoma machahanoco monoocasihi? ¿Nacu aivo magajatihi, mehesic̄nicuut̄ihi? Cuhufocani am̄hai jeeb̄ino fine. ¹⁸ Am̄hai aall̄noma mihicarumo mahatyimet̄ihi, monohoj̄varumo muguubut̄ihi. Jaana mehesic̄nitihi

sahusedino maahunoco cinco mildimoma ifuusumi. ¹⁹ ¿Nacu minoodibaiva ihatyuuvoco mananiuhi? nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Fahuseeci motihaiti miibaici idino, noomoro.

²⁰ Jaadi bu nuubo: Jaana sahuse juugahuseti miibaicico cuatro mildimoma ifuusumi. ¿Nacu minoodibaivaco mananimo magahafusuuhi? nooboro.

Jaanegui iimusumo: Sahuse juugahuseti miibaici idino, noomoro.

²¹ Jaanegui diitoco nuubo: Jaanoco jaana mehesicinithi, nooboro.

Jesu Betsaidavi Aatyimetiboco Buheesuhi.

²² Jaanobuunati Betsaidavi ifutuumo. Jahi Jesujaa aatyimetiboco sivaumo: Diiboco dudici, noomoro.

²³ Jaanegui Jesu diiboco ihuseti agaayiciuboro tuucuumigayiti buhigovi satyuuhi. Jaaboro ihaallhicico ijireri amaisuuboro ihuseque ihallivi ficuuhi. Jaaboro diiboco dilluuhi: ¿Naa, miivigayi daatyimehi? nooboro.

²⁴ Jaanegui diibo emeciuboro nuuhi: Miyaminaaco imohonobadi jeevamoco atyimehi. Jaarumo iguehi, nooboro.

²⁵ Jaanegui Jesu siino ihuseque ihaallihallivi ficuuhi. Jaadi siino emeciuhigo ivi diiboco ihaallhi imitucuuhi. Foovono paryi imino atyimecuubo. ²⁶ Jaadi Jesu diiboco iijajaa agaluboro imino faguuhi: Cuumijaa feedino, nooboro.

Pedro Jibeguehi: Diibo Cristo Asaaujiibo Jesu Iicanoco.

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

²⁷ Jaanobuunati Jesu jibogominaama fuuhi Cesarea de Filipo cuuminojaago jahi jihaiivi dilluubo jibogominaaco: ¿Nacu uuditi, milli miyaminaa neehicamo? nooboro.

²⁸ Jaanegui nuumo: Jua Nitiminaafi, saatohe neehicahi. Jaanoti saatohe: Elia, neehicahi. Jaanoti saatohe: Ca-jaanihacho fine sicijeototi Moocaani iimaaminaafi iicaabo, neehicahi, noomoro.

²⁹ Jaanegui diitoco dilluubo: ¿Jaana amihai, mijoho uujoho iicanoco meneehicahi? nooboro.

Jaanegui diiboco Pedro iimusuhi: Hijohe Cristo, nooboro.

³⁰ Jaarunaa Jesu diitoco faguuhi: Mihaiñoobaco mijibeguedino, nooboro.

Jesu Iguijevejinoco Jibeguehi.

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

³¹ Jaadi ticoniubo diitoco jibuguubo. Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo guiraajino idaasuno iicano. Quillahuto iijiti sacerdotemi aivojitoti, caatiniminaa icamo guiraano uco jihaveje. Jaamoro uco gaicaausujimo. Jaaruubo uujoho mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji, nooboro.

³² Jilli diitoco foovono nuubo. Jaanegui Pedro buhigovi jeevadi Jesuco asatyuboro ticoniurahi iibaabo. ³³ Jaarunaa Jesu acajebeveuboro ijibogominaaco emeeciuboro Pedroco iibauhi: ¡Uuti buhigovi minifoto ijoho Satanas idiicaabo! Jilli dihesamaaje Moocaani esamaajebadi jeevatihi. Jilli miyaminaa esamaajebadiro jeevahi, nooboro. ³⁴ Jesu ijibogominaa, bu miyaminaa icamoco ocoovauboro nuuhi: Cajaanihacho tadyojicuti asaanoco idiimogoobo difico guinodi ficu. Jaaboro ifico idaasuno omoonisujinoco iguitiibo tadyojicuti disaa.* ³⁵ Miuro ifico agaijibo ifico mitasuji. Jaanoti taajiguinodi, bu tajiibogo iijiguinodi icano ifico imitasuubo, ifico taajasuji. ³⁶ ¿Nacu milliti imijiruno miyaminaafi paryi jiinije busumijeque gaayiciruubo ijeebico imitasuruva? ³⁷ ¿Nacu minoodino fine jaadujiruubo ijeebico itaajasuqui? ³⁸ Jaabadi cajaanihacho uuti, tajiibogojiti icano jiumio miyaminaa jino Moocaani jeevesuminaafeenevi unucufeeveti, bu tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo nucufeveji johono Guihirubi aivojiri itoomominaama asaadi, nooboro neehicauhi.

9

¹ Jaadi bu neehicaubo: Miyanotiro, amihaico neehi: Jineeri jino iicamoti saatoho guijevejitihi Moocaani aivoji imityama asaanoco aatymetinohachuta, nooboro.

Jesu Siibadi Iminifotooboro Moocaani Aivojico Ifusuno.
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² Jaanobuunati sajuguisi nijequeti Pedro, Jacoobo, Jua iicamomaryo Jesu fuuhi caamovo bai nijequevi. Jahi diito imefeene siibadi minifutuubo. ³ Igaachehu aricuno minifutuuhi seseene nitiminaati cajaaniyoba aivo tolli eseseetesujitirubadi. ⁴ Jaabovi Elia, Moise icamisi jafeveuhi. Jaamisi diiboma iimaahicauhi. ⁵ Jaanegui Pedro Jesuco nuuhi: Mojiibogominaafi, Imicani jineeri mihicano. Masii migaaci, saga icano nijeganoco minijeganiqui idi saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano, nooboro. ⁶ Jaaneri diito ijibogominaa sihidi igutuumoru milli eneejiruno achahauneguiiha Pedro tolli nuuhi.

⁷ Jaasumiro aimuufai ihallivi iniituuno diitoco fabaacuui. Jaanaa ihaimuufaifañoti guubuvusuuno: Jaani taseemene agaijibo. Jaabo onoonoco imino muguubunici, unuuno.

⁸ Jaanegui emeeciurumo miihaiñoobaco atyimecuutihi idibocoro Jesuco atyimeumo.

⁹ Jaadi tobai nijequeti iniituudi Jesu diitoco nuuhi: Miihaiñoobaco mijibeguedino mahatyimeneque jari

* **8:34** Sahaamefaño noono: Jaaboro diguijeve imohobujeque diciibo tadyojicuti disaa.

uujoho Miyamınaafibadi Ifiivuubo iguijeveebe siino ubuheetenehachutahiica, nooboro.

¹⁰ Jaanegui mico jibuguutimo, jilli sanomiro dillucasihi-cauhi: ¿Jineje fine oono guijevefeenet siino ubuheetejino onono? noomoro. ¹¹ Jaamoro Jesuco dilluumo: ¿Milliti jaana caatiniminaa: Elia iticoni saaji, neehicahi? noomoro.

¹² Jaanegui Jesu nuuhi: Jihi, miyaano Elia iticoni saaji. Jaaboro paryi fanoovaaco imibachujiibo. ¿Milli nacu Caatinihaamefaño uujoho Miyamınaafibadi Ifiivuubediti noono? Miro idaasuno icajiibo, jivevecafetejiibo icano noono. ¹³ Miro jino amhaico neehi: Miyaano Elia saahinacuui. Jaaruuboco iimogobadi moonumo diiboti Caatinihaamefaño: Jilli icajiibo unuucuubadi, nooboro.

Jesu Buheesuui Sicafefi Ijima Icauboco.

(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

¹⁴ Jaadi ifutuumo saatoho jibogominaa iicauhigo. Jaamo atyimeuhi sihidi miyamınaa diito uufequeri iicaunoco, tolliro bu caatiniminaa icauhi diitoma ejenaucasimo. ¹⁵ Jaanaa Jesuco miyamınaa aatyimeumoro sihidi jabafituuhi. Jaamoro diibojaa jinocinuhi idillutuumo. ¹⁶ Jaamoco dilluubo: ¿Jinejeje diitoma mejenaucasihii? nooboro.

¹⁷ Jaanegui diitofeeneti saafi iimusuuhi: Jibogominaafi, dijaa taseemeneque sivahi iimitino ijima iicaabo, diiboco iimaasuhicatihii. ¹⁸ Jilli fahijivaro diiboco agaayiciboro baavi gañhicahi. Jaaboro diiboco iijiti jivaasecucuo iinusuboro igaiñoco ojisusuhicaabo. Jaadi diiboco sifañisuhicaabo. Jaanegui dijibogominaaco tajibacurahi ihijico diiboti buhi igañqui. Jaarumo fiivototihii agañnoco, nooboro.

¹⁹ Jaanegui Jesu nuuhi: Hi, jeedi fine amhai miyaavogoma machahano miyamınaa mihicamo. ¿Mihachuta fine, amhaima icaji? ¿Mihachuta fine, amhaico jaabiciji? Ene juugavi siva tosicafefico, nooboro.

²⁰ Jaanegui diibojaa sivaumo. Jaarunaa ihiji Jesuco aatyimeuboro tosicafefico vivi vivi miniiyubo. Jaaneri baavi cavininamaaiboro acutuubo iijiti jivaasecunoco gañiboro.

²¹ Jaanegui Jesu caanico dilluuhi: ¿Mihachuta jilli icacuubo? nooboro.

Jaanegui caani nuuhi: Seemenetiro. ²² Fiiva foova ihiji diiboco cijigaifaño, nifaihufaño icano gañsuhicahi, ifuruubo diiboco igaicaauqui. Jaanegui mhaico didaasugoobo millihacho mhahaidi mooni, nooboro.

²³ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Eti naha imiyaavogohachijii. Imiyaavogobedi fanoova sihidi jeevatihii, nooboro.

²⁴ Jaanegui diibo gaihivuui: Jihi, miyaaveguehi! Uco daamusu janaanici miyaaveguequi, nooboro.

25 Jaanaa Jesu miyaminaa sihidi iigaivuunoco aatyimeuboro tohimiti ijico ibauhi jilli nooboro: Idiimaasutino iji, uguubusutino iji, ico uujoho tajjibahi dihiino diiboti. Jaaboro siino diibofaño dicafutucuudino, nooboro.

26 Jaanegui ihiji agaihivuuboro diiboco siino vivi vivi miniyyuhi. Jaadi diiboti iinuubo miguijevecubadi diiboco omoonihiniuboro. Jaanoco guiraamo saatoho: Guijevecu-ubo, neehicauhi. 27 Jaarunaa Jesu ihuseti agaayiciuboro diiboco gañiiyiciuhi. Jaaneri diibo julleeveuhi.

28 Jaadi Jesu ijafa ijicafutuuhigo ijibogominaa ijeevadi diiboco dilluuhi: ¿Milliti jana miñhai magaññiti tohimiti ijico? noomoro.

29 Jaanegui diitoco nuubo: Toyomo ijimi ticovono iinotatihi. Jilli Moocanima mihiimaaneriro iinefimo, nooboro.*

Siino Jesu Iguijevejinoco Jibeguehi.

(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

30 Jaadi toonoti ufuumo Galileafañodi fatyuuhi. Jaamoco miñhaiñooba agaajacinoco Jesu imuguutihi, 31 ijibogominaaco ijibugumaño. Jaabo neehicauhi: Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo miyaminaa usefaño acicafeteji. Jaaboco uco guijenijimo. Jaaruuboco uco iguijenicuruubo mifucuci, safucu icano njequeti siino buheeteji, nooboro. 32 Jilli diitoco ijibugurunoco gaajahicautimo, bu idilluqui omoonirumo iguihicauhi.

¿Cajaaní Fine Imiyaabo?

(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

33 Jaadi Capernau cuumivi ifutuuhi jaahe iicacudi Jesu ijibogominaaco dilluuhi: ¿Jinejeque jana jiihaivi amñhai ihi-imaacasimoro masaahicahi? nooboro.

34 Jaarunaa diito iimusutihi: ¿Cajaaní fine aivo miñhaiti imiyaabo? noomoro jiihaivi ihiimaacasiumaño.

35 Jaanegui Jesu acasiivuuboro fahuseeci motihaiti miimiisiici idino iicaumoco ocoovaaboro nuuhi: Cajaanihacho amñhaiti imiyaaboti iicagoobo, famooguiinovi iminifotooboro famoocoro ijeecevequi, 36 nooboro seemeneque iiciuboro diitofeenevi ficuuhi. Jaaboro toseeque ihiibiciuboro diitoco nuuhi: 37 Cajaanihacho tamomoco imiyaavogomaño jiiyadi seemeneque agaayicimo uco gaayicahi. Jaamo bu uco agalluuboco tolliro gaayicahi, nuubo ijibogominaaco.

Mominaafi Iicatibo Mojaagodi Icaabo.

(Lc 9.49-50)

* 9:29 Sahaamefaño noono: Jilli machutimo mahaigomoro Moocanima mihiimaaneriro iinefimo, nooboro.

³⁸ Jaanaa diiboco Jua nuuhi: Mojjibogominaafi, meeci, saafico miihai mahatyimehi dimemeri iimitino ijimico buhi agavaracuuboco. Jaaruuboco miihai miihibahi, miihaima iigotineguiiha, nooboro.

³⁹ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mihibajirahana. Miuro saafi tamomofañodi niquejeo mityaco eheetavoobo goovano uuditi imitino iimaajitibehiica. ⁴⁰ Miuro mojaagodi iicaabo mominaafi iicatiibo. ⁴¹ Jaanoti cajaatyohacho amiihaico Cristooto mihicaneguiiha nifaihuco aacimo miyanotiro toono jaadaco gaayiciji.

Imitifaño Agañisujiruno Ñihicu.

(Mt 18.6-9; Lc 12.1-2)

⁴² Jaanoti cajaatyohacho jito seeme uco jino imino imiyaavogomoti saseeque imitifaño agañisumoco aivo imijiruno guisibatyigabari icodaaheti mudujenimoro muuaifaño magañino. ⁴³ Jaanegui dihuse ico imitifaño agañisuhachi quiticibo buhi gañi. Miuro imijiruno sahusemaryo diicaabo niquejefaño ofoono. Jaanoti imijitirumo fahuseecima diicaabo ciijigaifaño ofoono tahi ufucuro icijigai ajabaavejitihigo, ⁴⁴ bu jijoho icarumo echeemejitihigo icano. ⁴⁵ Jaanoti bu ditihai ico imitifaño agañisuhachi quiticibo gañi. Miuro imijiruno satihaimaryo diicaabo niquejefaño ofoono. Jaanoti fatihaicima idiicaabo ciijigaifaño gañicafetejirahi. ⁴⁶ Tahigo jijoho icarumo echeemejitihigo, icijigai ufucuro ajabaavejitihigo icano. ⁴⁷ Jaanoti bu dihaalli ico imitifaño agañisuhachi buhudaruubo gañi.† Imijiruno Moocaani aivojifaño sahiiMaryo diicaabo ofoono. Jaanoti faayicimaryo diicaabo ciijigaifaño gañicafetejirahi. ⁴⁸ Tahijijoho icarumo echeemejitihigo, icijigai ufucuro ajabaavejitihigo icano.

⁴⁹ Jaabadi miuro paryi famooro ciijigairi imuhunicafetejimo.‡ ⁵⁰ Imiruno imuhu jaaruno iimo afatyucuudi, jinejeri dojicuviro mihimutusujirahi? Jaanegui amiihai imoma mihica. Jaamoro fahigova sabadiro sajeebii mihicacasi, nooboro.

10

Jesu Judea Jiinijeri, Bu Perea Jiinijeri Icano Iguehi.

(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

¹ Jaadi Jesu Capernauti ihinuudi fuubo Judea jiinijevi Jorda onegueehi iicano jiinijevi. Jahi siino miyaminaa diibojaa igaiuuhi. Jaamoco jibeguehicaubo iicahicaubadi.

† 9:47 Jino jilli imitico deetavedino eneejiruno. ‡ 9:49 Sahaamefaño noono: Jaabadi miuro paryi famooro ciijigairi imibachucafetefihi.

Jesu J#ibeguehi Gaigoomico Ejeevesufinoditi.

(Rm 7.1-3; 1 Co 7.10-16)

² Jaanaa fariseomiti saatoho Jesujaa asaamoro diiboco dilluvauhi #furumo diiboco igaayiciqui: ¿Naa fine imijiruno aiji mogaico ejeevesuno? noomoro.

³ Jaaneguiha diitoco nuubo: ¿Milli nacu Moise am#ihaico taj#bauhi? nooboro.

⁴ Jaanegui nuumo: M#iro Moise taj#bauhi jeevesuhaameque mahacimoro am#ihai taabaco mejeevesuhica, nooboro, nuumo.

⁵ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: M#iro am#ihaico Moise tolli taj#bauhi am#ihai kuhufojeeb#ico aatyimeuboro. ⁶ Jaanoti iticoni Moocaani paryi fanoovaco ifiivusuusumi gaifi, gaigo icano fiivusuubo. ⁷ Jilli iicama#o gaifi caanico, seejico icano jeevesunichi mogaima iminifetequi. ⁸ Jaamisi saafibadiro icanicicuui. Jaama#o miimisiici icacuutino saafirucu. ⁹ Jilli iicama#o Moocaani agataacucuunoco miyam#naa mudugaacucuudino, nooboro.

¹⁰ Jaadi jaaha iicacuudi ij#bogom#naa siino diiboco toonoditi dilluui. ¹¹ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mogaico ejeevesuuboro sifigoco #ciibo iticoniogohallivi ajeva imitico icih. ¹² Jaabadiro bu gaigo aijico ejeevesugoro sifico atajevago tolliro ajeva imitico icih, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.

(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³ Jaanaa seemeque sivaumo Jesujaago diitoco idud#iciqui. Jaarunaaca ij#bogom#naa toseejeque isivaumoco #bahicauhi. ¹⁴ Jaanoco Jesu aatyimeuboro sifiratuui. Jaaboro diitoco nuubo: Jaafa tajaa seeme saahi fine mi#bano. M#iro Moocaani aivoji diito seemebadi iicamono. ¹⁵ Miyanotiro am#ihaico neehi: Jino seemene iicabadi Moocaani aivojico agaayicit#bo ufucu feejitih Miocaani aivojifa#o, nooboro.

¹⁶ Jaaboro toseejeque ihibic#boro ihallivi ihuseque fi-cuhicaubo. Jaaboro diitoco imino nooboro Moocaanima iimaauhi.

Sihidi Inih#bam#ma Iicaabo Jesuma Iimaahi.

(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

¹⁷ Jaama#oti Jesu fuuhi. Jaanaa saafi miyam#naafi iticovodi ijinafatyuuboro iguiino ememu#vuuboro diiboco dilluui: Idiimiibo J#ibogom#naafi, ¿jinejeque fine, uujoho moon#jirahi ifin#jitino fiivoma icaqui? nooboro.

¹⁸ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Milliti uco idiimiibo neehi? ¿M#joho, nacu, iimiibo? Id#boro saafiro Moocaani iimiibo.

¹⁹ ¿Nacu gaajahi Moocaani taj#bajico? Sifigoti taabavadino,

guijenidino, nanivadino, sitaaditi sicamañoooco d#beguedino, bañisudino, diicaanimisico gaiji, nooboro.

²⁰ Jaanegui diibo nuuhi: J#bogominaafi, seemenetiro paryi toonoco uujoho imino mooninicihi, nooboro.

²¹ Jaanegui Jesu emeeciuboro diiboco gaijiuhi. Jaaboro nuubo: Sanurucu aivo dihimega iicano; paryi dinehejeque naajete. Jaaboro #daasumoco daaci. Jaadi jari niquejefaño sihidi nihibamivaji. Jaaboro tadyojicuti disaa, nooboro.*

²² Jilli diiboco unuuneri sihidi idaasuvuuboro, idaasuno fuubo sihidi inihibamima iicaubo. Jaabo inihibamico gaijiuhi.

²³ Jaanegui Jesu ihuufococo emeeciuboro ij#bogominaaco nuuhi: ¡Aivo sihidi jeevano inihibamima iicamo Moocaani aivojifaño ofoono! nooboro.

²⁴ Jaaneri ij#bogominaa sihidiro jabafituuhi. Jaarunaa Jesu siino diitoco nuuhi: ¡Taseeme, tih#cani Moocaani aivojifaño ofoono!† ²⁵ M#iro sihidi jeevajitiruno camello januutupaaajeri afatyono. Jaano janaanici aivo sihidi jeevano inihibamima iicamo Moocaani aivojifaño ofoono, nooboro.

²⁶ Jaaneri imi janaanici ajabafituumoro dillucasihicaumo: ¿Jana cajaatyo fine taajajirahi? noomoro.

²⁷ Jaanegui Jesu diitoco emeeciuboro nuuhi: Miyaminaadi aivo sihidi jeevano. Jaanoti Moocaanidi sihidi jeevatino. M#iro diibedi jineje tih#noba chahahi, nooboro.

²⁸ Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: M#iro m#hai paryi mubusumijeque mejeevesuhinimoro #ma mihiguehi, nooboro.

²⁹⁻³⁰ Jaanegui Jesu iimusuuhi: Miyanotiro am#haico neehi, cajaatyohacho iijaco, inahabomico, inagomico, seejico, caanico, iseemeque, ijiinijeque icano taguiinodi, bu tahalliti taajasuj#bogoguiinodi icano ejeevesumo gaayiciji jino jijiinijehallivi ciendifova janaanici iijanoco, inahabomahaico, inagomahaico, seejico, seemeque, jiinijeque icano idaasuno omooninofeeneti, bu jaadi ufucu asaajino niquejevi ifinijitino fiivoma icajimo icano. ³¹ Jaanoti guiraamo jisumi sihidi ejeevamo iicarumo guinov# minifeteji. Jaanoti guiraamo jisumi guinov# iicarumo tusumi sihidi ejeevamoti minifeteji, nooboro.‡

Jesu Iguijejejinoco Siino J#beguehi.

(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

³² Jaanaa j#hairi icacuumo Jerusalejaagovi ufuumo. Jaanaaca Jesu ij#bogominaaco imegavi si#guehicauhi.

* **10:21** Sahaamefaño noono: Diguijeve imohobujeque d#ci#bo tadyojicuti disaa.

† **10:24** Sahaamefaño noono: ¡Tih#cani sihidi inihibamima iicamo Moocaani aivojifaño ofoono! ‡ **10:31** Griego iijiri noono: Jisumi oono ajashutino imegavi iicamo ufucu dojicuv# minifeteji. Jaanoti jisumi dojicuv# iicamo tusumi imegavi icaji.

Jaamo diito sihidi jabafiituumo. Jaarunaa saatoho diibo dojicuti ofoomo igutuumo. Jaanoma iicaubo Jesu siino diitoco fahuseeci motihaiti miimisiici idino iicaumoco ijeevadi ocoovauboro ticovauhi ijibuguuubo diibo idasuno iicaujinoco. ³³ Jilli nooboro: Memeeci, jino Jerusalejaago mefeeci. Jahigo uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo sacerdotemi aivojito usefano, caatiniminaa usefano icano acicafeteji. Jaamo uco guijevafano ohoovicimoro sihigootoco acijimo. ³⁴ Jaaboco uco diito dejecumoro aamijimo, jirebamaa ijimo icano. Jaadi uco guijenijimo. Jaaruubo uujoho mifucuci, safucu icanobuunati guijevafanoti siino buheeteji, nooboro.

³⁵ Jaanaa Zebedeo achimisi Jacoobo, Jua icamisi Jesujaa asaamisiro diiboco nuuhi: Mojbogominaafi, mihimeguehi ico midillunoco misico adaacinoco, noomisiro.*

³⁶ Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: ¿Milli amisico uujoho omooninoco mihimeguehi? nooboro.

³⁷ Jaanegui nuumisi: Mihimeguehi misico dihaivojifaño acasiacunoco saafico dinaninaagonovi, saafico dimiyanaagonovi icano, noomisiro.

³⁸ Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: Jilli aivo amisi toono magaaatinoco midilluhi. ¿Nacu amihai uujoho idasuno iicajihilluti mahadujirahi? ¿Bu idasuno iicajifaihuri uujoho initicafotofaihuri miniticafetejirahi? nooboro. §

³⁹ Jaanegui: Jihi, nuumisi.

Jaarunaa Jesu diitisico nuuhi: Miyaano fine uujoho aaduhilluonoti mahaduji, bu uujoho initicafetejibadi miniticafeteji icano. ⁴⁰ Jaanoti naha oono tañaninaagonovi, bu tamiyanaagonovi icano macasivejinoco uujoho acijitirahi. Jaanoti jaatyo idimeguiharo iimibachucinoco diito gaayiciji, nooboro.

⁴¹ Jaanoco saatoho jibogominaa uguubumoro Jacobomisijaago sifiratuuhi. ⁴² Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Amihairyo magaaajuuhi jiinjeminaa aivojito ijiinijeque atajibafinoco. Jaamofeeneri, bu iicamo imityafimo imityari miyaminaaco guiinonifihi. ⁴³ Jaabadi amihafaño tolli icajitino. Jaanoti amihafañoti sihidi ejeevaaboti iicaqui, jilli saatoho jeecibominaafiti miminifoto.

⁴⁴ Jaanoti bu cajaanihacho amihafañoti imiyaaboti iicagoobo paryi amihai jeecivominaafiti minifeteji. ⁴⁵ Jaabadi mero uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo, uco ijeeceivequi saautihi. Jilli uujoho ejeecivooboro miyaminaahallivi tafico aacinofenedi giraamoco taajasuqui saauhi, nooboro.

* 10:35 Mt 22.20-28 § 10:38 Jilli eneejiruno: ¿Nacu amisi uujoho idasuno iicajibadi mihicajirahi?

*Jesu Bartimeoco Atyimesuhi.**(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)*

⁴⁶ Jaanobuunati ifutuumo Jerico cuumivi. Jaacuumiti Jesu ijibogominaa, bu sihidi miyaminaa icamoma tuucuumiti fuunaaca Bartimeo onoo bo ajashuno aatyimeutiibo Timeo achi jiihaijiniri giciniuhi nihibamico idilluubo. ⁴⁷ Jaanaa Jesu Nazareoobo asaaunoco agaajaciuboro ticovaubo sefano ocoovadiicuubo: ¡Jesu David Iyaachi, uco didaasugo! nooboro.

⁴⁸ Jaanoma iicamo saatoho diiboco: Illivequi, noomoro iibauhi.

Jaarunofaño janaaniviro coovadiivehicaubo: ¡David Iyaachi, uco jeedi didaasugo! nooboro.

⁴⁹ Jaanegui Jesu ugucivuuboro: Diiboco mocoova, nuuhi.

Jaanegui diiboco ocoovaumo nuuhi: Imo imo diica. Jaaboro goova gañivo ico coovaabo, noomoro.

⁵⁰ Jaanegui ijeebutachehuco aganicaruuboro sefano ujulleveuboro Jesujaago fuuhi. ⁵¹ Jaaboco Jesu dilluuhi: ¿Milli ico omooninoco diimeguehi? nooboro.

Jaanegui aatyimeutiibo diiboco nuuhi: Jibogominaafi, aatyimeneque imeguehi, nooboro.

⁵² Jaanegui Jesu nuuhi: Jii, fuucu taca buheetecuuhi imiyaavogomaño, nooboro. Jaasumiro diibo imino atyimecuuhi. Jaaboro Jesu dojicuti jiihairi fuubo.

11*Jesu Jerusale Cuumifaño Jicafetehi.**(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)*

¹⁻² Jaadi Jerusale fiitino ifutuumo Betfaje cuumi, bu Betania cuumi icano jinivi Olivohono iicagaji ticovovi. Jaamañoti Jesu ijibogominaatisiti miimisiicico galluuhi: Mofoo, oono moticovo iicacuumijaago. Jahi mahatyimeji burrogayi duujeciniboco miihaiñooba diiberihi igotiiboco. Jaaboco misinaayumisiro juu misiva. ³ Jaanoti miihaiñooba amisico: ¿Collihi misinñhi? onoo hachi, monoo: Mohaivojibo eneeneguiiha. Jaaruuboco goovajino uhuumisuno monoo, nooboro.

⁴ Jaanegui ufuumisi atyimeteuhi burrogayico guhugajinivi jahisivi jiihaifaño duujeciniboco. Jaamisiro diiboco sinaayumisi. ⁵ Jaarunaa saatoho tooneri iicaumo diitisico nuuhi: ¿Jinejeque toono momoonihi? ¿Collihi muburroco misinñhi? noomoro.

⁶ Jaanegui diitisi diitoco Jesu unuubadi nuuhi. Jaanoma iicamo satyusumo. ⁷ Jaaboco Jesujaa ifutusuudi igaachehunoco diibohallivi ificuudi Jesu ihalli casivuuhi.

⁸ Jaanaaca bu sihidi saatoho igaachehuneri jiihaico

jeebuhicauhi. Jaanoti saatohosaa imoho jaainoco iquitimoro jiihaifa tafusuhicauhi.

⁹ Jaanaaca imegavi ofoomo, bu dojicuti asaamo icamo sahaguehicauhi: ¡Hosana! Imicani Mohaivojiiibo memeri asaabo.

¹⁰ Imicani aivoji asaano; mootadi siicijeobo David aivojibadi asaano. ¡Tolliro niqnejefa Hosana Moocanico masahago! noomoro.

¹¹ Jaabo Jesu tuucuumifaño ufuuboro Moocaani iijafaño jicafutuubo. Jaadi fanoovaco fahigovavi emeecihiicaudi fuucuubo paryi iijibogominaama Betaniavi mihijicuneguiiha.

¹² Jaano sesevedi Betaniati ufuuhi Jesuco ajeba aivuuhi.* ¹³ Jaanaa tehesinoti atyimeubo higueraho sihidi aamevahoco. Jaanegui meecituubo: Fine inoovatama icano, onoomaño. Jaarunaa chahauno, jilli boti aamenereu noovautiho onoovafisumi iicautimaño. ¹⁴ Jaanoma iicaubo Jesu toohoco nuuhi: Miihaiñooba jee dinoovataco ufucuro gueenejitihii, nooboro. Jaanoco iijibogominaa guubuuhi.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.

(Mt 21.12-16; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵ Jaanoti ufuumo Jerusalemvi ifutuuhi. Jaadi Jesu Moocaani iijafaño ufuuboro toojafaño naajeteque eheetavuumo isivi gavaracuubo. Jaabadiro bu nihibamico uhuumisuhicaumo mesanoco baavi gavaracuubo, bu tolliro nimiihumico anaajehicaumo icaganoco mooniubo icano. ¹⁶ Jaaboro imuguutiibo miihaiñooba siinoco toojafañodi acañiunoco. ¹⁷ Jaadi jilli nooboro diitoco jiiibeguehicauhi: Miiro Caatinihaamefaño noono: Taaja Moocanima iimaajareji paryi faacuumi-vadiro, noonoro. Jaarujaco amiihai nanivaminaa iijatiro miminiiyuhii, nooboro.

¹⁸ Jaanoco sacerdotemi aivojito, bu caatiniminaa icamo uguubumoro diiboco toonohalliti igaicauqui ituma ifehicauhi: ¿Naa fine, milliti momooniji? noomoro. Jaarumo diiboco iguihicauhi paryi miyaminaa diibo iijibegueneri ajabafitehicaunoma iicaumo. ¹⁹ Jaadi mihijicuneguiiha Jesu tuucuumiti fuucuuhi.

Higueraho Ochoomono.

(Mt 21.20-22)

²⁰ Jaano sesevedi siino fucuro tomañodi afatyumo atyimeuhi tohigueraho ibacoconomaryo uchuumucunoco.

²¹ Jaanoco Pedro esafutuuboro Jesuco nuuhi: Meeci mojiiibogominaafi, mee oono higuerahoco ijohoo afaijahiniho chuumucuhi, nooboro.

²² Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocanico mimiyaavogo.

²³ Miyanotiro amiihaico neehi: Cajaatyohacho jigajico:

* 11:12 Mt 22.18-19

Jinooti eedeenenere muuaifaño difoo, onoomoro agalluhachiiji tolli icajino. Jaamo ijeebifañodi guucibatimo jino onoobadi iicajinoco imiyaavogohachiiji onoobadi icajino. ²⁴ Jaanegui amahaico neehi: Paryi Moocaanico midillunoco, magaayiciji, noomoro midilluhachiiji amihaidi tolli icajino. ²⁵ Jaamo bu Moocaanima mihiimaasumi cajaanomahacho imitino mihicahachiiji diitoma mihimibachucasihachiiji niquejefaño iicaabo amihai Caani amihai imitico buusuji. ²⁶ Jaanoti mihimibachucasitihachiiji amihai Caani niquejefaño iicaabo amihai imitico buusujitihhi, nooboro.*

²⁷ Jaadi uumiumo Jerusalevi ifutuuhi.* Jaadi Jesu templojafañodi igooboro feehicaunaaca sacerdotemi aivojito, bu caatiniminaa, bu tomaño quillahuto icamo diibojaa asaamoro ²⁸ diiboco dilluvauhi: ¿Jineje mitya iijiri ijoho jinehejeque jilli moonihicahi? ¿Mijoho ico tomityaco jilli mooniqui aacineri? noomoro.

²⁹ Jaanegui Jesu diitoco iimusuhi: Uujoho bu tolliro amahaico dilluji. Jaanoco uco mihiimusuhachiiji, amahaico neeji comityari uujoho jino omooninoco. ³⁰ ¿Nacu Jua nitihiiji cuucatioju? ¿Niquejejaagotioji, nacu miyaminaajaagotioji? mihiimusu, nooboro.

³¹ Jaanegui sanomiro noocasihicauhi: Niquejeoji munuuruva du mihaico: ¿Jaanoco bu collihi mimiyaavogotihhi? neejiruubo. ³² Jaanoti bu miyaminaajaagotioji munuuruva, imijitiruno noomoro, noocasiumo miyaminaaco iguiumoro. Mihiro paryi famooro miyaminaa Juaco miyaano Moocaani iimaaminaafi iicaunoco agaajauneguiha. ³³ Jaamoro: Magaajatihhi, nuumo Jesuco.

Jaanoma iicaabo bu Jesu diitoco iimusuhi: Jaano jeevari bu uujoho amahaico jilliti moonihhi eneejiruno, nooboro.

12

Iimitino Dudicamaajeminaavi Ohoovicino.

(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

¹ Jaadi Jesu ticoniuhhi siinovi ooviciboro ijibuguubo: Saafi miyaminaafi baacuco ifaguifaño abasuuboro toonocohallidi mecuniuhhi, bu ifafaihuco hicajinoco eetavuubo, bu tolliro tofaguifeenetihhi torrehacico eetavuubo tohaci nijequeti toonoco iteemequi icano. Jaaboro dudicamaajeminaaco tofaguico utuumusuhiniuboro sihi tehesino fuubo.

² Jaano ibaacu onoovacudi iicojiminaafico galluubo diito tofagui dudicamaajeminaajaago: Tamañoco dicitohhi, nooboro.

* **11:26** Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo. * **11:27** Mt 22.23-27; Lc 22.1-8

³ Jaaruuboco diito agaayiciumoro ahaamihicaudi botiboco dojicuviro galluumo. ⁴ Jaaneguiiha bu sifico galluubo. Jaaruuboco tolliro iinigaati agafucuhicaumoro diiboco aivonoono eneehicaumoro botiboco galluui. ⁵ Jaaneguiiha bu sifico galluubo. Jaaruuboco gaicaaumo. Jaaneguiiha bu guiraamo saatohoco galluubo. Jaarumoti saatohoco aamiimo, jaanoti saatohoco gaisiraiciumo icano.

⁶ Jaanobuuna saafiirucu illi aatyuvuuno guiraano agaijubo. Jaaboco niinoonoro galluubo achico: Fine bociguejimo, nooboro.

⁷⁻⁸ Jaarunaa diito noocasiuhi: Jaani duhu imi toonoco agaayicijiibo. Masi miguijeniqui. Jaadiji mihai toono abajatoti mihicaji, noomoro diiboco agaayiciumoro guijeniumo. Jaamoro diiboco toonoti buhigovi gañiimo, nooboro ⁹ diitoco Jesu dilluui: ¿Fine milli tofagui abajaabo diitoco moonijirahi? Miro asaaboro diito dudicamaajeminaaco ifinisuuboro ifaguico sidudicamaajeminaaco acijirahi. ¹⁰ ¿Nacu memecitihica Caatinihaamefaño jilli onoonoco?

Guiisiri iijanoco eetavonicimo imi guisibaco itihisumoro gañihi. Jaarunofaño saafi agaajaabo tobaco dojicuviro icihitoba iminoco agaajamaño. Jaaboro aivo imimaño ficuubo. ¹¹ Jinooco Aivojibo Moocaani eetavehi. Jaano aivo mihaidi sihidi jeevahi, noono Caatinihaamefaño, nooboro.

¹² Jaanoma iicamo Jesuco igaayiciqui mooniumo diitoco eneejirunoco siinovovi ooviciboro onoonoco agaajaciumoro. Jaarumo miyaminaaco iiguiumoro diiboco ejeevesuumoro fuucuumo.

¹³ Jaanobuunati Jesujaa galluumo fariseomoto, Herodianomoto iicamoco ifurumo diiboco millihacho onoonoti igaayiciqui.* ¹⁴ Jaamo asaamoro diiboco nuuhi: Jibogominaafi, ijoho miyaminaa onoonoco jeevotibo miyaabo idiicanoco mihai magaajahi, bu paryi miyaminaa sabadiro desicinifinoco magaajahi icano. Jaamaño Moocaani jahaico miyanotiro diibeguehicahi. ¿Naa idi imino Cesar ajaadusunoco majaaduno? ¿Nacu majaadujitihit? noomoro.

¹⁵ Jaarunaa ibañiifira jeebico agaajacuboro diitoco nuubo: ¿Collihi uco minisuhi? Ene sajeeti nihibajeti misiva meeciqui, nooboro.

¹⁶ Jaanegui diibojaa sivaumo. Jaajeque emeecuboro diitoco nuuhi: ¿Nacu mijoho imene jino, bu jino imomono icano? nooboro.

Jaanegui diito: Cesarno, nuuhi.

* 12:13 Mt 22.15-22; Lc 22.20-26

17 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Cesarnoco Cesarco mahaci. Jaanoti Moocaaninoco Moocaanico mahaci, nooboro. Jaaneri sihidiro eetyehicaumo.

18 Jaanaaca diibojaa saatoho saduceomi iguijevecumo siino buheetejithi onoonicimo asaaumoro diiboco dilluvauhi:☆ 19 J#ibogominaafi, Moise mi#haidi jilli caatin#uhi: Saafi nahabo mogai seemevatigo cojiti iguijevehachijji inahabo ifibaijigoco #ci#boro inahabobuuna eseemevase caani momofaño icaji, nooboro Moise. 20 M#iro saatohoti sano nahabomi#o icauhi sahuse juugahuseti miimi#iici id#imo. Jaamoti saafi taabavauhi. Jaaruubo seemevati#boro gui#jeveuhi. 21 Jaanegui saafi inahabo ifibaijigoco iciuhi. Jaaruubo tolliro seemevati#boro gui#jeveuhi. Jaaneguiiha bu alliv#oobo. Jaaruubo bu tolliro icauhi. 22 Jaamo famooro tolli diigoma icauhi. Jaarumoti saafiiba seemevauti#hi. Jaano nijequeti bu tolliro diigo gui#jeveuhi. 23 Jaamo buheetesumi siino ubuheetedi, #cajaan#i taabaj#i? fine famooro diigoco ataabavacuumaño, noomoro.

24 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuhi: Jilli am#ihai mitih#ivehi Caatin#ihaamefaño onoonoco, bu Moocaani gaaja iicanoco magaaatamaño. 25 M#iro gui#jeveti siino ubuheetedi gaifiimi, gaigoomi icamo taabavacasicujithi niquejefaño iicamo toomom#inaabadi#o icacuujimo. 26 #Nacu toono gui#jevem#inaa ubuheetejinoti Moise aamefaño, onoonoco am#ihai memeeeci#ihiica? #Milli nacu Moocaani diiboma iimaauhi imoho ijigaunofeeneti? M#iro nuubo: Uujoho Abraham, Isaac, Jacob icamo Aivoj#ibo, nooboro. 27 Jaamaño Moocaani gui#jeve aivoj#ibo icatino. Moocaani ubuheeme Aivoj#iboro. Jaamaño aivo am#ihai jilliro guiraano mitih#ivehi, nooboro.

Aivo Imiya Taj#iba.

(Mt 22.34-40; Lc 10.25-28)

28 Jaanaaca saafi caatin#im#inaafi gaseuhi diitoma ihiimaacasinoco uguubuuboro. Jaabo Jesu imino diitoco iimusunoma iicaubo diiboco dilluubo: #Cono aivo taj#ibat#i aivo obocino? nooboro.

29 Jaanegui Jesu diiboco iimusuhi: Imiya taj#iba jino; muguubu Israel id#iboro saafi#iro Mohaivoj#ibo Moocaani. 30 Jaabo Moocaani Dihaivoj#iboco gaiji pary#i dijeebi#maryo, pary#i difi#maryo, pary#i dihesamaajemaryo, bu pary#i disefamaryo icano. Jino aivo imiya taj#ibaji. 31 Jaano alliv#iono bu aivo tobad#iro jeevahi jino; sitaaco gaiji difi#ico agaij#ibadi#iro, onoono. Chahano sataj#iba aivo jino janaan#ici iicano, nooboro.

☆ 12:18 Mt 22.23-33; Lc 22.27-40

³² Jaanoma iicaubo icaatiniminaafi diiboco iimusuhi: Jiihi jiiibogominaafi, miyaanoco aivono neehi, saafiuro Moocaani iicanoco, chahaabo sifi diibo janaanici iicaabo. ³³ Jaaboco magaijino paryi mojeebiiMaryo, mohesamaajemaryo, mosefamaryo, mofibadiro sitaaco magaijino icano aivo imino. Jaabadiro asimico agaicaaumoro jeecevonoco ifajicicivi ificuunicino tolli imino. Jaarunaa Moocaanico, bu sitaaco icano magaijino imino fanoo janaanicivi, nooboro.

³⁴ Jaanogui imino iimusuunoco Jesu aatyimeuboro diiboco nuuhi: Jii, tehesitii hiihoo Moocaani aivojiti, nooboro. Jaanotiro miihaiñooba siino diiboma dillamaaicuutihii igutu-maño.

¿Miihoo Iyaachi Fine Cristo?

(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Jaanaa Jesu Moocaani iijafaño jiiibogoobo neehicauhi: ¿Milli jaamo caatiniminaa Cristoco David iyaachi neehic-ahi? ³⁶ Miiro David icaruubo Moocaani Gaijafenedi ihii-imaasumi nuuhi:

Mohaivojiiho Moocaani Tahaivojiiho Cristoco nuuhi:
Tamiyanaagonovi casiiho, diminaaco ditihaiGuiino
uujoho ificuunohachuta, nooboro.

³⁷ ¿Milli jaabo Cristo David iyaachi icajirahi, David bu icaru-ubo diiboco: Aivojiiho, unuuno icanaaca? nooboro.

Jaanoco sihidi miyaminaa iicaumo imono gu-ubunichicauhi.

³⁸ Jaabo Jesu diitoco jiiibogoobo neehicauhi: IciGusuno mihica caatiniminaati, oono caamovonoona gaachehunoma iiGomoco, goohasinofeenevi aivo imino idillunoco iimoyiiicifimoti.* ³⁹ Bu jaamo sinagogajafa ufuusumi aivo iimiya icaganocoro ujuvicamaaifimoti, bu machusumi iimimañejeviro iicafimoti. ⁴⁰ Bu fibaijito gaigoomi iijanoco udumitii cimoro ifurumo, toonoco utuvuusumo caamovono Moocaanima iimaanii cimoo sitaaco ibañiqui. Jaamaño guiraajino aivo ciijigaifaño ijaadaco agaayicino, nooboro.

⁴¹ Jaanobuunati safoono Jesu Moocaani iijafaño nihibamico ijicuhicauno imega igicinimañoti hiihiihichicauhi miyaminaa tobafa nihibamima iicameheje guiraano jicuhicauhi. ⁴² Jaanaa saafigo idaasuno fibaijigo agaseugoro tobafa mijeegayii cico jiihacuvauhi miiidino ijaada iicajecico. ⁴³ Jaanoco Jesu aatyimeuboro jiiibogominaaco ocoovauboro nuuhi: Miyanotiro amiihaico neehi: Ajaamo idaasuno fibaijigo paryi famoova nihibamico tobafa ijicumoo janaanii civo aivo ficuuhi.

⁴⁴ Miiro paryi aacimo diitoma ucuujivaachutii notii aciihi.

* 12:38 Mt 22.1-36; Lc 22.45-47

Jaanoti diigo ihidaasuti paryi acigo tooneri amachujirunoco, nooboro.

13

Jesu Neehi Temploja Ifinisucafetejinoco.

(Mt 24.1-28; Lc 21.5-24)

¹ Jaabo Jesu Moocaani iija templo onoojafañoti inuuboco saafi ijibogominaafi nuuhi: Meeci mojbogominaafi, bañifira guisibano bañifira iijanotyigaba, nooboro.

² Jaarunaa Jesu diiboco iimusuhi: Mahatyimehi jino iijanotyigabajeque. Jaaruno toonovi iguisibano siibahallivi, siibahallivi icano atyuuvotino paryi sahi callajaavejino, nooboro.

³⁻⁴ Jaadi fuumo Olivohono iicagajjaago tooja Moocaani iija oonegueehivi. Jaanaaca Jesu giciniuboco Jacoobo, Jua, Andre icamo toovono dilluui: Mihimeguehi mihaico idibogonoco cusu ijoho onono iicaji. ¿Milliti magaaajaciji paryi toneheje iticovanoco? noomoro.

⁵ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Esicini mihica mihaifnooba amhaico bañidino. ⁶ Guiraajimo tamemeri asaano: Uujoho Cristo, noomoro.

⁷ Jaabadiro bu minaano jibogonoti muguubusumi, imucugai ñhicunejeti muguubusumi icano mihiguetehi-rahana, tolli icajino. Jaaruno toono inijequeevacuujino icatino. ⁸ Miïro siijinijeoto siijinijeotoma moonicasiji, sihaivoji sihaivojima moonicasiji. Jaasumi fahigovavi jiinije maryibaji, ajebano iicaji icano. Jino idaasu iicajino iticovano.

⁹ Jaasumi amhai ifico magaihuini amhaico aivojito iigaivomoco acijimo. Jaamo amhai uco mimiyaavogomo tajibaminaa aivojiteje imefeenevi masatyocafeteji. Jaamo uuti diitoco mijibeguehi. ¹⁰ Miïro jiinije ifinicuujino imegavi taajasujibogo paryi faajinijeriro jibogocafeteji.

¹¹ Jaasumi amhaico aivojitoco ihaciqui diitojaa asatyusumi: ¿Milli fine meneji? noomoro mehesamaaïjrahana. Tolli iicacuudi Moocaani amhai jeebifaño ificuunocoro monoo. Amhairyo mihiimaano icajitino jilli Moocaani Gaija amhaifañoti iimaaji. ¹² Jaasu inahaboro inahaboco igaicaauqui aciji. Jaabadiro bu caanïro iseemenequeji iseemere caanijaagovi iminifotomoro caanico acijimo sita igaicaauqui icano. ¹³ Jaasumi faaboho amhaico jheveji tamomohalliti. Jaarunaa tolli icarunofa ejenaaubo taajaji.

¹⁴ Miïro Moocaani iimaajibogominaafi caatinuhi: Johono imitino idicunoco omooniboro ifinisufinoti jaano templojafaño icamaño iimimañeri icacuutinoco mahatyimecuudi, aameque mihifnicihicamo magaaaja. Jaadi Judeao jinijeri mihicamo ifagajinojaa magaacini.

15 Jaanoti bu tusumi saatoho iija niibahucuri mihicahachiiji; miniitomoro fañovi mijicafetedino siinobaco mihiciqui. 16 Jaanoti bu buhi faguifaño mihicamo amihai gaachehuco mihiciqui jaahevi muhumidino. 17 Jaanoti, ayi, fine idaasucani icajimo gaigoomi tusumi oovato iicamo, bu imifañoti aduseejema iicamo icano. ¿Milli bu gaajirumo? 18 Jaanegui Moocaanico midillu jaamo iimitifucuje siicurasumi gaatimo mihicahi. 19 Tusumiji sihidi aivo idaasuno mihicaji fucuje icaji jiinijeque Moocaani ifiivusuunotiro aatyimeratifucuje. Jaarunobuunati siino ufucu atyimeracuujitih. 20 Jaafucujeque Mohaivojibo ibaaretutiruva tusumi iicajimoti mihaiñooba taajajitirahi. Jaaruubo tufucujeque baaretesujiibo itaadimo diibo hiciumo toono idaasunoti itaajaqui.

21 Jaanoti amihaiico saatoho: Memeece jaani Cristo, memeece jaadi Cristo, onohachiiji: Miyaano meneedino. 22 Jilli jihovoto saaji Cristo ifibadi iminifotomoro, bu Moocaani iimaajibogominaabadi icamo. Jaamo sihidi eeevanoonoco eetavejimo niqueje mitya ijinobadi iicanehejeque hifurumo miyaminaaco ibañiqui, bu Moocaanita iicacuorumoco ijishitihachiiji bañijimo. 23 Jaanegui amihai mityano mihimibaicinicu amihaiico jino uujoho imegaviro jibugucuhi, nooboro.

Jesu Miyaminaafibadi Ifivuubo Siino Asaajino.

(Mt 24.29-44; Lc 21.25-33)

24-25 Jaasumi toono hidaasufucujebuunati nihiba jabaaveji, bu fucuo nihiba achicicujitih, bu meeciri niquejefañoti aifeji, paryi niquejefaño iicano mitya maryibaji icano. 26 Jaadi jarihiica mahatyimeji uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo aimuufaifeenedi sihidi mityama, tahaivojima icano asaanoco. 27 Jaaboro uujoho tatyoomominaaco atajibamo tañanitamoco igaiyhicijimo fahigovati jiinijejinibaaciti, niquejejinibaaciti icano.

28 Jaanegui oono higuerahotiro magaaja miuro igacano afaiivunusumiro ihaamene ruutunicih. Jaanoti ficaba ifitacunoco magaajanich. 29 Jaabadi amihai magaaja paryi fanooro jino uujoho onoono iicanoco mahatyimecudi mehesicinicu jiinije ifinijino ifitacunoco. 30 Miyanotiro jino amihaiico neehi, paryi jineheje icaji miyaminaa toonoco aatyimejimo guijevetimaacaro. 31 Niqueje, bu jiinije icano fatyeji. Jaanoti jino uujoho onoono sicamañovi fatyejitih.

32 Jaaruno tufucu ihoovo iicanoco mihaiñooba gaajatih. Moocaani toomominaa niquejefa iicarumo, bu uujoho Moocaani Seemene icaruubo gaajatih icano idiboro Moocaani tufucuco gaajahi, nooboro.

³³ Jaanegui amiihai mihimibaicinicu toomomoro magaa-jatíhi ihoovofucu cusumihacho iicajinoco. ³⁴ Saafi tehesino ifeequi iicojiminaaco idudicamaajeque aaciiboro iguhugaco ofoonobuuna saafico utuumusuuboro, diibo iicanicibadi uujoho feejihiica. ³⁵ Jaanegui mihimibaicinicu magaa-jatíhi aivojiiibo cusumihacho agasejinoco ijicuuvibahacho, fucufeenevibahacho, catava ojiiberibachacho, fucurobahacho. ³⁶ Jaanegui mihimocisu amiihaico imimañobati asaaboro micigamoco atyimevadiibo. ³⁷ Jino amiihaico onoonoco famoocoro neehi mihimibaicinicu, nooboro.

14

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Jaanaaca mifucucirucu Pascuaco eheetavuujino iicauno, bu ijicutaama achahano maahuno jiiibaimoco eheetavuujino icano. Jaanaa sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo guinehicauhi millihacho iifurumo sicamañoooco abañimoro toonohalliti Jesuco igaicaauqui. ² Jaarumo neehicauhi: Jiiibaimofa momoonijitíhi miyaminaa ñaaivotimo iicaqui, noomoro.

Betaniavi Jesuco Facicifaihuri Jeesuugo.

(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Jaanaaca Jesu Betaniari foojohoma Simon iicaubo iijafa icauhi. Jaabo imachuqui acasiiivuubo icaunaaca saafigo gaigo gaseuhi alabastro eetavotapaajefaño facicifaihu nardo onoofaihu gatyuuci sihidi ijaada icanoma. Jaagoro toopaajeque agasucuugoro ifacicifaihuco Jesu nigaihallivi tucaruugo. ⁴ Jaaneri saatoho tomañeri iicaumo isifiratuumoro noocasiuhi: ¿Collíhi oono facicifaihu bañamaaiquifetehi? ⁵ Tofaihuco trescientos denario janaaniciivi manaaajemere iidaasufiimoco mahacitanoco, noomoro diigojaa sifiratuumo.

⁶ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jaafa icago. ¿Collíhi macasivusuhi? Imino uudi moonigo. ⁷ Idaasufiimo fahiijivaro amiihaima icaji. Jaamoco mihimugusumi imino momooni. Jaanoti uujoho amiihaima fahiijivaro icajitíhi. ⁸ Ajaamo idiigoro imino uco moonihi tafiico afacicisugo cihojifaño icicafetejino imegavi. ⁹ Miyanotiro amiihaico neehi: Cuucahacho fahigova jino taajasujiiibogoco faajinijeri ijiiibogohigo tolliro jino diigo omoonino jiiibogocafeteji, toonoti diigoco ihesafetehicaqui, nooboro.

Juda Jesuco Naajeguehi.

(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Jaanaaca Juda Iscariote onoobo, ijiiibogominaa fahuseeci motihaiti miimisiici idiimoobo fuuhi sacerdotemi aivojitoco

emeecitoobo diitoma ihiimaaboro Jesuco diito usefaño ihaciqui. ¹¹ Jaanoco diito uguubuumoro sihidi imo imo minifutuuhi. Jaamoro nihibamico diiboco aciguumo. Jaanoma iicaabo aivo Ijuda Jesuco diito usefaño ihaciqui moonihicauhi.

Aivoj#bo Niinoono Amachuuno.

(Mt 26.17-30; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-25)

¹² Jaanaaca ijuurisutama achahano maahuno j#baimo ticovacuuhi, bu Pascua ovejaco agaicaauhicausumi icano. Jaanegui Jesuco ij#bogominaa dilluuhi: ¿Conoovi diimeguehi Pascua machutaaco meheetavonoco. Jaabo machuhi? noomoro.

¹³ Jaanegui ij#bogominaati miimisiicico agalluuboro nuubo: Cuumifaño mofoo. Jahi mahatyimeji gaifi icinuuri nifaihuco asatyoboco. Diiboma mofoo. ¹⁴ Jaabo ij#cafotajaoboco monoo: Mohaivoj#bo jilli neehi: ¿Comecufaño taj#bogominaama Pascua machutaaco machuji? noobo, monoo. ¹⁵ Jaadi am#haico #fusuj#bo guiraamecu caamovohi iicamecu imibachucinicumecuco. Jahi Pascua machutaaco meheetavo m#haidi, nooboro.

¹⁶ Jaanegui ij#bogominaatisi ufuumisi tuucuumivi #futuuhi. Jaamisi aty#meteuhi Jesu unuubadi iicanoco. Jaamisiro tomañovi Ipascua machutaaco eetavucuumisi.

¹⁷ Jaadi jarihiica ij#cuuvi Jesu ij#bogominaama fahuseeci motihaiti miimisiici id#moma gasevauhi. ¹⁸ Jaamo amachumo g#cini#umaaca Jesu diitoco nuuhi: Miyanotiro am#haico neehi: Jino am#hai uuma mamachumooti saafi uco aciji igaicaauqui, nooboro.

¹⁹ Jaaneri sihidi #daasuvuumoro diiboco saafiiri dilluhicahicaumo: ¿Uujoho icatino, eti? noomoro.

²⁰ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jino am#hai fahuseeci motihaiti miimisiici id#ino mihicamoti saafi uuma butajefaño maahuco efeeyacuubo diibeji. ²¹ Jaaruno jilli Caatin#haamefaño uut#i onoobadi uujoho Miyam#naafibadi Ifiivuubo feehi. Jaarunofaño #daasucani iicajiibo uco aaci#bo. Aivo iimijiruno diibedi fiivuut#bo iicauruva, nooboro.

²² Jaamo machuumaaca Jesu imaahuco agaay#ciuboro Moocaanico graciaco aciui. Jaadi iquis#ciuboro diitoco aciubo: #faaji, mamachu. Jino tafi, taahucu icanoco, nooboro.

²³ Jaadi adutahilluco gaay#ciubo. Jaanoco toll#ro graciaco aaciuboro #fuuhi. ²⁴ Jaanoco famooro aaduudi nuubo: Jino taty#joho, jino bohono iimaaco imiyacarunoro ajashutinohallivi aga#cafotono. ²⁵ Miyanotiro am#haico neehi: Siino aducujit#hi jino vinofaihuti jari bofaihuti Moocaani aivoji iicadihivi aduji, nooboro.

*Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.**(Mt 26.31-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)*

²⁶ Jaadi Moocaani masinoco amasivaumoro fuucuumo Olivohono iicagaji onohigo. ²⁷ Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Paryi amiihai uco mejeevesuji.* Miiro Caatinihaamefaño noono: Itoomominaafico gaicaaujimo. Jaaneri ihovejami fahigova gavarinamaaiji, noonoro. ²⁸ Jaaruubo siino ubuheetenebuunati amiihai imega Galileavi feeji, nuubo Jesu.

²⁹ Jaanegui diiboco Pedro nuuhi: Famooro ico jeevesuru-maaca uujoho ico jeevesujitihi, nooboro.

³⁰ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotiro ico neehi: Jaafañiino fucu mifooi catava ojitiibaacaro mifooi, safo icano uco agaajaruubo uco tuunamaaiji, nooboro.†

³¹ Jaarunaa jenaauhicaubo: Jaafa iima iguijevehachiiji gui-jeveji. Jaaruubo ico tuunamaaijitihi, nooboro.

Jaabadiro bu famooro neehicauhi.

*Jesu Getsemani Onoomañovi Moocaanima Iimaahi.**(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46; Heb 5.7-8)*

³² Jaadi gaseumo Getsemani onoomañovi. Jahi Jesu iijibogominaaco nuuhi: Jinovi migicini uujoho Moocaanima ihiimaatonohachutahica, nooboro.

³³ Jaabo Pedro, Jacobo, Jua icamocoro satyuubo. Jaadi ticovaubo sihidi iidaasuvuuboro ataafraruhifico.

³⁴⁻³⁵ Jaaboro diitoco nuubo: Tajeebi sihidi uco iidaasuhi miguijevejibadi esicinihi. Jinooviro mifitafotomoro mihica cigatimo mubuhee, nooboro Jesu janaaniciivi ufuuboro jiiñjehallivi ajavuvuuboro Moocaanico dilluubo toono iidaasuno iicaujineri iidaasuno icatiibo iicaqui. ³⁶ Jaabo Moocaanima iimaabo jilli neehicauhi: Guihi, fanoova idi sihidi jeevatihi. Jaanegui jino iidaasuno iicajinoti uco taajasu.‡ Jaaruno uujoho iimogobadi icatino, jaafa ijoho idiimogobadi icano, nooboro.

³⁷ Jaadi iijibogominaajaa asaaubo cigaumoco aatyimevauboro Pedroco nuuhi: ¿Simon, nacu cigahi? ¿Jilli sano nihiba oovo ticovovi aivo buheetihi? ³⁸ Moocaanima mihiiamaamoro mubuhee Satanasi amiihaico inisunofaño jaamo aacototimo mihicahi. Miyaano amiihai jeebi imino iicanoco imogorahi. Jaarunofaño amiihai allio ifi niinovahi, nooboro.

³⁹ Jaadi siino fuubo dojicuviro Moocaanima iimaatuubo siino tolliro nooboro. ⁴⁰ Jaadi siino asaaubo tolliro cigaumoco

* **14:27** Sahaamefaño janaaniciivi jilli ficuumo; Jifucu, onoonoco. † **14:30** Sahaamefaño ficuutimo: mifooi ojitiibaacaro, onoonoco. ‡ **14:36** Griego iijiri: jihidaasuhilluco uuti buhigovi denesu, noono.

atyimevauhi, sano cigararo ihaallino iicacuumaño. Jaanoco iimusujirumo esicinihicautimo. ⁴¹ Jaadi siino asauboro diitoco nuubo: Ivi jisumi micigacu, majaguisicu. Jino gasecuno uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo imitiminaa usefaño aacifafetejino. ⁴² Jaaneguiha magañiivomoro masiigucu, mee oono uco aacivaabo fiticuuhi, nooboro.

Jesuco Isisimoro Satyomo.

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.3-12)

⁴³ Jesu iimaabaacaro Juda gaseuhi diito fahuseeci motihaiti miimiisiici icamo iicahicaurumoobo iicaabo. Jaaboma sihidi saumo miyaminaa niisuganoma, cudaahenema icano. Jaamo sacerdotemi aivojito, caatiniminaa, quillahuto icamo diitoco agalluumo. ⁴⁴ Jaabo diibo aciminaafi iicaabo Juda diitoco imino jibuguuhi diito igaajaqui: Oono uujoho diibo iicaaboco ininiciiboro dilluji. Jaaboco kuhufono misisimoro masatyo, nooboro.

⁴⁵ Jaadi agaseuboro: ¿Naa diicahi, Jibogominaafi? nooboro Jesuco niniciuhi. ⁴⁶ Jaasumiro Jesuco gaayiciumo isatyequi.

⁴⁷ Jaanegui tomañeri iicaumoti saafi iniisugaco iguiyiciuboro sacerdotemi aivojibo jeecivominaafi nijimeehuco buiyaacuuhi. ⁴⁸ Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: ¿Milli jaamo amihai taticovodi masaahi niisuganoma, cudaahenema icano nanivaminaafico magaayiciqui mihicanicibadi? ⁴⁹ Miuro fafucuvaaciviro amihafeenevi Moocaani ijafaño icahicahi jibogooboro. Jaaruuboco du magaayicihicatihi. Jaarunofaño jaafa tolli icano johono Caatinihaamefaño onono inijequeevaqui, nooboro.

⁵⁰ Jaasumiro jibogominaa diiboco ejeevesuumoro famooro gaaciniuhi.

Sicafefi Agaaubo.

⁵¹ Jaanaaca saafi sicafefi Jesu dojicuti fuuhi gaachehubaryuro miniciniibo. Jaaboco gaayiciumo.

⁵² Jaarunaaca igaachehuco ejeevesuhiniuboro sicaibo gaaubo.

Jesu Fagominaa Imegavi Icauhi.

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.13-14, 19-24)

⁵³ Jaamoro Jesuco satyuumo sacerdotemi aivojibo imiyaabo imegavi. Jahi paryi sacerdotemi aivojito, quillahuto, caatiniminaa icamo igaicamaaiuhi. ⁵⁴ Jaanaaca Pedro tehesinoti finiciuboro ufuubo sacerdotemi miya aivojibo goohasifeeneri casivuuhi sacerdote toomominaama cijigaiti efeemeubo.

⁵⁵ Jaanaa sacerdotemi aivojito, paryi fagominaa icamo guinehicaurahi sicamañoooco Jesuhallivi ibañiqui diiboco toonohalliti iguijenisuqui. Jaarumo atyimehicautihi. ⁵⁶ Fiivaamo sicamañoooco diibohallivi neehicaurumo. Jaarumo sabadiro neehicautihi. ⁵⁷ Jaanaaca saatoho agañiivuumoro diibohallivi sicamañoooco bañiuihi: ⁵⁸ Miihai muguubuhi jilli diibo onoonoco: Uujoho jiija temploja gaifimi usetio eetavotajaco acallajaniboro mifucuci, safucu idinoti boojati boobaniji useri eheetavoratijaco onoonoco, noomoro.

⁵⁹ Jaarunofaño diito jibogo sabadiro iicatimaño miyaavehicautihi.

⁶⁰ Jaanegui isacerdotemi aivojibo famoofeeneti agañiivuboro Jesuco dilluuihi: ¿Ajashuno aivo diimusutihi? ¿Jinejeque nacu jino itti dihallivi ijbocasimo? nooboro.

⁶¹ Jaarunofa Jesu iimusutiibo. Jilli lliivi moonicinihicauihi.

Jaanegui bu siino isacerdotemi aivojibo dilluuihi: ¿Naa miyaano ijoho Cristo Moocaani Momiyaabo Achi idiicaabo? nooboro.

⁶² Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Jiihi, uujoho diibo. Eneecau bu jaamo jinooti mohimegavi mahatyimeji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuboo sihididi ejeevaabo Moocaani miyanaagueneri giciniiboco, bu ufucu niqueje aimuufaifeenedi asaaboco icano, nooboro.

⁶³ Jaanoma iicaabo isacerdotemi aivojibo igaachehuco gallicuuihi sihididi isifiratuuboro. Jaaboro nuubo: ¿Collihica bu sita diibohalli onoonoco mihimoyicicuijirahi? ⁶⁴ Mee, amiihairyo muguubucuuihi Moocaniditi aivo imitino ihiimaanoco; ¿Naa milli amiihaidi? nooboro.

Jaanegui famooro: Diiboco guijevejiibo, noomoro fañusuuihi.

⁶⁵ Jaasumiro saatoho ticovauhi diiboco ijbrebamaaimoro ihimeque afabaacumoro ganicihicaumo. Eneecata miya ijoho Moocaani jibogominaafi idiicahachijiji gaajaci: ¿Naa miiijoho ico ganiciji? noomoro. Jaabadiro bu toomominaa diiboco aamihicauihi.

Pedro Jesuco Tuunamaaiuhi.

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Jaanaa Pedro guiino goohasiri icahicaunaa isacerdotemi aivojibo jeecivominaago agaseugoro ⁶⁷ ciiijgaijniri efeemeebe iicauboco aatyimeugoro diiboco guenenene ihifinichicaugoro nuugo: Ijoho bu tolliro Jesu Nazareoboma idiguehicaabo, noogoro.

⁶⁸ Jaarunaa Pedro tuunamaaiuhi: Diiboco uujoho gaajatihidi, bu ¿jinejetihacho fine toono uco neehi? nooboro iinehinuboo jahisiti ijicafetefi uuga imegavi. Jaanaacaro catava ojicuuihi.

⁶⁹ Jaanobuunati bu siino diigo diiboco emeeciugoro tomañeri iicaumoco neehicauhi: Jaani diitoobo, noogoro.

⁷⁰ Jaarunaa bu diibo siino tuunamaaiuhi.

Jaanobuunati bu tomañeri iicaumo siino Pedroco nuhi: Miyaano ijoho diitotiobo Galileaobo idiicamaño, noomoro. §

⁷¹ Jaanegui Pedro ticovauhi ibacasiiboro ihiimaubo Moocaani momofañodi ooviciiboro: Gaajatihi uujoho diiboco diiboti toono mihiimaaboco, nooboro.

⁷² Jaasumiro catava alliniuhi mifooci ojiubo. Jaanoti jari Pedro Jesu diiboco catava mifooci ojitiibaacaro siino mifooci, safo idiino uco tuunamaaiji unuunoco esafutuuboro taacubo tsumiro.

15

Jesu Pilato Imega

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Jaanaaca eseseveudi siino sacerdotemi aivojito, quilahuto, caatiniminaa icamo igaivuuhi paryi fagominaama iimaacasiqui. Jaamoro Jesuco sisiciniiboco asatyumoro Pilatoco acituumo. ² Jaaboco Pilato dilluhi: ¿Naa ijoho judiomi Aivojibo? nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jjhi, ijoho toono onoobadi, nooboro.

³ Jaanaa sacerdotemi aivojito sihidi diibohallivi iimitinoono jibeguehicauhi. ⁴ Jaanegui siino Pilato diiboco dilluhi: ¿Ajashuno aivo diimusutahi? Eneecau, meeci minoodino jino dihallivi jibocasinoco, nooboro.

⁵ Jaarunofaño Jesu ajashuno iimusutineri Pilato sihidiro eetyehicauhi.

Jesuco Guijevafaño Ificuuno.

(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.39-19.16)

⁶ Jaabo Pilato jibaimosumi civojaminaati saafico miyaminaa idilluuboco sinaayuhicauhi. ⁷ Jaanaa Barraba onoobo civojafa icauhi sano ihaivojitohalliti saatohoma omoonicasihigo miyaminaaco agaicaaunohalliti civojaniubo.

⁸ Jaanaa imiyaminaa asaumoro Pilatoco dilluvauhi fafoova jibaimosumi omoonihicaubadi imooniqui. ⁹ Jaanegui Pilato diitoco iimusuuhi: ¿Naa mihimeguehi judiomi Aivojiboco amihaidi isinaayunoco? nooboro.

¹⁰ Jilli sacerdotemi aivojito diiboco ataaquivomoro aaciunoco Pilato agaajauboro diitoco tolli nuubo. ¹¹ Jaarunaa

isacerdotemi aivojito miyaminaaco fajiniuhi: Barrabacoro midillu diibocoro isinaayuqui, noomoro.

12 Jaanegui Pilato diitoco siino dilluuhi: ¿Jana milli judiomi Aivojibo amihai meneehicaaboco mooniji? nooboro.

13 Jaanegui diito ocoovadiivuumoro Pilatoco iimusuhi: ¡Guijeve imohobujehallivi tetecu! noomoro.

14 Jaanegui Pilato nuuhi: ¿Nacu jineje iimitinoco moonibo? nooboro.

Jaarunaa diito siino janaaniviro coovadiivuuhi: ¡Guijeve imohobujehallivi tetecu! noomoro.

15 Jaanoma iicaubo Pilato miyaminaama imino iicanoco iimuguuboro Barrabaco sinaayusuubo. Jaaboro Jesuco niivigai meeheri ahaamisuhicaudi ihamocasiminaaco aciubo diiboco itetecuqui.

16 Jaasumiro diiboco ihamocasiminaa satyuuhi aivojibo iijafa poetorio onoonofañovi. Jaamoro paryi ihamocasiminaaco iigaiyiciumoro gachicohai deecano tifaibadi itifai iicachehuco jhacuumo. 17 Jaamoro ijanuutunoma iicanoco aafeneque chaahimigati eheetavumoro diiboco javucaruumo. 18 Jaamoro ticovaumo sahomoro: ¡Imino diica judiomi Aivojibo! 19 noomoro diiboco imeiri iinigati gafucuhicaumo jrebamaaimoro iguiino ememuvomoro diiboco mihimobadi dejecujicaumo. 20 Jaamoro jilli diiboco edejecuhicaunobuunati diiboco jhacuuchehuco ujujuyaacuumoro jari imiya gaachehuco jhacuumoro diiboco satyucuumo itetecuqui.

Jesuco Etetecuubo Guijevehi.

(Mt 27.32-56; Lc 23.26-49; Jn 19.17-30)

21 Jaanaa Simon Cirene cuumioobo Alejandro, bu Rufo icamisi caani buhigoti isiti asaaubo tomañodi fatyuuboco ocoovuumoro Jesu guijeve imohobujeque satyusuumo.

22 Jaamoro Jesuco satyuumo Golgota onoomañovi, nigapaajobai eneejiruno. 23 Jahigo diiboco isuurumo facicifaihuma vinoco ificumoro. Jaarunoco Jesu adutiuhi.

24 Jaadi diiboco etetecucuudi ihamocasiminaa diibo gaachehunoco sanomiro iticovoocivi ifocasiuhi suerteque abañamaaiumoro: ¿Naa cajaani cochehuco satyeji? noomoro.

25 Jaasu baagotirehiica nihiba icauberi diiboco tetecuumo iguijeve imohovi. 26 Jaamoro toonohalliti diiboco omoonunoco iguijeve imohovi inigaihalliti acaatiniumoro ficuumo: JAANĪ JUDIOMĪ AIVOJĪBO, onoonoco. 27 Jaabo uufocovi bu tolliro miimisiiici nanivaminaatisico tetecuumo saafico imiyanaagonovi, sifico inaninaagonovi icano.

28 Jilli Caatinihaamefaño onoocinino nijequevauhi; iimitifimofeenedi oovocafutuubo, onoocinino.*

29 Jaanaa tomañodi afatyumo Jesuco ihibamoro ihuseneque gavaracumoro ibajirubadi iicano inigainocoro garya, garya omoonihicaumoro neehicauhi: Ajaanivahaduhu oono templojaco acallajaruuboro siino dojicuviro mifucuci, safucu idinoti boojati edeetavejiruubo. 30 Eneecata iro difico taajasu, toono diguijeve imohoti iniitoobo, noomoro.

31-32 Jaabadiro bu sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo edejecumo noocasihicauhi: Sitaaco naha ataajasuhicaabo, ¿cono bu jaabo jisumi ificoro taajasunoova. Miyaano ijoho Cristo Israel Aivojibo idiicahachijji jisu diguijeve imohoti niito, maatyimemere ico mimiyaaveguequi, noomoro. Jaabadiro bu diiboma etetecucinimisi diiboco gubuubusuhicauhi.

33 Jaanaa gadiiiba paryi jiinije civono iijuihi. Jaano jari sano iijicuvu imohonohalliti nihiba icaabovi seseeveuhi. 34 Jaasumi toonoti nihiba icauberi Jesu hebreo iijiri gaihivuuhi: Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? nooboro. Moocaani, Moocaani, ¿collihi uco deevesuhi? eneejiruno.

35 Jaanoco tomañeri saatoho iicaumo uguubumoro nuuhi: Muguubu, oono Eliaco cuhuvaabo, noomoro.

36 Jaanegui diitoti saafi ijinafatyuuboro icijeuhi faasihi iicanoco iimitino aivofaihufaño ichimayaacuuboro imei nijequevi ificuuboro Jesu iijifaño cateejeruuhi. Ene, jaafa Elia saahi diiboco iniitusuvaabo mahatyimequi, nooboro.

37 Jaarunaa Jesu sefanotyigaba agaihivuuboro chuumucu- uhi. 38 Jaasumiro Moocaani iija temploja ofoboociniu chehu gaachehujetuno feemene iicano gallivuuhi sanoodinoociro nijequeti sano baavi. 39 Jaanaa ihamocasiminaa aivojibo Jesu imega julleecininaa uchuumuunoco aatyimeuboro: Miyanotiro jahi jaani Moocaani Achi, nuubo.

40 Jaabadiro bu tomañeri gaigoomi iicaumo tehesinotiro ifinichicauhi. Jaamofeeneri icaumo Maria Magdalena onoogo, bu Salome, bu saafigo Maria icamo. Jaago Maria Jose bu iguihoobo Jacoobo icamisi seeji. 41 Jaamo igaigoomi Galileari iicahicausumi Jesuco jeecivomoro diibo dojicuti efeehicaumo. Jaabadiro bu sihidi tomañeri saafigova icauhi Jerusalevi diiboma sano ufuumo.

Jesuco Iciuno.

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

* 15:28 Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

42-43 Jaanaa mihijicuunaa imibaivofucusumi judiomĩ jaguisifucu imegavĩ iicaunegui Jose Arimatea cuumioobo fagominaati imiyaabo iicaubo Moocaani aivojico tolliro etemehicaubo asauboro iguitiibo Pilatojaa ufuuboro Jesu ifico dillutuuhi. ⁴⁴ Jaaneri Pilato sihidi Jesu uchuumucuneri eetyeuboro amocasiminaa aivojiboco coovauhi idilluqui: ¿Naa miya chuumucuubo? onoomaño.

⁴⁵ Jaanoco diibo ihaivojiiibo ijibuguunegui jari Joseque Jesu ifico Pilato acisuuhi. ⁴⁶ Jaanaa Jose imino gaachehuco anaajeuboro Jesu ifico iniitusuuboro tochehuri mibociuhi. Jaaboro guisigajifaño seedicinihojifaño icuboro iguhugaco guisibatyigabari fabaacuuhi. ⁴⁷ Jaanoco Maria Magdalena onoogo, bu Maria Jose seeji icamife atyimeuhi icunoco.

16

Jesu Siino Ubuheeteuno.

(Mt 28.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Jaano judiomĩ jaguisifucu sabado iicafucu afatyuno sesevedĩ Maria Magdalena onoogo, bu Salome, bu Maria Jacoobo seeji icamo facicifaihunoco anaajeumoro fuuhi Jesu ifico ijeesutequi. ² Jaamoro fucugayiro jaguisi afatyuno sesevedĩ tohojivi ifutuumo nihiba iinucuuberi. ³ ¿Mijoho mihaima iguisibaco tohoji imegati faayiciji? noocasimoro.

⁴ Meecirumaaca tobatyigaba iicahicaumañeri icacutihi. ⁵ Jaadi tohojifa ijicafutuumo atyimeuhi sicafehi sesechehu caamovochehufa jiciniibo imiyanaagueneri giciniiboco. Jaaneri sihidi igutuumo. ⁶ Jaarunaa diitoco nuubo: Mihiguetejirahana, amihai Jesu Nazareoobo etetecucafete-hiniiboco miguiinehi. Buheetecuubo chahacuubo jineeri. Eneecau, memeeçi jino diiboco ificuhinimañooco. ⁷ Jaanegui mofoomoro ijibogominaa, Pedro iicamoco mijibogoto amihai imegavĩ Galileavi fuucuubo tahi diiboco mahatyimeji amihaiico unuubadi, nooboro.

⁸ Jaaneri sihidi iigutumoro tohojiti gaaumo jiterere. Jaamoro ajashuno mihañiobaco jibuguutimo sihidi iiguiumaño.

Jesu Maria Magdalena Onoogovi Jafevehi.*

(Mt 28.9-10; Jn 20.11-18)

⁹ Jaanaa fucuro mihai jaguisifucu iicauno sesevedĩ ubuheeteubo ticoniuihi Maria Magdalena onoogovi ajafeveubo diigoti sahuse juugahuseti miimisiici idimoco ijimico agavaracuugovi. ¹⁰ Jaago ufuugoro diiboma iicahi-caumo ihidaasuri taajeheri iicamoco jibugutuuihi.

* 16:8 Sahaamefaño 9-20 versiculonoco ficucuutimo. Jimañoviro ifotono.

11 Jaano Jesu ubuheeno diiboco diigo aatyimeuno iicanoco guubucuurumo miyaavuguutih.

Jesu Jafeveuhi Ijibogominaati Miimisiicivi.

(Lc 24.13-35)

- 12 Jaanobuunati bu siino Jesu siibadi jafeveuhi diitoti miimisiici sihi buhigo ufuumisivi. 13 Jaanogui uhuumiumisiro saatoho ijibogominaaco jibugutumisi. Jaarumisico tolliro miyaavuguutimo.

Jesu Ijibogominaaco Minisuhi.

(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23; Hch 1.8)

- 14 Jaanobuunati Jesu siino jafeveuhi ijibogominaa fahuseeci motihaiti saafi icamo machumovi. Jaabo diitoco icuhufojeebiihalliti buheetecuuboco aatyimeumo ijibuguunoco imiyaavuguutinohalliti iibaubo. 15 Jaaboro diitoco nuubo: Faajiinijeriro mofoo. Jaamoro jino taajasubogoco fanoo miyaminaaco mijibogo. 16 Jaanoco imiyaavogoboro initsuquimaaibo taajaji. Jaanoti imiyaavogotibo taajajitih. 17 Jaamo uco imiyaavogomoma jino toono gaajatabadi iicano icaji; tamemeri buhi ijimico gavaracujimo, bojijeri iimaajimo, 18 ihusenefa jininimomico gaayicijimo, namitaco aadurumo milli icajitih. Jaabadiro iguihuvamohallivi ihuseque ificuuneri buheehicajimo icano, nooboro.

Jesu Niquejefaño Feehi.

(Lc 24.50-53; Hch 1.9-11)

- 19 Aivojibo Jesu jilli ijibogominaama ihiimaahicauno ni-jequeti gañiivuuho niqejefaño. Jaaboro Moocaani miyanaagonovi casivutuubo. 20 Jaanogui diito ufu-umoro taajasubogoco faajiinijeri jibogomoro fuuhi. Jaamoco diiboro Ihaivojibo ahaamusuuboro tobogoco miyacaruhicauhi niqejje mitya iiji sihidi ejeevanoco omoonihicaunofeenedi.

SAN LUCAS

Luca Teofilodi Caatinihi.

¹ Fiivaamo miyaminaa caatiniujirahi tanooti nijequevi, mofeenevi iicauno jibogoco. ² Jaanoco imino aatyimeumo mihaico jibuguuhi tanooti nijequevi. Jaamo bu tolliro tobogoti jibugumoco amusuhi. ³ Jaanoco uujoho imino dilluuhicahi. Jaano uudi iiminegui imino caatinihi tanooti nijequevi idi agaijibo Teofilodi. ⁴ Jaabo imino gaajahi, ico miyabogoti jibeguehicanoco.

Moocaani Toomominaafi Jibeguehi Jua Nitiminaafi Ifiivejinoco.

⁵ Jaanaa Herode* Judeavi aivojiboti icauhi. Jaasumi tolliro icaubo sacerdote Zacaria onoobo, Abia onoobojaagodi iicaubo. Jaabo taaba Elizabe onoogo Aaron iyaachimihai cuumiminaago. ⁶ Jaamisi sabadiro Moocaani imefeenevi imihusene icahicaumisi. Jaamisi imino icahicaumisi Moocaani atajibauboro unuubadi. Jaamaño mihaionooba diitisico millinehicautihi. ⁷ Jaarumisi iseemema chahauhi mogai Elizabe achiba iicaumaño, aivo bu famisicro amiyatisi iicacuumaño icano.

⁸ Safoono icacuuno Moocaani sacerdotemi Zacariamoto Moocaanico ejeecivefifucu iicauno. ⁹ Moocaani jeevivominaa jeevamaaje iicanicibadi omoonijifucu Zacariavi ifutucuuhi templojafa ofooboro Aivojibo Moocaani imefeenevi aimoguijico ijigasiqui. ¹⁰ Jaanoco ijigasunohachuta paryi miyaminaa jahisi icauhi Moocaanima ihiimaamo. ¹¹ Jaanaa Moocaani toomominaafi Zacariavi jafeveuhi fañoovavi aimoguijinoco ijigasufino cojivi momiyanaagonovi. ¹² Jaaboco Zacaria aatyimeuboro guucibauhi sihidi iigutuuboro. ¹³ Jaaboco Moocaani toomominaafi nuuhi: Zacaria, diiguetedino, Moocaani guubucuhi diiboma idiimaahicanoco. Tolliro diitaaba Elizabe seemeneque iciji. Jaaseeque Juati momoniji. ¹⁴ Jaaneri sihidi imo imo diicaji. Tolliro bu saatoho sihidi imo imo icaji diibo ifiiveneri. ¹⁵ Jaabo diseemene Moocaani imefeene sihidiro jeevajiibo. Jaabo fanoova aivofaihunoco adujitibo. Jaabofa Moocaani Gaija gahaficiniji seeji jeebifaño icaabomaryo. ¹⁶ Jaabo Israel cuumiminaaco sihidi uumisujiibo dojicuviro Ihaivojibo Moocaanijaagovi. ¹⁷ Jaabo Jua feeji Mohaivojibo Jesu asaajino imegavi. Jaabo icaji Moocaani iimaaminaafi Elia imityama icaubadi. Jaaneri caanimico iseemema sajeebii

* 1:5 Jaabo Herode Imityaabo onoobo.

ificuqui, bu tolliro iicaj#sufiimoco: Jii, onoonoco igaajasuqui. Jilli imibachujiibo miyam#naaco Mohaivoj#boco igaayiciqui, nooboro.

¹⁸ Jaanegui Zacaria diiboco dilluuhi: ¿Milli jaanoco uujoho imino gaajaji? Uujoho amiyaaburucu, atyaba amiyagurucu icano, nooboro.

¹⁹ Jaanegui diiboco Moocaani toomom#naafi nuuhi: Uujoho Gabriel Moocaani ataj#banoco omoonifiibo. Jaabo uco galluuhi ico j#beguequi jino imino j#bogoco. ²⁰ Jaabo jino ico onoonoco miyaavogoti#bo idiicamaño dihiimaa ico buuji. Jaaneri iimaati#bo diicaji guenene toosee ifiivot#nohachuta. Jilli nijequeevajino tusumi, nooboro.

²¹ Jaanohachuta miyam#naa iicaahicauhi jahisi Zacaria ootomomo, esamaahicauhi toojafañoti diibo goovano iinut#neguiha. ²² Jaaruubo tahigoti ihiinuudi iimaacuuti#bo. Jaanoti gaajaciumo toojafaño Zacaria gaijaco aatyimeunoco. Jaabo ihiimaajirubadi iicano ihuseriro j#beguehicaubo ihiimaacuutimaño.

²³ Jaadi templojafaño Zacaria Moocaanico ejeecivuujiifucu afatyunobuunati fuucuubo iijafaño. ²⁴ Jaanobuunati mogai Elizabe oovago iicacunegui sihi iijati fuucuutigo sahuse nihibavahachuta toono esamaajeriro iicacuugo: ²⁵ Jisumi fi miyam#naa uco achiba nuucutihi Aivoj#bo Moocaani jilli uudi omoonimaño, noogoro.

Moocaani Toomom#naafi J#beguehi Jesu Ifivejinoco.

²⁶ Jaano Zacaria ihiimaunobuunati sahuse juugahuseti sanihiba icano nigaciti Moocaani siino galluuhi itoomom#naafi Gabrielque Galilea jiinije cuumi Nazare onocuumivi, ²⁷ gaifiiquehi agaajatigo bagocaja Maria onogoco imeecitequi. Jaago Jose onobo David iyaachimihai cuumim#naafico itajevaqui icacuugo. ²⁸ Jaagojaagovi Moocaani toomom#naafi ij#cafutuuboro diigoco nuuhi: ¿Naa diicahi ico Moocaani agaijigo? Jaabo Aivoj#bo Moocaani ima icahi. Moocaani famoogaigoomi allinoocivi ico imino moonihi, nooboro.

²⁹ Jaaboco Maria aatyimeugoro sihidi eetyeugo diibo ununeri. Jaagoro iinoro neehicaugo: ¿Collihi fine oli uco idilluuboro noobo? noogoro.

³⁰ Jaanegui Moocaani toomom#naafi diigoco nuuhi: Maria, diiguetejirahana, Moocaani ico agaijinoco daatyimecui. ³¹ Jisumi doovaji. Jaago gaifico seemevaji. Jaaboco Jesuti momoniji. ³² Jaabo sihidi jeevaji. Jaabo caamovohi iicaabo Moocaani Achi noociniji. Jaaboco Moocaani ficuji aivoj#boti iheedebe Davidco iicaubadi. ³³ Jaabo israelmi cuumico taj#baji. Jaano ufucuro finijitih, nooboro.

³⁴ Jaaneguiiha diiboco Maria dilluuhi: ¿Milli jaano icajirahi ujehehiicaduhu tajevatihí? noogoro.

³⁵ Jaanegui Moocaani toomominaafi diigoco iimusuhi: Moocaani Gaija dihallivi niiteji. Jaaneri caamovohi iicaabo Moocaani mitya ico mibaacuji aimuufaibadi. Jaamaño iti seemene ifiivosee ijeevadi Moocanidi ficucafeteji. Jaamaño Moocaani Seemene, diiboco neejimo. ³⁶ Jaabadiro bu ditehesino nago Elizabe gaifiico seemevaji amiyago icacuurugo. Jaagoco achiba eneehicarugo sahuse juugahuseti sanihiba idino icacuuhi oovago. ³⁷ Moocanidi chahano jineje itihino, nooboro.

³⁸ Jaanegui Maria nuuhi: Uujoho Mohaivojibo Moocaani ijovogo. Uco onoobadi jaafa Moocaani uco moonihi, noogoro.

Jaanotiro Moocaani toomominaafi fuucuuhi.

Maria Elizabeque Baatehi.

³⁹ Jaanobuunati Maria fuuhi goovano Judea gajihalli iicaucuumijaago. ⁴⁰ Jaago Maria Zacaria ijafatuugoro Elizabeque dillutuuhi. ⁴¹ Jaanoco Elizabe uguubuusumiro ijeebifaño iseemene maryibauhi. Jaasumiro diigo ififaño Moocaani Gaija gahafuuhi. ⁴² Jaanegui sefano nuugo: Moocaani ico guiraano imino moonihi, famoova gaigoomihallinocivi tolliro diseemeneque imino moonibo. ⁴³ ¿Milli jaago sihidi ejeevatigoco Tahaivojibo seeji uco baavahi? ⁴⁴ Uco idillunoco uguubusumiro taseemene iimooboro tajeebifaño maryibahi. ⁴⁵ Imicani ijoho diicahi imiyaavogomaño. Jaamaño Aivojibo eneehinibadi ima icajino, noogoro.

⁴⁶ Jaanegui Maria nuuhi: Tajeebima Moocanico imehi. ⁴⁷ Tolliro imo imo icahi Moocaani Tatyajasuminaafivi, ⁴⁸ Moocaani uujoho idaasugo ijovogoco agaajacuuneri; Jaamaño jisumitiro paryicino miyaminaa fahijivaro iicamo uco: Imino icago, neeji, ⁴⁹ Moocaani sihidi ejeevaabo uudi sihidi jeevanoco omoonimaño. Jaabo Moocaani momo iimiibo. ⁵⁰ Jaaboco famooro agajimoco fahijivaro idaasugoobo. ⁵¹ Sihidi jeevanoco moonibo. Guiinonibo ifiicoro: Mityahi, noomoro iicamoco. ⁵² Imityafiirumoco guinoví niitusuubo. Jaaboro ijeebino sicuno iicamoco sihidi ejeevamoti ficuubo. ⁵³ Machuta achahaneri ajebari iicahicamoco sihidi sinehejeri gahafusuubo. Jaanoti sihidi inihibamivamoco sicaihusejema galluubo. ⁵⁴ Ijeecivominaafi Israel cuumico amusuubo. Jabajeevetibo diitoco idaasugonoco. ⁵⁵ Mootadi

Abrahamco iseemema fahiiivareji unuucuubadi, noogoro.

⁵⁶ Jaadi Maria guenenene icauhi Elizabema minihibaci, sanihiba icano. Jaanobuunati jari uumiugo iijajaago.

Jua Nitiminaafi Fiivuuhi.

⁵⁷ Jaanobuunati icacuuno Elizabe eseemevaujino. Jaago gaifiico seemevauhi. ⁵⁸ Jaanegui ifiitino iicaumo, itehesino nagomi icamo fuuhi diigoma imo imo iicaqui Moocaani digoco agaijiunoma iicaumo. ⁵⁹ Jaanobuunati fuumo sahuse juugahuseti mifucuci, safucu icano nigaciti toosee meehe nigacico iquiticiqui. Jaamoro iquiticinobuunati momoniujirahi caani Zacaria momoco. ⁶⁰ Jaarunaa seeji nuuhi: Chahano, jaafa Jua imomo, noogoro.

⁶¹ Jaanegui diigoco nuumo: ¿Collihica? Diyototi chahamo saatoho tolli imomo iicamo, noomoro.

⁶² Jaanegui caanico dilluumo uguubutineguiihahica ihuseneri caani omomoninoco igaajaqui. ⁶³ Jaanegui caani imohobujeque idilluuboro caatinuhi: Jua imomo, onoonoco. Jaaneri famooro eetyeui. ⁶⁴ Jaasumiro ivi Zacariaco jari siino iiji jafeveui. Jaaneri ihiimauboro ticovaubo Moocaanico iimuubo. ⁶⁵ Jaaneri paryi icojineri iicaumo sihidi jabafituuhi. Jaanoco paryi Judea jiinije gajineri jibocasiumo. ⁶⁶ Jaanoco paryi uguubuumo esamaahicauhi. Jaamoro sanomiro dillucasihicauhi: ¿Milli fine jusijisee? noomoro Aivojibo Moocaani miyanotiro tooseeque imino omoonuneri.

Zacaria Masi.

⁶⁷ Caani Zacaria Moocaani Gaija ififaño gahaficinibo iimaauhi Moocaani diibo jeebifaño ificuunoco nuuhi:

⁶⁸ Jaafa imocinibo israelni Aivojibo Moocaani. Miihai diibo cuumiminaa mihicamojaa asaaboro miihaico taa-jasuubo. ⁶⁹ Miihaico acibo sihidi jeevaabo Motaajasuminaafico ijeevivominaafi David iyaachimihafañoti. ⁷⁰ Tolli nuubo iimimo ihiimaaminaafeenedi sicijetiro: ⁷¹ Miihaico mominaafañoti, ataaajasujinoco, bu paryi miihaico ijiheguemeti icano, ⁷² tollirovaha bu moheedetemihaihvico: Hidaasugueji, nooboro imino unuunoco ajabajeevetinoco. ⁷³ Jilli mootadi Abrahamco miyanotiro Moocaani nuuhi: ⁷⁴ Miihaico mominaati ataaajasujinoco, diiboco mejeecivequi ñihicugotimo, ⁷⁵ imino ijeevadi mofino diibedi icaqui jiihallivi mihicanohachuta. ⁷⁶ Jaanoti ijoho, taseemene, Moocaani

caamovohigo iicaabo iimaaminaafi, noociniji. Jaamaño feeji Mohaivojibbo imega ijihhaico iimibachuboro, ⁷⁷ iicumiminaa igaajaqui mataajajinoco, moimitico ubuusujinoco icano. ⁷⁸ Jaabo Moocaani igaijifañodi idaasugooboro mihaico acihi Cristoco. Diibo asaajifucuco meteemehi, imitifucu niija iicafucu nihibaco motoomonibadi. ⁷⁹ Jaabo seseequé sivaji civohigo iicamedi, guijeve civoguiino iicamedi icano. Tolliro bu mohigoco sigueji sajeebii icano jihairi, nooboro.

⁸⁰ Jaanaa iseemene jusihicauhi. Jaabadiro bu Moocaani iimogobadi ijeebii sefatonoro feehicauhi. Jaanobuunati sicaihigovi icahicaubo. Jaadi jari Israel cuumiminaavi ifico jafenubbo.

2

Jesu Fiivuuhi. (Mt 1.18-25)

¹ Tusumi aivojibbo Augusto onoobo tajiibauhi paryi jiinije miyaminaaco iheevequi. ² Jillii ohoovonoco ticoniimo, iticoni Cirenio onoobo Siria aivojibboti icaunaaca. ³ Jaanegui famooro fuuhi iicumijejaago tahii imomonoco icaatiniqui. ⁴ Jaanegui Jose fuuhi Galilea jiinijeti Nazare cuumiri iicaumañoti Judea jiinijevi Belen cuumijaagovi, tuucuumivi David ifiivuuhi, Jose diibo iyaachimihai cuumioobo iicaumaño. ⁵ Jaanegui fuubo Belen cuumijaago imomoco acaatinisutumisi Mariama, diigoco ataabavaujigo oovago icacuugoma. ⁶ Jaamisi Belen cuumiri icaumaaca Maria iseemevaqui aivucuuhi. ⁷ Jaago iticonioseque seemevauhi. Jaagoro gaachehubaryuneri iimibociugoro faiji iibañeri ejeebunohallivi tooseequé siucaruuhi miyaminaa icigafija diitisivi ifutucutimaño.

Toomominaa.

⁸ Jaanaa Belen cuumiti sihigovi icahicaumo fiitijisuno joomi toomominaa fucuhachuta cigatimo icahicauhi ihovejamico ootomomo. ⁹ Jaamovi imimañobati Moocaani toomominaafi jafeveuhi. Jaasumiro Aivojibbo Moocaani imi diitohallidi aricuno achiciuhi. Jaaneri sihidi iguiumo. ¹⁰ Jaarunaa Moocaani toomominaafi diitoco nuuhi: Mihiguidino, amihhaidi imibogoco sivahi. Jaaneri famooro imo imo icaji. ¹¹ Jaachijji fiivoobo amihhaidi David cuumivi Taajasuminaafi Aivojibbo Cristo. ¹² Jaano gaajabadi iicanoco mahatyimeji seemeneque gaachehubaryuneri minicinisee faiji iibañeri ejeebunohalliri siuciniseequé, nooboro.

¹³ Jaasumiro sihidi saatoho Moocaani toomominaa niquejeoto diibo cojivi jafeveuhi. Jaamo Moocaanico iimomo neehicauhi:

¹⁴ Imicani Moocaani caamovohigo iicaaboco mihimo! Jaanoti jinijehallivi gaifiimi diibo onoobadi imino iicamo sajeebii iicajino, noomoro.

¹⁵ Jaamoro niquejefaño ufuucuunobuunati ijoomi toomominaa sanomiro noocasiuhi: Masiigo Belenjaago jino iicanoco memeeetequi Aivojibo itoomominaafeenedi mihaico ijibogonoco, ¹⁶ noomoro goovano ufuumo atyimeteuhi Jose, Maria, bu seemene fajihuri ejeebunohallivi siuciniseema icamisico. ¹⁷ Jaanoco aatyimeumoro jibuguumo Moocaani toomominaafi diitoco tooseeti jibuguunoco. ¹⁸ Jaanoco paryi uguubuumo diito eneeneri eetyehicauhi. ¹⁹ Jaarunoco lliivi Maria ijeebifañodi gubunichicauhi toonoco esamaigoro. ²⁰ Jaanoti ijoomi toomominaa dojicuviro uumicuuhi. Moocaanico agaijimoro, imehicauhi uguubuunoti aatyimeunoma iicamo, diitoco jibuguubadi icauneguiha.

Jesuco Templojafaño Ifusumisi.

²¹ Jaanobuunati sahuse juugahuseti mifucuci, safucu icanoti toosee meehe nigacico quiticisuumisi. Jaamisiro tooseeque momoniumisi Jesuti Moocaani toomominaafi Maria oovautigocoro unuomoco.

²² Jaanobuunati Moise tajiba onoobadi ifiico iimibachufucuva iifinudi tooseeque satyuumisi Jerusale cuumijaago Aivojibo Moocaanidiro ificuuqui. ²³ Jilli mooniumisi Moocaani tajiba jilli noonoro acaatinicinineguiha: Paryi gaifiimi iticoni ifiivomo Moocaanidi ijeevadi ficucafeteji, eneeneguiha. ²⁴ Jaaneguiha fuumisi Moocaani tajiba onoobadi, iicanoco jeequivo asimico ficuumisi: Namuduucumisi icahachijii, nimihumisi icahachijii onoobadi iicanoco.

²⁵ Jaasumivi icahicaubo Jerusalevi Simeon onoobo imihusene miyaminaafi. Jaabo Moocaanico ejeequivoobo teemehicauhi Israel cuumiminaa ataajajinoco. ²⁶ Jaabo Simeonma Moocaani Gaija icahicauhi. Jaabo diiboco jibuguuhi: Moocaani agalluubo Cristo ifiivooboco aatyimetinohachuta iguijevejitinoco. ²⁷ Jaabo templojafaño fuuhi Moocaani Gaija noojiri. Jaanaa Jesuco caanimisi satyuuhi templojafaño tajiba onoobadi imooniqui. ²⁸ Jaaseeque Simeon ihibiciuboro Moocaanico imuuhi jilli nooboro:

²⁹ Aivojibo, ivi sajeebii jaafa chuumucuuhi. Daatyimesucuuhi uujoho dijeecivominaafico unuunoco: ³⁰ tahaalliri imino atyimecuuhi

taajasuminaafico ³¹ paryiicino miyaminaa imefeenevi ificuuboco. ³² Diibo seseehachici. Jaabo israelmi iicatirumoco achicijiibo, iicumiminaa israelmico cahacisusujiibo, nooboro.

³³ Jilli tooseeti eneeneri caanimisi Jose, Maria icamisi sihidí jabafiitehicauhi. ³⁴ Jaadi Simeon caanimisico imino unuuboro, seeji Mariaco nuuhi: Meeci jiisee seemene icahi diibofeenedi Israel cuumiminaati sanoodimo aaifomo finiji. Jaanoti saatoho taajaji. Jaabo jibogobadi iicaabo. Jaaboco sihidí saatoho jiheguejimo. ³⁵ Jilli gaajacafetejino paryi famoova ijeebinofaño esamaaino. Jaanotiji idi paryi toono aamigari dijeebico miquiticibadi jeevajino, nooboro.

³⁶ Jaanaa bu tolliro tomañeri icaugo saafigo gaigo Moocaani onoonoco ihiimaahicaugo Ana onogo; Famuel onobo Aser cuumioobo aicigai. Jaago aivo amiyagurucuu aivo bobogocaja iicausumi atajevaugo sahuse juugahuseti mificabaci idinoro aijima icaugo. ³⁷ Jaanoti jisumi ochenta y cuatrodino ficabava icacuugo fibaijigoti. Jaago templojafañoti iinehicautigo cuujehachuta, fucuhachuta icano Moocaanico jeehivehicaugo machuco aagagoro Moocaanima iimaahicaugo. ³⁸ Jaago tahi iicaumojaagovi gataavugo. Jaagoro Moocaanico iticoni iimuudi ticovaugo Jesuditi ijibuguugo paryi famooro Jerusale miyaminaa ataajajinoco etemehicaumoco.

Josemi Nazarevi Dojicuviro Uhuumiuno.

³⁹ Jaadi aivojibo Moocaani tajiba onobadi omoonihicaunoco iimivuuno nigaciti uumicuumo dojicuviro Galilea jiinijevi iicumini Nazare cuumijaago. ⁴⁰ Jaanaa toosee ujusisee quehecutosere feehicauhi janaanici gaajaseere. Jaaseeque sihidí Moocaani imino moonihicauhi.

Jesu Templojafaño Icauhi.

⁴¹ Jaanobuunati caanimisi fanooficaba ticovovi Jerusalejaa feehicauhi Pascua jibaimofiri. ⁴² Jaanaa Jesu fahuseeci motihaiti mificabaci iicacuudi famooro Jerusalejaa fuuhi fahiijivaro tojibaimojaa ofoonicibadi. ⁴³ Jaanaa tobaimo ifinicuunobuunati uumicuumaaca Jesu Jerusaleviro fitafutuuhi seejimisi gaajacutinaaca. ⁴⁴ Fine miyaminaafeenedi saabo, noomisiro safucuhachuta saaumisi. Jaadi guinuumisi iyotofañodi, agaajamehejefañodi icano. ⁴⁵ Jaaruumisi aatyimeutineguiiha dojicuviro Jerusalejaa uumiumisi, tahi diiboco iguininuumisi.

⁴⁶ Jaamisi mifucuci, safucu icano nijequeti jari atyimeumisi templojafaño, Moise tajiba gaajaminaafeeneri giciniba icauboco. Jaaboco diitoco uguubuniboro dilluhicaubo.

47 Bu diito diiboco idillunoco gaajano iimusuhicauneri sihidiro jabafiitehicauhi, sihidi diibo agaajaneguiiha.

48 Jaaboco caanimisi aatyimeumisiro sihidi guucibauhi. Jaanegui seeji nuuhi: Besha, ¿collihi misico jilli moonihi? Diicaani, uujoho icano gaihuinimisiro ico miguiinehicaui.

49 Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: ¿Collihi uco miguiinehi? ¿Nacu magaajatihii Guihirubi iijafaño iicajinoco? nooboro.

50 Jaarunoco gaajautimisi diitisico diibo unuunoco.

51 Jaadi diitisima fuubo Nazare cuumijaago. Jaabo diitisima imino icahicauhi. Jaarunoco seeji llivi ijeebifaño ficuhicauhi. 52 Jaanaa Jesu jusiiboro feehicauhi ifiiti, ihesamaajeti icano. Jaaboco Moocaani, tolliro bu paryi miyaminaa icano gajihicauhi.

3

Jua Nitiminaafi Jibeguehi Sicaihgoti.

(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

1 Jaanaa Tiberio onoobo fahuseeci satihai icano ficabava aivojiboti icacuunaaca, Poncio Pilato Judea aivojiboti icauhi.

Jaanoti Herode onoobo* Galilea aivojiboti icauhi. Tolliro inahabo Felipe Iturea, Traconite onoojiinije aivojiboti icauhi.

Jaanoti Lisania onoobo Abilinia jiniije aivojiboti icauhi.

2 Jaanoti Anas onoobo, Caifas onoobo icamisi sacerdotemi aivojitisi aivo imiyamisi icauhi. Jaasumi Zacaria achi Juaco Moocaani ijjibogoco aciuhii sicaihgovi.

3 Jaabo Jua fahigovadi fuuhi Jordan onoojinidi miyaminaaco: Minitisuquimaje. Jaamoro amihai eedehefifico mejeevesucu amihai imitico

ibuusuqui, nooboro. 4 Jilli icauno Moocaani iimaaminaafi Isaia tolli nooboro acaatinuno:

Saafi miyaminaafi ico guubuvusuhi sicaihigojaagoti: Mihimibachu Aivojibo jiihaico; ticovoji meheetavo.

5 Ifagajinoco sanoticovoro magahafusu. Paryi ifabaino, ifagajino icano sanoticovoro moonicafeteji. Jiihaifio ciryu ciryu iicajije ticuvusucafeteji. Iimitijije imibachucafeteji.

6 Jaanoco paryi jinijeminaa atyimeji taajasuco Moocaani aacinoco, noonoro.

7 Jaabo Jua, miyaminaa diibojaa ifico initsiqui asaamoco neehicauhi: ¡Amihai jiniimomibadi mihicano miyaminaa! ¿Mijoho amihaiico jibeguehi iihicuno ifiitivonoti magaaqui?

8 Jaanegui imino mihica, amihaiti, amihai eedehefifico mejeevesuno, foovono ihifuvusuqui. Jaamoro monoocasidino: Mihai Abraham iyaachimihai, noomoro. Amihaiico neehi: Jiba guisiba icarubati Moocaani

* 3:1 Herode Imityaabo onoobo Jesu ifivuusumi iicaubo chuumucuui. Jaaneguiiha tusumi diibo seemene Herode Antipa onoobo icauhi.

fiivusujirahi Abraham iyaachimiti. ⁹ Jigaaje imibaicinicuuhi imohonoco iquitiqui. Jaamaño iimitinoco onoovaho quiticafeteji cijigaifaño ijigasucafetequi. Jaabadiro iimitimo cijigaifaño jigasucafeteji, nooboro.

¹⁰ Jaanegui miyaminaa diiboco dilluuhi: ¿Milli jana momoonijirahi? noomoro.

¹¹ Jaanegui Jua diitoco iimusuuhi: Gaachehunoma miijaaci caamoojama mihicaabo sajaati mahaci icaamoojama ahaaaboco. Jaabadiro machutaama mihicamo iinoma ahaaaboma mihifocasi, nooboro.

¹² Jaabadiro Impuesto jaadusuminaati saatoho saauhi initsuquimaaivaumo. Jaamo Juaco dilluuhi: Jibogominaafi, ¿milli jana mihai momooniji? noomoro.

¹³ Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Tajibafaño onoonobadi majaadusu. Jaanoti toono janaanici miyaminaaco majaadusudino, nooboro.

¹⁴ Jaabadiro saatoho amocasiminaa diiboco dilluuhi: ¿Jaanaa mihai milli momooniji? noomoro.

Jaanegui diitoco iimusuubo: Imitino momoonimoro, sicamañohalliti saatohohallivi mihiimaamoro icano. Sitaanoco ajashuno mudumitidino. Jilli amihai dudicamaaje jaadamaryo imo imo mihica, nooboro.

¹⁵ Jaanaa miyaminaa esamaahicauhi sicujeebije teemehicauhi: Fine Jua diiburucu Cristo, noomoro. ¹⁶ Jaarunaa Jua famoocoro nuuhi: Uujoho miyaano amihaiico nifaihuri nitih. Jaanoti saajiibo saafi Moocaani Gajari, cijigairi icano inijiibo. Diibo tajanaanici sihidi mityahi diibobadi uujoho jeevatih. Jaamaño conovaha bu diibo tihaijaae duujeque sinaayujirunova. ¹⁷ Ihusefaño ibusuba icacuuhi trigo ñaava toogaiño meehunoco ibusuqui ijeevadi itoogaiñoti. Jaano ifagaañooco ficujiibo iijafaño. Jaanoti imeehunoco ifinjitino cijigaifaño jigasujiibo, nooboro.

¹⁸ Jiibadi, bu siibadije icano fajiniboro Jua miyaminaaco jibeguehicauhi iimino jibogoco. ¹⁹ Tolliro aivojibo Herode onooboco jibaubo Herodia onoogo inahabo Felipe taabaco udumitidunohalliti, tolliro sihidi iminootino omoonihicaunohalliti icano. ²⁰ Jaarunoco Herode guubutiibo janaanici imitino mooniubo. Juaco cijovafaño ficuubo.

Jesuco Initiuno.

(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

²¹ Jaano imega paryi miyaminaaco Jua inithicausumi, tolliro bu Jesu nititsuquimaauihi. Jaabo iteehifañoti ihinuuboro Moocaanima ihiiimaanaaca niqueje faayacafutuuhi. ²² Jaanofeenedi Moocaani Gaija foovono niituuhi diibohallivi nimihubadi jeevaabo. Jaanaa guubuvusuuno niquejefañoti

unuuno: Hjóho Agaijibó Taseemene, hiri sihidi imo imo icahi, unuuno.

Jesu Eedeetemihaiti Ijibogono.

(Mt 1.1-17)

²³ Jaadi Jesu saafi, siino fahuseeci icano ficabava iicacuudi idudicamaaque ticoniubo. Jaabo Jose seemeneu tolli esicinihicaurumo. Jaabo Jose Eli seemeneu. ²⁴ Jaabo caani Matat onoobo Levi seemeneu. Jaabo Levi caaniu Melqui. Jaabo caaniu Janai. Jaabo caaniu Jose. ²⁵ Jaabo caaniu Matatias. Jaabo caaniu Amos. Jaabo caaniu Nahum. Jaabo caaniu Esli. Jaabo caaniu Nagai. ²⁶ Jaabo caaniu Maat. Jaabo caaniu Matatias. Jaabo caaniu Semei. Jaabo caaniu Jose. Jaabo caaniu Juda. ²⁷ Jaabo caaniu Joana. Jaabo caaniu Resa. Jaabo caaniu Zorobabel. Jaabo caaniu Salatiel. Jaabo caaniu Neri. ²⁸ Jaabo caaniu Melqui. Jaabo caaniu Adi. Jaabo caaniu Cosam. Jaabo caaniu Elmodam. Jaabo caaniu Er. ²⁹ Jaabo caaniu Josue. Jaabo caaniu Eliezer. Jaabo caaniu Jorim. Jaabo caaniu Matat. ³⁰ Jaabo caaniu Levi. Jaabo caaniu Simeon. Jaabo caaniu Juda. Jaabo caaniu Jose. Jaabo caaniu Jonan. Jaabo caaniu Eliaquim. ³¹ Jaabo caaniu Melea. Jaabo caaniu Mainan. Jaabo caaniu Matata. Jaabo caaniu Natan. ³² Jaabo caaniu David. Jaabo caaniu Isai. Jaabo caaniu Obed. Jaabo caaniu Boos. Jaabo caaniu Salmon. Jaabo caaniu Naaso. ³³ Jaabo caaniu Aminadab. Jaabo caaniu Aram. Jaabo caaniu Esrom. Jaabo caaniu Fares. Jaabo caaniu Juda. ³⁴ Jaabo caaniu Jacob. Jaabo caaniu Isaac. Jaabo caaniu Abraham. Jaabo caaniu Tare. Jaabo caaniu Nacor. ³⁵ Jaabo caaniu Serug. Jaabo caaniu Ragau. Jaabo caaniu Peleg. Jaabo caaniu Heber. Jaabo caaniu Salo. ³⁶ Jaabo caaniu Cainan. Jaabo caaniu Arfaxad. Jaabo caaniu Sem. Jaabo caaniu Noe. Jaabo caaniu Lamec. ³⁷ Jaabo caaniu Matusale. Jaabo caaniu Enoc. Jaabo caaniu Jared. Jaabo caaniu Mahalaleel. Jaabo caaniu Cainan. ³⁸ Jaabo caaniu Enos. Jaabo caaniu Set. Jaabo caaniu Adan. Jaabo Adan Moocaani seemeneu, diiboco Moocaani eheetavumaño.

4

Jesuco Iji Inisuuno.

(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

¹ Jaadi Moocaani Gaija Jesu ififaño gahaficinibo Jordan onohifañoti uumiuhi. Jaaboco Moocaani Gaija sicaihigovi satyuuhi. ² Jahi icaubo sanihiba, siino fahuseeci icano fucuva, jinejebaco amachutiboco iji nisuuhi. Jaadi jari diiboco ajeba aivuuhi. ³ Jaanegui ihiji diiboco nuuhi: Miyaano Moocaani

Achi idiicahachiiji jiba guisibaco dinoo, maahuti ifiivetequi, nooboro.

⁴ Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Caatinihaamefaño noono: Miyaminaafi sano maahu sefariro icajitih, tolliro bu Moocaani iiji sefari icajiibo, noono, nooboro.

⁵ Jaadi ihiji diiboco satyuuhi caamovogaji nijequevi. Jaaboro diiboco ifusuubo goovanogayi paryi jiniije miyaminaa cuuminoco. ⁶ Jaaboro diiboco ihiji nuuhi: Ico uujoho aciji paryi jino mityaco. Jaabo tuucuumijeque tajibahi uujoho gaayiciuhi paryi jinoco. Jaanoco uujoho aciji uujoho iimogomoco. ⁷ Jaanegui taaguiino ememu#vooboro uco idiimooboro edeeci#vohachiiji paryi diinejeji, nooboro.

⁸ Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Uuti buhigovi diica Satanas, Caatinihaamefaño jilli noono: Aivoj#bo Moocaanico diimo. Jaaboro saaficoro diiboco deecivo, noono, nooboro.

⁹ Jaadi siino ihiji diiboco satyuuhi Jerusale cuumijaago. Jaaboro temploja niibahucuvi caamo diiboco asatyuuboro nuuhi: Miyaano Moocaani Seemene idiicahachiiji juugati daacoto baavi, ¹⁰ mi#ro Caatinihaamefaño noono: Moocaani itoomominaaco tajibaji ico iteemequi. ¹¹ Ico

ihusenehallivi ga#iiyicijimo. Jaabo guisiba sefavi nani-gaivat#bo diicahi, nooboro.

¹² Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Tolliro bu Caatinihaame neehi: Dihaivoj#bo Moocaanico nisujirahana, noono, nooboro.

¹³ Jaarunaa ihiji diiboco siino inisujiruno achahacuunegui diiboti buhigovi minifutuubo gueenenehachuta.

Jesu Idudicamaajeque Ticonihi Galileavi.

(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

¹⁴ Jaadi Jesu uumiuhi Galileavi Moocaani Gaija mitya ififaño gatyuuci icaabo. Jaaboti paryi toojiinijeminaa j#bocasihicauhi. ¹⁵ Jaabo paryi tuucuumije sinagogajanofaño j#bogooboro feehicauhi. Jaaboco famooro imehicaui.

Jesu Nazarevi Icahi.

(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

¹⁶ Jaanegui Jesu Nazare cuumijaa fuuhi tuucuumivi ifiivuuhiigo. Jaaboro judiomi jaguisifucu sinagogajafaño jicafutuubo, ijeevamaje iicanicibadi. Jaaboro julleveubo Caatinihaameque ihiimaasuqui. ¹⁷ Jaaboco Moocaani iimaaminaafi Isaia aameque aciumo. Jaahaameque faayiciubo jilli noonoco atyimeuhi:

¹⁸ Aivoj#bo Gaija tahallivi icahi. Uco ijeevadi ficuuhi iimino j#bogoco #daasufimoco aciqui. Uco galluubo ijeeb#no #daasufimoco buheesuqui, civojafa iicamoco taaja-subogoco j#beguequi, aatyimetimo aall#noco faayiqui,

¶daasuno omoonimoco taajasuqui, ¹⁹ Aivoj¶bo imino omoonijisumico j¶beguequi, onoonoco.

²⁰ Jaaboro Jesu toohaameque afabaacuuboro sinagogaja amusuminaafico aaciuboro casivuuhi. Paryi toojafaño iicaumo imino diiboco ¶finicihicauhi. ²¹ Jaadi ticoniubo onoo: Jifucu icacuuno amihai imefeenevi Caatinihaamefaño jilli onoono, nooboro.

²² Jaanaa paryi famooro Jesuditi iimino iimaahicauhi. Jaamoro jabafituuhi ovosino iimaaco diitoco eneehicauneri. Jaamoro noocasihicauhi: ¿Nacu jaani Jose achi icatino? noomoro.

²³ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Fine amihai uco meneeji onoonicibadi: Taabuminaafi idiicaabo tahi ¶ro difico buheesu, noomoro. Jaamoro uco meneeji: Capernauvi omoonunoco muguubuubadi jino dimiya jinijevi mooni, meneeji, ²⁴ nooboro cuhubacafutuubo ihiimaabo: Miyanotiro amihai neehi, chahaabo aivo Moocaani iimaaminaafi iinijevi imino agaayicafotoobo. ²⁵ Miyaano, aivo sihidi fibaijito gaigoomi icaurahi Israel cuumivi; Moocaani iimaaminaafi Elia onoo iicausumi aiguutino mificabaci, saficaba, sificabatifeenedi icano ticovovi. Jaaneri toojinijevi sihidi ajeba icauhi. ²⁶ Jaarumo Israel cuumi fibaijitojaa Moocaani Eliaco galluutahi, saafigoro Sarepta cuumi Sidon cuumi fiitino iicaucuumiri iicaugojaa galluubo. ²⁷ Jaabadiro bu sihidi iicaumo Israel jinijevi foojohori iguihuvaumo Moocaani iimaaminaafi Eliseo iicausumi. Jaarumoti saafiiba buheesurautahi idiiboro Naaman onoo Siria jinijeoobo buheesucafutuuhi, nooboro.

²⁸ Jilli unuunoco uguubuumoro paryi sinagogajafaño iicaumo sihidi sifiratuuhi. ²⁹ Jaamo agaaniivuumoro Jesuco tuucuumiti buhigovi gañuui. Jaamoro diiboco satyuumo ifagaji nijequevi togaji nijequeti diiboco igañiqui togajihallivi tuucuumi iicaugajifaño. ³⁰ Jaarunaa Jesu diitofeenedi afatyuboro fuucuui.

Saafi Iimitino Ijima Iicaubo.

(Mr 1.21-28)

³¹ Jaaboro Jesu fuuhi Capernaui Galilea jinije cuumivi. Jahi j¶beguehicaubo miyaminaaco jaguisifucusumi.

³² Jaaneri eetyehicaumo diitoco mityano aivoj¶bo iijibadi icaneri i¶beguehicauneri.

³³ Jaanaa sinagogajafaño iicaubo saafi iimitino ijima iicaubo. Jaabo gaihivuui: ³⁴ Mihaiico suufeni. ¿Collihi mihaijaa saahi ijoho Jesu Nazareoobo? ¿Jaabo saahi mihaiico finisuqui? Ico uujoho gaajahi. Ijoho idiimiibo Moocaani, nooboro.

³⁵ Jaanegui diiboco Jesu ïbauhi: ¡Lhiví diica! ¡Jaaboro diiboco deevesu! nooboro.

Jaanegui ihijí imiyamínaafico baavi gañíuhi diito imefeenevi. Jaaruubo diiboco millí moonitíbo diibotí iinuuhí.

³⁶ Jaaneri famooro iigutuumoro fahígova noocasihicauhi: ¿Coyomo iimaajino? Jaani aivo mityano aivojïbo iijiri tajïbahi ijimico. Jaaneri diito iinehicahi, noomoro.

³⁷ Jaanoco Jesuditi jïbocasicuumo fahígovadihallidí iicau-cuumijeri.

Jesu Buheesuhi Simon Pedro Baaboco.

(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

³⁸ Jaadí Jesu sinagogajafañotí ihinuudí fuubo Simon Pedro iijafaño. Jaanaa Simon Pedro baabo sihidí guihuvauhi sinafeteri. Jaaneguiha Jesuma iimaauimo diigohalliví. ³⁹ Jaanegui Jesu diigojaagoví idijïvuuboro iguihuvaco ïbaubo. Jaaneri iguihuvá diigotí bucuuhi. Jaasumiro agañíivuugoro diitoco jeeçivehicaugo.

Jesu Ajashutimo Iguihuvamoco Buheesuhi.

(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

⁴⁰ Jaanaa mihijicuudí fanoova guihuvári iguihuvamoco Jesujaa sivahicaumo. Jaamohalliví ihuseque ificuuneri buheehicaumo. ⁴¹ Jaamo paryí iguihuvamotí, tollíro saatohofañotí imitíno ijimí ihinomoro gaibacínimoro neehicauhi: Híjoho Moocaani Achi, noomoro.

Jaarumoco Jesu ihïbauboro iimaasuhicautihí, diibo Cristo iicanoco diito ihijimí agaajahicauneguiha.

Jesu Galileaví Jïbeguehi.

(Mr 1.35-39)

⁴² Jaanaa mesesevevecuudí Jesu fuuhi tuucuumití buhígoví. Jaaruuboco miyamínaa iguiinuimo diiboví ifutuuhí. Jaamoro diiboco gajjïurumo footíbo iicaquí. ⁴³ Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Tollíro bu siicumijeque acijí Moocaani aivojï jïbogoco, toonegui uco galluubo, nooboro.

⁴⁴ Jillí iguehicaubo Jesu Galilea sinagogajanofañó jïbogooboro.

5

Sihidí Ejeevano Fiici.

(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

¹ Safoono Jesu icahicauhi Genesare muuaijiniri. Jaanaa miyamínaa sihidí gaseuhi. Jaamo diiboco ijene jimatajeruhicauhi Moocaani jïbogoco uguubunoco iimugumaño. ² Jaanaa Jesu atyimeuhi migaaci meenegaacico jïngaibaahojiniri icanoco. Jaanaa togaje abajato fiicimínaa

ihinuunoro isinicuuhunoco nitihicauhi. ³ Jaanegui Jesu sagafa jicafutuuhi Simon meenega iicaugafaño. Jaaboro tajibaubo tehesijisuno imeenegaco ijiniti iminiyuqui. Jaadi Jesu ifagafaño acasivuudi ticoniubo ijibuguubo tahigoti. ⁴ Jaabo ihimaanoco iimivuudi Simonco nuubo: Dimeenegaco satyo janaanici amachimañovi. Jaaboro disinicuhunoco gañi. Jaabo taavaco diichi, nooboro.

⁵ Jaanegui Simon nuuhi: Jibogominaafi, mihai fucuhachuta dudicamaaimoro mihicacuurumo ajashuno mihicitihi. Jaarunaa ijoho eneenegui gañiji tasinicuhunoco, nooboro saatohoma ⁶ gañi. Jaabo sihidi taavaco baasuhi. Jaaneri isinicuuhu gallicamaaiuhi. ⁷ Jaanegui saatoho igataavominaa sigafaño iicaumoco coovaumo diitoco ihamusuvaqui. Jaanegui asaamoro fagaacicoro gahafusuuhi taavari. Jaaneri togaaci niituurahi. ⁸ Jaanoco Simon Pedro aatyimeuboro Jesuguino memuvuui. Jaaboro diiboco nuuhi: Aivojibo, uuti buhi difoo, uujoho imitiminaafi, nooboro ⁹ sihidi taavaco icuneri sihidi ajabafivutuumaño. Bu tolliro famooro igutuui. ¹⁰ Tolliro bu Zebedeo seeme igutuui Jacoobo onoo, bu Jua icamisi Simon gataavominaati.

Jaarunaa Jesu Simonco nuuhi: Diiguetejirahana. Jisumitiro miyaminaa fiiciminaafiti diicaji, nooboro.

¹¹ Jaadi imeeneneque isi asatyuudi fanocoro ejeevesuunoro fuucuumo Jesu dojicuti.

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.

(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹² Jaanaa Jesu tuucuumijeri icaunaaca saafi gaseuhi foojohoma iicaubo. Jaabo Jesuco aatyimeuboro memuvuubo, jinijejaagoviro dijiciniiboro diiboco nuuhi: Aivojibo, idimogohachiji uco buheesu, nooboro.

¹³ Jaanegui Jesu ihuseri diiboco ududicuboro nuuhi: Imeguehi. Buheetecu, nooboro.

Jilli unuusumiro ifoojoho diiboti buuhi. ¹⁴ Jaaboro Jesu tajibauhi mihaiñoobaco jibogotibo iicaqui. Jaaboco nuubo: Difoo. Jaaboro sacerdotejaa difico dihifusuto. Jaaboro toono ico iimibachuno jaadabadi iicano asigayiti satyoobo Moocanico deecivoto Moise atajibaunobadi iicanoco. Jaanoco miyaminaa aatyimemere igaajaqui ubuheecunoco, nooboro.

¹⁵ Jaanaa Jesuti jibocasiuno janaaniviro feehicauhi. Jaabojaa sihidi miyaminaa igavehicaui diiboco uguubunicivamoco iguihuvanoti ibuheesuqui. ¹⁶ Jaarunaa Jesu miyaminaa achahahi ofooboro Moocanima imaahicauhi.

Jesu Buheesuhi Id#no Isifañ#boco.

(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

¹⁷ Safoono Jesu miyaminaaco j#beguehicauhi. Jaanaa diibo fiitino g#ciniumo saatoho fariseomioto, caatiniminaa icamo Galilea, Judea, Jerusale icacuumijeti asaaciniumo. Jaamofeenevi Moocaani mitya ifusucafetehicauhi iguihuvamoco ubuheesunofenedi. ¹⁸ Jaanaa gaseumo saatoho gaifiimi id#no isifañ#uboco cigaijjeri ihii#moro fañoojav# ij#hacumoro Jesu imefeene ifaduqui moonihicaurumo. ¹⁹ Jaarumo ijcafetequi imoonicuuruhi sihidi miyaminaama eteteciniunegui caamo ufuumoro iniibahucuco afaayiciumoro iguihuvauboco icigaijema caamoti niitusumo miyaminaa uufocodi. Jaamoro Jesu imefeenevi faduumo. ²⁰ Jaano diito miyaavogoco Jesu aatyimeuboro iguihuvauboco nuubo: Miyaminaafi, dihimiti ico buusucafutucuuhi, nooboro.

²¹ Jaanoco uguubuumoro fariseomi, caatiniminaa icamo ticovauhi esamaaiumo: ¿M#joho jaani jilli onoboro Moocaanico ihii#maari imitino omoon#bo? ¿M#joho imitico buusujitirahi? Saafiuro Moocaani imitico buusujirahi, noomoro.

²² Jilli noomoro esamaaiunoco Jesu agaajaciuboro nuuhi: ¿Coll#hi am#hai tolli mehesamaahi? ²³ Fameediro it#h#runoco dihimiti imibachucafutucuuhi neehi, tolliro bu gañiivoobo, d#go onono. ²⁴ Jaaneguiiha am#haico gaajasuji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo jiinjehallivi imiti imibachu mityama iicanoco, nooboro.

Jaadi nuubo id#no isifañ#uboco: Ico neehi, gañiivo. Jaaboro dicigaijjeque d#ci#bo, fuucu diijajaago, nooboro.

²⁵ Jaasumiro id#no isifañ#ubo gañiivuuhi diito imefeenevi. Jaaboro icigaijjeque toonohallivi is#ucinihicaunoco #ci#uboro fuucuubo iijajaago Moocaanico imooboro. ²⁶ Jaaneri famooro ajabafituumoro Moocaanico imehicaumo. Jaamoro sihidi iigutumoro nuumo: Jaachiji mahatyimehi aivo ajabafiranoco, noomoro.

Jesu Levico Coovahi.

(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

²⁷ Jaanobuunati Jesu fuuhi impuesto jaadusuminaafi Levi onobojaago, ajaadusuhicaumañeri g#ciniba icauboco nuutuubo: Tadyojicuti disaa, nooboro.

²⁸ Jaanegui Levi fuuhi Jesuma paryi fanoocoro toonovi ejeevesuuboro.

²⁹ Jaanegui toonobuunati Levi Jesudi eetavuuhi iijafaño guiraa#baimoco. Jaanaa sihidi saatoho impuesto jaadusuminaa imachuqui g#cinin#cin#uhi diitoma, bu sihidi

saatoho miyaminaa icano. ³⁰ Jaanoma iicamo fariseomi, caatiniminaa icamo Jesu jibogominaaditi imitino iimaauhi: ¿Collihi amihai mamachuhi, mahaduhi icano impuesto jaadusuminaama, bu saatoho imiti miyaminaa icamoma? noomoro.

³¹ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Imimo iguihuvatimo taabuminaafico imogotatihi. Jaanoti iguihuvamoro imoyicifihi taabuminaafico. ³² Jaabadiro uujohe imino icahi onoomoco cuuhuvaqui saahinitihi. Imifiitimegui saahi iimiti ifico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutimo Aigafinohallivi.

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

³³ Jaanegui diito Jesuco dilluuhi: ¿Collihi jana Jua jibogominaa, fariseomi jibogominaa icamo machutimo aagamoro sihidi Moocaanima iimaahicamo? ¿Jana milliti dita machuhicahi, aduhicahi icano? noomoro.

³⁴ Jaanegui Jesu ooviciuboro iimusuuhi: Taabava jibaimovi oovicihi. ¿Nacu amihai taabava jibaimojaa mucuuhuvamoco machusutimo mahaigasujirahi tojaabo icanaaca? Tobadi tajibogominaama icahi. ³⁵ Jaanoti icajinehiica diitediti uco udumiticijino. Jaadi jari idasuno iicaneri aigajimo, nooboro.

³⁶ Jaaboro diitoco bohono Moocaani jibogoco ijibeguequi jilli ohooviciuboro nuubo: Mihaiñooba aivo bochehu gaachehuti quiticitatihi eedechehuco imaahuniqui. Jaanoti tolli imooniruva bochehu icaruno eedechehubadi icacujiruno. Jaanomaryo bobaryu eedechehufañoti imijitirahi. ³⁷ Jaabadiro bofaihu aivofaihuco asimi meehe eetavota eedejutafañ mificutatatihi. Jaanoti tolli momooniruva tofaihu tujutaco ejerucaruneri fatyejirahi. Jaaneri tofaihu, tujuta icano gañicafetejirahi. ³⁸ anegui bofaihuco bojutafañ mificutahi. Jaano fanoociro imino ficucafetefihi.* ³⁹ Siino nuubehiica: Eedeefaihuco aivofaihuco aadumo, bofaihuco imogotatihi: Eedeefaihu aivofaihu imihi, noomoro.†

6

Jibogominaa Ichi Arrozbadi Ejeevano Trigo Onoonoco Jaguisifucusumi.

(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

¹ Safoono Jesu jaguisifucusumi basutaanofeenedi i gooboro feehicauhi. Jaanaa ijibogominaa trigo noovataco icimoro feehicauhi. Jaamoro ifagañooco ihuseneri iquichecimoro

* **5:38** Jilli Jesu nuuhi eedeejibogoco mejeevesumoro bohono jibogocoro meheetaveji. † **5:39** Jilli nuubo eedeehifico mihimogomoro bohono ifico mihimeguejitinoco.

ifagaañoooco machuhicauhi. ² Jaanegui saatoho fariseomioto diitoco dilluuhi: ¿Collíhi amíihai mududícamaaihi jaguisífucusumi momoonítatinoco? noomoro.

³ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Jana amíihai magaa-jatíhiica aamefa onoonoco, safoono David diiboma iicaumo ajebama icamoma omooníunoco? ⁴ Míiro Moocaani iijafaño ufuuboro jeecívo maahunoco ícúuboro machuubo, jaaboro bu tollíro aciubo diiboma iicaumoco icano. Toono Moocaan-íco ejeecívucuuno maahunoco idímoro sacerdotemí machu-jirahi, nooboro.

⁵ Jaadi bu tollíro nuubo: Jaguisífucuco mityano mehesicíníhi. Miyaano tollíru. Jaaruno janaaníci uujoho Miyamínaafíbadí Ifíivuubo mityahi, nooboro.

Ihuse Ifíigatyuubo.

(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶ Jaadi sífoo jaguisífucusumi Jesu sinagogajafaño ufu-uboro tícovauhi miyamínaaco íjúbogoobo. Jaanaa icaubo saafi miyamínaafi imiyanaagohuse ifíigatyuubo. ⁷ Jaanaa caatinímínaa, fariseomí icamo ífínícíhícauhi Jesuco: ¿Naa jaguisífucusumi buheesujíibo? noomoro síibadí íicanohallítí díibohallíví íhíímaaquí.

⁸ Jaamo tollí eesamaaiunoco agaajacúuboro íhuse ifíigatyuuboco nuubo: Gañíívoobo jooono díitofeeneví dulleeve, nooboro. Jaaneguí díibo agañíívuuboro feeneví julleeveuhi. ⁹ Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Ene amíihaíco dílluji: ¿Jínejeque Moíse tajúbauhi jaguisífucusumi momooníquí íímínoco, nacú íímítínoco? ¿Mubuheesunoco, nacú mígujénínoco? nooboro.

¹⁰ Jesu íhuufocorí íicaumoco fahígovaco emeeciúuboro nu-ubo íhuse ifíigatyuuboco: Díhuseque fallíríhícaru, nooboro.

Jaaneguí díibo afallíríhícaruuneri díibo use ímituuhi. ¹¹ Jaaneri saatoho síhídí sífíratuuhi. Jaamoro sanomíro dí-lucasíhícauhi: ¿Míllí ííne momooníjíráhí? noomoro Jesudítí.

Jesu Ícíhí Mínísumínaatí Fahuseecí Motíhítí Míímísíicí Ídííno.

(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹² Jaasumí Jesu fuuhi ífabájíago Moocaanímá íhíímaaquí. Jáabo ícauhi fucuhachuta cígatííbo Moocaanímá íhíímaaaboro. ¹³ Jaanaa meseseveudí coovaubo íjúbogomínaaco. Jaamotí ícúubo fahuseecí motíhítí míímísíicí ídíímoco. Jaamoco momoníubo mínísumínaatí.

¹⁴ Jaamo momono jíno Símon ícaruuboco Pedrotí omomoníubo, André onoobo Símon nahabo, Jacoobo, Jua, Felipe, Bartolome, ¹⁵ Mateo, Tomas, bu Jacoobo Alfeo onoobo

achi, bu Simon onoobo cananistamioobo, ¹⁶ Jacoobo achi Juda, bu sajuda Iscariote onoobo Jesuco aaciujiiho icamo.

Jesu Sihidi Miyaminaaco Jibeguehi.

(Mt 4.23-25)

¹⁷ Jaamoma Jesu togaji nigaciti iniituuboro nametije iicaumaño ijibogominaama fitafutuumo, tolliro bu sihidi fahigovao miyaminaa icauhi, Judea jiiñjeo miyaminaa, Jerusale miyaminaa, Tiro, Sidon icano muuajinioto icamo. Jinoodimo gaseuhi Jesu ijico uguubunivauumo, bu diitoco iguihuvanoti ibuheesuqui icano asaaumo. ¹⁸ Iimitino ijima iicaumo tolliro buheesucafetehicauhi. ¹⁹ Jilli famoova Jesuco idudiciqui moonihicauhi famoovaaco imityari ubuheesuhicauneguiha.

Imo Imo Mihicano, Idaasuno Mihicano Icano.

(Mt 5.1-12)

²⁰ Jaanoma iicaabo Jesu ijibogominaaco nuuhi: Imicani amihai Moocaanico mihimogomo mihidaasufimaño. Jaamaño amihai Moocaani aivojifaño mihicaji.

²¹ Imicani amihai jisumi Moocaanico magaañanoco aivo mihimogomo. Jaanegui ufucu imo imo mihicaji.

Imicani amihai jisumi mataacasimo. Jaarumo ufucu imo imo mihicaneri mejebacasiji.

²² Imicani amihai mihicahi miyaminaa amihaico ijihavesumi, buhi amihaico agañsumi, amihaiditi imitino ihiimaasumi, amihai momoco iimitinobadi ijihavesumi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo momoco imiyaavogonohalliti. ²³ Jaasumi mihimibaivomoro imo imo mihicacu guiraano amihai jaadama niquejefaño mihicajineguiha. Tolliro tuucuumijeo eedeetemihai Moocaani iimaaminaaco idaasuno moonihicauhi.

²⁴ Jaanoti idaasucani amihai mihicaji sihidi minihbamivamo, amihai imino imo imo jisumiro mihicacuumo.

²⁵ Idaasucani amihai jisumi mutuvacinimo, ufucu sihidi mahajebavajimo.

Idaasucani amihai jisumi mejebacasimo, ufucu idaasuri mataacasijimo.

²⁶ Idaasucani amihaiji, amihaiti famooro miyaminaa iminoono ihiimaasumi. Bu tolliro diito eedeetemihai imiti jibogominaaditi: Imimo, noomoro iimaahicauhi.

Mominaaco Magaijino.

(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ Jaanoti amihai uco muguubunimoco neehi: Amihai minaaco magaiji. Imino momooni amihaico ijiheguemeque. ²⁸ Imino monoo amihaico imitino

onoomoco. Moocaanima mihiimaa am#haico imitino onoomohallivi. ²⁹ Jaanoti saatoho am#haico, am#hai ime saanaago imeti agabavacuhachijji tolliro saanaago imeque mahaci tolliro bu igabacuqui. Jaanoti saatoho am#hai caamoojaco udumit#cihachijji, bu tolliro am#hai sacoco mahaci isatyequi. ³⁰ Jilli daaci cajaanoyohacho ico siinoco idillumoco. Jaanoti bu sita diinoco #cicuunoco dihiimaasucudino. ³¹ Am#haico sita imino omooninoco mihimogobadi, sitaaco imino momooni.

³² Jaanoti am#haico agaijimocoro bu magarihachijji, ¿coyomo imi fine toono? Jilli famoova tolli moonifihhi, iimifitimo bu tolliro moonifihhi icano. ³³ Jaanoti bu am#haico imino omoonimocoro, imino momoonihachijji, ¿coyomo imi fine toono? Tolliro bu iimifitimo tolli moonifihhi. ³⁴ Jaanoti: Diitoti siinoco iciqui, noomoro siinoco mahaci hachijji, ¿coyomo imi fine toono? Tolliro bu iimifitimo iimitimoco siinoco acifihhi; Diitoti siinoco mihiciqui, noomoro. ³⁵ Jaanoti am#hai, am#hai minaaco magari, sinehejeque diitoco mahaci: Diitoti siinoco toono jaada mihiciqui, nootimo. Jaachijji guiraa-jino am#haico niquejefañõ ajaaduno. Jaamo Moocaani caamovohi iicaabo seemeti mihicahi. Jaabo diibo tolliro imino moonibo famoocoro, bu aacinohallivi cahacisutimo iicahicarumoco, iimitimeheje iicarumoco icano. ³⁶ Jaanegui am#hai sitaaco mihidaasugo am#hai tahe Moocaani iicabadi.

Am#hai Sitaaditi Imitino Mehesicinimoro Mihiimaadino.
(Mt 7.1-5)

³⁷ Sitaaditi imitino mehesicinimoro mihiimaadino, jaachijji Moocaani am#haico tolliro neejithi. Sitaaco iimitico meneedino, jaachijji Moocaani am#hai imitico neejithi. Sifima mihibacasinoco imino mihimibachucasi am#hai imitico Moocaani ibuusiqui. ³⁸ Sitaaco siinoco mahaci. Jaaneguiha am#haico bu Moocaani tolli aciji; illegucufañõ imino oovic#boro, imino gatyuuci cuhufono cab#ic#boro tetecuuboro. Jaanoti am#hai sitaaco mohoovobadiro Moocaani am#haico eeveji, ³⁹ nooboro Jesu jilli oovicuhi: ¿Nacu ihaall#ma achahaaboco bu sifi ihaall#ma achahaabo si#guejirahi? ¿Nacu famisicro ifapaajefañõ aquetetejitirahi? ⁴⁰ Jaabadiro cajaanoyo miyaminaa ij#bogominaafi janaanici jeevatathi. Jari ij#bogonoco iimivucuudi ij#bogominaafibadi jeevajirahi.

⁴¹ ¿Milli jaabo dinahabo aall#fañõ iicano beevagayicoro daatyimeebe, dihaall#fañõ cutuucidino iicanoco daatyimetihhi? ⁴² ¿Milli jaabo dinahaboco neejirahi: Tañahabo, ene ico dihaall#fañõ iicano beevagayico iciqui, neejirahi dihaall#fañõ cutuucidino iicanoco daatyimetibo? Tajeebi imihhi, nooboro sitaaco abañifibo, iticoni dihaall#fañõ

iicatuucico dñici. Jaadi jari imino daatyimeji dinahabo aallifaño iicano beevagayico. Jaadi diiboco adaamusuubo gaññji.

Imohoco Inoovatatiro Magaajatahi.

(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Chahaho imoho iimiho iimitinoco onoovaho. Jaabadiro chahaho iimitiho iiminoco onoovaho. ⁴⁴ Jaamaño inoovatatiro siyomo imohonoco magaajatahi. Jariimiho añaajebaco noovajitirahi. Tolliro sisimicoohai baacuhico noovajitirahi. ⁴⁵ Jaabadi iimihuseebe iiminocoro neefihi miyaano ijeebifaño iicamaño. Jaabadiro iimitiibo imitino iimaanicihi, ijeebifaño iimitino iicamaño. Jaamaño iijiri ihiimaano ijeebifaño agahaficininoti saahi.

Iija Tano Eetavovi Oovicino.

(Mt 7.24-27)

⁴⁶ ¿Collihi amñhai uco: Aivojñbo, Aivojñbo, monoomoro uujoho onoonoco meheetavehicitahi? ⁴⁷ Amñhaico neeji: ¿Jinejebadi fine jeevaabo tajaago asaaboro uco uguubuuboro uujoho atajñbanoco eheetavoobo? ⁴⁸ Fine saafi miyaminaafi iijaco eheetavuubobadi iticoni seediubo faicuvano. Jaadi tanoco nicuubo guisibanohallivi. Jaanobuunati teehi amachituuno inifaihu sefano toojaco icihiniurahi. Jaaruno toojaco maryibasuuutihi, guisibanohallivi kuhufono tano inicucinumaño. ⁴⁹ Jaanoti uco guubucuruubo uujoho atajñbarunoco omoonitiibo jilli jeevahi; ticovono iijaco jiniigaibaahohallivi cahajino ificuubobadi jeevahi. Jaaja teehi amachituuneri inifaihu toojaco sefano icihiniuneri tooja acutuuhi. Jaaneri tooja paryi imivocafutuuhi ifnija.

7

Jesu Buheesuhi Romanomi Amocasiminaa Aivojñbo Cojiminaafico.

(Mt 8.5-13)

¹ Jaadi Jesu miyaminaama ihiimaahicaunobuunati fuucuubo Capernau cuumivi. ² Jahi icaubo aivojñbo romanomi oobo. Jaabo icojiminaafico sihidi agaijñbo guiuhuvauhi. Jaabo niinovacuuhi. ³ Jaabo ihaivojñbo Jesuti ihiimaanoco uguubuuboro judiomifeenet iquillahutoco galuubo Jesuco ijñbeguetequi asaaboro diibo jeevivominaafico ibuheesuvaqui. ⁴ Jaamo Jesujaa ufuumoroto covauhi diiboco onoomo: Romano aivojñboco daamusu, aivo imihuseebe ⁵ muucuumico aivo gaijñbo. Jaaboro mñhaidi sinagogajaco eetavusuhinñbo, noomoro.

6 Jaanegui Jesu diitoma fuuhi. Jaamo fiitivucunaa romano aivoj#bo saatoho inahabon#minaaco galluuhi Jesuco ineetequi: #joho Aivoj#bo, jaafa icacuuno sihidi jeevahi jaabo ijafa#o asaajiruno. 7 Cono bu uuro dijaago ico #citoobo foonova. Jaaneguiha saat#boro tahigotiro dinoo. Jaaneri tacob#minaafi buheeji. 8 Uujoho bu icaruubo aivojito taj#baguino icahi. Jaabadiro bu amocasim#naahall#vi uujoho aivoj#boti icahi. Jaamoti saato#hoco: Difoo, unuusumi foon#cimo. Jaamoti saato#hoco: Disaa, unuusumi saan#cimo, tolliro tacob#minaafico: Siinoco deetavo, unuusumi eetavon#ci#bo, nooboro.

9 Jaanoco Jesu uguubuuboro sihidi jabafituuhi. Jaaboro diibo doj#cuti sihidi asaamoco emeeciuboro nuubo: Miyanotiro aivo Israel cuumim#naa icarumofa#o aty#metihi jaani janaan#ci miyaavogoco, nooboro.

10 Jaamo ihaivoj#bo agalluumo ijajaa doj#cuv#ro uhuumi-umo aty#meuhi icoj#minaafi ubuheetecunoco.

Jesu Buheesuhi Fibaijigo Achico.

11 Jaanobuunati Jesu fuuhi Nain onoocuumijaago. Jaaboma feehicaumo ij#bogom#naa, sihidi miyam#naa icamo. 12 Jaabo tuucuumiti ifiit#vuubo aty#meuhi chuumuhuco ic#tequi asatyumoco fibaijigo seemene id#boro iicaubo iguijeveuboco. Jaagoma sihidi tuucuumio miyam#naa fuuhi. 13 Jaagoco Jesu aaty#meuboro idaasuguuhi. Jaaboro diigoco nuubo: 14 Taajirahana, nooboro ichuumuhujaa ufuuboro tuuhuco dud#icituubo. Jaasumiro tuuhuco ih#bi#umo julleecamaaiuhi. Jaanegui Jesu ichuumuhuco nuuhi: Sicafehi, ico neehi: #Ga#iivo! nooboro.

15 Jaasumiro uchuumucuubo aga#iivuuboro cas#vuuhi. Jaaboro iimaacuubo. Jaaboco Jesu siino seejico aci#uhi. 16 Jaanoco aaty#meumo sihidiro iguiumoro Moocaanico imehicauhi: Sihidi jeevaabo aivo Moocaani iimaam#naafi m#hai#i jafevehi, noomoro. Bu neehicauhi: Moocaani saahi iicumico itaajasuqi, noomoro.

17 Jaanoco guubuumo pary# Judea jiinj#eri ihall#di iicaucu-umineri Jesu omoon#unoco.

Jua Nitim#naafi Agalluumo. (Mt 11.2-19)

18 Jaamo Juama iicahicaumo diiboco pary# j#bugucuuhi Jesuditi. Jaanegui diitoti miim#si#citi ocoovauboro, 19 Jesujaa galluubo idillutequi: #Naa miyaano #joho oono Cristo asaaji-ibo? #Jaanoti diibo iicat#hach#iji sifico iteemequi? 20 Jaanegui Jua agalluumo Jesujaa ufuumoro nuuhi: Jua Nitim#naafi

miihaico galluuhi ico midilluqui: ¿Naa miyaano ijoho oono Cristo asaajiibo? ¿Nacu sifico meteemeji? noomoro.

²¹ Jaamo diito diibovi ifutuunaaca Jesu buheesuuhi sihidi miyaminaaco iguihuvanoti, iimitino ijimiti icano, tolliro aatyimetimehejeque ihaallinoco imitusuhicaubo. ²² Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Mofoo. Jaamoro Jua Nitiminaafico mijibogo mahatymeneque, muguubunoco icano. Mijibogo milli aatyimetimo atymeneque, igotimo iguehi, ifoojohoma iicamo buheesucafetehi, inohojino uguubutimo guubucuuhi, iguijeveme siino buheesucafetehi. Jaanoti idasufimoco taajasujibogoco jibeguehi. ²³ Imicani icajiibo uuvi iimitinoco aatyimetiboro imiyaavogoobo, nooboro.

²⁴ Jaadi Jua Nitiminaafi agalluumo ufuunobuunati Jesu miyaminaaco Jua Nitiminaafiditi nuuhi: ¿Jinejeque amihai memecijeuhi sicaihigovi? ¿Saafi noofaijicuco guibuhuba ebebehinobadi iicatiboco, eti? ²⁵ ¿Nacu, jinejeque memecijeuhi? ¿Saafi miyaminaafi iminoono gaachehunofaño jiciniuboco? Jilli icautino. Amihairyo magajahi iminoonofaño ijiciniimo aivojito iijanofaño icanicahi sinehejeri imo imo iicamo. ²⁶ Jaanoti ¿jinejeque nacu memecijeuhi? ¿Nacu Moocaani iimaaminaafico? Jiihi, miyaano, saafi janaanici Moocaani iimaaminaa janaanici ejeevaabo. ²⁷ Diibo Jua, diiboco tahimega agalluujinoco Caatinahaamefaño jilli onoobo:

Uujoho tajibogominaafico, dihimegavi galluuhi, dihimega jiihaico iimibachuqui.

²⁸ Amiihaico neehi: Paryicino miyaminaafeenetichahamo Moocaani iimaaminaa Jua Nitiminaafi janaanici iicamo: Jaarunofaño jisumiti sihidi ejeevatibo Moocaani aivojifaño Jua janaanici sihidi jeevahi, nooboro.

²⁹ Jaanoco paryi miyaminaa impuesto jaadusuminaa icamo Jua nitico agaayiciumo miyaavuguuhi Moocaani tajiba miyaano iicaunoco. ³⁰ Jaarunaa fariseomi, caatiniminaa icamo Jua nitico agaayicutimo tihisuuhi Moocaani iimuguuboro diitedi omoonujirunoco. ³¹ Jaanoma iicaubo Aivojibo Jesu nuuhi: ¿Jinejevi fine jisumio miyaminaaco ooviciji? ¿Jinejebadi fine jeevamo? ³² Jiihi, jilli fine ooviciji oono seme goohasinovi acasivomo abañamaaimoro igataavominaaco ocoovadiinamaainicimobadi jeevamo: Amihaidi siruuco miguisicuurahi. Jaarunaa mihimogotihimagaaseneque, noomo. Jaanegui idasujijeque taca mamasivaqui, noomo. Jaarunaa mihimogotihimagaaseneque, noomo. ³³ Jaabadi iicamo Jua Nitiminaafi saauhi machutiboro aigafiibo, aivofaihuco adutibo icano. Jaaboco amihai

iimitino ijima iicaabo meneehicauhi. ³⁴ Jaanobuunati saahi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo amachuubo, aaduubo icano. Jaaboco amihai uco meneehicahi machuffiibo, aduffiibo impuesto jaadusuminaa, imitiminaa icamo gataavominaafi uco meneehicahi. ³⁵ Jaarunaa Moocaani gaaja miyaano icano gaajacifafetehi diiboco gaajamofañodi, nuubo.

Jesu Icahi Fariseomioobo Simon Ijafaño.

³⁶ Jaanaa saafi fariseomioobo Jesuco coovauhi diiboma imachuqui. Jaanegui Jesu jaahе ufuuboro imachuqui casivuuhi. ³⁷ Jaanaa saafigo gaigo tuucuumiogo imitino icahicaugo Jesu Simon fariseomioobo ijajaa amachutuunoco agaajaciugoro saaugo, alabastro paaje gatyuuci dñriba imono facicisucinifaihuma. ³⁸ Jaago taagoro Jesu tihai cojivi iminifutuugoro ticoniugo Jesu tihaiñoco ihaalli tofaihuneri ejeesugo. Jaagoro imeebaiguiri ifilluugoro totihaijeque ninñichicaugo. Jaadi ifacicifaihuco toonohallivi tucaruugo. ³⁹ Jaanoco, Jesuco ucuuhuvaubo ifariseomioobo aatyimeuboro esamaaiuhi: Jaani miya, Moocaani iimaaminaafi iicaruva gaajajiruubo mñjoho diiboco coyomo miyaminaago ududñcinoco mñro diigo imitino iicafino gaigo, nooboro ijeebñfañodi.

⁴⁰ Jaanegui Jesu ifariseomiooboco nuuhi: Simon enecau ico siinoco neequi, nooboro.

Jaanegui ifariseomioobo iimusuuhi: Dinoo, jñbogominaafi, nooboro.

⁴¹ Jaanegui Jesu nuuhi: Miimisiicico saafi nihibamico aaciunoco debehicauhi. Saafi debeuhi sahuse boogava ticovovi. Jaanoti saafi debeuhi cincuentadi aameva icano. ⁴² Jaarunoco diiboco ajaaduutinoma iicaubo famisicicoro ideudaco jeevesucuui. Ene uco dinoo; ¿Naa cajaanì fine diitìsiti janaanì diiboco gaijhi? nooboro.

⁴³ Jaanegui Simon diiboco iimusuuhi: Fine janaanì guiraano edeburuubo, nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jñhi, jahi, ⁴⁴ nooboro diigoco emeciuboro Simonco nuuhi: ¿Naa daatyimehi jaamoco? Uujoho diijafa saarahi. Jaaruuboco nifaihuti daacitìhi tatyhaico nitiqui. Jaanoti jaamo gaigo uco tatyhaico ihaalli tofaihuri nitìhi. Jaagoro imeebaiguiri filluugo. ⁴⁵ Uco ninñicitìhi. Jaanoti diigo agasetiro suufenitìhi tatyhaico ininñicigo. ⁴⁶ Uco deesutìhi facicifaihuri taañigaico. Jaanoti diigo dñriba facicìnoco tatyhaico jeesuhi. ⁴⁷ Jaanegui ico neehi: Sihidi iimitico ubuusucuuneguiiha uco sihidi agaijñofenedi gaajacafotono. Jaanoti saafico ajashunoco uujoho ubuusubo ajashuno uco gaijhi, nooboro.

48 Jaadi diigoco nuubo: Dihimitico ico buusucuuhi, nooboro.

49 Jaanaa saatohoco diiboma ucuuhuvaumo igiciniumañoti ticovauhi onoocasiumo: ¿Mijoho fine jaani imiti icarunoco ubuusuubo? noomoro.

50 Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Taajasucafutucuuhi imiyaavogomaño, sajeebii fuucu, nooboro.

8

Jesuco Aamusuhicaumo Gaigoomi.

1 Jaanobuunati Jesu faacuumivari feehicauhi jibogooboro acihicauhi Moocaani aivoji iijico. Jaaboma icahicaumo motihaiti miimisiiçidimo iminisuminaa. 2 Tolliro bu saatoho gaigoomi diiboma gataavehicauhi diibo, diitoco iimitino ijimiti, iguihuvati icano ubuheesuhicaumo. Jaamofeeneri icaugo Maria Magdalena onoogo. Jaagoti sahuse juugahuseti miimisiiçi icano iimitino ijimi ihiinuugo; 3 tolliro Chuzo Herode kojiminaafi taaba Juana onoogo, bu Susana onoogo icano, bu sihidi saatoho diitoco amusuhicaumo inehejema iicaumeheje.

Basuminaafivi Ohoovicino.

(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

4 Jaasumi sihidi miyaminaa faacuumivati saahicauhi Jesuco emeecivamo. Jaamo sihidi iigaivuumoma iimaahicaubo siinovı ooviciboro nuuhi: 5 Saafi basuminaafi fuuhi abasutuubo itoogaiñoco. Jaabo basuuboro ufuuno samañoono acutuuhi jiihaifaño. Jaanoco quicuhicaumo, bu jaanoco joomi asaumoru machuuhi. 6 Jaanoti samañoono acutuuhi guisihallivi. Jaano ihiinuuruno chuumuuhi amaiutimaño. 7 Jaanoti samañoono aifuuhi jarimihoonofeenevi. Jaaruno toonoma sano ihiinurunoco ijariimi macanisuuhi toonohallivi ujusiuneri. 8 Jaanoti samañoono aifuuhi iimino jiiñjevi. Jaano ifiivuuno sihidi noovauhi ciendigaiva ticovovi.

Jilli nooboro Jesu sefano nuuhi: Amihai nohojima mihichachiiji muguubu, nooboro.

Jesu Jibuguuhi Milliti Tolli Ohoovicinoco.

(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

9 Jaanegui diiboco ijibogominaa dilluuhi: ¿Milli eneejirunoco tolli dohoovicihı? noomoro.

10 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amihaico imino Moocaani aivoji agaajaratinoco gaajasuhicahi. Jaanoti sitaaco siinovı ooviciboro uujoho neehicahi. Jaamo emeecirumo aatyimetimobadi iicaqui. Bu oovicihı jaamo uguubucuurumo guubutimobadi iicaqui.

Jesu J#ibuguuhi Jilli Eneejirunoco Ohooviciunoco.

(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

¹¹ Jilli eneejiruno toono: Itoogaiño Moocaani iiji, eneejiruno. ¹² J#ihaifaño ahaacotono onoono: Saatoho uguubucuurunoco Satanas asaaboro ijeeb#ifañoti ichi imiyaavogomoro atajajiruneguiha, eneejiruno. ¹³ Jaanoti guisihallivi aacutuuno onoono: Saatoho imo imo gaay#icirumo imino abacocoovat#imaño jihachutaro imiyaavogomo. Jaamoco iji in#isusumi ejeevesumoro doj#icuviro minifotomo, eneejiruno. ¹⁴ Jaanoti jar#im#ihoonofeenevi aacutuuno onoono guubucuurumo guenenene icatino toonoco macanisuno sinehejejaagoro ijeeb#i icamaño nih#ibami imiguiharo, j#in#ijem#inaa iimogono jaagoviro ijeeb#i icamaño noovasutimo, eneejiruno. ¹⁵ Jaanoti iimino j#in#ijevi aacutuuno onoono imino jeeb#ima icamo imino uguubunicimoro miyaaveguehi Moocaani iijico. Jaamo imino ofoomo imino noovasuhi, eneejiruno.

C#ijigai Mecuvi Ohoovicino.

(Mr 4.21-25)

¹⁶ ¿M#ijoho c#ijigai mecuc#o in#ifutusumoro siineri fabaacutahi, cigai#ijeguiino ficutat#ihi icano? Caamo m#ificutahi toojaco aach#icinofaño ij#icafotomo ihaty#imequi. ¹⁷ Jaabadi# chahano otoovono #fuvusutino iicano, j#isumi agaajaratino ufucu pary#i fanooro foovono gaajacafeteji.

¹⁸ Jaanegui imino muguubu: Diito Moocaani iijico agaay#icimoco siino janaan#ici aciji. Jaanoti toonoco imiyaavogot#iboti dum#it#iciji: Uma icano, unuurunoco.

Jesu Nahabomi, Seeji Icamo.

(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

¹⁹ Jaanaaca saamo Jesu nahabomi, seeji icamo diibo iicauh#igo ifeequi. Jaarumo diibovi #ifutuut#ihi sihidi miyam#inaa iicaumaño. ²⁰ Jaanegui saatoho Jesuco j#ibuguuhi: Diiseeji, dinahabomi icamo jahisi icahi. Jaamo dijaa saajirahi, noomoro.

²¹ Jaanegui diitoco nuubo: Moocaani iijico uguubumoro omoonimo, diito naha gaharubi, tañahabomi icano, nooboro.

Jesu Ll#icaruhi Guibuhuba, Tyuucai Icanoco.

(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

²² Safoono Jesu ij#ibogom#inaama j#icafutuuhi muuaifaño iicauga meenegafaño. Jaaboro diitoco nuubo: Mas#igo onagoojinivi, nooboro.

²³ Jaanegui fuumaaca Jesu imeenegafaño cigauhi. Jaanaa fuumoco guibuhuba sefano ic#iuihi. Jaaneri imeenegafa sihidi n#ifaihu gahafuuihi. Jaaneri imeenega niituurahi.

²⁴ Jaanegui Jesuco aaicusuumoro nuumo: ¡Mojibogominaafi, Mojibogominaafi, miniituucuuhi! noomoro.

Jaanegui Jesu aaicuboro guibuhuba, tyucaai icanoco jibauhi. Jaasumiro illivuumoro paryi sicutuuno. ²⁵ Jaanegui jibogominaaco nuuhi: ¿Milli jana amihai miyaavogo icahi? nuubo Jesu.

Jaarunaa diito iigutumoro jabafiituuhi. Jaamoro dillucasiuhi sanomiro: ¿Mijoho fine jaani? Guibuhuba, nifaihu icarunoco atajibano diiboco: Jii, neehi, noomoro.

Gadarenomi oobo Jimima Iicaubo.

(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

²⁶ Jaanofeenevi ifutuumo gadarenomi jinijevi Galilea jinije cojivi. ²⁷ Jaabo Jesu imeenegati isi iinuubaaca diibojaa saubo tuucuumioobo, sicuti ififaño jimima iicaubo. Jaabo gaachehufañño icacuutibo, jahe icacuutibo chojino iicahigo iicaaboro feehicaubo. ²⁸ Jaabo Jesuco aatyimeuboro diiboguiino memuvuubo gaibaciniuboro, sefano nuuhi: ¿Collihi tajaa saahi, ijoho Jesu Moocaani caamovohi iicaabo Achi? Ico Moocanifañodi neehi: Idaasuno uco moonidino, nooboro.

²⁹ Jilli nuubo Jesu ihijico: Diiboti dihiino, nooboro, atajibahicauneguiha. Fiiva foova ihiji diiboco gaayicihuahi. Jaaneguiha miyaminaa diiboco agaayicimoro jigaiñehiri sisiuhi ihusene, itihaiño icanoco sama iicaqui. Jaarunoco udubaiciuboro ihiji diiboco gaasuhicauhi sihiguehejevi. ³⁰ Jaaboco Jesu dilluuhi: ¿Mijoho dimomo? nooboro.

Jaanegui iimusuboro: Cuumi tamomo, nooboro.

Jilli nuubo diibofañño sihidi iimitino jimimi jicafutuumaño. Jaamo ihijimi Jesuco dilluuhi; ³¹ Moocaani eheetavuuhoji jimico igañiqui iguirahojifaño diitoco gañitibo iicaqui.

³² Jaanaa sihidi faafaimi icauhi ifagajivi amachuumo. Jaanegui ihijimi Jesuco dilluuhi ifaafaimifaño jicafetequi. Jaanegui: Jii, nuubo. ³³ Jaasumiro diiboti ihinumoro ifaafaimifaño jicafutuumo. Jaaneri paryi ifaafaimi ifagajiti imuaifaño aafuumoro paryi macaniumo.

³⁴ Jaanoco ifaafaimi toomominaa aatyimeumoro iigutumoro goovano fuumo ifaacuumifaño buhi iicameheje icamoco jibogomoro. ³⁵ Jaanegui miyaminaa fuuhi: ¿Milli iicano? noomoro emecituumo. Jaamo Jesu iicahigo ifutuumo jimima iicauboco atyimeuhi ihijimima chahacuuboco.

Jaabo Jesu cojivi giciniubo imichehufañño jiciniubo imino icacuuboco. Jaaneri sihidi miyaminaa iguiuhi. ³⁶ Jaanoco aatyimeumo diitoco jibuguuhi, milli jimima iicauboco ubuheesuunoco. ³⁷ Jaanoma iicaumo

gadarenominaa ticovauhi Jesuco agalluumo ijiinijeti ifeequi diibo tolli omoonunoti sihidi iiguimoro. Jaanegui Jesu meenegafaño jicafutuuhi ifeequi. ³⁸ Jaarunaa ihijimi diiboti ihiinuubo Jesuco dilluuhi diiboma ifeequi. Jaarunaa Jesu diiboco tajibauhi ifitafetequi. ³⁹ Jaaboro nuubo: Diijjaa duhumi. Jaaboro paryi diibogo Moocaani ico omooninoco, nooboro.

Jaanegui paryi tuucumiri jibogooboro fuuhi Jesu diiboco omoonunoco.

Jairo Aicigai, Bu Saafigo Jesu Gaachehuco Ududicigo Icano.

(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

⁴⁰ Jaanaa Jesu onagoo muuavi ifutuuboco miyaminaa imo imo gaayiciuhi, paryi diiboco eteemehicaumaño. ⁴¹ Jaanaa gaseubo Jairo onoobo sinagogaja aivojibo. Jaabo Jesuguiino ajavuvuuboro imino diiboco nuuhi Jesu diibo iijajaa ifeequi. ⁴² Idigoro ille fahuseeci motihaiti mificabaci idino icacuugo iguijevecuujineguiiha. Jaanegui Jesu ufuuboma sihidi miyaminaa ufuumo diiboco ijene jimatajeruhicauhi.

⁴³ Jaamofeenevi icaugo saafigo fahuseeci motihaiti mificabaci ticovovi icacuugo tijheheri.* Jaarugo buheehi-cautihi. ⁴⁴ Jaago Jesu bujinagoti asaagoro igaachehujinibaco dudicigo. Jaasumiro diigoco itijoho liviuihi.

⁴⁵ Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Mijoho uco dudicichi? nooboro.

Jaarunoco famooro: Chahano, enehicauneguiiha, Pedro inahabomi icamo nuuhi: Mojibogominaafi, miyaminaa ico fahigovati jimatajerunoco; ¿milli jaabo dilluuihi: ¿Mijoho uco dudicichi? nooboro.

⁴⁶ Jaarunaa Jesu nuuhi: Saatoho uco dudicichi gaajacichi tamityari saatoho ubuheeteneque, nooboro.

⁴⁷ Diigo omoonunoco agaajaciuneguiiha sihidi vivivivi iigutuugoro saauhi. Jaagoro iguiino ememuivuuugoro miyaminaa imefeenevi jibuguugo milliti ududicunoco, jaasumiro ubuheeeunoco icano. ⁴⁸ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Gaha, buheesucafutucuuhi imiyaavogomaño. Sajeebii fuucu, nooboro.

⁴⁹ Jesu ihiimaanaaca Jairo sinagogaja aivojibo iijati saafi asaaboro Jairoco noovauhi: Daicigai guijevecuuihi; Jibogominaafico dihiimaasucudino, nooboro.

⁵⁰ Jaanoco Jesu uguubuuboro Jairoco nuuhi: Diiguetedino. Jilli miyaavogo, daicigai buheejii, nooboro.

⁵¹ Toojavi ifutuudi mihaiñoobaco faño satyuutiibo idimoro Pedro, Jacobo, Jua, diigo caanimisi icamomaryo faño fuubo.

* **8:43** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaanegui taabuminaaco paryi inehejeri jaaduhicaurugo, onoonoco.

⁵² Jaanaa fañoojavi saatoho taacasimoro iimaafivehicauhi diigo iguijeveuneri. Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Mataajirahana, guijevetigo. Jilli cigago, nooboro.

⁵³ Jaarunaa diiboco dejecuumo iguijevecuunoco agaajau-moro. ⁵⁴ Jaanegui Jesu diigoco ihuseti agaayiciuboro sefano nuuhi: Bagocaja, gañiivo, nooboro.

⁵⁵ Jaasumiro diigo ubuheeteugoro gañiivuuhi. Jaanegui Jesu tajibauhi diigoco ihobajaaqui. ⁵⁶ Jaaneri caanimisi sihidijabafiituuhi. Jaarunaa Jesu nuuhi: Miñhaiñoobaco mahatyimeneque mijibeguedino, nooboro.

9

Jesu Galluuhi Fahuseeci Motihaiti Miimisiici Idiimo Ijibogominaaco.

(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

¹ Jaanobuunati Jesu fahuseeci motihaiti miimisiici idiimo ijibogominaaco igaiyiciuhi. Jaaboro imitya, bu iiji icanoco aciubo fanoohimiti ijimihallivi diitoco buhi igavaracuqui, tolliro guihuvaco ibuheesuqui icano. ² Galluubo diitoco Moocaani aivoji jibogoco ijibeguequi, iguihuvamoco ibuheesuqui icano. ³ Jaaboro diitoco nuubo: Jinehejebaco masatyedino mofoomo queseibaco, leegucubaco, duviricubaco, nihibamibaco icano. Caamoojaco miijaaci masatyedino. Sajaamaryo mofoo. ⁴ Coojaavihacho mihifotojafaño mihica, siijafaño, bu siijafaño icatino. Jari tomañoti mofoodi toojati mihiino. ⁵ Jaanoti amihaiico agaayicitimañoti mihiinomoro amihai tihaijaajeguiino jiiñico diitojaa matatacu diitohallivi toono jibogobadi iicaqui, nooboro.

⁶ Jaanegui ijibogominaa fuuhi fahigovadi taajasujibogoco jibogomoro, iguihuvamoco buheesumoro icano.

Herode Esamaaje Mitauhi.

⁷ Jaasumi aivojibo Herode guubuuhi Jesu omoonihicaunoco. Jaaneri sihidijabafihicauhi: Jua Nitiminaafi siino buheetehi, noomoro. ⁸ Jaanoti saatoho neehicauhi: Moocaani iimaaminaafi Elia jafevehi, noomoro. Jaanoti saatoho neehicauhi: Siicijeototi Moocaani iimaaminaafi buheetehi, noomoro. ⁹ Jaarunaa Herode nuuhi: Uujoho du quiticisuuhi Jua nigaico. Jaanegui jana, ¿mijoho jaani diibediti jibocasino uguubuubo? nooboro Herode atyimeguehicauhi Jesuco.

Jesu Machusuhi Cinco Mildimoco.

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

10 Jaamo iminisuminaa uhuumiumo Jesuco jibuguuhi imino moonimoro efeehicaunoco. Jaanegui diitoco satyuubo buhigovi Betsaida cuumi fitino. 11 Jaanoco miyaminaa agaa-jaciumoro diito dojicuti fuuhi. Jaamoco Jesu agaayiciuboro Moocaani aivoji iijico jibeguehicauhi, tolliro iguihuvamoco buheesuhicaubo.

12 Jaanaa mihijicuudi Jesujaago saumo fahuseeci motihaiti miimisiicidimo iminisuminaa. Jaamoro diiboco nuumo: Miyaminaaco galluucu ijaguisitequi, jaamoro imachugui iijano iicahigo jimañovi jinejeba chahahi, noomoro.

13 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Amihairyo diitoco machusu, nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Mihaima chahano, idinoro sahuse maahugayino, bu miimisiici taavaabomisigayici, ¿milli fine mofoomoro machutaati manaaajeteji paryi jito miyaminaadi? noomoro.

14 Jaamo igaifimiro cou cinco mildimo icauhi. Jaanoti gaigoomi, bu seeme icano oovarautihi. Jaanegui Jesu jibogominaaco nuuhi: Monoo icasicamaaiqui cincuentadimova saaje, nooboro.

15 Jaanegui tolli omoonineri famooro casicamaaiuhi. 16 Jaadi Jesu sahuse imaahugayino, itaavaabomisi icanoco agaayiciuboro niquejejaagoco emeciuboro toonohallivi Moocaanima iimaaubo. Jaadi iquisicuuboro jibogominaaco aciubo miyaminaaco diito ihaciqui. 17 Jaanoco paryi famooro amachuumo utuvaumoro imono icauhi. Jaadi ihatyuuvoco ananimumo gahafusuuhi jibaiñoco fahuseeci motihaiti miibaici idinoco.

Pedro Neehi Jesu Diibo Cristo Asaaujiibo Iicanoco.

(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

18 Safoono Jesu Moocaanima iinoro ihiimaahicaudi jibogominaaco dilluubo: ¿Nacu mijohova uujoho iicanoco neehicamo miyaminaa? nooboro.

19 Jaanegui iimusuumo: Saatoho neehicahi: Jua Nitiminaafi. Jaanoti saatoho: Elia neehicahi. Jaanoti saatoho: Cajaanihacho fine sicijeototi Moocaani iimaaminaafi ubuheetebe, neehicahi, noomoro.

20 Jaarunaa siino dilluubo: Jaana amihai, ¿mijoho uujoho iicanoco meneehicahi? nooboro.

Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Hijoho Cristo Moocaani agalluubo, nooboro.

Jesu Iguivejinoco Jibeguehi.

(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1)

²¹ Jaarunaa Jesu diitoco imino faguuhi miñhaiñobaco jibogotimo iicaqui, nuubo. ²² Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo sihidi idaasuno icaji quillahuto, sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo uco jiheveji. Jaamoro gaicaausujimo. Jaaruubo mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji, nooboro.

²³ Jaanobuunati famoocoro nuubo: Cajaanihacho tadyojicuti asaagoobo difi gajico ajabajeveebere tadyojicuti fafucuvaaciviro isaaqui ifico idaasuno omoonisujinoco iguitibo. ²⁴ Jaanoti ifico agaijibo, ifico mitasuji. Jaanoti taaguinodi ifico imitasuubo ifico taajasuji. ²⁵ Miñro saafi miyaminaafi paryi jiniñe busumijeque gaayiciruubo. Jaaruubo ijeebico imitasuuboro ifinisuruva, ¿nacu milliti imijiruno? ²⁶ Jaabadi cajaanihacho uuti, tajibogojiti icano unucufeveebeti, tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo nucufeveji guhirubi aivojiri, itoomominaama aivojibobadi asaadi. ²⁷ Miyanotiro amihaiñobaco neehi: Jino mihicamoti icamo saatoho Moocaani aivojico aatyimetinohachuta gujivetimo iicano, nooboro.

Jesu Moocaani Aivojico Ifusuno.

(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

²⁸ Jaanobuunati saaguñiñe nijequeti Jesu fuuhi ifagajijaago Moocaanima ihimaaqui Pedro, bu Jacoobo, bu Jua icamoma. ²⁹ Jaabo Jesu Moocaanima iimaanaaca ihime siibadi minifutuuhi igaachehu sisese minifutuuhi aricuno. ³⁰ Jaabovi jafeveumisi miimisiici gajimisi Moise, Elia icamisi diiboma iimaamisi. ³¹ Jaamisi icauhi imino aricunofeeneri. Jaamisi iimaahicauhi Jesu Jerusalevi iguijeveujinoco. ³² Jaanaa Pedro inahabomisi sihidi cigara aivuurunaa cigatimo icahicauhi. Jaamo atyimeuhi Jesu, bu icojiri iicaumisi icamo imico. ³³ Jaamisi diitisi Jesuti fuucuunaaca Pedro diiboco nuuhi: Mojibogominaafi, Imicani jimaño mihicano. Masii minijeganiqui migaaci, saga icano nijeganoti; ñdi saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano, nuubo Pedro. Jilli onoonoco esiciniñobaco iimaauhi.

³⁴ Jaabo ihimaaunaaca diitoco aimuufai mibaacuui. Jaaneri sihidi igutuumo ihaimuufaifaño iicauneri. ³⁵ Jaanaa guubuumo ihaimuufaifañoti unuunoco: Jaani taseemene agaijibo. Diibo onoonoco muguubunici.

³⁶ Tulli unuunobuunati Jesu iinoro icacuuboco atyimeumo. Jaarunoco diito miico jibogotimo lliivi icaumo.

Jesu Buheesuui Sicafefi Ijima Icauboco.

(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷ Jaano sesevede Jesu Pedromi togajiti niituunaaca sihidi miyaminaa Jesujaa saauhi. ³⁸ Jaamofeeneti saafi Jesuco sefano nuuhi: Jibogominaafi, taseemeneque meeci, idiiboro

uudi iicaaboco. ³⁹ Jaaboco iji agaayiciboro gaibasuhicahi, chuumusuhicahi, iijiri jivaasecuco iinusuhicahi idasuno omooniboro suufenihicatibo. ⁴⁰ Dijibogominaaco nuucurahi buhi igañiqui. Jaaruuboco inisurunofaño iinotibo, nooboro.

⁴¹ Jaanegui Jesu nuuhi: Hi jeedi fine imiyaavogotino miyaminaa jito iimitimo, ¿mihachuta fine amihaiico jaabiciboro icaji? nooboro diiboco: Juugavi daachico siva, nuuhi.

⁴² Jaanegui isivaabo Jesuvi fiitivuunaaca ihiji diiboco jiiñjehallivi agañuboro diiboco chuumusuboro. Jaarunaa Jesu ihijico iibauhi. Jaaboro isicafefico ubuheesuboro caanico aciubo. ⁴³ Jaaneri famooro jabafituuhi Moocaani sihidi ejeevauneri.

Siino Jesu Iguijevejinoco Jibeguehi.

(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Jaanaa famooro Jesu omoonuneri eetyeunaaca nuubo ijibogominaaco: ⁴⁴ Jinooco imino muguubu. Jaamoro majabajeevedino: Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo miyaminaa usefaño acicafeteji, nooboro.

⁴⁵ Jaarunoco ijibogominaa gaajahicautihi diitoco unuurunoco diitedi toovono iicaumaño. Jaanoco diitoco ijibeguequi idillujirumo ñihicuguehicauhi.

¿Cajaani Fine Imiyaabeji? Onoocasino.

(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

⁴⁶ Jaamoro ijibogominaa jenaucasihicauhi cajaani fine diitoti imiyaaboti iicaqui. ⁴⁷ Jaanoco Jesu gaajaciuhi diito tolli eesamaaiunoco. Jaaboro seemeneque icuboro iicojivi ficuubo. ⁴⁸ Jaaboro diitoco nuubo: Taafeenedi jiiisee seemeneque agaayicimo, uco gaayicahi. Jaamo uco agaayicimo, tolliro gaayicahi uco agalluuboco. Jaanoti paryi amihaiifeeneti sihidi ejeevatibo, diibo janaanici jeevahi.

Mominaafi Iicatibo Mojaagodi Iicaabo.

(Mr 9.38-40)

⁴⁹ Jaanegui Jua Jesuco nuuhi: Mojibogominaafi, mihai mahatimehi saafico dimomofañodi ijico agañiboco. Jaaruuboco mihibahi mihaima igotineguiiha, nooboro.

⁵⁰ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Mihibajirahana. Mominaafi icatibo mojaagodi iicaabo, nooboro.

Jesu Iibahi Jacoobo, Bu Jua Icamisico.

⁵¹ Jesu niqnejefaño ufuucujino ifiticuudi quehecuno iminifutuuboro Jerusalejaagovi fuubo. ⁵² Jaaboro ihimega jibogominaaco galluubo. Jaamo fuuhi Samaria jiiñjeo cuumijaago diibo imega ifetejimañoco iimibachuqui.

53 Jaarunaa samaritanomi imuguutihii diiboco toonovi agaayiciuno Jerusalevi ufuunoco agaajaumoro. 54 Jaanoco Jacoobo, bu Jua icamisi aatyimeumisiro Jesuco nuuhi: Aivojiībo, ¿diimeguehi niquejefañoti diitohallivi ciījigaico magalluunoco diitoco ifinisiqui? noomisiro.*

55 Jaarunaa Jesu diitisico emeeciuboro diitisico ībauhi.†

56 Jaadi fuumo siicumijaago.

Jesuma Ufuujirumo.

(Mt 8.19-22)

57 Jaamo jiīhairi fuunaa saafi Jesuco nuuhi: Aivojiībo, īma feejirahi fahigova ījoho ofoohigo, nooboro.

58 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Bajihimi ihojinoma icahi, tolliro joomi ihiicunoma icahi. Jaanoti uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo tañigaico conoovi isiucarujirumañi chahahi, nooboro.

59 Jaadi Jesu saafiico nuuhi: Tadyojicuti disaa, nooboro.

Jaarunaa diibo nuuhi: Jaafahiica iticoni guhirubi iguijevedihivi icidihiiica, nooboro.

60 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaafa tahi diito ifinijitino fiivoma iicatimo iguijevemeque ciīji. Jaanoti ījoho difoo. Jaaboro Moocaani aivoji jiībogoco diibogoco, nooboro.

61 Jaanaa bu sifi nuuhi: Aivojiībo, īma feejirahi. Jaafahi iticoni taajaminaaco fitacuvahi, nooboro.

62 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Miījoho siinojaa ofoomo dojicujaagoco esamaaitatihii imijitiruno Moocaani aivojidi, nooboro.

10

Jesu Galluuhi Setentadimoco.

1 Jaanobuunati tolliro siino Aivojiībo Jesu icuhi setentadimoco. Jaaboro ihimega galluubo miimisiici saaje faacuumivari diibo ufuujihiguehejedi. 2 Jilli nooboro: Miyaano sihidiro basuta onoovano naamucuuhi. Jaarunaa toono dudicamaajeminaa ajashuhi. Jaabadiro sihidi miyaminaa teemehi Moocaanico agaayicijinoco. Jaanegui Moocaanico midillu, dudicamaajeminaaco igalluuqui diitojaago. 3 Jaanegui amiīhai mofoo; Mehesisini, amiīhaico galluuhi oveja seeme jicumifeenedi ofoonicibadi. 4 Lleegucubaco masatyedino. Niīhiamibaco, tihaiipaaje siipaajebaco masatyedino. Miīhaiñooobaco jiīhaivi midillumo

* 9:54 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Elia Moocaani iimaaminaafi omoonubadi, onoonoco. † 9:55 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Amiīhai magaatihii coyomo gaijama amiīhai mihicanoco. Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo saautihii miyaminaa ifinoco finisuqui. Diitoco taajasuqui saauhi, nooboro, onoonoco.

mehecafetedino. ⁵ Iticoni majaanhevejaotoco midillu, jilli: Sajeeb# mihica jiijaaoto, noomoro. ⁶ Jaajaoto sajeeb#ma iicafimo iicahachijji: Amiihai sajeeb#, noomoro midilluno diitoma icaji. Jaanoti achahahachijji amiihaijaagoviro uumijino. ⁷ Saajafañoro mihicamoro mamachu, mahadu icano diito amiihaico aacinehejeque. Jilli dudicamaajeminaafi ijaadaco gaayicitihhi. Iijaneri sijjati, sijjati icano mefeedito. ⁸ Cuucuumivihacho amiihaico imino agaayicitimañovi mihicamoro mamachu amiihaico aacinehejeque. ⁹ Jaamañeri iicamo iguihuvamoco mubuheesu. Jaamoro monoo: Moocaani aivoji amiihaiti fiiticuui, noomoro. ¹⁰ Jaanoti cuucuumivihacho mihifotomoco agaayicitimañovi jahisi mihiinomoro monoo: ¹¹ Amiihai cuumio jiini motihaipaajeguiino ijivonoco matatacuhi amiihai mihimitimo jibogobadi icano. Jaarunaa magaaja Moocaani aivoji amiihaiti ifiiticurunoco. ¹² Amiihaico neehi: Moocaani niinoono ajaadufucu iicasumi, tuucuumi janaanici idaasuno iicaji Sodoma cuumioto iicajino janaanici.

Uguubutino Miyaminaa.
(Mt 11.20-24)

¹³ Idaasucaniji ijoho Corazin cuumi! Idaasucaniji ijoho Betsaida cuumi! icano. Iivi iicabadi aatyimeratatinoco Tiro cuumivi, Sidon cuumivi icano mooniruva sicije iimiti ifiico ejeevesumoro, ifusujirumo idaasuvono gaachehuco ijicamaaimoro, baiguiijiri ejeemere icano. ¹⁴ Jaanoti amiihai, Moocaani niinoono ajaadufucu, janaanici idaasuno iimitinoco magaayiciji Tiro, Sidon icaucuumijeoto janaanicivi. ¹⁵ Jaanoti ijoho Capernau cuumi: Fine uujoho niquejefaño gañiiyicicafeteji, neehi. Jaarunaa guinoviro gañicafeteji guijeveminaa iicahigo, nooboro jibogominaaco nuubo: ¹⁶ Amiihaico uguubumo, uco guubuhi. Jaanoti amiihaico agaayicitimo, uco gaayicitihhi. Uco agaayicitimo tolliro uco agalluuboco gaayicitihhi.

Jibogominaa Setentadimo Uhuumiuno.

¹⁷ Jaamo setentadimo ufuumo imo imo uumiuhi noomoro: Aivojibo iimitino ijimi icarumomaryo miihaico mityagomo dimomofeenedi, noomoro.

¹⁸ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jiihi, ifinicinaaca Satanas niquejefañoti aquetehi sisi anamebanicibadi. ¹⁹ Uujoho amiihaico mityaco acihi jiinimomi, juuvemi icamohallivi miquicuqui. Tolliro paryi iji mityaco miguiinoniqui jaarumo illi icatimo mihicaqui. ²⁰ Jaaruneri imo imo mihicadino.

Idi#noro amiihai momo niq#uejefa#o iicacuuneri imo imo mi-hica, nooboro.

Jesu Imo Imo Icahi.

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Jaasumiro Jesu sihid# imo imo minifutuuhi Moocaani Gaijari. Jaaboro Moocaanico nuubo: Guihi, imino #joho niq#ueje Aivoj#bo, j#in#jeo Aivoj#bo idiicaabo. Jinooco agaa-jafiimoti, eesi#in#imoti icano afatani#boro seemebadi iicamoco dihi#fusuhi. J#hi Guihi, #joho toll# idiimogobadi.

²² Guihirubi uco pary# fanoovaco acihi. M#joho gaajatihi Illico. Idi#boro Caani gaajahi. Jaabadiro m#joho gaajatihi Caanico. Idi#boro Illi gaajahi. Jaaboco Illi miyam#naaco gaajasujirahi, ²³ nooboro ij#bogom#naaco emeeciuboro diitocoro nuubo: Imicani icamo amiihai mahaty#meneque aaty#meme. ²⁴ Am#haico neehi: Ajashutimo Moocaani iimaaminaa, bu aivojito icamo aty#meguehicauhi jino amiihai mahaty#meneque. Jaarumo aty#meut#hi. Guubuguehicaumo jino amiihai muguubunoco. Jaarunoco guubuutimo.

Iimihuseebe Samaritanoobovi Ohoov#ino.

²⁵ Jaanaaca saafi Moise taj#ba j#bogom#naafi aga#i#vuuboro fuuhi Jesuma ihiimaatuubo. Jaabo #furuubo diiboco in#suubo dilluuhi: J#bogom#naafi, #milli fine moon#jirahi ifin#jitino fiivoma icaqui? nooboro.

²⁶ Jaanaaca Jesu nuuhi: #milli naa nacu Moise taj#baco caatin#uhi? #milli nacu meeci#hacahi? nooboro.

²⁷ Jaanegui diibo iimusuhi: Aivoj#bo Moocaanico gaiji pary# diifiima, dijeeb#ma, disefama, dihesamaajema icano: Toll#ro gaiji difiitino iicamoco difibadiro, nooboro.

²⁸ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: J#hi, imino neehi toll# omoon#hachii# ifin#jitino fiivoma diicaji, nuubo.

²⁹ Jaarunaa diibo, Jesuco idilluunoco agaihu#in#uboro siino nuubo: #M#joho nacu tafiitino iicamo? nooboro.

³⁰ Jaanegui Jesu oovici#boro nuuhi: Safoono saafi miyam#naafi fuuhi Jerusaleti Jericojaago ofoocin#jiri. Jaaboco nanivaminaa ahaam#umoro inehejeque ic#umo pary# igaachehunoma. Jaamoro niinovacuboco ejeevesumoro fuumo. ³¹ Jaanaaca saafi sacerdotem#oobo tooj#ri saauhi. Jaaruubo tehesinot#ro emeeciuboro fatyuuhi. ³² Jaanobuunati toll#ro levim#oobo tooj#ri saauhi. Jaaboco toll#ro tehesinot#ro emeeciuboro fatyuubo.

³³ Jaanaa toll#ro Samaria j#in#jeoobo tooj#ri ufuubo diiboco emeeciuboro idaasuvuuhi. ³⁴ Jaaboro diibojaa ufuuboro itujaavonoco taabuubo di#ri#bari, vinofaihuri icano. Jaaboro toonoco isisi#uboro iburrohali#vi ificuuboro satyuubo

icigatonicijafaño. Jaaboro diiboco toojafaño tuumuubo.
³⁵ Jaano sесеvedі isamaritano ufuucuudi toojaooboco
 aciubo mijеeci nihіbajеecico. Jaaboro diiboco nuubo:
 Imino jaanico toomo. Janaanici dinihіbamico diibohallivi
 agañihachiiji uujoho ico jaaduji siino asaadi, nooboro.
³⁶ Jilli oovicіboro Jesu Moise tajіba jіbbogomіnaafico
 dilluuhi: ¿Nanivamіnaafi ahaamiuboco diitoti cajaanі fine
 іdi ifiitinomіnaafi iicanicibadi aamusuubo? nooboro.

³⁷ Jaanegui nuubo: Eti bu diiboco іdaasuguubo, nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Foobo іjoho tolliro didaasugo,
 nooboro.

Jesu Icahi Martami Iijafaño.

³⁸ Jaabo Jesu efehicaubo saacuumivi ifutuuhi. Jaaboco
 Marta onoogo iijafaño gaayiciuhi. ³⁹ Jaago Marta
 inagoma icauhi Maria onoogoma. Jaago Maria Jesuguiino
 acasiivuugoro guubunіchicaugo Jesu onoonoco. ⁴⁰ Jaarunaa
 Marta sihidi sinehejeque omoonіnehejeriro icahicauhi.
 Jaagoro Jesujaago asaaugoro diiboco nuuhi: Aivojіbo,
 ¿nacu daatyimetіhi uuro dudіcamaainaaca tañago ticovono
 iicanoco? Tajіba diigoco uco ihamusuqui, noogoro.

⁴¹ Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Marta, Marta, sineheje
 dudіcamaajejaagovіro idiicamaño dijeebi ico mitahi.
⁴² Jaarunaa icano sanooro imiyaano. Jaanoco Maria
 imiyaanoco gaayicihi mіjoho diigoti udumіticijitinoco,
 nooboro.

11

Jesu Jilli Jіbbuguuhi Moocaanima Mihiіmaaqui.

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Safoono Jesu Moocaanima iіmaauhi samañovi. Jaanoco
 iimivuudi saafi ijіbbogomіnaafi nuuhi: Aivojіbo, mіhaico
 dіbbogo Moocaanima mihiіmaaqui Jua ijіbbogomіnaaco
 ijіbbuguubadi, nooboro.

² Jaanegui Jesu nuuhi:

Moocaanima mihiіmaajisumi jilli meneehica: Moocaani
 niquejefaño idiicaabo, jaafa dimomo imino ijееvadi
 ficucafetehi. Jaafa dihaivoji saahi.* ³ Mіhaico daaci
 machutaati fafucuvaacivіro. ⁴ Jaaboro mіhaico mo-
 himitico buusu, oono bu mіhai, mіhaico imitino
 omoonimoco toonoco mihimibachubadi. Jaaboro
 mіhaico іji inisunofaño gañіsudino, nooboro.†

* **11:2** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaafa dijeebi onoobadi eetavo-
 cafetehi, jiinijehallivi, oono niquejefaño iicabadi, onoonoco. † **11:4** Sahaame-
 faño janaanici jilli ficuumo: paryi iimitinoti mіhaico taajasu, onoonoco.

⁵ Jaaboro ijibogominaaco nuubo: Jilli mohooviciqui; Amihaiti saafi inahaboniminaafima icahi: Jaabo fucufeenevi iijajaa ofooboro neetehi: Tañahabo uco daaci mihicaci, sahica icano maahunoti. ⁶ Saafi tañahabo sihigoti gasehi taajajaago. Jaaruuboco aacijiruno achahaneguiha, nooboro. ⁷ Jaanoco diibova jilli iimusuuhi fañoojati: Lliivi diica; kuhufono guhuga fabaacinihi, taseemema micigacuuhi. ¿Milli bu ico agañiivooboro acijirahi? nooboro. ⁸ Jaanegui amihaiico neehi: Inahabo iicaneguiha agañiivonoco imogotiruubo. Jaaruubo jilli agañiivooboro paryi idilluunoco diiboco acijibo siino dillutibo iicaqui. ⁹ Jaanegui amihaiico neehi: Midilluhachiji amihaiico Moocaani aciji. Bu tolliro miguiinohachiji mahatyimeji. Bu iguhugati mocoova amihaiico ifaayiciqui. ¹⁰ Idilluubo gaayicifihi. Bu tolliro iguiinoobo atyimefihi. Jaabadiro guhugati ocoovaaboco faayicifimo.

¹¹ ¿Nacu cajaatyo, caani iseemene maahuco idillusumi fine guisibaco acijirahi? ¿Nacu bu taavaaboco idillusumi fine jininoco acijirahi? ¹² ¿Nacu bu iiyinoco idillusumi fine juuvehuco acijiruubo? ¹³ Jaamo amihai mihimitirumo, iiminoco amihai seemeque mahacijirahi. Jaanegui Moocaani niquejefañi iicaabo Igaijaco aciji diiboco idillumoco, nooboro.

Jesuco Ijima Icaabo Noomo.

(Mt 12.22-30; Mr 3.19-27)

¹⁴ Safoono Jesu iimitino ijico gañiuhu saafi miyaminaafico iimaasutibo iicauboco. Jaabo ihiji ihinuunobuunati imiyaminaafi iimaacuuhi. Jaaneri sihidi miyaminaa jabafiituuhi. ¹⁵ Jaarunaa saatoho nuuhi: Jaani iimitino ijimico gavaracuhicahi, ijimi aivojibo Beelzebu onoo mityari, noomoro.

¹⁶ Jaanoti saatoho Jesuco inisumo dilluhicauhi sihidi ejeevano niquejeonoco. ¹⁷ Jaarunaa diito esamaajeque agaajaciuboro diitoco nuuhi: Saafi aivojibo miyaminaa ijeevadi saaje udugaacamaaimoro sanomiro imonicasiruva diibo aivoji finijirahi. Tolliro saajaaoto sanomiro igaicaucasiruva finijirumo. ¹⁸ Sabadiro Satanas iyotomaryo imoonicasiruva, ¿milli bu imitya guenenene icajirahi? Jilli neehi, ijimi aivojibo Beelzebu mityari buhi uujoho ijimico agañino uco meneeneguiha. ¹⁹ Jaanegui uujoho Beelzebu mityari agañihachiji, ¿nacu mijoho mityari amihai jibogominaa ijimico buhi gañihicahi? Jaamaño diito amihaiico gaajasuhi amihai sicamañoooco mihiimaanoco. ²⁰ Uujoho idiboro Moocaani mityari ijimico buhi gañihicahi. Jaanoti magaaja amihaiivi Moocaani aivoji agasecuunoco.

²¹ Saafi miyaminaa sefano añijnoma iijaco otomoobo iicasumi ineheje imino icahi. ²² Jaarunaa sifi janaanici

esefaabo asaaboro diiboco iguiinoniboro ihañijnoco dumitiichi toonovi equehecutehicanoco. Jaadi inehejeque iciboro sitaama ifehi.

²³ Jaabadi tajaagodi iicatibo taminaafi, bu tajaagovi igaiyicitibo jilliro fahigovavi gavaracusuhi.

Iimitino Iji Dojicuviro Siino Uhuuminicino.
(Mt 12.43-45)

²⁴ Iimitino iji miyaminaafiti ihiinoobo foonicichi, ifigaimañehejedi ijaguisiqui guinooboro. Jaaruubo aatymecuutisumi esamaahinicibo: Dojicuviro uumiji taajajaago toojati asaahinihigovi, noobo. ²⁵ Jaabo siino uhuumiibo atymehi miyaminaafi jeebico iija imino imibachucinija imino iguijaacinibadi icaaboco. ²⁶ Jaanegui ofoobo siino icitefibo sahuse juugahuseti miimisiiici idino aivo diibo janaanici iimitino ijimico. Jaamo paryi imiyaminaafi jeebifaño ijicafotomoro icafihhi. Jaaneri imiyaminaafi iticoni imitino iicauno janaanici aivo imitino minifetefihi.

Miyanotiro Imo Imo Mihicano.

²⁷ Jilli Jesu nuunaaca saafigo gaigo miyaminaafeeneti sefano nuuhi: ¡Imicani icago ico eseemevaugoro ico ifiivusuugo! noogoro.

²⁸ Jaaneguiiha Jesu nuuhi: ¡Imi janaanici imino Moocaani onoonoco uguubumoro omoonimo! nooboro.

Iimitino Miyaminaa Sihidi Ejeevano Ifusuco Dilluhi.
(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

²⁹ Jaanaa sihidi Jesujaago miyaminaa igaivomoro saahicauhi. Jaanegui ticoniubo ihiimaabo. Jisumio miyaminaa aivo imitihhi. Jaamoro dillumo sihidi ejeevano ifusuco. Jaaruno ifusurajitihhi; idinoro Moocaani iimaaminaafi Jonas ifusuta iicaubadijeji. ³⁰ Jaabo Jonas Ninive cuumi miyaminaadi ifusubadi iicaubadi tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo jisumio miyaminaadi ifusubadi icaji. ³¹ Ufucu Moocaani, niinoono ajaadufucu jisumio miyaminaaco Saba onocuumi jiinjjeo aivojigo agañivogoro diitoco janaanici guinoniji, diigo aivo tehesirunoti Salomon gaajaco iguubuqui asaaumaño. Jaarunaa jino amñhaifeeneri Salomon janaanici uujoho iicaabo icahi. ³² Jaabadiro Ninive cuumiminaa niino jaadufucu agañivomoro jisumio miyaminaaco guinoniji. Miñro Ninive cuumiminaa imitico jeevesuuhhi Jonas diitoco Moocaani unuunoco ijibugusumi. Jaabadiro jino Jonas janaanici uujoho iicaabo jino amñhaifeeneri icahi, nooboro.

*Mofi Imitino, Bu Imino Icano.**(Mt 5.15; 6.22-23)*

³³ ¿Mii joho cii jigai mecuco inifutusunoro otoovohigo ficutatih, guirihilluguiino? Caamo mificutahi fañoojavi ijicafotomo iseseque ihatyimequi. ³⁴ Mii ro saafi ihaalli iimitiibo imino icajitirahi. Jaabadiro saafi ijeebi iimitiibo imihusetihi. Jaabo imitinoguiino icaji. Jaanoti Moocaani ijeebico iimibachuhachiji imihusetijiibo. Moocaani iimogobadi icacujiibo. ³⁵ Jaanegui deesicini: Uujoho imihuseebe, unuuruno dijeebifaño iimitino icadino. ³⁶ Jaanoti paryi dififaño imino, imitino aivo achahahachiji, paryi difi imino ifuvusujino cii jigaimecu ico ifoovori aachicinibadi, nooboro.

*Jesu Fariseomi, Caatiniminaa Icamoco Iibauhi.**(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)*

³⁷ Jaabo Jesu ihimaaunoco iimivuudi, saafi fariseomi oobo Jesuco coovauhi ijajaago imachutequi. Jaanegui Jesu ufuuboro casivuuhi imachuqui. ³⁸ Jaarunaa ifariseomi oobo jabafituuhi Jesu diito tajiiba onoobadi ihuseque nitamaaitiibo amachuunoti. ³⁹ Jaarunaa Aivojibo Jesu nuuhi: Amihai fariseomi minitih guirihilluno, butajene icano allicoro. Jaanoti amihai, amihai jeebifaño gahaficinihi imitino momoonimoro mananivahicanehejeri. ⁴⁰ ¡Gaajaticanimo! ¿Jana nacu magaajatih allionoco eheetavuubo tolliro fañoonoco eheetavuunoco? ⁴¹ Jaanegui amihai jeebifaño iicanoti idaasufimedi mahaci. Jaadi jari paryi amihai ifi imiteji.

⁴² ¡Idaasucaniji amihai fariseomi mihicano! Amihai Moocaanidi fahuseeciti sahaame mahacih menta aameti, ruda aameti, paryi basuta mamachufinehejeti icano. Jaarumo sitaaco imino momoonitih Moocaanico magarijithi. Jinooco jeevesutimo fanoocicoro momoonijirahi.

⁴³ ¡Idaasucaniji amihai fariseomi mihicano! Sinagogajafaño mufuusumi imiyaano icaganocoro mihimoyicifih. Tolliro jihaiñofaño imino amihaiico idillunoco mihimoyicifimo.

⁴⁴ ¡Idaasucaniji amihai caatiniminaa, fariseomi icamo: Moeebi imihi, noomoro sitaaco mabañfiimo! Cihoji toovono iicahojibadi mihicamo. Jaahojihallidi miyaminaa toojico gaajatimo toojihallidi igonicibadi mihicamo, nooboro.

⁴⁵ Jaanegui caatiniminaati saafi iimusuuhi: Jibogominaafi, mihaico eneejiruno tolli neehi, nooboro.

⁴⁶ Jaaneguiiha Jesu nuuhi: ¡Idaasucani amihai caatiniminaa mihicaji! Amihai sitaaco bocinoco mifiisesuhicahi mihañooba ajaabicinoco. Jaamoro amihai jilli usegai sagaibari mududicihatih.

⁴⁷ ¡Idaasucaniji amñhai mihicaji! Moocaani iimaaminaa cñhojinohallico misumesumoro mihimibachunoco meheetavehicahi amñhai eedeetemihairyo agaicaaumo cñhojinoco. ⁴⁸ Jaamo tolli momoonimo amñhaihalliviro mijñbeguehi amñhai eedeetemihai omoonunofañodi mihicanoco; Mñro diito gaicaaui. Jaamo cñhojinoco amñhai meheetavehicahi.

⁴⁹ Jaanegui Moocaani igaajafeenedi neehi: Galluui Moocaani iimaaminaa, Moocaani minisuminaa icamoco. Jaamoti saatothoco gaicaaujimo, saatothoco idaasuno moonijimo.

⁵⁰ Jaamo jisumio miyaminaaco Moocaani ihiimaaminaa tñjoho jaadaco iciji jinije ifiivuunoti jisumivi iicaumoco diito agaisiraicumoto tñjoho jaadaco, ⁵¹ Abel tñjohoti iticonñbo Zacariaco Moocaani ijafaño, Moocaanico ijeeçivequi asimico agaicaaufimañoti iimimecu situvi agaicaaubo tñjohovi njequeenijiibo. Jaanegui amñhaico neehi: Jisumio miyaminaaco Moocaani ihiimaaminaaco agaisiraicumoto jaadaco iciji.

⁵² ¡Idaasucani amñhai mihicaji caatiniminaa! Tuhugari ofoomoro agaajajiruno llaveque mafaatanimoro mijicafototihi, bu ijicafetejirumoco mijicafutusutihi, nooboro.

⁵³ Jilli Jesu diitoco unuunoma iicamo fariseomi, caatiniminaa icamo sihidi diibojaa isifiratuumoro ticovauhi fanoovaco idillumo. ⁵⁴ Ifurumo diiboco siibadi onoonohalliti aivojito imega diibohallivi imitino ijñbeguequi.

12

Uujoho Imihusehi, Noomoro Abañifmohallivi Ijñbogono.

¹ Jaanaaca aivo sihidi miyaminaa iigaivuumo ijene quicucasihicauhi. Jaanaa Jesu iticoni ijñbogominaaco nuuhi: Mehesicini fariseomi juurisutaguiji: Imihusehi, noomoro abañifnoti. ² Aivo chahano afatanicinino, atyimeratino iicano. Jaabadiro chahano otoovono, gaajaratino iicano. ³ Jaamaño amñhai fucu civohi munuuruno cuje sesehigo guubuvusuji. Jaabadiro toovono mecufaño guhugaco mafabaacumoro jaabañogayi mihiimaaruno, coovano noocafeteji iija nijequeti.

¿Mñco Fine Mihiguijirahi?

(Mt 10.28-31)

⁴ Tañahabomi, amñhaico neehi: Mihiguijirahana oono miyaminaa ifico agaicaaufimoco. Jaarunobuunati milli mñnoco moonicujitirumo. ⁵ Jaamoti naha idñbocoro mihigui iguijeninobuunati tolliro ijeebñco cñjigaifaño agaññjiruubo mityama iicaaboco. Diibocoro mihigui.

⁶ Mñro sahusedimo joomico mijeegayñcirono manaa-jenichi. Diito icarumoti Moocaani jabajeevetihi. ⁷ Mñro

paryi amiihai nigai ijeene paryi oovocinicuuhi sajehesari. Jaanegui mihiguijirahana, miiro amiihai sihidi joomi guiraarumo janaanici magaijicafetehi.

Miyaminaafeenevi Jesucristoco: Miyaabo, Onoomo.
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Amiihaico neehi: Miyaminaa imefeenevi uco: Miyaabo, onoomoco, uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo tolliro Moocaani toomominaa imefeenevi: Miyaabo, neeji. ⁹ Jaanoti uco utuunamaaimoco tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo tuunamaaiji Moocaani toomominaa imefeenevi.

¹⁰ Tolliro cajaatyohacho uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubediti imitino ihiimaaruno diitoco buusucafetejirahi. Jaanoti Moocaani Gaijaditi imitino ihiimaamoco toono aivo buusurajitihii jiijehallivi, bu ufucu niquejevii icano.

¹¹ Amiihaico sinagogajafaño fagominaa aivojito icanojaago asatyusumi; ¿Milli fine iimusuji? ¿Milli fine neeji? noomoro gaihuiba mihicadino. ¹² Tollii mihicasumi Moocaani Gaija jiiibegueji milli mihiimusujinoco, nooboro.

Sihidi Niihibamima Icaubo.

¹³ Jaanaa saafi miyaminaafeeneti Jesuco nuuhi: Jiiibogominaafi, tañahaboco dinoo guihirubihivi nehejete uco feenedi ihaciqui, nooboro.

¹⁴ Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu miiijoho uco amiihaihallivi ficuuhi fagominaati niihibami dugaacuminaafiti? nooboro.

¹⁵ Siino nuubo: Amiihai ifiico magaihuini. Jaamoro sihidi sinehejeque mihimoyicidino; Miyaminaafi ifi sihidi sinehejema iicanoti saatihii, nooboro. ¹⁶ Diitoco jilli ooviciubo: Icaubo saafi sihidi sinehejema iicaubo. Jaabo ijiinijeque abasuuno sihidi noovauhi. ¹⁷ Jaanoco aatyimeuboro esamaaiubo: ¿Milli fine mooniji? Chahano aivo tabasuta noovaco ificujiruno, ¹⁸ nooboro esamaahicaubo. Jaadi nuubo: Gaajacuuhi omoonijinoco. Tamachutanoco ificuhicaaanoco agavaracuuboro siino coojano eetaveji.

Jaaboro tojaajefaño paryi tabasuta noovataco ficuji paryi tañejeje icanoco. ¹⁹ Jaaboro tajeebico neeji: Tajeebii, sihidi sinehejema diicahi ajashutino ficabano ticovovi. Jaanegui daguisi, machu, daadu. Jaanoro imo imo diica, nooboro. ²⁰ Jaarunaa diiboco Moocaani nuuhi: Iijoho agaajatino miyaminaafi, jaachiiio fucuro guijeveji. Jaanobuuna, ¿miiidiji fine toono paryi ificuuno? nuubo Moocaani. ²¹ Jilli icafiibo miyaminaafi sihidi sinehejeque ifiguiharo ititibanibo. Jaaruubo Moocaani imefeenevi idaasuubo.

Moocaani Iseemeque Teemefihi.

(Mt 6.25-34)

²² Jaadi Jesu ijibogominaaco nuuhi: Amiihaico neehi, gaihuiba mihicadino: ¿Jinejeque mamachuji, guijevetimo mihicaqui? ¿Jinejeque mijicafeteji? noomoro gaachehuti mehesamaaidino. ²³ Mofi machuta, gaachehu icano janaanici jaaducafetehi. ²⁴ Memeeci uuhimico abasumoro icitatirumo imachuta iijanoma chaharumo. Jaarumoco Moocaani machutaaco acifihi. Jaamo diito joomi janaaniciivi amiihai majaaducafetehi. ²⁵ ¿Nacu cajaanoty fine gaihuiba iicaneri ifiico janaanici medio metro ticovovi caamuvutusujirahi? ²⁶ Jino tihitiruunoco momoonijitirumo. ¿Collihi sinehejeque mehesamaaimoro gaihuiba mihicahicahi?

²⁷ Eneecau oono deecanoco mihii finici, dudicamaaitiruno jaadahunoco eetavotiruno imino ujusinoco. Jaanoti aivojii bo Salomon aivo sihidi jeevano iminoonoma icauruubo toono deecanobadi jeevautihi. ²⁸ Jaabo Moocaani ñaavahu icarunoco imino gaachehuco mijihacubadi omoonibo safucu jahisi icano sifucu cijigaifaño mijigasufirunoco. Jaanegui amiihai miyaminaa ajashuno mimiyaavogomo, ¿collihi mimiyaavogotihii? Jaabo ñaavahu janaanici amiihaico imino jicujii bo? ²⁹ Jaanegui ¿jinejeque mamachuji? ¿Jinejeque mahaduji? noomoro gaihuiba mihicadino. ³⁰ Miïro imiyaavogotimo idinoro jiinijeonehejequere guinefihi. Jaanoti amiihai Caani niquejefaño iicaabo.* Jaabo gaajacuuhi amiihai paryi tonehejeri mucuuji vaachunoco. ³¹ Jaanegui iticoni Moocaani aivojico miguiino. Jaadi jari paryi tonehejeque bu magaayiciji.

Mubusumijema Niquejefaño Mihicano.

(Mt 6.19-21)

³² Mihiguijarahana amiihai agaijimo amiihai mahajashurahi. Jaarumoco Moocaani ihaivojico aacinoco imeguehi. ³³ Amiihai nehejeque manaajemere idaasumoco mahaci; jilli meheetavo unuucujitino lleegucuco niquejefaño ifinijitinonehejeque mificu tahi nanivaminaa achahahigo amiihai nehejeque deera ifinisutihigo. ³⁴ Miïro amiihai busumijeene icahigovi tolliro amiihai jeebi icajirahi.

Mihimibaivomoro Mihicacu.

³⁵ Mihimibaivomoro mihica amiihai cijigai mecunoco minifutusumoro. ³⁶ Ihaivojii bo ataabatoobo agaseebeque iguhugati ocoovasumiro ifaayiciqui iicojiminaafi ootoomonicibadi. ³⁷ Imicani icajimo ihaivojii bo jeevivominaa diiboco toomomovi agasesumi. Mijanotiro amiihaico

* 12:30 Moocaani

neehi: Ihaivoj#boro iimibaivooboro diitoco cas#hacuji, jaaboro imachutaaco diitoma #fejiibo imachuqui. ³⁸ Jaamovi diibo fucufeenevi, cuujetavi icano toomomovi agasehachiji imicani icajimo tolli iicano jeecivom#naa. ³⁹ Jinooco magaaaja iija abajaabo tusumi nanivam#naafi asaanoco igaajaruva cigat#bo teemejiruubo. Jaaboro ijaco faay#cisujit#ruubo diibo nehejeque nanit#bo iicaqui. ⁴⁰ Jaaneguiiha am#hai mihimibaivomoro motoomo mehesicini#tinaaca uujoho Miyam#naafibadi Ifiivuubo siino saaji, nooboro.

Imino Jeecivom#naafi, Imitino Jeecivom#naafi Icano.
(Mt 24.45-51)

⁴¹ Jaanegui diiboco Pedro dilluui: ¿Aivoj#bo, jino odoovicino m#haidiro nacu fameediro? nooboro.

⁴² Jaanegui Aivoj#bo nuuhi: Cajaanihacho ihaivoj#bo cojim#naafi imino iicaabo agaajaaboco iijam#naaco ootoomoboro machutaaco ihaci#qui ificuuubo. ⁴³ Imicani icaji#bo ihaivoj#bo agasesumi imino moon#boco aaty#mevasumi. ⁴⁴ Miyanotiro am#haico neehi: Diiboco ihaivoj#bo paryi inehējehallivi aivoj#boti ficuji. ⁴⁵ Jaanoti imitino ijeeb#ifaño esamaaiboro: Fine tahaivoj#bo goovajitino agasene, nooboro saatoho ihaivoj#bo jeecivom#naaco idaasuno omoon#bora, ticovono amachuuboro, aaduuboro iguiriicavoobo. ⁴⁶ Jaanaa diibo gaajat#naaca cufucuhacho ihaivoj#bo gaseji. Jaaboro diiboco sihid#ro ahaam#bora ficujiibo saatoho iimitimoco omoon#badi iicaqui. ⁴⁷ Jaanoti ihaivoj#bo ataj#banoco gaajacuruubo iimibaivooboro omoonit#bo sihid#ro aam#cafeteji guiraano. ⁴⁸ Jaanoti saafi gaajat#bo imitinoco omoonihachiji m#dino aam#cafeteji. M#ro Moocaaniti guiraano agaay#ihini#boco, bu guiraajino idilluno. Jaabadiro guiraano ificusuuboco, bu guiraajino idilluno.

Jesu Dugaacusum#naafi.
(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Uujoho saauhi jini#jehallivi ci#jigaico in#futusuvaabo; j#meguehi jisumiro ij#gacuunoco! ⁵⁰ Nitisubadi idaasufa#nodihica nisucafeteji. j#guiraacani idaasuno icahi toono afatyotinohachuta! ⁵¹ ¿Nacu fine am#hai uco: Jini#jehallivi sajeeb#i icaco sivaabo, noomoro mehesicini#hi? Jaarunaa am#haico: Chahano, neehi. Jilli uujoho miyam#naaco dugaacusuhi. ⁵² Jaamaño jisumitiro sahused#mo sajaato iicamo dugaaveji miimisi#ci, saafi icamo miimisi#cihallivi; bu miimisi#ci, dugaaveji miimisi#ci, saafi icamohallivi. ⁵³ Caani illima moonicasiji, bu illi caanima moonicasiji icano. Tolliro seeji illehallivi, bu ille seejihallivi icano, tolliro iyaaja ibaabohallivi, bu ibaabohallivi iyaaja dugaaveji icano, nooboro.

*Ificabavanoco Magaajacino.**(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)*

⁵⁴ Tolliro bu Jesu miyaminaaco nuuhi: Jimañovi Jerusalevi oestejaagoti nijaba asaasumi mahaigueji meneefihi. Jaabadi icafino. ⁵⁵ Jaanoti surjaagoti guibuhuba asaasumi ficabavajino monoonichi. Jaabadi icafino. ⁵⁶ ¡Bañifiraminaa! Niquejeguiino iicanoco, jinijehallivi iicanoco icano magaajarumo. ¿Collihiica magaajatihii amihai mihicanoco?

*Diminaafima Sajeebii Minifoto.**(Mt 5.25-26)*

⁵⁷ ¿Collihiica amihairyo mihimibachutihii? ⁵⁸ Saafi ijoho idihegueebe dihallivi aivojitoco ijibogotooboma ufuusumi jihaiivi diiboma imino diimaa. Jaamisiro siino mihimitocasi ico dugaacuminaafijaa satyediibo. Jaabo dugaacuminaafi ico sisiminaafico acijirahi. Jaabo isisiminaafi ico civojafaño jihacujirahi. ⁵⁹ Jaanegui ico neehi: Tahigoti dihiinejitirahi niinojegayico adaadutinohachuta.

13*Amihai Imitico Mejeevesutihachiiji Famooro Mifiniji.*

¹ Tusumi saatoho Jesujaa asaamoro diiboco jibuguumo Pilato Galilea gaifiimico agaisiraiciuboro Moocanico ijeeciivequi asimico agaisiraicumoto tiihohoma diito tiihohoco acahiseniunoco. ² Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Jito Galilea gaifiimi famoova janaanici fine iimitimaño jilli icamo, noomoro fine mehesamaaihi? ³ Amihaico chahano neehi: Tolliro amihai, amihai imitico mejeevesutihachiiji paryi mifiniji. ⁴ ¿Nacu fine amihai joono Siloe torrehaci diecihochodimohallivi Jerusalevi aacutuuneri iguijeveumoti: Fine tahi iicamo janaanici imitimo, noomoro mehesamaaihi? ⁵ Amihaico chahano neehi: Tolliro amihai, amihai imitico mejeevesutihachiiji paryi mifiniji, nooboro.

Higuera Onooho Imohovi Ohoovicino.

⁶ Jaaboro Jesu jilli ohooviciuboro nuuhi: Saafi miyaminaafi ibasutaho Higuerahoma icauhi. Jaahoco meecituubo fine noovacuuho nooboro. Jaarunaa noovautiho. ⁷ Jaanegui ibasuta toomominaafico nuubo: Meeci mificabaci, saficaba icano sanohallivi meecivahicarahi. Jaaruubo inoovaco atyimetatihii. Jaanegui, diillucu; ¿Collihi bu toonovi onoovatihoo icajirahi? nooboro. ⁸ Jaarunaa toono toomominaafi diiboco iimusuhi: Aivojibo, jaafahi jificaba icaho; iijinijeque seediibo tanusuji. ⁹ Jaadi fine jari noovajiho. Jaanoti onoovatihachiiji jei diillu, nooboro.

Jesu Jaguisisumi Iyoobai Iimitigoco Buheesuhi.

¹⁰ Safoono jaguisifucu Jesu sinagogajafaño j̄ibeguehicauhi. ¹¹ Jaanaa tahi icaugo saafigo gaigo dieciocho ficabano ticovovi iguihuvaugo, iimitino iji omoonineri iyoobai fañoviro tejeeveuhi. Jaaneri sanoticovoro jullevecutigo. ¹² Jaagoco Jesu aatyimeuboro ocoovauboro nuuhi: Gaigo, diguihuvati buheetecu, nooboro ¹³ ihuseneque diigohallivi ficuubo. Jaasumiro diigo sanoticovoro ujulleveugoro ticovauhi Moocaanico iimogo.

¹⁴ Jaarunaaca sinagogaja aivoj̄ibo Jesu jaguisisumi diigoco ubuheesuunoma iicaubo sihidi isifiratuuboro miyaminaaco nuuhi: Sahuse juugahuseti safucu icano icahi mududicamaaiqui. Jaasumi masaa am̄haico ibuheesuqui jaguisisumi icatino, nooboro.

¹⁵ Jaanegui Aivoj̄ibo Jesu diiboco iimusuhi: Bañifiraminaa, jaguisisumi icarunaaca am̄hai joomico misinimoro masatyefihi nifaihuti mihisuutomo. ¹⁶ ¿Jaanegui jaamo Abraham iyaaicigaico Satanas guihuvari diecihochodino ficabava ticovovi isisihinigoco, jaguisifucuv̄i iicanegui nacu misinaayujitirahi? nooboro.

¹⁷ Jilli Jesu unuuneri, paryi diiboco ij̄iheveumo nucufeveuhi. Jaarunaa saatoho miyaminaa imo imo icauhi, Jesu sihidi jeevanoco omooninoco aatyimeumoro.

Mostaza Tooivi Ohoovicino.
(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸ Jaaboro Jesu nuuhi: ¿Jinejebadi fine jeevano Moocaani aivoj̄i? ¿Jinejevi fine ooviciji? ¹⁹ Fine mostaza noovatabadi jeevano. Jaano tooico miyaminaafi abasuno ujusinoro guiraaho imohoti minifetehi. Jaahohaafenevi joomi agahafomo ihi-icunoco eetavehi.

Juurisutaguij̄ivi* Ohoovicino.
(Mt 13.33)

²⁰ Jaadi nuubo Jesu: ¿Jinejevi oovicijirahi fine Moocaani aivoj̄ico? ²¹ Fine juurisutaguij̄ico gaigo itacufaño minooci, sano icano ohoovogoro ificuuno paryi iitacuco adic̄hi, nooboro.

Ijene J̄hai Aamiji.
(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Jaabo Jesu Jerusale cuumijaago ofoobo j̄ihaivi afaty-ocuumijevi j̄ibogooboro feehicauhi. ²³ Jaanaa saafi diiboco dilluuhi: Aivoj̄ibo, ¿naa miidimoro taajaji? nooboro.

Jaanegui nuubo: ²⁴ Miguiino jaamo ijene j̄hai aamijiriro† mijicafetehi. Jaanegui am̄haico neehi: Sihidi miyaminaa imegueji ij̄icafotonoco. Jaarumo jicafetejit̄hi. ²⁵ Iija

* **13:19** Levaduraguij̄ivi Ohoovicino. † **13:24** Griego ij̄iri: aajashuno guhuga, noono.

abajaabo agaŋiivooboro iguhugaco afabaacunobuuna amihai jahisi mihicamo, mocoovaji: Aivojibo, mihaico faayici, noomoro. Jaarunaa diibo amihaiico iimusuji: ¿Miijoho amihai? Amihaiico uujoho gaajatih, nooboro. ²⁶ Jaanegui amihai miticovaji diiboco monoomo: Ima mihaic mamachuhicauhi, mahaduhicauhi icano tolliro ijoho muucuumijefaño diibeguehicauhi, noomoro. ²⁷ Jaarunaa amihaiico neejibo: Amihaiico nuucuui, amihaiico uujoho gaajatih uuditih buhigovi miminifoto amihai iimitinoco momoonifino miyaminaa. ²⁸ Jaamo tahigo mataacasimoro amihai igaiñooco mohojisuji. Abraham, Isaac, Jacob, paryi Moocaani iimaaminaa icamo Moocaani aivojifaño icamoco maatyimemere amihaiico diitoti buhigovi agaŋicuumo mihicajimo. ²⁹ Jaanaa tolliro fahigovati miyaminaa saaji Moocaani aivojifaño acasivomoro imachuqui. ³⁰ Jaasumi miyaminaa jisumi guinov iicarumoti tusumi saatoho sihid ejeevamoti minifeteji. Jaanoti jisumi sihid eeevano iicarumoti saatoho tusumi guinov minifeteji, nooboro.‡

Jesu Jerusale Cuumihallivi Taahi.

(Mt 23.37-39)

³¹ Jaafucu fariseomi asaumoro Jesuco nuuhi: Jinooti sihi fuucu Herode imeguehi ico agaicaaunoco, noomoro.

³² Jaanegui Jesu iimusui: Mofoo, jaamoro toonaa-muhuco monoo: Jaachiji, civohogo icano imitino ijimico buhi gavaracuji, iguihuvamoco buheesuji icano. Jaabo civohogo sesevedi imiveji. ³³ Jaaruubo ofoohigo feeji jaachiji, bu civohogo, bu sesevedi icano. Milliti bu Moocaani iimaaminaafi Jerusaleti buhigovi guijevejirahi.

³⁴ Jerusale cuumi, Jerusale cuumi, amihai Moocaani iimaaminaaco magaisiraicifihi, tolliro Moocaani amihaijaago jibogominaaco agalluumoco guisibaneri mahaamifihicahi. Jaanoti uujoho imeguehicahi fahijivaro tuucuumi seemeque tajaagovi iigaiyicinoco oono catava iseemeque ijjecuguiino ificuunicibadi. Jaarunoco amihai mihimeguehicatih. ³⁵ Eneecau bu magaaja amihai iijano jihovonodi fiiveteji. Jino amihaiico neehi: Uco siino mahatyimecuujitih jari johono uco: Imicani Aivojibo momofenedi asaabo, meneejifucu agasetinohachuta, nooboro.

14

Jesu Icdihallivi Nifaihu Agahafuuboco Buheesuui.

‡ 13:30 Griego iijiri noono: jisumi dojicuvi iicarumoti tusumi saatoho imegavi minifeteji. Jaanoti jisumi imegavi iicarumoti saatoho tusumi dojicuvi minifeteji.

1 Safoono jaguisisumi Jesu fariseomi aivojibo iijafaño fuuhi imachuqui. Jaaboco saatoho fariseomi ñfinicihicauhi. 2 Jaanaa Jesu imega icidihallivi ñfaihu agahafuuneri iguihuvaubo icauhi. 3 Jaanegui Jesu fariseomi, Moise tajüba jübogominaa icamoco dilluuhi: ¿Fine jaguisisumi mubuheesujirahi iguihuvaaboco, nacu mubuheesujitirahi? nooboro.

4 Jaarunaa diito iimusuutih. Jaanegui iguihuvauboco ñciuboro buheesuhi. Jaaboro diiboco agalluuboro 5 ifariseomico nuuhi: ¿Cajaatyo fine amihaiti amihai jooi ifapaajefaño aacotooboco mihicijitirahi jaguisifucu iicaneguiha? nooboro.

6 Jaarunoco milli iimusuutimo.

Taabava Jübaimojaago Ucuuhuvamo.

7 Jaanaa Jesu ñfinicinaaca ucuuhuvaumo asaaumo imiyamañjeviro casicamaahicauhi.

Jaanegui Jesu oovicifeenedi diitoco faguuhi: 8 Saafi ico taabava jübaimojaago ucuuhuvusumi imiyamañovi casivedino, fine gasejiruubo sifi dijanaanici iicaabo.

9 Jaanegui amisico ucuuhuvaabo asaaboro ico neejirahi: Jahigovi diica tomañovi jaani icasivequi, nooboro. Jaanegui ñjoho unucufeebere diito allibavi feejirahi. 10 Tolli icatino, ico ucuuhuvusumi ofoobo allibavi casivo. Jaachiji fañoojaoobo asaaboro ico neeji: Tañahabo, jahi imiyagahallivi casivoto, nooboro.

Jilliti jari imiyaamo amachumofeeneri diicaji, nooboro. 11 Jaabadi ujoho mityahi onoo bo guinovi ficucafeteji. Jaanoti miyaabo icaruubo mityahi onootibo miyaaboti ficucafeteji, nooboro.

12 Jaadi bu fañoojaooboco nuubo: Jübaimofaño machutaaco edeetavusumi digataavominaacoro, dinahabomico, diyotoco, difitino iica ñnihibamivamoco icano cuuhuvadino, tolliro bu diito ico coovajirahi. Jaamaño diitoco ocoovano jaadaco ñcicuujirahi. 13 Tolli icatino; jübaimoco edeetavusumi ñdaasufimoco, ifino imitimehejeque, ñgotimehejeque, aatymetimehejeque icamocoro cuhuva.

14 Jaadi jari imo imo diicaji ico diito jaadujitirahi. Jaaruno jaadaco gaayiciji ufucu jari iimifimo siino ubuheetesumi, nooboro.

Iguiraano Jübaimovi Ohoovicino.

15 Jilli Jesu unuunoco saafi igiciniümañoti Jesuco nuuhi: Imicani icajübo Moocaani aivojifaño machutaaco amachuubo, nooboro.

16 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Safoono saafi eetavuuhi machuta jübaimoco. Jaaboro tajübauhi sihidi miyaminaaco icuuhuvaqui. 17 Jaanaa amachucuujino iicacuunegui

iicojiminaafico galluubo, ucuuhuvaumoco ijibeguetequi: Masaacu paryi fanooro icacuuhi mamachuqui, nooboro. ¹⁸ Jaarunaa famooro ticovauhi onoomo; saafi nuuhi: Jaachiijiro jinijeque naajejehi. Jaanoco meeciteji. Jaanegui ico neehi: Feejitih, nooboro. ¹⁹ Jaanoti bu saafi nuuhi: Jaachiijiro fahuseecidimo bueymico naajejehi. Jaamoco nisuteji. Jaanegui ico neehi: Feejitih, nooboro. ²⁰ Jaanoti bu saafi nuuhi: Jaachiijiro atyabaco icijehi. Jaanegui ico neehi: Feejitih, nooboro. ²¹ Jaanegui ijeevominnaafi uhuumiuboro ihaivojiboco jibogovauhi paryicino. Jaaneri ihaivojiboco isifiratuuboro, ijeevominnaafico nuubo: Goovano difoo cuumi jihaiñeri. Jaaboro siva idasufimoco, ifino iimitimehejeque, igotimehejeque, aatyimetimehejeque icano, nooboro. ²² Jaanobuunati ijeevominnaafi nuuhi: Aivojiboco, onobadi moonicuuhi. Jaarunofaño icanehiica saatoho iicajirumañeje, nooboro. ²³ Jaanegui ihaivojiboco diiboco nuuhi: Siino difoo. Jaaboro buhigueeje jihaiñofaño iicamehejeque dicito taaja igahafequi. ²⁴ Miyanotiro amihhaico neehi: Iticoni ucuuhuvarumo tamachutaati ajashuno itivejitih, nooboro.

Cristo Dojicuti Ofoomo Jilli Icaji.

²⁵ Jaanaa Jesu dojicuti sihidi miyaminaa feehicauhi. Jaanegui dojicuviro diitojaa imeveuboro nuuhi: ²⁶ Saafi tadyojicuti asaanoco iimogoobo caanico, seejico, mogaico, iseemeque, inahabomico, inagomico, bu ifi icarunoco icano ijihavevotiboco tadyojicuti saajitih. ²⁷ Tolliro tamomohalliti ifico iguijenisunoco iimogotiboco tadyojicuti saajitih. ²⁸ ¿Nacu amihhaiti saafi torrehacico eetavonoco iimogoobo iticoni tohaci ajaaducafotonoco gaajajiruubo? Diiboma imino ifetejidino iicaruva eetavejiruubo. ²⁹ Jaanoti ihmahacinocoro iticoniboco inihibami achahaneguiiha ijeevesuruva tohacijeque aatyimeme diiboco dejecujirahi: ³⁰ Diibo jino ticonihinirahi eetavonoco. Jaaruubo imivehinithi, noomoro. ³¹ Jaabadiro saafi aivojiboco siijinijeo aivojiboma omoonicasijisumi imiyaminaa diez mildimoma iicaabo. ¿Nacu fine veinte mildimoma diibojaa asaaboco guinonijirahi? ³² Jaarunaa diiboco sahigotiro iguiinonijirunoco agaajaaboro tehesiibaacaro diibojaa jibogoco galluujiiruubo iimitocasiq. ³³ Jaabadi cajaanihacho amihhaiti paryi iinoco ejeevesutiboco tadyojicuti saajitih.

Imuhu Imo Afatyusumi.
(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴ Imuhu imihi. Jaarunaa iimo afatyusumi, ¿milli bu siino imitejiruno? ³⁵ Jilli magañitacuuhi jiiñjeguiiha imitino, bu abonoguiiha imitino icano. Amñhai nohojima mihicamo muguubu, nooboro.

15

Oveja Imitanovi Ohoovicino.

(Mt 18.10-14)

¹ Jaanaaca paryi impuesto jaadusuminaa, paryi imitiminaa icamo saahicauhi diiboco iguubuniciqui. ² Jaanoma iicamo fariseomi, caatiniminaa icamo diibediti imitino neehicauhi: Jaani iimitimehejequere agaayiciboro diitoma machuubo, noomoro.

³ Jaanegui Jesu diitoco jilli oovicuuihi: ⁴ ¿Nacu miñjoho fine amñhaiti ciendino ovejamima iicaabo saafi diitoti imitaruva noventa y nuevedimoco sihigo iimimañovi ificuhiniboro feejitirahi iguiinotoobo aatyimetinohachuta? ⁵ Jaaboco aatyimeebere imo imo ijijebaihallivi ficuunicihi. ⁶ Jaabo iijajaago agaseebere inahabomico, ifitinominaaco icano ocoovaaboro neehi: Uuma imo imo mihica tahoveja imitahiniboco atyimecuuhi, nooboro. ⁷ Amñhaico neehi: Tobadiro niquejefañño iicamo aivo imo imo icanicuuihi saafi iimitibo iimitico ejeevesuuboro iicasumi. Jaanoti noventa y nuevedimo iimitima achahamo iicamañño jinejeque bu jeevesujirumo. Jaanegui diito janaanivivi imo imo iicano saafi iimitico ejeevesucusumi.

Nihibajevi Imitajevi Ohoovicino.

⁸ ¿Nacu cajaamo gaigo fahuseecijeva inihibami iicanoti saje imitaruva cuugahuco inigoro guiijaagoro, iminogayi guiinejitirahi aatyimetinohachuta? ⁹ Jaajeque aatyimecuudi inagomi, ifitinominaa icamoco ocoovagoro neehi: Uuma imo imo mihica; atyimecuuhi tañihibaje imitahinijeque, noogoro. ¹⁰ Amñhaico neehi: Tolliro Moocaani toomominaa sihidi imo imo icanicuuihi, saafi iimitibo iimitico ejeevesusumi, nooboro.

Inihibamico Sicamañovi Agañifjibovi Ohoovicino.

¹¹ Tolliro bu Jesu nuuhi: Saafi miimisiici iseemene misima icauhi. ¹² Jaanaa iguihoobo caanico nuuhi: Guihi, jisumiro uco daaci dinehejeti ufucu uudi iicajirunoco, nooboro. Jaanegui caani diitisima inehejeque diitisima dugaacuuihi. ¹³ Jaanobuunati iguihoobo inehejeque anaajeuboro inihibamico allacaruuhi. Jaaboro toonoma tehesino siijiñjivevi fuuhi. Jahigo paryi inihibamico iimitinovi gaññubo. ¹⁴ Jaanaaca diibo inihibamico agaññcuunobuunati toojiñjivevi sihidi ajeba icauhi. Jaaneri diibo ticovauhi sihidi ajebari iicaabo. ¹⁵ Jaanoma iicaabo dudicamaajeque

guiinutuubo toojiinijeominaafiijaago. Jaabo diibo ifaafaimico tuumusuuhi. ¹⁶ Jaabo ifaafaimi machuta imitino imachuqui moonihicaurahi. Jaarunaa miñhaiñooba diiboco toonoti acihicuti. ¹⁷ Jaanoti esafutuubo: Guihirubi ijafaño sihidi idudicamaajeminaa machuta sihidi atyuuvoninaaca, uujoho jimañovi ajebari nacatehi. ¹⁸ Dojicuviro uumiji guihirubi ijajaago. Jaaboro diiboco neeji: Guihi, Moocaanihallivi, dihallivi icano imitino moonihicahi. ¹⁹ Jaanegui uujoho iimitimaño diseemenebadi icacuutihi. Jilli didudicamaajeebedi uco deesicinicu, nooboro ²⁰ dojicuviro uumicuubo caani ijajaago.

Jaaboco tehesinotiro caani aatyimeuboro idaasuvuui. Jaaboro diibojaago ijinafatyuboro diiboco ihiibicituuboro niniciubo. ²¹ Jaanegui diibo caanico nuuhi: Guihi, Moocaanihallivi, dihallivi icano imitino moonihi. Uujoho iimitimaño uco diseemenebadi icacuutihi, nooboro. ²² Jaarunaa caani nuuhi ijeecivominaaco: Goovano iimichehuco mihicimoro diiboco mijihacu. Jaamoro usegaiviicuti ihusefa mificu, tihapaajeti diiboco mijihacu icano. ²³ Jaamoro niivigai #cavaaboco mihitomoro magaicau, muduumoro j#baimoco meheetavequi. ²⁴ Jaani taseemene uchuumucuubo siino ubuheetejirubadi iicaneguiha, imitahin#boco siino mahatyimeneguiha, nooboro j#baimoco eetavuumo.

²⁵ Jaanaaca ihamiyaabo sihi ifaguifaño icauhi. Jaabo jaahe asaaubo guubuui agaaseme amasivanoco. ²⁶ Jaanegui saafiiti icojiminaafico ocoovauboro dilluubo: ¿Milli icano oono? nooboro. ²⁷ Jaanegui iimusuubo: Dinahabo gasehi. Jaanegui diicaani iniivigai #cavaaboco gaicaausuhi milli icatibo imino agaseneguiha, nooboro. ²⁸ Jaarunaa diibo ihamiyaabo sihidi isifiratuuboro jaahe fuuguutibo. Jaanegui caani asauboro diiboco noovauhi jaahe isaaqui. ²⁹ Jaaboro caanico nuubo: Iiro gaajahi sihidi ficabano ima dudicamaahicahi diijico gañitibo. Jaaruuboco safooba diniivimiti saafigayiba daacitati, tagataavominaama j#baimoobaco eheetavejirunaaca. ³⁰ Jaanoti jaani daachi dinihibamico iimitino gaigoomima agañiboro agaseebedi naha diniivigai #cavaaboco gaicaauhi, nooboro. ³¹ Jaanegui caani nuuhi: Besha, #joho fahijivaro uuma diicanicahi. Jaamaño paryi tañejeje diino. ³² Jaanoti imino jisumi j#baimoco meheetavomoro imo imo miicano, dinahabo uchuumucuubo siino ubuheetejirubadi iicaneguiha, imitahin#boco mahatyimeneguiha, nooboro.

Iija Toomominaafi Iimit#bovi Ohoovicino.

¹ Jaadi tolliro Jesu nuuhi ij#bogominaaco: Icaubo saafi sihidi nih#bamima iicaubo, guubuuhi iija toomominaafi diibo nehejeque sicama#novi aga#hicaunoco. ² Jaanegui ihaivoj#bo ocoovauboro diiboco nuuhi: ¿Milli iicanoco #diti guubuhi? nooboro didudicamaajeti paryi uco di#bogo. Jisu tadyudicamaajeminaafiti diicacuujit#hi, nooboro. ³ Jaanegui iija toomominaafi esamaahicauhi: ¿Milli fine icaji jisumi tahaivoj#bo tadyudicamaajeti uco aga#hidi? Sefat#hi jiin#jeque eseedijiruubo nucufeguehi sitaaco nih#bamico idillunoco. ⁴ Jaaruubo gaajacuuhi jilli saatohoco aamusunoti diito uco iijafa#no tadyudicamaajema achahasumi agaay#icijinoco, nooboro ⁵ coovaubo saafiiri paryi saatoho ihaivoj#boco edebeumoco. Jaaboro saafiico dilluubo: ¿Minoodino #joho tahaivoj#boco debehi? nooboro. ⁶ Jaanegui diibo iimusuuhi: Debehi ciendino illuva tyigabaje di#ribanoco, nooboro. Jaanegui iija toomominaafi nuuhi: Jino didebehaamene, goovano cas#ivoobo bohonoti deetavo cincuentad#noro oono aameti, nooboro. ⁷ Jaabad#ro sifico dilluubo: ¿Jana minoodino #joho tahaivoj#boco debehi? nooboro. Jaanegui diibo nuuhi: Trigoco ciendino ticovo tiy#va, nooboro. Jaanegui nuubo: Jino didebehaame, bohaameti deetavo ochentad#no ticovo tiy#varo, nooboro. ⁸ Jaanoco ihaivoj#bo agaajaci#udi nuuhi: Taaja toomominaafi gaajaabo aivono ifuuruubo, sitaama imino iicaqui omoon#noco. Jiin#jeo miyam#naa gaajahi jiin#jeonehejeque, miyaavogom#naa janaanici.

⁹ Jaanegui am#haico neehi: Jino iimit#no jiin#jeonehejери gataavom#naati mi#hici jiin#jeoneheje ifin#idi am#haico diito ufucu niquejefa#no ifin#jitino iijanofa#no igaay#iciqui.

¹⁰ M#dirunoma imino omoon#bo, tolliro iguiraanoma imino moon#hi. Jaanoti ajashurunoma imit#no omoon#bo, iguiraanoma tolliro imit#no moon#hi. ¹¹ Jaama#no jino iimit#no jiin#jeonehejери imit#no momoon#moco, ¿m#joho bu am#haico imiyaanehejeque acijirahi? ¹² Jaanoti sitaano icarunoco imit#no momoon#hcamoco, ¿m#joho bu am#haico acijirahi am#hai#not#ro iicaqui?

¹³ Chahaabo jeecevom#naafi miimisi#ici aivoj#tisico ejee#ivoobo, saafiico ij#hegueebere, saaficoro gaij#jiruubo. Saafiima imino iicaaboro saafiiditi imit#no esamaaj#ruubo. Jaabad#ro Moocaani, bu nih#bami icanoco sano mejee#vejit#rahi, nooboro.

¹⁴ Jaanoco fariseomi nih#bamima imoy#icim#naa iicama#no jilli unuunoco paryi uguubuumoro Jesuco dejecuumo.

15 Jaanegui Jesu diito nuuhi: Amiihai miyaminaa imefeenevi iminobadi mihicahi. Jaarunaa Moocaani amiihai jeebico gaajahi; miyaminaa sihidi jeevahibadi eesicininoco Moocaani jiiheguchi.

Moise Tajuba, Moocaani Aivoji Icano.

16 Siiijeti Moise tajuba, Moocaani iimaaminaa icano icahicauhi, Jua ifiivutinohachuta. Toonotiro iimi Moocaani aivoji iiji jii bogocafetehi. Jaamofeenedi famooro sefacinahi ijicafetequi.

17 Tihino niqueje, bu jii nije icano ifinino. Jaano janaanici jeevano tajubati sasitugayi afatyejiruno.

Jesu Jii beguehi Gaigooco Ejeevesunoditi.

(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12; Tolliro meeci Rm 7.1-3; 1Co 7.10-16)

18 Saafi miyaminaafi mogaico ejeevesuuboro sifigoco ciiibo iimitinoco eetavehi. Jaabadiro ejeevesucinigoco ciiibo iimitinoco eetavehi.

Sihidi Niihibamima Iicaabo, Lazaro Icano.

19 Safoono icaubo saafi sihidi iniihibamima iicaubo. Jaabo iminoono gaachehunofaño jicamaaihicauhi ovosinoono. Jaaboro fafucuvaaciviro jii baimoco sihidi ovosinoono. Jaanaa tolliro icaubo saafi ²⁰ iidaasuubo sihidi icinisinoma icaabo baavi gicinihicaubo iniihibamima iicaabo guhugavi. ²¹ Jaabomaje tuvaveguehicaurahi iniihibamima iicaabo machuta usuuvineri. Jaaboco jicumi asaamoro itujaavonoco nejeecuhicauhi. ²² Jaanofeene iguijeveubomajeque ciiumo. Jaaboco Moocaani toomominaa satyuuhi icojivi. Jaanaa tolliro bu iniihibamima iicaubo guijeveuhi. Jaaboco ciiumo. ²³ Jaabo iniihibamima iicaubo idaasuno icahicauhi iguijeveme iicafihigo. Jaabo tahigoti caamoco emeeciubo atyimeuhi Abrahamco Lazaro iicojiri icaaboma. ²⁴ Jaanegui coovadiivuubo: Guihi Abraham, uco didaasugo. Jaaboro Lazaroco tajuba ofooboro ihusegai nijequeque nifaihufaño amatyusuuboro tañejeba nijequeque isicusuvaqui. Jino ciiijigaifaño sihidi idaasuno icahi, nooboro. ²⁵ Jaarunaa diiboco Abraham nuuhi: Taseemene, desafoto jii nijehalliri idiicahinisumi imino diicahinahi. Jaanoti Lazaro idaasuno icauhi. Jaaruubo jisumi juuga jacusucinahi. Jaanoti jii joho idaasuno diicahi. ²⁶ Jaanomaryo bu amiihai miihaiti sicaisitu oonaagonovi mihicahi. Jaamaño juugati tahi efeejirumo. ¿Milli bu feejirahi tahigototo? ¿Milli bu juugavi fatyejirahi? nooboro. ²⁷ Jaanegui iniihibamima iicaubo nuuhi: Jaaneguiha taca Guihi Abraham, ico nehi: Jaabo Lazaroco galluuhi guhirubi iijajaago, ²⁸ ofooboro sahusedimo tañahabomico iijibeguetequi. Jaanoti juuga jino

¶daasumañovi tolliro saadimo, nooboro. ²⁹ Jaaruuboco Abraham nuuhi: Diitoma icano Moise acaatinuahaamene, Moocaani iimaaminaa acaatinuahaamene. Jaanoco iguubuqui, nooboro. ³⁰ Jaanegui inihibamima iicaubo nuuhi: Jiihi, guihi Abraham, jaarunaa saatoho iguijevecuumoti diitoco ijibogoturuva iimitico jeevesujirumo, nooboro. ³¹ Jaarunaa Abraham diiboco nuuhi: Moise, Moocaani iimaaminaa icamoco uguubutihachijji, tolliro bu saatoho iguijevecuumoti ifuuruva guubujitirumo, nooboro.

17

Iimitinofaño Agañisujiruno Ñihicu.

(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

¹ Jaadi Jesu nuuhi ijibogominaaco: Icamo iimitino, miyaminaaco imitinofaño agañisuno. Jaarunaa idaasucani icajibo sitaaco imitinofaño agañisuubo. ² Imijiruno diiboco guisibatyigabari icodaaheti muduujenimoro muuaifaño magañino. Jaano janaanici idaasuno icajiruubo seemeneque imitinofaño agañisuubo.

³ Mehesicini amihai nahabo amihaiico imitino omoonihachijji diiboco mihiba. Jaabo iimitico ejeevesuhachijji diiboma mihimibachucasi. ⁴ Safucuro sahuse juugahuseti mifooci icano imitino omooniboro, bu tonoodifovaro dijaa asaaboro siino tolli icacuujitihinoohachijji, imino diiboma mihimibachucasi, nooboro.

Miyaavogo Mitya.

⁵ Jaanegui iminisuminaa Aivojibo Jesuco nuuhi: Mihaiico daamusu janaanici mimiyaaveguequi, noomoro.

⁶ Jaanegui Aivojibo Jesu diitoco nuuhi: Amihai miyaavogo mostaza noovata toogaidino iicahachijji jiho sicomor onohoco meneejirahi: Jinooti gaijuuvoho muuaifeenevi dulleevete munuuruva, amihaiico tooho: Jii, neejirahi.

Jeecivominaafi Omoonifino.

⁷ Amihaiti cajaanihacho ijeevomininaafima iicaruva ududicamaaihicaabo faguifañoti agaseebeque: ¿Nacu saacu, casivoobo, machucu, meneejirahi? ⁸ Cha, tolli icatino. Fine meneejirahi: Tamachutaaco deetavoobo uco dihaivojiboco deecivo machuqui, aduqui icano. Jaadi jari ijoho machuji, daaduji icano, meneejirahi. ⁹ ¿Nacu dijeecivominaafico atajibanoco eetavonohallivi graciaco daacijirahi? Tolli icatino. ¹⁰ Tolliro amihai Moocaani atajibanoco mihimivucuudi monoo: Jilli mihai mihifono jeecivominaa jilli atajibanocoro meheetavomaño, nooboro.

Jesu Buheesuhi Fahuseecidimoco Foojohoma Icamoco.

¹¹ Jesu Jerusalejaago ufuubo fatyuuhi Samaria jiniije, Galilea jiniije icanofeenedi. ¹² Jaabo toojiniijeocuumi saacuumivi #futuubojaga saamo fahuseeci gaifimi fojohoma iicaumo. Jaarumo diiboti tehesino ujulleecamaaivaumoro sefano nuumo: ¹³ Jesu jibogominaafi, mihaico didaasugo, noomoro.

¹⁴ Jaamoco Jesu aatyimeuboro nuubo: Mofoomoro sacerdotemico mihifusuto, nooboro.

Jaanegui ufuumoti jihaiivi ifoojoho buuhi. ¹⁵ Jaanegui saafi ubuheecuunoma iicaubo dojicuviro uumiubo Moocaanico imooboro sefano. ¹⁶ Jaaboro Jesuguiino ememu#vuuboro jiniijehallivi javuvuubo graciaco ihaciqui. Jaabou Samaria jiniijeoobo.

¹⁷ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu famooro fahuseecidimo mubuheetihi? ¿Cuuca nacu saatoho nuevedimo? ¹⁸ ¿Jaani idiiboro siicumioobo uumihi Moocaanico imequi? nooboro. ¹⁹ Ifoojohoma iicauboco nuubo: Gañiivoobo, fuucu; imiyaavogomaño buheetecuhi, nooboro.

Milli Fine Moocaani Aivoji Gaseji.

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Jaanaa fariseomi Jesuco dilluuhi: ¿Cusumi Moocaani aivoji gaseji? noomoro.

Jaanegui diibo iimusuhi: Moocaani aivoji agasene sinoco mahatyimenicinobadi jeevatino. ²¹ Juu icacuuno, jahi icacuuno noorajitino, Moocaani aivoji amihafeeneri icacuhi, nooboro. ²² Ijibogominaaco nuubo: Ufucu amihai mihimegueji mahatyimeneque Miyaminaafibadi Ifiivuubo fucuti. Jaarumo mahatyimejitih. ²³ Jaasumi amihaiico saatoho neeji: Juu icacuuno, jahi icacuuno, noomoro. Diito dojicuti mefeeditino. ²⁴ Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaajino jilli jeevaji: Oono sisi niquejeguiinodi saanaagojeti siinaagojevi anamebanicibadi. ²⁵ Jaaruubo iticoni sihidi idaasuno icaji, jisumiomiyaminaa uco jiheveji icano. ²⁶ Miho johono Noe iicausumi iicaubadi icajino uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaajino imega. ²⁷ Miho miyaminaa machuhicaumo, aduhicaumo, taabavahicaumo, iseemeque tajenihicaumo icano. Jaanaaca Noemi imeenegafaño jicafutuuhi. Jaanaaca sihidi niija aaiguuneri paryi saatoho guijeveuhi. ²⁸ Jaabadiro bu Lot onooobo iicausumi icauo machuhicaumo, aduhicaumo, naajecasihicaumo, basuhicaumo, iijanoco eetavehicaumo icano. ²⁹ Jaanaaca Lot Sodoma cuumiti ufuunobuunati niquejefañoti aifuuno cijigaima guisibano ijigauno. Jaaneri paryi tuucuumi miyaminaa guijeveuhi. ³⁰ Tollireji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo ajafeveedi.

³¹ Tusumi saatoho iijahalliri mihicahachijji miniitomoro iijafañoti amihai nehejeque mihicitedino. Jaanoti saatoho buhigo mihicahachijji amihai iijajaago muhuumidino. ³² Lot taabati mehesafoto. ³³ Miïro ifico idaasuno omooninoti atajasugoobo ifico mitasuji. Jaanoti ifico Moocanijaagodi imitasuubo ifico taajasuji.

³⁴ Amihaiico nehi: Tufucu miitooci saabafaño cigaji. Jaamisiti saafi imiyaavogotibo satyocafeteji diiboco sihidi jeevano idaasuno imooniqui. Jaanoti saafi imiyaavogoobo coovovacafeteji. ³⁵ Bu miimifeeci gaigoomife sano garyihañiji. Jaamifeti saafigo imiyaaveguehicatigo icicafeteji diigoco sihidi jeevano idaasuno imooniqui. Jaanoti saafigo imiyaaveguehicago jeevesucafeteji. ³⁶ Bu miimisiici buhigo icaji. Jaamisiti saafi icicafeteji. Jaanoti saafi jeevesucafeteji, nooboro.*

³⁷ Jaanoco uguubuumoro diiboco dilluumo: ¿Aivojibo, conoovi fine tolli icajino? noomoro.

Jaanogui diibo nuuhi: Tuucita icahigo añimi igaivefihhi, nooboro. Jaabadi niino jaadusufucusumi imiyaavogotimoco idaasuno ifeteji.

18

Iimitino Fagominaafivi Ohoovicino.

¹ Jesu oovicuhi Moocanima ihiimaamo quehecuno iicaqui. ² Diitoco nuubo: Saacuumivi icaubo saafi fagominaafi Moocanico ñihicuguutibo. Tolliro mihaiñoobaco gajihicautibo. ³ Jaacuumivi tolliro fibaijigo icauhi. Jaago saicino diibojaa feehicauhi iminaafima imitino icahicaunoco diigoma iimibachuqui. ⁴ Saicino diibo diigo unuurunoco: Jii, nehicautibo. Jaanofeene esafutuuboro nuubo: Moocanico ñihicugotihhi, mihaiñoobaco gajitihhi icano. ⁵ Jaarunaa jaamo fibaijigo asagoro gañuhusuno uco moonihicahi. Jaanogui diigohalliti icaji siino saicino saacutigo iicaqui tajeebico uco nijjijij moonidigo, nooboro.

⁶ Jaanoco Aivojibo Jesu nuuhi: Jilli nuubo iimitino fagominaafi. ⁷ ¿Nacu jaabadi Moocaani icimo diibovi ñidaasuvomo fucuhachuta, cuujehachuta icano idilluruva diitohalliti Moocaani icajitiruubo? ¿Nacu fine diitoco tuumusujiruubo? ⁸ Amihaiico nehi: Tuumusutibo diitoco goovano amusujiruubo ¿Nacu fine uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo siino jiiñjevi asaadi fine miyaavogoco atyimeji? nooboro.

* 17:36 Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

Fariseomiobo, Impuesto Jaadusuminaafi Icanovi Ohoovicino.

⁹ Saatoho: Miihai aivo miyaamo, noomoro sitaaco itiihicaunoma iicaubo jilli ohooviciuboro nuubo: ¹⁰ Safoono miimisiici gaifiimisi templojafaño fuuhi Moocaanima iimaaqui. Saafiu fariseomiobo. Jaanoti u saafi impuesto jaadusuminaafi. ¹¹ Jaanaaca ifariseomiobo julleeciniiboro Moocaanima ihiimaaubo jilli neehicauhi: Moocaani ico imehi saatoho icabadi uujoho nanivaminaafi icatihi, sitaaco imitino moonitatihi, gaigoomima icatatihi, jaani impuesto jaadusuminaafibadi icatihi, ¹² sajuguisivi mifoooci machutiibo icafihi, uujoho paryi agaananoti fahuseeciti sano ico acifihi, nuuruubo, nooboro.

¹³ Jaanoti jilli impuesto jaadusuminaafi tehesino icahicauhi caamo niquejejaagoco meecitiibo, jilli icidii ticovoco aamihicaubo nooboro: Moocaani uujoho imitiminaafi uco didaasugo, nooboro.

¹⁴ Jaanoti amiihaico neehi: Jaani impuesto jaadusuminaafi iijajaa fuuhi ijeebii imicuubo. Jaanoti fariseomioboco Moocaani gaayiciutihi. Jilli iicamaño: Uujoho sihidi jeevahi, onono guinovii ficucafeteji. Jaanoti: Sihidi jeevahi, onootiiboco sihidi jeevasujiibo, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onono.

(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

¹⁵ Tolliro bu seemegayimico Jesujaa sivahicaumo diitoco idudiciqui. Jaanoco iijibogominaa aatyimeumoro isivaumoco iibahicaumo. ¹⁶ Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Jaafa tajaa seme saahi: Mefeedino, meneejrahana. Diitobadi iicamedi Moocaani aivoji icahi. ¹⁷ Miyanotiro amiihaico neehi: Moocaani aivojico seemene icabadi agaayicitiibo, tahi ufucu feejitihi, nooboro.

Sihidi Inihibamima Iicaabo Jesuma Iimaahi.

(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

¹⁸ Jaanaa saafi aivojiibo Jesuco dilluuhi: Idiimiibo Jibogominaafi, ¿milli fine mooniji ifinijitino fiivoma icaqui? nooboro.

¹⁹ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Milliti: Jaabo uco iimiibo, neehi? Idiiboro saafiuro iimiibo Moocaani. ²⁰ ¿Nacu gaajahi Moocaani tajibaco? Sifigoti taabavadino, guijenidino, naniavadino, sitaaditi sicamañoooco dibeguedino, diicaani, diiseeji icamisico gaiji, nooboro.

²¹ Jaanegui diibo nuuhi: Seemenetiro uujoho paryi tolli moonifihi, nooboro.

²² Jaanoco uguubuuboro diiboco Jesu nuuhi: Icanehiica sano dihimega; Foobo dinehejeque paryi naajete. Jaaboro

inihibamico idaasumoco daaci. Jaadi jari niquejefañõ sihidi dinehejema diicaji. Jaaboro tadyojicuti disaa, nooboro.

²³ Jilli diiboco unuuneri sihidi idaasuvuubo sihidi inihibamima iicaumaño. ²⁴ Diibo idaasuvuunoco Jesu aatyimeuboro nuuhi: Aivo jeedi tihino sihidi inihibamima iicamo Moocaani aivojifaño ofoono. ²⁵ Tihijitiruno camello januutu ojiri afatyono. Jaanoti sihidi jeevano sihidi inihibamima iicaabo Moocaani aivojifaño ofoono.

²⁶ Jaanoco uguubuumo nuuhi: ¿Jaanegui cajaanotyõ fine taajajirahi? noomoro.

²⁷ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaminaadi itihino Moocanidi tihitihi, nooboro.

²⁸ Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojibo mihai paryi monehejeque mejeevesumoro ima mihiguehi, nooboro.

²⁹ Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanoti amihaiico nehi: Cajaanotyõhacho iijaco, caanimico, inahabomico, mogaico, iseemeque icano ³⁰ Moocaani aivojiguiinodi ejeevesumo jiihallivi janaanici gaayiciji. Tolliro ufucu niquejefañõ ifinjitino fiivoma icajimo, nooboro.

Siino Jesu Iguijevejinoco Jibeguehi.

(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

³¹ Jaadi Jesu fahuseeci siino miimisiici icano icamoco jibogominaaco ijeevadi ocoovauboro nuuhi: Jisumi Jerusalejaago mefehehi paryi Moocaani iimaaminaa uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubediti acaatinunobadi iicaqui.

³² Jaaboco uco sihigo miyaminaaco acijimo. Jaamoro uco dejecujimo imitino onoomoro jirebamaajimo, ³³ ahaamimoro, guijenijimo. Jaaruubo mifucuci, safucu icanobuunati guijevefeenetõ siino buheeteji, nooboro.

³⁴ Jaarunoco diito ajashuno gaajautihi jinejete unuunoco diitedi toovono iicaumaño.

Jesu Jerico Cuumiri Icaubo Aatyimetiboco Buheesuhi.

(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

³⁵ Jaanaa Jesu Jerico cuumiti fiiticuunaa saafi aatyimetibo jihaijiniri giciniuhi nihibamico idilluubo. ³⁶ Jaanaa sihidi miyaminaa ofoomoco uguubuuboro dilluubo: ¿Milli icano? nooboro. ³⁷ Jaanegui nuumo: Jesu Nazareoobo fehehi, noomoro. ³⁸ Jaanegui sefano coovadiivuubo: ¡David Iyaachi, Jesu, uco didaasugo! nooboro.

³⁹ Jaarunaa imegavi ufuumo diiboco ibauhi illivequi, noomoro. Jaarunaa janaaniviro coovadiivuubo: ¡David Iyaachi, uco didaasugo! nooboro.

⁴⁰ Jaanegui Jesu ujulleveuboro tajibauhi diiboco ihicitequi. Jaanegui icijeuboco Jesu nuuhi: ⁴¹ ¿Milli ico omooninoco diimeguehi? nooboro.

Jaanegui aatyimeutiibo nuuhi: Aivojibo, aatyimeneque imeguehi, nooboro.

⁴² Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: jji, daatyime! Imiyaavogomaño buheesucafetehi, nooboro.

⁴³ Jaasumiro diibo atyimeuhi. Jaaboro Jesu dojicuti fuubo Moocanico imooboro. Jaanoco aatyimeumo paryi miyaminaa Moocanico imehicauhi.

19

Zaqueo.

¹ Jaadi Jesu Jerico cuumifeenedi fuuhi. ² Jaacuumifaño icaubo Zaqueo onoobo impuesto jaadusuminaa aivojibo.

³ Jaabo Zaqueo Jesuco imuguuhi aatyimeneque. Jaaruubo atyimehicautihi baareebegayi iicamaño, sihidi miyaminaa iicauneri icano. ⁴ Jaanoma iicaubo imegavi ijinafatyuuboro imoho sicomor onoohori caamo fuubo Jesu afatyujino fiitino iicauheri tohoti diiboco ihatyimequi. ⁵ Jaanaa Jesu toonodi afatyuubo caamoco emeeciuboro diiboco nuuhi: Zaqueo, goovano tahigoti niito jaachiji diijafaño ifeteji, nooboro.

⁶ Jaanegui Zaqueo goovano iniituuboro imo imo Jesuco gaayiciubo. ⁷ Jaanoco paryi aatyimeumoro imitino neehicaumo: Imitiminaafi iijafaño Jesu ifetehi, noomoro. ⁸ Jaanegui Zaqueo ujulleeveuboro Jesuco nuuhi: Meeci Aivojibo, tañhejete feenedi #daasufimoco aciji. Jaanoti saatehedi abañiboro ananihichachiji, igueenemehejedino ticovovi janaanici aciji, nooboro.

⁹ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jijaaavi jaachiji taajasu gasehi jaani tolliro Abraham iyaachi iicamaño. ¹⁰ Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo saahi imitahinimoco iguiinooboro taajasuqui, nooboro.

Fahuseecidino Nihibajenevi Ohoovicino.

¹¹ Jaamo miyaminaa Jesu jilli onoonoco guubunichicaumo. Jaanegui jilli ooviciubo Jerusaleti ifiticuuneguiiha. Jaanaa diito esamaahicauhi: Fine jisumiro Moocani aivoji gaseji, noomoro. ¹² Jaanegui diitoco nuubo: Safoono icaubo saafi gaifi iyotobadi obocifiibo. Jaabo fuuhi tehesino siijiinijevi tahi diiboco aivojiboti ificuidi dojicuviro ihuumiqui, aivojiboti iicaqui. ¹³ Jaabo ifuucuquiro fahuseecidimoco ijeecivominaaco coovaubo. Jaaboro diitoco aciubo nihibajene sihidi ijaada iicanoco. Jaamoco nuubo: Naajeteque meheetavo jino nihibamiri ofoobo agasenhachuta, nooboro. ¹⁴ Jaaruuboco ijiinije miyaminaa jihaguehicauhi. Jaamoro diibo dojicuti saatohoma jibogoco galluumo: Mihimogotihidi diibo mohaivojiboti

iicanoco, noomoro. ¹⁵ Jaarunaaca diiboco aivoj#boti ficuumo. Jaadi diibo siino ijiin#jevi uumiubo. Jaadi cuuhuvaubo ijee#vom#naaco nih#bam#ico aaci#umoco minoodino agaanacuunoco igaajaqui. ¹⁶ Jaanegui iticon#oobo asauboro diiboco nuuhi: Aivoj#bo, dini#bam#i fahuseecidino janaan#i gaanacuuhi, nooboro. ¹⁷ Jaanegui ihaivoj#bo diiboco nuuhi: Aivo imino, #joho aivo iimino jee#vom#naafi ajashurunohall#i imino omoon#ma#no #ico fahuseeci cuumivahall#i aivoj#boti ficuji, nooboro. ¹⁸ Jaanaa saafi asauboro nuuhi: Aivoj#bo, dini#bam#i sahusedino janaan#i gaanahi, nooboro. ¹⁹ Jaaboco tolliro iimusuubo: #joho sahuse cuumivahall#i aivoj#boti diicaji, nooboro. ²⁰ Jaanaa sifi asauboro nuuhi: Aivoj#bo, jino dini#bam#i filluchehufa#no ificuhin#no; ²¹ #co #ihicuguehi sihidi edeevaneguiiha. Jaabo #joho ificutima#noti d#cihi abasut#ruma#noti inoovataco d#cihi, nooboro. ²² Jaanegui ihaivoj#bo diiboco nuuhi: Imitino jee#vom#naafi dihiimaatiro #co moon#i, #ro gaajacuuhi uujoho sihidi ejeevaaboro ificuutima#noti #cinoco abasutima#noti onoo#vasunoco. ²³ Jaanegui, #coll#ihi jana ta#nih#bam#ico bancojafa#no ficuuhin#t#hi uujoho uhuumi#bo ta#nih#bam#i agaananoco fanooro agaay#i#jirunaaca? nooboro. ²⁴ Icoj#ri iicaumoco nuubo: Diibediti in#ih#bam#ico mudumit#ci. Jaamoro fahuseecid#noma iicaaboco mahaci, nooboro. ²⁵ Jaarunaa diito diiboco nuuhi: Aivoj#bo, diiboma fahuseecidino icacuuno, noomoro. ²⁶ Jaarunaaca ihaivoj#bo diitoco nuuhi: Am#haico neehi: Iicanoma iicaaboco siino janaan#i ac#i#i. Jaanoti iinoma achahaaboti pary# iicarunogay#ico dumit#ci#i. ²⁷ Jaanoti uujoho aivoj#boti iicanoco iimeguehinitimo tam#naaco juuga mis#vamoro tah#mefeenev#i magaisira#i, nooboro.

Jesu Jerusale Cuumifa#no J#cafetehi.

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

²⁸ Jill#i unuunobuunati Jesu fuuhi Jerusale cuumijaago. ²⁹ Jaabo Betfaje, Betania icano cuuminoti fiiticuunaaca tolliro Olivohono iicagaji fit#no iicacuudi miimisi#ci ij#bogom#naatisiti agalluuboro nuuhi: ³⁰ Mofoo joono ifiit#cuumijaago. Jaamisi tuucuumiv#i mi#h#fotomisi mahaty#meji burrogay#i duujec#n#boco m#hai#nooba diiberi #got#boco. Jaaboco misinaayumisiro mis#va. ³¹ Am#sico cajaanoyohacho: #Coll#ihi momoon#hi? onoo#hach#i#i, monoo: Mohaivoj#bo eneeneguiiha, noom#siro.

³² Jaanegui diitisi ufuumisi aty#meteuhi pary# Jesu unuubadi. ³³ Jaamisi iburrogay#ico sin#um#sico abajato nuuhi: #Coll#ihi moburroco misin#hi? noomoro.

³⁴ Jaanegui diitisi nuuhi: Mohaivoj#bo eneeneguiiha, noomisiro.

³⁵ Jaadi diiboco Jesujaago asatyuudi igaachehunoco iburrohall#vi ificumoro Jesuco diibohall#vi cas#hacuumo.

³⁶ Jesu diiberi ofoobo imega igaachehunoco jeebumoro feehicaumo j#haifa#o. ³⁷ Jaabo Olivohono iicagajiri guiino niituunaaca, pary#icino miyaavogom#naa diibo doj#cuti ufuumo ticovauhi sefano onoomo Moocanico iimomo sihidi ejeevanoco aatyimeunoma iicamo ³⁸ neehicaumo: ¡Imicani Aivoj#bo, Mohaivoj#bo memeri asaabo! ¡Niquejefa#o sajeeb#i! ¡Moocanico mihimo! noomoro.

³⁹ Jaanegui saatofo fariseomi diitofa#o iicaumo nuuhi: J#bogom#naafi, didoj#cuti asaamoco d#iba, noomoro.

⁴⁰ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Am#haico neehi diito ill#vuruva guisibano coovadiinamaajirahi, nooboro.

⁴¹ Jaabo Jerusale ifiticuumoco aatyimeuboro tuucuumi-hall#vi taaubo: ⁴² H#joho jaachiji difucuvi ico sajeeb#ico aacijirunoco gaajaruva sajeeb#i diicajirahi. Jaaruno #di otoovoma#o daatyimet#i. ⁴³ Safucu #di idaasufucu gaseji dim#naa dihall#di emecuvejifucu dihall#di emecuvomoro fah#govati ico mooniji, ⁴⁴ ico jinijehall#vi aga#imoro dimiyam#naaco gaisiraicijimo. Jaamoro sababa dihall#vi guisibaco jeevesujitimo, Moocani ico abaavafucuco agaajacitima#o, nooboro.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.

(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

⁴⁵ Jaaboro Jesu templojafa#o ufuuboro ticovaubo toojafa#o anaajemeque isivi aga#i#ubo. ⁴⁶ Jaaboro diitoco nuubo: Caatin#haamefa#o jilli noono: Taaja Moocanima iimaa-jareji, noono. Jaarujaco am#hai nanivam#naa iijat#ro mimini-yuhi, nooboro.

⁴⁷ Jaabo Jesu fafucuvaaciviro miyam#naaco templojafa#o j#bogooboro icahicauhi. Jaarunaa sacerdotemi aivoj#to, caatin#m#naa, tuucuumi aivoj#to icamo diiboco iguijen#iqui ituma #fehicauhi. ⁴⁸ Jaarumo toonohall#ti omoon#jirunoco atyimehicautimo pary#i miyam#naa diibo onoonoco ugu-ubunicimo iicauma#o.

20

Jesu Mitya Iji.

(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

¹ Safoono Jesu templojafa#o icaubo miyam#naaco taaja-subogoco ij#bogoobo. Jaanaa gaseumo sacerdotemi aivoj#to,

caatiniminaa, quillahuto icamo. ² Jaamoro diiboco dillu-
 umo: Miihaico diibogo, ¿miijoho iijiti jilli moonihi; miijoho ico
 eneeneguiha? noomoro.

³ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho tolliro amiihaico
 dilluji, uco mihiimusu: ⁴ ¿Nacu, miijoho Juaco tajibauhi
 miyaminaaco iniqui? ¿Moocaani, nacu miyaminaa?
 nooboro.

⁵ Jaarunaa diito sanomiro noocasihicauhi: ¿Milli fine me-
 neeji? Moocaani tajibari munuuruva du: ¿Collihi jaanoco
 mimiyaavogotih? miihaico neejiruubo. ⁶ Jaanoti miyaminaa
 tajibari munuuruva, miihaico paryi miyaminaa guisibaneri
 gaicaujirahi, miyanotiro Jua Moocanifañodi ihiimaahi-
 caunoco imiyaavogomoro.

⁷ Jaamoro nuumo: Magaajatih. ¿Miijohohacho fine Juaco
 miyaminaaco inijinoco tajibauhi? noomoro.

⁸ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jii, tolliro amiihaico uujoho
 neejitih miijoho tajibari omooninoco, nooboro.

Iimitino Dudicamaajeminaavi Ohoovicino.

(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

⁹ Jaadi Jesu miyaminaama ihiimauboro jilli oovicuhi:
 Saafi miyaminaafi baacuco sihidi basuui. Jaaboro
 dudicamaajeminaaco toonoco utuumusuuboro. Siihi
 tehesino fuubo tahi gueenene iicaqui. ¹⁰ Jaano
 ibaacu onoovacuudi iicojiminaafico galluubo diitojaago
 imañoonoti diibojaago diito igalluui. Jaaruuboco diito
 ahaamihicaumoro botiboco dojicuviro diibojaa galluumo.
¹¹ Jaanegui toono abajaabo sifiico galluui. Jaaboco tolliro
 idicuno, unuumoro aamiumo. Jaamoro botiboco dojicuviro
 galluumo. ¹² Jaanegui siino bu sifiiti galluubo. Jaaruuboco
 itihivasuumoro buhigovi gañiimo.

¹³ Jaanegui jari ihabajaabo nuuhi: ¿Milli fine mooniji?
 Agaiiibo taseemeneque galluui. Jaaboco aatyimemere
 fine bocigiejimo, nooboro. ¹⁴ Jaaboco aatyimeumoro
 noocasiumo: Jaani duhu imi toonoco agaayicijiibo. Masii
 miguijeniqui. Jaadi jari miihai toono abajatoti mihicaji,
 noomoro. ¹⁵ Jaamoro tomañoti sihigovi asatyumoro
 diiboco guijeniumo, nooboro Jesu diitoco dilluui:
 ¿Jaamoco milli fine tofagui abajaabo diitoco fine mooniji?
¹⁶ Asaboro diito dudicamaajeminaaco ifinisuumoro toonoco
 sidudicamaajeminaaco acijiibo, nooboro.

Jaanoco uguubuumoro nuumo: ¡Chaha, Moocaani tolli
 moonidino! noomoro.

¹⁷ Jaanegui diitoco Jesu emeeciuboro nuuhi: ¿Nacu, milli
 eneejiruno jino Caatinihaamefaño icahi? Jilli du noono:

Guiisiri iijanoco eetavonicimo imiguiisibaco ithisuumoro gañhi. Jaarunofaño saafi agaajaabo tobaco dojicuviro icihi toba iminoco agaajamaño. Jaaboro aivo imimaño ficuubo, noono Caatinihaamefaño.

¹⁸ Jaabahallivi aacotomo gafaryunamaaji ididaaheje. Jaanoti cajaatyohallivi toba aacotohachijji diitoco quicheyicijiiba, nooboro. Jilli nuubo Jesu diiboco imiyaavogotimoco ufucu omoonijinoco.

Impuestoditi Ihiimaano.

(Mt 22.45-46; 22.15-22; Mr 12.12-17)

¹⁹ Jaasumiro Jesuco sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo gaayiciujirahi diitoti onoobo siinovi ohooviciiboro enehicaunoco agaajaumoro. Jaarumo miyaminaati iguiuhi.

²⁰ Jaamoro saatohoti galluumo iimimobadi asaamoro diibo siibadi onoonoco uguubuumoro diiboco asatyomoro aivojibo usefaño ihacitequi. ²¹ Toonegui diito diiboco jilli dilluuh: Jibogominaafi, mihai magaaajahi ijoho miyaanoco imino onooboro, miyaanoco idibeguehicanoco; paryi miyaminaaco sabadiro edeesiciniboro Moocaani jiihaiti imino dibeguehi. ²² Mihaico dinoo: ¿Naa Cesar impuestoco ajaadusunoco majaaduji? ¿Nacu, majaadujitih? noomoro.

²³ Jaarunaa diito diibohallivi imitino ihiimaanoco agaa-jaciuboro diitoco nuuhi: ¿Collih uco mabañhi? ²⁴ Eneecata uco saje nihibajeti mihifusu. ¿Nacu mijoho ime jana jino, jino imomo acaatinicinino icano?

Jaanegui diito nuuhi: Aivojibo Cesarno, noomoro.

²⁵ Jaanegui diitoco nuubo: Cesarno iicanoco Cesarco mahaci. Jaanoti Moocaaninoco Moocaanico mahaci, nooboro.

²⁶ Jaamaño diiboco inisuurumo icitimo milli miyaminaafeenevi unuutimaño. Jaamoro sihidi jabafituumo diitoco tolli iimusuuneri. Jaamoro lliivi icacuumo.

Siino Mubuheetejinoti Idilluuno.

(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

²⁷ Jaanobuunati saatocho saduceomi iguijevecuumo siino buheetejitih onoonicimo Jesujaago asaamoro diiboco nuumo: ²⁸ Jibogominaafi, Moise mihaidi caatinuhi: Saafi nahabo mogai seemevatigo cojiti iiguijevehachijji, inahabo ifibaijigoco iciboro diigoma iseemevaqui inahaboco ibuunaniqui, nooboro. ²⁹ Safoono icaumo sahuse juugahuseti miimisiici icamo saafi seemere. Jaamoti ihamiyaabo iticoni taabavauhi. Jaaruubo guijeveuhi seemevatiiboro.

³⁰ Jaanegui saafi inahabo ifibaijigoco icuhi. Jaaruubo tolliro seemevatiiboro guijeveuhi. ³¹ Jaanegui jaano allivioobo diigoco icirahi. Jaabadiro famooro diigoma icauhi. Jaarumoti saafiiba seemevatimoro paryi

guijeveumo. ³² Jaanobuunati bu tolliro diigo guijeveuhi. ³³ Jaamoti buheetefucu, ¿cajaanì taabaji fine? Famooro diigoco ataabavacuumoti, noomoro.

³⁴ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jino jiinjehallivi miyaminaa taabavacasihì. ³⁵ Jaanoti ufucu ubuheetemere siijiinjèvi Moocaani eneeneri iimihusemaño ìfotomo tahi taabavajitihì, iseemeque tajenijitimo icano. ³⁶ Siino tahigo iguijevecuujitimaño Moocaani toomominaabadiro icacuujimo siino ubuheetecumaño Moocaani seemerucuujì iicamo. ³⁷ Moise tolliro miihaico gaajasuhi iguijevecuumo ubuheetejinoco Caatinahaamefaño imohogayi ijigahicaumañovi. Jaamañovi noono: Aivojiĩbo Moocaani Abraham, Isaac, Jacob icamo Aivojiĩbo. ³⁸ Jaabo Moocaani iguijevecuumo aivojiĩbo icatino ubuheeme Aivojiĩbo. Jaabo Moocanidi paryi diito buheeme, nooboro.

³⁹ Jaanegui saatoho caatiniminaati diiboco nuumo: Imino neehi, jiĩbogominaafi, ⁴⁰ noomoro siino diiboco dillucuumo.

¿Miĩjoho Iyaachi Fine Cristo?

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

⁴¹ Jaadi Jesu diitoco nuuhi: ¿Milli jaamo Cristoco David iyaachi neehicahi? ⁴² Miĩro David icaruubo Salmohaamefaño nuuhi:

Mohaivojiĩbo Moocaani Tahaivojiĩbo Cristoco nuuhi: Tamiyanaagonovi casiĩvo, ⁴³ diminaaco ditihaguiino uujoho ificuunohachuta, nuubo.

⁴⁴ ¿Milli jaabo Cristo David iyaachi icajirahi, David bu icaruubo diiboco: Aivojiĩbo, unuuno icanaaca? nooboro.

Jesu Caatiniminaaditi Neehi.

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

⁴⁵ Jaanaaca famooro miyaminaa guubuniciunaaca Jesu jiĩbogominaaco nuuhi: ⁴⁶ Mehesicini, caatiniminaati caamovonoono gaachehunoma ìgonoco iimoyiĩcifiimoti. Bu tolliro imoyiĩcifiimo naajetehasinovi diitoco iminoco sinagogajafaño ufuusumi imiya icaganocoro ujuvicamaaifimo machujafaño iimimañehejequere juvicamaaifimo. ⁴⁷ Tolliro fibaijito iijanoco udumiĩcifiimo. Jaamo ìfurumo gueenene Moocaanima iimaafimo utuvuusumo sitaaco ibaaĩqui. Jaamo guiraajino ciĩjigaifaño ijaadaco agaayicino, nooboro.

21

Fibaijigo AACINO.

(Mr 12.41-44)

¹ Jaanaa Jesu templojafaño atyimeuhi sihidì inihibamima iicameheje Moocaanico aacimo ificufinofaño ificuhicaunoco. ² Jaabo atyimeuhi tolliro idaasuno fibaijigo

mijeegay#icico ificuunoco. ³ Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotiro am#haico neehi: Jaamo idaasuno fibaijigo paryi famoova janaanici acihi. ⁴ Jaanoti paryi diito, diitedi sihidi aatyuuvcuunoti acihi. Jaanoti diigo ihidaasuti iicanoco paryi acigo tooneri amachujirunoco, nooboro.

Jesu Temploja Finisucafeteji, Neehi.

(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

⁵ Jaanaa saatoho templojati iimaahicauhi iminoono guisibano eheetavocininoti, tolliro fa#oojaco Moocaanico ejeecivomo iminoono iimibachuhicaunoti icano. Jaanegui Jesu nuuhi: ⁶ Ufucu icajino paryi jino am#hai mih#finicinoco ifinisujino, sababa guisiba siibahallivi covovacafetejitino, nooboro.

Ifnijino J#bogo.

(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

⁷ Jaanegui diiboco dilluumo: J#bogominaafi, #cusumi fine tolli icajino? #Milliti fine magaaajaji toono iticovacuunoco? noomoro.

⁸ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mehesicini, am#haico sita ba#idino, guiraajimo tamemeri asaano: Uujoho Cristo, tusumi mihicacuuhi, noomoro. Jaarumo dojicuti mefeedito. ⁹ Jaamo minaati, sanomiromo omoonicasinoti icano muguubusumi mihiguetejirahana; iticoni jilli icajino. Jaaruno ifinicuuujino icatino, ¹⁰ nooboro cuhubacafutuubo ihiimaaubo: Siijiinijeoto, siijiinijeotoma moonicasiji. Siijiinijeo aivoji, siijiinije aivojima moonicasiji. ¹¹ Jaasumi sihidi sefano jiinije maryibaji, ajeba icaji, sihidi fahigovavi guihuvano icaji, niquejefa#o #hiconoonoco mahatyimeji sihidi jeevanoonoco.

¹² Jaano jilli iicajino imega iticoni am#haico agaayicimoro idaasuno moonijimo am#haico satyejimo sinagogajanofa#o imitino imooniqui am#haico icivojaanimoro aivojito imegavi satyejimo tamomohalliti. ¹³ Jaamo imefeenevi tamomoco mij#begueji. ¹⁴ Jaanegui jilli momooni, imegaviro: #Milli fine iimusuji? noomoro mehesamaaidino. ¹⁵ Tusumi jari am#haico uujoho gaaja iimaaco aciji. Jaaneri am#hai minaa am#hai iijico jenaaujitihi am#haico guinonijitimo. ¹⁶ Jaarunaa am#haico, am#hai caanimi, am#hai nahabomi, am#hai yoto, am#hai gataavominaa icamo am#haico aivojitojaago satyeji. Jaamoco am#haiti saatohoco gaisiraicisujimo. ¹⁷ Paryi jiinijeminaa am#haico j#heveji tamomohalliti. ¹⁸ Jaarumo milli mihicajitihi. ¹⁹ Tolli icarunofa quehecuno mihicahachijii ifinijitino fiivoma mihicaji.

²⁰ Jerusale cuumihallidi minaa emecucinoco mahatyimecuudi magaaajacu tuucuumi ifinicuuujinoco.

21 Jaasumi Judea jiinjeri mihicamo ifagajinojaa magaa. Jaanoti Jerusale cuumiri mihicamo tuucuumiti buhigovi mofoo. Jaanoti tuucuumiti buhigovi mihicamo tuucuumijaa masaadino, 22 Caatinihaamefaño idaasujino onoobadi tusumi icajino idaasufucuno. 23 Idaasucani icajimo tusumi gaigoomi oovato iicamo, mifañotioseejema iicamo icano jiinjehallivi sihidi idaasu iicajimaño jiinije miyaminaaco ñihicuno ahaamijineri. 24 Jaanoti saatoho amocasifaño guijeveji. Jaanoti saatohoco fahigova jiinjenevi icivojaanimoro satyejimo, tolliro Jerusale cuumico siijinije miyaminaa jiinjehallidi quicu quicu icaji diitoco Moocaani ejevesunohachutahiica.

Jesu Miyaminaafibadi Ifivuubo Siino Asajino.

(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

25 Jaadi niquejeguiinodi jibogo icaji cuujeo nihibavi, fucuo nihibavi, meecirivi icano; jiinjehallivi paryi jiinjeminaaco ihesamaaje mitaji sihidi igotocinijimo muuai ñihicuno ojineri, ityuucai ñihicuno ojineri icano. 26 Jaamo miyaminaa jiinjehallivi iicajinoco eesamaaimoro inihicuri choomocinijimo, niquejeomitya icaruno maryibaji. 27 Jaadi jari mahatyimeji uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo aimuufafeenedi mityama, aivojima icano asaanoco. 28 Jineheje jilli iicacuudi caamoco memecicu mataajasucafutucuujineguiiha, 29 nooboro jilli oovicuubo: Memecici higuerahoco tolliro paryi imohonoco; 30 bohono ahaamevanoco mahatyimesumi, amihairyo magaaajahi ficaba ifiiticunoco. 31 Jaabadiro jino onoonoco mahatyimecuudi magaaajacu Moocaani aivoji ifiiticunoco.

32 Miyanotiro amihaiico neehi: Paryi jino iicanoco tusum-ioto aatyimeme guijevejitihiica, 33 niqueje, jiinije icano finijirahi. Jaanoti taaji sicamañovi fatyejitihi.

34 Jaanogui mehesicini, iimitinofeenedi amihai jeebi cuhufetedino, guirihicavono jiinije busumije imoyici icano guinodi tufucu amihaiivi mehesicinitinaaca gasedino, 35 amihaihallivi tacuraba gaajaciratino aacotonicibadi. Jilli tufucu gaseji fahigova jiinjehalliri iicamohallivi. 36 Jaanogui mihimibaicnicu. Jaamoro fahijivaro Moocaanima mihiima, paryi jino iicajinoti mataajaji. Jaamo uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo imefeenevi mihifeteji, nooboro.

37 Jaabo Jesu cuuje templojafaño jibeguehicaubo. Jaanoti mihijicuudi Olivohono icagajijaago ofooboro tahi icahicaubo. 38 Jaanaa miyaminaa fucugayiro templojafaño gasehicauhi diiboco iguubuniciqui.

22

Jesuco Iguijeniqui Omoonino.

(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

¹ Jaanaaca ijicutama achahano maahunoco amachufino Pascua jibaimo fiiticuunaaca, ² sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo moonihicauhi: ¿Milliti fine magai caauji? noomoro Jesuco igaicaauqui. Jaarumo miyaminaaco iguihicauhi.

³ Jaanaa Satanas jicafutuuhi Juda Iscariote jeebifaño Jesu minisuminaa fahuseeci motihaiti miimisiici icamoobofaño.

⁴ Jaaboro sacerdotemi aivojito, temploja aivojito icamojaago ufuuboro diitoma iimaatuubo Jesuco diitoco ihaci qui.

⁵ Jaaneri imo imo iicaumoro diibo Judaco nihibamico aciguumo. ⁶ Jaanegui: Jii, unuuboro ticovaubo iguiinuubo, ¿milli fine diiboco diitoco aciji, miyaminaa chahanaaca? nooboro.

Aivojibo Niinoono Amachuuno.

(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

⁷ Jaanaa ijuurisutama achahano maahunoco amachufino jibaimo icacuuhi Pascua ovejaco agaicaaujifucu. ⁸ Jaanaa Jesu galluuhi Pedro, Jua icamisico: Pascua machutaaco mohime mihimibachuto, nooboro.

⁹ Jaanegui diitisi dilluuhi: ¿Conoovi diimeguehi mihimibachunoco? noomisiro.

¹⁰ Jaanegui Jesu iimusuuhi: Cuumivi mihifotoodi saafico mahatyimeji icifuuri nifaihuco asatyoboco. Jaabo dojicuti mofoo iijafaño. ¹¹ Jaamisiro toojao aivojiboco monoo: Mohaivojibo jilli neehi: ¿Comecufaño tajibogominaama Pascua machutaaco machuji? noobo, noomisiro. ¹² Jaadi amisico ifusujibo iguiramecu, caamovohi icamecu, imibachucinicumecu. Jaamecufaño meheetavo mamachuqui, nooboro.

¹³ Jaanegui ufuumisi paryi Jesu unuubadi icanoco aatyimeumisiro toonovi Pascua machutaaco eetavuuhi.

¹⁴ Jaanaa amachucuujidi Jesu iminisuminaama casivuuhi imachuqui. ¹⁵ Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Guiraacani imeguehi, amihaima Pascua machutaaco amachunoco iguijevecuujino imega. ¹⁶ Amihaico neehi: Siino Pascua jibaimo machuco machucuujitihhi. Jari siino Moocaani aivojifaño meheetavoodi, ¹⁷ nooboro ihadutahilluco agaayiciuboro Moocaanima iimaaubo. Jaadi nuubo: Jinooco mihicimoro mihifocasi ¹⁸ amihaico neehi: Jisumitiro siino aducujitihhi baacufaihuco Moocaani aivoji agasetinohachuta, nooboro.

19 Jaadi imaahuco agaayiciuboro Moocaaanima iimaaubo. Jaadi iquisicuuboro diitoco aciubo jilli nooboro: Jino tafi amihaihallivi aacifafetejino jilli momooni. Jaamo uco jaba-
jeevetimo mihicahi, nooboro.

20 Jaanaa amachuunobuunati tolliro ihadutahilluco agaayiciuboro nuuhi: Jihillu bohono iiji iicajinoco tatyijeheri eetavono tatyijoho amihaihallivi agañcafotono.*

21 Jaarunaa jino amihaiti uco aacijiibo igaicaauqui tajojiri icahi. 22 Jaarunaa uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo uuditit unuucuubadi feehi. Jaarunaa idaasucani iicajiibo uco aaciibo, nooboro.

23 Jaanegui ticovaumo idillucasiumo: ¿Cajaan fine aacijiibo? noomoro.

¿Cajaaniji Fine Imiyaabo? Noocasiumo.

24 Jaanaa ijibogominaa noocasihicauhi: ¿Cajaaniji mihaiti imiyaabo? noomoro. 25 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Siicumijeoto judiom iicatimo aivojito idaasugotimo sefano tajibanicahi. Jaamo diito aivojitoco imihusefimo, noonicimo. 26 Jaanoti amihai tolli mihicajitih. Jaanoti siibadiro amihai mihicaji, amihafañoti imiyaaboti iicaqui jilli saatoho jeecivominaafiti miminifeteji. Jaabadiro atajibaabo jeecivominaafiti minifeteji. 27 ¿Nacu, mijoho imiyaabo, acasiivooboro amachufiibo, nacu ejeecivefiibo? ¿Eti acasiivefiibo? Jaarunaa uujoho amihafeeneri icahi jeecivominaafibadi.

28 Amihai uuma mihicafih uco inisunehejefañodi. 29 Jaanegui uujoho amihaiico aivojico aciji uco guhirubi aacihinibadi. 30 Jaamo mamachuhi, mahaduhi icano uuma jahigo tahaivojifaño. Jaamoro aivojiibo icagafaño macasivomoro matajibahi Israel cuumino fahuseeci motihaiti miicumiiici icanohallivi, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaajinoco.

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

31 Jaaboro nuubo Aivojiibo: Simon, Simon, mehesicini jino Satanas amihaiico idillunoco siinoco agañunicibadi idaasuno amihaiico igañucuqui. 32 Jaarunofaño uujoho Moocaaanima dihallivi iimaahi dimiyaavogo iti finitino iicaqui. Jaabo ijoho siino imiyaavogodi dinahabomico quehecutusu, nooboro.

33 Jaanegui Simon diiboco nuuhi: Aivojiibo imibaicinicuuhi ima civojafaño feequi, ma guijevequi icano, nooboro.

* 22:20 Sahaamefaño samañoviro ficuumo. Versiculo 19 nijeque, bu versiculo 20 iicanoco ficuutimo.

³⁴ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Pedro ico neehi: Jisumiro catava ojitiibaacaro mifooçi, safo icano uco tuunamaaiji; uco gaajaruubo, nooboro.

Idaasuno Iicajino.

³⁵ Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Amiihaico dureecuma, nihibamima, lleegucuma, tihaijaaema icano masatyedino, nooboro agalluusumi: ¿Nacu fanoova amiihaidi cuujiivaachuuhi? nooboro.

Jaanegui diito: Chahano, nuuhi.

³⁶ Jaanegui diitoco nuubo: Jaanoti jisumi tolli icatino dureecuma, nihibami lleegucuma icano mihicaabo masatyö. Jaanoti aamigama machahaabo amiihai caamoojaco manaajemere aamigati mihici. ³⁷ Amiihaico neehi: Uuti Caatinihaamefaño jilli onoono icaji: Iimitimofeenevi ficucafetejiibo, onoono, paryi uuditi onoono tolli icaji, nooboro.

³⁸ Jaanegui diito nuuhi: Aivojiiibo, miigaacima mihicahi, noomoro.

Jaanegui diibo nuuhi: Toonovirucu, nooboro.

Getsemani Onoomañovi Jesu Moocaanima Iimaahi.

(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42; Tolliro meeci Heb 5.7-8)

³⁹ Jaadi Jesu toonoti fuuhi Olivohono iicagajjaago iicanicibadi. Jaaboma ijiiibogominaa fuuhi. ⁴⁰ Jaamo tomañovi iifutuudi diitoco nuubo: Moocaanima mihimaa, iji inisunofaño mahaquetedino, nooboro.

⁴¹ Jaadi Jesu diitoti sihigovi fuuhi guisibaco maganicarunohachuta. Jaaboro memuuvuubo Moocaanima ihiiimaqui.

⁴² Jilli nooboro: Guihi, idiimogohachiiji jino idaasuno iicajinoti uco taajasu.† Jaaruno uujoho iimogobadi icatino, jaafa iijoho idiimogobadiro icano, nooboro.

⁴³ Jaanaaca diibojaago Moocaani toomominaafi niquejefañoti saahi diiboco isefatusuqui.‡ ⁴⁴ Jaabo sihidiro iidaasuvooboro Moocaanima quehecuno iimaahicaubo. Jaanaaca ituga jiiinjehallivi aquetehicauhi tiiijoho ocooyinobadi.

⁴⁵ Jaabo Moocaanima ihiiimaunoti agañiivuuboro ijiiibogominaajaago fuuhi. Jaamo ihidaasuri cigacuumoco atyimeteubo. ⁴⁶ Jaanegui diitoco nuubo: ¿Collihi micigahi? Magañiivomoro Moocaanima mihimaa iji inisunofaño mahaquetedino, nooboro.

Jesuco Isisimoro Satyomo.

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

† 22:42 Griego iijiri: jihidaasuhilluco uuti buhigovi denesu, noono. ‡ 22:43 Sahaamefaño toversiculonoco ficuutimo.

47 Jesu ihiimaanaacaro sihidi miyaminaa gaseuhi. Jaamoco siiguubo Juda onoo bo Jesu jibogominaati fahuseeci motihaiti miimisiicidimo iicahicaurumoobo. Jaabo Jesujaago fiitivuuhi diiboco ininiciqui. 48 Jaaboco Jesu nuuhi: ¿Juda, tolli ininiciiboro Miyaminaafibadi Ifiivuuboco daacih? nooboro.

49 Jaabo Jesuma iicaumo tolli iicanoco aatyimeumoro Jesuco dilluuhi: ¿Aivojibo, aamiganeri diitoco momooniji? noomoro.

50 Jaamoti saafi sacerdotemi jeevivominaafico omoonubo buiyaacuuhi imiyanaago nijimeehuco. 51 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Musuufenicu jaafa icacuumo, nooboro sacerdote jeevivominaafi nijimeehuco ududiciuneri buheesuubo. 52 Jaaboro sacerdotemi aivojito, temploja aivojito, quillahuto icamo igaiyiciqui asaaumoco nuubo: Tatyicovodi amihai masaahi aamiganoma, cudaahenema icano nanivaminaafico mihicanicibadi. 53 Amihaifeeneri fahijivaro templojafaño icahicarahi. Jaaruuboco uco magaaayicihicatih. Jaarunaa jisumi amihai imitiminaa tolli momoonicih jino icivono mityaguino, nooboro.

Pedro Jesuco Tuunamaauihi.

(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

54 Jaasumiro Jesuco agaayicumoro satyuumo sacerdotemi aivojibo iijajaago. Jaabo dojicuti Pedro tehesinoti ifiniciiboro feehicauhi. 55 Jaamoro ihaivojibo iija goohasifeenevi cijigaico ebasuumoro casicamaaumo. Jaamofeenevi tolliro Pedro casivuuhi. 56 Jaaboco jeevivominaago cijigajinivi giciniiboco gueenene ihifiniciugoro nuuhi: Jaani tolliro diiboma iicahicaabo, noogoro.

57 Jaarunaa Pedro utuunamaaibo nuuhi: Gaigo, uujoho diiboco gaajatih, nooboro.

58 Jaanobuunati tolliro saafi diiboco aatyimeuboro diiboco nuuhi: Hijohe tolliro diitoobo, nooboro.

Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Chahano, uujoho diitoobo icatih, nooboro.

59 Jaadi sano nihiba oovobuunati saafi diiboco jenaauhi jilli nooboro: Jaani miyaano diiboma iicahicahinibo Galileaobo iicamaño, nooboro.

60 Jaanegui Pedro nuuhi: Chahano, uujoho gaajatih ijoho toono onoonoco, nooboro.

Jaasumiro Pedro ihiimaanaaca catava ojuuhi. 61 Jaanegui Aivojibo Jesu Pedrojaagovi iminifutuuboro diiboco meeciubo. Jaaneri Pedro esafutuuhi Aivojibo Jesu diiboco: Jaachij: catava ojitinaacaro mifocci, safo icano uco tuunamaaaji, nooboro unuunoco. 62 Jaaboro Pedro ufuuboro sihidi aivono taauhi.

*Jesuco Edejecuno.**(Mt 26.67-68; Mr 14.65)*

⁶³ Jaanaa Jesuco utuumuumo diiboco edejecuumoro aamiuhi. ⁶⁴ Ihaallinoco gaachehubaryuri isiyaacuumoro ihimeque gabacuhicauhi: Gaajaci. ¿Naa miijoho ico aamihi? noomoro ⁶⁵ famañovaje diiboco ñbahicaumo.

*Jesu Fagominaa Imegavi Icauhi.**(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)*

⁶⁶ Jaanaa eseseveudi igaivuumo judiomi quillahuto, sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo. Jaamoro Jesuco satyuumo fagominaa imegavi. Jaamoro Jesuco dilluumo: ⁶⁷ Mihaico dinoo, ¿naa miya ñjoho Cristo? noomoro.

Jaanegui diitoco iimusuubo: ¿Amihaico jñhi, nuuruva nacu mimiyaaveguejitirahi? ⁶⁸ ¿Jaanoti amihaiico nuuruva nacu uuma mihiimaanoco mihimeguejitirahi, uco misinaayujitirahi icano? § ⁶⁹ Jisumitiro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivubo giciniji Moocaani imityaabo miyanaagonovi, nooboro.

⁷⁰ Jaanegui diiboco famooro dilluumo: Jaanegui, ¿ñjoho Moocaani Seemene? noomoro.

Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jñhi, amihai monoobadi, nooboro.

⁷¹ Jaanegui diito nuuhi: ¿Collhi bu sita onoonoco mihimeguejirahi? Mihairyo muguubucuuhi ijiri onoonoco, noomoro.

23*Jesu Pilato Imega.**(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)*

¹ Jaamo famooro agañiivuumoro Jesuco satyuumo Pilato imegavi. ² Jaamoro ticovaumo diibohallivi ihiimaamo: Jaanico mihai mahatyimehi, muucuumico ñaaisuuboco. Jaaboro neehicaabo: Cesarco impuestoco majaadudino uujoho Aivojñbo Cristo icahi, neehicaabo, noomoro neehicaumo.

³ Jaanegui Pilato diiboco dilluui: ¿Naava ñjoho judiomi Aivojñbo? nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jñhi, ñjoho toono onobadi, nooboro.

⁴ Jaanegui sacerdotemi aivojito, miyaminaa icamoco Pilato nuuhi: Jaanivi iimitinoco aivo atyimetih, nooboro.

⁵ Jaarunaa diito janaanici nuuhi: Paryi Judea jiniije miyaminaaco ñaaisuhicaabo ijñbegueri Galileavi iticonihinñbo, juu icacuui, noomoro.

§ 22:68 Sahaamefaño: uco misinaayujitirahi, onoooco ficuutimo.

Jesu Herode Imega.*

⁶ Jaanoco Pilato uguubuuboro dilluuhi: ¿Nacu diibo Galileaobo? nooboro. ⁷ Jaanegui diiboco: Jiihi, unuunegui Jesuco galluubo Galilea aivojiiibo Herodejaago tusumi Jerusale cuumivi agaseubojaago. ⁸ Jaabo Herode Jesuco aatyimeuboro imo imo minifutuuhi siicijetiro Jesuditi ihiimaanoco guubuhicaubo. Jaaboro diiboco imeguehicaubo aatyimeneque sihidi ejeevanoco Jesu omooninoco ihatyimequi. ⁹ Jaaboro Jesuco sihidi dilluhicaubo. Jaarunaa Jesu diiboco iimusuutiihi. ¹⁰ Tolliro tomañeri icaumo sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo diiboco iguijenisuqui mityano iimaahicauhi. ¹¹ Jaanegui Herode ihamocasiminaama diiboco: Jilli mihiifoobo, noomoro imitino mooniimo. Jaamoro diiboco edejecumo aivojiiibo gaachehubadi iimichehufañõ jiihacuumo. Jaaboco dojicuviro Herode Pilatojaago galluuhi. Jaasumiti jari Herode Pilatoma imitocasiuhi. ¹² Jaanoti iticoni jiihevecasihicaumisi.

Jesuco Igaicaauqui Unuucuuno.

(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

¹³ Jaanegui sacerdotemi aivojito, tuucuumi aivojito, miyaminaa icamoco Pilato igaiyiciuhi. ¹⁴ Jaaboro diitoco nuuhi: Amiihai jaanico tajaan misivahinihi: Miyaminaaco ñaaisuubo, noomoro. Jaaboco imino dillucuurahi amiihai imefeenevi. Amiihairyo magaajacuuhi diibediti: Imitiibo, noomoro monoonoco aatyimetinoco. ¹⁵ Jaabadiro bu Herode iimitinobaaco aatyimetiiibo siino tajaan sivasuuhi magaaja milliti bu miguijenijirahi. ¹⁶ Jilli ahaamiboro diiboco sinaayuji, nooboro.

¹⁷ Jaabo Pilato jiiibaimosumi saafi civojaminaafiti sinaayujirahi miyaminaaco imono iicasuqui.† ¹⁸ Jaarunaa famoro sano sefano neehicauhi: ¡Diiboco guijeni! ¡Barrabacoro sinaayu! noomoro.

¹⁹ Jaabo Barrabaco civojaaniimo tuucuumi miyaminaaco aivojito hallivi añaaisuuneguiiha, tolliro bu saatohoco agaicaauneguiiha icano. ²⁰ Jaarunaa Pilato Jesuco isinaayunoco iimuguuboro siino miyaminaama iimaauruubo. ²¹ Jaarunaa diito janaanici sefano nuumo: ¡Imohobujehallivi tetecu! ¡Tetecu! noomoro.

²² Jaarunaa siino Pilato diitoco nuuhi: ¿Nacu, jineje iimitinoco mooniibo? Diibovi atyimetiihi iimitinoco toonohalliti agaicaaujirunoco. Jilli ahaamiboro diiboco sinaayuji, nooboro.

* **23:5** Herode Antipa onoobo. Meeçi Lc 3.1 † **23:17** Sahaamefaño toversiculo loco ficuutimo.

23 Jaarunaaca diito jenaauhi idillumo sefano noomoro: Imohobujehallivî itetecuqui diito sacerdotemî aivojîto iicamo sihidi ocoovadiinamaaiumaño diito iiji diibohallivî fatyuumo. 24 Jaanegui Pilato nuuhi: Diito onoobadi imooniqui. 25 Jaaboro sinaayusuubo civojaminaafico diito idilluuboco añaaisuunoti, agaicaaunoti icano icivojaaniuboco. Jaaboro Jesuco diito usefaño jeevesuubo diito iimuguubadi imooniqui.

Jesuco Etetecuuno.

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

26 Jaamoro Jesuco itetecuqui satyuumo. Jaanaaca saafi Cirene cuumioobo Simon onoobo buhigoti asauboco agaayicumoro iguijeve imohobujeque iibusuumo Jesu dojicuti isatyequi.

27 Jaabo dojicuti sihidi miyaminaa feehicauhi. Jaamofeedi sihidi gaigoomi taamoro gaibacasimoro feehicauhi diibo idaasuri. 28 Jaamoco Jesu emeeciuboro diitoco nuuhi: Jerusale gaigoomi, uuri mataajirahana. Amihaihallivîro mataa, amihai seemehallivî icano 29 ufucu gasejifucu: Imicani icamo achibami, eseemevatatino jeebino, iisutino mifañoono icano, meneejifucu. 30 Jaasumi miyaminaa ticovaji onoomo: Ifagajino mohallivî daacoto, ifabaino mohallivî fabaavo, noomoro. 31 Jaamo imihuseemeque jilli omoonino idaasurahi. Jaarunofaño fine imitinoco eheetavomoco janaanici idaasuno mooniji, nooboro‡

32 Jaamo bu, tolliro satyuumo miimisiiici nanivaminaatisico Jesuma sano igaicaauqui. 33 Jaamo ifutuuhi nigaipaajebai onoomaño. Jaamoro tomaño. Jesuco tetecuumo. Tolliro nanivaminaatisico imiyanaagonovi saafi, inaninaagonovi saafi icano tetecuumo. 34 Jaanaa Jesu nuuhi: Guihi, diitohallivî jino omoonino jaadabadi iicanoco ficuudino, jilli gaajatimo omoonimaño, nooboro.

Jaanaaca amocasiminaa Jesu gaachehuhallivî suerteque eetavuumo: ¿Naa miijoho iciji? onoomaño. Jaadi ifocasiumo. 35 Jaanaa miyaminaa diiboco ihaivojitoma ihifinimoro dejecuhicauhi: Sitaaco taajasuubo; Eneecata jisumi jaafa iinoro taajaabo miyaano Cristo Moocaani icuubo iicahachiji, noomoro.

36 Tolliro amocasiminaa edejecumoro diibovi ifiitivomoro idicuno vinoco diiboco isuurahi. 37 Jaamoro diiboco neehicaumo: Miyaano ijoho judiomî Aivojîbo idiicahachiji, hro difico taajasu, noomoro.

‡ 23:31 Griego iijiri: imoho buheeruhoco jilli omoonino. Jaanegui fine millijiru uchuumucuhoco, noono.

³⁸ Jaabo nigaihallivi ficuumo acaatiniumoro^S JAANI JU-
DIOMI AIVOJHBO, onoonoco.

³⁹ Jaanaa saafi nanivaminaafi saanaagonovi etete-
cuciniubo Jesuco #bahicauhi: Miyaano #joho Cristo
idiicahachijji #ro difico taajasu, tolliro bu misico taajasu,
nooboro.

⁴⁰ Jaarunaa saafi diiboco #bauhi: ¿Aivo #joho Moocaanico
ñihicugotihii, tobadiro ico omooninoco gaajat#bo? ⁴¹ Misico
naha jino miyaanohalliti jilli moonimo, miyaano imitino
moomoniuno jaadaco mihicahi. Jaanoti diibo aivo imitino
moonitiruubo, nooboro.

⁴² Jaadi Jesuco nuubo: Jesu, dihaivojivi idi#fotoodi uco de-
safoto, nooboro.

⁴³ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotiro ico neehi:
Jaachijiro #joho uuma diicaji imimañovi Moocaanico
imiyaavogomo ofoomañovi, nooboro.

Jesu Igujiveuno.

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴ Jaanaaca gadi#ba mihicacuui. Jaarunaa paryi jiniije
civono minifutuui; jaano jari imohonohalliti nihiba icaaberi
seseeteui. ⁴⁵ Jaano icivutuusumi nihiba jabaavuui.
Jaanaaca temploja ofoboocini#chehu gaachehubaryu
tyigaba feenedi gallivuui. ⁴⁶ Jaanaaca Jesu gaihivuui:
Guihi, dihusefaño tagaijaco gaayici, nooboro chuumucuubo.

⁴⁷ Jaanoco romanomi amocasiminaa aivoj#bo tonehejeque
aatyimeuboro Moocaanico imuubo: Miyaano jahi jaani imi-
huseebe, nooboro.

⁴⁸ Jaanoco bu tolliro miyaminaa aatyimeumoro fuuhi
icidi#gameehuco aamimoro, sihidi idaasuneguiiha. ⁴⁹ Jaanoti
paryi Jesu gataavominaa, tolliro gaigoomi Galileati diibo
dojicuti asaauomo icamo icauhi tehesinoti tonehejeque
ih#finiciumo.

Jesuco I#iuno.

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰ Jaanaa icaubo saafi iimihuseebe imitino iicatati#bo
Jose Arimatea cuumioobo onoobo Judea jinijeri iicacuumi.
Jaabo judiomii fagominaati#obou. ⁵¹ Jaabo Jose Moocaani
aivoji asaaujinoco teemehicaubo. Jaamaño paryi fagominaa
omooniunofaño icauti#bo. ⁵² Jaaboro Pilatojaago ufuuboro
diiboco Jesu ifiico dilluubo. ⁵³ Jaadi Jesu ifiico ihimohoti
iniitusuuboro gaachehuri iimibociuboro c#hoji guuisigajifaño
eseediuhojifaño c#ubo bohohi m#haiñooba ic#rautihojifaño.

^S 23:38 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: griego iijiri, latin iijiri, hebreo iijiri
icano, onoonoco.

⁵⁴ Jaano sifucuti jaguisi iicacuujineguiiha tufucuri imibaivucuumo.

⁵⁵ Jaanaaca Jesuma Galileati asaaumo ufuumoro Jesuco icuunoco meecituuhi. Jaamo imino atyimeuhi diibo ifi aacaumañoco. ⁵⁶ Jaamo iijanojaa ufuumoro facicifaihuno, bu facici dñiribano icanoco iimibaivuumo.

Jaamoro jaguisifucu jaguisiumo Moise tajiba onoobadi.

24

Jesu Siino Ubuheeteuno.

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

¹ Jaanaa ajaguisiuno sifucuti gaigoomi cìvonotiro fuuhi Jesu cìhojijaago ifacìnoco iimibachuunoma* ² Jaamo ñfutuumo atyimeuhi toojico afabaacuuba iguiisiba sihigovi icacuubaco. ³ Jaamoro toojifaño ufuumo Aivojibo Jesu ifico atyimecuutihì. ⁴ Jaaneri iigutuumoro: ¿Milli momooniji? noocasiumo.

Jaamo atyimeuhi miimisiici gaifiimisi diito cojivi julleecinimisico aricunoono gaachehunofaño jicucuucinimisico.

⁵ Jaamisiti iigutuumoro guinovì jijnìjehallivi javucamaaiumo. Jaamoco diitisi nuuhi: ¿Collìhi amìhai ubuheetecuuboco iguijeveme icamañoco miguiinehi?

⁶ Jineeri chahacuubo, buheetecuubo. Mehesafoto Galileari iicausumi amìhaico unuunoco: ⁷ Miyaminaafibadi Ifiivuubo acicafeteji imiti miyaminaa usefaño. Jaaboco imohovi tetecujimo. Jaaruubo mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji, unuunoco, noomisiro.

⁸ Jaanegui tofigueje esafutuuhi Jesu unuunoco. ⁹ Jaamo icìhojijaagoti uhuumiumoro paryi toonoti jibogovauhi Jesu minisuminaaco fahuseeci motihaiti saafi idimoco, tolliro paryi saatohoco icano.

¹⁰ Jaanoco Jesu minisuminaaco jibuguumo Maria Magdalena onoogo, bu Juana, bu Maria Jacoobo seeji, bu saafigueje icamo. ¹¹ Jaarunoco Jesu minisuminaa: Jillì fine jeegavomo, noomoro miyaavuguutimo.

¹² Jaarunaa Pedro fuuhi ijinafatyuuboro Jesu cìhojijaago. Jaaboro idijivuuboro toojifañoco emeeciubo atyimeuhi tochehuri iminìuchehu uufocori acaunoco. Jaaneri ajabafituuboro uumiubo dojìcuvìro iijajaago.

Emaus Onoocuumi Jìhajaago.

(Mr 16.12-13)

¹³ Jaanaa tufucu diitoti miimisiici fuuhi Emaus onoocuumijaago; Jerusaleti once kilometrohachuta iicacuumijaago.

¹⁴ Jaamisi ufuumisi paryi tooneri iimaamisiro feehicauhi.

* **24:1** Sahaamefaño janaanici jillì ficuumo: Jaamoma tolliro saatoho gaigoomi fuuhi, onoonoco.

15 Jaamisiro ihiimaamisiro dillucasihicauhi. Jaanaaca diiboro Jesu diitisijaa asaaboro diitisima fuuhi. 16 Jaaboco atyimecuurumisi gaajahicautihi Jesu iicanoco. 17 Jaanegui Jesu diitisico dilluuihi: ¿Jinejeque midillucasihicahi jiihairi mofoomisi? ¿Collihi idaasuno mihicahi? nooboro.

18 Jaanegui diitisiti Cleofas onoobo iimusuuhi: Paryi miyaminaa gaajahi Jerusalevi jisumiro icahininoco. Jaanoti iiijoho idiiiboro tuucuumiri diicaruubo gaajatihii.

19 Jaanegui diitisico nuubo: ¿Nacu milli icahinino? nooboro.

Jaanegui diiboco nuumisi: Eti bu Jesu Nazareooboco omoonihininoco; Jaabuu Moocaani iimaaminaafi, paryi miyaminaa imefeenevi, bu Moocaani imefeenevi ihiimaanoti, bu paryi omoonihicahininoti icano sihidi ejeevahiniboco. 20 Jaaboco sacerdotemi aivojito, mohaivojito icamo diiboco agaayicihinimoro acihiniihi: Imino diibo iguijevene, noomoro tetcusuumo. 21 Jaanoti miihai meteemehicaurahi Israel jiiinjeminaaco itaajasuqui. Jaarunaa paryi tolli omooninobuunati jino mifucuci, safucu icano mihicacuuihi. 22 Jaarunaa miihaiti saatoho gaigoomi fucuro diibo cihojico emeecieme miihaico igutusuhi, 23 toojifaño diibo ifico aatyimetineguiiha miihaico jiiibogovahi Moocaani toomominaaco aatyimeme diitoco: Jesu buheehi, onoonoco miihaico ijiiibegueneri. 24 Jaaneguiiha miihaiti saatoho toojico emeecieme gaigoomi onobadi icanoco atyimehi. Jaarumo Jesuco atyimetihii, noomisiro.

25 Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: ¡Gaajaticanimisi, fine amisi goovaticani mimiyaaveguehi Moocaani iimaaminaa unuunoco! 26 ¿Nacu iticoni jinehejeri idaasuno icajitiruubo Cristo ihaivojifaño efeejino imega? nooboro. 27 Ticoniubo paryi Caatinahaamefaño diibediti ononehejeque diitisico ijiiibogoobo Moise aameneti iticoniubo paryi Moocaani iimaaminaa aamenevi imivusuubo.

28 Jaamo tuucuumivi ifutucuuneguiiha Jesu sanoticovoro fatyujirahi. 29 Jaarunaa diitisi diiboco fiitihicauhi: Misima jinooviro fitafoto mihiiicuuihi civucuuno, noomisiro.

Jaaneguiiha Jesu fitafutuuihi diitisima iicaqui. 30 Jaadi imachuqui diitisima acasivuuboro imaahuco agaayicuboro toonohallivi Moocaanima iimaauubo. Jaadi iquisicuuboro diitisico aciubo. 31 Jaasumi jari diitisico ihaallino imino faayacafutuuihi. Jaadi jari diiboco gaajaciumisi. Jaarunaa diitisi imefeenevi cuucahacho minifutuubo. 32 Jaanegui diitisi noocasiuhi: ¿Eti miyaano mojeebino imono icahicahiniihi jiihairi masaasumi Caatinahaamefaño ononehejeque misico jiiibogooboro asaahicasumi?

noomisiro. ³³ Siino guenenene icatimisiro uumicumisi Jerusalejaago. Jaamisi atyimeuhi Jesu minisuminaa fahuseeci, siino saafi icamo saatoho igataavominaama igaicinimoco. ³⁴ Jaamo diitisico nuuhi: Miyaano Aivojũbo siino buheetecuuhi. Jaaboco Simon atyimecuuhi, noomoro.

³⁵ Jaanegui diitisi diitoco jũbuguuhi jũhaivi diitísima iicaunoco, diitísima maahunoco iquisicuhinisumi diiboco agaajacininoco icano.

Jesu Ijũbogominaavi Jafeveuhi.

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23; Hch 1.6-9)

³⁶ Jaamo tonehejeri ihiimaahicaunaaca Jesu diitofeenevi ujulleveuboro diitoco dilluuhi: Sajeebũ mihica, nooboro.

³⁷ Jaaneri sihidi iigutumoro esamaaiuhi: Fine ijico mahatyimehi, noomoro. ³⁸ Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: ¿Collihĩ mihiguetehi? ¿Collihĩ uco amĩhai jeebũfañoti mimiyaavogotihĩ? ³⁹ Eneecau tahuseneque, tatyihaiñoco icano memeeeci, uujoho diiboro. Uco mududĩcimoro, memeeeci; ijĩ ihuucuma, ibacima icano chahahi jino uujoho iicaaboco mahatyimebadi, nooboro ⁴⁰ diitoco ihusene, itihaiñõ icanoco ifusuubo. ⁴¹ Jaarunaa diito imo imo iicaumoro ajabafituumoro imiyaavuguutumoco Jesu nuuhi: ¿Naa machutaama mihicahi? nooboro.

⁴² Jaanegui diiboco taavaabo gaaruhaico aciumo† ⁴³ Jaanoco agaayicuboro diito imefeenevi duubo. ⁴⁴ Jaaboro diitoco nuubo: Jillĩ iicajinoco amĩhaima iicausumi amĩhaico nuuhi: Uuditĩ Moise aamefañõ, Moocaani iimaaminaa aamenefañõ, Salmo aamefañõ icano onoono icaji, nuuhi.

⁴⁵ Jaaboro diitoco Caatinĩhaamefañõ onoonoco gaajasuubo. ⁴⁶ Jaaboro diitoco nuubo: Jillĩ noonoro caatinicinino, Cristo guijeveji. Jaaruubo mifucuci, safucu icanoti siino buheetejũbo. ⁴⁷ Jaabo momofeenedi fahigova jiinije miyaminaaco mijũbegueji Jerusaleti miticonimo amĩhai eedeehimitihifico mejeevesucu amĩhai imitico ibusuqui. ⁴⁸ Jaamo amĩhai maatyimemere jinoco mijũbeguejimo. ⁴⁹ Jaamo magaaja, uujoho amĩhaihallivi galluujĩ Guihirubi unuunoco. Jaanegui jiicumiti buhigovi mfeedino niquejefañoti mitya asaanoco magaayicitinohachuta, nooboro.

Jesu Niquejefañõ Ofoono.

(Mr 16.19-20; Hch 1.9-11)

⁵⁰ Jaaboro Jesu diitoco tuucuumiti sihigovi satyuubo Beta-nia cuumi fiitino. Jaaboro diitohallivi ihuseque agañiyicũbo diitoco imino nuubo. ⁵¹ Jaasumiro diitoti caamovi diiboco

† 24:42 Sahaamefañõ janaanici jillĩ ficuumo: iimihu gaami icanoco, onoonoco.

satyuumo niquejefañ. ⁵² Jaaboco diito iimumoro Jerusale
cuumijaago imo imo uumiumo. ⁵³ Jaamoro templojafaño
icahicaumo Moocanico imomoro. Fine.

SAN JUAN

Moocaani Iimaa Cristo. Jaabofeenedi Miyaminaaco Fivusuuhi.

¹ Iticoni paryi fanoova fiivuutinaaca Moocaani Iimaa icacu- uhi. Jaabo toono Iimaa Moocaanima icauhi Cristo. Jaabo bu diibo Moocaani. ² Miïro iticoni diibo Moocaanima icauhi. ³ Diibofeenedi Moocaani paryi fanoovaaco eetavuuhi; miïro chahano aivo diibofeenedi eheetavuutino iicano[☆] ⁴ Diiboma icano fiivo. Jaano toono fiivo miyaminaadi aachicinino iicauno. ⁵ Jaano cívonofañoti achicìhi. Jaanoco icivo jabacarutìhi.

⁶ Miïro icaubo saafi Moocaani agalluubo Jua onoobo. ⁷ Jaabo saauhi diibo aachicìbo iicaubediti ijibeguequi. Jaabo ijibogonofeenedi miyaminaa imiyaaveguequi. ⁸ Jaabo diibo Jua aachicìbo icatino. Jilli aachicìbo iicaabo jibogominaafiti iicaqui agalluubo. ⁹ Jaanoti jino imiya achicì, miyaminaaco aachicinibo, jino jinijehallivi gasefivucuuhi.

¹⁰ Miïro jaabo johono Iimaa iicaabo jino jinijehalliri icacu- uhi. Jaabofeenedi Moocaani jinijeque eheetavehinirunofaño jinijeminaa diiboco gaajautìhi. ¹¹ Miïro ijinijevevi saauruubo. Jaaruuboco miyaminaa diiboco gaayicìutìhi. ¹² Jaarunofaño saatoho diiboco agaayicimoro miyaaveguehi. Jaamoco ficu- ubo Moocaani seemeti iicaqui. ¹³ Jaano miyaminaati saatìhi miyaminaati ifiivomo icatino, bu gaifi iimoyicìnoti icatino jilli Moocaanitiro diibo seemetiro minifutucuumo.

¹⁴ Jaabo johono Iimaa icahinibo miyaminaafi ifiiti imini- iyuuboro mofeeneri icauhi, miyaanoma, igaijima icano. Jaabo imico miïhai mahatyimeuhi, diibo idiboro Moocaani Seemene iicaabo imico. ¹⁵ Miïro diibediti Jua ijibuguubo nuuhi: Jaani diibo diiboti uujoho unuubo taabuunati asaabo tajanaanici iicaabo, uujoho chahaunaacaro iicacuumañò, nooboro. ¹⁶ Miïro jaaboti paryi miïhai diiboma sihidi iicanoti magaayicìhi diibo imino aacìnoco siino dojìcuti, siino dojìcuti icano. ¹⁷ Miïro Moisefeenedi Moocaani tajìba saauhi. Jaanoti gaiji, miyaano icano Jesucristofeenedi saahi. ¹⁸ Miïro miïhaiñooba Moocaanico atyimetìhi, idiboro Illi Caanifaño iicaabo, diibo miïhaico Caanico gaajasuhi.

Jua Nitiminaafi Jesucristoti Jibeguehi.

(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

¹⁹ Jaanaa Jerusale cuumiri iicaumo judiomì sacerdotemico, levitamico icano galluuhi Juajaago diiboco: ¿Miïjoho ñjoho?

☆ 1:3 Heb 1.2; Col 1.16-17

noomoro idilluqui. ²⁰ Jaamoco diibo imino j#buguuhi: Uujoho Cristo icat#hi, nooboro.

²¹ Jaanegui siino diiboco dilluumo: ¿Jaanaa m#joho #joho? ¿Nacu Moocaani iimaaminaafi, Elia? noomoro.

Jaanegui Jua nuuhi: Chahano uujoho diibo icat#hi, nooboro.

Jaanegui diiboco nuumo: ¿Nacu #joho oono Moocaani iimaaminaafi asaajiibo? noomoro.

Jaanegui nuubo: Chahano, nooboro.

²² Jaanegui diiboco nuumo: Jaanaa m#joho #joho m#haico d#bogo, oono m#haico agalluumoco m#beguequi milli difiti #joho neehi, noomoro.

²³ Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Uujoho sicaihigovi ocoovadiicin#bo: Aivoj#bedi j#haico sanoticovoro mihimibachu, onoobo Moocaani iimaaminaafi Isaia unubadi, nooboro.

²⁴ Jaamo diito Juama ihiimaatumou fariseomi agalluumo.

²⁵ Jaamo diiboco nuuhi: Jaabogahabu Cristo idiicat#bo, bu Elia idiicat#bo, bu johono Moocaani iimaaminaafi idiicat#bo icano, ¿coll#hi jana nit#hichi? noomoro.

²⁶ Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Uujoho nifaihuriro nit#hi. Jaanoti am#haifeeneri iicaabo saafi am#hai magajati#bo.

²⁷ Jaabo taabuunati asaabo tajanaan#ci#vi iicaabo, diibovi uujoho ifotot#hi. Jaama#o diibo t#haipaaje duujeque sinaayujitirahi, nooboro.

²⁸ Pary# jino jilli icauhi Betabara onooma#ovi, Jordan onoohi oneguehiv# Jua inithicauhigo.

Jesu Guijevefeenedi Mohimiti Buusucafetehi.

²⁹ Jaano sifucuti Jua, Jesu diibojaa asauboco aaty#meuboro nuuhi: Memeece jaani Moocaani Cordero, iguijevefeenedi j#in#jeminaa imitico ubuusuj#ibo. ³⁰ Johono uujoho diiboti ihi-imaabo: Taabuunati saajiibo tajanaan#ci#vi iicaabo uujoho chahaunaacaro iicacuuma#o. ³¹ Uujoho icaruubo diiboco gaajahin#t#hi. Jaanoti naha uujoho nifaihuri nit#boro saahi Israel cuumim#naa diiboco igaajaqui, nooboro.

³² Jaadi bu siino nuubo: Uujoho aty#mehi Moocaani Gaijaco nim#hubadi jeevaabo diibohall#vi niquejefa#oti iniitooboro iicanoco. ³³ Jaaruuboco uujoho gaajahicat#hi m#joho diibo iicanoco; jilli naha uco nifaihuri nit#qui agalluubo nuuhi: Tagaija cajaan#hall#vihacho iniitooboro iicaabo diibo tagajari init#jiibo, nooboro nuuhi. ³⁴ Jaaboco aty#mecuuhi. Jaama#o uujoho j#beguehi diibo miyaano Moocaani Achi iicanoco, nooboro.

Iticonioto Jesu J#bogominaa.

³⁵ Jaano sesevedĩ siino Jua tomañeri icauhi miimisiici ijibogominaatisima. ³⁶ Jaabo Jesu afatyunoco aatyimeuboro nuuhi: Memececi ajaani Moocaani Cordero, nooboro.

³⁷ Jaanoco Jua jibogominaatisi uguubuumisiro Jesu dojicuti fuuhi. ³⁸ Jaanegui Jesu dojicuco emeciuuboro, diibo dojicuti ufuunoco aatyimeuboro diitisico nuuhi: ¿Jinejeque migui-inehi? nooboro.

Jaanegui nuumisi: ¿jibogominaafi, cuuca diicafhi? noomisiro.

³⁹ Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: Juu masaa. Jaamisiro memeciva, nooboro.

Jaanegui ufuumisi atyimeuhi diibo iicahicauhigoco. Jaamisiro mihijicuuneguiiha tufucu diiboma icaumisi.

⁴⁰ Jaamisi diitisi Juati uguubuumisiro Jesuma ufuumisiti saafi momo Andre, Simon Pedro nahabo. ⁴¹ Jaabo Andre jinejeque moonitiboro inahabo Simonco iguiinutuuboro diiboco nuuhi: Meeci mahatyimecuuhi Mesia Cristo onooboco, nooboro. Mesia, Moocaaniti asaabo ihaivojısucuqui, eneejiruno.

⁴² Jaaboro Andre Simonco satyuuhi Jesu iicauhigo. Jaaboco Jesu aatyimeuboro nuuhi: Hijocho Simon Jona achi, jaaruubo jisumitiro dimemeji Cefa, nooboro. Jaarunaa Cefa onoono jilli momoro, Pedro eneejiruno.

Jesu Coovahi Felipe Natanae Icamisico.

⁴³ Jaano sesevedĩ Jesu imuguuhi Galilea jiiinijevi ufuunoco. Jaabo Felipeque aatyimeuboro diiboco nuuhi: Tadyojicuti disaa, nooboro.

⁴⁴ Jaabo Felipe Betsaida cuumioobou. Jaacuumiri tolliro Andre, Pedro icamisi icahicauhi. ⁴⁵ Jaabo Felipe Natanaeque icijeuboro nuuhi: Mıhai mahatyimecuuhi, diibediti Moise itajıba aamefaño acaatinıuboco. Tolliro Moocaani iimaaminaa diibediti acaatinıiboco. Jaabo Jesu, Jose Nazareoobo achi, nooboro.

⁴⁶ Jaanegui Natanae nuuhi: ¿Nacu Nazare cuumiti iimino saajirahi? nooboro.

Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Eneecau maha memecitequi, nooboro.

⁴⁷ Jaanaa Jesu Natanae asaaunoco aatyimeuboro nuuhi: Jaadi juuga saabo miya israelminaafi abañıfitatıbo, nooboro.

⁴⁸ Jaanegui Natanae diiboco dilluuhı: ¿Milliti uco gaajahi? nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Mıro ıco uujoho atyimehi Felipe ıco coovatınaacaro higuerahoguino diicaaboco, nooboro.

⁴⁹ Jaanegui Natanae diiboco nuuhi: Jıibogominaafi ıjoho Moocaani Achi, ıjoho israelmi aivojıbo, nooboro.

⁵⁰ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Jilli ijoho uco miyaaveg-uehi, ico higuerahoguino diicaaboco atyimehi eneenegui-iharo? Imi jino janaanici icanehejeque daatyimeji, nooboro.

⁵¹ Tolliro bu Jesu nuuhi: Miyanotiro amiihaico neehi: Mahatyimeji niqueje faayicininoti Moocaani toomominaa uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubohallivi iniitocinimoro bu caamovi focinimoco, nooboro.

2

Cana Onoocuumi Jibaimo.

¹ Jaanobuunati mifucuci, safucu icano taabava jibaimo icauhi Cana cuumivi Galilea jinijevi. Jahi Jesu seeji diitofaño icauhi. ² Jahi tolliro Jesuco ijibogominaama cuuhuvaumo tobaimovi. ³ Jaanaa diito aduta vino ifinicuunegui Jesuco seeji nuuhi: Vino finicuuhi, noogoro.

⁴ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: ¿Gaha, collihi jaanoco uco neehi? Toonovihi ifototih, nooboro.

⁵ Jaarunaa diigo nuuhi diito jeecivominaaco: Paryi diibo amiihaico onoonoco momooni, noogoro.

⁶ Jaanaa tomañeri icauno sahuse juugahuseti sañu icano icinuuno. Tuñuujeña judiomi iicanicibadi ifinoco iimibachuqui nifaihunoco ificuhicauñuje. Jaano sañufaño fine ifetehicauno ochenta o cien litrodino nifaihu. ⁷ Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Paryi jino icinuunoco nifaihuneri magahafusu, nooboro. Jaanegui diito tuñuujeque jiti jiti gahafusuhi. ⁸ Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Fine ivi jisumi miiidino mihicimoro mahacito ijibaimo toomominaafico, nooboro.

Jaanegui tolli mooniumo. ⁹ Jaafaihuco ijibaimo toomominaafi nisuuhi vinoti minifutucufaihuco. Jaanoco gaajautiibo cuucati icinunoco; idimoro diito ijeecivominaa toonoco gaajauhi diito inifaihuco iciumaño. Jaanegui ijibaimo toomominaafi tobaimo abajaaboco ocoovauboro nuuhi: ¹⁰ Iticoni famoova iimi vinoco ifefihi. Jaanoco ijibaimo guiraano aaducuunobuunati iimijisutinoco ifefimo. Jaanoti ijoho aivo iiminoco ficuuhi jihachuta, nooboro.

¹¹ Jino aivo iticoni Jesu sihidi ejeevanoco omoonuno Cana cuumivi Galilea jinijevi, imityaco ifusuubo. Jaaneri ijibogominaa diiboco miyaavuguuhi.

¹² Jaanobuunati seeji, inahabomi, ijibogominaa icamoma fuubo Caperna cuumijaagovi jahi icaumo fiiva fucuva.

Jesu Templojaco Imibachuhi.

(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

¹³ Jaanaaca judiomi jibaimo Pascua ifiiticuuneguiha Jesu Jerusale cuumijaagovi fuuhi. ¹⁴ Jahi atyimeubo templojafaño

bueymico, ovejamico, nimiihumico icano anaajemeque. Tolliro miyaminaama nihibamico acafaryuuacumo gicinimoco atyimeubo. ¹⁵ Jaanoco aatyimeuboro Jesu gaaiBaico gaiciitati eheetavuuboro tooneri diitoco isi gañiubo, ihovejami, ibueymi icamoma. Tolliro nihibamico acafaryuuacuhicaumo nihibamico baavi fufucuubo, jaaboro imesanoco gavaracuubo icano. ¹⁶ Jaaboro bu nimiihumico anaajeumoco nuubo: ¡Toonoco jinoti buhigovi mñici! ¡Guihirubi iijaco naajetajati meheetavedino! nooboro.

¹⁷ Jaanoti iñibogominaa esafutuuhi Caatinihaamefaño: Dii-jaco agaijino uco finisuhi, onoonoco.

¹⁸ Jaanegui judiomi diiboco dilluui: Eneecata mñhaico si-ibadi iicanoco diñifusu toonoti magaaajahi: Jii, olli iicanegui-
iha jahi olli mooniibo meneequi, noomoro.

¹⁹ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jiija templojaco paryi mag-
avaracu, jaajaco siino uujoho mifucuci, safucu icanoti siino
boobaniji, nooboro.

²⁰ Jaanegui judiomi diiboco nuuhi: Cuarenta y seisdino
ficabava njequeti jiijaaco eetavuumo. ¿Jaajaco milli ñjoho
mifucuci, safucu icanoti deetavejirahi? noomoro.

²¹ Jaarunaa Jesu ificoro unuuruubo: Temploja, nuuhi.

²² Jaamaño Jesu iguijeveunofeeneti ubuheeteusumi
iñibogominaa tolli diibo unuunoco esafutuuhi. Jaamoro
Caatinihaame onoonoco, bu Jesu iijico icano diitoco
iñibuguunoco miyaavuguumo.

Jesu Famoovaaco Gaajahi.

²³ Pascua jñibaimosumi Jesu Jerusaleri iicausumi,
sihidi miyaminaa diiboco miyaaveguehicauihi sihidi
ejeevanoco omooninoco aatyimemere. ²⁴ Jaarumovi
Jesu jeevamaaihicautihi famoovaaco agaajahicaumaño.

²⁵ Mñhaiñooba diiboco jñibeguehicauihi: Diito jilli jeevahi,
noomoro miyaminaaco diiboro agaajahicaumaño ijeebñfaño
iicanoco icano.

3

Nicodemo Onoobo.

¹ Icaubo saafi fariseomiobo Nicodemo onoobo judiomi
aivojitoobo. ² Jaabo Jesujaago fucu asauboro diiboco nu-
uhi: Jñibogominaafi, mñhai magaaajahi ico Moocaani mñhaico
dñibeguequi agalluunoco. Chahamo mñjoho sihidi eje-
evanoco ñjoho omoonibadi iicanoco omoonimo Moocaani di-
iboma iicatiruva, nooboro.

³ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotiro ico neehi, siino
dojicuviro ifiivotiibo Moocaani aivojifaño feejitihhi, nooboro.

4 Jaanegui diiboco Nicodemo dilluuhi: ¿Milli jaabo miyaminaafi ujusicuubo siino dojicuviro fiivejirahi? ¿Milli jaabo siino seeji jeebifaño ijicafotooboro siino fiivejirahi? nooboro.

5 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotiro ico neehi; nifaihuri, Moocaani Gaijari icano ifivotiibo Moocaani aivojifaño feejitihii. 6 Miyaminaafiditi ifiivoobo miyaminaafi. Jaanoti Moocaani Gaijati ifiivomo Moocaani Gaijama icahi. Toono eneejiruno Moocaani seemeti iicamo. 7 Daabafitedino siino fiivo ico onoonoti. 8 Miuro guibuhuba iimogohigoti asaanoco ijoho guubufihi. Jaaruubo gaajatihii conooti asaanoro conoovi ifotonoco. Jaabadi jeevamo paryi Moocaani Gaijari ifiivomo, milli ifiivonoco milli miyaminaa gaajajirahi, nooboro.

9 Jaanegui Nicodemo siino dilluuhi: ¿Milli fine jino? nooboro.

10 Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Ijoho aivo sihidi edeevaabo israelminaa jibogominaafi idiicaruubo, nacu jinoco gaajatihii? 11 Miyanotiro ico neehi: Mihai mihiimaahi magaaanoco. Jaamo mihai mijibeguehi mahatyimeneque. Jaarunoco amihai mimiyaaveguehicatihii mihai monoonoco. 12 Jiinijeono icarunoco onoonoco uco mimiyaaveguehicatihii. Jaanequi: ¿Fine millijiru niquejeonoco jibuguruva?

13 Mihaiñooba niquejefaño footihii idiboro tahigoti iniitehinibo: Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo niquejefaño iicaabo. 14 Miuro Moise sicaihigovi jininimoco caamovi agaaiiyiciubadi; tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo caamovi guijeve imohobujehallivi gaaiiyicicafeteji. 15 Jaaboco paryi imiyaavogomo ifinijitino fiivoma icacuuhii*

Moocaani Jiinije Miyaminaaco Agaijino.

16 Miuro Moocaani sihidi jiinije miyaminaaco agaijiboro idiboro iicaabo Illico acuihi. Jaaboco paryi imiyaavogomo mitajitihii. Jaamo ifinijitino fiivoma icaji. 17 Miuro Moocaani jiijehallivi Illico galluutihii jiinije miyaminaaco cijigaifaño igañisuqui. Jilli galluubo diibofeenedi jiinije miyaminaa itaajaqui. 18 Jaabo Moocaani Achico imiyaavogomo cijigaifaño ifetejitihii. Jaanoti imiyaavogotimo cijigaifaño ifeequi icacuuhii idiboro Moocaani Achi iicaaboco imiyaavogotimaño. 19 Jaamo imiyaavogotimo cijigaifaño ifeequi icacuuhii. Miuro jiinjehallivi aachiciniibo asaaboco imogotimo icivonocoro imuguumo imiticoro omoonihicaumaño. 20 Miuro famooro iimitinoco omoonimo

* 3:15 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: finitimo icaji, onoonoco.

aachicinoco j̄h̄eguehi. Jaamaño aachicininojaagovi fiitivotimo, iimitinoco omoonino foovovotino iicaqui. ²¹ Jaanoti miyaanoco iimogomo aachicinijaagovi fiitivehi diito omooninofaño Moocaani iicano igaajacafetequi.

Jua Siino Jesuditi Onoono.

²² Jaanobuunati Jesu fuuhi ij̄h̄bogominaama Judea jiinijevi. Jaabo toonovi guenenene icaubo miyaminaaco initiubo.

²³ Jaabadiro Jua nitihicauhi Enonvi Salim cuumi fiitino, tomañovi sihidi nifaihu iicaumaño. Jaabojaa miyaminaa ofoomoco nitihicaubo. ²⁴ Jilli icaumo Jua icivojaanirautisumi.

²⁵ Jaanaaca Jua j̄h̄bogominaa jenaucasiuhi judiomima ifino imibachuhallivi. ²⁶ Jaamoro Juaco nuutuumo: Moj̄h̄bogominaafi, meeci iima oono Jorda oonegueehi iicaubo icahi diiboti m̄haico id̄ibuguubo. Jaabojaago sihidi miyaminaa ofoomoco nitihicaabo, noomoro.

²⁷ Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Cajaatyobama chahajiruno gaaja Moocaani diitoco ihacitiruva. ²⁸ M̄iro am̄hairyo uco muguubuhinicuuhi: Uujoho Cristo icatihu jilli diibo imega uco agalluubo, nooboro eneehininoco. ²⁹ M̄iro taabava j̄h̄baimofaño mogaima iicaabo aiji. Jaabo cojiri iicaabo jilli igataavominaafi. Jaabo diibo ihiimaanoco uguubuuboro imo imo icanicibo. Jaabadi jisumi uujoho sihidi imo imo icahi. ³⁰ Jaabo diibo jisumitiro janaanici vi bocitoobaaca uujoho jilli guinoviro minifeteji, nooboro.

Caamoti Asaabo.

³¹ Caamoti asaabo fanoohalliviro icahi. Jaanoti jiinijeoobo jilli jiinijeminaafi. Jaabo jiinijenehejequere iimaanicihi. Jaanoti niquejefañoti asaabo famoohalliviro icahi. ³² Jaabo aatyimeneti, uguubunoti icano iimaahi. Jaaruubo onoonoco m̄haiñooba miyaaveguehicatihu. ³³ Jaanoti saatoho diibo onoonoco imiyaavogomo: Moocaani Miyaabo iicanoco j̄h̄beguehi. ³⁴ Moocaani agalluubo Moocaani iijico j̄h̄beguehi. Jaaboco Moocaani Igaijaco finitino acihi. ³⁵ Moocaani Illico gaijihu. Jaabo usefaño Moocaani paryi fanooco ficuui. ³⁶ Jaamaño Moocaani Achico imiyaavogomo ifinijitino fiivoma icacuui. Jaanoti Moocaani Achico imiyaavogotimo fiivoma chahaji. Jilli ñihicuno Moocaani omoonijnofaño icacuui.

4

Jesu Samariaogoma Iimaahi.

¹ Jaanaa fariseomi guubuuhi Jua janaanici Jesu ij̄h̄bogominaama iicaabo initihicaunoco. ² Jaarunofaño Jesu nitihicautihu id̄imoro ij̄h̄bogominaa nitihicauhi.

³ Jaanoco Jesu uguubuuboro Judeati fuuhi Galileajaago siino ihuumiqui.

⁴ Jaabo imuguuhi Samaria jiiñjefeenedi ufuunoco. ⁵ Jaabo ufuubo ifutuuhi Sicar onocuumi Samaria jiiñje cuumivi Jacob illi Joseque ijiinijeque aaciũamaño fiitino. ⁶ Jaamañeri icauno nifaihuhoji Jacob oji onoohoji. Jaanaa Jesu asaaubo, iniinovatucuunegui tohoji cojivi casivvũubo, fine gadicũba nihĩba icacuuberi. ⁷⁻⁸ Jaanaa ijĩbogomĩnaa tuucuumijaago fuuhi machutaaco anaajeteumo. Jaanaa tuucuumiti saafigo gaigo saauhi toojiti inifaihuvavaugo. Jaagoco Jesu nuuhi: Uco nifaihuti daaci, nooboro. ⁹ Jaanegui diiboco samariaogo nuuhi: ¿Milli jaabo ñjoho judio idiicaabo, uujoho samariaogo iicagoco nifaihuco dilluuihi? noogoro. Jilli nuugo judiomĩ samaritanomĩma iimogocasihicaũtimaño.

¹⁰ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Ñjoho Moocaani aacĩnoco gaajaruva, bu mñjoho jino ico nifaihuco idillunoco gaajaruva; ñjoho uco dilluruva ico uujoho buheeniñfaihuco acĩjirahi, nooboro.

¹¹ Jaanegui diigo nuuhi: ¿Aivojĩbo, nacu jinejere jaabo inifaihuco dñcĩjirahi aivo faicuvahoji? ¿Conooti jaabo toono buheeniñfaihuco dñcĩjirahi? ¹² Mñro jino moheedebe Jacob mñhaidi jihojico ficuuihi, diibo iseeme, paryĩ ijoomĩ icano toojiti aaduhicauhojico. ¿Nacu jaabo ñjoho diibo janaanĩcĩ deevahi? noogoro.

¹³ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Paryĩ jihoji nifaihuti aadumoco siino adufira aiveji. ¹⁴ Jaanoti uujoho aacĩno nifaihuco aadumoco siino ufucuro adufira aivucuujihi. Uujoho aacĩno nifaihu diitofañoti finitino niivaji ifinijitino fiivoco ihacĩqui, nooboro.

¹⁵ Jaanegui diigo diiboco nuuhi: Aivojĩbo, uco tofaihutĩ daaci uco adufira aivotino iicaqui, bu siino jihojijaago nifaihuñfiri saatigo icaqui, noogoro.

¹⁶ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Difo jaagoro ditajeque coovato. Jaadi siino disaa, nooboro.

¹⁷ Jaanegui diiboco iimusuugo: Uujoho tajevatihĩ, noogoro.

Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Miyaanoco neehĩ, tajevatihĩ onogo. ¹⁸ Mñro sahusedĩmoma diicacuuihi, jisumi bu diiboma idiicaabo ditaje icatĩbo. Jaanoco miyaanoco neehĩ, nooboro.

¹⁹ Jaanoco uguubuugoro diiboco nuugo: Aivojĩbo ñjoho baacho Moocaani iimaamĩnaafi. ²⁰ Mñro moheedeete samaritanomĩ Moocaanico jigajihallivi imejiibuuihi. Jaarunaa amñhai judiomĩ Jerusalemĩ Moocaani imomaño meneehicahi, noogoro.

²¹ Jaanegui Jesu nuuhi: Gaigo, uco miyaavogo, safucu icajino amñhai Moocaanico mihimono. Tusumi jigajijaago

footimo, bu Jerusale cuumijaago footimo icano. ²² Miiro amiihai samaritanomi magaajatiboco mihimehi. Jaanoti miihai magaajaaboco mihimefihi; Miiro judiomiti taajasu saahi. ²³ Jaanoti safucu iicajino, jaano jino tusumi mihicacuuhi, miyanotiro Moocaanico iimomo imeji igajari, miyaaneri icano. Miiro tolli iimomoco Moocaani imeguehi. ²⁴ Moocaani Gaija jaamaño diiboco iimomo igajari, miyaaneri icano iimequi, nooboro.

²⁵ Jaanegui diigo nuuhi: Uuro gaajahi Mesia, Cristo onoo, asaajinoco. Jaabo asaadi miihaico paryi fanoocoro jiiibeguejiibo, noogoro.

²⁶ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho diibo iima ihimaabo, nooboro.

²⁷ Jaanaa iijiiibogominaa gaseuhi. Jaamo jabafituuhi. Jesu gaigooma ihiiamaaneri. Jaarumo diiboco dilluutihi. ¿Jinejeque dilluhi? ¿Jinejeque mihiimaacasih? nuutimo.

²⁸ Jaanegui diigo ihiciñuco ejeevesuhinugoro fuuhi ifaacu-umijaago. Jaagoro miyaminaaco jiiibugutuuhi.

²⁹ Eneecahu masaamoro memeciva saafi gaifi, paryi omoonihicanoco uco onoo. ¿Naa fine diibo Cristo icatiiibo? noogoro.

³⁰ Jaanegui diito tuucuumiti asaamoro fuuhi diibojaago. ³¹ Jaanaaca iijiiibogominaa diiboco neehicauhi: Mojiibogominaafi, machu, noomoro.

³² Jaarunaa diitoco nuubo: Tamachuta icahi uujoho amachujino amiihaima magaajitino, nooboro.

³³ Jaanegui iijiiibogominaa dillucasiuhi sanomiro: ¿Fine miijoho diibedi machutaaco sivahi? noomoro.

³⁴ Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Uudi tamachutabadi oono uco agalluubo onoo badi eetavono, idudicamaajeque iimivono. ³⁵ Miiro amiihai meneehi: Icanehiica minihibaci, minihibaci idiiino basuta ujusijino, noomoro. Jaarunofaño amiihaico uujoho neehi: Memeci basutaaco, oono paryi tifaicuuhi ihicicafetequi. ³⁶ Miiro basutaaco ududicamaaibo ijaadaco gaayicifihi. Jaabo basuta noovaco ananinicibadi miyaminaaco nanihi ifniijitino fiivoma iicaqui. Jaaneri abasuubo, bu toonoco iicibo icano sano imo imo iicaqui.

³⁷ Jinoovi aivo miyaano, jilli onoonicino: Saafi abasunoco sifi icinichi, onoono. ³⁸ Jaanegui uujoho amiihaico tajiiibahi mihiciqui amiihai mabasuhininoco; sita abasuhininoco amiihai mequeheeveni idudicamaajeque, nooboro.

³⁹ Jaaboco sihidi Samaria jiiinije cuumiminaa miyaavugu-uhi diigo iijiiibuguunoti paryi uujoho omoonihicano uco noobu unuunoti. ⁴⁰ Jaanegui samaritanomi diibojaa asaamoro diiboco fiituihi diitoma iicaqui. Jaanegui Jesu mifucuci toonovi

diitoma icauhi. ⁴¹ Jaamoro diiboco sihidi miyaavuguumo ihiimaaco uguubuumoro. ⁴² Jaamoro diigoco nuumo: Jisumi #joho eneeneriro mimiyaavogocuutih: M#hairyo mugu-ubucuuhi. Jaamoro magaajacuuhi miyaanoro diibo Cristo jini#eminaa taajasuminaafi icanoco, noomoro.

Jesu Buheesuhi Aivoj#bo Seemeneque.

⁴³ Toonoti mifucuci iicaunoti fuubo Galilea jini#ejaagovi. ⁴⁴ Jaabo Jesu iinoro nuuhi: Moocaani iimaaminaafi iijini#jevi bocigoratih, nooboro. ⁴⁵ Jaadi Galileavi agaseuboco toma#oto imino gaayiciuhi. Diito tolliro bu fuumo Jerusalevi Pascua j#baimojaago. Jaamo atyimeuhi tahi tobaimovi Jesu fanoovaco omoon#unoco.

⁴⁶ Jaadi Jesu siino saauhi Cana cuumijaagovi Galilea jini#jevi toonovi nifaihuco aivofaihuti imini#yuma#ovi. Jaanaa Capernaui icaubo saafi aivoj#bo. Jaabo seemene guihuvauhi. ⁴⁷ Jaabo guubuui Jesu Judeati Galileavi agaseunoco. Jaanegui diibojaa ufuuboro diiboco nuubo iijajaa ofooboro iseemeneque ibuheesuqui aivo iniinovacuuneguiha. ⁴⁸ Jaanegui Jesu nuuhi: Boti siibadi iicanehejeque omoon#noco mahaty#metihachiji mimiyaaveguejitih, nooboro.

⁴⁹ Jaarunofa#o diibo Jesuco nuuhi: Aivoj#bo goovano masi#go taseemene guijevetinaacaro, nooboro.

⁵⁰ Jaanegui Jesu nuuhi: Fuucu, diseemene buheecuhi, nooboro. Jaanegui diibo Jesu unuunoco imiyaavuguuboro fuucuuhi. ⁵¹ Jaabo iijati fiit#cuuboco idud#icamaajeminaa asaamoro j#bogovauhi: Diseemene buheecuui, noomoro. ⁵² Jaanegui diitoco dilluubo: #Conooti nihiba iicaaberi buheehi#bo? nooboro. Jaanegui diiboco nuumo: Iiji dij#veeberi iguihuva diiboco buuhinihi, noomoro. ⁵³ Jaanoti caani gaajauhi toonoti nihiba iicaaberi Jesu diiboco: Diseemene buheehi, eneehin#noco. Jaanoma iicaubo paryi iyotoma Jesuco miyaavuguuhi.

⁵⁴ Jino Jesu sihidi ejeevanoco Galileavi it#coni omoon#unoco alliniuhi Judeati Galileavi siino uhuumiusumi.

5

Jesu Buheesuhi #got#boco.

¹ Toonobuunati judiomi eetavuui j#baimoco. Jaanegui Jesu fuuhi Jerusalevi. ² Jahigo Jerusalevi ovejami guhuga onohuga fiitino icano j#cooba nicutaaba hebreomi iijiri Betesda onooba. Jaabaati icano sahusedino iguhugano. ³ Jaahugaje gohasinovi sihidi iguihuvafimo icahicauhi aaty#metimo, idi#no iimitimo, ifiino isifa#neri #got#meheje icamo. Jaamo teemehicauhi toba nifaihu amary#banoco.

4 Mïro tobajaago Moocaani toomominaafi niitehicauhi safohosa jaaboro inifaihuco maryicuvahicauhi. Jaasumiro tobafaño imegavïro aacotoobo buheehicauhi, jilli fanoova guihuva* 5 Jaamañeri icaubo saafi treinta y ochodino ficabano ticovovï iguihuvacuubo. 6 Jaabo siucinuboco Jesu aatyimeuboro gaajaciuhi aivo guenenene iicacuunoco. Jaaboro diiboco nuubo: ¿Diimeguehi ubuheeneque? nooboro.

7 Jaanegui diibo iimusuuhi: Aivojïbo, mïjoho bu uco tobafaño jïhacujirahi toba amaryibasumi fahijïvaro tobafaño feequi mooninaacaro sita tahimegaro feehecahi, nooboro.

8 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Gañïivo jaaboro dicigaijeque dïciïbo fuucu, nooboro.

9 Jaasumiro diibo buheeteuhi. Jaaboro icigaijeque ïciuboro igucuubo. Jaafucuu judiomï jaguisifucuu.

10 Jaanegui judiomï Jesu ubuheesuuboco nuuhi: Jaachijï jino jaguisifucu. Jaanegui dicigaijeque satyejitïhi, noomoro.

11 Jaanegui diibo iimusuuhi: Mïro uco ubuheesuubo diiboro uco neehi: Dicigaijeque dïciïbo fuucu, nooboro.

12 Jaanegui dilluumo: ¿Mïjoho diibo ïco dicigaijeque dïciïbo dïgo onoobo? noomoro.

13 Jaarunofaño diibo gaajautïhi diiboco ubuheesuuboco. Tomañeri sihidi miyaminaa iicaumo cojiti Jesu sihigovï ufu-cuumaño. 14 Jaanobuunati Jesu diiboco siino templojafaño aatyimeuboro nuuhi: Meeci, jisumi jino ïjoho ubuheecunoco; siino imitïno diicacuujirahana janaanïci iicano siino dijaa saadino, nooboro.

15 Jaanegui diibo ufuuboro judiomïco jïbugutuubo Jesujaahi diiboco ubuheesuunoco. 16 Jaanoma iicaumo judiomï Jesuco imitïno moonihicauhi, diibo jaguisifucuvï tollï omoonihicaumaño. 17 Jaanegui Jesu nuuhi: Guihirubi, jisumihachuta dudïcamaahi. Jaano ticovovï bu uujoho dudïcamaahi, nooboro.

18 Jaanoma iicamo judiomï janaanïci imeguehicauhi diiboco agaicaaunoco. Mïro toono jaguisifucucoro diitobadi teemehicautïbo, tollïro bu Moocaanico: Guihirubi, onooboro ifïco Moocaanibadi moonihicaubo icano.

Moocaani Achi Mitya Iiji.

19 Jaanegui diitoco nuubo: Miyanotïro, miyanotïro amïhaico neehi: Uujoho Moocaani Seemene iinoro ijeebïtïro moonitïhi. Mïro Caani omooninoco aatyimeebere, bu tollïro Illi moonïhi. 20 Mïro Moocaani Illico agaijïmaño fanoova mooninoco diiboco ifusuhi. Mïro imi janaanïci ejeevanoco ïfusujïbehiica. Jaaneri amïhai majabafiteji. 21 Moocaani

* 5:4 Sahaamefaño toonoono versiculonoco ficuutïmo.

uchuumucuumoco ubuheetesuuboro fiivoco aacibadiro bu Illi iimogomoco fiivoco aciji. ²² Miiro Moocaani mihaifnoobaco iimitico nootih. Jaaruubo paryi toono imibachu mityaco Illi usefano jeevesuubo, imitico iimibachuqui; ²³ Toonoti famooro Illico ibociguequi Caanico iicabadiro. Jaanoti Illico obocigotimo, tolliro bu Caanico bocigotih diiboco agalluuboco.

²⁴ Miyanotiro, miyanotiro amhaico neehi: Uco agalluhiniboco imiyaavogomoro uujoho onoonoco uguubuumo ifinijitino fiivoma icacuhi. Jaamo chijigaifano fuucuujitih; Jilliro gujveti fiivofanovi fatyucuubo. ²⁵ Miyanotiro, miyanotiro neehi: Ufucu icajino, jaano jino tusumi mihicacuhi; iimitifano miguijevecubadihiica iicamo Moocaani Achi iijico uguubujino. Jaanoco uguubumo fiivoma icaji. ²⁶ Moocaanima mitya icahi fiivoco aacijino. Jaabo Illico mityaco acibo tolliro Illi sitaaco fiivoco ihaciqui. ²⁷ Tolliro bu mitya iijico acibo miyaminaafanoti iimitino, iimino icanoco idugaacuqui, uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo iicamafo. ²⁸ Jinoti meheetyedino: Ufucu icajinehiica tusumi paryicino chhojinofano iicamo ihiimaaco uguubujino. ²⁹ Jaamo iiminoco omoonumo siino buheeteji fiivoma iicaqui. Jaanoti iimitinoco omoonumo buheeteji chijigaifano ifeequi.

Cristoti Ijibogono.

³⁰ Miiro uujoho aivo, uuro tajeebutiro moonjitrahi. Jaamafo uujoho iimitinoco dugaacuhi uco atajibabadi. Jaano uujoho udugaacuno miyaano tajeebuti uuro iimogonoco omoonitimafo. Jilli Guihirubi uco agalluhiniboco iimogonocoro moonih. ³¹ Uujoho uuro tafitiro jibuguruva tajibogo saatehedi ibocima chahajirahi. ³² Jaanoti sifi uuditi jibeguehi. Jaamafo uujoho gaajahi uuditi diibo onoono miyaano iicanoco. ³³ Miiro amhai saatohoco magalluuh Juajaago diiboco idillutequi. Jaanoco diibo miyaanoco nuuhi. ³⁴ Jaarunofano uujoho gaayicithi miyaminaafi ijibogonoco. Jaarunoco uujoho jilli Juati amhaico neehi. Jaamo uco mimiyaavogomoro mataajaji. ³⁵ Miiro Jua chijigaimecu ijiganoro aachicibadi jeevauhi. Jaabo aachicinunofano amhai jihachutagayiro imo imo mihicauhi. ³⁶ Jaaruno toono Jua jibuguuno janaanicivi uujoho onoono jeevahi. Miiro Moocaani uco agalluubo atajibaunoco omoonino. Toonoro tahallivi jibeguehi miyaano uco Moocaani agalluunoco. ³⁷ Tolliro bu Guihirubi uco agalluubo uuti jibeguehi. Jaaruuboco amhai safooba mahatyimetatih, bu ihiimaaco safooba muguubutatih icanoco. ³⁸ Tolliro bu diibo iiji amhaifano chahahi; Diibo

agalluuhini#boco amiihai mimiyaavogotimaño. ³⁹ Miiro Caatinihaameque imino amiihai miihifinichicahi fiivo ifico toohaamefaño mahatyimeneque mihimogomoro. Jaano miiro toohaame uuditi ijii#buguruhaame. ⁴⁰ Jaarumo tajaa masaanoco mihimogotihii fiivoma mihicajiruneguiiha.

⁴¹ Uujoho miyaminaa cahacisuco gaayicitihii. ⁴² Jaabadiro uujoho gaajahi amiihai Moocanico magaijitinoco. ⁴³ Miiro uujoho Guihirubi memeri saahinihi; Jaaruuboco uco magaayicitihii. Jaanoti sifi jilli ijeebii#tiro asaaboco naha amiihai magaayicijirahi. ⁴⁴ ¿Milli jaamo mimiyaaveguejirahi sanomiro fahigovavi miyaminaa imihicacoro magaayicicasimo? Jaamaño toonoguiinodi idi#boro iicaabo Moocaniti asaano imihicaco miguiinotihii. ⁴⁵ Jaanegui uuditi mehesamaaidino: Caani imefeenevi miihaico imitino neejii#bo, noomoro. Icaabo amiihai imitico eneejii#bo Moise. Jaabo tajii#bafeenedi mataajibadi mehesicinirahi. ⁴⁶ Miiro Moiseque mimiyaavuguruva uco tolliro mimiyaaveguejirahi. Miiro diibo uuti caatini#uhi. ⁴⁷ Jaabo acaatini#unoco mimiyaavogotimo, ¿milli bu taajico mimiyaaveguejirahi?

6

Cinco Mildimoco Amachusuno.

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

¹ Toonobuunati Jesu fuuhi Galilea muuai onegueehivi. Jaaba momoro bu Tiberia onoomuuai. ² Jaabo dojicuti sihidi miyaminaa feehicauhi sihidi ejeevanoco omoonii#boro iguihuvamoco ubuheesunoco aatyimehicauneguiiha. ³ Jaanegui Jesu ifabai#hallivi ufuuboro ijii#bogominaama casii#vuubo. ⁴ Jaasumi fiiticuuno judiomi jii#baimo Pascua iicaujino. ⁵ Jaanaa Jesu emeeci#ubo atyimeuhi sihidi miyaminaa ido#jicuti asaaunoco. Jaanegui Felipeque nuubo: ¿Cuucati fine machutaaco manaajejirahi jito imachuqui? nooboro.

⁶ Jilli Felipeque nuubo jilli diiboco inisuubo, ¿milli fine neejii#bo? onoomaño jilli omoonii#jinoco imino agaajacuuboro.

⁷ Jaanegui Felipe nuuhi: Fine doscientos denario ticovovi manaajejirahi, machutaaco. Jaaruno famooviro ajashuno iifetejitirahi, nooboro.

⁸ Jaanegui ijii#bogominaati saafi Andre Simon Pedro nahabo Jesuco nuuhi: ⁹ Jineeri icase sase sahusedino seabada maahunu, bu miimisiici tavaabomisi icanoma iicase. ¿Milli jaano tonoodino jinoodimo miyaminaavi ifetejirahi? nooboro.

¹⁰ Jaanegui Jesu nuuhi: Diitoco monoo icasii#camaaiqui, nooboro. Jaamañeri sihidi ñaavahu icauhi. Jaanohallivi

casicamaaiumo cinco mildino gaifiimi. ¹¹ Jaadi Jesu imaahunoco icuboro Moocanico graciaco aaciuboro, toonoco ijibogominaaco aciubo. Jaanoco diito imiyaminaama ifuuhi giciniuumoma. Tolliro bu itaavaco ifuumo iimuguudineheje. ¹² Jaanoco amachuumo utuvacuudi Jesu nuuhi, ijibogominaaco: Paryi manaani ihatyuvoco ganiicafototino iicaqui, nooboro.

¹³ Jaanoco ananiumo gahafusuuhi, jiiibaiñoco fahuseeci, siino miibaici icanoco sahusedino sebada maahuno iicaunoti aatyuvuunoco. ¹⁴ Jaano Jesu sihidi ejeevano ifusuco eheetavuunoco aatyimeumoro diito nuuhi: Miyaanoro jahi jaani Moocaani iimaaminaafi jiiinjehallivi asaaujiibo, noomoro.

¹⁵ Jaamoro Jesuco iciumoro satyuujirumo aivojiboti iheetavequi. Jaanoco agaajaciuboro iinoro fuubo siino ifabaijaagovi.

Jesu Nifaihuhallidi Iguehi.

(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

¹⁶ Jaanaa mihijicuudi ijibogominaa muuaijaago fuuhi. ¹⁷ Jaamoro meenegafaño ijicamaaiumoro fuumo onegueehi Capernaujaagovi. Jaanaa civucuuno. Jaarunaa Jesu diitojaa gaseutih. ¹⁸ Jaanaa imuaaifa ticovauno sihidi guibuhuba asaauno. ¹⁹ Jaamo ufuumo sahuse juugahuseti sano idino kilometronohachuta icacuumaaca Jesu saauhi nifaihuhallidi igooboro. Jaaboco aatyimeumoro sihidi igutuumo. ²⁰ Jaarunaa diitoco nuubo: Uujoho; mihiguetejirahana, nooboro.

²¹ Jaanegui diito diiboco imo imo imeenegafaño gaayicuihi. Jaadi goovano ifutuumo ufuuhigo.

Miyaminaa Jesuco Guinehi.

²² Jaano sesevedi tonegueehivi miyaminaa ifitafutuumo gaajauhi sagaaro meenega iicaunoco. Jaagafaño Jesu ijibogominaama footinaaca diito iinoro fuumo. ²³ Jaanaa bu sagahaje gaseuhi Tiberia cuumiti asaauno, jaagahaje cañavuuhi Jesu graciaco aaciunobuunati maahunoco amachuuno fiitino. ²⁴ Jaamañovi Jesu, ijibogominaa icano achahaunoco miyaminaa aatyimeumoro toono imeenenefaño ijicamaaiumoro fuumo Capernaujaago Jesuco guinomoro.

Jesu Fiivoco Aacineguiiha Diiboco Fiivo Maahuti Momonimo.

²⁵ Jaaboco onogoo muuaivi aatyimeumoro nuumo: Jiiibogominaafi, ¿cusumi gasehinihi? noomoro.

²⁶ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Jilli mamachuhinimo mutuvahinineguiiha uco miguinehi. Jilli sihidi ejeevanoco

eheetavehininoco mimiyaaveneguiiha icatino. ²⁷ Jaanegui ifininno machutaguiiha mududicamaaidino, ifinijitino fiivoco aacino machutaguiiharo mududicamaaje. Toonoco uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo amiihaico aacijino. Toonoti uujoho Moocaaniti asaanoco miyaminaa igaajaqui, bu uuvi Moocaani igaajataco ificucuuno icano, nooboro.

²⁸ Jaanegui diiboco dilluumo: ¿Milli jaanegui momooniji Moocaani iijico meheetavequi? noomoro.

²⁹ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaani imeguehi, diibo uco agalluuboco amiihai mimiyaavogonoco, nooboro.

³⁰ Jaanegui diiboco nuumo: ¿Eneecata sihidi ejeevanoco miihaico dihiifusu maatyimemere ico mimiyaaveguequi?

³¹ Miiro moheedeetemihai machuui mana onoonoco sicaihiigovi iicausumi, oono Caatinihaamefaño: Niquejeo maahunoco machusuubo, onobadi, noomoro.

³² Jaanegui Jesu iimusuuhi: Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Moise amiihaico niqueje maahuco acitihii, Guihirubi amiihaico jino miya maahu niqueje maahuco acihii. ³³ Jaano jino Moocaani maahu diibo niquejefañoti iniitoobo jiiinjeminaaco fiivoco aaciibo, nooboro.

³⁴ Jaanegui nuumo: Aivojiiibo, fahiijivaro miihaico toono maahuco daacihiiica, noomoro.

³⁵ Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho fiivo maahu; tajaa asaamo ajebavacuujitihii, uco imiyaavogomoco ufucuro adufira aivucuujitihii icano. ³⁶ Miiro amiihaico uujoho eneehinicuubadi: Uco mahatyimecuurumo uco mimiyaaveguehicatihii.

³⁷ Miiro paryi fanooro Guihirubi uco aacino tajaa saaji, tolliro bu tajaa asaamoco uujoho buhi gañijitihii. ³⁸ Uujoho niquejefañoti niitehiniihi uuro iimogonoco mooniqui icatino, jilli uco agalluuhiniibo iimogobadi mooniqui saahinihi.

³⁹ Jaano jino Guihirubi uco agalluuhiniibo iimogono; Paryi diibo uco aacimoco saatohobaco jeevesutiibo paryi famoocoro ufucu niinofucusumi buheetesuji. ⁴⁰ Jaano jino uco agalluuhiniibo iimogono; Paryi famooro miyaminaa Moocaani Seemeneque aatyimemere imiyaavogomo ifinijitino fiivoma iicaqui. Jaamoco uujoho niinofucusumi buheetesuji, nooboro.

⁴¹ Jaanegui judiomi ticovauhi diiboco edejecuumo. Uujoho fiivo maahu niquejefañoti iniituubo, unuuneguiiha

⁴² neehicauhi: ¿Nacu jaani Jesu Jose achi icatiiibo? ¿Miiro caani, seeji icamoco miihai magaajahi? ¿Milli jaabo: Uujoho niquejefañoti niitehi, neehicahi? noomoro.

⁴³ Jaanegui Jesu nuuhi: Musuufeni toono amiihai dejecufiraco. ⁴⁴ Miihaiñooba tajaa saajitirahi Guihirubi uco agalluhiniibo tajaa isivatiruva. Jaamoco uujoho buheetesuji

ufucu niinofucu. ⁴⁵ Miiro, Moocaani iimaaminaa aamefaño jilli noono: Moocaani famoocoro jibegueji, noonoro. Jaabadi famooro Moocaanico uguubuumoro diiboti agaajamo tajaa saahi.

⁴⁶ Miihaiñooba Moocaanico atyimetihi idiboro uujoho Moocaaniti asaubo Moocaanico atyimehi. ⁴⁷ Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Uco imiyaavogomo ifinijitino fiivoma icaji. ⁴⁸ Uujoho fiivo maahu. ⁴⁹ Miiro amiihai eedeete manaaco sicaihigovi amachuurumo chuumuui. ⁵⁰ Jaanoti naha jino niquejefañoti iniitono maahu. Jaanoti amachumo guijevetimo iicaqui. ⁵¹ Uujoho diiburucu jino fiivo maahu iicaabo niquejefañoti iniitehinibo. Jaamo uco agaayicimo ifinijitino fiivoma icaji. Jaano maahuco uujoho aacino taahucu. Jaanoco uujoho jiiijeminaahallivi aacijino, nooboro.

⁵² Jaanegui judiomi ticovauhi sanomiro iimaacasiumo: ¿Milli jaabo jaani miihaico duusujirahi ihuucuco? noomoro.

⁵³ Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo uucuco muduutihachijiji, bu itijohoco mahadutihachijiji icano fiivoma mihicajitihii. ⁵⁴ Jaanoti taahucuco amachuubo, tatyijohoco aaduubo icano ifinijitino fiivoma icaji. Jaaboco uujoho niinofucu buheetesuji. ⁵⁵ Jaano tafi miya machuta, tatyijoho miya adufaihu icano. ⁵⁶ Jaamo tafiico amachumo, tatyijohoco aadumo icano uuma icahi. Jaamoma bu uujoho tolliro icahi. ⁵⁷ Miiro Moocaani uco agalluubo ifiima icahi, jaaberi uujoho icahi icano. Jaabadiro uco amachuubo uuri icaji. ⁵⁸ Jino niquejeti iniituuno maahu; amiihai caanimihai manaaco amachuumo iguijeveubadi iicano icatino. Jaanoti jihicati amachumo ifinijitino fiivoma icaji, nooboro.

⁵⁹ Jilli nuubo Jesu Capernau cuumi sinagogajafaño ijibuguubo.

Jesu Iimaa Fiivoco Achi.

⁶⁰ Jaanoco sihidi saatoho ijibogominaa uguubuumoro nuuhi: Aivo jiihima sihidi jeevahi. ¿Mijoho fine gaayicijirahi? noomoro.

⁶¹ Jaanoco Jesu ijibogominaa onocasiunoco agaa-jaciuboro nuubo: ¿Jaano nacu amiihaico imitino moonihi? ⁶² ¿Millijiru fine imi, uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuuboco caamo iticoni iicauhigo ofooboco mahatyimeruva? ⁶³ Miiro Moocaani Gaija minoco fiivoco achi. Jaanoti muuhucu jilli jihovono. Jaanoti naha jino uujoho ihiimaano amiihai jeebico ifinijitino fiivoco aacijino.

⁶⁴ Jaarunofaño icamo amiihaiti saatoho imiyaavogotimo, nooboro. Miiro Jesu imegaviro gaajacuui

imiyaaveguejitimoco, bu diiboco igaicaauqui aaciujiboco icano. ⁶⁵ Jaamaño nuubo: Toonegui am#haico neehinihi: M#haiñooba tajaa saajitirahi Guihirubi tajaa isivatiruva, nooboro.

⁶⁶ Jaasumitiro sihidi saatoho diibo dojicuti efeehicaumo diibediti udugaavuumoro diiboma fuucutumoco. ⁶⁷ Jaanegui Jesu saatoho ij#bogominaa fahuseeci motihaiti miimisiici icano iicaumoco nuubo: ¿Nacu bu am#hai tolliro diitobadiro mefeeci? nooboro.

⁶⁸ Jaanegui Simon Pedro diiboco iimusuhi: ¿Aivoj#bo, m#jaago bu m#hai mefeecirahi? M#ro #ma icano ifinijitino fiivo iimaa. ⁶⁹ M#ro m#hai mimiyaaveguehinicuuhi. Jaamoro magajahi #joho Cristo Moocaani iicaabo Seemene idicanoco, nooboro.

⁷⁰ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Am#hai docedimoco uu-joho icihinihi. Jaamo am#haifañoti iicaabo saafi iji iicaabo, nooboro.

⁷¹ Jilli nuubo Juda Iscariote Simon achiditi. Jaabo Juda docedimoobo iicaubo Jesucristoco iguijeniqui aaciujibo.

7

Jesuco Inahabomi Miyaaveguehicautihi.

¹ Jaanobuunati Jesu Galilea j#n#j#ri igooboro feehicauhi. Jaaboro Judea j#n#j#v#i ofoonoco imeguehicauti#bo judiom# diiboco tahi agaicaauguuneguiiha. ² Jaanaa fiit#cuuno tabernaculojano j#baimo iicaujino; tusumi judiom# nijeganofa#oro icanicimo. ³ Jaaneguiiha Jesuco inahabomi nuuhi: Jinooti difo Judeavi. Tahi iicamo didojicuti ofoonicimo edeetavonoco ihatyimequi. ⁴ M#ro m#haiñooba miyaminaaco ifico igaa-jasuiqui omoonimo toovono moonitahi, tolli bu omoonibo famo imefeeneviro moonihica, noomoro.

⁵ Jilli nuumo inahabomi icarumo diiboco imiyaaveguehicauti#maño. ⁶ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Tufucuv#hiica uujoho #fototihiica. Jaanoti am#haidi naha fafucuv#aro imihi. ⁷ M#ro am#haico j#n#j#m#naa j#heguetihi. Jaanoti uco j#hegueme diito imitico onoonohalliti. ⁸ Am#hairyo tobaimo-jaago mofoo. Jaanoti uujoho tobaimov#i footihiica tahoovofucuv#hiica uujoho ifototihi, nooboro. ⁹ Diitoco tolli unuuboro fitafutuubo Galileavi.

Jesu Fuuhi Nijegano J#baimovi.

¹⁰ Jaadi inahabomi tobaimojaa ufuunobuunati, Jesu tolliro bu fuuhi. Jaaruubo foovono fuuti#bo, toovonoro fuubo saatohoba diiboco aaty#meujiruneguiiha. ¹¹ Jaaboco judiom# tobaimoguiino iguiinomoro neehicauhi: ¿Cuuca fine iicaabo? noomoro.

¹² Jaabediti sihidi miyaminaa miribacasihicauhi. Saatoho neehicauhi: Aivo imihuseebe, noomoro. Jaanoti saatoho neehicauhi: Imitiibo miyaminaaco bañihicaabo, noomoro.

¹³ Jaarumo miñhaiñooba foovono diibediti iimaahicautihi judiomi ñihicuti.

¹⁴ Jaanaa iñibaimo feeneveunaaca Jesu templojafaño jicafutuuhi. Jaaboro ticovaubo iñibuguubo. ¹⁵ Jaaneri judiomi sihidi eheetyemere neehicauhi: ¿Milli jaabo sihidi fanoovaco gaajahi aamenefaño icautiruubo? noomoro.

¹⁶ Jaanegui Jesu diitoco iimusuhi: Uujoho tajeetiro jibogotihi uco agalluuhiniibo jibogoco uujoho jibeguehi. ¹⁷ Cajaatyohacho Moocaani iimogonocoro omoonigomo, gaajaji Moocaani jibogoco iñibogonoco nacu tajeetiro uujoho onono iicanoco. ¹⁸ Jaanoti ijeetiro ihiimaabo diiboco miyaminaa obocigonoco imeguefihi. Jaanoti diiboco agalluuhiniboco obocigoobo, miyaanoco iimaahi. Jaabofaño bañifiira chahahi.

¹⁹ Miñro amñhaico Moise tajibaco aciuhi. Jaarunoco amñhaiti saatohoba imino moonitihi. ¿Collihi jaamo uco magacaaujirahi? nooboro.

²⁰ Jaanegui miyaminaa iimusuhi: Ijoho iñima diicahi. ¿Miñjoho nacu ico gaicaaujirahi? noomoro.

²¹ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Sanoocoro jaguisifucusumi omoonihineri famooro meheetyehinihi. ²² Miñro Moise amñhaico tajibauhi amñhai meehe nigaci quiticico. Jaarunoco diibo ticoniutihi omoonubo, amñhai eedeetemñhai toonoco ticoniuihi eheetavuumo. Jaanoco amñhai jaguisifucusumi meheetavonichi. ²³ Jaano Moise tajiba gañicafototino iicaqui momoonimoro jaguisifucusumi gaifi seemene meeheque miquiticinichi. ¿Jaamo collihi tajaa misifiratehi jaguisifucusumi saafi miyaminaafico faabohocoro ubuheesuhininohalliti?

²⁴ Imino meecitimoro saatohoditi mihiimaadino. Jari imino magaaajaadi mihiimaa, nooboro.

¿Naa Fine Jaani Cristo?

²⁵ Jaanaa saatoho Jerusaleri iicahicaumo nuuhi: ¿Nacu jaanico iguijeniqui iguiinehicaabo icatiibo? ²⁶ Memeeeci ono famoofeeneviro iimaaruuboco miñhaiñooba milli moonitihi: ¿Naa fine jisumi aivojito gaajacuuihi diibo Cristo iicanoco? ²⁷ Jaanoti miñhai magaaajahi tahigoti diibo asaahigoco. Jaanoti Cristo asaadi miñhaiñooba gaajajitihi cuucati diibo asaanoco, noomoro.

²⁸ Jaanegui Jesu templojafaño iñibuguumañoti sefano nuubo: Uco naha amñhai magaaajahi tahigoti asaahigoco. Jaarubo uujoho tajeetiro saatih. Jaabo uco agalluuhiniibo

miyaabo iicaaboco amiñhai magaañatihi. ²⁹ Jaanoti uujoho diiboco gaajahi diiboti asaahinimaño. Miro diibo uco galluuhinihi, nooboro.

³⁰ Jaanegui diito diiboco gaayiciujirahi diiboco icivojaaniqui. Jaarunofaño miñhaiñooba diiboco gaayiciutihi ihoovofucuvi ifutuutimaño. ³¹ Jaarunofaño sihidi diitoti saatoho diiboco miyaavuguuhi. Jaamoro nuuhi: ¿Nacu Cristo asaadi jaani sihidi ejeevanoco eheetavehicano janaanici eetavejiruubo fine? noomoro.

Fariseomi Sisiminaaco Galluui Jesuco Igaayiciqui.

³² Jaanoco fariseomi guubuui miyaminaa toonoti imiribacasiunoco. Jaaneguiha sacerdotemi aivojito, fariseomi icamo sisiminaaco galluui Jesuco igaayiciqui.

³³ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Gueenenehiica amiñhaima icaji. Jaadi dojicuviro feeji uco agalluubojago. ³⁴ Jaaboco miguiinejirahi. Jaarumo uco mahatyimejitihii uujoho iicahigo amiñhai mihifetejitimaño uco mahatyimejitihii.

³⁵ Jaanegui judiomi sanomiro noocasiuhi: ¿Cuuca fine jaabo ofooboco mahatyimejitihii? ¿Nacu fine griegomifeenevi judiomi agavaracinimojaago feejiibo griegomico ijibeguequi?

³⁶ ¿Milli fine eneejirunoco oono miñhaico noobo: Uco miguiinejirahi. Jaarumo uco mahatyimejitihii uujoho iicahigo mihifetejitimaño, noobo? noomoro.

Moocaani Gaija Fiivo Muuai Nifaihubadi Icaabo.

³⁷ Jaanaa niinofucu imiya jibaimofucu Jesu agañiivuboro sefano nuuhi: Saatoho adufirari mihicahachijii; tajaa masaamoro, mahaduva. ³⁸ Uco imiyaavogoobo, Caatinihaamefaño onoobadi: Dijeebñfañoti fiivo muuai nifaihu cuuji, nooboro.

³⁹ Jilli Jesu nuuhi: Diiboco imiyaavogomo Igajaco agaayicijnoco. Tusumihiica Moocaani Gaija niituutihiica Jesu niquejefaño ufuutimañehiica.

Miyaminaa Dugaavocasiuhi.

⁴⁰ Jilli Jesu unuunoco diitofeeneti saatoho uguubuumoro nuuhi: Miyaanoro jahi jaani Moocaani iimaaminaafi asaajiibo, noomoro.

⁴¹ Jaanoti saatoho neehicauhi: Jaani Cristo, noomoro. Jaanoti saatoho neehicauhi: ¿Nacu Galileati Cristo saajirahi?

⁴² Miro Caatinihaamefaño noono: Cristo saaji, Aivojibo David yotofañoti tolliro Belen allio cuumijefañoti David iicauhigoti saajiibo, noono, noomoro.

⁴³ Jaamoro miyaminaa fahigova dugaavocasiuhi Jesuhalliti. ⁴⁴ Jaanegui diitoti saatoho diiboco igaayiciqui moonirahi. Jaarumo saatohoba milli diiboco mooniutihi.

Aivojito Jesuco Miyaavogotih.

⁴⁵ Jaanaa isisiminaa tahigoti siino saauhi. Jaamoco sacerdotemi aivojito fariseomi icamo nuuhi: ¿Collih jana jaaboco misivatih? noomoro.

⁴⁶ Jaanegui isisiminaa iimusuuhi: ¡Aivo chahamo saatohoba diibobadi ihiiamaamo! noomoro.

⁴⁷ Jaanegui fariseomi diitoco nuuhi: ¿Tolliro bu nacu amihai diibo abañinoco mimiyaaveguehi? ⁴⁸ ¿Nacu amihaidi saatoho aivojitoti, fariseomiti icano miyaaveguehi? Imiyaavogotimo duhu. ⁴⁹ Jaanoti jito miyaminaa tajibaco agaajatimo jilli cijigaifaño efeejimo, noomoro.

⁵⁰ Jaanegui diitoobo saafi Nicodemo onoobo safoono Jesuco fucu emecijeubo, nuuhi: ⁵¹ ¿Nacu mihai tajiba saafi miyaminaafico: Iimiti, neejirahi, iticoni diibo omooninoco gaajacitimoro? nooboro.

⁵² Jaanegui diiboco nuumo: ¿Nacu bu ijoho Galileoobo? Eneecau, imino Caatinhaameque dihiifinici Galileati Moocaani iimaaminaa saatatih, noomoro ⁵³ ijeevadi sahaje iijanojaa foocinumo.

8*Gaifimima Icafifigo.*

¹ Jaanoti Jesu fuuhi Olivohono iicagajijaago. ² Jaano sesevedi fucuro Jesu siino templojafaño saauhi. Jaabojaago sihidi miyaminaa saauhi. Jaamoco acasivuuboro ticovaubo ijibuguubo. ³ Jaanaa fariseomi, caatiniminaa icamo diibojaa sivauhi gaigoco gaifimima icafifihicaugoco. Jaagoco diitofeenevi ificumoro ⁴ nuumo: Aivojibo Jesu, jaamo aiji icanaaca, sifima faguifaño icagoco mahatyimehi. ⁵ Miuro Moise itajibafaño jilli mihaico neehi: Tolli iicagoco guisiri mahaamimoro magacaau, nooboro. ¿Jana ijoho milli neehi? noomoro.

⁶ Jilli nuumo diiboco inisuumo, ifurumo toonohalliti diiboco icivojaaniqui. Jaanegui Jesu jiinjehallivi idijivuuboro ticovaubo ihusegairi jiinijeque acaatinuubo. ⁷ Jaarunaa suufenitimo diiboco idilluhicaunegui, agañivuuboro diitoco nuuhi: Eneecata amihaiti saatoho imitima machahamo miticoni diigoco guisibari mahaamimo, ⁸ nooboro siino idijivuuboro ijinijeque caatinihicauhi. ⁹ Jilli unuunoco uguubuumoro tolliro diito iimitima iicaunoco ijeebifañodi agaajaumoro ihamiyatoti ticovaumo safisari ofoocinumo. Jaanaa Jesu diigo icanoro covovacafutuuhi tomañovi. ¹⁰ Jaadi Jesu agañivuudi mihañobaco atyimecuutibo, idiigoro diigo toonovi ifitafutuugoco aatyimeuboro nuubo: Gaigo, ¿cuuca icamo dihallivi imitino ihiiamaahicamo? ¿Miuro saatohoba ico milli moonitih? nooboro.

11 Jaanegui nuugo: Aivoj#bo, saatohoba milli uco moon#t#hi, noogoro.

Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho bu icaruubo milli ico moon#t#hi. Fuucu. Jaagoro siino imitino diicacuujarahana, nooboro.

Jesu Miyaminaa Jeeb#noco Aachicin#bo.

12 Jaadi siino Jesu ihimauboro miyaminaaco nuubo: Uujoho jinijeminaa jeeb#co aachicin#bo, tadyojicuti asaabo c#vohi icajit#hi. Jaano ifin#jitino fiivoco aacino foovoma ica-j#bo.

13 Jaanegui fariseomi diiboco nuuhi: #joho difitiro d#beguehichi. Jaano dij#bogo ibocima chahahi, noomoro.

14 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jaaruno uujoho tahalliviro ij#buguruno taj#bogo ibocima icahi, uujoho asaahini#igoco, ofoohigoco icano agaajama#o. Jaanoti am#hai magaatit#hi uujoho tahigoti asaahini#igoco, ofoohigoco icano. 15 Jaamo am#hai miyaminaa imitico meneehi jinijeminaa taj#bafenedi. Jaanoti uujoho m#hai#noobaco dugaacutit#hi. 16 Jaanoti dugaacuruva, uujoho udugaacuno miyaanejiru, saafiro uujoho icat#hi, Guihirubi uco agalluuhin#boma mihicama#o. 17 M#ro am#hai taj#ba aamefa#o noocinino: Miimisiici ij#bogono ibocima icahi, noonoro. 18 M#ro uujoho tafitiro j#beguehi, tolliro bu Guihirubi uco agalluuhin#bo uut# j#beguehi icano, nooboro.

19 Jaanegui diiboco nuumo: #Cuuca nacu diicaani icahicahi? noomoro.

Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uco am#hai magaatit#hi, bu tolliro Guihirubico magaatit#hi icano. Jaanoti uco magaa-jaruva tolliro Guihirubico magaaajirahi, nooboro.

20 Jill# Jesu nuuhi templojafa#o ij#buguubo nih#bamico ij#cuhicauno cojivi. Jaaruuboco m#hai#nooba gaayiciutit#hi, ihoovovi #futuutima#o.

21 Uujoho feeji. Jaaboco miguiinurumo uco aatyimetimoro am#hai imitimaryo miguijeveji. Uujoho ofoohigo am#hai mefeejitit#hi, nuubo.

22 Jaanegui judiomi nuuhi: #Nacu fine iinoro ifico gujenijiibo. Jaama#o: Uujoho ofoohi mefeejitit#hi, noobo, noomoro.

23 Jaanegui Jesu nuuhi: Am#hai baaoto. Jaanoti uujoho caamoobo. Am#hai jiijeminaa. Jaanoti uujoho jiijeminaafi icatit#hi. 24 Jaama#o am#haico: Am#hai imitimaryo miguijeveji, neehi. M#ro uco mimiyaavogotihachiiji am#hai imitimaryo miguijeveji, nooboro.

25 Jaanegui dilluumo: #M#joho nacu #joho? noomoro.

Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: S#icijetiro am#haico neehiacuui. 26 Sihidi icano am#haico eneejino,

amihaiti udugaacujino icano. Jaarunofaño uco agalluubo miyaanocoro neefihi. Jaabo uujoho diiboti uguubuunoco jiiijeminaaco jibeguehicahi, nooboro.

²⁷ Jaarunoco diito gaajahicautihhi Moocaaniditi ihiiimaahicaunoco. ²⁸ Jaadi nuubo: Jari caamovi Miyaminaafibadi Ifiivuuboco guijeve imohobujehallivi magañiiyicidi magaa-jaji, uujoho diiboro iicanoco. Tolliro bu tajeebitiro uujoho omoonihicatinoco magaa-jaji, bu tolliro Guihirubi uco jibeguehicanocoro omoonihicanoco icano. ²⁹ Uco agalluuhinibo uuma icahi. Jaabo Guihirubi uco jeevesutihhi, diibo iimogonocoro omoonihicamaño, nooboro.

³⁰ Jilli Jesu unuunoti saatoho sihidi diiboco miyaavuguuhi.

Moocaani Seeme, Bu Imitino Jijovoto Icamohallivi Jesu Imaano.

³¹ Jaanegui judiomi diiboco imiyaavuguudimoco Jesu nuuhi: Taajico jeevesutimo mihicahachiji miyaano tajibogominaa mihicaji. ³² Jaachiji magaa-jaji miyaanoco. Jaano miyaano amihaiico imitifañoti sinaayuji, nooboro.

³³ Jaanegui diito nuuhi: Mihai Abraham iyaachimihai mihicamo sita jijovoto mihicatatihhi. ¿Milliti jaabo mihaiico ijoho misinaayucafeteji neehi? noomoro.

³⁴ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyanotiro, miyanotiro amihaiico neehi: Paryi famooro imitico omoonimo, imiti jijovoto. ³⁵ Jaamaño jivooboti iicaabo ihaivojibo seemefañodi icatatihhi. Jaanoti iseemene diitofañodi icanicahi. ³⁶ Jaamaño uujoho Moocaani Seemene amihaiico isinaayuhachiji miyanotiro jijovoto mihicacuujitihhi. ³⁷ Uujoho gaajarahi amihai Abraham iyaachimihai mihicanoco. Jaarumo uco magaauguehicahi, uujoho onoonoco muguubutimoro. ³⁸ Uujoho iimaahicahi Guihirubi uco jibogobadi. Jaanoti amihai momoonihicahi amihaiico amihai caani jibogobadi, nooboro.

Diito Caani, Jji.

³⁹ Jaanegui diito nuuhi: Mihai caani Abraham, noomoro.

Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaano amihai caani Abraham iicaruva diibo omoonubadi momoonijirahi. ⁴⁰ ¿Collihi jaamo uco magaaaujirahi? Tolli iicanoco Abraham safooba moonutihhi. Miuro amihaiico miyaanoco jibeguehicahi Moocaani uco unuubadi. ⁴¹ Jaanoti amihai, amihai caani omoonicibadi momoonihicahi, nooboro.

Jaanegui nuumo: Mihai ajeva seeme mihicatihhi, saafiro mihai caani Moocaani, noomoro.

⁴² Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amihai caani Moocaani iicaruva uco magaijirahi. Uujoho diibogaagoti saahinhi, tajeebitiro uujoho saahinithi diibo uco agalluuhininegui

saahinihi. ⁴³ ¿Collihi jaamo taajico muguubuhicatihí? ¿Collihi tajibogoco mihimeguehicatihí muguubunoco? ⁴⁴ Amíhai caani fji. Jaabo onoobadi momooninoco mihimeguehica. Míro díibo síicjetiro imoyíicíibo miyamínaaco agaícaunoco, imoyíicitatíibo miyaanofañó iicanoco. Jaaboma miyaano chahahi, jihovoobo iicamañó sícamañóoco iimaabo, bañífira caani iicamañó bañífíibo. ⁴⁵ Jaanotí uujoho miyaanoco unuurunoco uco mimiyaaveguehicatihí. ⁴⁶ ¿Nacu míjoho amíhaití saatoho ifusujirahi tafifa sanogayíba imítí iicanoco? Jaabo miyaanoco onoonoco; ¿Collihi uco mimiyaaveguehicatihí? ⁴⁷ Moocaanitahe iicaabo, Moocaani íjico guubunícihi. Jaanotí amíhai Moocaanita mihicatímañó Moocaani íjico muguubugotihí, nooboro.

Cristo Sahíijitiro Iicacuubo.

⁴⁸ Jaaneguí judiomí iimusuuhi: Aivo miyaano íjoho samariaoobo idiicanoco ico monoono. Jaabo íjima díicahi, noomoro.

⁴⁹ Jaaneguí Jesu díitoco nuuhi: Uujoho íjima icatíhi, uujoho Guihirubico bocíguehi. Jaaruuboco uco amíhai mobocígotíhi. ⁵⁰ Jaaruubo uujoho tafi bocígoco guínotíhi, iicaabo saafi uco obocígonoco iguíinooboro udugaacuubo. ⁵¹ Míyanotíro, míyanotíro amíhaico neehi: Taajico imíyaavogomo ifíníjitíno guíjevefañó feejítíhi, nooboro.

⁵² Jaaneguí díiboco judiomí iimusuuhi: Jísu aivo imino magaajacuuhi íjima idiicanoco. Míro Abraham, bu paryí Moocaani iimaamínaa icamo paryí guíjeveuhi. ¿Míllí jaabo íjoho neehi: Taajico uguubumo guíjevetímo icají? nooboro. ⁵³ ¿Nacu íjoho mootadí Abraham janaaníci deevahi? Jaaruubo du guíjeveuhi, bu paryí Moocaani iimaamínaa icaurumo guíjeveuhi. ¿Jaanotí míjoho íjoho idiicaabo guíjevetíbo díicají? noomoro.

⁵⁴ Jaaneguí Jesu díitoco nuuhi: Uujoho tafícoro bocígoruva, uuro obocígono jaaducafetejítirahi. Guihirubi uco bocíguehi díiboco amíhai Moocaani monoobo. ⁵⁵ Jaaruuboco amíhai magaajatíhi. Jaanotí uujoho naha gaajahi. Jaanotí: Uujoho díiboco gaajatíhi, nuuruva amíhaibadí bañífíjirahi. Míyanotíro uujoho díiboco agaajamañó díibo íjico mooníhi. ⁵⁶ Míro Abraham amíhai tyadí imo imo icauhi uco aatyímeagueuboro. Jaabo uujoho asaajinoco agaajacuuboro imo imo icaubo, nooboro.

⁵⁷ Jaaneguí judiomí díiboco nuuhi: ¿Míllí jaabo cincuentadíno ficabano díicatíbo, Abrahamco daatyímeuhi? noomoro.

⁵⁸ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyanotiro, miyanotiro amihhaico neehi: Abraham chahaunaacaro uujoho icacuuhi, nooboro.

⁵⁹ Jaanegui guisibanoco iciumo diiboco ihaamiqui. Jaarunaa Jesu templojafaño afataniivuuboro diitofeenedi ihiinehinuboro fuuhi.

9

Jesu Buheesuhi Ifiivuunotiro Ihaallino Isicautiboco.

¹ Jaanaa Jesu afatyuubo atyimeuhi ifiivuunotiro aatyimeutiboco. ² Jaabediti ijibogominaa Jesuco dilluuhi: ¿Mojibogominaafi, mijoho imitico omooniumaño, jaani atyimetibo fiivuuhi, caanimisi nacu diibo? noomoro.

³ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Caanimisi, diibo icano imitico omooniumaño icatino. Jilli Moocaani mitya diibovi ihifusucafetequi ifiivuuno. ⁴ Miro cuuje iicanohachuta uco agalluuhinibo dudicamaajeque eetavehi. Jaanoti mihijicuudi mihaiñooba dudicamaaitacuutathi. ⁵ Miro jino jinijehalliri iicanohachuta uujoho jinijeminaaco achicinihi, ⁶ nooboro jinijehallivi ijireuboro toonoco jiniima illiheenuuboro ijiniiri aatyimeutibo aallinoco nicuubo.

⁷ Jaaboro diiboco nuubo: Foobo Galluuba jicooba nifaihuri nitito, nooboro. Jaaba jicooba momo hebreo ijiri Siloe. Jaanegui initamaaijeuboro tahigoti atyimecuubo saauhi.

⁸ Jaanegui ifiitinominaa iticoni atyimetibo iicahicaunoco agaajaumo nuuhi: ¿Nacu jaani oono acasivooboro nihibamico idilluhicaubo icatibo? noomoro.

⁹ Jaanoti saatoho: Jihi, diibo, neehicauhi. Jaanoti saatoho: Sifi diibobadi ejeevaabo, neehicauhi. Jaarunofaño diibo neehicauhi: Uujoho diiboro, nooboro.

¹⁰ Jaanegui diiboco nuumo: ¿Milli jaano ico dihaallino faayacafetehi? noomoro.

¹¹ Jaanegui diitoco iimusuubo: Jesu onoobo jiniico ijirema eetavooboro uco tahaallinoco nicuhi. Jaaboro uco noobo: Foobo Siloe jicoobafaño nitito, eneenegui ofooboro nitijehinihi. Jaaneri tahaallino uco faayacafetehinihi, nooboro.

¹² Jaanegui nuumo: ¿Cuuca jaabo icahi? noomoro.

Jaarunaa diibo: Co, gaajatih, nuuhi.

Fariseomi Dilluuhi Diiboco.

¹³ Jaadi diibo aatyimehicautiboco satyuumo fariseomi imegavi. ¹⁴ Jaanaaca diiboco Jesu jiniibari ihaallinoco ataabuuboro ubuheetesuufucuu jaguisifucuu. ¹⁵ Jaaboco siino fariseomi dilluuhi: ¿Milli ico dihaallino faayacafetehinihi? noomoro.

Jaanegui nuubo: Jiinibari uco tahaallinoco nicuhinibo. Jaanoco initamaainineri atyimehi, nooboro.

16 Jaanegui fariseomiti saatoho nuuhi: Diibo Moocaaniti saatih. Jaamaño jaguisifucuco imino toomotibo, noomoro.

Jaanoti saatoho neehicauhi: Imitiminaafi iicaruva jino sihid ejeevano mityaco eetavejitiruubo, noomoro. Jaamaño diito sanoodimo dugaacamaaiuhi.

17 Jaamoro siino aallivautiboco nuumo: Jaanoti ijoho, ¿milli neehi dihaallinoco afaayicihinibediti? noomoro.

Jaanegui nuubo: Eti, Moocaani iimaaminaafi, nooboro.

18 Jaarunaa judiom i miyaavuguutih diibo ihaallinoco afaayiciunoco icano. Jaamoro caanimisico cuhuvaumo igaaajahi. 19 Jaadi diitisico dilluumo: ¿Naa jaani amisi seemene aallivatibo ifivuubo meneehicaabo? ¿Milli bu jaabo oono ihaallinoma icahi? noomoro.

20 Jaanegui caanimisi nuuhi: Jih, magaajahi diibo mosemene aallivatibo ifivuunoco. 21 Jaaruno magaajatih fine millihacho tah atymeebe, bu tolliro magaajatih mijohohacho fine diiboco ubuheesuhininoco. Tah diiboco midillu, diibo amiyaaburucu; tah millihacho amhaico jibeguejiibo, noomisiro.

22 Jilli caanimisi nuuhi, judiomico iiguiumisiro, judiom cajaatyohacho, Jesuco: Cristo, onoomoco sinagogajafañoti magañiji, noomoro ifitacucasiuno ñihicuti. 23 Jiliti caanimisi: Amiyaaburucu tah diiboco midillu, nuuhi.

24 Jaanegui siino coovaumo ihaallinoma achahauboco. Jaamoro diiboco nuumo: Moocaanicoro dihimo. Jaanoti diibo imitiminaafi iicanoco mihai magaajahi, noomoro.

25 Jaanegui diibo iimusuhi: Co, tah fine imitiminaafi uujoho gaajatih. Idinocoro gaajahi uujoho aatyimeutiruubo jisumi aatyimeneque, nooboro.

26 Jaanegui siino diiboco dilluumo: ¿Milli dihaallinoco omoonihinineri daatyimehi? noomoro.

27 Jaanegui nuubo: Amhaico jibugucuurahi. Jaarunoco mimiyaavogotimoro bu ¿collihi siino muguubujirahi? ¿Nacu bu amhai tolliro diibo jibogominaati mihicajirahi? nooboro.

28 Jaanegui diiboco ibaumoro nuumo: Ijohonaa diibo jibogominaafi. Jaanoti mihai Moise jibogominaa. 29 Mihai magaajahi Moocaani Moisema ihiimaunoco. Jaanoti magaajatih diibo cuucatiobo iicanoco, noomoro.

30 Jaanegui diibo iimusuhi: Toono aivo uudi sihid jeevahi, cuucatiobohacho diibo iicanoco magaajatino. Jaabo

uco tahaallinoco atyimesuubo. ³¹ Miiro miishairyo magaa-
jahi imitiminaaco Moocaani uguubunicitinoco. Jaanoti dii-
bojaagodi iicamoro, diibo iimogobadi omoonimoco icano gu-
ubunicibo. ³² Siicijetiro guuburatatino saatohoba ifiivonotiro
aatyimetiboco atyimesumo onoonoco. ³³ Jaani Moocaaniti
isaatiruva milliba moonijitiruubo, nooboro.

³⁴ Jaanegui diiboco nuumo: ¿Hijoho aivo sihidi imitima
ifiivuubo, miishaico dibeguejira? noomoro diiboco gañ#umo
sinagogajati.

Jesuco Imiyaavogotimo Aatyimetibobadi Jeevahi.

³⁵ Jaanoco Jesu guubuhi diiboco agañ#unoco. Jaaboco
atyimeuboro nuubo: ¿Hijoho miyaaveguehi Moocaani
Achico? nooboro.

³⁶ Jaanegui diibo iimusuuhi: Aivoj#bo, uco dibogo miijoho
diibo miyaaveguequi, nooboro.

³⁷ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Hiro daatyimecuuhi. Jino
uujoho diibo #ma ihiimaabo, nooboro.

³⁸ Jaanegui diibo Jesu imega ememu#vuuboro nuuhi:
Miyaaveguehi, aivoj#bo, nooboro.

³⁹ Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho jiijehallivi saahinihi
dugaacuguiha, atyimetimo ihatyimequi. Jaanoti atyimeme,
atyimecuutimo iicaqui, nooboro.

⁴⁰ Jaanegui saatofo fariseomi diiboma iicaumo jilli diibo
unuunoco uguubuumoro diiboco dilluumo: ¿Nacu bu miishai
tolliro mahatyimetimo? noomoro.

⁴¹ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Am#hai aall#no
ihifuvusutiruva am#hai imitima machahajirahi. Jaanoti:
Mahatyimehi, monoomaño am#hai imitima mihicahi,
nooboro.

10

Ovejami Mecuvi Ohoovicino.

(Heb 12.20; 1 Pe 5.4)

¹ Miyanotiro am#haico neehi: Ovejami mecufaño
iguhugari jicafototiboro sinaagonodiro ofoobo
nanivaminaafi. ² Jaanoti tomecufaño iguhugari ijicafotoobo
naha diito tomominaafi. ³ Jaabedi iguhuga tomominaafi
iguhugaco faayicifihi. Jaahugari ijicafotooboco ihovejami
ihiimaatiro gaajacifihi. Jaamoco iticovocivi imomono icahi.
Jaabo diitoco imemeri ocoovaaboro jahisivi iinusufiibo.
⁴ Jaadi jahisivi famoocoro ihiinusuuboro ihime foonicibo.
Jaabo dojicuti ihovejami foonicahi diibo iimaaco agaajamoro.
⁵ Jaanoti agaajatibo dojicuti footatimo. Jilliro gaafimo
diibediti diibo iimaaco agaajatimaño, nooboro.

⁶ Jilli Jesu ooviciuboro diitoco nuuhi. Jaarunoco diito gaajaciutihii millii eneejirunoco unuunoco.

Jesu Iimino Toomominaafi.

⁷ Jaadi bu Jesu siino diitoco nuuhi: Miyanotiro, miyanotiro amihaico neehi: Uujoho ovejami guhuga. ⁸ Iticoni tahimegavi asaaumo paryi nanivaminaa. Jaamo iimaaco ovejami gaajautihi. ⁹ Uujoho guhuga, tafañodi ijicafotoobo taajaji. Jaabo oveja iicanicibadi tomecufaño ijicafotooboro siino ihiinoobo ñaavahuco aatyimenicibadi icaji.

¹⁰ Jaanoti nanivaminaafi saanicihii inaniquiro, igaicaauiquiro, ifinisuiquiro icano. Jaanoti uujoho saahinihi fiivoma mihicaqui, sihidi janaanici toonoma mihicaqui. ¹¹ Uujoho miya toomominaafi; Mihiro miya toomominaafi iicaabo ihovejamihallivi ifico acinicihi. ¹² Jaanoti ijaadaguiiharo ootomoobo jicu diitojaago asaanoco aatyimeebere ihovejamico ejeevesuhiniboro iicojiti gaanicihii ita iicatimaño. Jaanobuuna ijicu asaaboro diitoco buhigovi gavaracunicihi. ¹³ Jaabo diibo diitoco jeevesunicihi jilli ijaadaguiiharo ududicamaaiaño. Jaamaño diitoco jeevivotatiibo.

¹⁴ Jaanoti uujoho iimino toomominaafi. Jaamaño taatyaco gaajahi. Jaabadiro bu diito uco gaajahi taatya iicaaño. ¹⁵ Uco bu oono Guihirubi agaajabadi, jaaboco bu uujoho gaajahi icano. Jaamaño tahovejamihallivi uujoho tafiico acihii. ¹⁶ Tolliro bu saatoho tahovejami icahi jimecuoto iicatimo. Jaamoco tolliro sivaji. Jaamo tahiimaaco guubuji. Jaamo samooro icaji. Jaamo toomominaafi saafiico icaqui, ¹⁷ uco Guihirubi gajijihii, tafiico diitohallivi aaciboro, siino ubuheetejimaño. ¹⁸ Miijoho uco guijenijitirahi, jilli uuro iimogobabadi tafiico aciji. Jaabo iguijeveruubo siino dojicuviro buheeteji mityama iicaaño. Jilli mooniqui Guihirubi uco tajibauhi, nooboro.

¹⁹ Jilli unuuneri judiomii siino dugaavocasiuhi. ²⁰ Jaaboti sihidi saatoho neehicauhi: Ijima iicaabo jilli jeegavucuubo. ¿Collihii jaaboco muguubunicihi? noomoro.

²¹ Jaarunaa saatoho neehicauhi: Ijima iicaabo jilli iimaatatihii. ¿Nacu iji ihaallino aatyimetimoco atyimesujirahi? noomoro.

Jesuco Judiomi Gaayicigotihii.

²² Jaanaa Jerusalevi eetavuumo jibaimoco templojaco Moocaanicoro ijeecivehicaqui ificuuno jibaimoco jinijadihivi. ²³ Jaasumi Jesu templojahallidi, Salomon goohasino onoohasijeri igoboro feehicauhi. ²⁴ Jaabohallidi judiomii emecuvovaumoro diiboco nuuhi: ¿Mihachuta jaabo

miihaico, esamaaisuuboro diicaji? Miyaano ijoho Cristo idiicahachijii miihaico foovono diibugucu, noomoro.

²⁵ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amiihaico neehicacuurahi. Jaarunoco mimiyaaveguehicitahi; Miiro Guihirubi atajibabadi uujoho omoonino toono foovono uuti jibeguehi.

²⁶ Jaarunoco amiihai mimiyaavogotahi, tahovejamioto mihicatimaño, amiihaico eneehincubadi. ²⁷ Miiro

tahovejami uco tahiimaati gaajahi. Jaabadiro bu diitoco uujoho gaajahi. Jaamaño tadyojicuti foonicimo. ²⁸ Jaamoco uujoho ifinijitino fiivoco acihi. Jaamo ufucuro guijevejitahi.

Jaamoco miihaiñooba tahusefañoti dumitiicijitahi. ²⁹ Guihirubi uco diitoco aciubo famoohallinoociviro sihidi ejeevamaño. Jaamoco bu cajaanotyooaba Guihirubi usefañoti dumitiicijitirahi. ³⁰ Jaamisi uujoho, Guihirubi icano mihicahi. Jaarumisi saafiro mihicahi, nooboro.

³¹ Jaanegui judiomii siino guisibanoco icihu diiboco ihaamiqui. ³² Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miiro sihidi iminehejeque amiihai imefeenevi eetavehicahi Guihirubi mityari. Jaamo, ¿conohalliti uco magaicaujirahi? nooboro.

³³ Jaanegui judiomii diiboco iimusuhi: Imino omoonihicanohalliti ico momoonigotahi; Moocaaniditi imitino diimaahi miyaminaafi idiicaabo: Uujoho Moocaanibadi jeevahi, onoonohalliti, noomoro.

³⁴ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Caatinahaamefaño Moocaanii jilli neehi: Amiihai Moocaanibadi mejeevamo, nooboro. ³⁵ Miiro jaanoco famooro amiihai magajahi, Caatinahaamefaño onoono gañicafototino iicafinoco.

Jaamaño miiro Moocaanii iijico agaayiciumoco Moocaanii nuuhi: Amiihai Moocaanibadi mejeevamo, nooboro.

³⁶ Jaabadi Moocaanii ijeevadi iicuboro agalluubediti: ¿Milli Moocaaniditi imitino iimaabo, meneejirahi, Moocaanii Seemene uujoho, onoonoditi? ³⁷ Jaabo

Moocaanii omooninoco uujoho omoonitihachijii uco mimiyaaveguedino. ³⁸ Jaanoti omoonitihachijii uco

mimiyaavogotirumo toonoco mimiyaavogo. Jaanoco magajamoro mimiyaavogo misii Moocaanima saafiro mihicanoco, nooboro.

³⁹ Jaanoma iicaumo diiboco siino gaayicijurumo. Jaarunofaño diito usefañoti Jesu taajauhi.

⁴⁰ Jaaboro siino fuubo Jordan oonegueehivi iticoni Jua tomañovi initihicauhigo. Jaaboro tahi icahicaubo.

⁴¹ Jaabojaa sihidi miyaminaa asaamoro, neerumo toonoco mimiyaavogo. Jaanoco magajamoro mimiyaavogo misii Moocaanima saafihicauhi: Miyaano Jua sihidi ejeevanoco moonihicautihi. Jaanoti diibediti Jua eneehicaubadi paryi

aivo miyaano, noomoro ⁴² sihidi saatoho tomañoto Jesuco miyaavuguuhi.

11

Lazaro Iguijeveuno.

¹ Jaanaa saafi Betania cuumioobo guihuvauhi, Lazaro onoo. Jaacuumiri icahicaumife Maria, bu inago Marta icamife. ² Jaanaaca diigo Maria nahabo Lazaro onoo guihuvauhi. Jaago diigo Maria Aivoj#bo Jesuco facicifaihuri eeesuugoro itihaiñoco imeebaiguiri ifilluhicaugo. ³ Jaamife Jesujaago j#bogoco galluuhi: Aivoj#bo, ijoho agaijhicaabo guihuvahi, noomifere.

⁴ Jaanoco Jesu uguubuuboro nuuhi: Toono guihuva guijeve icatino; jilli Moocaani mitya toonofenedi ihifusucafetequi iicano, bu uujoho Moocaani Seemene toonofenedi imityaco igaajasuqui icano, nooboro. ⁵ Jaabo Jesu Lazaromico gaijhicauhi. ⁶ Jaano Lazaro iguihuvaunoco Jesu guubucuruubo, mifucuci siino tomañoviro icauhi. ⁷ Jaanobuunati ij#bogominaaco nuubo: Masigo siino Judea jiinijejaagovi, nooboro.

⁸ Jaanegui diiboco diito nuuhi: J#bogominaafi, tahigo du ico judiomí gaicaauhiniirahi. ¿Jahigo bu siino feeji? noomoro.

⁹ Jaanegui diitoco Jesu nuuhi: ¿Nacu safucu, nihiba oovo fahuseeci motihaiti minooi icano icatihu? Cuije mihigomo mananigaivatatihi nihiba foovono aachicinimaño. ¹⁰ Jaanoti fucu iigoobo nanigaivafihu, fucu eseseetimaño, nooboro.

¹¹ Jaanobuunati diitoco nuubo: Mogataavominaafi Lazaro icigaabo aicotihica. Jaanegui feeji aicusutequi, nooboro.

¹² Jaanegui ij#bogominaa diiboco nuuhi: Aivoj#bo, icigahicadi bu jei aiqejii, noomoro.

¹³ Tollí Jesu diitoco nuuhi: Lazaro guijevecuuhi unuu-jirunoco tollí nuubo. Jaanoco diito esiciniuhi: Miya cigacoro fine noobo, noomoro. ¹⁴ Jaadi jari Jesu diitoco foovono nuuhi: Lazaro guijevecuuhi. ¹⁵ Jaano am#haidi aivo imino uujoho tahi icatino. Jaaneguiiha masigo diibojaago. Jaamo am#hai mimiyaaveguehi. Jaaneri uujoho imo imo icahi, nooboro.

¹⁶ Jaanegui Tomas onoboco, gaatyaba enehicaubo, inahabomi Jesu j#bogominaaco nuuhi: Masigo, tolliro bu m#hai Jesuma miguijevequi, nooboro.

Jesu Buheetebe, Fiivoobo Icano.

¹⁷ Jaanaa Jesu gaseuhi Lazaroco iciiuno mifucuci, mifucuci icanobuunati. ¹⁸ Jaano Betania cuumi icauhi Jerusaleti minooi, siinotifeenedi icano kilometronohachuta. ¹⁹ Jahigo sihidi judiomí Martamifejaago fuuhi inahabo iguijeveunoti

diitifeque ijacusuqui. ²⁰ Jaanaa Marta Jesu asaaunoco uguubuugoro fuuhi diiboco acabacutuugo. Jaanoti Maria jaahere fitafutuuhi. ²¹ Jaagoro Marta diiboco nuuhi: Aivojiiibo, jineeri diicahiniruva tagaifiibo guijevehinijitirahi. ²² Jaarugo uujoho gaajahi Moocaanico paryi idillunoco ico aacijinoco, noogoro.

²³ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Dinahabo siino buheeteji, nooboro.

²⁴ Jaanegui Marta nuuhi: Jiihi, uuro gaajahi ufucu siino buheetefucuvi siino ubuheetejinoco, noogoro.

²⁵ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho buheetesuubo, uujoho fiivoobo; uco imiyaavogomo chuumucuurumo buheeeji. ²⁶ Jino paryi iicamo uco imiyaavogomo, ifinijitino guijevefaño icajitihii, nooboro diigoco nuubo: ¿Naa miyaaveguehi jinooco? nooboro.

²⁷ Jaanegui nuugo: Jiihi, Aivojiiibo, uujoho miyaaveguehi ijoho Cristo Moocaani Achi jiniijehallivi asaaguubo idicanoco, noogoro.

Jesu Lazaro Cihojihallivi Taauhi.

²⁸ Jilli unuugoro Marta fuuhi Maria inagoco toovono unuu-tuugo: Jiiibogominaafi gasecuuhi. Jaabo ico coovahi, noogoro.

²⁹ Jaanoco Maria uguubuugoro goovano agañiivugoro Jesujaago fuuhi. ³⁰ Jaanaa Jesu tuucuumifañehi ifutuutihica Marta diiboco aatyimeumañoviro fitafutuubo. ³¹ Jaanoco judiomii diitifeque ijacusuqui asaaumo iijafaño iicaumo atyimeuhi Maria goovano agañiivugoro ufuunoco. Jaamoro nuumo: Ichihojijaago foogo tahi itaatequi, noomoro idojicuti fuuhi.

³² Jaanaa Maria Jesuvi ifutuugoro diiboguino ememuivugoro diiboco nuuhi: Aivojiiibo, jineeri diicahiniruva tagaifiibo guijevejitirahi, noogoro.

³³ Jaanoco Jesu diigo taagoro asaaunoco, bu tolliro judiomii diigoco anahaboniumo taamoro asaaunoco icano aatyimeuboro sihidi idasuvuubo. Jaaneri diiboco ijeebii nijii nijii isinafutuuneguiiha, ³⁴ diitoco dilluubo: ¿Conoovi micihinihi? nooboro.

Jaanegui nuumo: Aivojiiibo, saabo juuga meeciva, noomoro.

³⁵ Jaaneri Jesu taauhi. ³⁶ Jaanoco aatyimeumoro judiomii nuuhi: Memeecei sihidi fine diiboco gaijihicaubo, noomoro.

³⁷ Jaanoti saatoho nuuhi: ¿Jaani aatyimeutiiboco atyimesuubo, jineeri iicahiniruva Lazaroco iguijevetei fine buheesuhinijitiruubo? noomoro.

Lazaroco Ubuheetesuuno.

³⁸ Jaanaa Jesu siino aivo #daasuvuuboro ic#hoji imegavi fiitivuuhi. Jahoji ifaagajiguinojaagovi eseediumoro guisi-bari ihimegaco afabaacihigo. ³⁹ Jaaboro Jesu nuuhi: Iguisi-baco buhigovi magañi, nooboro.

Jaarunaa Marta diiboivi nago nuuhi: Aivoj#bo, aivo fine usucuuno mifucuci, mifucuci icano icacuuno, noogoro.

⁴⁰ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: ¿Nacu ico nootih: Imiyaavogohachijji Moocaani mityaco daatyimeji ico duhu neehi? nooboro.

⁴¹ Jaanegui ic#hoji imegati iguisibaco gañ#umo. Jaadi Jesu niquejeque emeciuboro nuuhi: Guihi, ico graciaco acihi uco uguubuneguiiha. ⁴² Jaarunofaño gaajacuuhi fahijjivaro uco uguubuhicanoco. Jaarunofaño jito miyaminaa iicamedi neehi; uco #joho agalluuhinoco imiyaaveguequi, nooboro sefano nuubo: ⁴³ ¡Lazaro, isivi dihiino! nooboro.

⁴⁴ Jaasumiro ichuumuhu iinuuhi, itihaiño, ihusene icano minicin#bo. Tolliro bu ihime ijeevadiobaryuri minicin#bo. Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Diiboco misinaayu ifeequi, nooboro.

Jesuco Iguijeniqui Imaacasiuno.

(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Jaanoco judiom Mariamifema asaamo aatyimeumoro diiboco sihidi miyaavuguumo. ⁴⁶ Jaarunaa sanoodimo fariseomijaago ufuumoro diitoco j#buguumo Jesu omoonunoco. ⁴⁷ Jaanegui fariseomi, sacerdotemi aivojito icamo fagominaaco igaiy#ci#umoro nuuhi: ¿Milli fine momoonijirahi? Aivo sihidi ejeevanoonoco moonihicaabo. ⁴⁸ M#iro diiboco milli momoonitihachijji famooro diiboco miyaavegueji. Jaachijji romanomi asaamoro Moocaani ijaco finisuvajimo, bu tolliro moojiinije miyaminaaco finisujimo icano, noomoro.

⁴⁹ Jaanegui Caifas diitoobo tusumi sacerdotemi aivoj#boti iicaubo diitoco nuuhi: Am#hai aivo magaaajatihi. ⁵⁰ ¿Nacu mehesicin#tithi saafiuro famoohalliviro iguijevejirunoco faacuumiminaaro mifinijirumohallivi? nooboro.

⁵¹ Ijeeb#tiro tolli nuut#bo; tusumi sacerdotemi aivoj#boti iicaumaño Moocaani diibo jeeb#faño eesaayunoco nuubo. Jesu tuucuumiminaahallivi iguijeveujinoco imegaviro j#buguubo. ⁵² Jilli tuucuumiminaahalliviro icautino, tolliro bu Moocaani seeme fahigova iicamoco igaiy#ci#qui.

⁵³ Jaamaño tusumitiro esafutuumo Jesuco iguijen#ujinoco.

⁵⁴ Jilliti Jesu foovono igucuutih judiomifeenedi jilliro toonoti fuucuubo sicaihigovi toonoti fiitino iicaucuumi Efrain onocuumijaagovi. Jahi ij#bogominaama fitafutuubo.

55 Jaanaa fiiticuuno Pascua judiomi jibaimo iicaujino. Jaacuumiti sihidi saatoho Jerusalevi fuuhi imegaviro ijeevamaje iicanicibadi ifiinoco iimibachuqui. 56 Jaanaa Jesuco guinehicaumo. Jaamoro templojafaño icamo noocasihicauhi: ¿Milli mehesicinihi, fine saajiibo? ¿Nacu fine jino jibaimovi saajitibo? noomoro.

57 Jaanaa fariseomi, sacerdotemi aivojito icamo miyaminaaco tajibauhi. Saatohoti Jesuco mahatyimehachiihi mihaico mijibogo, magaayicimoro diiboco micivojaaniciqui, noomoro.

12

Betaniavi Jesuco Facicifaihuri Jeesuugo.

(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

1 Jaanaaca Pascua jibaimoco eheetavuujino sahuse juugahuseti safucu icano icaunaaca Jesu fuuhi Betaniavi tuucuumivi Lazaro iguijeveuboco ubuheesuubo iicauhigo. 2 Jahi diibedi eetavuumo machutaaco. Jaanoco Marta ifehicauhi. Jaanoti Lazaro amachumofeeneri icahicauhi Jesuma. 3 Jaanaaca Maria sivauhi sano libra ticovovi nardo onono facicifaihuco aivo iimino guiraano ijaada iicanoco. Jaagoro tofaihuri Jesu tihaiñoco ejeesuugoro imeebaiguiri filluhicauhi. Jaaneri tooja gahafuuhi ifacicifaihu usuri. 4 Jaanogui ijibogominaati saafi nuuhi Juda Iscariote Simon achi Jesuco aaciujibo: 5 ¿Collihi jana jino facicifaihuco trescientos denariori anaajemere idaasufimoco acitimo bañamaaihi? nooboro.

6 Jilli nuubo idaasufimoco agaijumaño icatino. Jilli nanivaminaafi iicaumaño. Jaaboco diito inihibami lleegucuco utuumusuunoti nanihicaubo. 7 Jaanogui Jesu diiboco nuuhi: Jaafa tolli moonigo, tacihoji imegavi uco jilli moonigo. 8 Miïro amihafeenevi fahiijivaro idaasufimo icaji. Jaanoti uujoho amihaima fahiijivaro icajitih, nooboro.

Lazaroco Iguijeniqui Ihiimaano.

9 Jaanaa ajashutimo judiomi guubuui Jesu Betaniari iicaunoco. Jaamoro tahi fuumo. Jaaruno Jesuguiiharo icatino, tolliro bu Lazaroco Jesu ubuheetesuuboco ihatyimequi. 10 Jaamoro sacerdotemi aivojito Lazarohallivi iimaacasiuhi, tolliro bu diiboco igaicauqui. 11 Diiboti sihidi saatoho judiomi Jesuco imiyaavuguumoro udugaacamaaiunoma iicaumo.

Jerusale Cuumifaño Jesu Ijicafotono.

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

12 Jaanaa sihidi miyaminaa Pascua jibaimovi Jerusalevi fuuhi. Jaamo, jaano sesevede guubuumo Jesu tuucuumivi

agaseujinoco. ¹³ Jaamoro imohono jaainoco iquitiumoro diiboco cabaacutuumo sahomoro: ¡Hosana! ¡Jaafa imocafotoobo! Imicani Moocaani memeri asaabo; Israel miyaminaa aivojibo, noomoro. ¹⁴ Jaanaa Jesu burroco aatyimeuboro diibohallivi casivuubo. Caatinihaamefaño onoobadi: ¹⁵ Diiguetejirahana Sion cuumi; Meeci oono dihaivojibo burrogayihalliri giciniiboro saahi, noonoro onoobadi. ¹⁶ Jaarunoco ijibogominaa gaajautihi; jari Jesu niquejefaño ufuunobuunati gaajaciumo Caatinihaamefaño onociniubadi omoonunoti. ¹⁷ Jaanaa Jesu Lazaroco ubuheetesunoco atyimeumo jibeguehicauhi Jesu omoonuboro ubuheetesunoco. ¹⁸ Jaanoma icamo miyaminaa Jesu asaaboco cabaacutuuhi sihidi ejeevano mityaco omoonunoco uguubuumoro. ¹⁹ Jaanoma iicamo fariseomi noocasiuhi: Mahatyimecuih fine jino mihairyo milliba momooninoco. Memeeeci paryi miyaminaa diibo dojicuti ofoonoco, noomoro.

Griegomi Jesuco Guiinehi.

²⁰ Jaanaaca Jerusalevi Pascua jibaimovi Moocaanico iimequi ufuumofeeneri, bu icaumo saatoho griegomoto. ²¹ Jaamo Felipejaago asaamoro diiboco nuuhi: Aivojibo, mihai mihimeguehi Jesuco mahatyimeneque, noomoro. Jaabo Felipeu Betsaida cuumioobo Galilea jinijeri iicaucuumioobo.

²² Jaanegui Felipe ufuuboro Andreque jibugutuuhi. Jaadi famisicro ufuumisiro Jesuco jibugutuuhi. ²³ Jaanegui Jesu nuuhi: Tufucu mihicacuihi, uujoho Miyaminaafibadi Ifiivubo sihidi jeevanofaño iicajifucu. ²⁴ Miyanotiro, miyanotiro amihai neehi: Trigo noovatayi jinijehallivi aacotoyiro jinijefaño ofooyi chuumucuyibadi icahi. Jaaruyi ihiinoyiro janaanici guiraano noovafihi. Jaanoti abasuratiyi sayiro icafihi. ¿Milli bu guiraatejiruyi? ²⁵ Jaabadi ifico agaijibo ifico mitasuji. Jaanoti jinijehallivi ifico agaijitibo ifinjitino fiivoguiha ficuuihi. ²⁶ Cajaatyohacho tadyojicuti asaagomo uco ijeecivequi. Jaamo uco ejeecivomo uujoho icahigo tolliro icajimo, bu jaamo cajaatyohacho uco ejeecivomoco Guihirubi bocigusuji.

Jesu Iguijevejinoco Jibeguehi.

²⁷ Jisumi uco tajeebi gaihuiha icahi. ¿Jaanoco milli fine uujoho neeji? ¿Fine Guihi uco jilli iicajinoti taajasu, neeji? Eti du, tooneguiha uujoho saahinihi. ²⁸ Jaanegui Guihi dimomoco cahacisu, nuubo. Jaasumiro niquejefañoti guubuvusuuno: Cahacisucuuihi, bu siino cahacisujihica, unuuno.

29 Jaanaa iicojiri miyaminaa iicaumo niquejefañoti ununoco uguubuumoro: Sisi iimaahi, neehicauhi. Jaanoti saato: Moocaani toomominaafi iimaahi, neehicauhi.

30 Jaanegui Jesu nuuhi: Uguuiha jino niquejefañoti Moocaani iimaatihi, amiihaiguiiha ihiimaano. 31 Jisumi jino jinijehallivi imiti jaadaco acicafeteji, bu jisumi jino Iji jiije aivojibo icahicaabo buhi gañicafeteji. 32 Jaabo uujoho gujive imohobujehallivi jinijehalliti agañiivoodi, paryi famoocoro tajaagovi sivaji, nooboro.

33 Jilli neehicaubo cogujeveri fine igujivejinoco diitoco agaajasuubo. 34 Jaanegui imiyaminaa iimusuhi: Miïro miïhai muguubuhicahi tajibahaamefaño: Cristo asaadi gujivetibo icaji, onoonoco. Jaano icanaaca, ¿milli jaabo ijoho neehicahi: Miyaminaafibadi Ifiivuubo gujive imohobujehallivi gañiyicisucafeteji, neehicahi? ¿Nacu, miijoho diibo Miyaminaafibadi Ifiivuubo? noomoro.

35 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amiihai feenerihiica gueenejisuno icajino seseene aachicinino. Jaanegui miïhigo amiihaifeeneri jino seseene aachicinino iicanohachuta, amiihaihallivi civono iijitinaacaro. Jaanoti civohi igomo gaajatihi ihimega ofoohigoco. 36 Jaanegui amiihaifeeneri sese iicanohachuta seseque mimiyaavogo. Jaamo seseene aachicinino miyaminaa miicahi, nooboro. Jilli Jesu ihiimaahicaudi ufuuboro diitediti fataniivutuuhi.

Judiomi Imiyaavogotino.

37 Diitofeenevi Jesu ajashutino sihidi ejeevanehejeque eetavehicacuurunaaca diiboco miyaaveguehicautimo.

38 Moocaani iimaaminaafi Isaia unuuno imiyaavequi iicaumaño. Miïro noono:

Aivojibo, ¿miijoho nacu mojibogoco miyaaveguehi? ¿Miico fine Moocaani imityaco ifusuhi? noonoro.

39 Jilliti miyaaveguehicautimo. Jaaboro bu Isaia caatinuhi:

40 Diito aallinoco Moocaani jabaiytusuuhi; tolliro ijeebinoco kuhufutusuubo ihaallineri atyimetimo iicaqui, tolliro bu ijeebiri esicinitimo iicaqui. Jaamoro tajaa asaamoco uujoho buheesudino.

41 Jilli nooboro Isaia Jesuditi iimaauhi Jesu aivojico aatyimeuboro.

42 Jaarunofaño sanoodimo ihaivojito Jesuco miyaavuguuhi. Jaarumo foovono neehicautihi fariseomi ñihicuti diitoco sinagogajati gañitimo iicaqui. 43 Miyaminaa diitoco obocigomocoro imuguumo Moocaani obocigonoco imogotimo iicaumaño.

Jesu Iiji Miyaminaaco Dugaacusuji.

44 Jaanaa Jesu sefano nuuhi: Uco imiyaavogomo, ucoro miyaavogotíhi tolliro uco agalluuboco miyaaveguehi. 45 Tolliro bu uco atyimeme uco agalluuboco atyiméhi. 46 Uujoho seseene aachiciníbo jinijehallívi saahiníhi uco imiyaavogomo civohí icatimo iicaqui. 47 Jaanoti taajico guubucuurumo imiyaavogotimoco uujoho: Diito imitico, neejitíhi. Uujoho jinijehallívi saahinítihi jinije miyamínaaco ciijigaifaño gañisuqui, jilli taajasuqui saahiníhi. 48 Jaanoti uco iimogotimoro taajico imiyaavogotimoco uujoho eneehicano, diitoco ufucu niinofucu ciijigaifaño gañisuji. 49 Uujoho tajeebítiro iimaahicatíhi Guihirubi uco agalluhiníbo atajíbahiníbadí iimaahicahí, jibeguehicahí icano. 50 Jaabo uujoho gaajahí Guihirubi tajíba ifiníjitino fiivoco aacino. Jaamaño uujoho iimaahicahí Guihirubi unuubadí, nooboro.

13

Jesu Ijibogomínaa Tíhaiñoco Nitíhi.

1 Jaanaa safucurucu icauno ihimega Pascua jibaimo iicaujino. Jaanaa Jesu gaajacuuhí, jiijehallítí Caanijaagoví ufuujino oovoví ifutucuunoco. Jaabo ita jinijehallírí iicamoco gajíhicaubo. Jaaboro ifusuubo diitoco síhídí agajino finítino iicajinoco.

2 Jaamo niinoono amachuumo icaunaaca jíi Juda Iscariote Simon achi eesamaajefaño jiihacucuuhí Jesuco aaciujinoco.

3 Jaanaa Jesu Caaní diiboco fanoovaco ihusefaño aaciunoco agaajauboro, bu tolliro Moocanítí asaaunoco, bu siino diibojaago ufuujinoco icano agaajauboro. 4 Amachuumañotí agañívuuboro igaachehuco jujuuvuubo. Jaaboro ifillubaryurí ifeenebeque isiyaavuuboro 5 nífaihuco butajefaño ificuboro ijibogomínaa tíhaiñoco níhicaubo. Jaaboro ifillubaryurí isiyíciníuneri filluhicaubo.

6 Jaanaa Simon Pedroví ifutuubo. Jaaneguí Pedro diiboco nuuhi: Aivojibo, ¿millí jaabo ijoho uco tatyíhaiñoco nitíji? nooboro.

7 Jaaneguí Jesu diiboco nuuhi: Jino uujoho omooninoco jisumíhiica ijoho gaajatíhi. Jaaruubehí ufucu gaajají, nooboro.

8 Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Chahano, ufucuro tatyíhaiñoco ijoho uco nitíjitíhi, nooboro.

Jaaneguí Jesu diiboco nuuhi: Ico inítíhachíijí tajaagodí díicajítíhi, nooboro.

9 Jaaneguí Simon Pedro nuuhi: Aivojibo, tatyíhaiñocorota nitídino, tollírota bu tahusene, tañigai ícanoco níti, nooboro.

¹⁰ Jaanegui diiboco Jesu nuuhi: Ejeecuubo siino faabohoro jetatihi itihaiñocoro nitifihi imihinivatimaño. Jaabadi amihai mihinivatih. Jaarumo famooro icatino, nooboro.

¹¹ Tolli nuubo diiboco aaciujiboco agaajaumaño, famooro mihinivatih, nuubo.

¹² Jaadi diito tihaiñoco Jesu initihicaudi siino igaachehuco jicafutuuboro casivuubo. Jaaboro diitoco nuubo: ¿Magaajahi jino uujoho amhaico omooninoco? ¹³ Miño amihai uco meneehicahi jibogominaafi, aivojibo icano. Eti, miyaanoco meneehicahi, uujoho diibo iicamaño. ¹⁴ Jaaruubo amihai tihaiñoco initibadi, bu amihai sanoomiño amihai tihaiñoco fahigovavi miniticasihicaji. ¹⁵ Miño amhaico jibeguehicacuhi. Jaamo uujoho omoonihicabadi momoonihicahi. ¹⁶ Miyantiro, miyantiro amhaico neehi: Chahaabo saafi jeecivominaafi ihaivojibo janaaniciivi iicaabo. Tolliro bu chahaabo siinojaa agalluubo diiboco agalluubo janaanici iicaabo. ¹⁷ Jinoco magaaamoro jilli momoonihaciiji miyantiro imino mihicaji.

¹⁸ Fameeditiro amihaiditi iimaatih. Uuro gaajahi amhaico uujoho icihinimoco. Jaarunofaño, jaafa tolli icano, Caatinhaamefaño onono imiyaavequi. Uma sano amachuhicaruubo: Taminaafiti minifetehi, onono. ¹⁹ Jaanegui amhaico imegaviño jino neehi. Jaamo tolli iicacuudi magaaamoro mimiyaaveguehi uujoho diiboro iicaabo, iicanoco. ²⁰ Miyantiro, miyantiro amhaico neehi: Uujoho agalluuboco agaayicimo, uco bu tolliro gaayicih. Jaamo uco agaayicimo, tolliro bu uco agalluuhiniboco gaayicih, nooboro.

Jesu Jibeguehi Juda Diiboco Aacijinoco.

(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

²¹ Jilli Jesu unuuboro gaajacuhi ifi ijeebifaño gaihuiba iicaunoco. Jaaboro foovono nuubo: Miyantiro, miyantiro amhaico neehi: Amihaiti saafi uco aciji, nooboro.

²² Jaanegui jibogominaa fahigova meeciasiuhi: ¿Cajaaniti fine noobo? noomoro. ²³ Jaanaa saafiico jibogominaati Jesu agaijihicaubo diibovi fitociniuhi. ²⁴ Jaaboco Simon Pedro ihaalliri tajibauhi Jesuco idilluqui cajaaniditi Jesu tolli unuunoco igaaajqui. ²⁵ Jaanegui diibo Jesuvi fañogayi ifitivuuboro diiboco dilluubo: ¿Aivojibo, cajaani diibo? nooboro.

²⁶ Jaanegui nuubo: Toovotino uujoho diiboco maahuco amatyusuuboro aciji, nooboro imaahuco amatyusuuboro aciubo Juda Iscariote Simon achico. ²⁷ Jaanoco Juda amachuusumiro Satanas iji diibo jeebifaño jicafutuuhi. Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Omoonijinoco jisumiro moonicu, nooboro.

28 Jaarunoco diito amachuumo gaajaciutihi milliti diibo tolli unuunoco. 29 Jaanoti saatoho esamaaihicauhi. Juda inihibami lleegucuma iicaunegui diiboco baacho, noobo: Naajecu jisumiro jibaimovi mucuujivaachujirunoco. Jaanoti idaasufimoco siinoti ihaciqui noobo baacho, noomoro. 30 Jaabo Juda amachuuboro tahigoti iinuuruubaaca miijicuuhi.

Bohono Tajiba.

31 Jaabo Juda ufuunobuunati Jesu nuuhi: Jisumi jari uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo cahacisucafeteji. Jaabofenedi Moocaani bocicahacisucafeteji. 32 Jaabo uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo Moocaani bocico ifusumaño Moocaani, bu ifusuji Illi bocico. Jaanoco jisumiro ifusucuujibo. 33 Taseeme amihaima uujoho guenenene icacuujitih: Uco miguiinejirahi. Judiomico eneehinibadi. Tolliro bu amihaiico neehi: Uujoho ofoohigo amihai mefeemitih. 34 Jaanegui amihaiico bohono tajibaco uujoho acih. Fahigova magaijicasi. Amihaiico uujoho agaijibadi fahigova magaijicasi. 35 Jaamo fahigova magaijicasihachiji miyaminaa gaajaji miyaano amihai tajibogominaa mihicanoco, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaajinoco.

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

36 Jaanegui Simon Pedro diiboco nuuhi: ¿Aivojibo, cuuca feeji? nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Uujoho jisu ofoobo dojicuti ijoho feejitih, ufucu jari tadyojicuti feeji, nooboro.

37 Jaanegui diiboco Pedro nuuhi: ¿Aivojibo, milliti jaabo jisumi didojicuti feejitirahi? Dihallivi uujoho tafico aacinoco imeguehi, nooboro.

38 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu difiico ijoho tahallivi daacijirahi? Miyanotiro ico neehi: Jaafañiino catava ojitiñaacaro, uco agaajaruubo uco ijoho tuunamaaji mifoooci, safo idino, nooboro.

14

Jesu Moocaanijaa Ofoono Jihai.

1 Amihai jeebifañodi mihiguetedino. Moocaanicoro mimiyaavogo, bu tolliro uco mimiyaavogo. 2 Guihirubi ijafaño mihicajimañeheje sihidi icahi; tolli iicatiruva amihaiico uujoho neejitirahi. Jaanegui feehi amihai imega amihai mihicajimañehejeque imibachuqui. 3 Jaabo jino ofoobo amihai mihicajimañehejeque iimibachuudi siino saaji; amihaiico hicivaabo. Jaamo uujoho icahigo

amiihai tolliro mihicaji. ⁴ Amiihairyo magaajacuuhi uujoho ofoohigoco, tolliro bu tahi ofoono jiihaico magaajahi icano, nooboro.

⁵ Jaanegui diiboco Tomas nuuhi: Aivojiiibo, magaajatihii jiihoo efeejihigoco; ¿Milli fine magaajajirahi toono jiihaico? nooboro.

⁶ Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho toono Jiihai, bu uujoho Miyaano, bu uujoho Fiivo icano. Idiiinoro tafeenedi Moocaanivi mihifetejirahi. ⁷ Uco magaajahachiiji bu tolliro Guihirubico magaajahi. Jaaboco jisumitiro magaajacuuhi mahatyimecumaño.

⁸ Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Aivojiiibo, miihaicota diihifusu: Moocaanico maatyimemere siino dillucuutimo mihicajui, nooboro.

⁹ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Siiicijetiro amiihaima icahicacuuhi. ¿Jaaruuboco nacu jiihoo Felipe uco gaajatihiiica? Miiro uco aatyimeme bu Guihirubico atyimehi. ¿Milli jaabo uco: Moocaanico diihifusu, neehi? ¹⁰ ¿Nacu mimiyaavogotihii uujoho Guihirubifaño iicanoco, bu Guihirubi tafaño iicanoco icano? Miiro amiihaico uujoho eneehicano, jilli tajeebiiitiro eneehicano icatino. Guihirubi tafaño iicaabo dudicamaajeque moonihicahi. ¹¹ Uco mimiyaavogo, uujoho Guihirubifaño, diibo tafaño icano iicanoco. Jaabadiro bu siibadi omoonihicanoti uco mimiyaavogo. ¹² Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Uco imiyaavogoobo bu tolliro mooniji uujoho omoonihicanoco. Jaabo imi janaanici moonijiibo uujoho jimaño icacutiiibo Guihirubijaago efeejimaño. ¹³ Jaamo amiihai paryi tamemeri Moocaanico midillunoco uujoho aciji uujoho Illifañodi Moocaanii sihidi ejeevanoco miyaminaa igaajaqui. ¹⁴ Jaamo siinoco tamemeri midillunoco uujoho aciji, nooboro.

Jesu Moocaanii Gaijaco Agalluujinoco Jiiibeguehi.

¹⁵ Uco magaijihachiiji tatyajiiibaco imino momooni. ¹⁶ Jaadi uujoho Guihirubico dilluji amiihaijaago Igaija, miya Gaija iicaaboco igalluquui, amiihaico ijacusuqui. Jaabo amiihaima fahiiijivaro icaji. ¹⁷ Jaaruuboco jiiinjeminaa gaayicijitirahi diiboco aatyimetimoro agaajatimaño. Jaanoti amiihai diiboco magaajacuuhi amiihaima diibo iicamaño. Jaabo amiihaifaño fahiiijivaro icajiibo. ¹⁸ Amiihaico jeevesujitihii jiijovonoti mihicajui; siino saaji amiihaijaago. ¹⁹ Fiiticuuno miyaminaa uco aatyimecuujitino: Jaanoti amiihai uco mahatyimeji. Uujoho ubuheemaño, jaabadiro bu amiihai mihicaji. ²⁰ Jaasumi amiihai magaajaji uujoho Guihirubifaño iicanoco. Jaabadiro bu amiihai tafaño mihicaji bu, uujoho amiihaifaño icaji icano. ²¹ Jaanoti tatyajiiibaco imiyaavogooboro imino omooniiibo,

uco agaij#bo. Jaabo uco agaij#boco Guihirubi gaijiji, tolliro bu uujoho gaijiji icano, uujoho diitoma iicanoco igaajaqui.

²² Jaanegui saafi Juda onoo, jaarunaa Juda Iscariote iicat#bo nuuhi: ¿Aivoj#bo, milli jaabo m#haicoro difiico agaa-jasuuboro jinijem#naaco difiico gaajasujit#hi? nooboro.

²³ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Uco agaij#bo taajico moon#hi. Jaaboco Guihirubi gaij#hi. Jaabojaago masaam#siro diiboma sano mihicaji. ²⁴ Jaanoti uco agaij#bo, taajico moon#hi. Jaano jino uujoho am#haico ij#beguehicabogo tabogoro icatino Guihirubi uco agalluuhin#bobogo.

²⁵ Jaanoco jilli am#haico j#beguehica#hi, jino am#haima iicanohachuta. ²⁶ Jaarunaa tafa#odi Moocaani Igaijaco agal-luubo am#haico fanoovaco j#begueji, tolliro pary# am#haico uujoho eneehicanoco esaayuj#bo icano.

²⁷ M#ro jino am#haico fitacuhi sajeeb# mihicaqui. Tasajeeb# ifiico am#haico aci#hi. Jaaruno jinijem#naa isajeeb#ico aac#badi uujoho ac#jiti#hi. Am#hai jeeb#fa#odi gaihu#ba mihicadino, bu mihiguidino icano. ²⁸ Am#hairyo magajacu#hi am#haico eneehin#noco: Uujoho feeji. Jaaboro am#haijaago siino saaji, nooboro eneehin#noco. Miyaano uco magaj#ruva imo imo mihicajirahi Guihirubijaa ofoonoco magajamoro. M#ro Guihirubi tajanaan#ci#vi sihidi jeevahi. ²⁹ Jaanoco am#haico imegav#ro neehi, tolli iicacuudi jaamo mimiyaaveguehi.

³⁰ Gueenene am#haima iimaacuujit#hi, jije aivoj#bo ij# asaacuma#o. Jaaruubo tahall#vi mityama chahahi. ³¹ Uco Guihirubi ataj#baubadi jino uujoho moon#hi, jinijem#naa igaajaqui uujoho Guihirubico agaij#noco, nooboro diitoco: Maga#iivucu, jinooti mufuucuqui, nuubo.

15

Ifahaafe Ifahoovi Ican#cbadi M#hai Mihicahi Jesufa#odi.

¹ Uujoho imiyacoohai, a#im#naa baacu coohaibadi iicaabo. Jaacoohai abajaabobadi iicaabo Guihirubi.

² M#ro baacu coohai aafene iimit#haafejeque iquitimoro agavaracunic#badi, tolliro uco gaay#icicurumo imit#no iicamoro taajico iguiraa#sumoco Guihirubi gavaracuji. Jaanoti iguiraa#sumoco tooco aafene onooa aafejeque imibachunic#badi Guihirubi imibachuji janaan#ci siino iguiraa#suqui. ³ Jaanoti am#hai mim#hinivaficuut#hi am#haico ij#beguehicacuunofa#odi. ⁴ Jaanegui uuv#ro mihica uujoho am#haiv# icaqui icano. M#ro oono basuta aafe ifahooti ihinocin#thaafe iinoro noovajit#rahi. Jaabadiro bu am#hai mihicaji uut# mihicat#hachiji.

⁵ M̄iro uujoho ifacoohai. Jaanoti am̄hai ifahaafene; uuma iicaabo, bu uujoho diiboma iicaabo icano sihidi noovasuhi. Jaanoti uuti ijeevadi mihicahachiiji aivo milliba momoonijitirahi. ⁶ Jaabo uuti icatiibo buhi gañ#cafeteji iimitihaafeque iquiticimoro buhi agañ#nicibadi. Jaano ifigatyonoco ananimoro c̄ijigaifaño agañ#no nifetefihi.

⁷ Jaanoti uuti mihicahachiiji taaji am̄haima icaji. Jaachiiji paryi mihimogonoco midillu am̄haico aciꝑui. ⁸ M̄iro am̄hai sihidi monoovasuhachiiji Moocaani cahacisucafeteji. Jaachiiji am̄hai miyaanoro taj̄ibogominaa mihicahi. ⁹ Guihirubi uco agaijibadiro, bu am̄haico uujoho gaij̄ihi. Jaanogui am̄haico agaij̄inofaño mihica. ¹⁰ Tatyaj̄ibaco imino momoonihachiiji am̄haico agaij̄inofaño mihicaji; Uujoho Guihirubi taj̄ibaco imino omoonimaño diibo uco agaij̄inofaño iicabadi.

¹¹ Jilli am̄haico neehi, tahimohica am̄haima iicaꝑui. Jaaneri jaamo imo imo mihicahi. ¹² Jaano jino am̄haico uujoho ataj̄ibano: Fahigova magariꝑasi, am̄haico uujoho agaij̄ibadi. ¹³ Janaanici aivo gaij̄ima mihicano; m̄no gataavominaafihallivi mofico mahacino. ¹⁴ Jaabadi am̄hai tañahabomi mihicaji, uujoho am̄haico ataj̄ibanoco momoonihachiiji. ¹⁵ Am̄haico tajeecivominaa nuucuujit̄ihi, m̄ro jeecivominaafi gaajat̄ihi ihaivoj̄ibo omooninoco. Jaaneguiha jino am̄haico tañahabomi neehi; paryi Guihirubiti agaajahininoco am̄haico agaajasumaño. ¹⁶ Am̄hai uco mihiciut̄ihi. Jaanoti uujoho am̄haico ic̄uhi. Jaaboro am̄haico ficuui, toonoco mofoomoro sihidi miguiraaatusuꝑui. Jaanoco suufenit̄imo mihica; Jaamo tamomofeenedi Moocaanico siinoco midillunoco am̄haico ihaciꝑui. ¹⁷ Jino am̄haico ataj̄ibano: Fahigova magariꝑasi.

Jiinijeminaa Am̄haico J̄heveji.

¹⁸ Jiinijeminaa am̄haico ij̄ihevehachiiji magaaja, am̄hai imegaro uco ij̄iheveneque. ¹⁹ Am̄hai jiinijeminaa mihicaruva am̄haico jiinijeminaa gaij̄ijirahi. Jaanoti uujoho jiinijeminaafeenet̄i am̄haico ic̄uhi. Jaamaño jiinijeminaa am̄haico j̄hevehi, jiinijeminaa mihicacuut̄imaño. ²⁰ Mehesafoto am̄haico eneehininoco, m̄ro jeecivominaafi ihaivoj̄ibo janaaniciꝑi jeevat̄ihi. Uco icaruno ij̄iheveme, imi am̄haico j̄heveji. Am̄haico ij̄ibeguehicanoco imino momoonihachiiji, tolliro bu am̄haiño ficucafeteji. ²¹ Jilli tahalliti am̄haico moonijimo, uco agalluuboco agaajat̄imaño.

²² Uujoho saahinit̄iruva, bu diitoco j̄ibeguehicit̄iruva icano iimitico gaajajit̄irumo. Jaanoti jisumi milliba eneejiruno chahacuhi iimitico agaajasucumaño. ²³ M̄iro

uco ij̄hegueme, bu tollīro Guihirubico j̄heguehi. ²⁴ Uujoho diitofeenevī m̄ihaiñoōba eheetavot̄inoco sihid̄i ejeevanoco eetavehicātiruva iimit̄ima chahajirumo. Jaanot̄i toono sihid̄i ejeevanoco at̄imehicāuurumo uco j̄hevehi, bu Guihirubico j̄heveme icano. ²⁵ Jaaruno t̄icovono icat̄ino jill̄i diito taj̄iba aamefañ̄o onoono imiyaavequī icano: Sicamañ̄ohallit̄i uco j̄heveme, onoono.

²⁶ Jaarunaa Jacusum̄inaafico uujoho Guihirubifañ̄od̄i agalluubo miyaano Gaija asaadi, diibo uut̄i iimaaji. ²⁷ Jaasumi tollīro am̄ihai uudit̄i mij̄begueji, it̄iconit̄iro uuma mihicahicamañ̄o.

16

¹ Jill̄i am̄ihaico neehi jinejeba am̄ihaico dugaacusut̄ino iicaqui. ² Am̄ihaico gañ̄ijimo sinagogajanofañ̄oti. Tollīro bu icajino cajaatyohacho am̄ihait̄i iguijenimo esamaaji: Jill̄i omoon̄ineri Moocaanidi fine imino moon̄ihi, noomoro omoon̄imo. ³ Jill̄i moon̄ijimo Guihirubico agaajat̄imañ̄o, uco agaajat̄imañ̄o icano. ⁴ Jaanoco jill̄i am̄ihaico neehi. Jaamo toll̄i iicacuud̄i magaajahi uujoho toonoco am̄ihaico eneehin̄icuunoco.

Moocaani Gaija Eheetavono.

Jill̄i it̄iconī am̄ihaico nuutihi, am̄ihaima icaumañ̄o. ⁵ Jaaruubo jisumi fuucuji uco agalluubojaago. Jaaboco am̄ihait̄i saatohoba midillujit̄ihi: ¿Cuuca feeji? noomoro. ⁶ Jaarunaa it̄iconī toll̄i am̄ihaico unuuner̄i m̄ihidaasuvuui. ⁷ Jaarunaa miyaanoco am̄ihaico neehi: Aivo am̄ihaid̄i imino uujoho ofoono. Jaanot̄i foot̄iruva Jacusum̄inaafi am̄ihaijaa saajit̄irahi. Jaanot̄i ofooboro am̄ihaijaa galluui. ⁸ Jaadi diibo asaadi jiinj̄em̄inaaco gaajasujiibo imit̄im̄inaa iicanoco, bu tollīro it̄icovono j̄hai iicanoco, bu diitoco Moocaani udugaacujinoco icano. ⁹ Jaabo: Diito imit̄im̄inaa iicanoco, neeji uco diito imiyaavogot̄imañ̄o. ¹⁰ Tollīro bu gaajasujiibo it̄icovono j̄hai iicanoco, uujoho Guihirubi iicah̄igo ofoomañ̄o. Jaaboco am̄ihai siino uco mahatȳmecujit̄ihi. ¹¹ Tollīro bu gaajasujiibo Moocaani udugaacujinoco, diibo jiije aivoj̄ibo iicaabo ij̄ico c̄ij̄igaifañ̄o igañ̄iquī ificucuumañ̄o icano.

¹² Sihidī am̄ihaico eneejiruno icarahi. Jaarunoco jisumi am̄ihai magaajajit̄irahi. ¹³ Jaanot̄i miyaano Gaija asaadi am̄ihaico miyanot̄iro j̄beguejiibo. Jaaruno ijeeb̄it̄iro j̄beguejit̄ibo Moocaani onoonoco j̄beguejiibo, tollīro bu am̄ihaico gaajasujiibo ufucu icajinehejeque icano. ¹⁴ Diibo uco bocigusujī taañ̄o iicanot̄i agaaȳic̄iboro am̄ihaico gaajasujiibo. ¹⁵ Guihirubima iicano parȳi taañ̄o. Jaamañ̄o

uujoho neehi: Moocaani Gaija taaño iicanoti agaayici#boro am#haico gajasujiibo, nooboro.

Idaasuno Mihicarumo Imo Imo Miminifeteji.

¹⁶ Goovacujino am#hai uco siino atyimecutimo mihicano. Jaarunobuunati goovaj#sutinoti siino uco mahatyimeji Guihirubijaago efeejimaño, nooboro.

¹⁷ Jaaneguiiha ij#bogominaati saatoho noocasiuhi: ¿Milli fine eneejirunoco m#haico noobo: Goovacujino uco atyimecutimo mihicano, siino bu goovaj#sutinoti siino uco mahatyimeji Guihirubijaa efeejimaño? onoono ¹⁸ neehicaumo: ¿Milli eneejiruno goovaj#sujitino, bu goovaj#sujino onoono? Magaajatih ihiimaanoco, noomoro.

¹⁹ Jaanoco Jesu diiboco diito idillujirunoco agaajaciuboro diitoco nuubo: Sanomiro midillucasih, uujoho goovaj#sujino uco atyimecuutimo mihicano, bu toonobuunati goovaj#sutinoti siino uco mahatyimeji onoonoti. ²⁰ Miyanotiro, miyanotiro am#haico neehi: Mataacasimoro idaasuno mihicaji. Jaaneri jiije miyaminaa imo imo icaji. Jaaruno am#hai idaasu imo icati minifeteji. ²¹ Mi#ro gaigo eseemevajisumi idaasuno minifotogo ihaivofucuvi #fotomaño. Jaarugo eseemevacuunobuunati ihaivoco esicini#cuutatigo jii#nehall#vi sisee seemene ifiiveneri imo imo iicamaño. ²² Jaabadi am#hai jisumi mihidaasuvehi. Jaarunaaca am#hai siino uco mahatyimeneri am#hai jeeb#ino sihidi imo imo minifeteji. Jaano imo icaco m#hai#nooba am#haiditi udumiti#cijitino.

²³ Jaasumi uco siino midillucujitih. Miyanotiro am#haico neehi: Guihirubi am#haico aciji fanoovaco tamomofeenedi midillunoco. ²⁴ Jisumihiica am#hai jinejebaco midillutihiica tamomofeenedi: Midillu. Jaamo magaayicihi. Jaamo sihidi imo imo mihicahi.

Jesu Jiinijeque Guiinon#uhi.

²⁵ Jilli am#haico neehi siinovi oovici#boro. Jaarunofaño tufucu gaseji siino am#haico siinovi oovici#boro ij#bugucujitino. Jilli foovonoro am#haico Guihirubiti ij#bugucujino. ²⁶ Jaasumi am#haihall#vi Moocaanico uujoho dilluji am#haico nootih: ²⁷ Guihirubiro am#haico gaj#hi, uco am#hai magaijimaño, toll#ro bu uujoho Moocaaniti asaahin#noco mimiyaavogomaño icano. ²⁸ Uujoho Guihirubiti ihiinehin#boro jii#nehall#vi saahin#hi. Jaaruubo siino jii#ijeque ejeevesuuboro doj#cuvi#ro Guihirubijaago fuucuuji, nooboro.

²⁹ Jaanegui ij#bogominaa diiboco nuuhi: Jisumi naha foovono diimaahi siinovi oovici#bo. ³⁰ Jisumi naha jari

magaajacuuhi #joho fanoovaco agaajanoco. Jaamaño m#hai#ooba ico dillucujit#rahi, bu m#hai imino magaajacuuhi #joho Moocaaniti asaahin#noco, noomoro.

³¹ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Jaanegui nacu jari jisu mimiyaaveguehi? ³² Tufucu jino gasecuj#; fine tusu mihi-cacuuhi, jino am#hai fah#govav# safiisa am#hai naagonov# magavaranamaaijino tacobit# uco mejeevesumoro. Jaaruubo uujoho uuro icajit#hi Guihirubi uuma icaji. ³³ Jill# am#haico neehicahi. Jaamo uuv# sajeeb# mihicahi. Jiinjehall#vi sihidi# #daasuma mihicaji. Jaarunofaño ucoro mehesic#ni, uujoho jiinj#jeque guinon#cuuhi, nooboro.

17

Jesu I#bogom#naahall#vi Moocaanima Iimaahi.

¹ Jill# Jesu unuunobuunati, niquejeque emeeciuboro, nu- uhi: Guihihi, tusumi mihicacuuhi; Daachico cahac#su, toll#ro bu Daachi ico icahac#suqui. ² #joho Daachico diij#co daacihi pary# miyamin#ahall#vi. Jaamo pary# #joho uco adaacimoco ifin#jit#no fiivoco ac#qui. ³ Jaano jino ifin#jit#no fiivo, id#boro #joho miyaabo Moocaani idiicanoco agaajano, bu toll#ro Je- sucristoco #joho agalluuhin#boco agaajano icano.

⁴ Uujoho ico jiinjehall#vi boc#gusuhi; imivucuuhi uco ataj#bahin#noco omoon#hicaabo. ⁵ Jaaneguiha, Guihi, uco dicoj#vi boc#gusu jiinj#je fiivuut#nacaro dicoj#vi uco oboc#gusuubadi.

⁶ Jiinj#em#naati id#c#boro uco adacimoco dimomoco gaa- jasucuuhi. Dita iicahin#moco uco daacihin#hi. Jaamo imino diij#co ficuhi. ⁷ Jisumi gaajacuumo pary# uco adaacihin#no #ti asaanoco. ⁸ Diij#co uco adaacihin#noco diitoco ac#hicacuuhi. Jaanoco agaay#ic#moro gaajacuumo miyaanoro uujoho #ti asaahin#noco. Jaamoro miyaavogomo miyaanoro #joho uco agalluuhin#noco.

⁹ Jaamohall#vi ico dilluhi, Famoohall#viro jiinj#em#naahall#vi ico dillut#hi, dita iicamoco uco adaacihin#mohall#viro dilluhi. ¹⁰ M#iro pary# taaño iicano diino, toll#ro bu diino iicano taaño icano. Jaamofañod# uujoho cahac#sucafetehi.

¹¹ Jaaruubo uujoho jiinjehall#vi icacuujit#hi. Jaanot# diito jiinjehall#ri icaji. Jaanot# uujoho dijaa feeji. Jaanegui, Guihi, #joho idiimiibo, uco adaacihin#moco dimityari toomo, saafi- ibad#ro diito iicaqui #ma misi saafi#ro mihicabadi. ¹² Uujoho jiinjehall#ri iicahin#sumi diitoco teemehicahin#hi dimityari uco adaacihin#moco imino teemehin#hi. Jaamaño saafiiba di- itot# mitat#hi; id#boro johono im#tacuubo Caatin#haamefaño onoono imiyaavequi.

¹³ Jaaruubo jisumi dijaago fuucuui. Jilli neehi jino jinijehalliri iicanohachutahiica tahimohicari diito tolliro imo imo iicaqui. ¹⁴ Miho diijico uujoho diitoco acicuui. Jaarumoco jinijeminaa diitoco gaayicitihi jinijeoto iicatimaño, uujoho bu jinijeminaafi iicatimaño icano. ¹⁵ Jaanegui diitoco jinijehalliti duciqui ico dillutihi. Diitoco jiti dihi finiciquiro ico dilluhi. ¹⁶ Jaamo diito jinijeminaa icacuutimo uujoho jinijeminaafi iicatibadiro. ¹⁷ Jaamoco guiiharo ijeevadi ficu miyaanofeenedi, dijibogo aivo miyaano. ¹⁸ Hijo uo jinijeminaafeenevi agalluuhinibadiro, bu uujoho diitoco jinijeminaafeenevi galluui. ¹⁹ Jaamaño uujoho diitofaño uuro tafico hidiro ijeevadi ficuui. Tolliro bu diito hidiro ijeevadi ificucafetequi miyaanofeenedi.

²⁰ Diitohalliviro ico dillutihi, tolliro bu diito jibogofeenedi uo imiyaaveguejimohallivi ico dilluhi, ²¹ sano famooro saafi ibadiro misima iicaqui; Guihi, hujoho uuma, bu uujoho hma icano mihicabadi iicaqui, jinijeminaa imiyaaveguequi hujoho uo agalluuhinino. ²² Diitoco acicuui, uo adaacinino bociyomonoco, sanobadiro iicaqui hma misi sanooro mihi cabadi icano. ²³ Uujoho diitofaño, hujoho tafaño icano mihi caqui diito sanobadiro iminifetequi. Jaanofaño di jinijeminaa igaaajiqui hujoho uo agalluuhinino, bu diitoco agaijinoco, bu uo agaijinoco icano igaaajiqui.

²⁴ Guihi, imeguehi uo adaacinimo uujoho iicahigo tolliro iicano uo bocico adaacinino ihatymequi, jinije fi vuutinaacaro uo hujoho agaijumaño. ²⁵ Guihi, miyaano, ico jinijeminaa agaajatimo. Jaanoti uujoho ico gaajahi, tolliro bu jito gaajacuui hujoho uo agalluuhinino. ²⁶ Jaamoco gaajahuicacuui dimomoco. Jaarunoco janaanichiica gaajasuji hujoho uo agaijino diitofaño iicaqui, bu uujoho diitoma icaqui icano.

18

Jesuco Agaayicino.

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

¹ Jilli unuuboro Jesu ijibogominaama fuuhi Cedro onohigayi onegueehi iicaubajigayi tuhiguiino diitoma fuubo. ² Tolliro bu Juda diiboco aaciujibo tomaño gaajauhi fahijivaro Jesu tobajijaago ijibogominaama efehicaumaño. ³ Jaanegui amocasiminaa, temploja toominaa icamoco fariseomi, sacerdotemi aivojito icamo agallumoco Juda hciuboro satyuui. Jaamo fuuhi ihaamiganoma, iniisuganoma, cuugahuneri, cijigamecuneri icano. ⁴ Jaanoco Jesu paryi gaajacuui diiboco omoonujinoco.

Jaaboro imegaviro diitoco nuubo: ¿M#ico am#hai miguiinehi? nooboro.

⁵ Jaanegui diiboco iimusumo: Jesu Nazareoboco, noomoro.

Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Eti du uujoho diibo, nooboro. Jaamofaño icaubo Juda Jesuco igaayiciqui diitoco isiiguubo.

⁶ Jaamoco Jesu: Uujoho diibo, unueneri diito ibujinaagoviuro aifuumo jinijehallivi. ⁷ Jaadi Jesu siino diitoco dilluuhi: ¿M#ico miguiinehi? nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Jesu Nazareoboco, noomoro.

⁸ Jaanegui Jesu nuuhi: Am#haico duhu: Uujoho diibo, nuucuuhi. Uco miguiinohachiji taca jitoco mejeecivedino, nooboro. ⁹ Jilli nuubo: Uco adaacihini moti saafiiba mitatihi, unuuno imiyaavequi. ¹⁰ Jaasumiro Pedro iniisugaco ifajutafañoti iguiyiciuboro saafico buiyaacuui, jahi saafi Malco onobo sacerdotemi aivoj#bo jeecivominaafi nijimehuco quiticisuuhi imiyanaagomeehuco.

¹¹ Jaanegui Jesu Pedroco nuuhi: Diniisugaco dojicuviro di#hacu. ¿Nacu #joho gaajatihi idaasuno iicaqui uco Guihirubi ataj#banoco? Jaanoco bu, ¿milli jaabo uujoho: Chahano, neejirahi? nooboro.

Jesuco Sacerdotemi Aivoj#bo Imegavi Asatyuno.

(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

¹² Jaasumiro ihamocasiminaa, diito aivoj#boma, bu judiom# sisiminaa icamo Jesuco agaayiciumorosisuhi.

¹³ Jaamoro ticoniumo Jesuco Anas onobo Caifas baabojaago asatyumo tusumi Caifas sacerdotemi aivoj#boti iicaumaño.

¹⁴ Jaabo diibo Caifas judiom#ico afaj#n#ubo: Imino saafiuro faacuumihalliviro iguijevvene, nooboro unuubo.

Pedro Anas Goohasifaño Icauhi.

(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

¹⁵ Jaabo dojicuti fuumisi ij#bogominaatisi, Simon Pedro, bu saafi icano. Jaabo saafiu sacerdotemi aivoj#boco agaajacuubo. Jaamaño diibo Jesuma jicafutuui sacerdotemi aivoj#bo goohasifaño.

¹⁶ Jaarunaa Pedro iguhugaviro fitafutuui. Jaanegui diibo sacerdotemi aivoj#boco agaajaubo ufuuboro iguhuga toomominaagoma ihiimauboro Pedroco fañovi j#hacuui. ¹⁷ Jaanegui diigo Pedroco nuuhi: ¿Nacu #joho tolliro diibo j#bogominaafi idiicaabo? noogoro.

Jaanegui diibo nuuhi: Chahano uujoho diibo icatihi, nooboro.

¹⁸ Jaanaa is#cuneguiiha c#ijigaico ebasuumoro feemehicaumo jeecivominaa, sisiminaa icano. Jaamofeeneri tolliro bu Pedro icauhi efeemeubo.

*Anas Jesuco Dilluhicauhi.**(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)*

19 Jaanaa sacerdotemi aivojïbo Jesuco dilluhicauhi ijïbogominaaditi, ijïbogoti icano.

20 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Uujoho foovono iimaahicahi. Fahijivaro miyaminaa imefeenevi sinagogajanofaño, templojafaño icano. Fahijivaro jïbeguehicahi famooro judiomi iigaivonicijahajefaño uujoho toovono iimaahicatïhi. 21 ¿Collïhi jaanoco uco dilluhi? Diitoco dillu, uujoho ihiimaahicanoco uguubuhicamoco. Diito gaajahi uujoho eneehicanoco, nooboro.

22 Jesu jilli diiboco unuunegui, saafi sisiminaafi Jesuco ihimeti gabacuuhi: ¿Nacu tolli ñjoho aivo diimusuhi sacerdotemi aivojïboco? nooboro.

23 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Imitino ihiimaahachijï, enecata dinoo. ¿Cono nacu imitino onoono? ¿Collïhi jaabo uco daamihi? nooboro.

24 Jaanegui Anas Jesuco sisiciniuboco sacerdotemi aivojïbo Caifasjaago galluui.

*Pedro Jesuco Siino Tuunamaaiuhi.**(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)*

25 Jaanaa Pedro julleecinïbora feemehicauhiica diitoma. Jaaboco nuumo: ¿Nacu ñjoho diibo jïbogominaaobo diicatïhi? noomoro.

Jaanegui Pedro tuunamaaiuhi: Chahano uujoho diitoobo icatïhi, nooboro.

26 Jaanegui sacerdotemi aivojïbo jeecivominaafi nuuhi: ¿Jaaruno du Olivohono iicagajiguiino ico uujoho diiboma atyimehinihi? nooboro. Miïro Pedro diibo yoobo nijimeehuco Olivohono iicagajiguiino iquiticiubo.

27 Jaarunaa Pedro siino tuunamaaiuhi. Jaasumiro ivi catava ojicuuhi.

*Pilato Imefeenevi Jesuco Satyehi.**(Mt 27.1-2, 11-31; Mr 15.1-20; Lc 23.1-25)*

28 Jaamoro Jesuco satyuumo Caifas ijatï tomañohaivojïbo ijïjaago. Jaanaa sesevecuuno. Jaanegui judiomi toojafaño jïcafutuutimo ijeevamaje onobadi imitiri ijeebïco imihininiumororo Pascua machuco amachuujitïruneguiiha.

29 Jaanegui aivojïbo Pilato ihiinuuboro diitoco nuuhi: ¿Jinejhalliti diiboco misivahi? nooboro.

30 Jaanegui iimusuumo: Gaicaauminaafi iicatïruva ico machajitirahi, noomoro.

31 Jaanegui diitoco nuubo: Amïhairyo masatyomoro amïhai tajïba onobadi momooni, nooboro.

Jaanegui judiomi diiboco iimusuuhi: Miihai judiomi, miihaiñoobaco milliti magaiicaaujitiirahi, noomoro.

³² Jilli miyaavuuno, Jesu jilli guivejeji, nooboro eneehi-cauno. ³³ Jaadi siino Pilato fañoojavu iijicafutuuboro tahi Jesuco ocoovauboro dilluubo: ¿Iijoho naa judiomi Aivojiiibo? nooboro.

³⁴ Jaanegui Jesu iimusuuhi: ¿Dijeebiitiro nacu tolli uco dil-luhi? ¿Nacu sita uuditi ico tolli neehi? nooboro.

³⁵ Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Nacu uujoho judiomioobo? Chaha, siicumioobo. Miiro diijiiinjeminnaaro, sacerdotemi aivojitoma ico uco acihi. ¿Jinejeque jana moonihi? nooboro.

³⁶ Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jijeono tahaivojiiicatihii. Jijeono tahaivojii icaruva tajeecivominaa tahalliti icajirahi judiomi usefaño uco acitimo iicaqui. Jaanoti tahaivojii jijeono icatihii, nooboro.

³⁷ Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Jaaneguiihacuva iijoho aivojiiibo? nooboro.

Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuuhi: ¿Iijoho du eti, uco aivojiiibo, neehi? Tooneguiiha uujoho ifivehiniiibo jiijehallivi saahinihi miyaanocoro neequi. Jaano miyaano iicanoco paryi agaajamo uujoho onoonoco guubunichihi, nooboro.

³⁸ Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Jineje nacu miyaano? unuuboro siino Pilato judiomijaago saauhi diitoma ihiimaavaubo. Jaaboro diitoco nuubo: Diibovi uujoho iimitinobaco atyimetihii, nooboro. ³⁹ Miiro amiihai amiihai jeevamaajefi uujoho Pascua jiiibaimosumi saafiti civojaminaafiti isinaayuno. Jaaneguiiha, ¿naa mihimeguehi judiomi Aivojiiiboco isinaayunoco? nooboro.

⁴⁰ Jaanegui famooro sefano coovadiivuuhii: Diiboco sinaayujitihii, Barrabacoro sinaayu, noomoro. Jaabo Barraba nanivaminaafiu.

19

¹ Jaanegui Pilato Jesuco iiciuboro aamisuuhi. ² Jaadi amocasiminaa januutuno coohaiñoooco minihaiti eheetavuumoro iinigaivi diiboco javucaruumo. Jaamoro bu diiboco jiihacuumo aivojiiibo gaachehubadi gachicohai decano tifaibadi itifai iicachehuco. ³ Jaamoro diiboco sahaguehi-caumo: ¡Judiomi Aivojiiibo Diica! noomoro, diiboco ihimefaño ganiiichicaumo.

⁴ Jaanegui Pilato siino asaaboro diitoco nuuhi: Memeeeci, enecau diiboco isivi sivaqui, jaamo magaaajahi diibovi iimitinobaco uujoho aatyimetinoco, nooboro.

⁵ Jaanaa Jesu iinovauhi ijanuutuno minihaima, igaachehu tifaiba iicachehuma icano. Jaanegui Pilato nuuhi: ¡Jaani diibo! nooboro.

⁶ Jaaboco sacerdotemi aivojito, bu isisiminaa icamo aatyimeumoro sefano coovadiivuumo: ¡Diiboco imohobujehallivi metetecu! ¡Metetecu! noomoro.

Jaanegui Pilato diitoco nuuhi: Eti tahi masatyomoro metetecu. Jaanoti uujoho diibovi iimitico atyimetihi, nooboro.

⁷ Jaarunofaño judiomí diiboco iimusuuhi: Mihaima icano tajiba jaano onoobadi guijevejiibo imooniqui ijeebitiro: Uujoho Moocaani Seemene, neehicaabo, noomoro.

⁸ Jilli diito unuunoco Pilato uguubuuboro janaanici aivo iguiubo. ⁹ Jaaboro siino ijafaño ijicafutuuboro Jesuco dilluubo: ¿Cuucatiobo ijoho? nooboro. Jaarunoco Jesu iimusucuutihí.

¹⁰ Jaanegui diiboco Pilato nuuhi: ¿Uco diimusujitirahi? ¿Nacu gaajatíhi ico etetecusujiruno, isinaayujiruno icano mityama iicanoco? nooboro.

¹¹ Jaanegui diiboco Jesu iimusuuhi: Tahallivi mityabama chahajirahi ico Moocaani ihacitiruva. Jaamaño ico uco aaciibo aivo dijanaanici imitima icahi, nooboro.

¹² Tollí unuunoma iicaabo Pilato diiboco isinaayuqui moonihicauhi. Jaarunaa judiomí sefano neehicauhi: ¡Diiboco isinaayuhachijí aivojibo Cesar nahaboniminaafi diicatíhi! Míro: Uujoho aivojibo, onoomo Cesarminaafiti minifetehi, noomoro.

¹³ Jaanegui Pilato diito tollí unuunoco uguubuuboro Jesuco isivi isivauboro casivuubo ihaivojé icagahallivi. Jaano hebreomí ijirí Gabata, onoono guisibano nicuta eneejiruno.

¹⁴ Jaasumi Pascua jibaimo iicaujino fiiticuuhi gadiçibarucuu iicauno. Jaaboro Pilato judiomico nuuhi: ¡Jaani amíhai Aivojibo! nooboro.

¹⁵ Jaarunofaño diito sefano coovadiivuuhí: ¡Jaafa guijevebe! ¡Jaafa guijevebe! ¡Tetecu! noomoro.

Jaanegui Pilato nuuhi: ¿Amíhai Aivojiboco jaabo tetecuji? nooboro.

Jaarunofaño sacerdotemi aivojito iimusuuhi: Mohaivojibo Cesar uufocovi sifi mohaivojibo chahahi, noomoro.

¹⁶ Jaanegui diito usefaño diiboco jeevesuubo itetecuqui. Jaaboco iciumoro satyuumo.

Jesuco Etetecuuno.

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

¹⁷ Jaadi Jesu fuucuuhi icubujeque agafaiyicihiniboro nigaijaaibai onoomañoivi. Jaanoti hebreomí ijirí Golgota onobaivi. ¹⁸ Jaamañoivi diiboco tetecuuno, tollíro bu

miimisiicico tetecuumo icano. Jaamisifeenevi Jesuco ficuumo. ¹⁹ Jaabo Pilato imomoco acaatinuboro Jesu guijeve imohobujevi ficusuuhi: JESU NAZAREOOBO JUDIOMI AIVOJHBO onoonoco. ²⁰ Jaanoco guiraamo saatoho judiomi toonoco meeciuihi. Jesuco etetecuumaño tuucuumiti ifitiumaño. Jaano toono imomo caatiniciniuhi hebreo iijiri, griego iijiri, latin onoojiri icano. ²¹ Jaanegui judiomi sacerdotemi aivojito Pilatoco nuuhi: Judiomi Aivojibo nooboro, caatinidino. Jilli: Judiomi Aivojibo uujohe, eneehicaabo nooboro, caatini, noomoro.

²² Jaarunofaño diitoco Pilato iimusuuhi: Acaatinibadiro icacuujino, nooboro.

²³ Jaamo ihamocasiminaa Jesuco etetecuunobuunati Jesu gaachehuco dugaacuumo sano nahabovacasidino. Jaamoro sanohosa iticovovi ifocasiumo. Tolliro bu icamooja falluuratino sadaahere caamoti guinovi niiciniujaco iicumoro ²⁴ noocasiumo: Jichehuco masii ifocasitimoro tochehuhallivi suerteque meheetavequi: ¿Naa cajaan tochehuco iciji, noomoro. Jilli mooniumo Caatinihaamefaño onoono imiyaavequi: Tagaachehuco ifocasiumo. Jaamoro tacamoojahallivi suerteque eetavuumo, onoono. Jaabadi jilli ihamocasimi mooniuihi.

²⁵ Jaanaa Jesuco etetecuuboguiino icahicaugo seeji, bu digo nago Maria onooogo Cleofa taaba, bu Maria Magdalena onooogo icano. ²⁶ Jaanaa Jesu seejico aatyimeuboro, bu tolliro aivo agaijihicaubo ijibogominaafico ihuufocori icauboco aatyimeuboro seejico nuubo: Gaha, diiburucuji daachibadi ima icajiibo, nooboro.

²⁷ Jaadi bu tolliro ijibogominaafico nuubo: Diigurucuji diiseejibadi ima icajigo, nooboro. Jaasumitiro diigoco ijibogominaafi iijafaño satyuuhi.

Jesu Iguijeveuno.

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Toonobuunati Jesu idudicamaajeque iimivucuunoco agaajaciuboro nuuhi: Adujirahi, nooboro Caatinihaamefaño onoono imiyaavequi. ²⁹ Jaamañeri guirihillufaño icaufaihu iquigaño aivofaihu idicufaihu. Jaafaihufaño faatata icanoco amatyusuumoro hisopo onooho usuho. Jaaho aafeque iicumoro tootaataco toohaafe nijequevi ificumoro diibo iijifaño cabuyaacuumo. ³⁰ Jaanoco Jesu aaduuboro nuuhi: Ivi paryi imivocafutucuuno, nooboro. Jaadi acanuvuuboro guijevecuubo.

Jesu Mecuhuco Ahaamiuno.

³¹ Jaanaa Pascua jibaimo sesevede iicacuujineguiiha. Tufucu jaguisifucu iicauneguiiha judiomi imuguutih diito ifino

tubujejeviro iicaunoco. Miïro diito jaguisifucuvi jinejeba aivo eheetavorahicautiñaño. Jaanegui Pilatoco dilluumo saatohoco itajibaqui idinoco agafaryucumoro diitoco toonoti sihigovi ificuuqui. ³² Jaanegui amocasimi asaaumoro saafico idinoco gafaryucuumo. Jaadi bu tolliro saafico mooniumo Jesu cojivi etetecuciniumisico. ³³ Jaadi Jesuvi ifutuurumaaca chuumucuubo. Jaanoma iicaumo diibo idinoco gafaryucuumo.

³⁴ Jaarunaaca diitoti saafi Jesu mecuhuco ihaamigari cafatyicaruuhi. Jaasumiro diibofañoti iinuuno tihjoho, nifaihu icano. ³⁵ Jaanoco aatyimeubo miyaanocoro jibeguehi. Jaabo gaajahi toono miyaano iicanoco. Jaamo amihai tolliro bu mimiyaaveguehi. ³⁶ Jilli icauno Caatinihaamefaño: Dibacino quisicurajitih, onono imiyaavequi. ³⁷ Jaabadiro bu samañoohaamefaño noono: Cafatyicaruciniboco mahatyimeji, noonoro.

Jesuco Icïuno.

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Toonobuunati Jose Arimatea cuumioobo Jesuma efeehicauruubo judiomi ñihicuti toovono ufuuboro Pilatoco dilluubo Jesu ifico ihiciqui. Jaaneguiha Pilato: Jii, nuuhi. Jaaneguiha ufuuboro Jesu ifico icijeubo. ³⁹ Tolliro bu Nicodemo fuuhi iticoni Jesuma fucu ihimaajeubo. Jaabo guiraano facicifaihuco sivauhi treinta kilo ticovovi. Tofaihuco mirra, aloe iicaneri eetavuuhi. ⁴⁰ Jaamisiro gaachehubaanoco tooneri afacicisumisiro Jesu ifico minihu, judiomi jeevamaaje tolli icinibadi. ⁴¹ Jaano diiboco etetecuumañeri icauno bajigayi. Jaamañeri bohoji cihoji icauhi mihaiñoobaco tohojifaño icïutihoji. ⁴² Jaahojifaño Jesu ifico cïumisi tohoji tomañoti ifitiumaño judiomi jaguisifucu iticovacuuneguiha.

20

Jesu Siino Ubuheeteuno.

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ Jaanaa judiomi jaguisi iicauno seseenedi Maria Magdalena onoogo Jesu cïhojijaa fuuhi fucugayiro civonaacaro. Jaago atyimeuhi icïhojico afabaacuuba iguisiba sihigovi aacaubaco. ² Jaanegui Simon Pedro, bu saafi Jesu agaijhicaubo ijïbogominaafi icamisijaa ijinafatyugoro diitisico nuuhi: Aivojïboco icïhojifañoti cuucahacho satyucuumo. Jaanoco magaatih, ¿cuucahacho fine ficuumo? noogoro.

³ Jaaneguiha Pedromisi icïhojijaago ⁴ jinoomisiro fuuhi. Jaanaa saafi Pedro imegaro icïhojivi ifutuuhi.

⁵ Jaaboro tohojifañoco idijïvuuboro emeciubo atyimeuhi

imini^{ta}acoro. Jaaruubo tohojifaño fuutihi. ⁶ Jaanobuunati jari Simon Pedro gaseuhi diibo dojicuti. Jaabo tohojifaño ijicafutuubo atyimeuhi iminita tomañeriro acaaciniunoco. ⁷ Tolliro bu Jesu imeque iminiubaryu imino miniciniubaryu ijeevadi acaaubaryuco atyimeubo. ⁸ Jaanegui bu tolliro saafi jicafutuuhi tohojifaño, iticoni tohojivi agaseubo. Jaabo toonoco aatyimeuboro miyaavuguuhi. ⁹ Jaarumisi gaajautimisihiica Caatinihaamefaño: Jesu iguijeevebe siino buheeteji, onoonoco. ¹⁰ Jaadi Pedromisi siino dojicuviro ijijaago uumicuuhi.

Jesu Maria Magdalena Onoogovi Jafeveuhi.

(Mr 16.9-11)

¹¹ Jaanaa Maria iinoro fitafutuuhi tohoji imega taagoro. Jaago taagoro dijivuuugo tohojifañoco emeeciugo. ¹² Jaago atyimeuhi miimisiici Moocaani toomominaatisico sesechehunofaño icamisi giciniuhi saafi Jesu nigai iicaunaagonovi, jaanoti saafi itihai iicaunaagonovi icano icaumisico.

¹³ Jaamisi diigoco nuuhi: ¿Jinejeri jaago ijoho taahi? noomisiro.

Jaanegui diigo nuuhi: ¿Cuucahacho tahaivojiboco asatyomoro ificuuneri? noogoro ¹⁴ ibujinaagoco emeeciugo Jesuco atyimeuhi. Jaarugo diibo Jesu iicaunoco gaajautihi.

¹⁵ Jaagoco Jesu nuuhi: ¿Jinejeri jaago taahicahi? ¿Miico guinehi? nooboro.

Jaanegui diigo tobajigayi toomominaaficoro eesiciniumaño nuugo: Aivojibo, ijoho baacho asatyoboro, ¿cuucahacho ficuuhi? Uco dibogo icitogoro satyequi, noogoro.

¹⁶ Jaanegui Jesu diigoco dilluuhi: Maria, nooboro.

Jaanegui diigo diboco emeeciugoro hebreomi ijiri nuuhi: Raboni, noogoro; Jibogominaafi, eneejiruno.

¹⁷ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uco dudicidino; uujoho caamo Guihirubijaago footihiica. Jilliro foogo tañahabomico dibogoto: Guihirubi, bu tolliro amihaiti amihai Caani iicaabojaago feehi. Taacaani Moocaani iicaabojaago feehi. Jilli noogoro dibogoto, nooboro.

¹⁸ Jaanegui Maria Magdalena onoogo fuuhi ijibogominaajaago Jesuco aatyimeunoco, bu diibo unuunoco icano diitoco ijibugutuugo.

Jesu Ijibogominaavi Jafeveuhi.

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Hch 1.8)

¹⁹ Jaafucuro ijicuuvi ijibogominaa igaiciniuhi samecufañoro judiomni ñihicuti iguhuganoco kuhufono ofobocumoro icauhi. Jahi Jesu ijicafutuuboro diitofeenevi ujulleeveuboro diitoco dilluubo: Sajeebi mihica, nooboro.

20 Tolli unuuboro diitoco ifusuubo ihuseneque etete-cuunopaajeneque, bu imecuhuti ahaamiupaajeque icano. Jaaneri ijibogominaa imo imo minifutuuhi Ihaivojiboco aatyimeumoro. 21 Jaadi siino Jesu diitoco nuuhi: Sajeebima mihica; Guihirubi uco agalluubadiro bu uujoho amihai galluui, 22 nooboro diitohallivi fuunaruubo. Jaaboro nuubo: Magaayici Moocaani Gaijaco, nooboro. 23 Jaamo cayaaty-ocohacho iimitico mubuusumo iimitima chahacuji. Jaanoti mubuusutimo imiti buusuracujitih, nooboro.

Tomas Miyaavogoti.

24 Jaarunaa Tomasco Gaatyaba eneehicaubo diitoma chahauhi Jesu diitovi ajafeveusumi. 25 Jaaboco saatoho ijibogominaa jibuguuhi: Aivojiboco mahatyimehi, noomoro.

Jaarunofaño Tomas diitoco nuuhi: Ihusenefaño diiboco etetecuunopaajeneque aatyimeebere toopaajejefaño tahusegaiñoco ijihacutinohachuta, bu tolliro imecuhuti diiboco ahaamiupaajefaño ijihacutinohachuta miyaaveg-uejitih, nooboro.

26 Jaanobuunati sahuse juugahuseti mifucuci, safucu icano nigaciti siino ijibogominaa igaivuuhi toojafaño. Jaasumi Tomas diitoma icauhi. Jaanaa iguhugano kuhufono foboocinirunaa Jesu ijicafutuuboro diitofeenevi ujulleveuboro diitoco dilluubo: Sajeebima amihai mihica, nooboro.

27 Jaaboro Tomasco nuubo: Hfaaji ivi jisumi dihusegaico jinofaño diihacu. Jaaboro jino tahuseneque meeci, bu juugavi saabo jino tamecuhufaño dihuseque diihacu. Jaaboro mabañih, nootibo, miyaavogo, nooboro.

28 Jaanegui Tomas diiboco iimusuuhi: ¡Tahaivojibo Moocaani! nooboro.

29 Jaaboco Jesu nuuhi: Tomas jari uco adaatyimeebere miyaaveguehi. Imino icajino atyimetirumo imiyaavogomo, nooboro.

30 Tolliro bu Jesu sihidi ejeevanoonoco ijibogominaa imefeenevi guiraano eetavehicaui. Jaaruno jihaamefaño paryi caatinicinitino. 31 Jaanoti jinoocoro caatiniumo amihai mimiyaaveguequi Jesu diiburucu Cristo Moocaani Seemene iicanoco. Jaaboco mimiyaavogonofañodi diibovi ifinijitino fiivoma mihicahi.

21

Jesu Jafeveuhi Sietedimo Ijibogominaavi.

1 Jaanobuunati siino Jesu ijibogominaavi jafeveuhi Tiberia muuaijinivi. Jilli diitovi jafeveubo. 2 Jaamo samañero icaumo Simon Pedro, bu Tomasco Gaatyaba eneehicaubo,

bu Natanae Cana de Galilea onocuumioobo, bu Sevedeo seemenetisi, bu tolliro sitisi diitootisi icamoco ³ Simon Pedro nuuhi: Uujoho fiiciteji, nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Tolliro mihai #ma masaaji, noomoro fuumo meenegari. Jaarumo tufucu saafiiba icicutimo. ⁴ Jaanaa sesevecuunaaca Jesu diitovi jafeveuhi jiiingaibaahovi. Jaaruuboco ij#bogominaa gaajacicutihi diibo iicaunoco.

⁵ Jaabo diitoco nuuhi: ¿Sicafe, naa saafiiba mihicitihi? nooboro.

Jaanegui: Chahano, nuumo.

⁶ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amihai sinicuuhuco amihai meenegati momiyanaagonovi magañi. Jaamo mihicitihi, nooboro. Jaanegui tahigovi agañi#umo isinicuuhuco guiyicicutihi itaava bociri sihidi ij#vusuumaño. ⁷ Jaanegui Jesu ij#bogominaafico agaijihicaubo, Pedroco nuuhi: ¡Mohaivoj#bo jahi! nooboro.

Jaanegui Pedro Jesu jahi iicaunoco uguubuuboro igaachehuco siyaavuubo, igaachehuco ujujuuvuumaño. Jaaboro muuaifaño acutuubo. ⁸ Jaanaa sanoodimo ij#bogominaa isinicuuhuco meenegari guicimoro ij#nijaagovi sivaumo ij#niti cien metrohachutaro iicaumaño. ⁹ Jaamo isivi ihiinuumo atyimeuhi ciijigaihalliri taavaabo gaarucini#bo aacaaboco maahuma.

¹⁰ Jaamoco Jesu nuuhi: Toono taavaco mihicimoti juu misiva, nooboro.

¹¹ Jaanegui Pedro imeenegafaño ufuuboro isinicuuhuco isivi guiyicuboo sihidi queefimo taavaco ciento cincuenta y tresdimo icaurumoma isinicuuhu gallivuutuhi. ¹² Jaamoco Jesu nuuhi: Masaamoro mamachuva, nooboro.

Jaaruuboco ij#bogominaati saafiiba dilluutuhi: ¿M#joho #joho? noomoro Ihaivoj#bo iicaunoco agaajaumaño. ¹³ Jaadi Jesu asauboro itaavaaboco #ciuboro diitoco acuboo, bu tolliro imaahuco acuboo icano.

¹⁴ Toonoma mifooçi, safo icano icacuuno Jesu ij#bogominaavi ajafeveuno iguijeveubo siino ubuheete-unobuunati.

Jesu Simon Pedroco Ataj#bauno.

¹⁵ Jaamo amachuunobuunati Jesu Simon Pedroco nuuhi: ¿Simon, Jona achi, uco gaijahi jino janaanici#vi? nooboro.

Jaanegui Simon Pedro iimusuuhi: J#hi, Aivoj#bo, #ro gaa-jacuuhi #co agaijinoco, nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaaneguiha taca oono toomominaafi ihoveja seemeque ojoobin#icibadi oono uco imiyaavogomoco di#beguehica, nooboro.

¹⁶ Jaadi bu siino diiboco dilluubo: ¿Simon, Jona achi, uco gaijahi? nooboro.

Jaanegui Pedro iimusuuhi: J̄hi, Aivoj̄bo, ̄ro gaajacuui ico agaijinoco, nooboro.

Jaanegui diiboco nuubo: Taañocota toomo ovejamico ootomonibadi, nooboro.

¹⁷ Jaadi bu siino diiboco dilluubo: ¿Simon, Jona achi, uco gaij̄hi? nooboro.

Jaaneri Pedro idaasuvuui diiboco mifooci, safo icano: ¿Uco gaij̄hi? nooboro idillucuneguiha. Jaaboro nuubo: Aivoj̄bo, ̄ro paryi gaajacuui ico agaijinoco, nooboro.

Jaanegui Jesu nuuhi: Taañocota diibeguehica ovejamico ojoobinibadi. ¹⁸ Miyanotiro, miyanotiro ico neehi: Sicafehi idiicausumi digaachehuco idicafotooboro idiimogohigovi feehicauhi. Jaanoti amiyaabo idiicacuudi dihuseque gañiyiciboco ico sita digaachehuco j̄hacuji. Jaamoro ico satyejimo idiimogotiruhigovi, nooboro.

¹⁹ Jilli nuubo Jesu Pedro coyomo gujeveri iguijeveujinoco agaajasuubo neehicauhi. Tooneri Moocaani bocico agaajasuujinoco. Jaadi diiboco nuubo: ¡Tadyojicuti disaa! nooboro.

Ij̄bogominaafico Agaij̄hicaubo.

²⁰ Jaanaaca Pedro idojicuco emeeciubo atyimeuhi Jesu agaij̄hicaubo ij̄bogominaafi idojicuti ufuunoco niinoono amachuusumi diibovi ifituuvuuboro: ¿Aivoj̄bo, cajaan ico aaciij̄bo? nooboro idilluubo. ²¹ Jaaboco Pedro aatyimeuboro Jesuco nuuhi: ¿Aivoj̄bo, jana jaaniji milli? nooboro.

²² Jaanegui Jesu nuuhi: Iimogohachij̄i icaj̄iibo uujoho siino uhuuminohachuta. ¿Jaaruno ̄di milli icat̄hi? Jaanoti ̄joho tadyojicuti disaa, nooboro.

²³ Jilli diiboco unuunoco inahabomi j̄bocasiuhi: Diibo j̄bogominaafi fine gujjevej̄t̄hi, noomoro. Jaarunofaño Jesu gujjevej̄t̄bo nuut̄hi. Iimogohachij̄i siino uhuuminohachuta icaj̄iibo. ¿Jaaruno ̄di milli icat̄hi? nuubo.

²⁴ Jaabo diibo j̄bogominaafi jinooco j̄beguehicahi. Jaaboro caatin̄ubo. Jaanoco m̄hai magaaajahi diibo ij̄bogono miyaano iicanoco.

²⁵ Toll̄ro bu sihid̄i saneheje Jesu omoon̄hicauno icarahi. Jaanehejeque sanohosari paryi caatin̄iruva uujoho onoono fine paryi j̄in̄jehall̄ri iicano aamenevi ̄fetejit̄runo.

HECHOS

Jilli Jesu Jibogominaa Omoonihicauhaame

Moocaani Gaija Asaajino.

¹ Agaijibo Teofilo, iticoni acaatinuhaamefa caatinuhi Jesu jiinjehallivi iicaunohachuta omoonuboro jibeguehicaunoco. ² Miïro niquejefa ufuucujino imega, iminisuminaaco ocoovauboro Igaijafañodi diitoco imino jibeguehicaubo. ³ Jaabo Jesu iguijeveunobuunati diitovi siino jafevehicaubo cuarentadi fucuva ticovovi diitoco imino igaaajasuqui diibo ubuheeneque. Jaabo diitoco jibeguehicauhi Moocaani aivojiti.

⁴ Jerusaleti mefeedito. Moocaani Gaija asaajinoco motoomo, diibo eneehininoco amihaiico jibeguehinibadi. ⁵ Miyaano naha Jua nifaihuri nitihicauhi. Jaanoti amihai goovajino Moocaani Gaijari miniticafofotono, nooboro.

⁶ Jaamo toono Jesuma iicausumi diiboco dilluumo: Mo-haivojibo, ¿jaanegui jisumi Israel aivojico siino dojicuviro gasesuji? noomoro.

⁷ Jaanegui Jesu diitoco iimusuhi: ¿Collihi magaaajirahi tuseumico idiboro Moocaani tufucuco omoonijiibo gaajahi?

⁸ Jaanoti Moocaani Gaija amihaihallivi iniitodi mityaco magaaayiciji. Jaadi uutimi jibegueji Jerusalevi mihicabadiro Judea jiinjeveri, Samariavi, paryi jiinjeyinibaacidi icano, nooboro.

Jesu Niquejefaño Ofoono.

(Lc 24.49-53)

⁹ Jilli nooboro diito ifinicinaaca caamovi fuucuubo aimuufaifeededi niquejefaño. Jaaboco atyimecuutimo.

¹⁰ Jaanegui imino ifinicumumo atyimeuhi miimisiiici gaifimisi sesechehunofa jicinumisico. ¹¹ Jaamisi diitoco nuuhi: Galilea gaifimi, ¿collihi niquejeque mihifinichi? Diiboro jaani Jesu jino niquejefa mihifinicinaaca ofoobo siino saaji jiinjehalliti jino ofoobadiro, noomisiro.

Judabuunavi Matiaco Boobanimo.

¹² Jaanegui dojicuviro Jerusalejaa uumiumo Olivohono icagajiti fiitino jaguisifucuvi judiomi ifinichinohachuta.

¹³ Jaamo jibogominaa dojicuviro tuucuumivi agaseudi fuumo caamovi iicamecufaño icahicauhigo. Jaamofeeneri icaumo Pedro, Jacobo, Jua, Andre, Felipe, Tomas, Bartolome, Mateo, Jacobo Alfeo achi, Simon cananistamioobo, Juda Jacobo nahabo icamo. ¹⁴ Jaamo diito famooro igaivehicauhi

Moocaanima ihiimaaqui Jesu nahabomi, seeji Maria, bu sihidi saatoho gaigoomi icamo.

15 Jaasumi Pedro diito ciento veintedimofeeneti ujulleveuboro nuuhi:

16 Tañahabomi, Moocaani Gaija Caatinihaamefañodi unuucuuno miyaavucuuhi Davidfeenedi Judaditi ihiimaauno: Jesuco miyaminaa usefaño aacijiibo, unuuno.*

17 Jaabo Juda miñhaiobou jino dudicamaajefa iicauruubo.

18 Jaaboco iimitihallivi ajaaduuruuno niñbamiri jiinijeque naajeumo. Jaaruubo Juda ufuuboro iinoro caamoti iinigaijaagoti acutuubo. Jaaneri paryi iiba isi aifuuhi.

19 Jaanoco Jerusale cuumiri iicaumo guubuui toono Juda niñbamiri anaajeumañoco Alcedamati momooniimo tiñjohojicici eneejirunoco.

20 Jaamaño Salmohaamefaño jilli noono: Jaafa iija sicaijarucu miñhaiñooba toojafa iicacuuti qui.

Jaabadiro simañovi noono: Sifiirucu idudicamaajequ gaayiciji, noonoro.

21 Jaabadiro mofeeneri icamo saatoho gaifiimi Mohaivojiibo Jesu miñhaima iicausumi,

22 Jua diiboco initiunoti niquejefa ufuunohachuta iicaumoti. Jaanegui cajaanihacho saafi diitoti miñhaijaa iminifetequi Mohaivojiibo ubuheeteunoco iñbeguequi, nooboro.

23 Jaanegui miimiñiciti diitoti coovaumo Jose Barsaba Justo onoo, Matia icamisico.

24 Jaamoro diitisiñhallivi Moocaanima iimaumo, jilli noomoro: Moocaani ñjoho famoojeeñico agaajaabo. Miñhaico gaajasu, ¿naa diitisiñ cajaanico diñcivi

25 Judabuunavi iicaqui? Jaabo Juda imitinoco omoonubo inaagonovi fuuhi, noomoro.

26 Jaamoro suerteque agañiuno Matiaivi ifutuui. Jaabo tsumiro diito fahuseeci motihaiti saafi iicaumofa minifutuui.

2

Moocaani Gaija Asaano.

(Jn 7.37-39)

1 Jaanobuunati Pentecostefucu agaseusumi famooro samañoviro igaiciniuhi. 2 Jaanaa sefano guibuhubabadi niquejefañoti guubuvusuuno ifajafañovi diito iciniuhigo.

3 Jaasumi famoovahallivi niituuno cñjigaiguihunobadi jeevano. 4 Jaamo Moocaani Gaijari paryi gahafuui. Jaamoro siññjeri iimaumo Moocaani Gaija ihiimaasubadi.

5 Jaasumi Jerusalevi icaumo judio gaifiimi. Jaamo judio iijico imino imiyaaveguehicaumo fahigova jiinijeti agaseumo

6 toonoco uguubuumoro sihidi miyaminaa igaivuui. Jaamo sihidiro eetyeui faaboho iijineri ihiimaunoco saafi sifi iijiri,

* 1:16 Mt 22.3-10

bu saafi sifi iijiri icano ihiimaaunoco uguubuumoro. ⁷ Jaaneri eheetyeumoro dillucasihicaumo: ⁸ ¿Milli jaamo galileamīnaa iicarumo moojineri iimaamoco muguubuhi muucuumi iijiri ihiimaanoco? ⁹ Jimañovi icamo Partia miyamīnaa, Media jinijeo miyamīnaa, Elam jinijeo miyamīnaa, Mesopotamia jinijemīnaa, judeamīnaa, capadociamīnaa, Ponto jinijemīnaa, Asia jinijemīnaa, ¹⁰ frigiamīnaa, panfiliamīnaa, Egipto jinijemīnaa, Africa cuumino Cirene janaanici iicacuumijemīnaa, bu tolliro romamīnaa icahi, saatoho judiomī, jaanoti saatoho judiomī jibogoco agaayicicuumo. ¹¹ Tolliro bu icamo Creta miyamīnaa, Arabia miyamīnaa icano. Jaarumo paryi faajivari iimaanoco muguubuhi Moocaani mityati ihiimaanoco, noomoro.

¹² Famooro jaaneri ajabafituumoro sihidi esamaaimoro dillucasihicauhi: ¿Milli fine jino icano? noomoro.

¹³ Jaarunaa saatoho dejecuhicauhi: Jilli guiriicavomo, noomoro.

Pedro Ihiimaauno.

¹⁴ Jaanegui Pedro paryi fahuseeci motihaiti saafi icamoma ujulleveeboro sefano nuuhi: Judea miyamīnaa, Jerusale cuumiri mihicamo icano imino uco muguubu. Jaamoro magaaja, nooboro. ¹⁵ Jito miyamīnaa guiriicavotimo amihai monoobadi mihaiñooba fucuro guiriicavotatihi. ¹⁶ Jino Moocaani iimaaminaafi Joel, jilli unuucuuno:

¹⁷ Moocaani neehi: Niinosumi paryi miyamīnaahallivi Tagaijaco niitusuji. Moseeme ufucu jilli iicajinoco jibegueji. Sicafe atyimeji Moocaani Gaija ifusunoco. Quillahuto tigaji. ¹⁸ Tagaijaco niitusuji tusumi tajeecivomīnaahallivi ufucu iicajinoco jibeguequi. ¹⁹ Caamo niquejefaño ifusuji jabafiiranoco, baavi jinijehallivi ifusuji toono jibogoco, tihoho, chigai, aimuufaiguuihu icano. ²⁰ Cuujeo nihiba civeteji, fucuo nihiba tihohobadi minifeteji, Moocaani fucu ihicufucu imegavi. ²¹ Jaasumi paryi Moocaanico idillumo taajaji.

²² Muguubu jino onoonoco amihai Israel gaifimi: Moocaani Jesu Nazareoboco miyaaboti ifusuhinicuhi amihai imefeenevi jabafiirano mityanoco eetavonofeenedi amihai ifusucuunoco magaajacubadi. ²³ Jaarunofaño diiboco magaayicumoro mahaciuhi Moocaani scijetiro unuucuubadi masatyuumoro magaicaauhi. Jaamoro imoho bujevi metetecuusuhi iimitino gaifimi useri. ²⁴ Jaaruuboco Moocaani buheetesuhi guijeve aivoti atajasuubo. Jaamaño diiboco guijeve gaayicutihi. ²⁵ Miro aivojibo David Jesuti iimaubo nuuhi:

Aivoj#boco uujoho fahii#varo aty#mehicauhi tah#mefeene icaaboco. Jaabo tamiyahusenaagonov# icahi jineje uco mary#basutino iicaqui. ²⁶ Jaaneri uco tajeeb# imo imo minifetehi. Taaj#ri imo imo iimaahi. Jaabadiro tafi sajeeb# jaguis#ji. ²⁷ Jaabo #joho tajeeb#co iguijevehicamo iicahi deevesujit#hi. Dihimi jeec#vom#naafi agai#bo ifico tuuc#susujit#hi. ²⁸ Uco d#beguehi fiivojaa asatyono j#haico. Jaaboro uco dih#me ificuuneri imo imo miniiyuj#i, nooboro.

²⁹ Fa#ni, jaanegui jino am#haico foovono neehi: Moheedebe David iguijeveubo c#hoj#i jino mofeeneri icahi. ³⁰ Jaabo David Moocaani iimaam#naafiu. Jaabo gaajacuuhi Moocaani diiboco miyanotiro ufucu saafi Cristo diiyaachi m#haiti dihaivoj#fa#o acas#vejiibo unuucuunoco. ³¹ Jaabo si#cijetiro mahaty#mecubadi gaajacuubo Jesucristo ubuheeteujinoco. Jaama#o nuubo Cristoti: Tajeeb#co deevesujit#hi iguijevehicamo iicah#go tafiico tuuc#susujit#hi, nuubo. ³² Jaabo jaan#i Jesuco Moocaani guijevefa#oti buheetesuuh#i. Jaanoco pary#i m#hai magaaajahi. ³³ Jaaboco Moocaani aga#niy#ciuboro imiyanaagonov#i ficuuh#i. Jaabo Caaniti Igaijaco gaay#ciuh#i Caani unuubadi. Jaaboti jino jisumi mugubuno, mahaty#mene icano saahi. ³⁴ Jaabo David niquejefa eguejeutih#i. Jaaruubo jilli nuuhi:

Moocaani Mohaivoj#bo Cristoco nuuhi: Tamiyanaagonov#i cas#vo, ³⁵ dim#naaco dit#haiguiino ificuunohachuta, nooboro.

³⁶ Jaanoco pary#i Israel cuumim#naa imino magaaaja, jaan#i diibo Cristoco am#hai metetecuuboco Moocaani Aivoj#boti ificuunoco, nooboro.

³⁷ Jilli onoonoco uguubuumoro idaasuvuumo ijeeb#fa#o. Jaamoro dilluumo Pedroco, bu sajj#bogom#naaco icano: Fa#ni, #mill#i jaanegui mihicaji? noomoro.

³⁸ Jaanegui Pedro iimusuuh#i: Moocaani #mefeenev#i am#hai imitico mejeevesucu. Jaamoro Aivoj#bo Jesucristo momofeened#i minit#suquimaaje am#hai imitico ibusuqui. Jaasumiro Moocaani am#haico Igaijaco ac#ji. ³⁹ Jaano jino iimaa am#haidi, ufucu icaji am#hai seemedi icano, tolliro bu fah#go va tehesino iicamedi, pary#cin#o Aivoj#bo Moocaani ocoovagomedi icano, nooboro.

⁴⁰ Jilli sihidi nooboro Pedro diitoco faj#n#uhi: Mataaja jino miyam#naa iimit#mofa#oti, nooboro.

Jilli Moocaani Iija Fiivuuhi.

⁴¹ Jaamo diibo j#bogoco imiyaavuguumo nit#suquimaaiuh#i. Jaasumiro tresmildimo Cristojaagov#i minifutuuh#i. ⁴² Jaamoco min#sum#naa ij#bogobadi imino

icachicaumo. Jaamoro sahi igaivehicaumo Moocaanima ihiiamaamoro panco iquisicuqui.

Cristota Iticoni Jilli Icachicauhi.

⁴³ Jaaneri famooro jabafiitehicauhi minisuminaa mityanehejeque omoonihicauneri. ⁴⁴ Jaamo famooro imiyaavuguudimo sahi icahicauhi. Jaamoro inehejeque ifocasihicauhi. ⁴⁵ Inehejeque anaajemere inihibamico ucuujivaachudino saje ifocasihicaumo. ⁴⁶ Fafucuvaaciviro templojafa igaivehicaumo. Jaadi iijanofaño panco iquisicumoro machuhicaumo, sabadiro imo imo ijeebño iicamoro. ⁴⁷ Moocaanico imehicaumo. Jaamoco miyaminaa gaijihicauhi. Jaamojaagovi Moocaani gataacuhicaubo bohono imiyaavogomoco.

3

Igotiboco Ifigusuno.

¹ Jaanaaca safoono Pedro, Jua icamisi fuuhi temploja-jaago imohonohalliti nihiba icaaberi Moocaanima ihiiamaahicausumi. ² Jaanaa ifiivuunotiro igotiboco asatyumoro fafucuvaaciviro temploja guhuga imegavi diiboco ficuhicaumo imomo ovosihuga iicahuga imegavi toojafaño ofoomoco nihibamico idilluqui. ³ Jaabo Pedromisi toojafaño ofoomisico aatyimeuboro diitisico nihibamico dilluubo. ⁴ Jaaboco diitisi emeeciudi Pedro diiboco nuuhi: Misicoro dihihfinici, nooboro.

⁵ Jaanegui diibo diitisicoro imino hfiniciuhi: Fine uco nihibamico acijimisi, nooboro.

⁶ Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Nihibamima chahahi, oroma chahahi. Jaarunaa uuma iicanoco ico aciji Nazareoobo Jesucristo momofeenedi gañiivoobo, diigo,

⁷ nooboro diiboco Pedro imiyahuseti agaayiciuboro caamo gañiuyiciuhi. Jaasumiro irubuino, itihaiño icano diiboco imituuhi. ⁸ Jaasumiro acasiniivuuboro ujulleveuboro igucuubo. Jaaboro diitisima toojafa fuubo casiniinamaaboro Moocaanico imehicaubo.

⁹ Jaaboco famooro miyaminaa atyimeuhi igooboro Moocaanico imehicauboco. ¹⁰ Jaaneri sihidi ajabafitomoro sihidi eetyehicaumo famooro diiboco agaajacuumaño ovosihuga imomo iicahuga imega acasivooboro nihibamico idilluhicaubo iicaumaño.

Pedro Iimaahi Salomon Portal Onoomañovi.

¹¹ Jaabo Pedromisico jeevesutiibo diitisima feehicauhi. Jaaneri sihidi miyaminaa eheetyeumoro goovano sihidi gahafuumo Salomon Portalmañovi. ¹² Jaanoco Pedro aatyimeuboro miyaminaaco nuuhi: Israel gaifimi, ¿collihi misico majabafihhi misiro jaanico momityari

mubuheesumisiro mihigusu ivibadi mohiimihijiri mihica ivibadi? ¹³ Tolle icatino diiboro Moocaani, sicije moheedebe Abraham, Isaac, Jacob icamo imiyaavuguubo Moocaani Illi Jesuco janaanici miyaaboti miniiyuubo amihai magaayicimoro amihai aivojitoco mahaciuboco. Jaaboco Pilato sinaayuujiirunaa amihai mihimugutihi. ¹⁴ Jaabo iimitima iicatibo Iimiiboco mijiheguere iimitibocoro gaicaauminaafico misinaayusuumoro, ¹⁵ fiivoco aaciboco magaicaausuhi. Jaaruuboco Moocaani gujevefañoti buheetesuhi. Jaanoco mihai imino magajahi. ¹⁶ Jino goobo Jesu momoco imiyaavegueneri buheeteebe amihai mahatyimehacacuubo magajacuubo Jesuco imiyaavogono diiboco buheesuhi jino amihai mahatyimebadi.

¹⁷ Jaarunoco fañi, uujoho gaajacuuhi famooro amihai aivojitoma magaicaauhi esicinitimo. ¹⁸ Moocaani jilli sicije paryi iimaaminaafañodi unuucuuno miyaavucuuhi Cristo idaasuno iicaujinoco. ¹⁹ Jaanogui amihai imitico mejeevesucu. Jaamoro Moocaanijaagovi masaa amihai imiti ibuuqui. Jaadi Aivojibo amihaidi galluji buheefucuco ²⁰ Jesuco agalluunofeenedi sahijitiro amihaidi Cristo unuucuuboco. ²¹ Jaarunaa Jesucristo gueneene niquejefaño icajiibo Moocaani paryi fanoovaco iimibachunohachuta ihiimaaminaa sicije iicaumofeenedi unuucuubadi. ²² Miro Moise nuuhi: Aivojibo Moocaani galluui ihiimaaminaafico uubadi iicaaboti amihai nahabomifañoti. Jaabo Moocaani agalluujibo amihaiico paryi onoonoco muguubu. ²³ Jaaboco uguubutidimoco Israel cuumiti udugaacumoro paryi finisui, nooboro.

²⁴ Miro famooro Moocaani iimaaminaa Samuel iicaunoti jisumivi icamo paryi jilli iicajinoco jibuguuhi. ²⁵ Amihai jaamo Moocaani iimaaminaa iyaachimihai mihicamo. Jaamaño mootadi Abrahamco Moocaani unuunofaño amihai mihicahi. Miro Moocaani Abrahamco nuuhi: Abraham, paryi jinijeminaa diyaachimihafeenedi imino icaji, nooboro. ²⁶ Miro jaabo Moocaani Illi Cristoco ubuheetesuuboro iticoni amihaijaa galluubo amihaiico imino imooniqui. Jaamo amihai, amihai imitico mejeevesuhi, nooboro.

4

Pedromisico Civojaanimi.

¹ Pedromisi jilli miyaminaaco jibeguehicaunaacaro saamo sacerdotemi temploja toominaafi aivojiboma, saduceomima icano. ² Jaamoro sihidi sifiiratuumo Pedro, Jua icamisi miyaminaaco: Jesu ubuheeteunoti

ufucu siino mubuheetejinoco magaajacuuhi, noomisiro ijibeguehicaunoti. ³ Jaamoro diitisico agaayiciumoro civojafa ficuumo seseenedi iinusiqui mihijicuuneguiha. ⁴ Jaamisico uguubuumoti sihidi saatoho miyaavuguuhi. Jaamo imiyaavoguunoco sano gaifimicoro ihoovo fine cinco mildimo ifutuuhi.

⁵ Jaano sifucu Jerusalevi igaivuumo judiomi aivojito, iquillahuto, caatiniminaa icamo. ⁶ Jaamoma bu tolliro icaubo Anas sacerdotemi aivojibo, tolliro bu Caifas, Jua, Alejandro icamo, bu paryi saatoho diibo yoto icano. ⁷ Jaamoro Pedromisico ucuuhuvaumoro ifeenevi ificumoro diitisico diluumo: ¿Mijoho ijiti, mijoho momofeenedi icano jilli amisi momoonihi? noomoro.

⁸ Jaanegui Pedro Moocaani Gaija ijeebifaño iicaabo ditoco nuuhi: Israel cuumiminaa aivojito, quillahuto icamo ⁹ igotiboco fine mubuheesuhininoco misico midilluhi diibo ubuheehininoco magaajaqui. ¹⁰ Jaanoco amihai imefeenevi mijibegueji paryi Israel miyaminaa igaajaqui. Miho jaani amihafeeneri ujulleecinibo buheeteuhi Cristo Jesu Nazareoobo momofeenedi amihai metetecuuboco Moocaani gujefefañoti ubuheetesuubofeenedi. ¹¹ Jaabo diibo Jesu guisibaco amihai ijano eetavominaa mitihisumoro magañubo aivo iimimañovi iminifutucuubo. ¹² Jaamaño siffeenedi taaja chahahi; niquejeguiinovi simomo miyaminaafeenevi chahahi tomomofeenedi mataajajimomo, noomisiro.

¹³ Jaamisi igototimisi Moocaaniti ihimaaunoco uguubuumoro, bu aamenefaño icautirumisi sihidi agaajaunoco iicaneri aivojito eheetyeumoro gaajauhi Jesuma iicaunoco. ¹⁴ Jaanomaryo igotiboco ubuheesuubo diitisifeeneri julleecinuhi. Jaamaño milli nuutimo. ¹⁵ Jaamoro Pedromisico ifeeneti galluumo diitisi ofoonobuuna iinoro toonoti iimaacasiqui.

¹⁶ Jaamoro noocasihicaumo: ¿Milli jaamisico momooniji? Famooro Jerusale miyaminaa gaajacuhi sihidi ejeevano mityaco diitisi omooninoco. Jaanoco ¿milli bu mutuunamaaijirahi? ¹⁷ Jaarunofaño paryi miyaminaafaño tobogo ifetedino masi diitisico mihibaqui. Jisumitiro diibo Jesu momofañodi miyaminaaco mijibeguedino. Musuufenitihachiji amisico momooniji, noomoro, noocasiumo.

¹⁸ Jaamoro diitisico ocoovaumoro nuumo: Jisumitiro saatohobaco mijibugucudino miyaminaaco diibo Jesu momofañodi, noomoro. ¹⁹ Jaarunaa Pedromisi diitoco iimusuuhi: Eneecata mehesamaaimoro monoo; ¿Naa imijiruno miyaminaa ijico: Jii, monoomoro, Moocaani ijico magañono? ²⁰ ¿Milli bu jibogotimisi mihicajirahi mahatymeumisiro muguubuunoco? noomisiro.

²¹ Jaanegui aivojito diitisico sihidi ih#baumoro ticovono suufeniuhi milliti bu diitisico moonijirumo paryi miyaminaa Moocaanico imehicauhi diitisi omoonihicaunoti. ²² Jaabo diitisi ubuheesuubo ficabano icauhi miimisiici ticovovi.

Miyaavogominaa Moocaanico Mityaco Dilluhi.

²³ Pedromisico isinaayuumisi fuuhi inahaboniminaajaago. Jaamisiro diitoco j#buguumisi sacerdotemi aivojito, quillahuto icamo diitisico unuunoco. ²⁴ Jaanoco uguubuumoro sabadiro famooro Moocaanico nuuhi: Moocaani Mohaivoj#bo, #joho paryi niquejeque, jiinjjeque, muuaico icano fanoco ifivusuubo. ²⁵ #joho Digaijafeenedi mootadi dijeecivominaafi Davidfeenedi nuuhi:

¿Collihi cuumiminaa Moocaanijaa cajuruuvehi? ¿Jaamoro miyaminaa sicama#ooco esamaaihi? ²⁶ Jiinjjeminaa aivojito ga#ivehi, bu cuumiminaa aivojito sahi igaivehi Moocaanihallivi, bu Cristohallivi icano, nuubo David.

²⁷ Jaano miyaano. Mi#ro Herode,* Poncio Pilato icamisi jiicumivi igaivuuhi siicumijeotoma, israelmima icano iimiibo daachi Jesuco #joho Moocaani ijeevadi ificuubohallivi. ²⁸ Jaamo tolli mooni#mo #joho Moocaani edesamaaiuboro: Jilli icajiibo, nooboro unuucuubadi diiboco mooni#mo. ²⁹ Jaaneguiha #joho Moocaani idiicaabo, jino dijeecivominaaco omoonigonoco meeci. Jaaboro m#haico daamusu igototimo diijico miyaminaaco mij#bseguequi, bu ³⁰ jaamoro dihuse mityari iguihuvamoco mubuheesuqui, bu #fusuco ajabafiiranehejeque momooniqui iimiibo daachi Jesu momofeenedi, noomoro.

³¹ Jilli iimaamoro l#vimaacaro toma#o diito iigaicin#uma#o sefano maryibauhi. Jaasumiro paryi famoojeeb#fa#oro Moocaani Gaija gahafuuhi. Jaamoro nucufeguetimo Moocaani j#bogoco j#bseguehicaumo.

Iticoni Jilli Cristota Icauhi.

³² Jaasumi sihidi Cristoco imiyaavuguumo jeeb#no sabadiro icahicauhi, bu sabadiro ihesamaajene jeevahicauhi icano, bu saatohoneheje iino icaruno fameedirehicaui.

³³ Jaanaa minisuminaa sihidi Moocaani mityari Jesu ubuheeteunoco j#bseguehicauhi. Jaamo Moocaani imihuseri jinejeti cuujivaachutimo icahicauhi. ³⁴ Diitofeene siinoti ucuujivaachuboba chahicauhi. Iijanoma ijiinjenema icadimo anaajemere nihibamico isivamoro minisuminaaco acivahicauhi.

³⁵ Jaanoco ifocasihicaumo ucuujivaachudineheje. ³⁶ Jaanaaca bu Jose icaruuboco minisuminaa Bernabeti omomonuubo jacusuminaafi

* 4:27 Herode Antipa onoobo. Meeci Mc 6.14; Lc 3.1; 23 6.

eneejiruno Levitaminaafi Chipre onochugaivi ifiivuubo.
 37 Jaabo ijiinijeque anaajeuno nihibamico isivauboro
 minisuminaaco acivauhi.

5

Ananiamisi Imiti.

1 Jaanaa saafi Anania onoobo, Safira onoogo mogaima
 ijiinijeque anaajeumisiro 2 samañoonoco #ciumisiro
 samañoonoco minisuminaajaago satyuuhi fanooro
 iicahivibadi. Jaanoco mogai gaajauhi.

3 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Anania, ¿collihi Satanas
 dijeebifaño jicafetehi Moocaani Gaijaco ibañisuqui? ¿Jaaboro
 diijiinijeque anaajene nihibamico samañoonoco d#iciqui?
 4 ¿Nacu diije jiinije icahinitih? Bu jaajeque anaajecuuno,
 diino inihibami. ¿Collihi dijeebifaño deesamaahi tolli
 omooninoco? Miyaminaaco bañisutih. Moocaanico
 bañisuhi, nooboro.

5 Unuunoco Anania uguubuuboro baavi aacutuuboro chu-
 umuubo. Jaanoco paryi miyaminaa agaajaumoro sihidi igu-
 iumo. 6 Jaaboco sicafe iminimumoro satyuuhi ic#iqui.

7 Jaanobuunati minooci, sano idino nihiba oovobuunati
 mogai fuuhi aiji tolli iicaunoco gaajatigo. 8 Jaagoco Pedro
 nuuhi: Uco diibogo, ¿naa miya tonoodineri amisi jiinijeque
 manaajehinhi? nooboro.

Jaanegui diigo: Jihi, tonoodineri, nuuhi.

9 Jaanegui Pedro nuuhi: ¿Collihi sabadiro mihicamisiro
 Moocaani Gaijaco minisujirahi? Oono jahisi gasecuumo di-
 tajeque #cijeme. Jaamo tolliro ico c#iteji, nooboro.

10 Jaasumiro diigo acutuugoro chuumucuuhi Pedroguino.
 Jaamo sicafe faño agaseumo atyimeuhi diigo chuumucuu-
 goco. Jaagoco asatyumoro itaje cojivi c#ijeumo. 11 Jaanoco
 Moocaani iijaminaa, bu sihidi miyaminaa icano agaajaumoro
 sihidi iguiumo.

Mityaco Omoonino.

12 Jaamo minisuminaafeenedi sihidi ejeevano #fusu
 ajabafirano moonicafetehicauhi miyaminaafeenevi.
 Jaamoro igaivehicaumo Salomon Portal onoomañovi.
 13 Jaarunaa saatohoba minisuminaavi fiitivehicautih.
 Jaarumo famooro miyaminaa diitoco gaijihicauhi.
 14 Jaamo sihidi miyaminaa Moocaanico miyaaveguehicauhi
 gaifimi, gaigoomi icano. 15 Jaamoro iguihuvamehejeque
 j#haiñojininovi ficuhicaumo cigaiijenefañ, siucin#itajefañ
 icano Pedro tomañodi afatyooobo iji ihallidi afatyeneri
 ibuheequi. 16 Jaabadiro uufocoo cuuminooto Jerusalem

saahicauhi iguihuvamehejeque, emeimivatomehejeque icano isivaumo. Jaamoco paryi buheesuhicaumo.

Pedroco Sacerdotemi Aivojito Jiihevehi.

17 Jaanoma iicamo sacerdotemi aivojiiiboma saduceomioto iicamo diitoco sihidi jiiheveuhi. 18 Jaamoro minisuminaaco agaayiciumoro civojafaño ficuumo. 19 Jaarumoco Moocaani toomominaafi fucu iguhuganoco afaayiboro diitoco iinusuhi.

20 Jaaboro diitoco nuubo: Mofoo. Jaamoro Moocaani iijafaño mujulleevetemere miyaminaaco mijibogo Cristo fiivoco aacinoco, nooboro.

21 Jaanegui sesevedi fucuro templojafaño ufuumoro miyaminaaco jiiibeguehicaumo.

Jaanohachuta sacerdotemi aivojiiibo diiboma iicaumoma, igaiyiciumo fagominaaco, paryi Israel cuumiminaa quillahutoco icamoco. Jaamoro jiiibogominaaco cuuhuvaumo civojafañoti isivaqui. 22 Jaanegui sisiminaa ufuurumo sicaijaco emeeciyeumoro ijiiibogoma saauhi. 23 Civoja cuhufono fabaacinijaco memeecejehi imegari paryi itoomominaa icarahi icano. Jaadi mafaayicimoro fañoco memeecirumo miihaiñoobaco mahatyimetihii, noomoro.

24 Jaanoco sacerdotemi aivojiiibo, temploja toomominaa aivojiiibo, paryicino sacerdotemi icamo uguubumoro igutuhi. Jaamoro noocasiumo: ¿Miihachuta fine jino jilli feeji? noomoro.

25 Jaanaaca saafi agaseuboro diitoco noovauhi: Amiihai civojafaño mificuhinimo Moocaani iijafaño icahi miyaminaaco jiiibogomo, nooboro.

26 Jaanegui toomominaa aivojiiibo isisiminaama ufuuboro diitoco sivauhi, millii moonitiiibo, miyaminaaco iiguimoro diitohalliti guisiri diitoco ahaamiiujiruneguiiha. 27 Jaamoco isivaumoro gasesuumo fagominaa imefeenevi. Jaanoco sacerdotemi aivojiiibo nuuhi: 28 Amiihaico du aivo imino mafaguhii tomomoti mijiiibeguedino, noomoro. Jaano icanaaca aivo magahafusucuuhi paryi Jerusale cuumico amiihai jiiibegueri. Jaamoro mohallivi majavucarujirahi diibo Jesu tiiijohoco agaaniimoro agaicaaunoco, nooboro.

29 Jaanegui Pedroma famooro iimusuuhi: ¿Milli bu Moocaani iijico magaanimoro miyaminaa iijico: Jii, meneejirahi? noomoro. 30 Miiro mootadi imiyaavuguubo Moocaani buheetesuui Jesuco amiihai magaicaaumoro imohobujevi metetecuuboco. 31 Jaaboco Moocaani caamo imiyanaagonovi ficuui Aivojiiiboti Taajasuminaafiti Israel cuumiminaa diibofeenedi iimitico ijeevesuqui. Jaabo diito imitico ibuusui. 32 Jaano gaajaminaa miihai tolliro

Moocaani Gaija gaajaminaafi. Jaaboco Moocaani acihi diiboco imiyaavogomoco.

³³ Unuunoco fagominaa, quillahuto icamo uguubuumoro sihidi diitojaa sifiratuumo. Jaamoro diitoco gaicaaujirumo. ³⁴ Jaarunaa diito aivojitofoene icaubo saafi fariseoobo Gamaliel onoo Moise tajiiba jibogominaa aivojibo paryi miyaminaa agaijihicaubo. Jaabo diitofeeneti ujulleveuboro iminisuminaaco diitofeeneti buhigovi galluubo jihachutagayi. ³⁵ Jaaboro ihaivojitoco nuubo: Israel gaifimi, mehesicini jito gaifimico momoonjinoco. ³⁶ Eneecau bu mehesafoto amihai, miro safoono Teuda onoo aganiivuuboro nuuhi: Uujoho aivo sihidi jeevahi, nooboro. Jaaboma minifutuumo cuatro cientodimova. Jaarumo paryi finiuhi diiboco agaicaaunobuunati imiyaminaa paryi gavarinamaaiuhi. ³⁷ Jaanobuunati miyaminaa momonoco acaatinusumi bu ganiivuubo Juda galileaoo. Jaaboma sihidi minifutuumo. Jaaboco agaicaaunobuunati tolliro diibo dojicuti efeehicaumo gavarinamaaiuhi. ³⁸ Jaanegui amihaiico neehi: Diitoco mejeevesu. Jaamoro milli momoonidino. Jino miyaminaa iijicoro omoonino iicahachijji finijino. ³⁹ Jaanoti Moocaani iiji iicahachijji amihai mifinisujitih. Mehesicini, Moocaanimaryo momoonicasidino, nooboro.

⁴⁰ Jaanoco famooro miyaavuguuhi. Jaamoro minisuminaaco ucuuhuvaumoro jilli diitoco aamiuhi. Jaamoro siino Jesu momofeenedi mijibeguedino, noomoro diitoco suufeniuhi. ⁴¹ Jaamo minisuminaa aivojitofoeneti imo imo iinuuhi Moocaani diitoco agaijiboro imitino covamomovaumo Cristo momohalliti. ⁴² Jaamoro fafucuvaaciviro suufenitimo jibogomoro iimaahicaumo Jesucristoti Moocaani iijafaño, bu iijanofaño icano.

6

Diaconomiti Ficuumo. (1 Ti 3.8-13)

¹ Jaasumi imiyaavogomo sihidi guiraatomoro feehicauhi. Jaamoti saatoho griegomi iijiri ihiimaamo judiom iijiri iimaamoditi isifiratuumoro noocasiuhi: Mofibaijitoco imino moonihicatimo amachusumi, noomoro.

² Jaanegui motihaiti miimisiici idimo minisuminaa iicaumo, paryi miyaavogominaaco iigaiyiciumoro nuuhi: Imijitiruno mihai Moocaani iijico mijibogonoco mejeevesumoro machutaaco mahacino. ³ Jaaneguiiha fañi, amihaifeeneti iimihusemeti mihihi sahuse juugahuseti miimisiici idino Moocaani Gaija ijeebifaño agahaficinimoti.

Jaamoro toonofa mificu ijeeçivequi. ⁴ Jaanoti miihai Moocaanima iimaamoro mijibegueji Moocaani iijico, noomoro.

⁵ Jaanoco paryi iimuguumoro iciumo Esteba onooboco ijeebifaño miyaavogo, Moocaani Gaija icano agahaficiniboco, bu Felipeque, Procoroco, Nicanoroco, Tiomoooco, Parmenaco, Nicolo antioquiaobo, judiomii iijico agaayiciuboco icano. ⁶ Jaamoco sivaumo minisuminaaajaago. Jaamohallivi ihuseneque ificumoro Moocaanima iimaauomo.

⁷ Jaanaa Moocaani iiji janaaniviro jusinoro feehicauhi. Jaaneri Jerusalevi sihidi guiraatehicaumo miyaavogominaa tolliro sihidi judiomiti sacerdotemi Cristoco gaayicihicauhi.

Esteba Onooboco Civojanimoo.

⁸ Estebafaño sihidi Moocaani mitya icahicauhi sihidi imiyaavogomaño Moocaani noojiri sihidi mityanoco miyaminaafeenevi moonihicaubo. ⁹ Jaanaa sinagogaja momo Taajaminaaja onooja. Taajaoto cireneminaa, bu alejandriaminaa, Cilicia jiiinijeminaa, Asia jiiinijeminaa icamo ticovauhi Estebama ejenaucasiumo. ¹⁰ Jaarumo diibovi ifetehicautihi Moocaani Gaija diiboco sihidi gaajaco aacineri ihiiimaahicaumaño. ¹¹ Jaanoma iicamo iimitimoco tajibaumo ibaÑiqui: Miihai muguubuui Moiseti, Moocaaniti icano imitino ihiiimaaboco, noomoro ineequi. ¹² Jiliti Estebahallivi miyaminaaco sifiratusumo quillahutoco, caatiniminaaco icano. Jaamoro asaaumoro diiboco agaayicumoro satyuumo fagominaa imega. ¹³ Jaamoro diibohallivi saatohoco ficuui sicamañooco ibaÑiqui: Jaani aivo suufenihicatihi Moocaani iija templojati, Moise tajibati icano iminootino ihiiimaabo. ¹⁴ Jaabadirova diibo Jesu Nazareoobo toojaco ifinisuuboro mihaico Moise atajibauno mojeevamaajequeva buunanijiibo onoonoco muguubuui, noomoro.

¹⁵ Jaanegui paryi fagominaa Estebaco emeeçiumo atymeuihi ihimeque Moocaani toomominaafi imebadi jeevahimeque.

7

Esteba Onoobo Fagominaa Imefeene Iimaahi.

¹ Jaanegui sacerdotemi aivojibo Estebaco dilluuhi: ¿Naava miyaano paryi jino diito onoono? nooboro.

² Jaanegui diibo iimusuuhi: Amiihai agaijino nahabomi, bu amiihai caanimiihai icamo, uco muguubu. Miuro Moocaani ihaivojima buhugaavuuhi Mootadi Abrahamvi Mesopotamia jiiinijeri iicausumi Haran jiiinijevi fuutibaacaro. ³ Jaabo

diiboco nuuhi: Diijiinijeque deevesu paryi diyotoma. Jaaboro difo ico uujoho ijibeguejino jiinijejaagovi, nooboro. ⁴ Jaaneguiiha Abraham fuuhi Caldea jiinijeti. Jaaboro icatuubo Haran jiinijevehi jahi caani chuumuuhi. Jaadi Moocaani Abrahamco sivauhi jino jiinijevehi jino amiihai jisu mihicajevi. ⁵ Jaaruuboco jinejebati aciutiibo jiinijebaco itihaico ificujirumañobaco. Jaaruubo diiboco aciuguuhi iguijevenebuuna diseemedi iicaqui, nooboro. Jaarunaa tusumi Abraham iseemenebama chahaunaaca ⁶ Moocaani diiboco nuuhi: Diiyaachimihai sita jiinijehallivi icaji sitafeenevi. Jaamoco jijuvusujimo. Jaamoro imitino moonijimo cuatro cientodi ficabava ticovovi, nooboro. ⁷ Jaaboro bu nuubo Moocaani: Jaaru jiinijeminaaco uujoho mooniji diitoco ijijuvusu jiinijeque. Jaadi tahigoti asaamoro uco jeeceivejimo jimañovi, nooboro. ⁸ Moocaani iijico aciuhi Abrahamco iimeeheque iquiticiqui Moocaani unuubadi. Jaaneguiiha Abraham Isaaco eseemevausumi iimeeheque quiticiubo juugahuseti mifucuci, safucu icanoti. Jaabadiro bu Isaac mooniuhi Jacobco eseemevausumi. Jaabadiro Jacob mooniuhi iseemeque Israel cuumiva motihaiti miicumicidimo iicajimo caanimihaico.

⁹ Jaamo diito Jacob seeme moheedete iicamo inahabo Joseque jiiheveuhi. Jaamoro sitaaco naajeumo. Jaaboco Egipto jiinijevehi satyumo. Jaaruuboma Moocaani icauhi. ¹⁰ Jaaboro diiboco ihidaasuti ataajasuuboro sihidi diiboco gaajati aciuhi. Jaanoma iicaubo Egipto aivojibo diiboco sihidi agaijiboro Egipto aivojiboti ficuuhi, tolliro bu iija aivojiboti ficuuhi icano.

¹¹ Jaanobuunati paryi ajeba icauhi Egipto jiinijevehi, Canaan jiinijevehi icano. Jaaneri moheedetemihai idaasuno machutabama chahauhi. ¹² Jaanaa Jacob guubuuhi Egiptovi machutaaco ucuuhununo iicaunoco. Jaaboro iseemeque tahi galluubo moheedetemihai iicaumoco jilliti fuumo tahigo aivo iticoni. ¹³ Jaanohallivi ufuumovi Jose inahabomivi ihimeque imino jafenuhi. Jaanoti jari Egipto aivojibo gaajauhi Jose yotoco. ¹⁴ Jaanobuunati Jose caanico cuuhuvauhi paryi famooro iyotoma setenta y cincodimoma. ¹⁵ Jilliti Jacob icatuuhi Egipto jiinijevehi jahigo guijeveubo. Jahi tolliro moheedete paryi guijeveuhi. ¹⁶ Jaamo bacinoco buunati asatyumoro cituumo Siquem onoomañovi Abraham Hamor seemeti nihibamiri anaajeucihojifaño.

¹⁷ Jaanaa Moocaani Abrahamco unuuno ifitivucuudi Egiptovi Israel cuumi sihidiro ifiivuumo guiraatucuuhi. ¹⁸ Jaasumi Egiptovi bohaivojibo icauhi Joseque agaajautibo. ¹⁹ Jaabo muucuumiotoco abañuboro idaasuno mooniuhi

moheedeteque ataj#baubo iseemeque ijeevesuqui bohono ifiivomo iguijevequi, nooboro. ²⁰ Jaasumi Moise fiivuuhi. Jaabo Moocaanidi ovos#uhi. Jaaboco caanimi jaahe tuumuhi minih#baci, sanih#iba icanohachuta. ²¹ Jaasumi ejeevesuuboco Egipto aivoj#bo aicigai aatyimeugoro #iciuboco fiivusuuhi iseemenebadi. ²² Jaamaño Moiseque egiptominaa paryi agaajanoco j#buguumo. Jaamaño mityano ihiiimaaboro icahicaubo.

²³ Jaabo cuarentadi ficabava iicacuudi imogooboro fuubo iyoto israelminaaco emeecitoobo. ²⁴ Jahi jaabo atyimeuhi saafi egiptominaafi Israel cuumiooboco idaasuno omoon#unoco. Jaabohalliti Moise ijaadaco ihiciqui diiboco gaicaauhi. ²⁵ Jaabo esamaahicauhi: Tayoto israelminaa fine gaajacuumo uujohofeenedi Moocaani diitoco atajasujinoco, nooboro. Jaarunoco iyoto gaajaciut#hi. ²⁶ Jaano seseenedi Moise atyimeuhi samisi Israel cuumiotisi omoon#casiunoco. Jaamisico faguubo: ¿Coll#hi jaamisi samisiro mahamocasih#i musuufen#casi? nooboro. ²⁷ Jaanegui inahaboco ahaam#ubo Moiseque ichimucaruuboro nuuhi: ¿M#ijoho #co mohall#vi aivoj#boti, fagom#inaafiti icano ficuuhi? ²⁸ ¿Nacu uco gaicaaujirahi iij#i egipciooco agaicaauh#in#badi? nooboro. ²⁹ Jill#i diiboco onoonoco uguubuuboro Moise gaauhi. Jaaboro fuubo Madia j#in#jevi. Jahi miseecico gaifim#isico seemevaubo siicumifeenevi.

³⁰ Jaabov#i cuarentadi ficabavabuunati sicaih#igovi Sinai gaj#i fiitino Moocaani toomom#inaafi jafeveuhi c#ij#igaiGUIHU imohogay#hall#di jiganofeenedi. ³¹ Jaanoco aatyimeuboro Moise jabafiituuhi. Jaaboro faño imino ihaty#imequi ifit#vuubo guubuuh#i Moocaani icoooco: ³² Uujoho Moocaani, dihedeete Abraham, Isaac, Jacob icamo uco ejeec#vuubo onoonoco. Jaaneri Moise sihidi veveveve igutuuboro meeciut#hi. ³³ Jaaboco Moocaani nuuhi: Dit#haipaa#jeque dujuuvo jino uujoho Moocaani iicamaño imino j#in#je. ³⁴ Uujoho aty#imecuuhi taacuum#inaa idaasuno Egiptov#i iicanoco idaasuno acan#fonoco guubuucuuhi. Jaanegui niitehi diitoco taajasuqui. Jaanegui difo #co Egiptov#i galluuh#i, nooboro.

³⁵ Moiseque diito it#hisuumoro: ¿M#ijoho #co aivoj#boti, fagom#inaafiti icano mohall#vi ficuuhi? unuuboco Moocaani galluuh#i aivoj#boti, taajasum#inaafiti, Moocaani toomom#inaafi imohogay#hall#di c#ij#igaiGUIHU jiganoco aaty#imeunofeenedi. ³⁶ Jaabo Moise Egiptoti moheedeteque iinusuuhi sihidi ejeevano mityaco Egipto j#in#jevi Tifai Muuaifeenevi omoon#uboro. Toll#ro sicaih#igofeenevi cuarentadi ficabava ticovov#i moon#ubo. ³⁷ Jaabo

diiboro Moise israelmico nuuhi: Moocaani galluujj amihaidi iimaaminaafico amihai nahabomifeeneti uco iicabadi. Jaaboco: Jii, meneeki, nooboro. ³⁸ Jaabo Moise sicaihigofeenevi igaiyiciumofeeneri iicaubo. Sinai gajivi Moocaani toomominaafi diiboma ihiumaaubo moheedeteeneri iicaubo. Jaabo fiivo iimaaco mihaidi agaayicubo.

³⁹ Jaaruuboco moheedete: Miyaano, nootimo Moocaanico imuguutimo. Jaamoro ijeebinofañodi imuguumo Egiptovi dojicuviro uuminoco. ⁴⁰ Jaamoro Aaronco nuumo: Mihimeguehi mihaidi diosmico edetavonoco mohimega isigueti. Magaajatihi millihacho Moise mihai Egipto jiniyeti isivahinibo icahi, ⁴¹ noomoro oroco iciumoro niivigai seemeneti eheetavuumoro asimico gaisiraiciumo ihijinita jeevoti. Jaamoro diibohallivi imo imo icaumo ihuse eetavotahallivi. ⁴² Jaanoma iicaubo Moocaani diitoti buhigovi minifutuuhi. Jaaboro diitoco niquejeo meeciricoro jeevusuubo. Jilli Moocaani iimaaminaa aamefaño noocinino:

¿Nacu amihai Israel miyaminaa uco mejeevequi asimico magaisiraicuihi cuarentadi ficabava ticovovi sicaihigovi? ⁴³ Tolli icatino. Jilli Moloc onooboco dios noomoro, magaayicuihi. Tolliro Refan onoobo meecirigaico magaayicuihi amihairyo mihijinehejeque mejeevehicauhi. Jaanoma iicaabo uujoho amihai amihai jiniyeti sihi tehesino gañiji Babilonia janaanivi, nooboro.

⁴⁴ Miiro moheedete Egipto jiniyeti agaumo Moocaani unuuneguiha iijinejeaagovi imevaurumo sicaisituviro icahicaumo igomoro.* Jaamañeri Moocaani iijama iicaumo toojafaño tajiba guisiba bujeque ificuhicauja. Jaaja eetavociniuhi Moocaani Moiseque ifusuuboro: Jilli jei deetavo, unuubadi. ⁴⁵ Jaajaco moheedete gaayicuihi. Jaamoro Josuema ufuusumi satyuumo sita jinijeneque udumiticituusumi juvivuumo. Moocaani diito imegati agaasuumo jinijeque. Jilli iicaunaa David fiivuuhi. ⁴⁶ Jaabo David Moocaani imefeenevi imihusene icauhi. Jaabo eedebe Jacob Moocaanico miyaavuguuhi. Jaaneguiha David Moocaani iijaco eetavuujiro Moocaani toojafaño iicaqui. ⁴⁷ Jaajaco Salomon eetavuuhi Moocaani iijaco. ⁴⁸ Jaarunaa Moocaani caamovono iicaabo miyaminaa userio eetavotajafaño icatiji. Ihiimaaminaafi unuubadi:

⁴⁹ Niqueje tagicinita jiniye tatyihai jaguisisuta. ¿Jineje ijaco uudi meheetaveji? noobo Moocaani. ¿Nacu co-

* **7:44** Toono jibogogayi Exodohaamefaño iicabogocoro jimañovi ficuuihino igaaajqui.

mañovi uujoho jaguisiji? ⁵⁰ ¿Nacu uujoho tahuseri paryi fanoovaco eetavehinitihi? nooboro.

⁵¹ Jaano icanaaca amiihai aivo jihovoto, amiihai Moocaanico agaajatimobadi, cuhufono aivo amiihai jeebi, amiihai nohojino, amiihai aivo Moocaani Gaijaco mejenaauhicahi. Amiihai caanimihai iicaubadiro amiihai momoonihicahi. ⁵² ¿Cojibogominaafico nacu amiihai edeete idaasuno mooniutihi? Diito gaisiraiciuhi siicijetiro diibo Iimiibo asaaujinoco ijibuguumoco. Jaabo jino diibo asaaboco amiihai mahacimoro magaicaausuhi. ⁵³ Amiihai Moocaani toomominaafeenedi tajibaco magaayicihinirumo miyaano meneehicatih, nooboro.

Esteba Onooboco Guijeniumo.

⁵⁴ Jilli diibo unuunoco uguubuumoro sihidi isifiratunoro igaiñoco ojisuumo Estebajaago. ⁵⁵ Jaarunaa Estebafaño Moocaani Gaija gahaficinibo caamo niquejeque emeciubo Moocaani imi aricuco atyimeuhi Jesu Moocaani miyanaagueneri julleeciniboma.

⁵⁶ Jaaboro nuuhi: ¡Memeeci! Niqueje afaayacafotonoco atyimehi Miyaminaafibadi Ifivuubo Moocaani miyanaagonovi icaaboma, nooboro.

⁵⁷ Jaarunaa diito inohojinoco cuhufono afabaacuumoro sefano coovadiivuui. ⁵⁸ Jaamoro diiboco itigabaacuumoro tuucuumiti buhigovi satyuumo. Jaamoro saafi sicafehi Saulo onooboco igaachehunoco utuumusumoro diiboco guiisibaneri aamiumo. ⁵⁹ Jaabo diiboco aaminaaca Moocaanima iimaaubo Esteba: Aivojibo Jesu, tagaijaco gaayici, nooboro.

⁶⁰ Jaadi ememuivuuboro sefano gaihivuubo: Aivojibo, jino imitico diitohallivi ficuudino, nooboro guijevecuubo.

8

Saulo Miyaavogominaaco Bucasihi.

(Ga 1.13-14)

¹ Jaamo diiboco agaicaaumofañodi Saulo icauhi. Jaamo tufucuro ticovacuumo Cristoco imiyaavogomoco idaasuno omooniumo Jerusalevi.

Jaanoti gaaciniumo fahigovavi Judea cuumineri, Samaria cuumineri icano idimoro minisuminaa fitafutuui. ² Jaanaa Estebaco saatoho iimihusene gaifiimi iciumoro sihidi taau. ³ Jaano ticovo Saulo Cristoco imiyaavogomoco bucasiiboro feehicauhi iijanofañodi feehicaubo gaifiimi, gaigoomi icamoco iciboro civojafaño isatyequi.

Moocaani Iijico Samariavi Jibogomo.

⁴ Jaanaa Jerusaleti ofoociniimo Moocaani iijico jibogomoro fahigovadi feehicauhi. ⁵ Felipe Samaria jinijeri iicacuumivi ufuuboro tuucuumivi Cristoti jibeguehicaubo. ⁶ Jaanoco sihidi miyaminaa igaivomoro guubunichicaumo Felipe jibogonoco, sihidi ejevano mityaco omooninoco atyimemere icano. ⁷ Bu sihidi jimima iicamoco buheetesuhicaubo. Jaamo ihijimi diitoti iinehicauhi gaibacinimoro, bu ifino isifañneri igotimehejeque buheesuhicaubo, itihaiño ifilluumoco buheesuhicaubo icano. ⁸ Jilliti tuucuumio miyaminaa imo imo icahicauhi.

⁹ Jaanaa tolliro tuucuumiri icaubo Simon onoo bo apichuminaafi iticoni ihapichuco omooniboro Samaria miyaminaaco abañihicaubo: Aivo uujoho miyaabo, nooboro. ¹⁰ Jilliti famooro diiboco guubunichicauhi ihaivojitejemaryo. Jaamoro neehicaumo: Jaani aivo miyaano Moocaani mitya, noomoro.

¹¹ Jaabo onoonoco miyaano neehicaumo siicijetiro ihapichuri diitoco abañihicaumaño. ¹² Jaarunaa Moocaani jibogoco Cristoti Felipe diitoco jibugunegui gaifimi, gaigoomi icamo imiyaavuguumoro nitisuquimaaiuhi. ¹³ Jaanoma iicaubo Simon imiyaavuguboro nitisuquimaaiuhi. Jaaboro Felipema gataavuubo sihidi ejevano mityaco, bu ifusunoco icano omoonihicauneri ajabafituuboro.

¹⁴ Jaanoco minisuminaa Jerusaleri iicaumo guubuuhi samariaminaa Moocaani jibogoco agaayiciunoco. Jaanegui tahi Pedro, Jua icamisico galluumo. ¹⁵ Jaamisi tahi ifutuudi Moocaanima iimaamisi Samaria miyaminaa Moocaani iijico imiyaavuguumohallivi, Moocaani Gaijaco diito igaayiciqui. ¹⁶ Tusumihica saatohoba diitoti Moocaani Gaijaco gaayiciutihica; jilliro nitisuquimaaiumo Aivojibo Jesu momofeenedi. ¹⁷ Jaadi Pedromisi diitohallivi ihuseneque ificuuneri jari Moocaani Gaijaco gaayiciumo.

¹⁸ Jaanoco Simon apichuminaafi minisuminaa miyaminaahallivi ihuseque ificuuneri Moocaani Gaija iniitehicaunoco aatyimeuboro nihibamico aciguubo: ¹⁹ Uco mahaci toono mityaco, tolliro uujoho tahuseque saatohohallivi ificuumo Moocaani Gaijaco igaayichicaqui, nooboro.

²⁰ Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Paryi dinihibamima ijoho fini; Moocaani aacinoco nihibamiri magaayicahi, neehi fine. ²¹ Idi jino icatino jinofaño ijoho diicatihii. Moocaani imefeene dijeebi ticovotihii. ²² Toono dihimitico deevesu. Jaaboro Moocaanico dillu toono dijeebiña edeesamañoco

ico buusujirubeheje. ²³ Miiro uujoho ico ifinichihi aivo sihididi dihimiti faafañofaño idiicanoco, aivo imitifaño cuhufono isisicini cuunoco, nooboro.

²⁴ Jaanegui Simon apichuminaafi iimusuhi: Moocaanima tahallivi mihiima. Toono uco monoonofaño idaasuno icadino, nooboro.

²⁵ Jaadi Pedromisi Jesuti, Moocaani iijiti icano ihiimaahicaudi jibeguehicaumisi taajasuhijico Samaria jiniije cuuminovi. Jaadi dojicuviro uumiumisi Jerusalejaago.

Felipe Etiopia Jiinjeminaafima.

²⁶ Jaanobuunati Felipeque Moocaani toomominaafi nuuhi: Gañivoobo, difo gadiibahachuta Jerusaleti sicaihigo Gasa onoomañodi ofocinijiri, nooboro.

²⁷ Jaanegui Felipe agaaniivooboro ufuubo atyimeuhi gaigoooco agaajatiibo etiopiaoboco; aivojigo tajibaminaafi Candace onooogo, etiopiaminaa aivojigo, nihibami ficuminaafi Jerusalevi Moocaanima ihiimaaquu ufuubovi.

²⁸ Jaabo dojicuviro ijinijejaago uhuumiubo ijeejimi meenegafaño giciniiboro ifinichicauhi Moocaani iimaaminaafi Isaia aameque.

²⁹ Jaanaa Moocaani Gaija Felipeque nuuhi: Fiitivo diibovi, nooboro.

³⁰ Jaanegui Felipe diibovi ifiitivuubo Isaia aameque ihiimaasunoco guubuui. Jaanegui diiboco dilluubo: ¿Naa gaajahi toono idiimaasunoco? nooboro.

³¹ Jaanegui diiboco iimusubo: ¿Mijoho bu uco jibegueneri gaajajirahi? nooboro Felipeque iicojivi covaubo.

³² Jaano jilli toohaamefaño onoonoco ifiniciiboro fehi-caubo, jilli noonoco: Ovejaco igaicaauqui iicanicibadi satyuumo; ajashu ovejaco ijeeneque iquitimoguiino iimaatiibo iicanicibadi diibo iimaautihi. ³³ Diiboco guinoniumo, miyaano iicatineri. Ifico agaicaaumoro jinijehalliti gañiumo. ¿Jaabo iyaachimihaiti mijoho jibeguejirahi? onoonoco.

³⁴ Jaaboro diibo ihetiopiaobo Felipeque dilluui: Uco diibogo. ¿Miiditi jilli iimaaubo Moocaani iimaaminaafi, ifitiro nacu sifiti? nooboro.

³⁵ Jaanegui diibo ihiimaasumañoti Felipe ticoniuihi Jesuti diiboco jibugubo. ³⁶ Jaamisi nifaihu iicaumañodi afatyuhi ihetiopiaobo Felipeque nuuhi: Jimaño nifaihu icahi fine uco nitijitirahi, nooboro.

³⁷ Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Paryi dijeebimaryo imiyaavogohachijji, nooboro.

Jaanegui diibo iimusuuhi: Miyaaveguehi Jesucristo Moocaani Achi iicanoco, nooboro.*

³⁸ Jaanegui imeenegaco jullehacusuubo. Jaadi samisi teehifa iniituudi Felipe diiboco nitiuhi. ³⁹ Jaanaa iteehifañoti ihiinuudi Moocaani Gaija Felipeque satyuuhi. Jaaboco ihetiopiaobo siino atyimecuutihi jilli imo imo fuucuubo ijñhairi. ⁴⁰ Jaanaa Felipeque Azoto onoomañovi atyimeumo. Jaabo fuuhi tuucuumijeri taajasubogoco jñbogooboro Cesa-reavi ñfutuubo.

9

Jilli Saulo Moocaani Gaijari Fiivutuuhi.

(Hch 22.6-16; 26.9-18)

¹ Jaanohachuta Saulo suufeniñibo Jesuco imiyaavogomoco gaicaaugooboro feehicauhi. Jaaboro fuubo sacerdotemi aivojñbojaago. ² Diiboco aameneque acaatinñboro ihaciqui Damasca sinagogajaminaafico ihaciteque. Jaaboro Jesu jñbogo ijñfañodi iicamoco gaigoomi, gaifimi icamoco isisñboro Jerusalevi civojafaño isatyequi. ³ Jaabo ufuubo Damascati fiiticuuruubaaca imimañobati niquejefañoti diiboco achicuno. ⁴ Jaaneri Saulo baavi aacutuubo guubuuhi niquejefañoti diiboco unuunoco: Saulo, Saulo, ¿collihi uco bucasihi? unuunoco.

⁵ Jaanegui Saulo iimusuuhi: ¿Mñjoho nacu ñjoho aivojñbo? nooboro.

Jaanegui diiboco iimusuuno: Uujoho diiboro Jesu ñjoho uco ubucasiibo.*

⁶ Jaanegui Saulo iimusuuhi: Aivojñbo, ¿nacu milli iicanoco diimeguehi? nooboro.

Jaanegui diiboco nuuno: Gañiivoobo difo tuucuumijaago tahi ico ijñbeguequi omoonijnoco, noonoro.

⁷ Jaaneri Sauloma ufuumo sihidi igutuuhi. Tolli onoonoco uguubuumoro jaarumo mñhaiñoobaco atyimeutihi. ⁸ Jaadi Saulo baati agañiivuudi emeciuruubo atyimecuutihi. Jaanegui diiboco ihuseti agaayicumoro Damascajaa satyuumo. ⁹ Jahi icaubo mifucuci, safucu idñno jinejebaco machutiño, adutiño, atyimetñbo icano.

¹⁰ Jaanaa Damascavi icaubo saafi Anania onooobo Cristoco imiyaaveguehicaubo. Jaabovi Jesu huhugaavuhi. ¡Anania! nooboro.

Jaanegui diibo iimusuuhi: Juu icahi Aivojñbo, nooboro.

* **8:37** Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo. * **9:5** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: ñro difico daivuvusuhi oono Buey ihabajaabo imogobadi iicanoco imogotiñboro iinoro fegai niquequeque itivadiivooboro icanicibadi, nooboro, onoonoco.

¹¹ Jaanegui Aivoj#bo diiboco nuuhi: Gañiivoobo difo j#hai ticovoji onooj#ri. Jaaboro Juda iijafa foobo dillu Saulo tarsoobo Moocaanima ihiiimaaboco. ¹² Jaabo gaijafaño Anania onooboco atyimehi asaaboro ihuseque ifihallivi ificuuneri siino aatyimeneque, nooboro.

¹³ Jaanegui Anania nuuhi: Aivoj#bo, famoova uco diiboti j#beguehica hi paryi Jerusalevi ico imiyaavogomoco imitino omoonihicanoco. ¹⁴ Toonegui saabo juuga sacerdotemi aivojito iijima paryi dimomoco imiyaavogomoco isisiqui, nooboro.

¹⁵ Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Difo, diiboco uujoho #cicuubo siijiinijem#naaco ihaivoj#toco tolliro israelmi icamoco taajico ij#bseguequi. ¹⁶ Jaaboco uujoho gaajasuji tahalliti sihidi idaasuno iicajinoco, nooboro.

¹⁷ Jaanegui Anania ufuuboro Saulo iicauhigo j#cafutuubo. Jaaboro ihuseque ihallivi ificuuboro diiboco nuubo: Nahabo Saulo, Aivoj#bo Jesu #ivi j#haivi asaahinis u ajafevehin#bo uco dijaa galluuhi, jaabo siino daatyimehi, jaabo Moocaani Gaijaco gaay#ihi icano, nooboro.

¹⁸ Jaasumiro Saulo aall#fañoti aifuuno taavaabo meeheba di jeevano. Jaasumiro Saulo aga#iivuuboro nitisuquimaaiubo. ¹⁹ Jaadi jari siino amachuudi sefatuubo. Jaadi gueenejisuno icaubo Damascavi Cristoco imiyaavogomoma.

Damascavi Saulo J#beguehi.

²⁰ Jaasumitiro Saulo j#cafutuhi sinagogajanofaño ij#bogoobo: Jesu Moocaani Achi, nooboro. ²¹ Jaanoco paryi uguubuumo ajabafitomoroo neehicauhi: ¿Nacu jaani icat#bo Jerusalevi Jesu momoco imiyaavogomoco idaasuno omoonihicaubo icatino? M#ro tooneguiiha juu saahin#bo jimañootoco isisi#boro sacerdotemi aivoj#tojaago isatyequi. noomoro.

²² Jaarunaa Saulo gaajano j#beguehicauhi Jesucristo iicanoco. Jaabo Damascavi iicamo judiomico ihiiimaari mitasuhicaubo.

Saulo Judiomiti Taajahi.

²³ Jaanobuunati goovacuut#noti sanoomiro judiomii iimaa-casiuhi Sauloco igaicaauqui. ²⁴ Jaamoro fucuhachuta, cuu-jehachuta icano tuucuumi guhugaco casicuhicaumo diiboco igaicaauqui. Jaanoco Saulo gaajaciuhi. ²⁵ Jaanegui miyaavogominaa j#ibaifaño diiboco ij#hacuumoro fucu tuucuumi mecuhallidi baavi iniiitusuneri taajaubo.

²⁶ Jaadi Saulo Jerusalevi #futuudi tomaño miyaavogominaama igataavequi moon#uruubo. Jaarunaaca diiboco #ihicuguumo: Fine miyaavogominaafi icat#behiica,

noomoro. ²⁷ Jaarunaa Bernabe diiboco minisuminaajaa saatuuhi. Jaaboro diitoco jibuguubo Saulo jahaivi Cristoco aatyimeuboro uguubuunoco, Damascavi Cristoti nihicugotibo jibeguehicaunoco icano.

²⁸ Jaadi jari Saulo Jerusalevi ifitafutuudi diitoma gataavuubo. ²⁹ Jaabo nihicugotibo Jesucristoti iimaahicaubo. Judiom, griego iijiri ihiimaahicaumoma jenaucasiiboro feehicaubo. Jaanoma iicamo diiboco gaicaauguumo. ³⁰ Jaanoco inahabomi agaajacumoro Sauloco satyuumo Cesareavi. Jaamañoti diiboco Tarsovi galluumo.

³¹ Jaamaño faacuumivavi miyaavogominaa famooro imino icacuui, judeaoto, galileaoto, samariaoto icamo quehecutoro feehicaui Moocaani nihicufaño icamoro, Moocaani Gaija aamusuneri guiraatomoro feehicaumo.

Enea Onooboco Buheetesuhi.

³² Jaasumi Pedro inahabomico meeciuboro efeehicaubo ifutuuhi Lidavi, tomañeri iicamoco emeeciubu. ³³ Jahi atyimeubo Enea onooboco ifi iniinovaneri sahuse juugahuseti mificabaci, saficaba icano ticovovi igotibo iicahicauboco. Jaabo icigaijefaño sicutiniboco. ³⁴ Jaaboco Pedro nuuhi: Enea Jesucristo ico buheetesuhi, gañivoobo dicigaijeque dimibachu, nooboro.

Jaasumiro Enea gañivuui. ³⁵ Jaanoco paryi lidaminaa, sarominaa icamo aatyimeumoro iheedehijico ejevesuumoro Cristoco miyaavuguumo.

Dorca Iguijevegueque Buheetesuhi.

³⁶ Jaasumi Jope cuumivi icaugo Cristo miyaavogominaago Tabita imomo iicagoco griegomi iijiri Dorca eneehicaugo. Jaago imino miyaminaaco moonihicaui #daasumehejeque sinehejeque acihicaugo. ³⁷ Jaasumi Dorca iguihuvaugo guijeveuhi. Jaagoco imino ejeesuumoro caamo iicamecufaño ficuumo. ³⁸ Jaanaa Jope cuumi, Lida cuumiti fiituihi. Jaacuumiri Pedro iicaunoco miyaavogominaa uguubuumoro miimisicico galluumo diibojaago jibeguetequi: Jopevi goovano disaa, noomoro.

³⁹ Jaanegui Pedro diitima fuuhi. Jaabo ifutuudi Dorca ifi icahigovi diiboco satyumo. Jaabohallidi paryi fibaijito gaigoomi meeciuguhi taamoro igaachehunoco Dorca ubuheesumi diitedi eheetavehicaunoco ifusuhicaumo. ⁴⁰ Jaanegui Pedro paryi famoocoro jahisi iinusuhi. Jaadi ememuivuboro Moocaanima iimaubo. Jaaboro diigo chuumuhuco emeciuboro nuuhi: Tabita gañivo, nooboro.

Jaasumiro emeciugo Pedroco aatyimeugoro casivuui. ⁴¹ Jaanegui ihuseti diigoco agaayicuboro gañiyicubo. Jaaboro inahabomi, bu fibaijito icamoco ocoovauboro

iiifusuubo buheecuugoco. ⁴² Jaanoco paryi Jope cuumiminaa uguubumoro saatoho sihidi Cristoco miyaavuguuhi. ⁴³ Jaadi Pedro tuucuumivi gueenene icauhi asimimeehene imibachuminaafi Simon onoobo ijafaño.

10

Cornelio Onoobo Pedroco Cuuhuvahi.

¹ Jaanaa Cesarea cuumiri icaubo Cornelio onoobo italianomi Amocasiminaa onoomo aivojibo. ² Jaabo paryi iijaminaama Moocaani ñihicufaño icahicauhi. Jaabo sihidi nihibamico acihicaubo judiomiguiiha iidaasumoco ihamusuqui. Jaabo saicino Moocaanima iimaahicaubo. ³ Jaanaa safucu imohonohalliti nihiba iicaaberi gajafaño imino atyimeubo Moocaani toomominaafi diibojaa asaunoco. Jaabo diiboco: ¡Cornelio! noovaubo.

⁴ Jaaneri Cornelio sihidi iigutuuboro diiboco ihifiniciuboro dilluui: ¿Milli Aivojibo? nooboro.

Jaanegui itoomominaafi diiboco nuuhi: Moocaanima idiimaahicanoco guubuucuubo, judiomi iidaasumoco adaa-musuhicanoco gaajacuubo icano. ⁵ Jaanegui gallu Jope cumivi saatohoti Simon Pedroco ihicitequi. ⁶ Oono Simon onoobo asimimeehene imibachuminaafi iija muuaijiniri iicajafaño iicaaboco. Jaabo ico jibegueji omoonijinoco, nooboro.

⁷ Jaanegui itoomominaafi diiboma ihimauboro ufuunobuunati Cornelio coovauhi saafi soldaomiboco Moocaani iijiminaafi inahaboniminaafico, bu miimisiici iicojiminaatisima. ⁸ Jaaboro diitoco imino iijibuguuboro Jopevi galluubo.

⁹ Jaano sesevede diito Jopeti fiticuunaaca Pedro caamovi fuuhi iijahallivi gadiñiba Moocaanima ihimaaku. ¹⁰ Jaaboco sihidi ajeba aivuuneguiiha imachuqui diibedi eheetavuumaaca gajaco atyimeubo, ¹¹ niqueje afaayacafotonofañoiti niituuno baavi gaachehubaryutyigababadi jeevano fahigovati duujecinino. ¹² Jaanofaño faaboho asimimicauhi igueenemeheje itihaiño iicameheje, faaboho joomi, faaboho jiinimomi icano. ¹³ Jaanaa Pedro guubuuhi niquejefañoiti diiboco unuunoco: Pedro, gañiivohi diitoti gaicaubo diidu, onoonoco.

¹⁴ Jaanegui Pedro iimusuuhi: Chahano Aivojibo, uujoho duutatihijihovonoco idicunoco, nooboro.

¹⁵ Jaanegui siino diiboco nuuno: Moocaani: Imino, onoonoco ijoho: Idicuno, needino, noonoro.

¹⁶ Mifooci, safo icano iniituunoro caamo niquejefaño fuucuuno. ¹⁷ Jaano esamaajeri Pedro: ¿Milli fine eneejiruno?

nooboro icaunaaca Cornelio agalluumo Simon iijaco dillu-
umoro ufuumo iguhugavi ifutuuhi. ¹⁸ Jaamoro sefano dillu-
umo: ¿Naa jiijafaño Simon Pedro onoobo icañi? noomoro.
¹⁹ Jaanaa Pedro gajaco aatyimeuno esamaajeri icauboco
Moocaani Gaija nuuhi: Meeci johono miimiñici, saafi icamo
ico guinehi. ²⁰ Gañiivo. Jaaboro niitoobo bañimo nootiño
diitoma difo. Uujoho diitoco agalluumo, nooboro.

²¹ Jaanegui Pedro niituuhi baavi Cornelio agalluumo jaago.
Jaaboro diitoco nuubo: Uco amñhai miguiinehi. ¿Jaamo jine-
jefiri masaahi? nooboro.

²² Jaanegui diiboco nuumo: Aivojño Cornelio agallu-
uneguiha. Imihuseebe Moocaani ññhicufa iicaabo. Jaaboco
famooro judiomñ agaiño. Jaaboco Moocaani toomomñaañi
nuuhi: Pedroco cuhuva. Jaabo iijico guubuuhi, eneenegui-
iha masaahi, noomoro.

²³ Jaanegui Pedro diitoco jaahevesuuhi. Jaamo tufucu
toono diiboma cigauomo. Jaano sesevedi Pedro diitoma fu-
uhi. Jaaboma saatoño inahabomñ gataavuuhi Joperi iicaumo.

²⁴ Jaano sesevedi ñfutuumo Cesareavi Cornelio iyotoma
igataavomñaañico iigaiññicimoma diitoco utuumuuhigo.

²⁵ Jaanaa Pedro Cornelio iijavi ñfutuuhi. Jaaboco Cornelio
idilluuboro iguiño memuvuubo Pedroco iimequi.

²⁶ Jaarunaa Pedro diiboco gañiiyicñi: Dulleve, uujoho
tolliro ñbadiro miyamñaañi, nooboro.

²⁷ Jaaboma ihiimaaboro fañojavñ ufuubo atyimeuñi si-
hidñ miyamñaañi igaicñimoco. ²⁸ Jaanegui Pedro nuuhi:
Amñhairyo magaajahi sacerdotemñ neefiñi imijitiruno ju-
diomñoobo siicuoorneliño iijavi ñfutuuhi. Jaaboco Cornelio
idilluuboro iguiño memuvuubo miooboma agataavooboro
diibo iijafa ofoño onoonicñinoco. Jaarunofaño uco Moocaani
jñbegueñi sitaaco ñdicumo mihñivamo needino, nooboro.

²⁹ Jaaneguiha amñhai uco mucuuhuvanoco millñ nootiño
saahi. ¿Jaamo jinejeguiha uco mucuuhuvahi? nooboro.

³⁰ Jaanegui Cornelio iimusuuhi: Igueenemeheje fucuva
mihicacuñi jisumi ññiba icaaberi jaahe machutiño
iijicuuñi Moocaanima iimaanaaca uuvñ jafevehinño gañi
aricuchehufa jñcñiño. ³¹ Jaabo uco neehinñi: Cornelio,
Moocaani guubuuhi idiimaanoco gaajacuubo ñdaasumoco
adaamusuhicanoco. ³² Jaanegui gallu Jope cuumivñ saatoño
Simon Pedroco ihicitequi asimeehene imibachumñaañi
tolliro Simon onoobo iija muuajññiri iicajafa icaaboco.
Jaabo asaadi ñma iimaajñiño, nooboro. ³³ Jaanegui galluuhi
tuseumiro ico ihicitequi. Jaabo imino saahi. Jaanegui jino
famooro Moocaani imefeene mihicahi. Moocaani ico
atajñbanoco mihimegueñi muguubunoco, nooboro.

Cornelio Iijafaño Pedro J#beguehi.

³⁴ Jaanegui Pedro ticoniuhi nooboro: Jari jisu gaajahi Moocaani sabadiro miyaminaaco agaijinoco. ³⁵ Sabadiro agaayicinoco fahigova miyaminaati diiboco inihicugomoro imino iicamoco. ³⁶ M#iro Moocaani iimaauhi Israel cuumiminaaco sajeebi icano j#bogoco ij#buguubo Jesucristofeenedi. Jaabo diibo famoo Aivoj#bo. ³⁷ Am#hairyo imino magaajacuuhi paryi judiomi j#n#jevi iicaunoco. M#iro Jua j#bogooboro inihicaunobuunati. ³⁸ Galileavi jilli ticovauno Moocaani Jesu Nazareoboco Gaijaco imityama aciubo. Jaaneri feehicaubo imino moon#boro iimitino ijima iicamoco taajasuuboro feehicaubo. Jilli moon#boro feehicaubo Moocaani diiboma iicaumaño. ³⁹ Jaanoco m#hai magaajahi Jesu Jerusale cuumifaño, paryi Judea j#n#jevi icano omoonihicaunoco. Jaaboco agaicaaumoro imohobujevi tetecuumo. ⁴⁰ Jaaruuboco Moocaani buheetesuuhi mifucuci, safucu icanoti. Jaabo m#haivi jafeveuhi. ⁴¹ Jaaruno famooviro jafeveti#bo m#haiviro jafeveubo m#haico iticonitiro Moocaani toono gaajaminaati icumovi. Jaaboma m#hai mamachumoro mahaduhicauhi iguijeveubo ubuheeteunobuunati. ⁴² Jaabo m#haico galluuhi miyaminaaco mij#b#guequi Moocaani diiboco iguijevemehallivi, ubuheemehallivi icano Aivoj#boti ificuunoco mij#b#guequi icano. ⁴³ Tolliro famooro s#cijetiro Moocaani iimaaminaa Jesuti iimaauhi: Paryi diiboco imiyaavogomo diibofeenedi taajaji, noomoro. Jaanoco Pedro nuuhi.

Judiomi Icatirumo Moocaani Gaijaco Gaayic#hi.

⁴⁴ Pedro ihiimaanaacaro Moocaani Gaija niituuhi paryi diibo j#bogoco uguubun#cumohallivi. ⁴⁵ Jaaneri sihidi jabafituumo judio miyaavogominaa Pedroma asaaumo, tolliro judiomi icatirumoco, Moocaani Igaijaco aaciuneri, ⁴⁶ bu tolliro sij#jeri ihiimaamoro Moocaanico imehicaumo icanoco uguubuumoro. ⁴⁷ Jaanegui Pedro nuuhi: Jaanegui, #m#joho bu collihi neejirahi nifaihuri nitiratimo iicaqui m#haibadiro bu Moocaani Gaijaco agaayic#cuumo? nooboro.

⁴⁸ Jaanegui taj#baubo diito in#suquimaaiqui Jesucristo momofeenedi. Jaadi Pedroco ifiit#unegui diitoma gueenejisuno icaubo.

11

¹ Jaanaa saatoho minisuminaa, inahabomi icamo Judeari iicaumo guubuuhi tolliro siicumimoto icarumo Moocaani j#bogoco agaayic#unoco. ² Jaanaa Pedro Jerusalevi agaseuboco saatoho judiomi miyaavogominaa itih#sumoro,

nuuhi: ³ ¿Collíhi judiomi icatimojaago edeeguejeebere diitoma machuhi? noomoro.

⁴ Jaanegui Pedro diitoco jibuguuhi fanootiro niquevevi tahi iicaunoco.

⁵ Jilli nooboro: Uujoho Jope cuumivi iicahinĩsumi Moocaanima ihiimaahinĩbo atyimehinĩhi gajafaño gaachehubaryutyigababadi jeevanoco fahigovati duujecinino niquejefañoti tajaa iniitonoco. ⁶ Jaanegui imino atyimequi emeeciibo atyimehinĩhi fanoo asimi igueenemeheje itihaiño iicamehejeque, iñihicufimoco, jijnimomico, agahafomehejeque icano. ⁷ Jaanaa niquejefañoti uco onoonoco guubuuhi: Pedro gañiivo. Jaaboro diitoti gaisiraicĩbo diidu, onoonoco. ⁸ Jaarunaa uujoho neehinĩhi: Chahano, Aivojĩbo, uujoho duutathi jihovono idicunoco, nooboro. ⁹ Jaanegui niquejefañoti siino uco noono: Moocaani iimibachucuunoco ijoho: Idicuno, needino, noonoro. ¹⁰ Jaanoro mifooci, safo icano niituuhi. Jaanoro niquejefa siino fuucuuno. ¹¹ Jaanaaca miimisiici, saafi icamo ifutuuhi uujoho iicaujavi uco icivamo Cesarea cuumiti agalluumo. ¹² Jaanegui Moocaani Gaija uco diitoma galluuhĩ bañigotĩbo difo, nooboro. Jaanegui sahuse juugahuseti saafi icamo uuma fuuhi. Jaamoma saafi iijafa majaanaveuhi. ¹³ Jaabo mihaico jibeguehi Moocaani toomominaafico aatyimehinĩbo ujulleeeebere diiboco eneehininoco: Saatohoti Jope cuumivi gallu Simon Pedro onoboco ihicitequi. ¹⁴ Jaabo ico jibegueji diijaminaama atajajinoco, nooboro eneehininoco. ¹⁵ Jaanegui uujoho ihiimaabo ticovahininaacaro Moocaani Gaija diitohallivi niitehinĩhi iticoni mihaiahallivi iicaubadi. ¹⁶ Jaanoti uujoho esafetehinĩhi Jesu unuunoco: Miyaano Jua nifaihuri nituhi. Jaanoti amihai minitcafeteji Moocaani Gajari, unuunoco. ¹⁷ Mihaĩ Aivojĩbo Jesucristoco mimiyaavuguusumi aacicuubadiro diitoco aacicuunoco. Jaanegui uujoho miyaminaafiro, ¿milli Moocaanico jenaaujirahi? nooboro.

¹⁸ Jaanoco Jerusaleri iicaumo inahabomi uguubuumoro lliiviuhi. Jaamoro Moocaanico imuumo: Jaanegui tolliro Moocaani siicumimoto icarumo iheedehifico ejeevesumoco acihĩ ifinjitino ifico, noomoro.

Antioquia Cuumivi Moocaani Iija Icano.

¹⁹ Esteba onoboco agaicaaunotiro saatoho miyaavogominaaco idasuno omoonunoti sanoodimo gaaciniuhi Feniciavi, Chiprevi, Antioquiavi icano. Jahi jaamo Moocaani iijico jibeguehicauhi saatohocoro judiomico sitaaco jibogotimo. ²⁰ Jaarunaa saatoho Chipre, Cirene icano miyaavogominaa Antioquia cuumivi ifutuumo judiomi

icatirumoco jibuguuhi Jesucristo Moocaani Achi jibogoco. ²¹ Jaamoma Moocaani mitya icahicauhi. Jaamaño sihidi saatoho iheedehiijico ejeevesuumoro Aivojibo Jesuco miyaavuguumo.

²² Jaanoco Jerusaleri iicaja Moocaani iijaminaa uguubuumoro Bernabeque galluumo Antioquiavi. ²³ Jaabo Bernabe ifutuubo atyimeuhi Moocaani imihuseri diito imino iicanoco. Jaaneri imo imo iminifutuuboro diitoco fajiniubo sefano ijeebico omoonimoro Aivojibo Jesucristo iijifañoro iicaqui. ²⁴ Jaabo Bernabe imihuseebe Moocaani Gaija ijeebifa icaabo sihidi miyaavogoobo. Jaamaño sihidi miyaminaaco Jesucristodi icihicaubo.

²⁵ Jaanobuunati Bernabe fuuhi Tarso cuumivi Sauloco icituubo. Jaaboro Antioquiavi satyuubo. ²⁶ Jahi Cristoco imiyaavuguumoma icaumisi saficaba Antioquiavi sihidi miyaminaaco jibogomisiro. Jaamañovi iticoni Antioquiavi momoniumo miyaavogominaaco Cristotati.

²⁷ Jaasumi Moocaani iimaaminaa Jerusaleti fuumo Antioquiavi. ²⁸ Jaanaa diitoti saafi Agabo onoobo inahabomifeeneti ujulleveuboro Moocaani Gaija diiboco unuunoco nuubo: Fanoo jinijeviro aivo sihidi ajeba icaji, nooboro. Jaano icauhi aivojibo Claudio onoobo atajibausumi. ²⁹ Jaanegui Antioquiari iicau miyaavogominaa esamaaiumoro inahabomi Judeari iicaumoja nihibamico galluumo inehejema iicaudimo aaciunehejeque icano. ³⁰ Tolliro bu Moocaani iija quillahutojaago galluumo nihibamico Bernabe, Saulo icamisima.

12

Cristotaco Idaasuno Moonimo.

¹ Jaasumi aivojibo Herode* ticoniuihi Cristotaco idaasuno omoonubo. ² Jua nahabo Jacooboco aamigari gaicaasuubo. ³ Jaano judiomidi iimiunegui Herode Pedroco sisisuubo Pascua jibaimosumi. ⁴ Jaaboco isisisuuboro civojafaño ficusuubo. Jaaboco igueenemehejedihaiva icamo toomominaa teemehicauhi ifahaiva ticovovi igueenemehejedimova icamo. Jaaboco Pascuabuunati miyaminaa imefeenevi iinusuguubo. ⁵ Jaabo Pedro civojafa icaaboco imino teemehicaumo. Jaarunaa Cristota diibohallivi suufenitimo Moocaanico dilluhicauhi.

Moocaani Pedroco Civojafañoti Iinusuhi.

* **12:1** Herode Agripa onoobo. Jaabo Herode Imityaabo onoobo iyaachi.

⁶ Jaanaa Herode Pedroco miyaminaa imega ihinusuujino iijicuuviofucu Pedro miimisiici soldaomisifeene cigahicauhi mihici jigaiñehiiciri sisicinibo tolliro saatoho icivoja guhuga imegaco teemehicauhi. ⁷ Jaanaa Moocaani toomominaafi icivojafaño jafevevauhi. Jaaneri paryi icivojafaño achiciuhi. Jaadi Moocaani toomominaafi Pedroco imecuhuti gan#ciuhi ihaiquequi. Goovano gañiivo, nooboro.

Jaasumiro Pedroti ijigaiñehi ihuseti acutuuhi.

⁸ Jaaboco Moocaani toomominaafi nuuhi: Diniivigai meeheque cuhufono siyaavoobo ditihaipaajeneque dicamaje, enenegui Pedro jicamaaiuhi.

Jaadi siino Pedroco nuubo: Simon, diijeebutachehuco gafaivoobo tadyojicuti disaa, nooboro.

⁹ Jaanegui Pedro idojicuti saauhi: Fine jilli tigahi, nooboro itoomominaafi omoonunoco. ¹⁰ Jaamisi ticoniuhi afatyumisi imegari iicautoomominaaco. Jaanohallivi iicaumoco icano afatyuudi #futuumisi jigaiño guhuga jahisivi #fotocinihugavi jaahuga iinoro faayacafutuuhi. Jaaneri ihinumisiro j#hairi fuumisi. Jaanaa itoomominaafi diiboti imimañobati sihi minifutuuhi.

¹¹ Jaadi jari Pedro imino eesafutuuboro nuuhi: Jari gaa-jacih miyaano iicanoco. Moocaani jahi itoomominaafico galluuhi uco Herode useti, judiomi omoonijirunoti icano itaa-jasuqui, nooboro.

¹² Jaanoco esamaaiboro Pedro fuuhi Maria, Jua Marco onobo seeji iijajaago. Jahi sihidi miyaminaa igaiciniuhi Moocaanima ihiimaamo. ¹³ Jaabo #futuuboro jahisio guhugaco tutucutuubo. Jaanegui bagocaja Rode onogo iinuuhi: ¿M#joho fine? noogoro emecitogo. ¹⁴ Jaago Pedro ico iicanoco uguubuugoro imo imo iminifutuugoro iguhugaco faayiciutigoro jinfatyuugo i#bogatogo Pedro iguhuga imegavi iicaunoco. ¹⁵ Jaanegui diigoco numo: Jilli fine degavehi, noomoro.

Jaarunaa diigo: Miyaano, noogoro jenaauhicauhi.

Jaanegui numo: Diibo icatino fine jilli diibo gaija, noomoro.

¹⁶ Jaarunaa Pedro suufenitibo iguhugaco tutucuhicauhi. Jaanegui iguhugaco afaayiciumo diiboco aatyimeumoro jabafiituuhi. ¹⁷ Jaanegui Pedro diitoco ihuseri faguuhi ll#ivi iicaqui. Jaaboro diitoco j#buguubo Moocaani diiboco civojafañoti ihinusuunoco. Jaaboro jilli Jacooboco, saatoho monahabomico icano mij#bogo, nooboro sihigovi fuubo.

¹⁸ Jaanaa meseseveudi icivoja toomominaa ñaaivocasiuhi: ¿Milli Pedro cuuca icahi? noomoro. ¹⁹ Jaamoco Herode guinusuuhi. Jaarumo aatyimeutinegui diitoco: ¿Milli jana

taajaabo? nooboro itoomominaaco gaisiraicisuubo. Jaaboro Herode Judeati ufuuboro Cesarea cuumivi icatuubo.

Herode Guijevehi.

²⁰ Jaabo Herode sifiratuuhi Tiro, Sidon icamo miyaminaajaago. Jaanegui diito sabadiro ihiimaacasiuromo saauo Herodejaago. Iticoni Herode iija aivojibo Blasto onoboco nihibamico jaaduumo diitohallivi ihiimaqui. Jaabofenedi Iherodeque dilluumo sajeebi iicaqui diibo jinijeti machutaaco agaayicihicauneguiha. ²¹ Jaanegui Herode diitoco tufucu jei masaa unuufucu, ihaivoji gaachehuco ijicafutuuboro ihaivoji gicinitafa casivuubo. Jaaboro diito imefeenevi iimaauo. ²² Jaaneri miyaminaa coovadiinamaaiuhi: jino ihiimaabo miyaminaafi icatibo Moocaniro! noomoro.

²³ Jaasumiro Moocaani toomominaafi diiboco chuumusuhui Moocanico iimuunoco diiboro agaayiciumaño. Jaasumiro guijeveubo jijoho uduuneri.

²⁴ Jaano ticovo Moocaani iiji guiraatonoro feehicauhi fahigovadi jibegueneri.

²⁵ Jaadi Bernabemisi idudicamaaque imivuudi Jerusaleti dojicuviro uhuumiumisi Jua Marco onoboco satyuumisi.

13

Bernabe, Saulo Icamisi Ticonihi Siicumijaa Ofoomisi.

¹ Jaanaa Moocaani iimaaminaa icauhi Antioquiari iicaja Moocaani ijafaño. Jaamou diito jibogominaa Bernabe, Simon Civucu onoboo, Lucio cireneobo, Manae onoboo Galilea aivojibo Herode* cojivi ifivuubo, Saulo icamo. ² Jaamo safucu igaiuumo Moocanima machutimo iimaqui. Jaamo machutimo Moocanima ihiimaumaaca Moocaani Gaija nuuhi: Bernabe, Saulo icamisico ijeevadi uudi mudugaacu diitisico toono dudicamaajjaa ucuuhuvaunojaago, noonoro.

³ Jaanegui saatoho jibogominaa machutimo Moocanima ihiimaunobuunati ihusenecque diitihallivi ificumoro diitisico galluumo.

Jibogominaa Chipre Chugaivi Jibeguehi.

⁴ Jaamisico Moocaani Gaija agallunegui Bernabe, Sauloma icamisi fuuhi Seleucia cuumivi. Jaamañoti muuairi fuumisi Chipre chugaivi. ⁵ Jaamisi Salamina cuumivi ifutuudi judiom sinagogajanofaño Moocaani ijico jibeguehicaumisi. Jaamisima Jua Marco onoboo fuuhi diitisico ihamusuqui. ⁶ Jaamo tuchugairiro efeehicamo Pafu cuumivi ifutuuhi. Jahi atyimeumo judiomioobo BarJesu onoboo maaimoco. Jaabo

* 13:1 Herode Antipa onoboo. Mc 6.14; Lc 3.1; Hch 4.22.

bañihicauhi: Uujoho Moocaani iimaaminaafi, nooboro. ⁷ Jaamaaimo Sergio Paulo onoobo aivojibo fanoovaco gaa-jaabo cojiri icahicauhi. Jaabo ihaivojibo cuuhuvauhi Bernabe, Saulo icamisico Moocaani ijico iguubuqui. ⁸ Jaarunaa tomaaimo griego ijiri Elimas onoobo diitisico jenaauhicauhi ihaivojibo imiyaavugujiruneguiha. ⁹ Jaanegui Saulo icarubo Pablo onoobo Moocaani Gaija ijeebifaño gahaficinibo diiboco imino ihifiniciuboro nuuhi: ¹⁰ ¡Bañifiiraminaafi iji seemene idiicaabo, idiimitibo miyaano jheveminaafi idiicaabo! Iticovoji Moocaani jhaico, ¿collihi sufenitibo ciryu ciryu mooniboro diicahicahi? ¹¹ Jisu ico Moocaani use aamiji dihaalli ico ijaabavequi. Jaabo nihiba seseque atyimetibo diicahi guenene, nooboro.

Jaasumiro cívono diibedi minifutuuno aimuufabadi. Jaaneri dudivi icaubo. Jaanegui saatohoco guiinuubo ihuseti agaayicimoro diiboco isatyequi. ¹² Jaanoco ihaivojibo aatyimeuboro miyaavugui. Jaaboro Moocaani ijico ijibogonoco uguubuuboro eetyehicauhi.

Pablomi Pisidia Jiinijeri Iicano Antioquiavi Ifetehi.

¹³ Jaadi Pablomi ijicamaaimoro Pafó cuumiti ufuumo ifutuuhi Pergevi Panfilia jiinijevi. Jaamañovi Jua Marco onoobo diitisico ejeevesuuboro uumiuhi dojicuviro Jerusalevi. ¹⁴ Jaanobuunati diitisi Pergeti fatyuuhi Antioquiavi Pisidia jiinijevi. Jahi judiomi jaguisisumi sinagogajafaño ufuumisiro casivutumisi. ¹⁵ Jaadi Moise tajiba aameneque, bu Moocaani iimaaminaa aameneque icano emeecudi sinagogaja aivojito atajibaunegui dilluumo: Fañi, fagojibogoma mihicahachiji miyaminaadi jisu mihiima, noomoro.

¹⁶ Jaanegui Pablo agañiivuuboro ihuseri faguubo lliivi iicaqui. Jaaboro nuubo: Israel miyaminaa muguubu; amihai tolliro Moocaani jeevivominaa. ¹⁷ Moocaanico amihai Israel cuumiminaa mimiyaavogoobo moheedeeteque icuhi. Jaaboro diitoti ajashuti cuumi eetavuubo siicumifeenevi Egiptori iicausumi. Jaadi toojiinijeti imityari diitoco iinusubo. ¹⁸ Jaadi Moocaani miimisiici ticovovi ficabano sicaihigo diitoco jaabiciuhi. ¹⁹ Jaaboro sahuse juugahuseti miicumiiici icano jiinije miyaminaaco Canaan jiinijevi ifinisuboro moheedeeteque ijiinijeneque aciubo. ²⁰ Jaadi cuatro ciento cincuentadi ficabavabuunati diitoco fagominaafeenedi tajibahicaubo. Jaanobuunati Moocaani iimaaminaafi Samuel iicausumi ²¹ Moocaanico dilluumo aivojiboti diitoco ihaciqui diitoco itajibahicaqui. Jaanegui Moocaani diitoco aciuhi miimisiici ficabanohachuta ticovovi aivojiboti Saul onooboco Sis onoobo achico, Benjamin

cuumiooboco. ²² Jaadi Moocaani Saulco ihaivojiti gañ#uhi. Jaaboro aivoj#boti Davidco ficuubo. Jaaboti Moocaani nuuhi: Isai achi Davidco atyimehi: Tajeebi onoobadi iicaaboco uujoho iimogobadi iicajiboco, nooboro. ²³ Jaabo David iyaachimihaiobou Jesu, Moocaani Israel cuumiminaaco itaajasuqui ificuubo diibo unuubadi. ²⁴ Jaabo Jua Jesu saautinaacaro j#beguehicauhi paryi Israel cuumiminaaco: Minitisuquimaaje am#hai eedehifico mejeevesumoro, nooboro. ²⁵ Jaabo Jua ij#bogoco imivucuujino fiitino nuubo: Am#hai uco diiborucu, noomoro mehesicini#bo icat#hi. Tabuunati saajiibo tajanaanici#vi iicaabo. Jaabovi #fotot#hi diibobadi sihidi jeevahi. Jaabou, diibo tihai#paaje duujeque isinaayujiruunova, nooboro.

²⁶ Jaamo am#hai tañahabomi Abraham yoto seme mihicamo, tolli#ro am#haifeene siicumimoto Moocaanico mejee#vomo icano. Am#haidi icano jino taajasuj#bogo. ²⁷ Mi#ro Jerusaleri iicamo paryi ihaivoj#toma Jesuco gaajaut#hi, Moocaani iimaaminaa aameque fahiijivaro jaguis#sumi #finicirumo gaajahicautimo. Jaamoro diitoro Jesuco iguijeniguusumi toohaamefaño onoonoco miyaavusumo. ²⁸ Toonohalliti agaicaaujirunoco diibovi aaty#meut#negui Pilatoco dillumo diiboco igaicaauqui. ²⁹ Jaamoro diiboti aamefaño onoobadi iicacuusumi ihimohobujeti iniitusuumoro c#umo. ³⁰ Jaaruuboco Moocaani guijevefañoti buheetesuuhi. ³¹ Jaabo guenenefucuva jafevehicaubo diiboma Galilea j#inijeti Jerusale cuumivi ufuumovi. Jaamo diito jisumi diiboti miyam#naaco j#beguehica#hi.

³² Jaamo m#hai am#haico mij#beguehica#hi iimino j#bogoco Moocaani moheedeeteque unuunoco. ³³ M#hai diito iyaachimihai mihicamedi diibo unuuno miyaavehi Jesuco ubuheetesuubo Salmo onoohaamefaño capitulo dos onoobadi: Ijoho taseemene jifucu uubadi#ro idiicaabo, noonoro. ³⁴ Moocaani diiboco ifi tuucitino iicaqui ubuheetesuujinoco jilli nuubo. Jaabo ico uujoho aciji Davidco unuunoco, nooboro. ³⁵ Jaabadi#ro bu Sisalmovi noono: Agaij#bo dijeecivom#naafi ifiico deevesujit#hi tuucitino iicaqui, noonoro. ³⁶ Jaabo David isumiotoco imino moon#ubo Moocaani onoobadi: Jaabo iguijeveuboco iheedete coj#vi c#umo. Jaabo tuuci#uhi. ³⁷ Jaanoti Moocaani ubuheetesuubo tuuciut#hi. ³⁸ Jaanegui fañi, magaaja diibo Jesufenedi imiti buusuco am#haico mij#bogonoco. ³⁹ Mi#ro Moise taj#baco omoon#rumo taajatimo icahicamo paryi Jesuco imiyaavogomo diibofañodi taajaji. ⁴⁰ Jaanegui imino mehesicini; Moocaani iimaaminaa jilli unuuno am#haihall#vi

icadino:

⁴¹ Memeeeci amiihai dejecuminaa, majabafiitomoro mifinicini uujoho Moocaani iicaabo amiihai mihicasumi sihidi ejeevanoco eetaveji. Jaarunoco saatoho amiihaico ijibogorunoco miyaano meneejitirahi, onono.

⁴² Jaadi Pablomisi inahaboniminaama judiomi sinagogajati ihiinumoco judiomi iicatimo nuuhi: Sijaguisivi jei mihaico siino mijibogo, noomoro. ⁴³ Jaadi Pablomisi jahisivi iinuucumisi dojicuti fuumo sihidi judiomioto, siicumio miyaavogominaa icamo. Jaamoco diitisi fajinihicauhi: Moocaani imihijiguiinoro mihica, sefano noomisiro.

⁴⁴ Jaadi sifoo jaguisivi fiiticuujiruno faacuumiro ufuuno Moocaani ijico iguubuqui. ⁴⁵ Jaanegui judiomi sihidi miyaminaa ufuunoco aatyimeumoro diitohalliti Pabloco jiiheveuhi. Jaamoro Pabloco ejenaamoro dejecuhicaumo.

⁴⁶ Jaarunaa Pablomisi igototimisi nuuhi: Iticoni amiihai judiomico Moocaani ijico mijibeguejirahi. Jaarunoco magaaayicitimoro ifinjitino ifiima mihicagotihii. Jaanegui amiihai cojiti siicumiotojaagoviro mefeeki, noomisiro. ⁴⁷ Jilli nooboro Moocaani mihaico tajibauhi:

Ico ficuuhi faajinijeminaahallivi judiomi icatirumoco gaajasuqui. Amiihaifeenedi taajasujibogoco jiiijejinibaacivi galluuji, nooboro.

⁴⁸ Jaanoco siicumiototo uguubuumoro imo imo minifutuuhii. Jaamoro: Moocaani iiji aivo imihii, noomoro miyaavuguumo, paryi fiivo ifiima iicaqui icicuudimo. ⁴⁹ Jilli paryi toojiinijevi Moocaani iiji jibogocafutuuhii. ⁵⁰ Jaarunaa judiomi iimaacasiuhi Moocaani iija gaigoomi obocifimoma, tuucuumio gaifiimi obocifimo icamoma. Jaamoro ticoniuhii Pablomisiko ijiihevemere idaasuno omooniumo. Jaamoro diitisico toojiinijeti gaaiiumo. ⁵¹ Jaanoma iicaumisi diitohallivi itihaipaaje jiiinico tatacumisi toono jibogobadi iicano. Jaamisiro Iconio cuumijaa fuumisi. ⁵² Jaarunaa Cristotaco ejeevesuumo imo imo icauhi Moocaani Gaija ijeebinofaño iicaumaño.

14

Pablomisi Iconio Cuumivi.

¹ Jaadi Iconiovi Pablo, Bernabe icamisi judiomi sinagogajafaño fuuhi. Jaamisiro jibeguehicauhi. Jaanoco sihidi miyaavuguumo judiomi griegomiototo icamo. ² Jaarunaa saatoho judiomi imiyaavuguutimo siicumiototo esaayusuuhi inahabomico ijiihevequi. ³ Jaarunoco igototimisi tuucuumivi guenenene icaumisi Moocaaniti jibogomisiro. Jaabo Moocaani iimihuseti ihiimaanoco

miyaavugusuhicauhi #fusunoco, sihidi ejeevanehejeque icano omoonihicanofeenedi. ⁴ Jaarunaa tuucuumio miyaminaa dugaaciniuhi saatoho judiomijaagodi, saatoho minisuminaajaagodi icano. ⁵ Jaanoma iicamo judiomi, siicumimoto icano aivojitoma jicucasiuhi diitoco idaasuno omoonimoro guisibaneri ihaamiqui. ⁶ Jaanoco Pablomisi agaajaciumisiro gaauhi Litra, Derbe icanovi, Licaonia jiinjje uufocono cuuminovi icano. ⁷ Jahi tolliro taajasubogoco j#beguehicaumisi.

Litra Cuumivi Pabloco Guisibaneri Aamimo.

⁸ Litra cuumivi icaubo saafi ifiivuunotiro igotiibo iicaubo. Jaabo giciniuhi igotiibo itihai iimiutineri. ⁹ Jaabo Pablo iimaanoco imino guubunichicauhi. Jaanegui Pablo diiboco imino emeeiubo gaajaciuhi: Uujoho buheeji, nooboro imiyaavuguunoco. ¹⁰ Jaanegui Pablo sefano nuuhi: ¡Sano ticovoro ditihaihallivi dulleeve! nooboro. Jaanegui sefano casiniivuubo.

Jaaboro igooboro fuubo. ¹¹ Jaano Pablo omoonunoco miyaminaa aatyimeumoro sefano coovadiivuumo Licaonia iijiri: ¡Diosmi, miyaminaa ifibadi ifiivotomoro mojaago nithehi! noomoro.

¹² Jaamoro Bernabeque Jupiter neehicaumo. Jaanoti Pabloco Mercurio neehicaumo, diibo j#beguehicauneguiha. ¹³ Jaanegui Jupiter sacerdote Jupiterque iimehicauja cuumi imegari iicaja abajaabo sivauhi niivimico deecaneri imino iimibachuhicauboro. Jaamisico sihidi miyaminaa diitisico iimomoro jeevivuujirumo iniivimico agaisiraicumoro. ¹⁴ Jaanoco iminisuminaatisi Bernabemisi agaajaciudi igaachehunoco agallicumisiro jicafutuuhi miyaminaafeenedi coovadiicinimisiro: ¹⁵ Amihai, ¿collihi tolli momoonihi? Amihaibadiro misi miyaminaatisi, tooneguiha misi masaahi. Tolli iicaneheje jihovonehejeque mejeevesuqui. Jaamo diiboro Moocaani iicaabojaago miminifetequi, niquejeque, jiinjjeque, muuaiñoco icano paryi faabohoco ifiivusuubojaago. ¹⁶ Siicijenaha Moocaani paryi cuumiminaaco ficuuhi iimogobadi iicaqui. ¹⁷ Jaaruubo fahijivaro: Uujoho iicanoco igaajaqui, nooboro imino moonibo, nijabaco aigusuubo, basutaaco noovasuubo, mamachujidinoco acibo imo imo mihicaqui. ¹⁸ Jilli noomisiro diitoco faguumisi. Jaarunofaño suufenutirumo iniivimico agaisiraicimo diitisico ijeecivequi.

¹⁹ Jaanaa gaseumo judiomi Antioquia, Iconio icanoti. Jaamo tomaño miyaminaaco diitisihallivi abañiimo miyaavugusuuhi. Jaamoro Pabloco guisibaneri aamihu. Jaaboco: Fine gujivecuubo, noomoro tuucuumiti buhigovi

iguiiyiciumoro gañijeuhi. ²⁰ Jaabohallivi Cristota igaivuuhi. Jaanaa Pablo agañiivvuboro siino tuucuumifaño fuuhi. Jaano sesevedi Bernabema Derbe cuumivi fuumisi.

²¹ Jaacuumivi taajasujibogoco jibeguehicaumisi. Jaadi sihidi Cristota iicacuudi dojicuviro uumiumisi Listra, Iconio, Antioquia icanovi. ²² Jaacuumivevi Cristota iicaumoco quehecutusuumisi. Jaamisiro fajinihicaumisi quehecuno miyaavogofaño iicaqui. Moocaani aivojifaño mefeejimoco idaasuno moonijimo, noomisiro. ²³ Jaamisiro Moocaani iijanohallivi iquillahutoti ficuumisi. Jaadi machutimo Moocaanima iimaahicaumo Moocaanico imiyaavuguudimohallivi Moocaani iteemequi.

Pablomisi Siino Uumihi Siria Jiinijeri Iicano Antioquiavi.

²⁴ Jaanobuunati fatyuumisi Pisidia jiinjefenedi. Jaamisi ifutuuhi Panfilia jiinijevi. ²⁵ Jaamisiro Perge cuumivi jibeguehicaumisi. Jaadi fuumisi Atalia cuumivi. ²⁶ Toonoti ijicafutuuumisiro muuairi fuumisi Antioquiavi iticoni diitisico Moocaani imihijifañodi idudicamaaqui ificucuumivi. Jaanoco toono imivucuumisi. ²⁷ Jaamisi Antioquiavi agaseudi igaiyiciumisi paryi Cristotaco. Jaamisiro jibeguehicaumisi paryi Moocaani diitisisa omoonihicaunoco judiomi icatirumedi Moocaani iguhugaco faayiciuhi diito imiyaaveguequi. ²⁸ Jaamañovi Pablomisi gueenene icauhi Cristotama.

15

Jerusalevi Igaivuumo.

¹ Jaasumi saatoho Judeati Antioquiavi ufuumo inahabomico ijibogomo ticoniuhi: Mataajaqui iticoni amihai meeheque miqiticiji Moise atajibaubadi, noomoro. ² Jaamoma Pablomisi sihidiro idillucasiumisiro jenaucasihicauhi. Jaanofenevi Pablomisiko ficuumo saatoho icano Jerusalevi ifeequi minisuminaama, Jerusaleri iicaja Moocaani iija quillahutoma tobogoco ihimaatequi.

³ Jaamoco Antioquiari iicamo Cristota agalluumo fuuhi. Jaamo fatyuuhi Fenicia jiinije, Samaria jiinije icanofenedi. Jaamo inahabomico jibogomoro feehicauhi siicumimoto icarumo iheedehijico ejeevesuumoro Moocaanico agaayiciumoco. Jaabogoco uguubuumoro sihidi imo imo icaumo.

⁴ Jaanaa Pablomisi Jerusalevi ifutuuumisico paryi Cristota, minisuminaa, iquillahuto icamo imo imo diitisico gaayiciuhi. Jaamoco diitisi jibeguehicauhi Moocaani diitoma omoonihicaunoco. ⁵ Jaarunaa saatoho fariseomiototi imiyaavuguumo ujulleveuumoro nuuhi: Imijiruno tolliro

judiomi iicatirumo imiyaavogomo meeheneque miquiticino. Jaamoro mataajibano Moise atajibaubadi iicaqui, noomoro.

⁶ Jaanegui igaivuumo paryi minisuminaa, iquillahuto icamo toonoco ihiimaagui. ⁷ Jaanoco sihidi ejenaau-casihicaunobuunati Pedro agaaniivuuboro diitoco nuuhi: Tañahabomi, amihairyo magaaajuhi iticoni uco Moocaani icuhi amihafeeneti, taajasujibogoco judiomi iicatirumoco jibeguequi jaamo imiyaaveguequi. ⁸ Jaabo Moocaani famoo jeebinocoro agaajaabo ifusuuhi tolliro diito agaayiciunoco Igaijaco aaciunofenedi mihaico iicaubadiro. ⁹ Moocaani diitoco mihaifañoti guinovici uutahi. Jaamo jeebinoco niticuubo diiboco imiyaavuguumafio. ¹⁰ Jaamo ¿collihi amihai mimiyaavogotahi Moocaani omooninoco? Jaamoro jito imiyaavogomohallivi obocitajibaco mificuui, moheedeete, mihai icarumo meheetavejiritunoco. ¹¹ Jaanoco diitobadiro mihai mataajajinoco magaaajahi Jesucristo imihijifeenedi.

¹² Jaanegui famooro ilivuumoro Bernabemisi jibogonoco guubuniciumo gaajataco, ajabafiranehejeque icano diitisifeenedi Moocaani omoonihicaunoco siicumiotofenevi. ¹³ Jaanoco ihiimaunobuunati Jacobo nuuhi: Tañahabomi, uco muguubunici, nooboro. ¹⁴ Simon Pedro mihaico jibeguehi, iticonibo Moocaani judiomi iicatirumoti iyototi icinoco. ¹⁵ Miro jilli noono Moocaani iimaaminaa aacatinuuno:

¹⁶ Jinobuunati uumiji. Jaaboro siino gaaniyiciji aacutuujaja David iijaco. Aacutuunoco siino iimibachuuboro eetaveji. ¹⁷ Jaano coovoto paryi Moocaanico iguinequi paryi jinijeminaa tamomoco ijeecivequi icano. ¹⁸ Jilli noobo Moocaani jinoooco agaajasuubo sicijetiro.

¹⁹ Jaanegui uujoho amihai neehi: Judiomi iicatimoco gañuhusuno momoonidino iheedehijico ejeevesucuumoro Moocaanijaagoviro iicacuumoco. ²⁰ Imicuujino aameque macaatinhaamefano jilli meneji: Ijinita jeevoco deetavucudino, saatohoba ataabatimo buhiguejedi gaigoomima icadino, bu asimico udusuucineri amacanisumehejeque duucudimo, tijohoco aducudimo. Jilli noomoro ²¹ faacuumivariro icamo sicijetiro Moise tajibaco jibeguehicamo sinagogajanofano fahijivaro jaguisifucuva ticovocivi, nuubo Jacobo.

²² Jaanegui minisuminaa, quillahutomihai, paryi Moocaani iijaminaama ihiimaacasiomoro saatohoti ifeeneti icuui. Juda icaruuboco Barsaba enehicaubo, Sila onooobo aivo diitofeeneti imiyaamisi icamisico iciumo Pablo, Bernabe icamisima Antioquiavi igalluuqui. ²³ Jaamoma

aameque galluumo: Miihai minisuminaa, quillahuto, paryi monahabomi icamo moojico magalluuhi, monahabomi judiomi iicaturumo Antioquiari, Siria, Cilicia icano jiiinjeri iicamojaago. ²⁴ Miihai muguubuhi jimañoti saatoho ofoomovaha amiihaico ihiimaari gañuhusuno moonihicahi miihai matajiiibatimo. Jaamo amiihaico mitasuhicahi: Amiihai meeheque miqutici. Jaamoro Moise atajiiabadi mihica, eneehicamo. ²⁵ Jaanoma mihicamo sabadiro monoomoro moofeeneti saatohoti mihicahi amiihaijaa magalluuqui magaijino nahabomisi Bernabe, Pablo icamisima. ²⁶ Jaamisi ñihicunofeenedi ifico ficuuhi Jesucristo momohalliti. ²⁷ Jaanegui amiihaijaago magalluuhi Juda, Sila icamisico. Jaamisi amiihaima ihiimaamisiro imino amiihaico jiiibeguejimisi. ²⁸ Jilli Moocaani Gaijadi imino, miihaidi imino icano janaanici siinoco amiihaico matajiiibatihii. Jino idiiinocoro amiihaico meneehi: ²⁹ Ijiiñitaco ejeecivucunoco meheetavucudino. Jaabadiro udusuucineri amacanisumehejeque muduudino, tiiijohoco mahaduudino, saatohoba ataabavatimo jahisihijedi gaigoomima icadino. Jilli mihicahachiiji imino momooniji. Tahii imino mihica, noomoro.

³⁰ Jaamoco agalluumo fuuhi Antioquiavi. Jaamañootoco iigaiyiiicumoro toohaameque aciuihi. ³¹ Jaahaameque inahabomi emeeicumoro sihidi imo imo minifutuuihi toohaamefaño diito ajacusunoco aatyimeumoro. ³² Jaamisi Juda, Sila icamisi Moocaani iimaaminaatisi icauhi. Jaamaño inahabomico sihidi iijiri afajiiñimisiro diitoco quehecutusuuihi. ³³ Jaanobuunati guenenene iicauno nijequeti inahabomi diitoco galluuihi: Sajeebiiima mofoo, noomoro dojiiicuviro diitoco agalluumojaago. ³⁴ Jaarunaa Sila toonoviro fitafutuuihi.* ³⁵ Tolliro Pablo, Bernabe icamisi Antioquiavi fitafutuuihi. Jaamo sihidi saatohoma jiiibogomoro icahicauhi Jesucristo jiiibogoco.

Pablo Siino Allinihi Ijiiibogotoobo.

³⁶ Jaanobuunati goovacuutiiñoti Pablo Bernabeque nuuhi: Maha siino faacuumivavi monahabomico memeeecitequi, ¿naa millii iicamo? nooboro.

³⁷ Jaanegui Bernabe satyujirahi Jua Marco onooboco. ³⁸ Jaarunaa diibo diitisico Panfiliavi ejeevesuuboro uumiuihi diitisico idudicamaajeque amusutiiibo. Jaaneguiiha, Pablo diiboco imuguutihii asatyunoco. ³⁹ Jaanoco sihidi ejenaau-casiunoma iicaumisi dugaavocasiuihi. Bernabe Marcoma ijiiicafutumisiro Chipre chugaivii fuuhi. ⁴⁰ Jaanoti Pablo Silaco iiciiuboma fuuhi Moocaani imihiiijifañodi inahabomi

* 15:34 Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

agalluudi. ⁴¹ Jaamisi fatyuuhi Siria jiniije, Cilicia jiniije icanofeenedi inahabomico quehecutusumisiro Cristotaco.

16

Pablomísima Timoteo Gataavehi.

¹ Pablo, Sila icamisi ifutuuhi Derbe, Lистра icano cuuminovi. Jahi atyimeumisi miyaavogominaafi Timoteo onooboco miyaavogominaago judiomio go griegooboma iicaugo achico. ² Jaaboti inahabomi Listrari, Iconiori icano iicaumo imino iimaahicauhi. ³ Jaaboco Pablo imuguuhi diitísima igataavequi. Jaaboro iimeeheque quiticisuhi tahi iicaumo judiomí iimuguujitiruneguiiha famooro diibo caani griegoobo iicaunoco agaajumaño. ⁴ Jaamisi faacuumivafaño di ufuumisi inahabomico jibogomisiro feehicauhi Jerusaleri iicaumo minisuminaa, iquillahuto icamo diitisico unubadi. ⁵ Jaaneri paryi Cristota quehecumo minifutuuhi miyaavogofaño. Jaaneri Cristota fafucuvaaciviro guiraatomoro feehicauhi.

Pablo Macedonia Jinijeominaafi Gaijaco Atyimehi.

⁶ Jaanaa Moocaani Gaija jibugusuutihí Moocaani iijico Asia jinijevi. Jaanegui fatyumo Frigia, Galacia icano jinijefeenedi. ⁷ Jaamo ifutuuhi Misia jinijejinivi. Jaamañoti esamaaiumo Bitinia jinijevi ifeequi. Jaarunaa Jesu Gaija imuguutihí. ⁸ Jaanegui Misia jinijefeenedi sanoticovoro afatyumo ifutuuhi Troa micuvi. ⁹ Jaamañovi Pablo fucu gaijafaño atyimeuhi macedoniaminaafi julleeciniboco. Jaabo diiboco neehicauhi: Macedonia jinijevi disaa. Jaaboro mihaico daamusu, nooboro. ¹⁰ Jaanoco Pablo aatyimeunegui mihimibaivo Macedoniavi mefeequi: Fine Moocaani mihaico coovahi tahi taajasubogoco mijibeguequi, munuui.

Pablo Filipino Cuumivi.

¹¹ Jaadi Troa micuti mijicafutuumororo sanoticovoro mufuumo mihifutuuhi Samotracia chugaivi. Jaano sesevedí mihifutuuhi Neapolis micuvi. ¹² Toonoti mufuuhi Filipovi Roma cuumi Macedonia jinijeri iicacuumi imiyacuumivi. Jaamañovi gueenejisuno mihicauhi. ¹³ Jaamo jaguisifucusumi tuucuumiti jahisivi mufuuhi muaijinivi tomañovi Moocaanima ihiimaanicimañovi macasivuumoro Moocaani iijico mijibuguuhi gaigoomi igaivuumoco. ¹⁴ Jaamotiu saafigo Lidia onoogo Tiatira cuumio go. Jaago iiminoono gaachehunoco tifaihiba iicacheunoco naajehicaugo. Jaago Moocaanico ejeecivehicaugo mijibogonoco guubunichicauhi. Jaago jeebico Moocaani faayicuihi Pablo jibogonoco imino iguubuniciqui. ¹⁵ Jaago

paryi iijaminaama nitisuquimaaiugo. Jaagoro mihaico neehicauhi: Miyaano uujoho Cristotahe iicahachiji taajafa masaamoro mihicava, noogoro mihaico iijavi fiituihi.

16 Jaanaa safoono Moocaanima ihiimaahicaumañovi mufuumo mahatyimeuhi saafigo bagocajaco. Jaagofañoti gaajaci iji gaajacihicauhi. Jaaneri diigo abajato sihidi nihibamico gaayicihicauhi diigo agaajacinohallivi. 17 Jaago mihai Pabloma mufuumo dojicuti fuugo coovadiicinigoro: Jito Moocaani caamovohi iicaabo jeecivominaa. Jaamo amhaico taajasu jhaico jibeguehi, noogoro feehicaugo fahiijivaro.

18 Jaanofeene Pablo agañuhusuvuuboro dojicuviro diigojaa acafesaavuuboro igaajaci ijico nuubo: Jesucristo mofeenedi ico tajibahi. Diigofañoti diino, nooboro.

Jaasumiro diigoti ihiji iinuuhi.

19 Jaanoco diigo abajato atyimeuhi diigofeenedi nihibamico icihicaurumo icicuujitinoma iicamo Pablomisiko agaayicumoro satyuumo aivojitojaago naajetehasifeenevi. 20 Jaamisico fagominaa imega ifutusuumororo nuumo: Jitisi judiomisi iicamisi muucuumico gañuhusuno ñaaisuvahi jibegueneri. 21 Jaanoco mihai magaayicimoro minisugothi romanomi mihicamaño, noomoro.

22 Jaanoma iicamo sihidi miyaminaa Pablomisijaa sifiratuuhi. Jaanegui ifagominaa tajibauhi igaachehunoco ujuuucumoro diitisico imeñeri ihaamiqui. 23 Jaamisico sihidi ahaamihicaumoro civojafaño ficuumo. Jaamoro itoomominaafico tajibaumo imino iteemequi. 24 Jaanegui itoomominaafi diitisico aivo fañoomecufa iicauhimonobafaño kuhufono jihacuuhi.

25 Jaafucu fucufeene Pablomisi Moocaanima ihiimaamisiro Cristo masinoco masivahicauhi. Jaanoco sacivojaminaa guubunichicauhi. 26 Jaanaa imimañobati sefano icivoja nicuta maryibauhi. Jaaneri paryi icivoja guhugano faayanamaaiuhi, bu icivojaminaa sisita ijigaiñehino sinanamaaiuhi icano. 27 Jaanaa itoomominaafi aaicuuboro meeciurunaaca paryi icivoja guhugano faayiciniuhi. Jaanoco itoomominaafi aatyimeuboro ihaamigaco guiyiciuhi ifico iinoro igaicaauqui: Paryi fine icivojaminaa gaacuuhi, nooboro.

28 Jaarunaa Pablo diiboco sefano nuuhi: Milli difico moonidino. Famooro mihicahi, nooboro.

29 Jaanegui itoomominaafi cuugahuco dilluuhi. Jaaboro goovano jicafutuubo icivojafaño sihidi vivivi iigutuuboro Pablomisigiino memuvutuubo. 30 Jaanegui fañoomecuti

diitisico ihinusuuboro nuubo: Aivojitisi, ¿milli uujoho mooniji niquejefañoo taajaqui? nooboro.

³¹ Jaanegui diitisi iimusuuhi: Aivojibo Jesucristoco miyaavogo. Jaabo taajahi paryi diijaotoma, noomisiro.

³² Jaamisiro diiboco paryi iijaotoma jibuguumisi Moocaani iijico. ³³ Jaafucuro itoomominaafi diitisico ahaamihicauno tujaavonoco nitubo. Jaadi paryi iijaminaama nitisuquimaaiumo. ³⁴ Jaadi diitisico iijajaago asatyuboro machusuubo. Jaabo paryi iijaminaama imo imo icauhi Moocaanico imiyaavuguuneri.

³⁵ Jaanaa fucuro ifagominaa sisiminaaco galluui icivoja toomominaafijaago diitisico isinaayuqui. ³⁶ Jaanegui itoomominaafi Pablomisiko nuuhi: Fagominaa uco tajibahi amisiko sinaayuqui. Jaanegui sajeebi mihinucu, nooboro.

³⁷ Jaarunaa Pablo isisiminaaco nuuhi: Misi romanomiotisi mihicamisico miyaminaafeenevi ahaamihicamoro. ¿Misivii iimitinoco aatyimetimoro misico toovono sinaayujirahi? Jaafa iinoro asaamoro misico iinusuvamo, nooboro.

³⁸ Jaanoco isisiminaa ufuumoro ifagominaaco jibugutuui. Jaanoco romanomiotisi diitisi iicaunoco uguubumoro sihidi iguutumo. ³⁹ Jaanegui ufuumoro diitisima toonoco iimibachujeumoro diitisico iinusumo. Jaamoro diitisico: ¿Jiicumiti collihi mufuucuutihi? nuumo. ⁴⁰ Jaadi icivojafañoti ihinuudi Lidia onoogo iijajaa fuumisi. Jaamisiro inahabomico emeeciyeudi diitoco equehecutusumisiro tuucuumiti fuumisi.

17

Tesalonica Cuumivi Ñaavomo.

¹ Jaanaa Pablomisi Silama ufuumisi Anfipoli, Apolonia icano cuuminofeenedi afatyumisi Tesalonica cuumivi ifutuui judiomisi sinagogaja icamañovi. ² Jaajafañoo Pablo ijeevamaje iicanicibadi sinagogajafañoo feehicauhi mijaguisici, sajaguisi idino fucuva diitoma iimaahicaubo. ³ Jaabo Caatinihaamefañodi diitoco jibeguehicaubo Cristo idaasuno iicauboro iguijeevebe ubuheeteunoco. Jaaboro diitoco neehicaubo: Diibo jaani Jesuco uujoho amihaiico jibeguehicaui. Jaabo diibo Cristo, nooboro.

⁴ Jaanoco saatoho judiomiti imiyaavuguumoro Pablo, Sila icamisijaa minifutuui, tolliro sihidi griegomisi Moocaanico ejeevivehicaumo miyaavuguui, bu sihidi ajashutino obocifino gaigoomi miyaavuguui icano. ⁵ Jaanoma iicamo judiomisi imiyaavuguutimo ataaquivuumoro iimitino gafiimico iigaiyiciumoro tuucuumico gañuhusuno ñaaisumo. Jaamoro Jason onoobo iijaco cabociumo Pablo, Sila icamisico

agaayicimoro miyaminaaco ihaciqui. ⁶ Jaarumo Pablomisico aatyimeutinogui toojao abajaabo Jason onooboco satyuumo saatoho inahabomima tuucuumi aivojitojaago. Jaamoro sefano coovadiivuumo Pablomisiditi: Jito faajinijequere rugueenimoro efeehecamo juu gasecuuhi. ⁷ Jaamoco Jason iijafaño ficuuhi. Jaamo famooro romano aivojibo* tajibaco imino moonitimo: Sifi aivojibo icahi Jesu neehicamo, noomoro.

⁸ Jaanoco paryi miyaminaa aivojito icamo uguubuumoro sihidi ñaavuumo. ⁹ Jaanogui Jason, bu saatoho icamo fagomijaago inihibamico ificumoro iinuuhi.

Pablomisi Silama Berea Cuumivi.

¹⁰ Jaasumiro inahabomi Pablomisico fucu Berea cuumivi galluuhi. Jaadi tahi ifutuumisiro judiomi sinagogajafaño fuuhi. ¹¹ Jaamo tomaño judiomi Tesalonica cuumiri iicaumo janaanici imihuseuhi. Jaamaño Moocaani iijico imino agaayicimoro fafucuvaaciviro Caatinihaamefaño onoonoco ifinichihicauhi: ¿Naa miyaanoco miihaico noomisi? noomoro. ¹² Jaamoro sihidi saatoho diitoti miyaavuguuhi. Tolliro griegomiti sihidi gaigoomi obocifimo miyaavuguuhi, bu sihidi gaifimi icano. ¹³ Jaanoco Tesalonicao judiomi Pablo tolliro Bereavi Moocaani iijico iijibogonoco uguubuumoro tahi fuuhi. Jaamoro tomaño miyaminaaco ñaaisutuuhi. ¹⁴ Jaarunaa Bereari iicaumo inahabomi Pabloco goovano galluuhi muuaijinivi ifeequi. Jaanoti Sila, Timoteo icamisi Bereavi fitafutuuhi. ¹⁵ Jaamo Pabloma ufuumo diiboco satyuuhi Atena cuumivi. Jaamo uhuumiumoco Pablo nuuhi: Sila, Timoteo icamisico mijibogo goovano tajaa isaaqui, nooboro.

Pablo Atena Cuumivi Icahi.

¹⁶ Jaabo Pablo Timoteo, Sila icamisico Atenati ootoomobo atyimehicauhi faacuumifaño ijinita iicanoco. Jaaneri sihidi idaasuvehicaubo. ¹⁷ Jaanoma iicaabo judiomi siicumimoto Moocaanico ejeecivehicaumoma sinagogajafaño iimaahicaubo. Jaabadiro fafucuvaaciviro goohasinofaño iicamoma ihiimaaboro feehecaubo. ¹⁸ Jaanoti saatoho gaifimi epicureo onoono jibogoco nisiquimaaihicaumo. Jaanoti saatoho estoico onoono jibogoco nisiquimaaihicauhi. Jaamo ticoniuihi Pabloma ihiimaamo. Jaamoro saatoho neehicauhi: ¿Milli fine miihaico neejiruubo, jaani ihiimaafifibo? noomoro. Jaanoti saatoho neehicauhi: Fine siomo diosmi jibogominaafi, neehicauhi Pablo Jesu ubuheeteunoco iijibeguehicauneguiiha. ¹⁹ Jaanoma iicaumo diiboco satyuumo Areopago

* 17:7 Cesar onoobo.

onoobaivi: Miihaico diibogo jino bojiibogoco isivanoco. ²⁰ Magaajatinehejeque miihaico diibeguehicahi, ¿milli iicanehejeque neehicahi? noomoro.

²¹ Jaamo atenaminaa, siicumijeoto icamo jinejebaco moonitimo toono iimaariro icahicaumo bohonoco uguubuuneriro.

²² Jaanegui Pablo Aeropagobaivi diitofeeneti ujulleveuboro nuuhi: Amiihai atenaminaa diosmi jeevivominaa mihicamo. ²³ Miiro amiihai diosmico mejeevivehicamañehejedi afatyooobo samañovi atyimehi, jilli noonoro acaatinicininoco: Dios Agaajaratiboco, onoonoco. Miiro diiboco gaajatimo mejeevivehicaaboti jino uujoho iimaahicahi.

²⁴ Jaabo diibo Moocaani jiiñijeque paryi fanoova icanoco eetavuubo. Jaabo jiiñije, niqueje icano abajaabo. Jaabo miyaminaa eetavotajafaño icatiiibo, miyaminaa jeevivo sefari icatiiibo, ²⁵ jinejete cuujivaachutiiibo icano. Jaabo miihai famoocoro fiivoco aciiibo, guibuhubaco majaguisiqui aciiibo, fanoovaco aciiibo icano.

²⁶ Jaabo miyaminaaco saafi tiijotiro faacuumiva miyaminaaco fiivusuubo fanoojiinijehalliviro iicaqui. Jaaboro jino paryi mihicajisumije, mihicajimañeje icanoco ohoovooboro ficucuubo. ²⁷ Jaamo Moocaanico miguiinehi dudiiivi mahatyimequi famoova cojiti tehesijitiruuboco. ²⁸ Jaabo Moocaanifeenedi mihiguehi, mihicahi. Tolliro amiihai poeta caatiniminaafi: Miihai Moocaani yoto, nooboro, unuubadi. ²⁹ ¿Milli bu Moocaani yoto mihicamo mehesamaaijirahi, Moocaani oro eetavota, nihibami eetavota, guisi eetavota icano iicanoco? Jilli gaifimi: Jilli fine jeevaabo, noomoro ijeebiifañodi esicinimoro eheetavonoco. ³⁰ Siicijenaha miyaminaa gaajatimo iicaunoco Moocaani aatyimetiiibobadi icauhi. Jaanoti jisumi Moocaani paryi fahigova miyaminaaco tajiibahi iimitico ijeevesuqui. ³¹ Jaabo Moocaani oovicicuuhi miyaminaaco ijaadaco aacijifucuco. Jaafucugui saafiico ificubofeenedi miyaminaaco miyaañiri jaadusujiibo. Jaanoco diibo guiivefeeneteti ubuheeteunofañodi Moocaani gaajasucuhi, nooboro.

³² Jaanoco diito miguijevenebuunati siino mubuheetejinoco uguubuumoro saatoho diiboco dejecuuhi. Jaanoti saatoho nuuhi: Jei cusumihacho siino toonoti muguubuji, noomoro.

³³ Jaanoma iicaabo Pablo diitoco jeevesuhiniuhi. ³⁴ Jaarunaa saatoho imiyaavuguumo diibo dojicuti fuuhi. Jaamofaño icaubo Dionisio Aeropagobaivi efeefimo bociiibo

iicaubo, bu tolliro saafigo gaigo Damari onoogo, bu saatoho icamo.

18

¹ Jaanobuunati Pablo Atena cuumiti fuuhi Corinto cuumi-jaago. ² Jahi atyimeubo saafi judiomioobo Aquila onoobo, Ponto jiinjjeoboco, bohonoro mogaima Pricila onoogoma Italia jiinjjeti asaumisi gaseuhi. Tahigo aivojibo Claudio onoobo iinusuuhi paryi judiomico Roma jiinjjeti ifeequi. Jaamisico Pablo baatuuhi. ³ Jaabo diitisi ududicamaaiño yomonocoro bu dudicamaaihicauhi carpa iijano eetavoco. Jaanegui diitisisima fitafutuubo sano idudicamaaiqui. ⁴ Jaabo Pablo fajaguisivaviro sinagogajafaño feehicaubo. Jaabo diitoma ihimaaboro judiomi, griegomi icamoco miyaavugusuhicaubo.

⁵ Jaanaa Sila, Timoteo icamisi Macedonia jiinjjeti asaumisi gaseunaa Pablo judiomico ijibogohigoviro icacuuhi diitoco foovono neehicaubo: Diiburucu Jesucristo amihai meteemehicaabo, nooboro. ⁶ Jaarunaa diito ticovauhi diiboco ijihhevemere idicunoono onoomo. Jaanoma iicaabo Pablo diitojaago igaachehuco gaivirisuubo diitoco ejeevesuno jibogobadi icano. Jaaboro diitoco nuubo: Amihai tijoho amihaihalliviro icaji, tahallivi icajitino. Jisumitiro judiomi iicatimojaagoviro fuucuuj, nooboro sinagogajati iinuubo.

⁷ Jaaboro Justo onoobo Moocanico ejeecivehicaubo iijajaa fuubo sinagogaja ufequeriro iicaujajaago. ⁸ Jaarunaa Crispo onoobo sinagogaja aivojibo Jesuco miyaavuguuhi paryi iijari iicaumo iyotoma. Tolliro bu sihidi Corinto cuumiminaa uguubuumoro miyaavuguumo. Jaamoro nitisuquimaaiuhi. ⁹ Jaanobuunati Jesu, fucu gaijafenedi Pabloco nuuhi: Diiguetejarahana, suufenitibo diibogo. ¹⁰ Ima uujoho icahi, mihihiñooba ico milli moonijitih, jiicumiri sihidi tamiyaminaa icamaño, nooboro.

¹¹ Jaanoma iicaabo Pablo fitafutuuhi Corintovi saficaba, sificabatifeenedi icano Moocaani ijico diitofeenevi jibogooboro.

¹² Jaarunaa Galion onoobo Acaya jiinjjevi aivojiboti iicaudihivi. Judiomi ijicucasiunoro Pabloco satyuumo ihaivojibo itajiba icagahalliri giciniubojaago. ¹³ Jaamoro diiboco nuumo: Jaani miyaminaaco miyaano nuusuboro feehicahi Moocanico siibadiro ijecivequi tajibafa onootibadi, noomoro.

¹⁴ Jaanegui Pablo iimaacuujirunaa ihaivojibo Galion onoobo judiomico nuuhi: Jaani imitino iicaaboro sitaaco imooniruva amihai judiomi monoonoco miyaano uujoho

guubunicijirahi. ¹⁵ Jilli ticovo iimaano, bu ticovo momonoro, bu jilli amihai tajibaro icano iimaanoco: ¿Milli bu uujoho moonijirahi? Tahí amihairyo mihimibachucasi imogotihí uujoho tonehejeri ihimaanoco, ¹⁶ nooboro diitoco tomañoti galluubo. ¹⁷ Jaanoma iicamo paryi griegomi, sinagogaja aivojibo Sostene onooboco agaayiciumoro aamiumo Galion imefeene. Jaarunoco Galion milli nuutihí.

Pablo Siino Uumihí Antioquiavi.

¹⁸ Jaanobuunati Pablo toonovi guenenene icauhi. Jaadi inahabomico ifitacuuboro Pricila, Aquila icamisima fuumo Cencia cuumivi. Jahigo iinigaico cidaubo Moocaani unuunoco ihifutusuqui. Jaadi ijicafutuumoro Siria jinijevi muuairi fuumo. ¹⁹ Jaamo Efeso cuumivi ifutuudi Aquilamisico ificuhinuboro sinagogajajaago fuubo. Jaaboro judiomima iimaahicaubo. ²⁰ Jaaboco inahabomi fiituihi. Jaarunaa diibo imuguutihí. ²¹ Jaaboro diitoco ifitacuubo nuuhi: Moocaani iimogohachijí siino uumiji, nooboro fuucuubo Efesoti. ²² Jaabo Cesarea micuvi ifutuudi Jerusalejaa fuubo Moocaani iijaminaaco idillutuubo. Jaadi Antioquiavi fuubo. ²³ Jaanobuunati guenenene njequeti tuucuumiti fuubo siino dojicuviro. Jaabo Galacia, Frigia icano jinije cuumineri iicamo Cristotaco quehecutusuuboro feehicauhi.

Apolo Onoobo Efeso Cuumivi Jibeguehi.

²⁴ Jaasumi Efeso cuumivi gaseubo Apolo onoobo judiomioobo Alejandria cuumioobo iicaubo. Jaabo Caatinihaamefaño onoonoco imino agaajauboro jibeguehicauhi. ²⁵ Jaabo imino jibogocinuihi Moocaani jihaiti. Jaabo imo imo foovono Jesuti jibeguehicauhi Jua niticoro gaajauruubo. ²⁶ Jaabo Apolo sinagogajafaño quehecuno jibeguehicauhi. Jaanoco Pricilamisí uguubuumisiro iijajaago diiboco asatyumisiro imino jibuguuhi Moocaani jihaiti. ²⁷ Jaabo Apolo Acaya jinijevi uufuujinegui inahabomi aamusuumoro diibedi aameque caatinuihi. Tahí iicaumo Cristotaco ihaciqui diiboco imino igaayiciqui. Jaabo Acayavi ifutuudi sihidi amusuhicaubo Moocaani imihijiri imiyaavuguumoco. ²⁸ Jaabo mityano judiomico miyaminaafeenevi taajahicaubo, Caatinihaamefeenedi diiburucu Jesu, Cristo iicanoco diitoco jibogoobo.

¹ Apolo Corinto cuumivi iicaunaaca Pablo ifagajinofeenedi ofoocinijiri fuubo Efesovi. Jahi atyimeubo fiivaamova Cristotaco. ² Jaamoco dilluubo: ¿Amihai Moocaani Gaijaco magaayiciuhi mimiyaavugusumi? nooboro.

Jaanegui diito iimusuhi: Mihai magaajatih i Moocaani Gaijaco magaayicinoco, noomoro.

³ Jaanegui siino Pablo diitoco dilluuhi: ¿Coyomo nitico jana amihai magaayiciuhi? nooboro.

Jaanegui iimusumo: Eti bu Jua initiunoco, noomoro.

⁴ Jaanegui Pablo nuuhi: Jua miyaminaaco nitihicauhi iheedehifico ejeevesuno jibogobadi iicanoco. Jaabo tolliro bu neehicauhi tabuunati asaaboco mimiyaavegueji neehicauhi Jesuditi.

⁵ Jaanoco uguubuumoro nitisuquimaaiuhi Jesucristo momofeenedi. ⁶ Jaadi Pablo ihuseque diitohallivi ificuuneri Moocaani Gaija diitohallivi niituuhi. Jaaneri diito sijijeri iimaumo. Jaamoro Moocaani ijico jibeguehicaumo. ⁷ Jaamo paryi fahuseeci motihaiti miimisiicidimou.

⁸ Jaabo Pablo toonovi minihibaci, sanihiba icanohachuta sinagogajafaño feehicauhi nihicugotibo miyaminaaco jibeguequi. Jaabo ihimaaboro miyaminaaco miyaavugusuhicauhi Moocaani aivoji ijico. ⁹ Jaarunaa saatoho mityano ifico eesicinuumoro miyaavuguutih i. Jaamoro Jesu jibogoti miyaminaafeenevi imitino iimaahicauhi. Jaanoma iicaubo diitoti sihigovi fuubo. Jaaboro Cristotaco icuboro satyuubo Tiraano onoobo aameneque jibeguehicajafaño. Jaanoma fafucuvaaciviro iimaahicaubo mificabaci ticovovi.

¹⁰ Jaamaño paryi Asia jiinjeri iicaumo Moocaani ijico guubuuhi Jesuti jibeguehicaunoco judiomi, bu judiomi icatimeheje icano. ¹¹ Jaabo Pablofeenedi Moocaani sihidi ejeevano mityaco moonihicauhi. ¹² Jaamaño filluchehuno, bu gaachehuno icaruno diibo ifivi jivonehejeque asatyeneri iguihuvameheje buheehicauhi, bu iimitino ijimi diitoti iinehicauhi icano.

¹³ Jaarunaa saatoho judiomi gaifimi iguefifimo: Mihai jimico magañih ihi, noomoro feehicauhi. Jaamoro Aivojibo Jesu momoco nisuumo iimitino jimico igañiqui.

¹⁴ Jilli moonihicaumo sahuse juugahuseti miimisiici idimo icamo saafi Esceva onoobo seeme. Jaabo judioobo, sacerdotemi aivojibou. Jaanofeene safoono ijico nuumo: Ico matajibahi Pablo jibeguehicaabo Jesu momofeenedi saafiti dihiinequi, noomoro.

¹⁵ Jaarunaa diitoco ihiji iimusuhi: Jesuco uujoho gaa-jahi, tolliro Pabloco gaajacuuhi icano. ¿Jaanoti nacu mijoho amihai? nooboro.

16 Jaasumiro ihijima iicaubo diitohallivi tigmaifiivuui. Jaaboro diitoco guinoniubo sefano diitoco ahaamiboro iijati gaasuubo diitoco utujaacuuboro sicaimhejeque. 17 Jaanoco paryi Efeso cuumiri iicaumo judiomi, bu judiomi icatimo icano agaajaumoro sihidi iguiuhi. Jaamoro Jesu momoco sihidi imehicaumo.

18 Tolliro bu sihidi imiyaavuguumeheje iticoni imitino iicahicaunehejeque jibogomoro saahicauhi. 19 Jaabadiro bu sihidi apichuco ihimaahicaumo ihapichuno aameneque isivaumoro miyaminaafeenevi jigasuhicauhi ijaada cincuenta mildino ticovovi nihibami canoco. 20 Jilli Moocaani iiji guiraatonoro feehicauhi imityafeenedi.

21 Jaanobuunati Pablo fuuguuhi siino Macedonia, Acaya icano jinijejaago. Jaamañoti Jerusalevi fatyuguubo. Jaanobuunati tolliro Roma cuumivi feeji, nuubo. 22 Jaaboro Macedoniaivi galluubo Timoteo, Erasto icamisi ihamusuminaatisico. Jaanobuuna diibo Asia jinijevi ifitafutuubo tomanovi guenene icauhi.

Efeso Cuumivi Naaismo.

23 Tusumi sihidi naaismo Jesu jibogoti. 24 Saafi Demetrio onoobo Jesuco iimogotiboro miyaminaaco fajiniubo Jesujaagodi icatimo iicaqui. Jaabo nihibamiri eetavehicauhi diosa Diana onoogo* iija ijinitagayinoco. Jaaneri sahomonocoro diibobadi ududicamaaimo sihidi nihibamico gaayicihicauhi. 25 Jaamoco paryi sano iigayicuboro nuubo: Amihairyo magaajahi jidudicamaajehallivi sihidi mihai nihibamico magaayicicanoco. 26 Jaano icanaaca amihairyo maatymemere muguubuhicacuui diibo Pablo: Miyaminaa eetavomo diosmi icatimo, nooboro efehicanoco. Jaamaño miyaminaaco: Miyaano, nuusuuboro feehicaabo. Jaano jicuumiviro icatino fahigovaviro jino Asia jinijevi. 27 Jaamaño mududicamaaje gañicafeteji. Jaabadiro bu sihidi ejevago diosa Diana jeeçivo iija ibocima chahacuui. Jaadi jilliti diigoco bocigucuujitirumo paryi Asia jinijeminaa, bu paryi jinijeminaa icamo ejeevivehicarugoco, nooboro.

28 Jaanoco uguubuumoro, sihidi sifiratuuhi. Jaamoro sefano coovadiivuumo: imino diica Diana efesiom iivojigo idiicago! noomoro.

29 Jaaneri faacuumiro anaavuumoro Gayo onoobo, Aristaco onoobo icamisi macedoniaotisi Pablo gataavominaatisico agaayicumoro satyuumo sinehejeque ihimaaquu iigaivojafaño. 30 Jaanegui Pablo diitojaa fuujirahi miyaminaama iimaquu. Jaarunaa Cristota diiboco galluutih. 31 Jaabadiro bu saatoho Pablo nahabovinaa

* 19:24 Griego iijiri, Artemis onoogo.

Asia jiiñije aivojito iicaumo saatohoma jibogoco galluui: Diitofaño feediibo, noomoro. ³² Jaanohachuta iigaivuumo coovadiicinihicaui saatoho siibadi onoono, saatoho siibadi onoono icano ñaaicinihicaumo. Jaanoco sihidi samañooto gaajautimo jinejefiri fine iigaivuunoco. Jaamoro sicamañehejeque coovadiinamaaihicaumo. ³³ Jaanegui diitofeeneri iicaumo Alejandro onoboco toonoti imino jibuguumo. Jaamoro judiomi diiboco chimucumoro satyuuhi miyaminaama diitohallivi ihiiamaqui. Jaanegui imiyaminaaco ihuseri faguuruubo illivequi. ³⁴ Jaarunaa Ihalejandro judiomiyoobo iicaunoco agaajaciumoro sefatuumo janaaniviro famooro ocoovadiinamaaiumo, siino minoci nihiba oovo ticovoocivi: ¡Imino diica Diana efesiom iivojigo idiicago! noomoro.

³⁵ Jaamo illivuudi tuucuumio aivojito nahaboniminaafi miyaminaaco nuuhi: Efeso miyaminaa, miiro famooro miyaminaa gaajahi jiiicumivi sihidi ejeevago diosa Diana caamoti Mercurio onobot iicahigoti ihiji iniituugoco. Jaago iija abajacuumi Efeso. ³⁶ Jaanoco bu ¿miihoho tuunamaaijirahi? Jaanegui millivucu. Jaamoro imino esamaaitimoro siibadi momoonidino. ³⁷ Miiro jiiñisi gaifiimisico amiihai misivahi amiihai diosa Dianati imitino omoonimisiro idicuno ihiimaatimisico. ³⁸ Jaanoti Demetrio, bu diiboma ududicamaaihicamo icano sitahallivi ihiiamaajihachijii jaafa fagominaama toneheje imibachujafaño toonoco iimaamo iimibachucasiqui. ³⁹ Jaanoti sinehejeque mihigaivomoro mihiimaajihachijii aivojito atajibanicibadi iminoro mihigaivomoro mihiimaa. ⁴⁰ Jilli ñaaimoro mihicamaño jimaño jiiñije aivojibo miihaiditi imitino neejirahi. ¿Jaanoco milli miihai mihiimusujirahi jino mañaainoti? nooboro.

⁴¹ Jilli nooboro diitoco llicaruubo.

20

Pablo Macedonia Jiiñije, Bu Grecia Jiiñije Icanoco Meeçiboro Fuuhi.

¹ Jaamo illivuudi Pablo Cristotaco covaubo iijibeguequi. Jaaboro diitoco ifitacuuboro fuucuubo Macedonia jiiñijevi. ² Jaabo paryi Macedonia jiiñijeotoco emeeçiboro, equehecusuuuboro icano fuuhi. Jaadi ifutuubo Grecia jiiñijevi. ³ Jahigo icaubo minihibaci, sanihiba icano. Jaadi meenegari fuujiruubo Siria jiiñijevi. Jahigo judiomi diiboco agaicaauguunoco agaajaciuboro dojicuviro Macedoniavi uumiubo siino. ⁴ Jaaboma gataavuumo Sopater onobobo Berea cuumioobo,

† 19:35 Sahaamefaño ficuumo Jupiter. Jaanoti sihaamefaño imomoco ficuutimo.

bu Aristacu, Segundo icamisi Tesalonica cuumiotisi, bu Gayo, Timoteo onoomisi Derbe cuumiotisi, tolliro bu Tiquico, Trofimo onoomisi Asia jiinijeotisi icano. ⁵ Jaamo imegavi ufuumoro ifutuumo Troa micuvi miihai Pablomima mihicaumoco iteemetequi. ⁶ Jaadi jari miihai ijicutaama achahano maahuno, jibaimobuunati, Filipino cuumiti meenegari mufuui. Jaamo sahuse fucuvati Troa micuvi mihifutuui. Jahigo sajaguisi toono mihicaui.

Pablo Troa Micuco Meecituubo.

⁷ Jaanaa jaguisibuunati Cristota igaivuumo panco iquisicuqui. Jaanaa Pablo ufuucujinegui jibogooboro fucuvuubo. ⁸ Jaamo igaiciniuhi caamo mecufano sihidi cuugahuno aachicinihigo. ⁹ Jaanaa saafi sicafefi Eutico onoo bo giciniuhi iventanavi. Jaanaa Pablo guenene jibugumano sihidi diiboco cigara aivuui. Jaaneri icigaubo tercer pisoti caamoti acutuui. Jaaboco ganiiyicimo chuumucuboco. ¹⁰ Jaanegui Pablo iniituboro diiboco ihiibiciuhi. Jaaboro nuubo inahaboniminaaco: Mihiguetedino. Jaani buheebe, nooboro.

¹¹ Jaadi Pablo caamo ufuuboro ipancho iquisicuboro ifunoco machumo. Jaanobuunati siino ihiimaaboro seseveubo. Jaadi fuubo. ¹² Jaanaa isicafefico satyuumo buheecuboco. Jaaneri famooro sihidi imo imo icaui.

Pablo Troa Micuti Mileto Cuumivi Fuuhi.

¹³ Jaanaa miihai imegavi mufuui meenegari Ason cuumivi toonoti Pabloco meteemequi, diibo jiihairi asaajiiboco. ¹⁴ Jahi diiboco mahatyimedi Asonti meenegari saano muucuui. Jaamo Mitilene cuumivi mihifutuui. ¹⁵ Jaano sesevede Quio cuumi cojidi mafatyuuhi. Jaano sifucuti Samo micuvi mihifutuumo majaguisihi Trogilio cuumivi. Jaano sifucuti mihifutuui Mileto cuumivi. ¹⁶ Jilli momooniui Pablo guenene Asia jiinijevi icanoco iimuguutiamaño Efeso cuumivi footiibo iicaqui goovano Jerusalevi ihifetequi, tahi Pascua jibaimoco ifatyequi.

Efesovi Pablo Moocaani Iija Quillahutoco Jibeguehi.

¹⁷ Jaabo Mileto cuumiti Pablo cuuhuvauhi Efesojaagovi Moocaani iija quillahutoco. ¹⁸ Jaamo asaumoco Pablo nuuhi: Amiihairyo magaajahi Asia jiinijevi icausumi iichicaunoco. ¹⁹ Miiro fahiijivaro amiihafeenevi icahicaui Aivojibo Jesuco jeecivooboro: Uujoho sihidi gaajahi, nootiibo. Jilli icahicaui sihidi idaasuno icahicaui judiomii uco aamigueneri tahaalli tofaihuco filluuboro. ²⁰ Jaarunaa suufenitiibo jibeguehicaui amiihaidi iiminoco miyaminaafeenevi, bu tolliro iijanofano icano. ²¹ Judiomico,

bu tolliro judiomi icatimoco icano ijibogooboro neehicauhi: jAmihai eedeehifico mejeevesu Moocaani imefeenevi! jJaamoro Aivojibo Jesucristoco mimiyaavogo! nooboro. ²² Jaabo jisumi uujoho Jerusalevi feeji Moocaani Gaija tajibari, tahigo uco omoonijinoco gaajatiboro. ²³ Jaarunaa Moocaani Gaija uco faacuumivavi ijibogooboro neehicahi: ijoho Jerusalejaago idaasuno civojafaño diicaji, nooboro. ²⁴ Jaarunoco uujoho esamaaitihi. Tafiico gaijithi, idinocoro imeguehi tajihai niquejevi ifotonoco, bu tolliro uco Aivojibo Jesu imino jibogoco atajibahinino Moocaani imihuseti jibogonoco imivequi icano.

²⁵ Jisumi gaajacuui uujoho saatojobati amihafeenevi Moocaani aivoji ijico jibogomoti siino uco mahatymecujitino. ²⁶ Jaanegui jisumi uujoho amihaico neehi: Amihai imiti jaadaco jisu amihaihaliiviro icacujino, tahaliivi icacujitino. ²⁷ Jilli amihaico jibeguehicahi paryi Moocaani ijico tuunamaaitibo. ²⁸ Jaanegui amihairyo mehesicini. Tolliro imino motoomo igaivominaaco Moocaani Gaija amihaico tajibauhi diitoco meteemequi atajibaunoco. Aivojibo Jesu imiyatijeheri diitoco ajaaducumoco. ²⁹ Jaanoti bu gaajahi uujoho, ofoonobuunati saatoho amihafeenevi gaseji amihaico ifinisiqui jicu ovejamico ifinisunicibadi. ³⁰ Miuro amihafañoti saatoho agañivomoro jibeguejimo sicamañehejeque miyaanobadi, toonoguiinodi amihai mimiyaavogonoco mejeevesuqui. Jaanegui mehesicini, ³¹ majabajeevedino mificabaci, saficaba icano ticovovi paryi amihaiico fafucuvaaciviro tahaalli tofaihuco gañiboro jibeguehicaunoco.

³² Jaanegui jisumi tañahabomi Moocaanima mihica. Diibo imihiji jibogoco mehesicini. Jaano toonofeenedi sefano mihicahi, jaano amihaico Moocaanico ejeecivehicamofeenevi ificui. ³³ Uujoho saatoho nihibamico, gaachehuco icano imeguehinitihi. ³⁴ Amihairyo magaajahi tahuseri ududicamaaiboro ucuujivaachunoco icihicanoco, tolliro bu uuma iicamedi icihicanoco icano. ³⁵ Miuro saicino amihaico jibeguehicahi jilli mududicamaaiqui. Jaamoro ucuujivaachuuboco tooneri mahamusuqui Aivojibo Jesu unuubadi: Imicani icaabo sitaaco aacibo, toonoco agaayicibo janaanivivi, unuubadi. Jaanoco mehesicini, nooboro.

³⁶ Jaaboro ememuivuboro diitoma Moocaanima iimaaubo. ³⁷ Jaadi famooro Pabloma ihibicasicumoro taaumo, ³⁸ sihidi idaaavumoro Pablo diitoco: Ofoodi uco mahatymecujithi siino, unuuneri. Jaamoro diiboco ficujeumo meenegafaño.

21

Pablo Fuuhi Jerusale Cuumivi.

¹ Jaamo monahabomico mejeevesuumoro meenegari sanotícovoro mufuuhi Cos onoochugaivi. Jaano sifucuti Roda cuumivi. Jaamañoti Patara cuumivi mihifutuuhi. ² Patarati Fenicia cuumijaa ufuugaco mahatyimeugari mufuuhi. ³ Jaamo mafatyuumo mahatyimeuhi Chipre onoochugaico monaninaagonovi icachugaico. Jaamo mufuuhi Siria jinijevi Tiro cuumijaago sinehejeque ificutuugari. ⁴ Jaamo tahi Cristotaco mahatyimeuhi. Jaamoma toonovi mihicauhi sajaguisi ticovovi. Jaamo diito Pabloco jibuguuhi Moocaani Gaijari: Jerusalevi feejirahana, noomoro. ⁵ Jaadi tojaguisi ifiniudi mufuumo famooro mogaimima, isemema icano mihai ficutuumo. Jaamo mihifutuhi tuucuumijinivi. Jaamoro jiniigaibaahohallivi mememunamaaiumoro Moocaanima mihimaauhi. ⁶ Jaamoco mifitacumoro mijicafutuhi meenegafaño. Jaanoti diito dojicuviro uumiumo iijanojaago.

⁷ Jaamo Tiro cuumiti mufuumo mihifutuuhi Tolemaida cuumivi. Jahi monahabomi Cristotaco midilluhi. Jaamo diitoma mihicauhi safucu ticovovi. ⁸ Jaano sifucuti mihai Pabloma mufuumoro Cesarea cuumivi, Felipe Cristo iiji jibogominaafi ijafaño mijicafutuuhi, sahuse juugahuseti miimisici idinomoobo diaconomiobo ijafaño. ⁹ Jaabo Felipe igueenemehejedimo isemema icauhi sano gaigoomiro ataajevatimo. Jaafigureje Moocaani diitoco onoonoco iimaahicauhi. ¹⁰ Jaamo mihai toono fiiva fucuva mihicaunaaca, Moocaani iimaaminaafi Agabo onoobo Judea jinijeti gaseuhi. ¹¹ Jaabo mihai emeeciiboro Pablo niivigai meeheque icuuihi. Jaaboro toomeeheri ifico itihaiño, ihusene icanoco isisiuboro nuuhi: Moocaani Gaija jilli neehi: Jerusalevi judiomu jimeehe abajaabo ofooboco jilli sisiji. Jaamoro siicumiotoco acijimo, nooboro. ¹² Jaanoco muguubumoro Pabloco munuuihi, Jerusalevi ifootiqui. ¹³ Jaarunaa Pablo iimusuuhi: ¿Collihi uuri mataahi, uco mihidaasuvusuqui? Jaarunoco uujoho iguitihi uco isisimoro agaicaaujinoco Aivojibo Jesu momohalliti, nooboro.

¹⁴ Jaanoco gaajacuruubo imuguuhi ofoonoco. Jaanegui millu munuucuuhi. Jiliro: Ji, munuuihi tahi Moocaani Aivojibo jeebi onoobadi diica, noomoro.

¹⁵ Jaanobuunati mihimibaivumoro Jerusalevi mufuuhi. ¹⁶ Jaamoma saatohe Cesarea cuumiri iicaumo Cristota gataavuuihi. Jaamofaño bu saafi icauhi Chipre onoochugaiobo Mnason onoobo. Jaabo ijafaño

mihifutuumorō gueenene mihicahicauhi s̄icijetiro Cristoco imiyaavuguubo iicaubo iijafaño.

Pablo Jacoboco Meeçituuhi.

¹⁷ Jaamo Jerusalevi mihifutuudi monahabomi imo imo mihaico gaayiciuhi. ¹⁸ Jaano sifucuti mihaima Pablo fuuhi Jacoboco memeeçitequi. Jahigo tolliro icaumo famooro quillahuto. ¹⁹ Jaamoco Pablo idilluuboro j̄ibuguhi, paryi Moocaani diibo j̄ibogofeenedi judiom̄i iicatirumofeenevi omoonunoco. ²⁰ Jaanoco uguubumoro Moocaanico imuumo. Jaamoro Pabloco nuumo: Fañi, imiruno aivono. Jaarunaaca iiro gaajacuuhi judiom̄i sihidi ajashutimo, imiyaavugucuumo famooro Moise ataj̄ibaubadi iicaqui ejenaauhicanoco. ²¹ Jaamoro neehicahi ījohova d̄ibeguehicahi paryi judiom̄i siicumijjaa iicamoco, Moise ataj̄ibaunoco mimiyaavegedino. Tolliro bu seeme meeheque miqiticujit̄i, siino mojeevamaajebadi momoonicujit̄i, ījohova neehicahi, noomoro. ²² ¿Milli jaanoco momooniji? Ījoho jinovi agasecuunoco agaajacumoro ñaaivejimo. ²³ Jaanogui jilli mooni: Mihaifaño icamo igueenemehejedimo gaifimi Moocaanico unuucuunoco omoonijimo. ²⁴ Jaanogui diitoma ofooboro sacerdotemi unuubadi am̄ihai ifinoco mihimibachu. Jaaboro toonoco diit̄edi daadu. Jaanobuunati inigainoco c̄idasujimo. Jaanoti famooro gaajajimo īditi miyaano iicat̄inoco ihiimaahicanoco. Jilli ījoho imihusene Moise taj̄ibajico edeetavehicanoco gaajajimo. ²⁵ Jaanoti saatoho judiom̄i iicat̄imo imiyaaveguemedi, aameneque magalluumoro mataj̄ibahi: Ījinitaco ejeecivucuunoco meheetavucudino. Jaabadiro tījohoco mahaduudino, bu udusuucimoro amacan̄isumehejeque muduudino, bu saatohoba ataabavat̄imo jahisihijedi gaigoom̄ima icadino icano, noomoro.

Pabloco Templojafaño Agaayicimoro Civojaanimō.

²⁶ Jaanogui Pablo diito igueenemehejedimo iicamoco īciuboro satyuuhi. Jaano sifucuti diitoma ifinoco iimibachumoro fuumo templojafaño īj̄ibeguequi, ifinoco iimibachuno imivocafutuujinoco. Jaadi ījeecivonoco ificujinoco.

²⁷ Jaamo sajuguisico imivusut̄imaacaro judiom̄i Asia j̄iin̄ijeti agaseumo atyimeuhi Pablo templojafa icaaboco. Jaamoro tuucuumio miyam̄inaaco añāisumoro Pabloco gaayicumō. ²⁸ Jaamo agaibacasimoro nuuhi: Israel miyam̄inaa, mihaico mahamusu. Jaani fahigovadi feehicahi imitino j̄ibogooboro israelm̄inaahall̄ivi, bu Moise

tajibajihallivi icano. Jaaboro jino saatoho griegomico jiija templojafaño sivaabo toojaco imihiniqui, noomoro.

²⁹ Jilli neehicaumo Efeso cuumioobo Trofimo onooboco Pabloma tuucuumivi aatyimeumoro: Fine diiboma templojafaño foobo, noomoro.

³⁰ Jaanoco famooro tuucuumioto imiyaavuguumoro Pablojaa saumo jinoomoro. Jaadi diiboco agaayicimoro templojati sihigovi sefano satyuumo. Jaamoro goovano foboociumo temploja guhuganoco. ³¹ Jaamoro diiboco gaicaaujirumo. Jaarunaa jibogo gaseuhi amocasiminaa aivojibogaago, famooro Jerusale cuumioto añaaiunojibogo.

³² Jaanegui ihaivojibo, ihamocasiminaama, saatoho ihaivojitoco icano igaiyiciubo. Jaamo jinoomoro fuuhi imiyaminaa iicauhigo. Jaamo miyaminaa imiya aivojiboco, bu amocasiminaaco icano aatyimeumoro Pabloco aamicuutimo.

³³ Jaanegui imiya aivojibo ifiitivuuboro tajibaubo Pabloco civojaminaafiti isisiqui mihiciri jigaiñohiciri. Jaadi dilluubo: ¿Mijoho diibo? ¿Jinejeque moonibo? nooboro.

³⁴ Jaanegui coovadiinamaaihicaumo saatoho siibadi onono, bu saatoho siibadi onono icano. Jaanoco imiya aivojibo guubutibo diito iimaauo toovodi. Jaanegui diibo galluubo esefano civojano iicauhigo. ³⁵ Jaadi toojafaño ifutuudi goovano cuuhuri, isoldaomi Pabloco ihiibimoro satyuhi miyaminaa diiboco agaicaaujiruneguiha. ³⁶ Jaamo sihidi miyaminaa idojicuti bucasiuhi: ¡Magaicaaul noomoro sefano.

Pablo Miyaminaa Imefenevi Iimaauhi.

³⁷ Jaabo Pabloco toojafaño ijihacucuuneguiha nuubo ihaivojiboco: Imeguehi ima ihiimaanoco, nooboro.

Jaanegui iimusuubo: ¿Nacu ijoho gaajahi griego iijico?

³⁸ ¿Nacu ijoho egipciobo diicatihi? ¿Johono safoono aivojitojaago isifiratuuboro cuatro mildimo gaicaauminaaco sicaihigovi asatyuubo diicatihi? nooboro.

³⁹ Jaanegui Pablo nuuhi: Uujoho judiominaafi Tarso cuumi, Cilicia jiinijeocuumi obocicumioobo. Jaanegui uco musufeni miyaminaama iimaauqui, nooboro.

⁴⁰ Jaanegui ihaivojibo Pabloco iimaasuuhi. Jaabo cuuhuti ujulleveuboro ihuseri faguubo miyaminaa illivequi. Jaadi illivudi iimaubo hebreo iijiri:

22

¹ Caanimi, bu tañahabomi icamo muguubunici amihafeenevi jino ihiimaanoco, nooboro.

² Jaanoco uguubumoro hebreo iijiri ihiimaunegui lliviumo.

Jaanegui Pablo janaaniciivi ihiimauboro nuuhi: ³ Uujoho judiomioobo Tarso cuumi Cilicia jiiñjevi ifiivoobo. Jaaruubo jusihi jino Jerusale cuumivi. Jaabo uco Gamaliel jibeguehicauhi imino siicijeminaa tajibajico. Jisumi amihai Moocaanico sefano imino mejeecivobadiro uujoho jeecevehicahi. ⁴ Jaabo uujoho safoono Cristotaco ubucasiuboro gaicaauhicauhi, bu isisiiboro satyehicauhi gaifiimi, gaigoomi icamoco civojafaño diitoco ijihacuqui. ⁵ Jaanoco sacerdotemi aivojibo, famooro quillahuto iicamo miyaano iicanoco gaajahi. Jaamo aameneque uuma galluuhi monahabomi judiomidi. Jaanegui uujoho Damasca cuumivi ufuuboro Cristotaco sivaujirahi Jerusalevi idaasuno imooniqui.

Pablo Imiyaavuguunoco Jibeguehi.
(Hch 9.1-18; 26.9-18)

⁶ Jaabo uujoho jihairi fuunaaca gadihiba Damascati fiticuurunaaca imimañobati niquejefañoti uco sefano achiciuno. ⁷ Jaaneri uujoho baavi aacutuubo guubuui, niquejefañoti uco unuunoco: Saulo, Saulo, ¿collihi uco bucasihi? noonoro. ⁸ Jaanegui iimusuuhi: ¿Mijoho ijoho, aivojibo? nooboro. Jaanegui uco iimusuuno: Uujoho Jesu Nazareoobo iicaaboco, ijoho bucasihi, noonoro. ⁹ Jaaneri uuma ufuumo sihidi igutuui, tolli onoonoco uguubuumoro. Jaarumo mihaiñoobaco atyimeuthi. ¹⁰ Jaanegui uujoho nuuhi: Aivojibo, ¿jaanegui milli iicanoco diimeguehi? nooboro. Jaanegui Jesu uco nuuhi: Gañiivo. Jaaboro difo Damasca cuumijaago tahi ico idiicajinoco jibeguequi, nooboro. ¹¹ Jaabo uco aachiciuneri tahaalli jaabatuui. Jaanegui tañahaboniminaa uco tahuseti agaayicumoro feetuucumoro satyuui Damascavi ihifutusuqui.

¹² Jaanaa tahi icaubo saafi Anania onooobo sihidi imiyaaveguehicaubo Moise tajibajico. Jaabediti judiomio Damascavi iicamo famooro imino iimaahicaumo. ¹³ Jaabo Anania uco emeecevaubo tajaago ujulleeeuboro uco nuuhi: Tañahabo Saulo, imino siino daatyime, nooboro. Jaasumiro uujoho diiboco atyimecuui. ¹⁴ Jaanegui Anania uco nuuhi: Motadimi Dios ico ficuhi diibo jeehi iimogobadi iicanoco gaajaqui, bu Iimiiboco ihatyimequi, bu diibo iimaaco guubuqui icano. ¹⁵ Jaabo ijoho faabohoco dibegueji paryi adaatyimeebere uguubunoco. ¹⁶ Jaanegui jisu, ¿collihi gañiivoobo nitisuquimaaiti? Imino miyaavogoobo, Aivojibo Jesu memeri dihimiti initicafetequi, nooboro Anania uco nuuhi.

Pablo Judiomio Iicatimoco Jibugunoco Jibeguehi.

17 Jaadi Jerusalevi dojicuviro uhuumiudi fuuhi templo-jafaño Moocaaanima iimaaqi. Jaabo iimaanaaca gajafañodi Aivojiboco atyimeuhi. 18 Jaabo uco nuuhi: Goova difo Jerusaleti. Uuti ijoho onoonoco miyaavegvejitimo, nooboro. 19 Jaanegui Ihaivojiboco nuuhi: Diito paryi gaajahi uujoho sinagogajafaño ofooboro ico imiyaavogomoco civojafaño asatyoooboro ahaamihicaunoco. 20 Jaabadiro Esteba dihi-imaaminaafi tijohoco agañiusumi uujoho ujulleeciniboro diiboco agaicaaumofañodi icauhi, diito gaachehunoco utu-umuubo. 21 Jaaruuboco Aivojibo Jesu uco nuuhi: Difo. Ico galluuji tehesino judiomi iicatimojaagovi, nooboro.

Pabloco Amocasiminaa Aivojibo Civojaniji.

22 Jaanoco jihachutaro uguubuniciumoro sefano nuumo: Diiboco magaicaau. Mihimogotihidi diibo iicanoco, noomoro.

23 Jaamoro sihidi ocoovadiivumoro igaachehunoco sefano caamovi gavaracuumo, bu baiguijinoco cimoro gaificihicaumo caamovi icano. 24 Jaanegui ihamocasiminaa aivojibo tajibauhi Pabloco civojafaño isatyequi. Jaaboro saatohoco tajibaubo Pabloco niivigai meeheri ihaamiqui. Jaaneri ijibeguequi collihi diiboti sihidi miyaminaa añaaïnoco. 25 Jaaboco ihaamiqui sisiumo. Jaanegui Pablo sahaivojibo ifiitino iicauboco nuuhi: ¿Nacu ijoho niivigai meeheri dahaamijirahi romanomiooboco, iticoni milli iicanoco gaajatiboro? nooboro.

26 Jaanoco diibo uguubuuboro imiya aivojiboco jibugutuubo. Deesicini omoonijinoco. Jaani romanoobo, nooboro.

27 Jaanegui ihaivojibo Pablovi ifiitivuuboro dilluuhi: ¿Naava miyaano ijoho romanoobo? nooboro.

Jaanegui Pablo: Jihhi, nuuhi.

28 Jaanegui ihaivojibo nuuhi: Uujoho sihidi jaaduhinicuuhi romanoobo icaqui, nooboro.

Jaanegui Pablo nuuhi: Jaanoti uujoho romanoobo sahijitiro fiivuuhi, nooboro.

29 Jaanegui aamitimoro diibediti sihigovi minifutuumo. Jaanoco ihaivojibo romanooboco isisinoco agaajauboro ñihicugucuuhi.

Pablo Judiomi Fagominaa Imefeenevi Icaaubo.

30 Jaanoco sifucuti ihamocasiminaa aivojibo imuguuhi agaajanoco; milliti Pabloditi judiomi ihiimaahicanoco. Jaanegui sacerdotemi aivojitoco, famooro fagominaaco icano tajibaubo iigaivequi. Jaadi Pabloco ijigaiñohinoco isinaayuuboro satyuhidi diito imefeenevi.

23

¹ Jaabo Pablo diito judiomi fagominaaco aatyimeuboro nuhi: Amihai tayoto, uujoho imino icafihi imino tajeebico esicinimañovi sajeebii Moocaani imefeenevi icahi jisumihachuta, nooboro.

² Jaanegui Anania onoobo sacerdotemi aivojii bo tajii bauhi Pablo cojiri iicaaboco Pabloco ihaamiqui iijiti. ³ Jaarunaa Pablo iimusuhi: Moocaani ico aamiji. Ijoho miyaminaa imefeenevi imiibobadi difico omoonihicaaboco. ¿Jaabo nacu toono gicinihi Moocaani tajii bafañodi tahimitico daatyimequi? Jaamoro bu uco mahaamisuhi Moocaani tajii ba onootibadi, nooboro.

⁴ Jaanegui saato ho nuuhi: ¿Tolli aivo ijoho neehi obocii bo Moocaani sacerdotediti? noomoro.

⁵ Jaanegui Pablo nuuhi: Tayoto, uujoho gaajatihi diibo jahi obocino sacerdote iicanoco. Mi ro Moocaani Caatinahaamefaño noono: Diicummi aivojii boti imitino diimaajirahana, noonoro, nooboro.

⁶ Jaabo Pablo, diito fagominaati saato ho saduceomi iicaumoco, bu saato ho fariseomi iicaumoco icano agaajauboro sefano nuuhi: Tayoto, uujoho fariseomi oobo guihirubimi fariseomi iicaumaño. Jaaruubo uujoho uchuumuumo siino ubuheetejinoco miyaaveguehi. Jaanegui fine uco mocoovahi toonoco uco midilluqui, nooboro.

⁷ Jaanoco uguubuumoro fariseomi, saduceomi iicamo jenaucasiuhi sanoomi ro. Jaamoro ijeevadi dugaavocasiumo ifariseomi isaduceomiti. ⁸ Mi ro saduceomi noonicihi uchuumucuumo buheetecuujitihii, bu Moocaani toomominaa chahahi, bu gajjahi chahahi, noonicihi. Jaanoti fariseomi fanoocoro miyaavogonicihi. ⁹ Jaadi famooro sefano ocoovadiivuunobuunati saato ho caatiniminaa gañiivuuhii fariseomijaagodi iicaumo. Jaamoro nuuhi: Jaani imitino moonitihii. Jaabofañodi baacho gajja iimaahi, Moocaani toomominaafi baacho iimaahi. Jaanegui Moocaanimaryo momoonicasidino, noomoro ¹⁰ sefano jenaucasihicaumo. Jaaneri ihamocasiminaa aivojii bo ñihicuguuhii Pabloco fahigovati agallicujirunoti. Jaaboro ihamocasiminaaco tajii baubo diitofeeneti Pabloco icimoro civojafaño siino isatyequi.

¹¹ Jaano sifucuti Pablojaa Aivojii bo Jesu asaauboro nuuhi: Quehecuto Pablo. Uuditi jino Jerusalefaño idiimaabadi tolli ro Roma cuumijaago diimaateji, nooboro.

Pabloco Igaicaauqui Afajii nicasiuno.

¹² Jaanaa sifucuti sanoodimo judiomi iimaacasiuhi Pabloco igaicaauqui. Jaamoro imitino unuunofañodi

nuumo: Mamachujitíhi, mahadujitíhi icano diiboco magacaautinohachuta, noomoro. ¹³ Jaamou tolli unuumo cuarentadimou tolli esamaaiumo. ¹⁴ Jaanobuunati sacerdotemi aivojibojaa, judiomi quillahuto icamojaago ufuumoro diitoco nuumo: Mihai munuucuuhi iimitinofañodi Pabloco magacaautinohachuta mamachujitíhi, noomoro. ¹⁵ Jaanegui amihai fagominaama mofoomoro amocasiminaa aivojiboco civohogo midilluto diiboco sivaqui amihai imefeenevi, siino imino diiboco midilluqui, noomoro. Jaabo Pablo gasetibo imegaro mihai mihimibaivucuui diiboco magacaauqui, noomoro.

¹⁶ Jaanoco Pablo nago achi uguubuuboro icivojafa fuubo Pabloco ijibeguequi. ¹⁷ Jaanegui Pablo saatohoti aivojitoco ocovauboro nuuhi: Jaanico sicafefico masatyo imiya aivojibojaa siinoco diiboco ijibeguequi, nooboro.

¹⁸ Jaanegui tosicafefico ihaivojibojaa asatyuboro nuuhi: Pablo civojafañoti uco galluhi jaani sicafefico dijaago sivaqui icova siinoco ijibeguequi, nooboro.

¹⁹ Jaanegui ihaivojibo tosicafefico ihuseti agaayicuboro sihigovi diiboco asatyuboro dilluuhi: ¿Milli uco neejirahi? nooboro.

²⁰ Jaanegui isicafeffi nuuhi: Judiomi esamaaihi ico idilluqui civohogo Pabloco satyequi fagominaa imefeenevi. Jaamo jilli ico neeji: Siino mihimeguehi imino diiboco midillunoco, noomoro. ²¹ Jaarumoco miyaaveguejirahana, sihidi cuarenta janaanivi icamo teemeji Pabloco. Jaamo imitino ononofañodiva machujitimo, adujitimo icano Pabloco agaicaautinohachuta. Jaamo imibaicinicuumo ijohova: Jíhi, Pabloco galluji, eneejinoco ootomomo, nooboro.

²² Jaanegui ihaivojibo isicafefico ifitacuuboro nuuhi: Dibeguedino mihaiñoobaco jino uco idibogonoco, nooboro.

Pabloco Galluumo Felix Onoobojaa.

²³ Jaadi ihaivojibo coovauhi saatsi aivojitisico. Jaaboro diitisico nuuhi: Mihimibaivusu doscientodimo amocasiminaa baadi efeejimoco, bu setentadimo jeejimirí efeejimoco, bu doscientodimo aamiganoma efeejimoco icano Cesarea cuumivi tufucuro ifeequi, nooboro. ²⁴ Jaamoma ihaivojibo galluhi Pabloco jeejiri ifeequi. Imino Pablo tahi ihifetequi aivojibo Felix onoobojaa. ²⁵ Jaaboro diitoma galluubo aameque jilli onohaameque:

²⁶ Uujoho Claudio Lisio, imino ijico galluuhi ijoho idiimihusene aivojibo idiicaabo Felixjaago. ²⁷ Jaani Pabloco judiomi icivojanimoro diiboco gaicaaujirahi. Jaarunaa romanoobo iicanoco uguubuuboro, soldaomima ofooboro diiboco taajasuhi judiomi useti. ²⁸ Jaadi

diiboco judiomi fagominaa imegavi satyehinihi jinejeque diibediti ihiimaanoco gaajaqui. ²⁹ Jaarunaa judiomi tajibajihalliti idilluhicaunoco agaajauboro milli nuutithi: Toonohalliti magaicaaujirunoco, micivojaanijirunoco icano uujoho atyimetithi. ³⁰ Jaarunaa diiboco agaicaaujinoco uguubuuboro jino galluuhi dijaago. Tolliro bu jito diibediti ihiimaahicamoco dijaa galluuhi tahi dihimefeenevi diibediti ihiimaagui. Tahi imino diica, nooboro.

³¹ Jaanegui ihamocasiminaaco ihaivoj#bo unuubadi fucu satyumo Pabloco Antipatri cuumivi. ³² Jaano sifucuti ihamocasiminaa baadi ufuumo uumiumo dojicuviro icivojajaago. Jaanoti jeej#miri ufuumo Pabloma fuuhi. ³³ Jaamo Cesarea cuumivi #futuudi aivoj#bo Felix onooboco aciumo Pabloco toohaamema. ³⁴ Jaahaameque emeciuboro ihaivoj#bo dil-luuhi Pabloco: ¿Cuucaobo #joho? nooboro. Jaadi gaajaubo Cilicia jiinj#eobo iicanoco. ³⁵ Jaanegui nuubo: Jisumi uco idibogonoco guubunicithi. Jaanoti jarihiica #diti ihiimaamo asaadi #joho onoonoco bu guubuniciji, nooboro Pabloco ficusuubo Herode palaciojafaño, toomominaa diiboco iteemequi.

24

Pablo Aivoj#bo Felix Imefeenevi Iimaahi.

¹ Jaadi sahuse fucuvabuunati Anania onoobo sacerdotemi aivoj#bo #futuuhi sanoodimo quillahutoma Cesarea cuumivi. Jaamoma saafi iimaaminaafi Tertulo onoobo saauhi. Jaamo agaseudi aivoj#bo imefeenevi ujulleecamaaiumoro Pablohallivi imitino iimaauomo. ² Jaanaa Pabloco agasesuudi Tertulo onoobo ticovauhi ihiimaaubo jilli nooboro: Aivoj#bo Felixco, imino aivo #joho aivoj#bo m#haico teemehi. Jaamaño aivo sajeeb#i mihiicahi imino m#haico ataj#bamaño. ³ Jaanoco fanooro aivo imino magaayicithi fahigova #joho aivoj#bo Felix idiimihuseebe idiicanoco. ⁴ Jaabo uuchuvoti#bo diicatiqui imeguehi ajashuno #ma ihiimaanoco. ⁵ M#hai jaani Pabloco magaaajacuhi gañuhusuno isiramaaihicanoco. Jaabo fahigovavi judiomico dugaacusuuboro feehicahi, nazarenomi dugaavominaa aivoj#bo iicamaño. ⁶ Jaamaño templojaco m#hininjiruubo. Jaarunaa m#hai diiboco magaayicithi diiboco midilluqui motaj#baji onoobadi. ⁷ Jaarunaa amocasiminaa aivoj#bo Lisio onoobo asauboro sefano dumit#ciuhi m#haiti. ⁸ Jaabo ihamocasiminaa aivoj#bo galluuhi, Pabloditi ihiimaamoco, dihimefeenevi diibediti ihiimaagui. Jaabo enecau #ro diiboco dillu. Jaabo #ro gaajahi m#hai monoono miyaano icanoco, nooboro.

⁹ Jaanoco paryi judiomí: Aivo miyaano, neehicauhi.
¹⁰ Jaanegui ihaivojiĩbo Felix Pabloco tajiĩbauhi ihiimaaqi.

Jaanegui Pablo nuuhi: Aivo imeguehi dihiimefeenevi ihiimaanoco. Ico uujoho gaajahi sĩcijetiro jiĩcuumi aivojiĩbo idiicanoco. ¹¹ Jaabo eneecahicau bu ĩro dilluubo gaaja uujoho Jerusalevi Moocaanico imequi asaahinĩbo agasehinĩnoti fahuseeci motihaiti mifucuci idĩno fucuvano iicanoco. ¹² Jaaruubo uujoho ejenaaubo templojafaño, sinagogajafaño, tuucuumifeenevi buhigueeje icano ñaaisuuboro ofoonoco atyimetimo. ¹³ Jaamo jino uuditi iimaanoco miyaano icatino. ¹⁴ Jaanoti naha miyaano uujoho tadimihai Caani Moocaani iicaaboco jeeciivehicahi bohono jiĩhai onoobadi. Jaanoco oono diito dugaacuminaa neehicahi. Jaarunaa jilli uujoho Moocaani iimaaminaa aamenefaño, bu Moocaani tajiĩbano aamenefaño iicanoco miyaaveguehi. ¹⁵ Jaabo uujoho tolliro Moocaanico miyaaveguehi diitobadiro. Jaabo teemehi paryi uchuumucumo iimifiimo, bu iimitifimo icano ubuheetejinoco. ¹⁶ Jaamaño uujoho quehecuno tajeebĩco ficuhicahi Moocaani imefeenevi, bu miyaminaa imefeenevi icano imino icaqui.

¹⁷ Jaabo uujoho siicumijeri ĩgooboro efeehicadi taacuumijaago saahinihi judiomico nihibamico acĩqui, Moocaanidi jeeciivoco ficuqui icano. ¹⁸ Jaanoco uujoho eheetavuubo templojafaño icaunaaca judiomí Asia jiĩnjeteti asaumo uco templojafaño atyimeuhi tafico iimibachuuboco. Jaaruubo miyaminaama sihidí igaivuutihí, ñaaisuuboro icautihi icano. ¹⁹ ¿Jaamo judiomí Asia jiĩnjeoto collihi saatihí jinoovi dihiimefeenevi ihiimaavamo uuditi imitino iicanoco eesicinihachiĩji? ²⁰ Jaanoti jito asaamoco dillu ¿Naa milli judiomí fagominaa imefeenevi iicahinisumi uco gaajacihinĩmo imitino iicanoco? ²¹ Ivi idĩnoro uujoho diito imefeenevi iicahinisumi sefano nuuhi: Uujoho uchuumucumo ubuheetejinoco imiyaavogonoco fine magaaajacui uco midilluhi jaachiĩji, ivi uujoho nuuhi diito imefeenevi iicasumi, nooboro.

²² Jaanoco Felix uguubuuboro milli nuutĩbo. Cristota imiyaavogonoco agaajauboro nuubo: Jari amocasiminaa aivojiĩbo Lisio asaadi toonoti imino uujoho gaajaji, nooboro.

²³ Jaaboro Felix saafi aivojiĩboco galluui Pabloco palaciojafaño ijiĩhacuqui. Jaaruubo cĩvojaminaafibadi icautihi. Jaabo toojafa icaunohachuta igataavominaa diiboco meecitehicauhi diiboco siinoco ihacĩqui.

²⁴ Jaadi goovacutĩnoti Felix mogai judiomíogo Drusila onogoma saahi. Jaaboro Pabloco cuuhuvauhi diibojaa asaaboro Jesucristoco mimiyaavogonoti diiboco ijiĩbogonoco

iguubuuqui. ²⁵ Jaabo Pablo iticovono ifiiti, bu moficoro migu-
iinionoti, bu ufucu Moocaani mohimiti jaadufucu icajinoti
icano Pablo ijibuguunoti Felix ihigutuuboro nuuhi: Difo.
Ufucu jei, ¿csumihacho ico siino cuuhuvaji? nuubo.

²⁶ Jaadi Felix esamaahicauhi: Fine Pablo uco nihibamico
acijiibo diiboco sinaayuqui, nooboro Pabloco fiiva foova
cuuhuvahicaubo diiboma ihiimaaqui. ²⁷ Jaadi mificabaci
afatyuudi Felixco bohobavaubo saafi aivojibo Porcio Festo
onoobo. Jaanegui Felix judiomima imino iicaqui Pabloco
civojafañoro ficuubo iinusutiboro.

25

Festo Onoobo Imefeenevi Pablo Icauhi.

¹ Jaabo Festo mifucuci, safucu idiino aivojiboti icacuudi
fuubo Cesareati Jerusalevi. ² Jahigo sacerdotemi aivojito
judiom i obocifimo iicamo, Pablohallivi imitino iimaumo.
³ Jaamoro Festoco dillumo Pabloco Jerusalejaagovi ihicitequi,
ifurumo Pabloco jiihaiivi igaicaausuqui. ⁴ Jaarunaa Festo
iimusuhi: Pablo Cesareavi civojafaño icahi. Tolliro uujoho
goovano feeji tahigo. ⁵ Jaanegui amihai aivojito uuma
Cesareavi feeji diibediti imitino iicahicanoco ihiimaaqui.
Miyaano diibo imitino iicahicahachijji, nooboro.

⁶ Jaabo Festo Jerusalevi fahuseeci fucuva ticovoviro fine
icacuuhi. Jaadi siino Cesareavi uumiubo. Jaano sifu-
cuti ihaivoji icagahallivi acasivuuboro Pabloco cuuhuvaubo.
⁷ Jaabo Pablo agaseudi, Jerusaleti asaumo judiom diibo-
jaa igaivuhi. Jaamo iimaacasiuhi siibadijere aivo imitino
Pabloditi. Jaarunoco inisuurunofaño miyaano icautino.
⁸ Jaanegui Pablo ihallivi iimaauhi: Uujoho judiomiditi, tem-
plojaditi, bu romanomi aivojibo Cesarditi icano imitino
iimaatatih, nooboro.

⁹ Jaanegui Festo Pabloco dilluhi judiomima imino iicanoco
iimuguuboro: ¿Naa dimeguehi Jerusalevi ofoonoco ico uu-
joho tahi dilluqui? nooboro.

¹⁰ Jaanegui Pablo iimusuhi: Uujoho jinoovi aivojibo
Cesar onoobo tajibamañeri icahi imino uco idilluqui iro
imino gaajacuhi imitino judiomiti ihiimaatinoco. ¹¹ Jaanoti
miyaano imitino omoonihachijji jaafa uco magaicauu.
Jaanoti sicamañoooco ihiimaahicahachijji diito usefaño
mihaiñooba uco acijitih. Jaanegui imeguehi romanomi
aivojibo Cesar onoobo uco idillunoco, nooboro.

¹² Jaanegui toonobuunati Festo ifajiniminaama
ihiimauboro Pabloco nuuhi: Ico romanomi aivojibo
imefeenevi idillunoco dimeguehi. Jaanegui romanomi
aivojibojaago ijoho feeji, nooboro.

Pablo Aivoj#bo Agripa Onoobo Imefeenevi Icauhi.

13 Jaanobuunati aivoj#bo Agripa onoobo Berenice onoogoma #futuhi Cesareavi Festoco abaatumisi. 14 Jaamisi tahi gueene fucuva icauhi. Jaabo Agripa onooboco Festo Pabloditi ij#buguuboro nuuhi: Jineeri icaabo saafi Felix civojafaño ificuhin#bo. 15 Jaabohall#vi sacerdotemi aivojito, quillahuto icamo dilluuhi diiboco imitino imooniqui Jerusalevi uujoho iicahinisumi. Jaamo imuguuhi uujoho diiboco agaicaausujinoco. 16 Jaanegui uujoho nuuhi: M#hai romanomi mejeevamaaitihi ticovono miyaminaafico magaicaaunoco. Iticoni diiboco diibohall#vi imitino ihiimaano imefeene ifihall#vi ihiimaqu, mificuutinohachuta, nooboro. 17 Jaanegui diito jimañovi asaahinisumi uujoho guenene icat#bo sifucuti tatyaj#bamañoti cuuhuvauhi diibo Pabloco. 18 Jaabediti diito iimaano aivo iimitinoco nuut#hi uujoho esamaaiubadi icautino. 19 Id#nocoro diibediti neehicaumo jilli diito iimaa iij#tiro, bu tolliro Jesu uchuumuuboco Pablo buheebe eneehicaunotiro icano. 20 Jaanoco, uujoho milli fine mooniji, onoomaño Pabloco dilluhi: ¿Naa Jerusalevi diimeguehi ofoonoco, tahi ico idilluqui? nooboro. 21 Jaarunaa Pablo imuguuhi aivoj#bo Cesar Augusto onoobo diiboco idillunoco. Jaanegui uujoho diiboco civojafañoro ficuui. ¿Cusumihacho diibo Cesar Augustojaago galluuqui? nooboro.

22 Jaanegui Agripa onoobo Festoco nuuhi: Uujoho tolliro diiboco uguubuunicinoco imeguehi, nooboro.

Jaanegui Festo ihiimusuuboro nuuhi: Civohogu diiboco jei guubuunici, nooboro.

23 Jaano sifucuti Agripa, Berenice icamisi ataj#bafimañovi aivo sihidi jeevano #futumisi miyaminaa diitisico iimuunofeenedi. Jaamisima saamo amocasiminaa aivojito, bu tuucuumio bocifimo icano. Jaanobuunati Festo Pabloco cuuhuvauhi. 24 Jaaboro Festo nuuhi: Aivoj#bo Agripa, famoro jino m#haima mihicamo, memeci jaanico. Jaaniditi sihidi judiomi Jerusalevi, bu Cesareavi icano uuma iimaahinihi. Jaafa gujeevebe, sefano noomoro. 25 Jaarunaa uudi jinejebaco imitino moonihicat#bo. ¿Milliti bu jaaboco magaicaaujirahi? Jaabo inoro imeguehin#bo aivoj#bo Augusto diiboco idillunoco. Jaanegui diiboco diibojaago galluuji. 26 Jaarunaa chahano diibo aivoj#bojaago acaatinijiruno diibohall#vi. Jaanegui tahaivoj#bo, Agripa, dihimefeenevi diiboco sivahi. Jaabo ij#hoho diiboco idilluudi fine diibohall#vi iicanoco caatiniji. 27 M#iro uudi imitino civojaminaafico agalluuno aivoj#bojaago milli diibediti icanoco j#bogot#bo, nooboro.

26

Pablo Aivoj#bo Agripa Imefeenevi Iimaauhi.

¹ Jaanegui Agripa Pabloco nuuhi: Hiro diimaa, nooboro.

Jaanegui Pablo ihuseque aga#iivi#ciuboro ticovauhi jilli iimaaubo: ² Aivoj#bo Agripa aivo imo imo icahi dihimefeenevi tafihallivi ihiimaaboro j#ibeguequi famooro judiom# uuditi ihiimaahicanoco. ³ Fanoocoro #joho imino gaajahi pary# judiom# jeevamaajeque, tolliro fanooro mihiiimaan#cinoco icano. Jaanegui #co dilluhi uco guubun#ciqui s#icuno.

⁴ M#iro famooro judiom# uco seemenetiro gaajauhi. Iticoni taacuumivi iicahicaunoco, bu Jerusalevi iicahicaunoco icano. ⁵ Jaanoco bu diito gaajahi jaafa jaanoco iimogohachiji im#diusumi fariseobadi iicaunoco j#ibogomo. Jaamo m#ihai fariseomi mihicamo Moocaanico saatoho janaan#ci aivo imino mejeecivon#cihi. ⁶ Jaanegui uujoho miyaaveguehi Moocaani uchuumucumoco siino ubuheetesujinoco. Moh#megaotoco Moocaani unuubadi. Jinohalliti jino uco sivamo ihaamiqui. ⁷ Jaama#o m#iro Israel cuumino fahuseeci motihaiti miicumii#ci icano iicamo. Toono imiyaavejinoco ootomomo Moocaanico jee#vehicahi cuujehachuta, fucuhachuta icano. Jaanoco uujoho imiyaavogonohalliti uuditi judiom# jisumi imitino iimaahi. ⁸ #joho aivoj#bo Agripa, #nacu am#ihai judiom# mimiyaavogotih# Moocaani uchuumucumoco ubuheetesujinoco?

Pablo Cristotaco Idaasuno Omoonihicaunoco J#ibuguhi.

⁹ M#iro uujoho iticoni imino moonih# nooboro Jesu Nazareoobo momohalliti sihidi imitino miyam#naaco moonih#cauhi. ¹⁰ Jilli uujoho moonih#cauhi Jerusalevi, sacerdotemi aivojito iijiti #ivojafa#o ficuh#cauhi sihidi Cristoco imiyaavogomoco. Jaamoco agaicaaumofa#odi uujoho icah#cauhi. ¹¹ Jaaboro Cristotaco sihidi aam#ih#cauhi pary# sinagogajanofa#o, imiyaavogoco jeevesusuqui, nooboro. Bu uujoho aivo sihidi is#firatooboro diitoco bucasih#cauhi fah#go va j#in#jenedi.

Pablo Siino J#ibeguehi Cristoco Agaay#ciunoco.

(Hch 9.1-19; 22.6-16)

¹² Jaabo tooneguiiharo fuuhi Damascavi sacerdotemi aivojito iijico uco aac#umoro agalluuneguiha. ¹³ Jaabo aivoj#bo Agripa, uujoho j#ihairi fuunaaca gad#iiba niquejefa#oti uco sefano ach#ciuno sano uuma ufuumoma, nihiba aach#cino janaan#ci icano sefano namecuno. ¹⁴ Jaaneri famooro baavi mahaifuuhi. Jaanobuunati niquejefa#oti guubuuh# uco hebreo iij#ri unuunoco: Saulo, Saulo, #collih#

uco bucasihî? Hîro difiico daivuvusuhi oono Buey ihabajaabo iimogobadi iicanoco imogotîbôro iinoro fegaî nijequaque itivadiivooboro iicanicibadi, unuunoco. ¹⁵ Jaanegui uujoho nuuhi: ¿Mîijoho ñjoho, aivojîibo? nooboro. Jaanegui Aivojîibo uco nuuhi: Uujoho Jesu. Jaaboco ñjoho uco bucasihî. ¹⁶ Jisumiro gañiivo. Toonegui ñvi uujoho buhugaavehi uco deeciivequi fanoocoro uuditi adaatyimecunoco, tolliro adaatyimejinoco icano dîibeguequi. ¹⁷ Jaabo ico uujoho taajasuji judiomî useti, bu judiomî iicatimo useti icano. Jaamojaago ico galluhi jisumi diito aallînoco faayicîsuqui. ¹⁸ Jaamo imitino icacutimo iicaqui cîvonoguiinodi igotimo seseehî iicacuuqui Satanasco ejeevesumoro Moocaanima iicaqui. Jaamo uco imiyaavogomoro agaayicîmo imitico buusuji Moocaani icîumofeenevi iicaqui, nooboro.

Pablo Gaijafaño Unuunoco Miyaavuguuhi.

¹⁹ Jaanegui, aivojîibo Agripa, uujoho niqejeti gaijafaño aatyimeunoco miyaavuguuhi. ²⁰ Jaaboro jîibeguehicauhi iticonî Damasca cuumivî. Jaadi jîibeguehicauhi Jerusale cuumivî, bu fahîgova Judea jiinîjevi icano, bu tolliro judiomî iicatîmoco icano. Jaamo famoocoro jîibeguehicauhi iimitico ejeevesumoro Moocaanijaagovîro iicaqui. Jaamoro imino iicanoco toonofañodi ihîfusuqui. ²¹ Jinohalliti judiomî uco templojafaño agaayicîumoro gaicaaujirahi. ²² Jaarunaa Moocaani uco aamusuneri jisu imino jîibeguehi paryî miyamînaaco obocifitimoco, obocifimoco icano. Jaanoco tolliro fahîjîvarô jîibeguehicahi siibadi jîibogotîbo Moocaani iimaamînaa, bu Moise icamo jilli iicajino unuubadi. ²³ Cristoditi nuumo Cristo asaadi idaasuno icajîibo. Jaadi chuumucuruubo buheetejîibo, uchuumucumo ubuheetejinoco iticonîbo. Jaanoco jilli jîibuguubo mataajajinoco judiomîdi, bu tolliro judiomî iicatîmedi icano, nooboro.

Pablo Imuguuhi Agripa Onoobo Cristoco Agaayicînoco.

²⁴ Jilli Pablo unuunegui Festo sefano nuuhi: Pablo fine ñjoho jilli deegavehi. Toono sihidî agaajano ico jeegavusuhi, nooboro.

²⁵ Jaanegui Pablo nuuhi: Idiimihuseebe Festo, uujoho jee-gavotihî. Imino eesamaaiboro miyaanoco neehî. ²⁶ Jaani jino aivojîibo Agripa iicaabo toonoco imino gaajahi. Jaanegui jino diibo imefeenevi ñîhicugotîbôro iimaahi. Jaanoco diibo tolliro gaajahi fanooro toovono iicatînoco. ²⁷ Jaanegui aivojîibo Agripa ico dilluuhî: ¿Naa Moocaani iimaamînaa unuunoco miyaaveguehi? Fine miyaaveguehi, nuubo.

28 Jaanegui Agripa Pabloco nuuhi: ¿Milli nacu ajashuno idiimaaneri uco fine miyaavugusuji? nooboro.

29 Jaanegui Pablo nuuhi: Uujoho Moocaanico dilluhi, sihidi ihiimaaneri, ajashuno ihiimaaneri icano mimiyaaveguequi. Jaabo iiro icatino, paryi jaachiji jino uco uguubuunicimo, bu tolliro uubadi iicaqui. Jaarumo jilli uubadi jigaiñehiri sisicinitimo iicaqui, nooboro.

30 Jilli Pablo unuunobuunati aivojibo Agripa, bu aivojibo Festo, bu Berenice, bu famooro toono iicaumo icano agañiivuumoro 31 fuumo sihigovi. Jaamoro toonoti sanoomiro ihiimaacasimoro noocasihicaumo: Jaani imitino moonihicatibo. ¿Milliti bu jaaboco magaicaujirahi? ¿Milliti bu micivojanijirahi? noomoro.

32 Jaanegui Agripa nuuhi Festoco: Fine misinaayujirahi jaanico inoro romano aivojibo Cesar uco idillunoco imeguehi, inuutiruva, nooboro.

27

Pabloco Galluumo Roma Cuumijaago.

1 Jaadi mihaico Italia jinijevi igalluuqui aciumo Pablo saatoho civojaminaa iicamoco saafi aivojibo Julio onooboco. Jaabou Julio ijeevadio amocasiminaa Augusto onoomo amocasiminaa aivojibo iicaubo. 2 Jaamo Adramitio cuumi meenegari mufuui, Asia cuuminoco muuaijiniri iicamicujeque emeecituugari. Tolliro Aristacu onoobo Tesalonica cuumioobo, Macedonia jinijeoobo mihaima fuui. 3 Jaano sesevedi Sidon onomicuvi mihifutuhi. Jaamañovi Julio Pabloco imino omoonuboro galluui inahaboniminaaco imeecitequi diiboco sinehejeti ihaciqui. 4 Jaadi tomituti mufuumo Chipre onochugaico mafatyuhi monaninaagueneri iicachugaico sihidi guibhuba mihaico sihigoviro asatyuneri. 5 Jaadi Cilicia jinijeque, bu Panfilia jinijeque icano mafatyumoro mihifutuui Mira unuucuumivi, Licia jinijevi.

6 Jahigo amocasiminaa aivojibo Alejandria meenegaco atymeuhi Italia jinijevi ufuugaco. Jaaboro mihaico togafaño jicafutusuubo mefeequi. 7 Jaadi guiraafucuva mihiguunobuunati sihidi jeevanoti mihifutuui Gnido cuumi onegueehivi. Jaanaa guibhuba sihidi iicaunegui sihigodi mufuumo Salmon onocuumi onegueehidi, Creta onochugaihahidi mafatyuhi. 8 Jaarunaa sihidi jeevaneri mufuumo mihifutuui Imimicu onomicuvi Lasea cuumi fiitino.

9 Jaamo guenenene tahi mihicaumaño ñihicucuuno muuairi mufuujino jinija guibhubama iicacuujino ifiiticumaño.

Jaanegui Pablo diitoco afajiniuboro nuuhi: ¹⁰ Amihaico gaifimico neehi: Nihicuno aivo sihidi jeevaneri mefeeji. Jaaneri meenega ifiimaaveneri sihidi sineheje gancafeteji, jaabadiro saatoho miyaminaa ifiino gancafeteji icano, nooboro.

¹¹ Jaarunoco Pabloco ihamocasiminaa aivojibo miyaavugutahi. Jaaboro imeenega abajaabo, toga ticuvusuminaafi icano unuunocoro miyaavuguuhi. ¹² Jaanaa guiraamo nuuhi: Imitatimicu jinijadihivi. Jaanegui masigo mufuucuqui jinooti Creta jinijevi Fenice micuvi mihifetequi, noomoro. Tomañoti noreste, sureste icahigo fuvusuhicauneguiiha, tomicuvi jinijaco mafatyequi.

Sihidi Guibuhuba Muuaifeenevi.

¹³ Jaadi guibuhuba sicuiba surjaagoti iguibunegui: Imino fine mefeeji, noomoro mufuuhi Creta chugai fiitiodi. ¹⁴ Jaanobuunati gueenejisunoti momeenegahallivi sefano guibuhuba saauhi, aivo esefano guibuhuba Noreste onooguibuhuba. ¹⁵ Jaano sefano guibuhuba mihaico agaayicinoro gusuutinegui mejeevesucuuhi. Jaaneri mihaico iguibuhuba sihigoviro satyucuuhi. ¹⁶ Jaamo mafatyuhi ajashuchugai Clauda onoochugai bujinaagodi iguibuhuba sefano achahauhigodi. Jaamoro sihidi jeevanoti imidi meenegaco imino mudujenuhi iguiraagati. ¹⁷ Jaadi ihajashugaco caamo iguiraagajinibaavi duujenuimo. Jaamoro iguiraagaco sisiumo gaibaineri ifaaga agallivujiruneguiiha. Jaamoro muuaifaño jiniigaibaaho Sirte onoobaahohallivi ifiigatyujirunoco nihicugumoro imeenega gaachehuco niitusuumo guibuhuba sihigoviro diitoco isatyequi. ¹⁸ Jaano sifucuti guibuhuba icauhiica sefano. Jaanegui imeenegafañoonoco gaifificiumo muuaifaño. ¹⁹ Jaano sifucuti bu famooro siino magaiificiuhi togaonehejeque muuaifaño. ²⁰ Jaamo fiiva fucuva mahatymehicautihinihibaco meeciri icanoco sihidi guibuhuba iicaumaño. Jaamoro: Mataajajitihini fine, munuui.

²¹ Jaamo gueenene amachucutinegui Pablo diitofeenevi ujulleveuboro nuuhi: Imino uujoho eneehininoco muguubuhiniruva Creta chugaivi masaajitirahi. Jaarunaa masaamaño idaasuno mihicahi monehejeque magaiificihi. ²² Jaarunaa nihicugotimo quehecuno mihica. Saatohobati miguijevejitihini digaaaro meenega fimaveji. ²³ Jaanoco uujoho gaajacihini Moocanico ejeecivehicaabofañodi uujoho icamaño. Jaabo itoomominaafico tajaago agalluubo fucu uco neehi: ²⁴ Pablo diguetejirahana, romano aivojibo imefeenevi dihifeteji. Tolliro difañodi iri Moocaani

taajasuji famooro #ma meenegafaño iicamoco, nooboro.
²⁵ Jaanegui quehecuno mihica ñihicugotimo. Uco Moocaani itoomominaafifañodi onoobadi iicajinoco miyaaveguehi.
²⁶ Jaarunaa mihaico sachugaivi gañijino guibuhuba, nooboro.

²⁷ Jaadi mijaguisicihachuta mihigucuudi Adria muuavi mihifutuuhi. Jaamañovi sihigovi agaño, sihigovi agaño fuuhi. Jaanaa toga dudicamaajeminaa fucufeenevi gaajacuuhi jinijeti ifitivuunoco. ²⁸ Jaamoro uuvumo imuuai faicuvaco. Jaarunaa treinta y seis metrohachuta inifaihu faicuva icauhi. Jaano janaanici siino uuvumo. Jaarunaa veintisiete metrohachuta inifaihu faicuva icauhi. ²⁹ Jaanegui guisihallivi imeenegaco agañijirunoco iiguimoro igueenemehejedino obocinonoco toga dojicuogati udujenimoro imuuaifaño gañiimo sihi footiga iicaqui. Jaamoro tuumuimo isesevequi. ³⁰ Jaamoro toga dudicamaajeminaa togati itaajaqui mooniuh iahashugaco togati imuuaifaño iiniitusumoro isivi ifeequi. Jaamoro ibocisutaco niitusumobadi nijequogati mooniimo abañisumo. ³¹ Jaanegui Pablo ihamocasiminaa aivojiboco nuuhi: Diito meenegati ofoohachiji amihai mataajajitih, nooboro.

³² Jaanegui ihamocasiminaa iahashuga sisitaaco iquitimoro togaco muuaifaño gañiui.

³³ Jaadi Pablo cuujetavi diitoco nuuhi: Aivo gueenene mijaguisici micigacutih, bu mamachucutih icano.

³⁴ Jaanegui mihaico neehi: Mamachuqui. Jaamo mamachumoro mataajahi. Miuro saatohoba milli icacujitih, nooboro ³⁵ Pablo maahuco agaayicuboro Moocaanima iimaauhi diito imefeenevi. Jaadi toonoco iquisicuboro machuubo, ³⁶ bu tolliro famooro amachumoro imo imo minifutuuhi. ³⁷ Jaamo mihai meenegafaño mihicauhi doscientas setenta y seisdimo miyaminaa. ³⁸ Jaadi machuta iicaunoco muuaifaño gañiimo imeenega ijadijetequi.

Meenega Niituhi Muuaifaño.

³⁹ Jaanaa eseseveudi toga dudicamaajeminaa gaajautimo comañoo jinijerihacho mihicaunoco. Jaadi ifadicaico atymeumo. Jaamañovi jiniigaibaaho icauhi. Jaanegui: Tomaño macañaveji, nuumo. ⁴⁰ Jaadi imeenega duujeneque quitimo. Jaaneri ibocisutano muuaifañoro fitanamaaiuhi. Jaasumiro sinaayumo ibuhuduganoco imeenegaco iticivusuqui. Jaamoro imegaogaachehuco guibuhuba naagonovi miniiyumo. Jaaneri fitivuga jiniigaibaahojaagovi. ⁴¹ Jaadi ifutumo samaño fahigovaciti sefano cucuumañovi. Jaaneri jiniigaibaahohallivi

nijequeoga fiigatyuhi cuhufono. Jaaneri dojicuoga gatahunamaaiuhi sefano tyuucai icauneri. ⁴² Jaanegui ihamocasiminaa gaisiraiciujirahi icivojaminaaco isimoro ataaajaujiruneguiha. ⁴³ Jaarunaa diito aivojiiibo Pabloco itaajasuqui milli moonisuutih. Jaaboro iisico agaajamoco iticoni tajiibaubo muuaifaño acasiniivomoro ijiniija iisiqui. ⁴⁴ Jaadi saatoho agaajatimoco tajiibaubo cubujeneri, bu imeenega udujavanamaaiubujeneri ifeequi. Jaaneri famooro atajaumoro jiiinijevi ifutumo.

28

Pablo Malta Onoochugaivi Icauhi.

¹ Jaamo famooro mataajacuudi tuchugai Malta onoochugai iicanoco magaaajaciuhi. ² Jaamo toojiiinijeoto imino mihaico gaayiciuhi. Jaamoro sihidi niija sicura icaneri mihicahicauneguiha cijigaico mihaidi ebasumo. Jaamoro mihaico famoocoro feemesumo. ³ Jaanaa Pablo icuhi cuhafene ifigañoco. Jaaboro cijigaifaño cabicuubo. Jaanaaca toono aiguucuri toonoti jiiinimo iinuuh. Jaaboro Pabloco ihuseti eheedumañoviro guenene feetuciniubo. ⁴ Jaanoco tuchugai miyaminaa atyimeuhi ijiinimo Pablo useti efeeduciniunoco. Jaamoro ihiimaacasiumoro nuumo: Miyaano jahi jaani gaicaauminaafi. Jaamaño muuaifaño ifiimaavonoti ataaajacuruuboco Moocaani imucugai icasujitih, noomoro.

⁵ Jaaboco Pablo cijigaifaño ijiinimoco efeefaiquiyuuboro milli icautih. ⁶ Jaarunaa famooro esiciniumo: Fine ujuurineri cheemejiibo, noomoro. Jaarumo guenene ihesicinicuuruhi milli iicacutinegui boobaniumo ihesamaajeque. Jaamoro Pabloti nuumo: Fine diibo saafi dios, noomoro.

⁷ Jaano fiitino tuchugai aivojiiibo Publico onoobo faguino icauhi. Jaabo mihaico imino gaayiciuhi mifucuci, safucu icano ticovovi imino mihaico ficuubo. ⁸ Jaabo Publico caani iguihuvaubo icigaijefaño icauhi. Jaabo sihidi guihuvari, fatiiciri icano icauhi. Jaanegui Pablo diiboco meecituuhi. Jaaboro Moocaanima ihiimauboro diibohallivi ihuseque ficuubo. Jaaneri tsumiro buheeteubo. ⁹ Jaanobuunati tolliro tuchugairi iicaumo iguihuvamo Pablojaago saauhi diitoco ibuheesuqui. ¹⁰ Jaamoco ubuheesuunoma iicaumo mihaico imino jeevivuuh. Jaadi bohoga meenegafaño mijicafutuudi aciumo mihaico sihidi duvirucuco.

Pablo Ifetehi Roma Cuumivi.

¹¹ Jaanobuunati minihibaci, sanihiba icanoti tuchugaiti meenegari mufuuhi jiiinijaco tuchugaivi afatyugari. Jaagau Alejandria jiiinije meenega. Jaagahallivi eetavociniumo jihovo diosmi Casto onoobo, Polu onoobo icamisi ijimi.

¹² Jaagari mufuumo mihifutuuhi Siracusa onoomicuvi. Jaamañovi mifucuci, safucu idino mihicauhi. ¹³ Toonoti mufuuhi Italiajini fiitino. Jaadi mihifutuhi Regio cuumivi. Jaano sifucuti guibhuba saauhi surjaagoti. Jaano sifucuti mihifutuhi Puteoli cuumivi. ¹⁴ Jaamañovi mahatyimeuhi Cristotaco. Jaamo mihaico gaijuhi diitoma mihicaqui sajaguisi ticovovi. Jaadi mufuuhi Roma cuumivi. ¹⁵ Jaanoco Romari iicaumo Cristota gaajacuuhi mihai tahi mufuunoco. Jaamoro saumo mihaico ootomovaumo. Jaamovi macabivuuhi jiihaivi, Apio naajehasi Tres Tabernas onoomañovi. Jaamoco Pablo aatyimeuboro Moocaanico imuuhi. Jaaboro quehecutuubo. ¹⁶ Jaadi Romavi mihifutuudi ihamocasiminaa aivojibo icivojaminaaco aciuhi Roma civojaminaa tomominaa aivojiboco. Jaanoti Pabloco ijeevadi ficuumo saafi amocasiminaafima diiboco itemequi.

Pablo Romavi jibogono.

¹⁷ Jaabo Pablo mifucuci, safucu idino iicauno nijequeti cuhuvaubo Romari iicaumo judiomi aivojitoco. Jaamo igaiuumoco Pablo nuuhi: Tañahabomi, uujoho judiomiditi milli iimaatihi, tolliro motadimi jeevamaajediti milli iimaatirahi icano. Jaarunaaca Jerusalevi uco romano civojafaño ficuumo. ¹⁸ Jaadi uco idilluumo uuvi imitico atyimeutihu: Jaamoro ¿milliti bu magaicaujirahi? onoomoro uco sinaayujiruumo. ¹⁹ Jaarunaa judiomi sihidu uuditi imitino ihiimaaneguiha uujoho imuguuhi Roma aivojibo uco idillunoco. Jaaruubo uujoho taacuumiminaahallivi, ¿milli nootihu? ²⁰ Jaanegui amhaico cuhuvahi amhaico aatyimeebere iimaaqi. Jaano israelmi imiyaavogobadi uujoho imiyaavogomaño uco jino mahatyimehi jigaiñeri sisiciniboco, nooboro.

²¹ Jaanegui nuumo: Mihai aamebaco magaayicitihi Judea jiiñjete iditi iimaanoco. Tolliro saatohoba monahabomi judiomi tahigoti agaserumo imitino idiicanoco mihaico jibogotihu. ²² Jaanegui mihimeguehi jjohe edeesamaañoco magaañanoco. Toono bohono iijiti fahigovavi imitino ihiimaahicanoti muguubuhicanoti, noomoro.

²³ Jaanegui safucuco uuvumo. Jaafucu sihidu miyaminaa gaseuhi Pablo iicaujafaño. Jaamoco fucurotiro Moocaani aivoji iijiti jibogooobo suufeniuhu iijicuuvi. Jaabo Moise tajibafañodi, bu Moocaani iimaaminaa aamenefañodi Jesuditi jibeguehicaubo diitoco imiyaavugusuqui. ²⁴ Jaanoco saatoho miyaavuguhu, jaarunaa saatoho miyaavugutihu icano. ²⁵ Jaamaño sabadiro ihesamaaje iicautimaño Pabloditi fuumo. Jaanegui diitoco Pablo nuuhi: Imino jahi motadimico

Moocaani Gaija nuuhi ihiimaaminaafi Isaiafeenedi. Jilli nooboro:

²⁶ Foobo tomiyaminaaco dinoo: Amiihai fine muguubuji. Jaarunoco magaaajajitii. Fine bu mahatyimeji. Jaarunoco mehesicinijitii. ²⁷ Amiihai jeebii cuhufono iminifotomaño, imitino muguubumo. Amiihai aallino mihicinihi. Jaaneri amiihai aallineri aatyimetimo mihicaji. Bu amiihai nohojiri guubutimo mihicaqui. Bu jaamo amiihai jeebiri gaajatimo mihicaqui. Jaamo tajaago masaamoco uujoho ubuheesujiruneguiha, nooboro. nuubo.

²⁸ Jaanegui amiihai magaaaja, jisumitiro Moocaani taajasu jibogoco judiomi iicatimediro iicacuujinoco. Jaanoco diito imino guubuji, nooboro.

²⁹ Jilli Pablo unuunoco uguubumoro toonoti fuumo sanoomiro jenaaucasimoro.*

³⁰ Jaanobuuna Pablo icauhi mificabaci ticovovi sita iijaco iicanohachuta jaaduuboro. Jahi diiboco imeecitomoco imino gaayicihicaubo toojafaño. ³¹ Jaaboro ñihicugotibo jibeguehicaubo Moocaani aivoji iijico. Tolliro Aivojibo Jesucristoditi jibeguehicaubo. Jaaruuboco miihaiñooba Pabloco milli nehicautii.

---

* **28:29** Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

ROMANOS

Pablo Romanomidi Acaatiníuhaame.

Pablo Caatiníuhi Romari Iicaja.

Moocaani Iijaminaadi.

¹ Uujoho Pablo Jesucristo jeecivominaafi, Moocaani uco ucuuhuvaubo diibo minisuminaafiti icaqui, Moocaani iijico jibeguequi uco icuubo.

² Jibogoco Moocaani sicijetiro ihiimaaminaafeenedi Caatinihaamefaño unuucuuno. ³ Moocaani Achi Aivojibo Jesucristoditi ihiimaano jibogoco diibo miyaminaa ifiti iicausumi jibogono, Jesucristou aivojibo David iyaachimihaioboti icaubo. ⁴ Jaarunaa iimino Gaija imityari jafeníuhi, diibo Moocaani Achi iicanoco. Jaamaño iguijevemefteneti ubuheeteubo.

⁵ Jesucristofañodi Moocaani mihaico iminoco acihi diibo momofañodi mihaico igalluqui, jaamofeenedi fahigova jinijeminaa uguubumoro imiyaavogomo iicaqui. ⁶ Jaamofeeneri tolliro amihai mihicahi Jesucristota miicaqui Moocaani amihai ucuuhuvamo.

⁷ Jino aameque amihaidi caatiníhi paryi Roma cuumiri mihicamedi. Jaamoco Moocaani agaijiboro ucuuhuvamo iimino ifiima diibedi iicaqui. Moocaani, bu Mohaivojibo Jesucristo iicamisi imihuse, sajeebhi icanoma mihica.

Pablo Roma Jinijeminaaco Abaatonoco Imeguehi.

⁸ Imegaviro ticoniji Jesucristofeenedi paryi amihaihallivi Moocaanico iimehicanoco aacibo amihai miyaavogoti fahigova jinijeminaa jibogocasimaño. ⁹ Moocaani uujoho diiboco tajeebhi maryo ejeecivehicaabo Illi jibogoco jibogooboro iicahicaabo gaajahi diiboma ihiimaahicasumi amihaiditi esafetehicanoco. ¹⁰ Moocaanico dilluhicahi diibo imogohachiji millitihacho tahi jisumi amihai baateji.

¹¹ Imeguehi amihai aatyimeebere amihai jeebhinoco Moocaani Gaijari sefatusuqui. Jaamo janaanici sefano mihicahi. ¹² Tolli imeguehi uujoho fahigovavi mahamusucasinoco jino momiyaavogofañodi mihicamo.

¹³ Tañahabomi, imeguehi amihai fahijivaro abaateguehicanoco magaajanoco. Jaarunofaño fanoova uco tihitusuhicahi. Imeguehichi ofoonoco amihaifeenedi saatohoco miyaavugusuqui fahigova jinijevi omoonihicabadi mooniqui. ¹⁴ Uco Moocaani tajibahi famoovahalliviro jibogooboro feequi añiminaa iijico agaajamoco, bu agaajatimoco icano. Tolliro bu fanoovaaco

agaajamoco, agaajatimoco icano j#bogooboro feequi. 15 Jaamaño uujoho imeguehi taajasubogoco am#haico ij#bogonoco pary#cino am#hai Romari mihicamoco.

Jesucristo J#bogo Mitya.

16 Uujoho nucufevetihí Jesucristo j#bogo iiminoti Moocaani mitya iicamaño pary#cino toonoco imiyaavogomoco ataja-suno iicamaño iticoni judiomico, bu tolliro judiomí iicatimoco icano. 17 Jibogo m#haico j#beguehi Moocaani m#haico gaay#cihi momiyaavogoti, Caatinihaamefaño onoobadi: Jaamaño Moocaani agaay#ci#bo imiyaavogofeenedi icaji.

18 Jaamaño Moocaani sifira paryi iimitimo miyaminaahallivi ñhicuno niquejefañoti saahi. Jaamaño diito iimiti diitoco miyaanoco gaajasutihí. 19 Iimuguruva imino gaajajirumo Moocaaniti magaaajajirunoco. Jaanoco diiboro ifusucuhi, 20 Moocaaniti aaty#meratino gaajacafetejirahi diibo fanoovaaco eheetavuunofeenedi. Foovono mahaty#mejirahi jiinjéque ifiivusuusumiti, diibo Moocaani imityaabo fahiijivaro iicanoco. Jaamaño diito siinohallivi agatyavequimaajirunoma chahahi. 21 Jilli Moocaanico gaajacurumo imino diiboco jeeçivotihí bu tolliro diiboco imotimo. Jilliro ajaaducafototino esamaajeneriro ijeeb#no mitahi. Jaamaño iguubutijeeb# diitoco çivono minifetehi. 22 Magaajahi, unuurumo gaajatihí. 23 Jilliro Moocaani sihidí ejeevaabo ufucuro ifinijiti#boco ejeeçivotimoro cafaryuhacumo, miyaminaafi ifinifiibo ijim#riro, bu tolliro joomi ijim#ri, jiinimomi ijim#ri, pary#cino faaboho asimi* ijim#ri icano.

24 Jilliti Moocaani diitoco iimiti iimogoviro jeevesuhi toonocoro imegueneguiha. Jaamaño nucufesunoonoco fahigova moonimo. 25 Moocaani miya iijico iimiyaavogotimoro sicamañehejequere miyaavogomo. Jaamoro Moocaani ifiivusuunocoro ejeeçivomoro imehicamo, Moocaanico imotimoro id#bocoro naha diiboco fahiijivaro mihimejiruubo. Fine.

26 Jilliti Moocaani diitoco jeevesuhi unucufesuneheje imogoviro; aivo gaigoomiti m#haiñomaryo gaifimima iicanicinoco ejeevesumoro sano gaigoomiro fahigovavi icacasihicahi. 27 Jaabadiro buunaji gaifimi gaigoomima iicanicinoco ejeevesumoro aivo sihidí imogomo sifima sano gaifimiro icacasinoco. Sano gaifimiro nucufesunoonoco moonihicahi fahigovavi. Jaamaño toono iimiti jaada ifihalliviro guihuvanehejeque icimo Moocaani afaijaneri.

* 1:23 Griego iijiri: faaboho asimi igueenemeheje itihaiño iicamo, noono.

28 Moocaanico eesafototimaño; diitoco iimiti esamaaje-
 fañoviro jeevesuubo momoonitatinehejeque imooniqui.
 29 Fanoova imitima icamo ifico idicunonoomonineheje,
 imitineheje, sitaanoco imoyicineheje, sitaaco imitino
 omoonineheje icano. Siinohalliti sitaaco jiiheveme,
 gaicaaufifimo, ibacasififimo, bañififimo, sitaaco
 jiihevefifimo, sicamañehejeque jiiocasififimo. 30 Sitaaditi
 iminotino iimaamo, Moocaanico jiiheveme, sitaaco gaijitimo,
 uujoho sihidi jeevahi noomoro ifico cahacisumo, imitino
 omoonijinehejequere esamaaimo, caanimico: Jii, nootimo.
 31 Aivo esicinitimo, unuucuunoco eheetavotatimo, gaijitimo,
 sitaaco imitino omooninoco iimibachunoco gaajatimo,
 sitaaco idaasugotimo. 32 Moocaani atajiiibanoco imino
 gaajacurumo. Tolle omoonifimo ifinijitino guijeveque
 gaajacurumo. Jaarumo suufenitimo moonihicahi, tolliro
 sita omooninoco atyimemere imo imo icahicahi.

2

Moocaani Imino Dugaacufihi.

1 Jilli iicamaño agatyavequimaajirunoma chahahi,
 ijoho sitaaco imitico udugaacuubo. Ijoho cajaanihacho
 idiicaruubo, sita: Imitico, onooboro udugaacuubo, iiro
 bu difiicoro toonofaño gañisuhi sita: Imitico, onooboro
 bu ijoho tobadiro moonihicahi. 2 Magaajacuhi Moocaani
 imino udugaacuuboro tolle omoonimoco ijaadaco acifinoco.
 3 ¿Nacu ijoho fine deesicinihi: Moocaani idaasuno omooninoti
 taajaji, onoobo? Jaaboro ijoho sitaaco iimitihalliti idaasuno
 omoonihicaabo, bu diito omoonibadiro moonihicahi.
 4 ¿Nacu ijoho diimogotihhi Moocaani imihuseque, bu
 ijaabicifihicanoco; ijoho gaajatihhi diibo imihuse ico
 diimitico ejeevesusujirunoco? 5 Dijeebii aivo ico
 ucuhufomaño diimitico deevesugotihhi. Jaamaño dihalliviro
 sihidi titibanihhi Moocaani ico idaasuno omoonijnoco
 ufucu atyimecafetejino Moocaani imino udugaacuuboro
 ijaadaco acijifucuvi. 6 Tusumi jari jaadujiiibo famoovaaco
 iticovoocivi iiminoco omooniboco iimineri, bu iimitinoco
 omooniboco iimitineri icano. 7 Jaamoco Moocaani imico,
 bu bocico icano iguiinomoco, ifinijitino fiivofeenedi
 iminoco suufenitimo omoonimoco ifinijitino fiivoco acijiiibo.
 8 Jaanoti sefano idaasuno moonijiiibo: Uujoho sihidi jeevahi,
 onoomoco, jaamoro miyaanoco ijiiivotimoro iimitinocoro
 eheetavomoco 9 sihidi aivoma idaasuno icaji paryicino
 imitinoco omoonihicamedi, imegavi judiomidi, tolliro bu
 judiomii icatimedi. 10 Jaanoti Moocaani acijiiibo imico, bocico,

sajeeb#co icano pary#cino imino iicahicamoco, imegavi judiomico, bu jaabadiro judiomi iicatimoco icano.

¹¹ Moocaanidi miyaminaa sabadiro iicamaño. ¹² Pary#cino Moise taj#bama achahamo imitico omoonimo finiji totaj#bama chahamo. Jaanoti Moise taj#bama iicacuurumo imitico omoonimo totaj#bafenedi dugaacucafetejimo ifiniqui. ¹³ Moocaani gaayicitihii totaj#baco jilli ticovono uguubumoco. Jaanoti imino uguubumocoro imino iicamoco gaayic#bo.

¹⁴ Jaanoti siicumimoto Moise taj#bama chaharumo ijeeb#tiro Moise taj#ba onoobadi moonimo. Jaamo Moise taj#bama chaharumo, tolli ijeeb#i onoobadi omoonino. Toono diitedi taj#babadi jeevahi. ¹⁵ Imihiicafenedi gaajasumo ijeeb#faño Moocaani taj#bama iicanoco ijeeb#i diitoco j#beguehi miyaano icanoco. Jaamoco ihesamaajere ufucu j#begueji iminoco, bu imitinoco icano omoonihicanoco. ¹⁶ Ufucu Moocaani pary#cino miyaminaa toovono omoonihicanoco emeec#boro jaadui Jesucristofenedi taajasuj#bogoco uujoho ij#bogooboro eneehicabadi.

Judiomi Moise Taj#baguiino Icahi.

¹⁷ Jaanoti cajaatyohacho: Uujoho judiomioobo, onooboro Moise taj#bafañodi icahi, bu Moocaani uco gajihii, neehicahi. ¹⁸ Jaabo ij#joho Moocaani jeeb#i onoobadi iicanoco gaajahi. Jaaboco ico Moise taj#ba gaajasuhi iimino ifico diiciqui. ¹⁹ Jaabo: Uujoho aivo gaajahi, onoomaño diito Moocaanico agaajatimoco j#beguejirahi, bu imitifaño iicamoco gaajasujirahibadi deesicinii.

²⁰ Agaajatimoco j#beguejirahi, bu uguubutimoco faj#nijirahi, nooboro deesicinii, taj#bafaño miyaanoco, bu agaajanoco icano agaajamaño. ²¹ Jaarunofaño ij#joho sitaaco id#beguehicaabo, ¿collihii jaabo difiicoro di#beguehicitihii? Ij#joho sitaaco: Mananidino, nooboro id#beguehicaruuvo, ¿collihii jaabo nanivahicahi? ²² Ij#joho sitaaco: Sifigoma diicajirahana, eneehicaruuvo, ¿collihii jaabo ij#joho sifigoma diicahicahi? Ij#joho sitaaco: Ij#nitaco j#heguehi, eneehicaruuvo, ¿collihii jaabo jihovono caanimi iijano busumijeque nanihicahi?

²³ Taj#bafañodi quehe quehe diicarahi. Jaaruvo Moocaanico nucufevesuhicahi diibo taj#ba onoobadi omoonitimaño.

²⁴ M#ro Caatinihaamefaño noono: Am#ihai tolli mihicamaño judiomi iicatimo Moocaaniditi imitino iimaahicahi, noonoro.

²⁵ Moise taj#baco imino mooniruva dimeehe nijequeque iquiticino #di imijirahi. Jaanoti Moise taj#baco imino omoonitihachii# Moocaanita iicatimobadi diicahi. ¿Jaanegui imeehe nijeque iquiticinoti jinehejebaco mihicijitirahi? ²⁶ Jaanoti iquiticiratiruvo taj#ba onoobadi

omooniibo imeehe nijeque iquiticinibobadi gaayicicafetehi quiticiratiruubo. ²⁷ Imeehe nijeque quiticiratiruubo tajjiba onoobadi omoonihicaabo ico dihimitico atyimesuji, ijoho tajjibaco: Jii, eneehicatimaño toohaamema diicaruubo, dimeehe nijeque quiticiniiruubo icano. ²⁸ Jaabo judioru jaaruubo Moocaani iimogobadi omoonitimaño miya judiobadi jeevatiiibo. Jaano tolliro quiticiniirumo ijeebifañodi imino imiyaavogotimo miya quiticima icatino. ²⁹ Jaanoti naha miya judio iicaabo Moocaani iimogobadi ijeebifañodi omooniiibo miya quiticima iicaabo. Jilli aamefaño acaatinibadiro iicaqui icatino, bu mojeebifaño Moocaani Gaija onoobadi miicaqui. Jilli omooniboco miyaminaa imotihii, idiiboro Moocaani imehi.

3

¹ ¿Jaanegui collihii judiote mihicajirahi? ¿Collihii bu miquiticijirahi? neejirumo. ² Jaarunofaño aivo sihidi imino judiomiti mihicano judiomico Moocaani ijibogoco aaciumaño. ³ ¿Jaanaa millijiru, diitoti saatoho imino imoonitiruva? ¿Nacu jilli diito iicanoti Moocaani diitoco aaciguunoco dumiticijirahi? ⁴ ¡Cha, tolli icatino! Tolli icarunehejehaca Moocaani iimihuseque jeevesutihii. Jilli Moocaani imino paryi miyaanoco onoobadi eetavehi, paryicino miyaminaafi bañififirunaaca. Miuro Caatinihaamefaño noono: Iimiiboti diicaji dihimi icafeenedi, bu ico inisumoro emeecirunoti imino dihiineji, onoonoro.

⁵ Jaanoti mohimitifeenedi Moocaani iiminoco saatoho gaajahi. Jaanoco jilli: Moocaani imitihii, monoonicihii mihaico idaasuno diibo omoonimaño. Jilli miyaminaa esamaaje imitacinimo noonicihii. ⁶ ¡Jaarunaa tolli icatino! Moocaani imitiminaafi iicaruva, ¿milli bu jaabo miyaminaaco iimitihalliti idaasuno moonijirahi?

⁷ Jaanoti saatoho esamaaje imitaciniiibo neejirahi: Uujoho abañififiboti saatoho Moocaani miya ijico onoonoco agaajamoro janaanici diiboco acahacisuhachiiji, ¿collihii jana uco imitiminaafibadi idaasuno moonijiiibo? ⁸ Jaaneguiiha iimitinoco momooniqui iiminoono isaaqui, nooboro. Jilli saatoho imitino esamaaimoro neehicahi mihaiva iminotino mijibeguehicanoco. Jaarumo tolli eneehicamo idaasuno moonicafeteji toonovi ifotomo.

Famooro Mihimiftihii.

⁹ ¿Milli jaanoco meneejirahi? ¿Nacu mihai judiomii diito janaanici mihimifihii? ¡Cha, tolli icatino! Miuro: Judiomii imitico, munuucuhii, bu famoovaaco monoobadiro,

imitiguiino paryi famoovaro mihicahi. 10 Miro
Caatinihaamefaño noono:

Imimo chahahi, aivo saafiiba iiminoco omoonibo chahahi.
11 Mijoho agaajamo chahahi. Mijoho chahahi
Moocaanico iguino. 12 Famooro mitacuhi,
iimitijiri famooro iimitihigoviro fuucuuhi. Miihaiñooba
iiminoco omoonimo chahahi, aivo saafiiba chahahi.
13 Oono iiji ciihojico mafaayicijirubadi jeevahi aivo
idicuno ihiimaamaño. Jaamo bañifihicamo, ihiimaa
jiinimo namitabadi jeevano imitino moonisumo.
14 Sano iminotincoro iimaamo aivonoonocoro.
15 Sitaaco iguijenijinojaagoviro goovano foomo.
16 Idaasuno moonimoro finisumoro igomo. 17 Jaamo
sajeebi icaco gaajatimo. 18 Moocaanico iñihicugonoco
esamaaitimo, noono Caatinihaamefaño.

19 Jaanoco magaajacuhi paryicino Moise tajibafaño iicano
totajibaguiino iicamedi noono. Jaanoti famooro illivomoro
Moocaani aivojiguiino iminifetequi. 20 Miihaiñooba
Moocaani imefeene gaayicafetejitihi tajiba onoonoco
omooninofenedi. Jilli tajiba miihaico mohimitico gaajasuhi.

Miyaavogofañodiro Mataajatahi.

21 Jaanoti jisumi tajiba uufocodi magaajahi milliti
Moocaani miihaico agaayicinoco. Jaarunofaño tajiba
aamefaño, bu Moocaani iimaaminaa aamefaño icano
toono mataajajinohalliti ihiimaacuno. 22 Jaanoti
jino naha Moocaani miihaico agaayicino Jesucristoco
mimiyaavogonofenedi. Chahamo saatohe sita janaanici
iicamo icano. 23 Famooro imitico momooniuihi. Jaamaño
Moocaani imi iijiti tehesino mihicahi. 24 Jaarunaa
Moocaani famoocoro jilli iimihuseri ticovono gaayicahi,
Cristo Jesufaño di atajasucumaño. 25 Moocaani Cristoco
miyaminaa imitihallivi guijenisuhi. Jaamaño diito
imiyaavuguusumi diitoco taajasuubo. Jilli mooniubo
iimihuseque igaajasuqui sicijeo imiti icarunoco
ajaabiciuboro jeevotiibo fatyuubo. 26 Jilli mooniubo diibo
Moocaani jisumihachuta iimihuseque igaajasuqui. Jaabo
Jesuco imiyaavogomoco agaayicunofenedi gaajasuubo
jisumihachuta iimihuseque.

27 ¿Jaamaño milli bu moficoro quehe quehe
mehesinijirahi? Tolli mihichicano chahacuuihi. ¿Collihi
jaano tolli icatino? Cha, tajiba onoonoco momooninoti
icatino jilli Jesucristoco mimiyaavogonoti. 28 Jaamaño
magaajahi miyaavogofenediro Moocaani minoco
agaayicinoco. Jilli tajiba onoonoco momoonimaño icatino.

29 ¿Nacu Moocaani saatohero judiomitahere? ¿Nacu bu tolliro judiomi icatimotahe icatino? ¡Janabuu! Tolliro bu diitotahe. 30 Idiboro Moocaani saafiro iicamaño miyaavogofeenedi gaayiciibo judiomico, bu judiomi icatimoco icano.* 31 ¿Jilli miyaavogofañodi mataajahi, monoomaño jaanegui nacu Moise tajibaco imitino meneehi? ¡Cha, tolli icatino! Jilliro janaanivi tajiba miyaano iicanoco meneehi.

4

Abrahamti Magaajano.

1 Masii Abraham mihihai judiomi eedebediti mehesamaaiqui. ¿Nacu jinejeque fine gaayiciubo? 2 Siinoco omoonunofeenedi Moocaani diiboco igaayiciuruva quehe quehe icaujiruubo. Jaaruubo Moocaani imefeenevi icatino. 3 ¿Naa milli noono Caatinihaamefaño? Abraham Moocaanico miyaavuguuhi. Jaamaño diiboco Moocaani gaayiciuhi, noonoro. 4 Jaanoti saatoho idudicamaaje jaadaco agaayicino ticovono diiboco aacino icatino. Jilli idudicamaajeque ajaaduno. 5 Jaanoti saatoho jinejeque moonitirumo Moocaanico miyaaveguehi. Jaabo Moocaani iimitirumoco agaayiciiboco miyaavogomo. Jaamoco Moocaani gaayiciji jilli ticovono diiboco imiyaavogomaño. 6 Tolliro bu David nuuhi: Imo imo icaabo saafico Moocaani agaayiciibo. Jaaruno iimihuseti agaayicino icatino. 7 Jilli David nuuhi: Imicani icamo jaatyo diito imitico Moocaani ubuusumo; diito imitico esafototiibo ejeecivucuutino. 8 Imicani icaabo diibo imitico Moocaani ejevesucuubo, nuubo.

9 ¿Nacu fine jino imo imo ica saatohero imeehe nijeque iquiticinimedi? ¿Nacu bu fine tolliro iquiticiniratimedi? Miñro munuucuuhi, Abraham imiyaavoguumaño Moocaani diiboco agaayiciunoco. 10 Jaaboco, ¿csumi gaayiciubo iimeeheque iquiticiunobuunati? ¿Nacu imegaviro? Toonobuunati icatino, imegaviro. 11 Buunati Abraham meehe quiticico gaayiciuhi imiyaavugunofeenedi diiboco Moocaani agaayiciuno jibogobadi iicano. Jilliti Abraham paryicino imiyaavogomo caaniti icahi. Jaamo imeehe quiticiratirumoco Moocaani tolliro gaayiciji. 12 Miyaano Abraham imeehe iquiticinimo caaniti icahi. Moheedebe Abraham iquiticirautisumi imiyaavuguubadi, imiyaavogomo caani eneejiruno. Jaamaño diito caani icatiibo, iimeehequere iquiticiumaño.

Moocaani Unuunoco Magaayiciji Miyaavogofeenedi.

* 3:30 Griego iijiri: miyaavogofeenedi gaayiciibo iimeehe nijeque iquiticinimoco, bu iquiticiniratimoco icano, noono.

13 Miiro Moocaani: Amiihaico jiiinjeque aciji, nuuhi Abrahamco, iyaachimihaiico icano; atajiiibaco omooniumaño aciguutiibo. Jilli imiyaavuguumañõ Moocaani diiboco agaayiciuboro: Jiiinjeque aciji, nuuhi. 14 Jaaneguiiha Moise tajiiibaco omoonimo idimoro Moocaani aaciguunoco igaayiciruva. Jaaneguiiha jahi miyaavogo miyaano icacuutihi, tolliro bu Moocaani aaciguuno miyaano icacuutihi jahi. 15 Miiro tajiiiba miihaico gaajasuhi Moocaani mohimitihalliti minoco idaasuno omoonijinoco. Jaanoti tajiiiba achahahigo magaajatihimimitino mihicanoco.

16 Jaamaño miyaminaa imiyaavegueneguiiha Moocaani unuunoco aciguubo ticovono, paryicinõ Abraham iyaachimihaidi aivo miyaano iicaqui. Jino Moocaani aaciguuno idimoro Moise tajiiibaco omoonimediro icatino, tolliro buunaji Abraham imiyaavuguubadi paryi imiyaaveguemedi. Jaamaño diibo Abraham paryicinõ imiyaavogomo caaniti icahi 17 Moocaani imefeenevi, diiboco Abraham imiyaavuguubo imefeenevi. Jilli Moocaani Abrahamco Caatinihamefaño neehi: Ico ficuuhi ajashutimo miyaminaa caaniti, nooboro. Jaabo Moocaani iguijevecuurumoco fiivoco acihi. Jaabadiro bu ifivejitiirunehejeque fiivusuubo.

18 Abrahamco Moocaani unuunoco aatyimeratirunoco eesicinuboro miyaavuguubo. Imiyaavogoma iicaumaño ajashutimo miyaminaa caaniti icaabo. Moocaani diibo iseemema iicautiruuboco: Tonoodimeji diiyaachimihai, unuunoco imiyaavuguumañõ. 19 Jaasumi Abraham icauhi ciendino ficabavano ticovoocivi. Jaaruubo jeevesuutihi imiyaavogoco, diibo mogai Sara icano aivo amiyatisi iicacuumañõ eseemevacuujitirunoco 20 guucibautiibo. Bu tolliro bañiguutiibo Moocaani unuunoco. Jillico imiyaavuguboro esicinuboro. Jaaboro Moocaanico imuuboro 21 esicinuboro Moocaani imityari aaciguuno imiyacarujinoco iyaachimihaiditi. 22 Jiliti diibo imiyaavogoco agaajauboro Moocaani diiboco gaayiciuhi.

23 Tolli diibo miyaavogoco Moocaani gaayiciuhi, toono diibo Abrahamditiro caatinirautihi, 24 tolliro bu miihaidi caatinumo. Miihai miyaavogoco tolliro Moocaani gaayiciji miihai Jesu Mohaivojiiiboco guijevafañoti ubuheetesuuboco mimiyaavogomaño. 25 Jaabo Jesu mohimitihallivi acicafutuuhi iguijevequi. Jaaruubo siino buheeteuhi diibofeedi miihaico Moocaani igaayiciqui.

5

Mohimitico Jesu Jaaducuuhi.

1 Jaamaño Moocaani miihaico momiyaavogofeenedi mohimitico ubuusuuboro agaayiciuumo, sajeebii Moocaanima mihicacuui, Mohaivojiiho Jesucristofeenedi. 2 Diiboco mimiyaavogonofeenedi Moocaanivi mifitivi, diibo imihuseque magaayiciqui. Jaanofeenedi quehecuno mihicahi. Jaamoro imo imo mihicahi ufucu Moocaani imifaño mihicajinoco magaajamaño. 3 Toonotiro imo imo mihicatihi, tolliro bu idaasuno mihicarunofeenedi imo imo mihicahi, toono fanoovaaco majaabicinoco miihaico agaajasumaño. 4 Jaano majaabicinofeenedi Moocaani imefeenevi imino mihiinehi. Jaamo imino mihiinomaño mehesicinini Moocaani miihaico imino omoonijinoco. 5 Jaanoco mehesicinino miihaico jeevesutihi Moocaani mojeebiihoco igaijiri gahafusucuui Igaijaco aacinofeenedi.

6 Miihairyo mofico mataajasujitirahi. Jaaneguiiha Cristo guijeveuhi paryicino imitiminaahallivi. 7 ¿Cajaan fine guijevejirahi sifi Moise tajiiba onoobadi omooniihohallivi, nacahajiru? Jaarunaa fine tahi icaabo saafi iimihuseebhallivi iguijevejiruubo. 8 Jaanoti naha Moocaani miihaico agaijinoco ifusuui, mihiimifitirumohallivi Cristo iguijeveunofeenedi. 9 Jaamaño jisumi Cristo iguijeveunofeenedi miihaico Moocaani agaayiciumaño, diibofeenedi mataajacuui idaasuno miihaico Moocaani omoonijirunoti. 10 Iticoni iminaati mihicaurumo Moocaanima sajeebii miminifutuui Illi mohallivi iguijeveunofeenedi. Jaamo sajeebii mihicacuumaño magaajahi mataajajinoco diibo ubuheeteubofeenedi. 11 Jaano toonoro icatino. Tolliro bu Moocaanifaño imo imo mihicahi Mohaivojiiho Jesucristofeenedi. Miiro diibofeenedi Moocaanima sajeebii mihicacuui.

Adan, Cristo Icamisiditi Pablo Iimaano.

12 Jaamaño saafi Adan onoobofeenediro jiiinjehallivi imiti jicafutuui. Jaano imitifeenedi, bu tolliro guijeve jicafutuui. Jaano guijeve paryi miyaminaavi fatyuui famooro imitico eheetavuumaño. 13 Tajiiba chahaunaaca imegaviro imiti jiiinjehallivi icacuui. Jaasumi tajiiba achahaumaño imitico omooniiuno gaajaveechurautihi. 14 Jaanoti tusumi Adan iicaudihiti Moise iicaunohachuta guijeve imityama icacuui imitico omooniumohallivi. Moocaani tajiibaco Adan ijiihivuutimaño imitico omooniiubadi diito miyaminaa imiti icatihi. Jaabo Adan jaadi Cristo asaaujiibo jiihogobadi iicaubo.

15 Jaaruno Adan imiti oovicicafotono ifototihi miihaico Moocaani aacinovi. Miiro saafi Adan imitifeenedi famooro guijeveuhi. Jaanoti Moocaani miihaico ticovono taajasuco

acihí, saafiíro Jesucristofeenedí. Jino aivo allínoocíví guiraahí, ajashutímoco imino omooníjino. ¹⁶ Saafi imitíro ifototíhi Moocaani miihaico taajasuco aacínoví. Saafiíro imitico omooníuno famoohallívíro javuvehí. Jaabadiíro bu miyamínaa síhídí imitico moonírúmooco Moocaani ticovono taajasuco acihí. ¹⁷ Miiíro saafi imitifeenedíro guíjeve mityatehí famoohallívíro. Jaano janaaníci imi ticovono Moocaani agaayícímo mityano icají bohofifaño saafiíro Jesucristofeenedí.

¹⁸ Jaamaño saafiíro Adan imitifeenedí famooro ídaasufaño icahí. Jaanotí Jesucristofeenedí famoocoro Moocaani agaayícíiboro bohofico acihí, díiboro Cristo omooníuno Moocaanídí iimiumaño. ¹⁹ Miiíro saafi guubutíifeenedí ajashutímohallíví imití javuvuuhí. Jaanotí bu saafi guubufeenedí ajashutímoco Moocaani gaayícíjí.

²⁰ Jaamaño tajíiba saauhí imitico omooníno íhatyímecafetequí. Imití ajashutírúnaaca, Moocaani miihaico agaijino aivo allínoocíví. ²¹ Jaabadí imití imityarí guíjeveque sívaubadiíro bu Moocaani imi íjí mitya íguiraatono miihaico díiboví ífítívusuquí. Jaano miihaico ífíníjítíno fíivoco íhacíquí Mohaívojíibo Jesucristofeenedí.

6

Mohimití Ifíco Mífínísucuuhi, Cristodíro Míhicacuuhi.

¹ ¿Jaanoco millí meneejí? ¿Imitico moonímoro míhicají toonotí miihaima Moocaani gaijí íguiraatequí? ² ¿Tollí ícatíno! Miihai mohimití ífíco míguíjenícúumo, ¿millí bu jaamo imitifaño ícamoro míhicajiráhí? ³ ¿Nacu amiihai magaatíhí nítí Cristo Jesujaago miihaico íminíiyuno eneejírúnoco? Jaabadiíro díibo guíjevefaño miihaico íminíiyuno eneejírúno. ⁴ Jaamaño nítísumí Cristoma sano míguíjevemere micícafotonobadí jeevahí. Jíllí mohimití ífíco mejeevesucúunoco, eneejírúno. Bu tollíro mubuheetemere bohono ífíima míhicano síino imitico momooníjítíno eneejírúno oono Cristo Caani mitya ímirí guíjevefañotí ubuheeteubadí.

⁵ Cristofaño míhicacuuhi. Jaaneguí míhicacujítíhí mohimití ífí onobadí. Jaanotí bohono ífí onobadiíro míhicacuhí, oono Cristo íguíjeveunotí ubuheeteubadí. ⁶ Miihai ímino magaaajacuuhi ítíconí míhicauno ífí Cristoma etetecucafutucúunoco, miihai ífí íimitínoco íimeguehícano ífínícúuquí. Jaamoro síino imití jíjovoto ícacúutímo míicaquí, miiíno aívojíibo atajíibanoco momooníicíbadí moonícúutímo míicaquí. ⁷ Miiíro íguíjevecúumo imití mityatí síhígoví ícacuuhi. ⁸ Miihai mohimití ífíco mejeevesusumí Cristoma

sano miguijevecuumobadi jeevahi. Jaanoti mehesicinihi diiboma sano mihicajinoco. ⁹ Jaamaño magaaajahi safooro Cristo guijevefañoti ubuheeteubo siino uchuumucujitino. Guijeve diibohallivi janaanici imityama chahacuui. ¹⁰ Miiro Cristo sano paryicino imitihallivi safooro guijevecuui. Jaabo ubuheeteubo Moocanidiro icacuui. ¹¹ Jaabadiro bu amihai imitico momoonicudino. Jaarumo Moocaani iimogobadiro mihicaji Cristo Jesufaño mihicamaño.

¹² Jaaneguiiha amihai ifi iguijeveji ifihallivi imitico mimityacarusucudino, amihai ifi iimoyicinehejeque momooninofañodi. ¹³ Amihai ifico imitiguiinovifificuudino. Jilliro Moocanijaagoviro miminifoto iguijevecuumo siino ubuheeteme iicanicibadi. Amihai ifico Moocanidi mificu iiminocoro momooniqui. ¹⁴ Miiro imiti amihaihallivi mityacuujitih. Amihai tajibaguiino mihicacuutih Moocaani gajifaño mihicacumaño.

Jeevivominaavi Oovicino.

¹⁵ ¿Jaaneguiiha milli meneeki? ¿Imitico momooniji tajibaguiino icatimo Moocaani imihusefañoro mihicacumaño? ¡Cha, tolli meneejitirahi! ¹⁶ Amihairyo imino magaaajacuui sifiguiino jijovonoti miminifutusumi diibo atajibanocoro: Jii, meneehi. Jaabadi mihicatahi ifinijitino guijeveque aacinoguiino. Jaanoti Moocaani atajibanoco: Jii, monoohachiji iticovono ifiima mihicaji. ¹⁷ Jaamaño uujoho Moocanico imehi; iticoni amihai imiti jijovoto mihicaurumo, amihai jeebifañodi magaayicicuui toono jibogojaagovi miminifutucumaño. ¹⁸ Imititi mataajacuumo imino jeevivominaatiro mihicacuui. ¹⁹ Miyaminaa ihiimaanibadi iimaahi amihai jeebitiro magaaajajitirahi jinooco. Jaabadi amihai iticoni amihai ifinoco, fanoova idicunoono iimitinoco icano momooniqui mificuubadiro, bu jisumi amihai ifinoco mificu iticovono ifi eetavoguiiharo ijeevadi Moocanidiro iicaqui.

²⁰ Amihai imiti jijivototi mihicausumi iticovono ifi ica eetaveguiiha mihicautih. ²¹ ¿Jinejeque nacu mihicuihi tonehejeti toono amihai jisumi munucufegueneti? Miiro toono guijevejaagoviro minoco asatyono. ²² Jaanoti jisumi imiti minoco ijijuvusunoti mataajacuumo Moocaniguiiharo mihicacuui. Jino naha idinocoro amihaidi iimino. Miiro amihai Moocaniguiiharo ficuuno. Jaanoro ifinijitino fiivojaago satyono. ²³ Miiro imiti jaada ifinijitino guijeve. Jaanoti Moocaani aacino ifinijitino fiivo Cristo Jesu Mo-haivojibofenedi.

7

Taabavavi Oovicino.

¹ Tañahabomi, amiihai tajiibaco magaaajacuumo, magaaajahi tajiiba mityaguino mihicafinoco mochoomotinohachuta. Jaanoti miguijevenebuunati toojiinije tajiibatata mataajacuumo. ² Miuro gaigo atajevacuugo aijivi gataacinihi tajiiba onoobadi aiji iguijevetinohachuta. Jaanoti aiji iguijevecuudi toono tajiiba, diigoco diibovi agataacinisuhicanoti taajacuugo. ³ Jilli iicamaño aiji icanaaca sifiima iicago ajeva imitico eetavehi. Jaanoti aiji iguijevecuudi ticovono minifutucuugo. Jaadi ivi sifico atajevaruno, toono ajeva icatino.

⁴ Jaabadiro bu amiihai tañahabomi, jisumi Cristotaro mihicacuui, uchuumucuumo tajiibaguino iicacuutibadi mihicacumaño, Cristojaagoviro miminifutucuui. Jaamo jisumi Cristo guijevefañoti ubuheeteubotaro mihicacuui Moocaanidiro imino momoonimoro mihicacuui. ⁵ Jaanoti miihai moheedehifi iimogobadi momoonihicausumi tajiiba nuuhi: Momoonidino, unuurunoco janaaniviro momoonihicauhi. Jaano miihaico guijevefaño satyuui. ⁶ Jaarumo jisumi uchuumucuumo tajiiba mityaguino iicacuutibadi, mihicacuui. Jaamaño toonoti mataajacumaño Moocaanico mejeecivucuui bohofiri Moocaani Gaijafenedi eedeetajiiba acaatinicininofañodi mihicacuutimo.

Imiti Mino Ififaño Iicano.

⁷ Jaanoco, milli meneeki? ¿Tajiiba nacu imitihii? ¡Tolli icatino! Uujoho imitico gaajajitirahi tajiiba: Imiti, inootiruva. Miuro uujoho gaajajitirahi sitaanoco mihimogono imiti iicanoco, tajiiba: Sitaanoco diimeguejirahana, inootiruva. ⁸ Toonofenedi imitico gaajacuruubo mejeevesutano janaanici imeguehicaui imitinocoro. Jaanoti tajiiba achahahigo gaajaratino imitino mihicaruno. ⁹ Safoono uujoho tajiibaco agaajautisumi imono icaurahi. Jaanoti tajiiba agasecuudi uco imitico esaayuvauhi. Jaanoti uujoho gaajacuui iguijeveujinoco. ¹⁰ Jilli mooniuno tajiiba fiivoco aacivauruno. Jaaruno aacitoro jilliro uco ifinijitino guijevefaño ficuui. ¹¹ Tajiibaco imino omooniboro ifinijitino fiivoma fine iicaji, nuurunaaca tahimitico gaajasuuno. Jaaneri cijigaifaño efeejinoco gaajacuui. Jilli tahimiti toono tajiibafenedi uco bañuui.

¹² Jaaruno toono Moise atajiibauno imitino icatino. Jilliro aivo imino paryi Moocaani unuuno imino ticovono. ¹³ ¿Jaaneguiiha nacu fine jino imi tajiiba uco guijeniuihi? ¡Cha,

tollí icatino! Imiti uco guijeníuhi. Jaanotí tajíibafeenedí magaaajahi toono imiti aivo iimitinoco.

¹⁴ Magaajacuuhí tajíiba Moocaani Gaijati asaanoco. Jaanotí tafi jillí ticovo miyamínaa ifi imiti jíjovonotí iicano. ¹⁵ Uujoho gaajatíhi millitíhacho fine tollí iicanoco. Imogonoco omoonítíiboro, iimogotinocoro íjííhegueneque mooníhicahí. ¹⁶ Uujoho: Imitino, onoobadí bu tajíiba: Imitino, onoomañó tajíiba miyaano. ¹⁷ Jaamañó uujoho toono omoonínoco imogotírahi. Jaarunaa imiti tafaño iicano moonísuhicahí. ¹⁸ Uuro gaajahi tafifaño iimino aivo achahanoco. Iiminocoro omoonínoco imogorahí. Jaaruubo mooníhicatíhi. ¹⁹ Iiminoco iimugurunoco mooníhicatíhi, iimitinoco iimogotírunocoro mooníhicahí. ²⁰ Jaabo iimogotinocoro omooníibo, uujoho mooníhicatíhi imiti tafifaño iicano moonísuhicahí.

²¹ Jaamañó jillí uudí icahicano; iiminoco omooníjirusumí iimitinocoro mooníhicahí tafifaño sano imitíro iicamañó. ²² Tajeebíifañodí Moocaani tajíibaco imogorahí. ²³ Jaarunaaca tafifaño iicano tajeebíifañodí iimugurunoco tíhíisuhicahí; imiti tafíico isísínoro atajíibacumañó.

²⁴⁻²⁵ Míiro tajeebíí tajíibahicahí Moocaani onoobadí mooníqui. Jaarunaaca tafi uco imitíjaagovíro satyehicahí. Idaasucaníjii fine uujoho. ¿Mííjoho fine uco taajasují jino ifíníjítino guíjevefaño asatyono ifítí? Idíiboro Moocaani uco taajasujírahi, Mohaivojííbo Jesucristofeenedí. Jaamañó jMoocaanicoro mihimehí!

8

Moocaani Gaijafañodí Iicano Ifi.

¹ Jaanotí jisumí Cristo Jesufañodí iicacuumo ídaasuno mooníracuujítíhi. ² Míiro Moocaani Gaija fiivoco Cristo Jesufeenedí aacíibo tajíiba uco taajasuhí imiti jíjovoobotí, ifíníjítino guíjeve mityatí icano. ³ Míiro Moise tajíibafeenedí mííhaiñooba taajajítírahi. Tajíibaco saatohoba miyamínaa imino mooníjítírahi iníinovamañó. Jaanotí naha Moocaani idíibocoro Illico galluuhi miyamínaafi ifítí imíníiyuuboro. Jaabo iguíjeveunofeenedí imítíco guínóníubo, mííhaico imítí guínónícuutíno iicaquí. ⁴ Jillí mooníubo Moise tajíiba onoobadí meheetavehicautíneguíiha, jillíro tajíiba onoobadí imino míicaquí. Míiro mofí onoobadí mihíicacuutíhi, Moocaani Gaija onoobadíro mihíicacuuhí.

⁵ Míiro ifí onoobadíro iicamo ifí ononehejequere moonífihi. Jaanotí Moocaani Gaija onoobadí iicamo toonojaagovíro íjeebíí icahí. ⁶ Mofí onoonocoro momooníno guíjevejaagovíro míínoco satyehí. Jaanotí Moocaani Gaija onoonoco momooníno míínoco satyehí sajeebíí, bu

fiivo icanojaago. ⁷ Jaanoti ifi onoonocoro omoonihicamo Moocaaniminaati icahi. Jaamo iimogotimo, bu imityama chahamo diibo tajibaco omoonjirumo. ⁸ Jaamaño ifi onoobadiro iicahicamo Moocaanico imo imo moonithi.

⁹ Jaanoti amihai, amihai ifiguiiharo mihicatihi, Moocaani Gaijadiro mihicahi diibo Gaija amihaiñaño iicacumaño. Jaamaño Cristo Gaijama iicatimo Cristota icatimo. ¹⁰ Jaanoti Cristo amihaiñaño iicahachijji amihai ifi imitiri guijeveji. Jaarunaaca amihai jeebi buheehi, Moocaani agaayicumaño. ¹¹ Cristoco guijevefañoti ubuheetesuubo Gaija amihaiñaño iicahachijji, diiboro Moocaani amihai ifi echeemejirunoco bohofiti acijiibo diibo Moocaani Gaija amihaiñaño iicanofeenedi.

¹² Jaamaño tañahabomi, mihai Moocaaniguiiharo mihi-cacuhi. ¹³ Jaanoti amihai, amihai ifi onoobadiro mihicahachijji miguijeveji. Jaanoti Moocaani Gaijafeneedi amihai ifi imitinoco atajibahicanoco mejeevesuhachijji mihicaji.

¹⁴ Paryi famooro Moocaani Gaija onoobadi iicamo Moocaani seemeti icahi. ¹⁵ Miro amihai minoco ijjuvusuno gaijaco magaayicihinitihini, siino toonofañodi miñihicuguequi icatino, minoco Moocaani seemeti eheetavono Gaijaco magaayicuihi. Jaamo Togaijafeneedi Moocaanico meneehi: Hijo Guahirubi, monoonicahi. ¹⁶ Jaabo diiboro Moocaani Gaija jibeguehi mojeebifaño mihai Moocaani seeme mihicanoco. ¹⁷ Jaamo mihai diibo seeme mihicamaño magaayiciji Moocaani aacigonoco. Jaamo toonoco magaayiciji sano Cristoma. Jisumi diibo idaasuno iicaubadi mihicamo tolliro ufucu diiboma ihaivojifaño sano imo imo mihicaji.

¹⁸ Jisumi idaasuno mihicaruno sihidi jeevatihini ifototino aivo ufucu imino mihicajinovi. ¹⁹ Paryi fanoova Moocaani ifiivusuudino, Moocaani seeme ihifusucafetejifucuco ihatyimequi sihidi iimogonoro teemehicahi miyaminaa icatiruneheje. ²⁰ Jaaruno paryi fanoovaaco Moocaani ifiivusuuruno Adan imitinoco omoonisumi Moocaani afaijacuuno imicuutihini. Jaarunofaño esicinino,

²¹ toonoco unucusuhicanoti, ifinisuhicanoti icano ufucu atajasucafetejinoco. Jaano Moocaani seeme ufucu imino atajasucafotonofeenedi, bu tolliro fanoova taajasucafetejino. ²² Magaajacuuhi paryi fanoovaaco Moocaani eheetavuuno jisumihachuta, acanifehicanoco gaigo iseemevaqui aivogo acanifonicibadi.

²³ Jaano idinoro toono idaasuno icatihini. Tolliro bu mihai, ufucu sinehejeque sihidi magaayiciji. Jaanoti jisumi Moocaani Gaijamarjehiica mihicahi. Mojeebifañodi mahaivovomoro meteemehi Moocaani ufucu iseemeti mihaico agaayicijifucuco. Jaaneri

mofi ataajacafetejinoco. ²⁴ Miiro Moocaani Jesufeenedi mataajaji, eneehicanoco mehesicinihicanofeenedi mataajahinicuuhi. Jaanoti mahatyimecuunoco mehesicinino toono esicini icatino. ¿Mahatyimecuunoco collihi bu mehesicinijirahi? ²⁵ Jaanoti mahatyimetinoco mehesicinimo tolli icarunofaño majaabicimoro meteemehi.

²⁶ Jaamaño Moocaani Gaija miihaico miniinovarumoco amusuhicahi, Moocaanima imino mihiimaanoco magaaajatimaño. Jaabo Moocaani Gaija mohallivi dilluhicahi Moocaanico siijiri magaaajaturujiri. ²⁷ Jaabo Moocaani famoo jeebii nofañoco agaajaabo gaajahi milli Igaija eneejirunoco. Jaabo Igaija diiboco ijeebii onoobadi dilluhicahi diibota iicamohallivi.

Fanoohallivi Mimityano.

²⁸ Magaaajacuuhi Moocaani diiboco agaijimeedi fanoovaaco imino omooninoco, jaamo diitoco cuuhuvaubo ijeebii onoobadi. ²⁹ Siiicijetiro Moocaani agaajacuumoco imegaviro ijeevadi dugaacucuubo, Illibadiro iicaqui. Jaamo ajashutimofeeneti, Illi diito amiyaaboti iicaqui. ³⁰ Jaamoco Moocaani siiicijetiro udugaacuumoco bu tolliro coovaubo. Jaamo ocoovaumoco gaayiciubo. Jaamo agaayiciuumoco, bu tolliro ihaivojico aciubo.

³¹ ¿Jaanoco bu milli meneejirahi? Moocaani bu mojaagodi iicacuunofaño, mominaa miihaico guinonicujitirahi. ³² Miiro Moocaani Illi icaruuboco miihaiditi gaijitiibo paryi mohallivi aciubo iguijevequi. ¿Milli bu jaabo miihaico sano Illima fanoovaaco acitiibo icajirahi? ³³ ¿Miijoho bu Moocaani ananicuumoco: Iimiti, neejirahi? Idiiboro Moocaani agaayiciibo iimimo unuucuumoco. ³⁴ ¿Miijoho bu jaamoco iimiti neejirahi? Idiiboro Cristo mohallivi iguijeveubo ubuheeteubo. Jaabo Moocaani miyanaagonovi jisumi iicaabo mohallivi Moocaanima ihiimaaqui. ³⁵ ¿Miijoho nacu miihaico Cristo gaijiti dugaacujirahi? ¿Nacu fine idaasuno miiinoco omoonineheje? ¿Nacu fine miiinoco itihiihuhicaneheje? ¿Nacu fine Moocaani iijihalliti miiinoco ijiiheveneheje? ¿Nacu fine ajeba? ¿Nacu fine gaachehuti mucuujiivaachuneheje? ¿Nacu fine mutujaavoneheje? ¿Nacu fine guijeve? Cha, chahano. ³⁶ Caatinahaamefaño onoobadi mihicahi. Jilli Caatinahaamefaño noono:

Moocaanihalliti miihaico fahiijivaro guijeniguehicamo. Ovejamico iguijeniqui asatyonibadi miihaico moonihicamo, noonoro.

³⁷ Jaarunehejefañoti mityano mihicahi, jaadi Jesu miihaico agaijubofoenedi. ³⁸ Jaamaño uujoho gaajahi chahano jineje miihaico Moocaani agaijinoti udugaacujiruno guijeve

icaruno, bu fiivo icaruno, bu Moocaani toomominaa icarumo, mityano icaruno, bu iimitino gaijano icaruno, jisumi iicaneheje, bu ufucu iicajineheje icaruno, ³⁹ bu caamo iicaruneheje, jiinije dojibavi iicaruneheje icaruno, chahano aivo sanooba Moocaani ifiivusuuno miihaico udugaacujiruno Moocaani Cristo Jesu Mohaivojiiibofeenedi miihaico agaijinoco iifusuunoti.

9

Moocaani Israel Cuumico Iiciumo.

¹ Miyaanoco neehi, Cristoco imiyaavugucuumafno bañitihii. Miiro tahesamaajeque Moocaani Gaija iticuvusuubo uco jiiibeguehi miyaano iicanoco. ² Aivo idaasuno icahi tajeebiifafno fahiijivaro idaasuno aivo icahicahi. ³ Jaaneguiiha uuro taacuumiotohallivi Cristoti sihiigovi, bu Moocaani imucugaiguiino icajirahi toono tolli iicano tayotoco itaajasujiruva. ⁴ Miiro diito Israel iyaachimihai. Jaamoco Moocaani iseemeti agaayicicuumo. Miiro diitofeenevi Moocaani icauhi ihaivoji ifima. Jaaboro diitoco unuunoco aciubo, Moise tajiiibaco, Moocaanico iijafafno iimejinehejeque, imino mooniji unuunehejeque icano aciubo. ⁵ Jaamo motadimihai iyaachimihai diito iicamofafnoti Cristo imiyaminaafivuuboro saauhi. Jaabo Moocaani fanoohallidi iicaabo. Jaaboco fahiijivaro mihimo. Fine.

⁶ Jaabo Moocaani iiji imiyaavotino icatino. Paryi Israel cuumifafno ifiivurumo miya israelmibadi icatihii. ⁷ Jaabadiro Abraham seeme paryi imiya seeme icautihii. Miiro Moocaani diiboco nuuhi: Isaacfeenediro diiyaachimihaima diicaji, nuubo. ⁸ Jilliti magaajahi tuucuumiti ifiivomo paryi Moocaani seeme icatinoco. Jilli idimoro Moocaani unuuboti ifiivomo Abrahamti imiya iyaachimihai iicamo. ⁹ Miiro jino Abrahamco Moocaani unuuno: Ico unuufucu gaseji. Jaasumi diitaaba Sara gaifico seemevaji, nuubo.

¹⁰ Jaano toonoro icatino, Rebeca achimisiu saafi seemenetisiruu moheedebe Isaac seemenetisi. ¹¹⁻¹³ Jaamisi fiivuutinaaca bu iimino, iimitinoco icano mooniutimisahaaca Moocaani Rebecaco nuuhi: Diitisiti ihamiyaabo iguihooboco jeeceveji, nooboro. Jaano jino bu tolliro Caatinahaamefafno onoobadiro neehi: Jacobco gaijahi. Jaanoti Esauco jiiheguehi, nooboro. Jilliti magaajahi Moocaani miyaminaaco omoonirunehejeque jeeceivotiiiboro iimogobadi iicinoco.

¹⁴ Jaanoco bu milli: Moocaani imitihii, meneejirahi? jTollii icatino! ¹⁵ Miiro Moiseque nuubo: Iimogomoco gaijiji bu diitocoro iidaasugueji, nooboro. ¹⁶ Jaamafno miyaminaa mihimogonoti, bu toonegui mesefaquimaaiñoti

icatino. Jilli Moocaani #daasugomaño. ¹⁷ M#ro Caatin#haamefaño Moocaani Faraoco nuuhi: Ico aivoj#boti ficuuhi, tamityaco #ivi #fusuqui. Jaanofañodi tamomoco gaajasuqui fanoojiinijeri, nooboro. ¹⁸ Jaamaño iimogomoco #daasugoobo. Jaabadiro bu saatoho jeeb#co Moocaani iimogobadi cuhufutusuubo.

¹⁹ Jaano bu tolli icanaaca, ¿milliti jaabo Moocaani miyaminaa imitico neejirahi? ¿Nacu m#joho diibo onoonoco: Chahano, neejirahi? Jilli #ine uco saatoho noonicihi. ²⁰ ¿Nacu m#joho #joho, Moocaanima denaaquui? ¿Nacu nifaquihillu tohilluco eheetavooboco: ¿Collihi uco jilli deetavehi? neejirahi? ²¹ M#ro guirihilluno nicuminaafi sabaatiro siibadije iimogobadi eetavejirahi; sabaatiro eetavejiruubo sahilluco iimihilluco, bu tobatiro sihilluco eetavejiruubo oovos#tihillu fanoova eetavoguiha.

²² ¿Jaanoco bu millti Moocaaniditi meneejirahi? Jaabo imitino iicahicamo ufucu ifinisujimoco #daasuno moonijiruubo. Jaaruubo jaab#ihicahi imityaco igaajasuqui. ²³ Jilli moon#bo ihaivoji sihidi ejeevanoco igaajasuqui. M#ro m#haico #daasugooboro s#icijetiro ificucuumo ihaivojifaño miicaqui. ²⁴ M#ro m#haico Moocaani judiomifañoti icih, bu tolliro saatohoco judiom iicatimofañoti ic#bo icano. ²⁵ Oseas onooaamefaño jilli caatinicinino:

Ufucu: Taacuumi, Moocaani neeji diibo cuumi iicautirucuumijeque. Jaacuumijequere agai#utirucuumijeque: Am#haico gaij#hi, neej#bo. ²⁶ Am#hai taacuumi mihicat#hi, unuurumañoviro mihicarumoco: Moocaani uujoho iicaabo seme, monoocafeteji, noono.

²⁷ Jaanoti Isaia israelmiditi nuuhi: Israel iyaachim#hai ajashutino muuaijinio j#in#gaiy#haidimo icarumoti m#dimoro taajasucafeteji. ²⁸ M#ro Aivoj#bo j#in#jehallivi paryi unuunoco goovano moon#iibo, nooboro. ²⁹ M#ro iticoni tolliro diiboro bu Isaia nuuhi:

Niqueje Aivoj#bo sihidi ejeevaabo m#haico ihatyucaruutiruva, Sodoma, Gomorra icano iicaubadi mihicajirahi, nooboro.

Miyaavogofenedi Imino Omoonino.

³⁰ ¿Millti bu jaanoco meneejirahi? Judiom iicatimo taj#bafenedi Moocaani diitoco igaay#iciqui guinotirumo gaay#icafeteji miyaavogofenedi. ³¹ Jaanoti israelmi moonihicauhi diitoco Moocaanivi #futusuujiruno taj#baco. Jaarumo toonovi ifutuutih. ³² ¿Jaamo milliti #futuutimo? Eti bu diitoco agaay#isuuujiruno miyaavogogaagovi ijeeb# iicaut#maño jilli iinoro omooninojaagoviro ijeeb#no

iicaumaño. Jaamaño nanigaiva guisibavi ananigaivaumoro #futucuutimo, ³³ Caatinihaamefaño onoobadi:

Uujoho Sion cuumivi ficuuhi saafico nanigaiva guisibati, aacoto guisibati icano. Jaaboco imiyaavogomo jeevetimo taajajimo Moocanivi ifeteji, noono.

10

¹ Tañahabomi, imeguehicahi israelmi ataajanoco. Jaamaño uujoho Moocanima diitohallivi iimaahicahi. ² Uujoho neehi diito Moocanijaagodi aivo iicanoco. Jaarumo imino moonitihigaajatimaño. ³ Miiro gaajatimehiica milliti miyaminaafico Moocaani agaayicinoco, jilli iinoro: Jilliti magaayicifeteji, onomaño tolli moonimo. Moocaani miyaano toonofañodi agaayicijirunoco imiyaavogotimoro. ⁴ Miiro Moise tajibaco saafiuro Cristo imino mooniuh. Jaaboco imiyaavogomocoro Moocaani gaayicahi.

⁵ Jaanoti tajibafeenedi Moocaani agaayicinoco iimogomoco Moise jilli caatiniuhi: Tajibaco aivo imino omoonibo toonofañodi taajajirahi, nooboro. ⁶ Jaanoti miyaavogofañodi Moocaani agaayicinoti jilli noono: Cristo #ti tehesino iicaaboco deesamaaiboro dijeeb#fañodi needino: ¿M#joho caamo niquejefaño feeji Cristoco iniitusuqui? nooboro. ⁷ Bu ¿m#joho j#n#je dojbavi feejirahi Cristoco guivevefañoti siino isivaqui? Jilli meneedino. ⁸ ¿Jaabo fine jinejeque neehi? Jilli du Caatinihaamefaño neehi: Uujoho Moocaani taajasu iimaa #ti fiiticuuhi diijifañoti, bu dijeeb#fañoti icano, nooboro. Jino iimaa miyaavogoj#bogoco m#hai mij#bogono. ⁹ Jaamaño Jesu Aivoj#bo iicanoco diijiri id#bogooboro diiboco Moocaani guivevefañoti ubuheetesuunoco dijeeb#fañodi imiyaavogohachiji taajaji. ¹⁰ Miiro mojeeb#fañodi mimiyaavogomaño m#noco Moocaani gaayicahi. Jaabadiro bu moojiri monootahi Jesucristo miyaabo iicanoco mataajaqui.

¹¹ Miiro Caatinihaamefaño noono: Diiboco imiyaavogomo jeevejitih, noono. ¹² Judiomi icarumo bu saatohobadiro jeevahi. Jaabadiro bu Aivoj#bo Jesucristo famoo Aivoj#boro. Jaaboco ejeecivomoco guiraano imino moonibo. ¹³ Jilli Caatinihaamefaño noono: Paryi famooro diiboco ejeecivomo taajaji, noono. ¹⁴ Jaaboco bu ¿milli jeecevejirumo imiyaavogot#boco? ¿Milli jaaboco miyaaveguejirumo diiboti ij#bogonoco agaajat#boco? ¿Milli jaanoco gaajajimo m#joho diitoco ij#bogotinoco? ¹⁵ ¿Milli jaanoco j#beguejirumo, m#joho diitoco: Mij#bogoto, noomoro agalluutinoco? Caatinihaamefaño jilli noono: Ovos#icani sajeeb#co aacino j#bogoma asaamo, bu iimino j#bogoco isivamo icano agasesumi, noono.

¹⁶ Jaaruno toono taajasubogoco famoovaro miyaaveguehi-catihi. Jaamaño Isaia jilli nuuhi: Aivojibo, chahamo aivo mojibogoco imiyaavogomo, nuubo. ¹⁷ Jilli iicamaño muguubunofañodi miyaavogo saahi. Jaano toono muguubuno Cristo jibogo.

¹⁸ Jaanoco uujoho dilluhi: ¿Nacu fine guubuutimo tobogoco? Cha, imino du guubucuurumo. Miro toonoti Caatinihaame jilli neehi:

Diito jibogono fanoojiinijeri guubuvusurahi, diito iimaa jinijejinibacivi ifutucuurahi, noono.

¹⁹ Jaarunaaca siino bu dilluhi: ¿Nacu fine Israel cuumiminaa jaanoco gaajatih? Cha, Moise unuunoti diito gaajacuurumo. Jaabo Moise jilli nuuhi:

Moocaani neehi: Uujoho amihaiico cigueguesuji siicuumi taacuumi icaticuumihalliti. Bu tolliro amihaiico sifiratusuji igaaajati munuurucuumiditi, nooboro.

²⁰ Jaabadiro bu Isaia guucibatibo nuuhi:

Jilli Moocaani neehi: Uco iguiinuutirumo, jisumi uco iguiinomoro atyimehi, uutidillutirumo, jisumi idillumovi jafevehi, nooboro.

²¹ Jaanoti israelmiditi Isaia ihiimaaubo nuuhi: Fahijivaro coovaaboro icahicahi uguubutino, iicajisuno miyaminaaco, Moocaani noobo, nooboro.

11

Israelmiti Ataajacuumo.

¹ Jaanegui jisumi dilluhi: ¿Nacu fine Moocaani icuumi Israel cuumico jeevesucuuhi? ¡Tolli icatino! Miro uujoho Pablo israelmiobo, Abraham iyaachimioobo, Benjamimio cuumioobo. ² Sicijetiro Moocaani israelmi ita iicanoco gaajacuui. Jaamaño jisumi diitoco jeevesutibo. ¿Nacu amihaii magaajatih Moocaani iimaaminaafi Eliaditi jibogohaame Caatinihaamefaño jilli onoonoco? Diibo Elia Moocaanima ihiimaaunofañodi israelmi imitico nuubo: ³ Aivojibo, dihiimaaminaaco guijenicummo, bu jaabadiro dijeecivomañejejeque finisucuumo. Jaanoti uujoho saafiro atyuuvooboco guijenigomo, nooboro. ⁴ Jaanegui Moocaani diiboco iimusuihi: Cha, miro diicatih. Ajashutimo siete mildimoco uujoho ijeevadi dugaacuihi Baal onooobo jihovocaani injinitaguiino ememuivotimoco, nooboro. ⁵ Jaabadiro bu jisumi midimoco Moocaani idasugooboro gaayicih. ⁶ Jaano Moocaani idasugomaño agaayicino. Jaaneguiiha mihaii imino momoonimaño mihaico agaayicino icatino. Jaanoti mihaico mohimihuseti igayiciruva, toono Moocaani idasugono icajitirahi.

⁷ ¿Nacu milli? Miiro israelmi iguiinuurunovi ifutuutih. Jaanoti sanoodimoco Moocaani iciumo toonovi ifutuuhi. Jaanoti sanoodimo ijeebino ucuhufomoco nuubo: Jilli mi-himogobadi mihica, nooboro. ⁸ Jilli Caatinihaamefaño onobadi:

Moocaani diito jeebinoco kuhufutusuhi ihaallinoco jabacaruubo atyimetimobadi iicaqui, inohojinoco jabacaruubo guubutimobadi iicaqui. Jaamaño jisumihachuta tolli iicamoro Moocaani jibogoco gaajatimo, noonoro.

⁹ Jaabadiro bu David nuuhi:

Jaafa diito jibaimono jegañibadi, sinicuuhunobadi icano minifeteji toonoti ananigaivamoco idasuno imooniqui. ¹⁰ Jaafa ihaallino ajabayitobadi Moocaani iimaanoco gaajatimo iicaqui, tolliro bu iyobaiño diitoco iimitibociri ijebeivequi ufucuro gañiivucuutimo iicaqui, nooboro.

Judiomi Icatimo Ataajano.

¹¹ Jaaneguiiha dilluuhi: ¿Nacu fine judiomi ananigaivau-moco Moocaani siino gaayicicuujihi? ¡Cha, tolli icatino! Diito tolli guubutimo iicamaño judiomi icatimo itaajaqui diitofenedi Israel cuumiminaa eesafotomoro diito iicabadi iicaqui. ¹² Jaanegui judiomi imitino iicauno jinijeminaadi imino minifutuuhi, bu diito Moocaani iimugunoti aacutu-uno judiomi icatimedi aivo imino iminifutuuno. Imi fine janaanici imijino paryi judiomi siino iimitoodi.

¹³ Jaanegui amihai judiomi mihicatimoco neehi, judiomi icatimojaago Moocaani uco agallumaño: Uuro tadyudicamaajeque cahacisuhi. ¹⁴ Jaaneguiiha imeguehi saatoho tayototi amihaijadi iicanoco imogomoro ataajanoco. ¹⁵ Diitoco Moocaani ejevesuunofenedi jinijeminaaco sajeebi Moocaanima iminiyuuno. Jaanegui fine imi diitoco Moocaani siino agaayicidi guijevafañoti siino ubuheetemebadi icajimo. ¹⁶ Moocaani judiomi eedeetemahaico icinuneguiiha, jisu bu paryi judiomi icicafotomo icano. Miiro iticoni meheetavohica maahu Moocaani jeevoguiiha iimibadiro bu iisihi faasihiro Moocaanidi imihi. Jaabadiro bu imohohife Moocaanidi iimibadiro bu ihaafenema imihi.

¹⁷ Jaabadi judiomi saatoho miya olivohohaafeneque iquitinibadi quiticafutuuhi. Jaanobuuna ijoho siicumioobo jihoro olivohohaafe diicaruubo tooho aafeneque iquitinobuuna camayaacufatehi. Jaabo tohifefañodi idiicamaño tohoti diicahi. Toono jilli eneejiruno: Moocaani judiomico uufocovi ificuboro

judiomí iicatimoco igaayiciqui, onoono. ¹⁸ Jaarunaa: Toohohaafe imiyahaafe janaaniví sihidí sihidí jeevahi, needino. Jaanoti tolli onoochahiji imino deesicini, disefari tohife icatíhi, ijoho tohife sefari diicahi.

¹⁹ Jaanoco fine: Jíhi, neejirahi: Jaarunaa ihaafene quiticafutuuhi iibuuna uujoho tohovi camayaacucafetequi, nooboro. ²⁰ Jíhi; mïro toohaafeje quiticafutuuhi imiyaavuguutimaño. Jaanoti ijoho tohoti diicahi imiyaavogomaño. Jaaruubo difiico: Uujoho aivo sihidí jeevahi, needino. Imino deesicini. ²¹ Buhicaga imiyahaafe icaurunoco Moocaani gajijitíhi. Jaabadíro imi íco gajijitíruubo. ²² Magaaja Moocaani iimihuseneque. Jaaruubo bu iimitimoco gajijitíruubo. Jaamaño aacutumoco idaasuno mooniubo. Jaaruubo amíhaima imihuseebe. Jaaneguí iimihusefaño imino diiboma diica. Jaanoti imino mihicatíhachiji, tollíro bu amíhaico iquiticíboro gañíjiibo. ²³ Jaanoti bu judiomí siino imiyaavogohachiji diitoco siino tohovi camayaacujíibo, Moocaani sihidí imityamaño diitoco siino dojícuvíro camayaacujíruubo diito siino diibota iicamo iicaqui. ²⁴ Jaabadi íjoho judio diicatíruuboco jihovo olivohohaafeti iquitíciuboro imiya olivohoví íco camayaacuubo. Jaaneguí judiomí imiya olivoho aafe iicamo siino dojícuvíro camayaacucafeteji.

Israel Cuumico Ufucu Ataajasujino.

²⁵ Tañahabomí, imeguehi amíhai jino agaajarautinoco magajaanoco: Jaamo amíhai: Aivo sihidí míhai magaajahi, nootimo mihicahi. Mïro israelmiti sanoodimo kuhufutusucafeteji, israelmí iicatímo Moocaanijaagoví paryí ijícamañohachuta. ²⁶ Jaanobuunatí jari paryí famooro israelmí taajasucafeteji, Caatiníhaamefaño onobadi:

Taajasumínaafi saaji Sion cuumití. Jaabo israelmí* imítíco buusuji. ²⁷ Jinoco diitoma uujoho ihíimaano icaji, diitoco imítíco ubuusuudí, nooboro.

²⁸ Taajasujíibogoco agaayícítimaño judiomí Moocaanimínaabadi icahi, amíhai Moocaanijaagoví miminifetequi. Jaamoco Moocaani gajíhi diito eedeeteque diibo íciumaño. ²⁹ Mïro Moocaani aacícunoco dumítícatííbo, bu tollíro diito ucuuhuvacuumoco síhígoví siino jeenesutatííbo. ³⁰ Amíhai ítíconí Moocaanico muguubutíhi. Jaarumoco jisumí Moocaani idaasuguehi judiomí diiboco uguubutímaño. ³¹ Jaamaño jisumí diito Moocaanico guubutíhi, tollítí Moocaani diitoco

* 11:26 Griego ijíri: Jacob iyaachimíhai, noono.

ihidaasuguequi amiihaico iicabadiro. ³² Miiro famoovaro guubutihi. Jaamoco Moocaani: Muguubuhicatih, nuuhi diito famoovaacoro sabadiro ihidaasuguequi.

³³ Guiraacani icano Moocaani esamaaje, igaaja, ihaivoji icano icahi, aivo diibo esamaaje jiiibogoratino, aivo diibo jiihai gaajaratino. ³⁴ ¿Nacu miiijoho Moocaani esamaajeque gaajajirahi? ¿Miiijoho nacu diiboco jiiibeguejirahi? ³⁵ ¿Cajaani nacu Moocaani Aivojiiiboco jinejeque acijirahi toono jaadaco igaayiciqui? ³⁶ Miiro paryi fanoova Moocaaniti saahi diibo useti fanoova eetavocafutuuhi. Jaano paryiicino diibonoro. Imicani Moocaani fahiijivaro. Fine.

12

Moocaanidiro Iicano Ifi.

¹ Jaaneguiiha tañahabomi, amiihaico aivo neehi Moocaani iidaasugofeenedi: Amiihairyo amiihai ifi ubuheeneque Moocaanico mahaci jeecivobadi diibediro iicaqui diiboco imo imo imooniqui. Tolle aivo Moocaanico imino mejeecivotahi mojeebiiñaodi. ² Jaanegui Moocaanico agaajatimo onoobadi* siino mihicacuudino. Jiliiro amiihai esamaajeneque paryi siibadi mubuunani tolliti amiihai ifino paryi ibuunanicafeitequi. Jaadi jari magaaajaji conoocohacho Moocaani iimogonoco, bu paryi iiminoco, bu diiboco imo imo omooninoco, bu aivo iimicuunoco icano.

³ Uco Moocaani iimihusefeenedi atajiiibanegui famoocoro amiihaico neehi: Amiihaiti saatohoba amiihai ifiitiro janaanici mehesamaaidino. Jiliiro imino mehesamaaje amiihaico Moocaani dudicamaajeque aacino ticovoviro. Jino dudicamaajeque miyaavogofeenediro meheetavejirahi. ⁴ Miiro mofiivi oovicinino; mofi saafiro mihicaruboti fiivaano icano. Sano mohaalli, bu sano motihai, bu janaanici sihidi icano. Jaaruno saneguiiharo icatino. ⁵ Jaabadiro paryi miihai miyaavogominaa saafiibadiro mihicahi Cristofaño. Jaamo famooro sahi magataacinihi saafi ififañoro.

⁶ Jaanoti Moocaani miihaico dudicamaajeque acihi saatohoco siibadi, saatohoco siibadi icano, diibo iimihusefeenedi aacibadi. Jaano diibo aacino imino momooni. Moocaani iimaaco miiibeguejinoco magaayicibo mimiyaavogono ticovovi momooni. ⁷ Jaabadiro sitaaco mejeecivejinoco magaayicibo imino mejeecivo, miiibogonoco magaaajamo toonojaagoviro miminifoto.

⁸ Sitaaco mequehecutusunoco magaaajamo, toonojaagoviro mihica. Jaanoti saatohoco mahacimo, amiihaiguiiharo gaijitimo mahaci. Sitahallivi aivojiiiboti mihicamo,

* 12:2 Griego iijiri: Jaanegui jiiinije onoobadi, noono.

esiciniimoro momooni. Jaanoti sitaaco mahamusumo, imo imo mahamusu.

Cristota Jilli Iicano.

⁹ Miyaanoro imino fahigova magaijicasi, iimitinoco mijihegue, jaamoro iiminocoro momooni. ¹⁰ Fahigova magaijicasi momiyannahaboco magaijiboma mihicanicibadi, goovano mobocigocasi.

¹¹ Mequehecu. Majaparyadino. Jaamo Aivojibo Moocaanico quehecuno jeebiri mejeecivehi.

¹² Imo imo mihica mataajajinoco mehesicinineri, majaabicihica idaasuno mihicarunoco, Moocaanima mihiimaanoco mejeevesudino.

¹³ Miyaavogominaaco ucuujivaachunehejeti mahamusuhica, amiihaico abaamoco imino magaayicihica.

¹⁴ Amiihaico idaasuno omoonimoco imino momooni diitohallivi Moocaanico iimitinoco dillutimoro iiminocoro midillu.

¹⁵ Imono iicamoma imo imo mihica. Jaanoti ataacasimoma bu mataacasi.

¹⁶ Fahigovavi sabadiro mihicacasi. Aivo miihai sihidi mejeevahi, meneedino. Amiihai jeebico sicuno miminiyu. Aivo magaajafihi, meneedino.

¹⁷ Sita amiihaico imitino omoonimoco bu iimitineri macabiacudino, iiminocoro momooni famoova imegavi.

¹⁸ Fanoovaviro imimo mihica. Jaamo famoovama sajeebii mihicahi. ¹⁹ Agaijimo tañahabomi, amiihairyo, amiihaiño jaadaco mihicidino. Jilliro Moocaani usefaño mejeevesu diibo toonoco ijaadaco ihiciqui. Miiro Caatinihaamefaño noono: Uujoho toono jaadaco iciji. Uujoho toonoco jaadui, noobo Moocaani.†

²⁰ Jaabadiro bu noono: Diminaafi ajebavahachiiji machusu. Jaanoti bu adufirari icahachiiji diisu; tolli momoonino diiboco inucufevesuqui, noono.

²¹ Jaaneguiiha iiminotino amiihaico sahigotiro guinonidino, sahigotiro iimineri iimitinoco miguiinoni.

13

¹ Famooro aivojito tajibaguiino miminifoto, chahano aivojito mitya Moocaanijaagoti asaatinu, paryicino aivojito mitya iicamo Moocaani ificuumo. ² Jaamaño aivojitoco ejenaauumo Moocaani atajibaanoco jenaauuhi. Jaamo ejenaauumoco idaasuno moonimo. ³ Miiro aivojito, imino omoonimoco iigutusuqui icatimo. Jaanoti imitino iicamocoro iigutusuqui iicamo. ¿Nacu diimeguehi aivojitoti iguitibo idiicanoco? Imino diica ico aivojito icahacisuqui. ⁴ Diito Moocaani atajibanoco omoonimo,

† 12:19 Griego iijiri: Aivojibo, noono.

#joho imino diicaqui. Jaanoti imitino idiicahachiiji ivi diigui. Sicamañoti iicajitino ico aivojito idaasuno omoonijino, Moocaani dudicamaajeminaa iicamaño miyaanohalliti imitino iicamoco idaasuno moonijimo. ⁵ Jaaneguiha aivojito onoobadi mihicatahi, miinoco idaasuno omoonijirunoti mihiguimoro icatino, jilli diito ataj#banoco: Jii, monoono imino momooninoco magaajamaño. ⁶ Jaamaño am#hai impuestoco majaaduhicahi aivojito Moocaani dudicamaajeminaa iicamaño tonehejeque taj#bamo.

⁷ Majaadu paryi medebemeque siomo impuesto nihibamico aivojito idillunoco mahaci, impuestoco medebeneque majaadu. Jaanoti mobocigomoco mobocigo, magaijijimoco magaiji. ⁸ Sitaaco medebedino id#noro sitaaco magaijijinehejequere miguino. Mi#ro sitaaco agaijimo Moocaani Moisefeenedi ataj#banoco imino moonicuuhi. ⁹ Mi#ro Moise taj#ba jilli nehi: Sifigoma diicadino, gaicaudino, nanivadino, sitaaditi sicamañoco d#beguedino, sitaanoco diimeguedino, noono. Jaano paryi taj#bano icaruno sanooviro jinoovi ifetehi: Sitaaco gaiji difiico agaijibadiro, onoonovi. ¹⁰ Gaijima iicaabo sitaaco imitino moonitih. Jaamaño sitaaco magaijinovi taj#ba onoobadi paryi momoonicuuhi.

¹¹ Jaanegui paryi tonehejeti mehesicinicu jino mihicasumico cigaabobadi iicatimoro jilliro aaicucuubobadi Cristodiro mududicamaaje. Mi#ro mataajacuujino jisumi m#haiti aivo fiit#vucuuhi. Iticoni taajasuj#bogoco mimiyaavuguunoti aivo jisumi fiiticuuno. ¹² Toojiinijehallivi gueenene mihicacuuhi. Motaajasuminaafi Jesucristo asaajino fiit#vucuuhi. Jaamaño mejeevesucu civohigo imitico momoonifinehejeque. Jaamoro seseehi momoonifinehejeque mijicamaaicuui amocasiminaa moonicasi gaachehunoco ijicamaainicibadi. ¹³ Iminoro mihiguequi cuuje mihigonibadi guiriicavofaño icacuutimo miicaqui, bu j#baimono aga#nhusunofaño icacuutimo miicaqui, bu gaigoomima imitino icanehejefaño icacuutimo miicaqui, bu iiminotino imoy#cico, bu amocasinehejefaño, bu sitaaco iinohallitiro mij#heguenehejefaño icano icacuutimo miicaqui. ¹⁴ Jilliro Aivoj#bo Jesucristocoro am#haihallivi mificu amocasigaachehuco mohallidi mijicafotonicibadi. Jaamoro am#hai ifi imiti ataj#banoco momooniqui mehesamaaicuudino.

14

Dinahabediti Imitino Diimaadino.
(1 Co 8.1-13; 10.23-33)

1 Saatoho imiyaavogo equehecutimoco magaayici. Jaarumo diiboma mejenaaucasidino diibo imino agaajatinohallivi. 2 Miiro saatoho imiyaavogomo icahi fanoovaaco uduujirumo. Jaanoti saatoho icahi asimico duutimo boti basutaacoro amachumo imiyaavogo ajashumaño. 3 Jaamo fanoovaaco uduumo, fanoovaaco uduutimoco dejecujitirahi. Jaabadiro fanoovaaco uduutimo uduumoco medejecudino Moocaani diitoco agaayicicumaño. 4 ¿Nacu miijoho ijoho sita jeevivominaafico dejecuqui? Idiboro diiboco ihaivojibo: Jino imino, jaanoti jino imitih, neejirahi. Jaamo imijirahi. Jaaboco idiboro Aivojibo imityari imitusujirahi.

5 Jaanoti bu saatoho safucuco sifucu sihidi jeevahibadi esicinimo. Jaanoti saatoho miyaaveguehi fafucuva sabadiro iicanoco. Jaanegui tonociti sanoocoro mimiyaavogono-jaagoviro mihicacuqui. 6 Jaabo safucuco ificuubo Aivojibo Moocaanico iimequi ficuui. Jaanoti bu safucu sihidi jeevahibadi ificuutibo, bu: Aivojibo Moocaani jilli bachu imogoobo, noobo. Jaabadiro bu fanoovaaco uduubo: Aivojibo Moocaani jilli bachu imogoobo, nooboro duuhi, toonohallivi Moocaanico iimomaño. Jaabadiro bu fanoovaaco uduutibo: Aivojibo Moocaani jilli bachu imogoobo, nooboro duutih, amachujinohalliviro Moocaanico iimooboro.

7 Miiro miihaiti saatoho ifiguiharo icatih, bu jaamo ifiguiharo guijevetih ican. 8 Jaamaño mihicasumi Aivojibo Cristoguiharo mihicahi. Jaanoti bu miguijevecuudi Aivojibo Cristojaagovi mefeeji. Jaamaño mubuheerumo, bu miguijevecuurumo ican Aivojibo Cristotaro mihicaji. 9 Miiro Cristo iguijevecuubo siino buheeteuhi, ubuheeme, bu uchu-umucuumo ican Aivojiboti iicaqui.

10 ¿Jaabo ijoho, collihi: Dinahabo imitico, neehi? ¿Collihi jaaboco diheguehi? Miiro famooro ufucu Cristo imefeenevi mihigaiveji mihaico diibo imeeciui. 11 Miiro Caatinahaamefaño noono: Uujoho iicaabo noobo Aivojibo, Moocaani tahimefeenevi paryi miyaminaa memuveji. Jaadi paryi famooro uujoho Moocaani iicanoco neeji.

12 Jaamaño paryi mihai Moocaanico jiijehallivi mihicahicadinoco mijibegueji.

Dinahaboco Gañisudino.

13 Jaaneguiha fahigova tihisucasicuutimo mihica. Jaamo amihai nahaboco nanigaañisutimo mihicahi, bu imitifaño gañisutimo mihicahi ican. 14 Uujoho Aivojibo Jesuco imiyaavogomaño gaajahi, chahano jinejeba iinoro iimitino. Jaanoti saatoho toono iimitino iicanoco eesamaaimedi bu

imicutino. ¹⁵ Jaanoti #joho uduunoco dinahabo aatyimeebere iimitinobadi eesicin#boro idaasuvohachiji diiboco imino gajit#hi. Jaaneguiha dinahaboco mitasudino fanoovaaco uduunofeenedi diibohall#vi. Cristo iguijevecuuboco. ¹⁶ Jaanegui toono am#haidi iiminoco momoonidino, sita am#haiditi. Imitinoco moon#bo, eneejiruneguiha. ¹⁷ M#iro Moocaani aivoji mamachujiruno, mahadujiruno icanohall#vi mejenaucasiqui icatino. Jilli iticovono ifi ica, sajeeb# ica, imo imo ica icano Moocaani Gajafeenedi mihicahi. ¹⁸ Jilli Cristoco ejeecivoobo Moocaanico imo imo moonihi. Jaabo miyam#naa imega imino iinehi.

¹⁹ Jaaneguiha mas# guinomoro mefeequi sajeeb# icaco aacinoco. Jaaneri fahigova mahamusucasiqui m#hai miyaavogo jeeb# ijusiqui. ²⁰ Jaaneguiha Moocaani sita jeeb#fa#o omooninoco #joho fanoovaaco amachunoco aatyimenefeenedi mitasudino. M#iro pary# machutaano #dicunootihi. Jaarunofa#o mamachunofa#odi sifico imitifa#o magan#suno imit#hi. ²¹ Imijiruno asimico duut#bo idiicano, bu vino aivofaihuco adut#bo idiicano icano, bu saneheje toonofa#odi dinahaboco imitifa#o agan#sujirunoco icano. ²² #iro dimiyaavogoma diica ijeevadi Moocaani imegavi. Imicani icaj#bo ijeeb#fa#odi imino iicanoco eesicin#bo. ²³ Jaanoti siinoco #h#icugooboro uduubo imitico ic#hi miyaavogooboro uduutima#o. Jaama#o imiyaavogotimoro esamaaimoro omoonino imiti.

15

Sitaguiharo Mooni Imo Imo Icaqui.

¹ M#hai momiyaavogo mequehecumo saatoho imiyaavogo iniinovamoco mahamusuji m#haiguiharo moonitimo. ² Jaanegui pary# m#hai sitaaco imo imo momoon#su diitedi imino momooninofeenedi imiyaavogo iquehecutequi. ³ M#iro Cristo icauruubo ifiguiharo icautihi. Jilliro Caatinihaamefa#o onobadi icaubo: Ico Moocaanico imitino eneehicano tahall#vi jifaifetehi, nuubo Cristo. ⁴ M#iro s#cijetiro Caatinihaamefa#o pary# unuunoco caatin#umo toonoti m#haico ij#b#eguequi toonofeenedi Moocaani m#haico aamusunoco mehesicinimofeenedi fanoovaaco majaabic#hi. Jaanofa#odi majacusucafetehi. ⁵ Moocaani m#noco fanoova jaabicico, jacusuco icano aaci#bo, jaafa am#haico amusuhi. Jaamo imo imo sajeeb# fahigova mihicacasihi Cristo Jesu onobadi. ⁶ Jaamo sano mihimehi Moocaanico Mohaivoj#bo Jesucristo Caanico.

Judiomi Icatimoco Taajasuj#bogoco Acimo.

⁷ Jaaneguiiha Moocaani imiguiiha fahigova sitaama ma-gaayicicasi, mihaico Cristo agaayicibadi. ⁸ Miho uujoho amhaico neehi: Cristo saauhi judiomico ejeecivovaubo, moheedetemhaico unuuno imiyaavequi. Jaanoco Cristo igaaasuqui Moocaani onoonoco abañitatinoco. ⁹ Tolliro bu saaubo judiom iicatimo Moocaanico imequi miyaminaaco iidaasugueneguiiha, Caatinihaamefaño onobadi: Jaamaño Moocaanico imeji judiom iicatirucuumiminaafeenevi, bu diibediti imino masivaji, noono.

¹⁰ Jaabadiro bu simañoohaamefañovi noono:

Judiom iicatirucuumiminaa imo imo mihica, Moocaani cu-umiminaama.

¹¹ Jaabadiro bu simañoovi noono:

Aivojibo Moocaanico mihimo, paryi cuumiminaa diibo mity-aco famooro miyaminaa macahacisu, noono.

¹² Jaabadiro bu Isaia caatiniuhi:

Isai onoboo iyaachimihaioboo agañiivooboro cuumiminaa Aivojiboti icaji.* Jaabo diitoco ataajasujinoco esicinijimo, nooboro.

¹³ Moocaani mihaico taajasu, esicini icanoco aacibo. Jaafa Moocaani amhaico imo imo omooniboro sajeebhi icaco acihi diiboco mimiyaavogonofenedi, amhai sihidi janaanicihi mimiyaaveguehi Moocaani Gaija mityari.

¹⁴ Tañahabomi, uujoho imino gaajacuuhi amhai mihimihuseneque, sihidi magaajanoco, bu fahigova mafagocasinoco magaajanoco icano. ¹⁵ Jaaneguiiha jihaamefaño amhaidi caatinihi nucufeguetibo ijbogonoti. Jaanoco jaamo jabajeevetimo mihicahi Moocaani uco iimihusefañodi atajibaaboro acihi mooniqui, ¹⁶ Jesucristoco jeecevequi judiom iicatimofeenevi. Diiboco ejeecivoobo uujoho jibeguehicahi Moocaani jibogoco taajasuguiiha judiom iicatimoco Moocaanijaagovi satyequi, ijeecivobadi igaaayiciqui Igaijafenedi ijeevadi iiguiiharo ificucuumoco.

¹⁷ Cristo Jesuco imiyaavogonofenedi imo imo icahi Moocaani dudicamaajeque omoonimaño. ¹⁸ Uujoho jinejete iimaatichi idinoro Jesucristo tafañodi omooninoti. Judiom iicatimoco Moocaani onoonoco: Jii, nuusuqui. Jaanoco uujoho moonihi tafañodi Jesucristo ihiimaaneri, bu iiminoco omoonineri, ¹⁹ bu gaajasu mityafeenedi, bu aatyimeratino eetavofeenedi, bu Moocaani Gaija mityafeenedi icano. Jiibadi Cristo taajasujibogoco jibuguucuuhi Jerusaleti fahigovadi ifutusucuuhi Iliricu jinijevi. ²⁰ Jaanoco iimogooboro jilli jibeguehi

* 15:12 Griego iijiri: Isaia onoboo caacamiti ruutuji. Jaabo agañiivooboro cuumiminaa Aivojiboti icaji, noono.

taajasujibogoco johono Cristo momo agaajaraticuumijefaño sita iticoni ijibogonohallivi ijibogonoco iimogotimaño. ²¹ Jilliro moonihi Caatinihaamefaño onoobadi: Jaatyo diiboti agaajatimo atyimeji, bu diiboti uguubutatimo gaajaji, noono.

Pablo Roma Cuumijaagovi Feeguehi.

²² Jilliti jimañovi sihidi dudicamaaje iicamaño uujoho feehicatihī fahijiva amhaico abaateguehīcaruubo. ²³ Jaarunaa jisumi jicuumijefaño tadyudicamaajeque iimivucumaño, bu sicijetiro amhaico abaatonoco imeguehīcamaño, ²⁴ España jinijejaago ofoodi amhaico baahiniji. Jaadi imino mahatyimecasinobuunati uco mahamusu Españavi feequi. ²⁵ Jaanoti jisumihiica feehi Jerusalejaago, tahi iicamo monahabomico mahamusunoco asatyoo. ²⁶ Miño Macedoniari, Acayari icano iicamo allacaruhi nihibamico Jerusaleri monahabomi daasumoco ihamusuqui. ²⁷ Tolli moonimo judiomoto imiyaavogomo Cristo jibogoco diitojaagovi asatyuneguiha. Jaaneguiha diito judiomiti imiyaavogomoco inehejeti acimo. ²⁸ Jaaneguiha jinehejeque paryi iimivooboro toono nihibamico diitoco aacidi Españajaago ofoobo amhaico meechiniji. ²⁹ Imino uujoho esicinihi, tahigo ifotoodi Cristo iimihuseri imino uco mooniji.

³⁰ Tañahabomi, Mohaivojibo Jesucristofeenedi amhaico neehi, bu Moocaani Gaija gaijico aacinofeenedi: Tajaagovi miminifoto. Jaamoro mesefaquifoto Moocaanima tahallivi mihimaamo. ³¹ Tahallivi Moocaanico midillu Judeari iicamo Cristoco imiyaaveguehīcatimediti uco itaajasuqui. Jaabadiro jino monahabomi Jerusaleri iicamedi asatyonoco imino igaayiciqui. ³² Jaabadiro bu Moocaani iimogohachijī uujoho imo imo amhaico atyimequi, bu jaabo amhaico abaatonofeenedi jaguisiqui icano. ³³ Jaafa sajeebico aacibo Moocaani amhaima icahi. Fine.

16

Iijico Agalluuno.

¹ Amhaico neehi, monago Febe onoogohallivi sicijetiro Cencrea cuumiri iicaja Moocaani ijafaño ejeecivehīcagoti: ² Jaagoco imino magaayici Mohaivojibo momofeenedi miyaavogonahabomima mihicanicibadi. Diigoco mahamusu ucuujivaachunehejeti, mño diigo sihidi saatohoco amusuhicahi, bu uco tolliro amusuhicago.

³ Tolliro bu Aquila, itaaba Pricila icamisi taajico mahaci Cristo Jesu dudicamaajeti uco anahabonihicamisico. ⁴ Diitisi ifico nihicunofaño tahallivi ficuuhi uco agaicaaujirunoti

itaajasuqui. Jaamisico uujoho toonohallivi imehi. Jaabo uuro icatino, tolliro bu famooro monahabomi Moocaani iijaminaa judiomi iicatino icano. ⁵ Tolliro bu paryi monahabomico taajico mahaci Aquilamisi iijafaño iigaivehicamoco. Tolliro bu tagataavominaafi Epeneto onooboco taajico mahaci diibo aivo iticoni Acaya jinijevi Cristoco imiyaavuguubo. ⁶ Tolliro bu Mariaco taajico mahaci amihhaifeenevi sihidi ududicamaaihicagoco. ⁷ Tolliro bu tajaagoobo Andronicu, Junias icamisico taajico mahaci, civojafaño iicausumi uco anahaboniumisico, Jesucristo minisuminaafeenevi aivo obocimisi, diitisi Cristoco iticoni tahimegaro imiyaavuguumisi.

⁸ Tolliro Ampliatu onooboco Aivojibofañodi agaijibo tagataavominaafico taajico mahaci. ⁹ Jaabadiro bu Urbano Cristo Jesu dudicamaajeque mihhaico aamusuhicaaboco taajico mahaci, tolliro bu agaijibo Estaqui onooboco. ¹⁰ Tolliro bu taajico mahaci Apele onooboco sihidi Cristoco imiyaavogonoco ifusuhicaaboco. Jaabadiro bu Aristobulo yotoco. ¹¹ Tolliro bu tayoobo Herodio onooboco taajico mahaci, tolliro bu Aivojiboco imiyaavuguumo Narciso yotoco taajico mahaci. ¹² Tolliro bu taajico mahaci Trifena, Trifosa icamifeque Aivojibo dudicamaajefaño ududicamaaimifeque. Tolliro bu magaijigo monago Persidaco sihidi Aivojibo dudicamaajefaño ududicamaaihicagoco. ¹³ Tolliro bu Rufo onoobo miyaavogofañodi obociboco taajico mahaci. Tolliro bu seejico tamiya seejibadi uco omoonugoco. ¹⁴ Tolliro bu taajico mahaci Asincritoco, bu Flegonte onooboco, bu Hermas onooboco, bu Patroobo onooboco, bu Herme onooboco, bu paryi monahabomi diitoma iicamoco icano. ¹⁵ Tolliro bu Filoloobo onooboco, bu Julia onoogoco, bu Nereo onoobo, inago icamisico. Tolliro bu Olimpo onooboco, bu famooro miyaavogofenedi monahabomi iicamoco taajico mahaci icano.

¹⁶ Fahigova mihibicicasimoro midillucasi Moocaani sajeebico ihifusuqui. Paryicino Cristo iijaminaa amihhaijaago iijico galluui.

¹⁷ Tañahabomi, amihhaico neehi: Imino mehesicini miyaavogominaaco udugaacumoro agañsuhicamoti. Diito omoonino amihhaico mihhai mijibeguehicabadi icatih. Jaamoti buhigovi mihica. ¹⁸ Tolliro omoonibo Mohaivojibo Jesucristoco jeevivotih ifi onobadiro omoonimoro bañhicamo civojeebiba iicamehejeque imo imo ihiimaanehejefenedi bañhicamo. ¹⁹ Famooro gaajacuui amihhai mimiyaavogonoco. Jaamaño uujoho

imo imo icahi. Imeguehi am#hai iiminocoro momooniqui mihimibaicininoco imitinocoro momooniqui icatino.
 20 Jaanofañodi sajeeb#co aac#bo Moocaani saajiibo iji Satanasco ifinisuvaqui* am#haiguino. Jaabo Mohaivoj#bo Jesucristo jaafa am#haico imino moonihi.

21 Tolliro buunaji Timoteo tadyudicamaaje nahabonim#naafi am#haijaago iijico galluuhi. Tolliro bu Lucio, bu Jason, bu tolliro Sosipatu onoo bo icamo tayoto.

22 Uujoho Tercio jihaamefaño Pablo uco onoonoco acaatini#bo am#haijaa taajico galluuhi Mohaivoj#bofeenedi.

23-24 Tolliro bu Gayo onoo bo am#haijaago iijico galluuhi jino diibo iijafaño uujoho iicaabo, tolliro tojaco acifiibo Moocaani iijam#naaco. Tolliro bu Erasto onoo bo jiicuminihibami ficum#naafi, bu tolliro monahabo Cuarto icamisi.†

Moocaanico Imono.

25 Jaanegui masi Moocaanico mihimequi. Diibo am#hai miyaavogoco equehecutusujiruubo uujoho iji#beguehicaabogo onoo badi, bu Jesucristoditi iji#beguehicabadi, bu s#cijetiro jinije ifivuusumi iicauno agaajarat#noco ificuunoco Moocaani agaajasuuno onoo badi icano. 26 Jaaruno jisumi gaajacafutucuuno Moocaani ifini#bo taj#ba onoo badi, Moocaani iimaam#naa Acaatiniuhaamefeenedi. Jaano toono agaajarautiruno jisumi gaajacafutucuuhi paryi faacuumivariro. Jaanoco uguubumoro imiyaaveguequi.

27 Jaanegui jaafa id#bobo Moocaani sihidi gaajama iicaabo, Jesucristofeenedi diiboco mihimono ufucuro finijit#hi. Fine.

* 16:20 Griego iijiri: iji#matajeruqui, noono. † 16:23-24 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaafa Mohaivoj#bo Jesucristo am#haico imino moonihi, onoonoco.

1 CORINTIOS

Pablo Caatiniuhi Corintominaadi.

¹ Uujoho Pablo Jesucristo minisuminaafiti icahi, Moocaani onoobadi, bu nahabo Sostene onoobo icano ² Moocaani iija Corintori iicajaminaadi caatinihi. Jaamo Cristo Jesufenedi Moocaanita iicacuumo diibediro iicaqui ucuuhuvamo, bu paryi fahigova jiinjivi Mohaivojibo Jesucristo, bu diito Aivojibo icaabo momoco mihiimaahicamo icano. ³ Jaamo imino sajeebima mihica Moocaani Diosfañodi, bu Aivojibo Jesucristofenedi icano.

Cristofenedi Moocaani Imino Omoonino.

⁴ Fahijivaro amihaihallivi Moocaanico imehicahi; Cristo Jesufenedi Moocaani amahaico imino omooninohallivi. ⁵ Miïro Cristofañodi mihicamaño Moocaani amahaico aciuihi mojeebii gaijadi fanoova busumijebadi fanoohijico, bu fanoogaajaco icano. ⁶ Oono amahaivi Cristoti jibogo miyaano iicano imino agaajacafotobadi. ⁷ Jaamaño amihaiditi jinehejeba cuujivaachutihi Moocaani aacinehejeonoti Mohaivojibo Jesucristo asaajinoco motoomonohachuta. ⁸ Jaabo amahaico imino teemejiibo niinofucuvi. Jaamo imino mihinivatimo mihicahi Mohaivojibo Jesucristo agasejifucu. ⁹ Bañitatiibo Moocaani. Jaabo amahaico cuuhuvahinihi Illi Jesucristo Mohaivojibojaagodi miicaqui.

Moocaani Ijaminaa Udugaacamaaiuno.

¹⁰ Jaanegui jino amahaico neehi; Tañahabomi, Mohaivojibo Jesucristo momofenedi, famooro sabadiro sayomonocoro mihiima, bu amahaifeenevi dugaavocasineheje icadino. Jilli iminoro sahigoviro miminifoto sano eesamaajejaagoviro sabadiro miminifoto. ¹¹ Tañahabomi, miïro amihaiditi uco jibogomo Cloe onoobo yoto, amahaifeeneviva ibacasi iicanoco. ¹² Toonoti jilli amahaico neejirahi: Amahaiva jilli meneehicahi: Saatohova uujoho Pabloobo, meneehicahi. Jaanotivaha bu saatoho uujoho Apoloobo, bu saatoho uujoho Pedroobo, bu jaanoti saatoho uujoho Cristoobo, meneehicahivaha. ¹³ ¿Nacu Cristo dugaacinihi? ¿Nacu uujoho Pablo amihaihallivi tetcucafutuuhi? ¿Nacu amihai uujoho Pablo memeri minitacafutuuhi? ¹⁴ Miïro uujoho, amihaiti mihihiñobaco nitihinihi, ivi idimisiicoro nituuhi, Crispo onooboco, Gayo onooboco icanoro. Jaaneguiha toonohallivi uujoho Moocaanico imehi. ¹⁵ Jaamo mihihiñobaco: Uujoho Pablo memeri niticafetehinihi, nootimo mihicahi, ¹⁶ bu tolliro nituuhi Estefanoco ijaminaama. Jaanoti saatohobaco

gaajacuutihí tahi fine cajaanocohacho nitíuhi. ¹⁷ Míiro uco Cristo nitífiiri galluutihí, iimino jíbogocoro jíbeguequi uco galluubo. Jaaruno bu sihidí gaaja ijíri jíbeguequi icatino jillí Cristo imoholliigaví iguijeveuno sicamañoví minifototino iicaquí.

Cristo Moocaani Mitya, Gaaja Icano.

¹⁸ Jaamaño míiro Cristo imohohalliví iguijeveuno jíbogo jillí jihovonobadí jeevahi ciijigaifaño efeejímédi. Jaanotí atajajímédi, jino miihaidí, Moocaani mitya icahí. ¹⁹ Míiro Caatínihaamefaño noono:

Finisují gaajamínaa gaajaco, bu tihísují gaajacímínaa esicínico, noono.

²⁰ ¿Nacu cuuca icaabo gaajamínaafi? ¿Cuuca icaabo jíbogomínaafi? ¿Cuuca nacu icaabo jisumio jenaumínaafi? Míiro Moocaani jeegavusucuhí jinijemínaa gaajaco.

²¹ Imooníquí jinijemínaa, Moocaani gaajafeenedí, Moocaanico gaajacihínitíhi. Jaabo Moocaani igajafeenedí díibedí imineguiiha taajasuubo miyaavogomínaaco iimino jíbogofeenedí saatehedí tobogo jihovonobadí iicarunofañodí.

²² Míiro judiomí dilluhicahí sihidí ejeevano gaajataco. Bu tollíro griegomí jiije gaajacoro guinehicahí. ²³ Jaarunaaca miihai mijíbaguehicahí Cristo etetecucíníboco. Jaanoco judiomí unucufeguemere tíimejetasuhicamo. Tollíro judiomí iicatímédi jillí jihovono. ²⁴ Jaanotí naha ucuuhuvacínímédi, judiomítí, bu judiomí iicatímédi icano, Cristo Moocaani mitya iicaabo, bu Moocaani gaaja iicaabo icano. ²⁵ Míiro Moocaani gaajatí iicarunovaha miyamínaa gaajahallínohocíví sihidí jeevahi, bu Moocaani níinova iicaruno miyamínaa sefa janaaníci sihidí jeevahi. ²⁶ Eneecau magaaja, tañahabomí, Moocaani amíhaico ucuuhuvaumotí bu mídímó jijeogaa-jamínaaotou. Jaabadíro bu mídímó aivojímá iicamootou miyaamo iyaachimíhaiototí. ²⁷ Jaanotí naha Moocaani íciuhi jinijemínaadí miihfomó iicamoco agaajafímoco inucufesuíqui, tollíro bu Moocaani jinijemínaadí iniinovafímoco íciuhi esefafímoco inucufesuíqui, ²⁸ tollíro bu íciubo jiiñehallíví jihovono iicanoco, miihfomó iicamoco icano jiiñehallíví miyaamo iicamoco inucufesuíqui. ²⁹ Jillítí díibo ímefeeneví miihaíñooba: Uujoho aivo sihidí jeevahi, nootímó iicaquí. ³⁰ Míiro Moocaani amíhaico Cristo Jesujaagoví miníiyuhí, tollíro bu mooníubo Cristo miihai gaaja iicaaboco. Díibofañodí Moocaanima sajeebí miiicaquí, mataajacuumoro díibedíro miiicaquí. ³¹ Jaanogui Caatínihaamefaño onobadí: Dífíico íidiimuuruubo; Aivojíbocoro díimo.

2

Cristo Etetecucin#boco Mij#bogono.

1 Tañahabomi, m#ro Moocaaniti j#beguequi am#haijaago eeguejeusumi iimino ihiimaajinoma, bu gaaja iimaama icano fuut#hi. 2 Jilliro am#haifeenevi jinejebaco gaajat#bobadi minifutuuhu id#bocoro Jesucristoco jaani etetecucin#boco gaajauhi. 3 Jaabo uujoho am#haifeenevi niinovano icauhi. ¿M#lli fine diitoco j#begueji? nooboro sihidi iguiiboro veveveve. 4 Jaabadiro bu tahiimaa, toj#bogo icano miyam#naa gaajasuri icautino. Jilliro Moocaani Gajjari, mityari icano ifusuhinihi. 5 Jilliti am#hai miyaavogo miyam#naa gaajafañodiro icatino Moocaani mityafañodiro iicaqui.

Moocaani Gajjafenedi Magaajacino.

6 Jaarunofaño mihiimaahi gaajaco miyaavogofaño ujusicu-umofeenevi. Jaaruno jijeo gaajari icatino, bu jidi#hijeo aivojito iimitimo gaaja goovano ifini#fineri icatino. 7 Jilli Moocaani gaajaco mihiimaahi agaajaratino itih#noco toovonono iicano gaajaco. Jaanoco Moocaani s#cijetiro ficucuuhi m#hai taa-jasuco. 8 Jaanoco cajaanotyoba saatohoti jijeo aivojito gaajaciut#hi. M#ro igaajaciuruva tetecujitirumo niquejeo imi Aivoj#boco. 9 Jilliro jilli, Caatinihaamefaño onoobadi:

Miyam#naa aatyimeutinehejeque, bu uguubutinehejeque, bu miyam#naa jeeb#faño ij#cafetehini#noco icano, Moocaani imibachucuuhi diiboco agaijimeguiiha, noonoro.

10 Jaarunoco Moocaani m#haico gaajasuhi Igajjafenedi. M#ro Igajja paryi fanoocoro gaajahi, bu Moocaani jeeb# faicuvahi iicarunoco.

11 ¿Nacu, cajaani gaajahi sifi esamaajeque? Id#boro igajja diibofaño iicaabo gaajahi. Jaabadiro buunaji m#joho gaajatihi Moocaani esamaajeque, id#boro diibo Gajja gaajahi. 12 Jaabadi m#hai magaay#chihini#hi j#n#jeo gajjaco, id#boro Moocaaniti asaano Gajjaco magaay#chihinihi, toonoti magaajaqui Moocaani m#haico iimihuseri aaci#hini#noco. 13 Jaanehejeque m#hai mihiimaahi Moocaani Gajja m#haico ij#bogobadi. Jaano m#hai gaajariro magaajanoco icatino. Jilli mij#beguehi Moocaani j#bogoco miyaavogom#naaco.

14 Jaanoti Moocaani Gajjama achahaabo gaay#cit#hi Moocaani Gajjaonehejeque, diibedi jilli jihovonobadi icano, agaajatimaño. Jaanoco Moocaani Gajjariro magaajacitahi miyaano iicanoco. 15 Jaanoti naha Moocaani Gajjama iicaabo paryi fanoovaaco agaajaaboro dugaacuhi. Jaabo imitico, m#joho neejitirahi. 16 M#ro Caatinihaamefaño noono: ¿Nacu, m#joho gaajaciuhi Moocaani esamaajeque? ¿Nacu,

Moocaanico miijoho conooco jibeguejirahi? Jaanoti naha miikai Cristo esamaajema mihicahi.

3

Moocaani Amusuminaa.

¹ Jaamaño tañahabomi, uujoho amihaima Moocaani Gaijama iicamoma mihicanicibadi iimaathi, jilli Moocaani Gaijama achahamoma mihicanicibadi iimaahi, Cristojaagodi seemehiica iicamoma mihicanicibadi iimaahi. ² Amihaico itihitinooco jibeguehinihi oono seemeneque machuco acitimoro mifañoco ihiisunicibadi. Itihitinooco jibeguehinihi magaayicujitiruneguiha, bu jsumihiica magaayicitihica icano. ³ Jilli amihaihiica ticovomiyaminaarehiica. Miuro amihaiheeneri icanehehehiica siinohalliti sitaaco mijiheveneheje, ibacasineheje, dugaacamaajeneheje icano. Jilli ticovomiyaminaarehiica mihicahi. Jaamaño paryi miyaminaa omoonnicibadiro momoonihicahi. ⁴ Miuro saafi: Uujoho naha miyaano Pabloobo, meneehicahi. Jaanoti bu saafi: Uujoho naha Apoloobo, meneehicahi. Jilli meneehicamaño ticovomiyaminaarehiica mihicahi.

⁵ ¿Nacu miijoho Pablo? ¿Nacu miijoho Apolo? Jilli miikai Moocaani amusuminaa toonofenedi amikai mimiyaaveguehinino. Jaano toonoco meheetavehi moticovohocivi mihaico Aivojibo aacidineheje. ⁶ Miuro uujoho basuhi. Jaanoco Apolo maaisuhi. Jaanoco Moocaani jusisuhi. ⁷ Jaamaño abasuubo sihidi ejeevano icatino, bu amaaisuubo sihidi ejeevano icatino. Jaanoti naha Moocaani fanoco omoonibo tohoco ujusisuubo. ⁸ Miuro jaamaño abasuubo, amaaisuubo icano sabadiro jeevahi. Jaarunaaca ijeevadisahaje idudicamaajedino ijaadaco Moocaaniti gaayiciji. ⁹ Miuro miikai Moocaani nahaboniminaa. Jaanoti amikai Moocaani dudicamaaje faguibadi mihicahi. Jaanoti bu tolliro Moocaani ijaco eheetavojabadi mihicahi.

¹⁰ Jaamaño Moocaani imihuseti uco aacidino, uujoho aivo ijano eetavoco agaajaabobadi ihmahacinoco kuhufono basuhi. Jaanohallivi sita ifajaaco majaanijhachijiji imino esicinimoro majaani. ¹¹ Miuro siino sita ihmahaciti ficuucujitirahi ihmahaci Jesucristo iicacuumaño. ¹² Jaanoti diibo iicacuunohallivi saatoho orori, nihibajeneri, sihidi ijaadama icano guisiyineri icano ijaco eetavoobo. Jaanoti saatoho imohoneri, jaaineri, jihuneru icano ajaanijhachijiji ¹³ eheetavodibo dudicamaaje gaajacafeteji foovono, ufucu

dugaacufucusumi; miiro ciiigairi nisucafetejino. Jaadi gaajacafetejino naa cajaanii miyaanoco eheetavuunoco. ¹⁴ Jaanoti cajaanii dudicamaajehacho Moocaani nisufaño di afatyoo bo ijaadaco gaayiciji. ¹⁵ Jaanoti cajaaninocohacho finisujino diibo dudicamaaje gañicafeteji. Jaarunofaño diiboro taajaji oono ciiigai iijaco ijigasunoti atajanicibadi.

¹⁶ ¿Nacu magaatihii amiihai Moocaani iija mihicanoco? ¿Bu Moocaani Gaija amiihaifaño iicanoco? ¹⁷ Jaanoti bu cajaanihacho Moocaani iijaco ifinisuboco, bu Moocaani diiboco finisuji. Miiro amiihai Moocaani iija. Jaaja mihinivatija.

¹⁸ Jaanegui cajaanii amiihai ifiico jilli mabañisudino. Cajaanihacho amiihaifañoti: Jidihivi uujoho gaajaminaafi, monoobo gaajatibobadi miminifoto. Jaabo miya gaajaminaafiti minifetehi. ¹⁹ Miiro jijeo gaaja Moocaanidi jilli jihovono. Miiro Caatinhaamefaño noocinino: Moocaani gañisuihi agaajamoco abañificamañovi, noonoro. ²⁰ Tolliro bu noono: Aivojii bo gaajahi gaajaminaa esamaaje jilli sicamaño iicanoco, onono. ²¹ Jaanegui miihaifiooba miyaminaafi jii begueri amiihai ifiico mitya mitya momoonidino. Miiro paryi sabadiro amiihaiñeje. ²² Miiro uujoho Pablo icaruubo, Apolo icaruubo, Pedro icaruubo icano amiihaico mijii beguequi fanooro Moocaani amiihaico aacino jiiñejhallivi mihicanohachuta, jisumi iicaneheje, bu ufucu iicajineheje icano paryi amiihaiguiiha. Tolliro guijevefeenedi Moocaanijaago miihifetejineguiiha icano. ²³ Jaanoti amiihai Cristota, bu Cristo Moocaanitahe icano.

4

Minisuminaa Dudicamaaje.

¹ Jaaneguiiha amiihai miihaico Cristo jeecivominaati mehesicini, bu Moocaani jii begueji itihino jii bogominaati icano. ² Jaamo paryi diito toono tajii bama iicamo imino omoonifimoti mihica. ³ Jaanoti naha uudi milli icatino miyaminaa tahimiti unuuruno, bu miyaminaa aivoji icagavi tahimitico unuuruno icano, bu uuro tahimitico neejitirahi. ⁴ Jinejeti uujoho tahesamaaje imitino icatirahi. Jaaruno toonoti uujoho imitusucafototihii. Jaanoti naha diiboro Aivojii bo Moocaani uco tahimitico neejirahi. ⁵ Jaanegui amiihaico neehi: Imegaviro sifi imitico, meneedino Aivojii bo Jesu asaatinohachuta. Jaabo diibo jari foovoicaruji, bu tolliro civoguiino toovono icarunehejeque. Bu tolliro jaabo jii beguejiibo miyaminaa jeebino eesamaañehejeque. Jaadi naha jari iticovocivi Moocaaniti gaayicijimo diitoco acahacisunoco.

6 Tañahabomi, jilli amiihaico neehi amiihai imiguiha Apoloti, uutii cano, jaamo magaaahi. Jaanoco misiti magaaaja. Jaamoro oono Caatinihaamefaño onoono janaaniciivi esamaaicuutimo mihicahi. Jaamo saafiditi mitya mitya mihicamoro sifico tihisutimo mihica. 7 ¿Nacu miijoho ico miyaaboti ficuuhi? ¿Nacu cono iima chahahi agaayicitino? Jaano bu agaayicicunoco, ¿collihi sifiiti agaayicitiibobadi: Aivo uujoho mityahi, neehi?

8 Miiro paryiicino toonoma mihicacuuhi. Miiro sihidi mubusumijevacuuhi. Miihai aivo aivojitorucu, monoomoro miihaico uufocovi miminiyuhi. Jaanova miyaano mahaivojivejirahi, miihai amiihaima bu sano mahaivojivequi. 9 Miiro jilli tahesicini neehi: Moocaani miihai minisuminaaco famooguiinoviro ficuuhi iguijeniguucuumoco iicanicibadi. Miiro miihaico miyaminaa iimogotimoro ajabafinovi mihifutucuuhi, Moocaani toomominaa ihatyimequi, miyaminaa ihatyimequi icano. 10 Miihaico naha jihovotobadi esiciniumo Cristohalliti. Jaanoti naha amiihaico Cristoti: Aivo gaajafimo, neehicamo. Miihai miniinovafihii. Jaanoti amiihai mequehecufihii. Amiihaico: Miyaamo, noomo. Jaanoti miihaico jilli: Mihifomo, noomo. 11 Jisumihachuta ajebanoco jaabicimoro mihicahi, adufirari mihicahi, gaachehuma machahahi, maganiticafetehi, moojanoma machahahi, 12 miniinovatehicahi, muhuseneri mududicamaaimo. Miihaico iminootino noomo. Jaarumoco imineeriro meneehi. Miihaico idaasuno omooninehejeque majaabicihicahi. 13 Miihaiti aivonoono neehicamo. Jaarumoco siicuno mihimusunihicahi. Jiinije beevabadi miihaico moonihicamo beemeubadi jisumihachuta mihicahi.

14 Jino amiihaico nucufevesuqui jilli caatinitihii. Jilli amiihaico fajiniiqui agaijimo taseemeque icabadi. 15 Miiro diez mildimo amiihai jibogominaa Cristoti amiihaico jibogomo icarunaaca, diito amiihai caanimibadi icatihii. Miiro uuro amiihaico seemevahinihi Cristo Jesufaño dii imino jibogofenedi. 16 Jaanogui amiihaico neehi: Uujoho jino iicabadiro mihica.

17 Tooneguiiharo bu amiihaijaago Timoteoco galluuhii taseemenebadi agaijibo Aivojibofañodi imino iicaabo. Jaabo diibo amiihaico imino esaayuji Cristofañodi uujoho omooninoco, fahigova iicajahaje Moocaani iijanofaño jibogooboro efeehicabadi. 18 Saatohovaha amiihaiti mitya mitya icahicahi uujoho amiihaijaago ufucuro ufuucujitivibadi. 19 Jaanogui amiihaijaago goovajino ofoono Aivojibo iimogohachiji. Jaadi jari gaajaji diito mitya mitya iicahicamo ihiimaarunoco, omoonitinoco icano.

²⁰ Miiro Moocaani aivoji jilli ticovo iimaa icatino, mityaono.
²¹ Jaanegui ¿jinejeque mihimeguehi? ¿Amiihaijaa feeji imeima, nacu gajjima, siicu ifi gajjama?

5

Ajevati Onoono.

¹ Miyaano amiihaifeeneviva ajeva icano guubuvusuhicahi. Jaano toono ajevaco ajashuno muguubusudino Moocaanico agaajatimofeenevi. Miiro saafivaha caanimi taabamima icahi. ² Jaamo amiihai mitya mitya mihicahicahi. Jilli toonoti munucufevemere idaasuno mihicatano. Tolli omooniboco amiihaifeeneti buhigovi magañii. ³ Miiro uujoho, tafi sihigo icarunaaca tajeebi amiihaifeeneri icahi. Jaamaño: Tolli iicaabo imitico, nuucuuhi amiihaifeeneri iicaabobadi. ⁴ Mohaivojii bo Jesucristo momofañodi amiihai mihigaicinimoma sano tajeebi icahi, bu tolliro Mohaivojii bo Jesucristo imityama amiihaima icaji icano. ⁵ Jaabo diibo iimitiboco Satanasco mahaci ifi iimogonoco ifinisiqui omooniruubo, idaasuno iicaneguiiha dojicuviro Moocaanijaago asaaboro ufucu Mohaivojii bo Jesu asaajifucu iicasumi ijeebi itaajaqui.

⁶ Aivo imitino toono momooninoti mitya mitya mihicano. ¿Nacu magaatihii ajashuruno levaduraguiiji paryi ifaasihifaño acaisecafetefinoco. ⁷ Jaanegui toono eedelevaduraguiijico magañinibadi toonoco amiihaifeeneti magañii. Jaamo booshihi toguiijima achahasihibadi mihicahi, toono amiihai mihicabadi. Miiro siicijeminaa oveja seemeneque gaicaaujibuumo Pascua jii baimo iicajisumi. Jaanoti jisumi Cristo Jesuco guijenimo safooro miihai imitihallivi. ⁸ Jaanegui masii Pascua jii baimoco meheetavequi tohimitico magañimoro, oono eedelevaduraguiiji iimitiguiijico mihicanibadi. Jaamoro ivi toguiijima achahano maahuneriro meheetavequi abañitino jeebiri, miyaaneri icano.

⁹ Miiro amiihaico juufaiji acaatinuhaamefañodi nuucu- uhi: Ajevafiimoma magataavedino, nooboro. ¹⁰ Jaaruno tolli onoobo paryi jii nihalliri iicamo ajevafiimoti, ifigui- iharo fanoovaaco imeguefimoti, bu ananivafifimoti, oono bu tolliro ijinitaco ejeecivefimoti icano nootihii. Miiro tolli diit- oma iimaatimo mihicaruva toojiinijeti siijiinijevi mefeelijirahi. ¹¹ Jaanoti cajaanihacho: Miyaavogominaafi uujoho, unuuru- ubo ajevaco imoyiicibo, ifiguiiharo fanoovaaco imeguififi- ibo, ijinitaco ejeecivefifiibo, sicamañoooco ijiibocasifiibo, bu iguiriicavefifiibo, bu ananigaifiibo icano, icaaboma maga- taavedino eneejirunoco, jilli neehi. Tolli iicaaboma ajashuno

safooba mamachudino. ¹²⁻¹³ ¿Milliti bu uujoho imiyaavogotimo: Iimitico, neejirahi? Idiiboro Moocaani diito: Iimitico, neeji. Jaanoti naha amiihai miyaavogominaa mihicacuumo: Iimitico, meneejirahi. Jaaneguiiha diibo iimitiiboco amiihaifeeneti buhi magañii.

6

Dugaacuminaa Imefeenevi Dinahaboco Satyedino.

¹ Amiihaiti saatoho amiihai nahaboma imitino mihicasumi toonoco mihimibachuqui miyaavogominaajaagovi footimoro, ¿collihi miyaavogominaa iicatimo dugaacuminaajaagovi mofoonicihi? ² ¿Nacu amiihai magaajatihi miyaavogominaa jiiinjeminaaco udugaacujinoco? Jaano bu jiiinje amiihairi udugaacufafetejino icanaaca, ¿collihi toono sihidi ejeevatinoco amiihaifeeneviro mihimibachutihi? ³ ¿Nacu magaajatihi Moocaani toomominaaco miihai mudugaacujinoco? Jaano bu icanaaca? ¿Milliti jijeonoco dugaacutimo mihicajirahi? ⁴ Jaamo bu amiihai jijeonehejehalliti miihii bacasinoma mihicamo bu, ¿collihi jaamo miyaavogominaa iicatimojaagovi tonehejeque mihimibachuqui mefeehicahi? ⁵ Jino amiihaico nucufevesuqui neehi: ¿Nacu amiihaifeenevi gaajaminaafi saafiiba chahahi inahabomifeenevi udugaacujiruubo? ⁶ Jaano icanaaca, ¿collihi masatyehicahi amiihai nahabomico miyaavogominaa iicatimo dugaacuminaa imefeenevi?

⁷ Amiihaifeenevi iibacasima mihicamaño aivo imitino mihicacuuhi. ¿Collihi jilli tolli icarunoco majaabicitihi? Jaafa jilli amiihaico nanimo. ⁸ Jaarunaa amiihai sahigotiro imitino momoonihicahi, mananihicahi amiihai nahabomicro.

⁹ ¿Nacu amiihai magaajatihi iimifiitimo Moocaani aivojico agaayicijitinoco? Amiihai ifico mabañisudino, ajevaminaa, jihovo caanimico ejeecevefimo, sifigoma iicafifimo, bu sano gaifiimimaryo iicafimo, ¹⁰ ananivafifimo, fanoovaaco iiguuiharo iimoyicififimo, bu iguiriicavefifimo, bu sitaaco imitino eneeffimo, bu sitaaco imitino omoonififimo icano Moocaani aivojifaño feejitihi. ¹¹ Jilli icauno amiihaiti iticoni saatoho. Jaarumo jisumi imibachucafutucuhi, Moocaanidiro iicacuqui diiboma sajeebii icacuumo Aivojiiibo Jesu mofeenedi, bu Moocaani Gaijafenedi icano.

Mofico Moocaanidiro Mificuno.

¹² Paryi fanoovaaco uujoho moonijirahi. Jaarunaa paryi fanoovaro tamiyaavogoco uco amusutino. Uujoho paryi fanoovaaco moonijirahi. Jaarunoti conooba uco guinonijitihi. ¹³ Miyaanoco noonicimo: Machuta miiino jeebii guuiha, mojeebii machutaguiiha icano. Jaarunohocico

sabadiro Moocaani finisuji. Jaanoti mofi ajevaguiiha icatiji Aivoj#bo Cristoguiiharo icano. Jaabadiro bu diibo mofiguiiha iicaabo. ¹⁴ Jaabo Moocaani Cristoco siino ubuheetesubadiro bu mihaico imityari tolliro buheetesujiibo.

¹⁵ ¿Nacu amihai magaatiji amihai ifiino Cristo ifioneheje iicanoco? ¿Nacu Cristo ifiiti #c#boro ajevaminaago ifiivi ficuji? Cha, tolli icatino. ¹⁶ ¿Nacu bu amihai magaatiji ajevaminaagoma #cicasiibo diigoma saafi ifibadiro iminifetefnoco? Jaano toono imiti ifi. Mi#ro Caatinihaame neehi: Famisicro sahurucuui, noonoro. ¹⁷ Jaabadiro Aivoj#bojaa iminifotoobo sagaijarucuji diiboma.

¹⁸ Jaanegui ajevati magaa. Paryi oono cohimitihacho iicanoco miyaminaafi moonifihi mofifa#odi iicatinoco. Jaanoti ajevaco omoonibo ificoro imitino moonihi. ¹⁹ ¿Nacu magaatiji amihai ifiino Moocaani Gaija iijano iicanoco? Jaabo amihai iicaabo, Moocaani amihai aaciibo. Jaamo amihai, amihai ifi abajatoro mihicatihi. ²⁰ Mi#ro amihai ajashutino jaadari Cristo guiveri Moocaani jaaducuhi. Jaanegui Moocaanico amihai ifiri macahacisu.*

7

Taabavaditi Onoono.

¹ Jaanoti oono uco aamefa#o meneehininediti amihai neehi: Aivo imijiruno gaifi gaigooco dud#cit#bo iicano. ² Jaarunofa#o ajevaha#o iicama#o amihai ticovohocivi amihai taabamima mihica. Jaabadiro bu gaigoomi amihai ticovohocivi amihai tajemima mihica. ³ Amihai tajemimihai iimugusumi imino: Jii, monoo. Jaabadiro bu amihai taabami amihai iimugusumi imino: Jii, monoo. ⁴ Mi#ro mogai ifi abajagoro icatiji, id#boro aiji abajaabo. Jaabadiro bu aiji ifi abajaaboro icatiji, id#goro mogai abajago. ⁵ Jaanegui: Chahano, meneedino mihimogocasisumi ivi idisumiro famisicro sabadiro mihimaacasimisiro: Jilli ticovono miicaqui Moocaanima mihimaanohachuta, munuusumi ivi ticovono mihicaji. Jaanobuunati siino dojicuviro mihicacasi iji Satanas onoo amihai abañneri sitama imitico momoonidino.

⁶ Jilli, jilli amihai uujoho neehi, taji#ba icatino. ⁷ Aivo imeguejirahi famooro gaifiimi jino uujoho iicabadi iicanoco. Jaarunofa#o iticovoocivi Moocaani aacinibadi icamo. Saatohoco siibadi, bu saatohoco siibadi icano.

* **6:20** Sahaamefa#o janaanici jilli ficuumo: Moocaanico amihai ifiri, amihai gajari icano macahacisu. Jaano toonoci fanoociro Moocaaninohoci, onoonoco.

⁸ Jaanegui neehi: Ataabavati mehejeque, fibaiji gomihai cano imicanijiru aivo jino uujoho uuro iicabadiro mihi cano. ⁹ Jaanoti saatoho ticovono mihicajitiruumo siino matajeva. Jilli imicanijiru siino atajevacuuno mihicano, ma-jaabicijitiruneri idaasuno mihicatiqui.

¹⁰ Jaanoti bu mogaimima iicacuumoco tajiibahi. Jaaruno uujoho icatino Aivojibo tajiibahi, mogai aijico jeevesutigo iicaqui. ¹¹ Jaanoti mejeevesuhachiji siino tajevacuutino mihica. Jaanoti jilliro siino ditajema dojicuviro dimijivo. Jaabadiro aijimi mogaimico mejeevesudino.

¹² Jaanoti bu jino uujoho onono, Aivojibo onono icatino: Miyaavogominaati saafi taaba miyaavogominaago icatirugo diiboma imino iicagogoco mejeevesudino. ¹³ Jaabadiro bu saafigo miyaavogominaago taje miyaavogominaafi icatiruubo diigoma imino iicagohachiji mejeevesudino. ¹⁴ Miiro aiji imiyaavogotiruubo mogaifañodi Moocanidi imicuubobadi icahi. Jaabadiro bu imiyaavogotigo gaigo aijifañodi Moocanidi imicugobadi icahi. Jaanoti tolli mihicaova amihai seeme imifjitirahi imiyaavogotimo seemebadi icajirahi. Jaanoti saafi imiyaavogomaño toseeheje Moocanidiro icacuui. ¹⁵ Jaanoti oono imiyaaveguehicitimo ejeevesugohachiji, jaafa jeevesumo. Jilliti tolli iicaabo ejeevesugo, bu tolli iicago ejeevesuubo icano sajeebi icacuui. Miiro Moocani mihaico sajeeb#guiiharo cuuhuvauhi. ¹⁶ ¿Nacu fine ijoho gaigo ditajeque miyaavugusujirahi itaajaqui? Jaabadiro bu, ¿ijoho gaifi diitaabaco fine miyaavugusujirahi itaajaqui?

¹⁷ Oono amihai ticovohocivi amihai Aivojibo aaciuno iicabadi, bu Moocani amihai ucuuhuvausumi mihicaubadiro icano mihica. Jilli tajiibahi paryicino Moocani iijanofaño. ¹⁸ Saatoho mucuhuvacafutuui amihai meehe quiticinimo mihicamo, tobadiro quiticinimo mihica. Jaabadiro bu saatoho quiticiratimo mihicamo mucuhuvacafutuui tobadiro quiticiratimo mihica. ¹⁹ Miquiticinino sihidi jeevatih. Jaabadiro bu miquiticiratino sihidi jeevatih. Idinoro Moocani tajiibaco meheetavano naha sihidi jeevahi. ²⁰ Jaanegui famoovaro mucuhuvacafutusumi mihicaubadiro mihica. ²¹ ¿Sifi jijovono diicaabo cuuhuvacafutuui? Jaarunoco deesicinidino. Jaanoti bu tonoti atajajino iicahachiji, tolli mooni. ²² Miiro sifi jijovono iicauboco ucuuhuvaubo jisumi Aivojibo atajasucuborucu. Jaabo jilli sajeebi diiboco jeevivucuj. Jaabadiro bu sajeebi iicauboco ucuuhuvaubo jisumi Cristo jijovonurucu. ²³ Miiro ajashutino jaadari Cristo guijeveri majaaducafutuui. Jaanegui miyaminaa jijovototi

amihai ifico meheetavedino. ²⁴ Jaanegui tañahabomi, oono amihai mucuuhuvacafutusumi mihicaubadiro, bu jisumi Moocaaanima mihica.

²⁵ Jaanoti ivi bagocajamihallivi Aivojibbo tajibama chahahi. Jaarunaa jino eesicininoco neehi, uco Aivojibbo idaasugonofenedi imihuseebe iicamaño, jilli amihaiico neehi: ²⁶ Uudi imino gaifi oono iicabadiro iicano jisumihije jino idaasuno mihicaneheje iicamaño. ²⁷ Gaigooma idiicacuubo, diigoti dugaavedino. Gaigooma achahaabo, ataabavanoco diimeguedino. ²⁸ Jaaruubo bu ataabavahachiji, imitico dicitihhi. Jaabadiro bu bagocaja atajevago imitico icitihhi. Jaarumo idaasuno icaji. Jaanoco jeedi uujoho amihaiti buhigovi miniiyujirahi.

²⁹ Tañahabomi, jilli uujoho eneejiruno: Jijehallivi guenene mihicajitihhi. Jaanegui amihai taabamima mihicamo mataabavatimobadi mihica. ³⁰ Jaanoti bu mataamo mataatimobadi mihica, bu imono mihicamo imono mihicatimobadi mihica. Jaanoti bu manaajeme siinoma mihicatimobadi mihica. ³¹ Jaanoti bu jijeonehejeque anaajeme tooneri mutuvavotimobadi mihica. Miuro jijeononeheje jilli ihifuvusuro icaruno finifihi.

³² Uujoho imogotihhi sineheje esamaajeri mihicanoco. Ataabavatibbo Aivojibbo Cristo nehejeque imino teemehi, Aivojibboco imo imo imooniqui. ³³ Jaanoti ataabavacuubo jijnijeonehejejaagoviro icahi mogaico imo imo imooniqui. ³⁴ Jaabadiro bu atajevacuugoti atajevatimo siibadiro diitoti icahi. Atajevatigo Aivojibbo nehejeque imino moonihhi; ijeebhi, ifi icano imino Moocaanidiro iicaqui. Jaanoti bu atajevacuugo jijnijeonocoro imino moonifihhi aijico imo imo imooniqui.

³⁵ Jaanoco jilli neehi amihaidi iimiqui, amihai imega jegaiteereque ficuquuqui icatino, jilli iminoro miicaqui neehi. Jaamo Aivojibboco miyaano fanoovari jeecevomoro mihicahi.

³⁶ Ivi jaanoti saatehedi ille bagocaja ujusicugo, taje vatigo iicano imitihachiji, matajehi. Matajehinino imiti icatino. ³⁷ Jaanoti ijeebhi fañodi quehecuno eesicinibbo: Jinejehi ucuujivaachutibbo ifi, onoobadiro iicaabo ijeebhi fañodi ille bagocajaco imino ificugoobo aivo imino moonihhi. ³⁸ Jaanoti bu atajehibbo imino moonihhi. Jaanoti bu atajehitibbo aivo sihimi moonihhi.

³⁹ Gaigo atajevacuugo tajibari aijimaryo icaji diibo iicanohachuta. Jaanoti aiji iguijevehachiji, toonoti taajacuugo. Jaadi iimogooboco taje vajirugo ivi miyaavogominaafi iicaabocoro. ⁴⁰ Jaanoti ivi uudi, aivo

imijiruno iinoro iicano. Mũro uujoho tafico esicinihi, tolliro bu fine Moocaani Gaijama iicanoco.

8

Jihovocaanimico Ejeecivono.
(Rm 14.1-23)

¹ Jaanoti ivi jisumi jihovo caanimico ejeecivehicanoti amihhaico neehi: Miyaano famoovaro aivo toonoco magajacuui. Jaaruno togaaja mihaico moficoro mitya mitya momooninovi jususuhi. Jaanoti naha saatohoco magajimo diito miyaavogoco mujusuhu. ² Jaanoti bu saatoho: Uujoho aivo gaajahi, unuurumo miya gaajaquehiica gaajatimo. ³ Jaanoti saatoho Moocaanico agaijiboco, bu Moocaani diiboco gaayicahi.

⁴ Jaabadi ijinitaco machutari ejeecivucuunoco mamachunoti neehi: Miyaano ijinita jiinjehallivi sihidi jeevatihivi idiboro saafiuro Moocaani. ⁵ Jaarunaa niqejefaño, bu jiinjehallivi icano bu sihidi jaatyo diosmi onoomo icahi, tolli enehicamedi icamo sihidi diosmi onoomo, bu sihidi aivojito onoomo icano. ⁶ Jaanoti naha mihaidi icaabo saafiuro Dios Moocaani. Jaabo Moocaani paryi fanoovaaco eetavuui. Jaabeguiiha mihai mihicahi. Tolliro bu icaabo saafiuro Aivojibo, Jesucristo, diibofeenedi paryi fanoova icahi, bu mihai mihicahi icano.

⁷ Jaaruno jinooco paryi famoovaro gaajatihivi. Jaanoti saatoho ijinitaco ejeecivejibuumaño, ijinitaco ejeecivucuunoco amachusumi, ihesamaaje iniinovamaño, toonoti ijeebico mihininibadi esicinimo. ⁸ Mũro mamachunoti Moocaani minoco gaayicitihivi. Mũro mamachunoti mojeebi imitejitihivi, bu mihinivatejitihivi icano. ⁹ Jaarunoco mehesicini, amihai siibadi esicinitimo mamachunofañodi, sifi imiyaavogo iniinovaaboco imitifaño magañisudino. ¹⁰ Eneecau bu amihhaico neequi: Hjóho tonehejeque agaajacuubo ijinitaco ejeecivehicamañovi acasivooboro amachuuboco, saafi miyaavogominaafi miyaadi imiyaavogo equehecutibo aatyimeebere, bu machujiruubo ijinitaco ejeecivucuunoco. ¹¹ Jaamaño jilliti ijoho agaajacuubo saafi dinahabo imiyaavogo equehecutiboco mitasujirahi diibohallivi, bu tolliro Cristo iguijevecuuboco. ¹² Jaamaño jilliti amihai nahabomi miyaavogo iniinovamo jeebico mimitasumaño amihairyo Cristoco imitino momoonihicahi. ¹³ Jaaneguiiha uduunofañodi tañahaboco imitifaño igañisujiruva uujoho ufucuro asimico duujitihivi.

9

Minisuminaafi Dudicamaaje.
(Ga 1.11-2.10)

¹ Miiro uujoho sifi jijovono icatihu, uujoho minisuminaafi. Uujoho Aivojibbo Jesuco atyimehinicuuhi. Jaamo amiihai Aivojibbedi ududicamaaifnofaifoti mihicamo. ² Saatehedi uujoho minisuminaafi icatihu. Jaanoti naha amiihaidi uujoho minisuminaafi. Amiihai Aivojibboco magaayicimaifno uujoho miyaano minisuminaafi iicanoco magaajasuhi.

³ Jilli uujoho neehi imitino uuditi eneehicamoco: ⁴ Miiro famoovadiro imino. Jaanoco misi paryi magaayicihu machuqui aacinoco, aduqui aacinoco icano. ⁵ Tolliro bu imuguruva imijiruno miyaavogominaagoco ataabavano uuma ihiguequi. Tolliro bu Bernabe ihiciruva diiboma ihiguequi, oono saatoho minisuminaa icabadi, oono bu Aivojibbo Jesu nahabomi icabadi, bu oono Pedro icabadi icano. ⁶ Jaanegui fine amiihai mehesicinihu idimisiro misi Bernabe, uujoho icano dudicamaajeque jeevesutimisiro, bu jibbegueriro mihicanoco. ⁷ ¿Nacu cajaanii amocasiminaafiti iicaabo iinoro inehejeque naajenicihu? Jaabadiro bu, ¿cajaanii nacu baacuco abasuubo inoovati guenetibbo icanicihu? Jaabadiro bu, ¿cajaanii nacu ihovejamico imifaifnoco amaamibbo toonoti adutibbo icanicihu? ⁸ Jilli onoonoco miyaminaaro onoono noomoro mehesicinidino. Miiro bu tajibbafaifno tolliro noono. ⁹ Moise tajibbahaame jilli neehi: Buey itrighallidi igoneri jehetibbo. Jaabo iijico siyaacudino. Jaafa machuubo ududicamaaifno, noonoro. Jaaruno jilli bueymicoro agaijumaifno nuutibbo. ¹⁰ Miihaiditi unuunoco jilli nuubo. Miihai imiguiiha totajibbaco eetavuubo. Miiro jiiinijeque acaajaabo, bu itogaiifnoco ejehetibbo icano ufucu inoovataco icijinoco esiciniboro moonifhi. ¹¹ Jaaneguiiha amiihaifeenevi Moocaani dudicamaajeque meheetavomo. ¿Milli bu jaamo busumijeque gaayicitimo mihicajirahi? ¹² Buhicaga sita icarumo amiihaiti ijaadaco gaayicihicahi. Jaanegui imi miihai.

Jaarumo miihai toonoco midillutihu. Jilliro paryi jaabicimoro mihicahicahi Cristo iiji jibbogoco jeevesutimo miicaqui. ¹³ Miiro amiihairyo magaajahi temploja jeevivominaa tooja jeevivo sefari iicafinoco. Jilli eneejirunoco jilli neehi: Tooja jeevivo asimico agaicaaumoro ejeevivefimo toonoti duufhi. ¹⁴ Jaabadiro bu Aivojibbo nuuhi: Cristo jibbogoco iijibbogomo Moocaanico ajaaduno sefari iicaqui. ¹⁵ Jaarunoco uujoho safooba dillutihu, bu jilli nooboro caatinitihu uco siinoti mahaciqui. Imeguehi aivo miihaiifnooba uuti: Miihaico dilluhicaabo, nootimaacaro iguijeveneque.

16 Uujoho Cristo jibogoco jibogonoti tafiico sihidi mityano esicinitih. Miro toono dudicamaaque Moocaani uco tajibauhi. Jaamaño idaasucanijiru uudi toonoco jibogotibo icaruva. 17 Jaamaño jilli uuro iimogooboro toonoco mooniruva ijaadaco gaayicijirahi. Jaanoti tajibari omoonimaño jino toono tadyudicamaaje Moocaani uco atajibauno. 18 ¿Cono nacu ijaadaco uujoho agaayicino? Ijaada uudi Cristo jibogoco jibogono sitaaco toono jaada busumijeque dillutibo iicano.

19 Miro uujoho sifi jjovono icatiruubo famoojjovonoti minifetehi Cristodi sihidi miyaminaaco iciqui. 20 Judiomifaño iicasumi judiomibadi minifetefihi diitoco Cristodi iciqui. Oono judiomi Moise tajiba onoobadi iicamo iicabadi icafih, diitoco iciqui; miyaano totajibaguino icatiruubo. 21 Jaabadiro bu Moise tajibaguino icatimofaño iicasumi diitobadiro minifetefihi miyaano Moocaani tajibaguino icaruubo, Cristo tajibaguinodi iicamaño. 22 Jaanoti bu iimiyaavogo iniinovamofaño iicasumi diitobadi minifetefihi diitoco Cristodi iciqui. Jilli oono famoova iicabadiro minifetehicahi tolliti diitoti saatohobaco taajasuqui. 23 Paryi jilli moonihicahi taajasujibogoguiha, tobogo iminoco isivanofañodi iciqui.

24 Amihairyo magaajacuuhi jinafatyofaño iicamo paryi famooro jineefihi. Jaarumoti saafiuro ijaadaco gaayicifih. Jaaneguiha tolliro amihai Cristo iimogobadi imino momooni. Jaamo ijaadaco magaayicih. 25 Miro paryi bañamaajefaño iicamo diitoco iniinovatusujirunoco moonitatih. Jaamo tolli moonifih ijaada minihaiico igaayiciqui, jilli gueenene iicajitirunoco. Jaanoti naha mihai momoonih ufucuro ifinijitino jaadaco magaayiciqui. 26 Jaanoti naha uujoho mihicininiboro ijiinoobobadi icatih. Jaabadiro bu sicamañejeque aganihicibobadi amocasitih. 27 Jilliro ivi tafiico uuro tajibafih uujoho imogobadi iicaqui, uujoho saatohoco jibogonobuunati uujoho imitino ihinejiruneguiha.

10

Ijinitaditi Afajinino.

1 Tañahabomi imeguehi amihai magaajanoco moheedete paryi famooro Moocaani aimuufaihaciguiinodi efeehicaunoco. Jaamaño famooro Tifai Muuai oono muuaico fatyuuhi. 2 Moise dojicuti Moocaani aimuufaihaciguiinodi, Tifai Muuaifeenedi icano ufuunofeenedi Moise nitiminaabadi minifutuuhi. 3 Jaabadiro bu famooro sabadiro machuumo Moocaani aacuno machutaaco, 4 bu paryi

famooro aduumo Moocaaniti asaanonifaihuco. Miiro diito Cristoti sefaco agaayicinoti quehecutehicaumo, nifaihuti, mahadunoti mequehecutonibadi. Jaabehicau Cristo diitoma ofoobo. ⁵ Jaarumoti ajashutino sanoodimo Moocaani imefeenevi imitino icauhi. Jaamaño jiihaifeeneviro sicaisituvifinimumo ofoohigovi ifototimoro ijiinijevi.

⁶ Jilli icauno toonoti miihai magaaajaqui. Jaamoro iimitinoco mihimogomoro moonitimo miicaqui diito omoonubadi. ⁷ Jaaneguiiha amiihai ijinitaco mejeecivedino diitoti saatoho ejeecivuubadi. Miiro Caatinihaame nehi: Jaamoro machuumo, aduumo icano. Jaadi jiiibaiminicuumo, noonoro. ⁸ Ajevaco momoonidino, diitoti saatoho ajevaco omoonubadi. Jaamoco safucuro finisuubo sano ajashutino veintitres mildimoco. ⁹ Bu Moocaanico minisudino, diitoti saatoho inisuubadi. Jaamoco jiiinimomiri eheedusuneri finiumo. ¹⁰ Bu imitino Moocaaniditi mihiimaadino, diitoti saatoho iimaaubadi. Jaamoco guijeve abajaabo, Moocaani toomominaafi, finisuuhi.

¹¹ Jilli icauno moheedetemihaima. Jaanoco Caatinihaamefaño ficuumo toonoti miihai mihiguicivomoro magaaajaqui. Jino niinosituvimihicamo. ¹² Jaaneguiiha: Uujoho imino aivo sefano icahi onoobo, deesicini daaquetedino. ¹³ Amiihaico iji inisunicibadiro bu paryi famoovaaco nisufiibo. Jaasumi Moocaanicoro mehesicini, diibo amiihaico teemeji iji janaanici amiihaico inisunofaño gañisutibo iicaqui. Jaano toono nisu amiihaivi agasesumi toonoti mataajajino icahi. Jinooco Moocaani amiihaico aciji. Jaamo majaabicahi.

¹⁴ Tañahabomi, jaaneguiiha ijinitanoco mejeecivedino. ¹⁵ Jilli amiihaico nehi, gaajaminaa mihicacuuneguiiha. Jaanoco jino amiihaico afajininoco amiihairyo mehesamaaje. Jaamoro magaaajaci. ¹⁶ Jesu guijeveque mehesafotomoro imi adutahilluco mahadumoro Moocaanico mihimonicihi, Cristo itijohoco etetecucafutusumi agaño unofañodi, famooro sahigoviro saafiibadiro mihicanoco eneejirunoco. Jaamoro bu imaahuco miquisicarunicihi Cristo ifico itetecucafetequi aaciunofañodi saafiibadiro mihicahi eneejirunoco. ¹⁷ Miiro miihai Mohaivojiiho Jesucristo Machuta onoonoco meheetavusumi mahajashutirumo tomaahuti famooro mamachuhi. Jaahica tohica idiihicaro sahicaro. Jaamaño saafiibadiro miihai Jesucristoco mimiyaavogonicihi.

¹⁸ Eneecau oono Israel cuumiminaati magaaaja, oono jeecivo asimiti uduumo imitino gaijamima saafiibadiro icamo toonoco uduunofañodi. ¹⁹ Jilli onoobo: Ijinita miyaamo iicanoco, nootihii. Jaabadiro bu: Diitoco ejeecivonicimaño

asimico ificunícimaño sihidi jeevano, nootihi. ²⁰ Jaanoti naha jilli neehi: Saatoho Moocaanico agaajatimo jeevivoco eheetavomo jihovo gajjamícoro jeevivíhi Moocaanico jeevivotimoro. Jaaneguiha uujoho imogotihi amíhai imitino gajjamífañodi mihicanoco. ²¹ Jaamaño imijitiruno Moocaani imi adutahilluti mahadumoro, bu íjimi adutahilluti mahaduno. Jaabadiro bu imijitiruno Aivojübo imi machutati mamachumoro, bu íjimi machutati mamachuno. ²² Mohaivojüboco misífiratusudino. Míhai diibo janaanícívi sihidi mejeevatíhi.

Jilli Cristotaco Magajineri Imino Mihicano.
(Rm 11.1-23)

²³ Miyaanoco noonícimo: Jilli mihimogonoco paryi fanoovaaco momoonijirahi, onoomo. Jaaruno paryi fanoovaro mínedi imitatíhi. Jíhi, miyaano fanoovaaco momoonijirahi. Jaaruno momiyaavogoco ujusisunoco amusutíhi. ²⁴ Ivinaaca naha mofícoro imino moonítimoro sitaacoro imino momoonijirahi.

²⁵ Jaabadiro bu paryi fanoovano machuta naajehasivi anaajenehejeque mamachujirahi. Jaarumo dillutimo: ¿Naha tohasimi jihovocaanidi ejeevivugucuuno asimi íicanoco? magajaruva amíhai esamaajedi imijitiruneguiha. ²⁶ Míro paryi jinijehalliri íicano Aivojübo Moocaanino.

²⁷ Jaanoti bu saafi miyaavogomínaafi íicatübo amíhaico diiboma mamachuqui ucuuhvasumi, mamachu paryi fanoovaaco amíhaico aacinehejeque dillutimo, amíhai esamaajedi imijitiruneguiha. ²⁸ Jaanoti saatoho amíhaico: Jino asimi íjínita jeevívo, noomoro íjübogohachíji muduudino, diibo amíhaico íjübegueebedi imijitiruneguiha, bu íhesamaajedi imijitiruneguiha.

²⁹ Jaanoco saatoho dillujirahi: ¿Collíhi sifi esamaajedi imitirunoco, uudi iminoco uujoho moonítübo ícajirahi? ³⁰ Uujoho bu amachunohallívi Moocaanico graciaco aacícunoco, bu ¿collíhi sita uujoho amachunoti: Imitino, neejirahi? noomoro. ³¹ Jü, mamachusumi, mahadusumi, bu fanoovaaco momoonisumi icano paryi Moocaani imiguiiharo momooni. ³² Míhaiñooobaco toonofañodi imitífañovi magañísudino judiomíco, bu judiomí íicatímoco, bu Moocaani íjanomínaaco icano. ³³ Jaanoti naha uujoho paryi famoovaaco fanoovavi imino mooníboro ícaji. Tafíguiiharo imino omoonínoco imogotihi, sitaaco imino omoonínoco imeguehi, Moocaani díitoco itaajasuqui.

11

¹ Jaaneguiiha jino uujoho iicabadiro mihica, jino bu uujoho Cristo iicabadi iicanoti.

Jilli Gaigoomi Cultofaño Mihica.

² Tañahabomi, amiihaico sihidi imehi, fahiijivaro uuti mehesafotomoro, amiihaico ijiiibeguehinibadi mihicahicaneguiiha. ³ Jinooco bu imeguehi magajaanoco Cristo gaifimi abajaabo. Jaabadiro bu mogai abajaabo gaifi. Jaabadiro bu Cristo abajaabo Moocaani. ⁴ Jaamaño gaifi iinigaico afabaacuuboro Moocaanima cultofaño ihiimaajisumi, bu diibo iimaaco ijiiibeguejisumi icano imooniruva Cristo ihabajaabo iicaabedi nucufesujiruno. ⁵ Jaabadiro bu gaigo iinigaico fabaacutigo Moocaanima cultofaño ihiimaasumi, bu diibo iimaaco ijiiibugusumi icano imooniruva ihabajaabo iicaabo aijiidi nucufesujiruno diibo omoonibadiro iicano. Oono iinigaico icidaruva iicajirubadi. ⁶ Jaamaño gaigo iinigaico afabaacugothachijji jilliro paryi iinigaico icidacuqui. Jaanoti gaiguedi iinigaico iquiticino, bu icidano icano unucufesuhachijji, jilliro ifoboociqui. ⁷ Jaanoti gaifi foboocijitirahi, diiboco Moocaani ifbadiro ifiivusumaño, bu diibo iminehejequere omooninofañodi Moocaani imi ifuvusucafotomaño icano. Jaanoti naha gaigo iminehejequere omooninofañodi gaifi imi ifuvusucafetehi. ⁸ Miïro Moocaani gaifico eheetavusumi gaigo baciti diiboco eetavutiibo. Jaanoti naha gaigooco gaifi baciti eetavuubo. ⁹ Jaago gaigo gaifiguiiha eetavocafutuhi. Jaanoti gaifi gaigooguiiha eetavocafututuhi. ¹⁰ Jaamaño jilliti gaigo iinigaico fabaacunicihi aiji mityaguiino iicanoco Moocaani toomominaaco ihifusuqui. ¹¹ Jaarunaaca Cristofañodi mihicamaño magajahi gaigo ichaharuva gaifi chahajirahi, bu gaifi ichaharuva gaigo chahajirahi icano iicanoco. ¹² Jaamaño miyaano gaigo gaifiiti eetavocafutuhi. Jaabadiro bu gaifi gaigooti fiivehi. Jaaruno paryi Moocaaniti saahi.

¹³ Eneecata amiihairyo monoo: ¿Naa imino gaigo iinigaico fabaacutigo Moocaanima iimaano? ¹⁴ Mifiivucubadiro mihiicanoti magajahi gaifi imeebaiguima iicano unucufesunoco. ¹⁵ Jaanoti naha gaiguedi imino imeebaiguima iicano iinigaico tooneri ifabaacuqui aaciumaño. ¹⁶ Jaanoti saatoho toonoti ejenaauhachijji igaajaqui miihai, bu Moocaani iijanominiinaa iicamo magajatihi uufocovi siinoco.

Aivojiiibo Imi Machu Onoonovi Miyaminaa Imitino Omoonino.

¹⁷ Jaanoti naha jinooco amiihaico onoonovi amiihaico imotihii. Miïro amiihaivaha mihigaivusumi imino moonitimoro imitino momoonihicahi. ¹⁸ Miïro uco jiiibogomo cultocovaha meheetavequi mihigaivusumi sabadiro icatimo

mefeehicahi. Jaano fine miyaano. ¹⁹ Jaano miya tolli iica-hachiiji ijeevadi diitoti mudugaavo miya miyaavogominaa iicamo igaaajacafetequi. ²⁰ Jaamaño tolli mudugaacinimaño Aivoj#bo Imi Machuco meheetavono miyaano Aivoj#bo Imi Machu icacutino. ²¹ M#iro mamachucujisumi saatoхова ijeevadisahaje imegaviro mamachuhicahi. Jaamaño saatoхо ahebama icanaaca saatoхо mutuvamoro miguiriacavocinihicahi. ²² ¿Nacu am#hai iijano chahahi mahadujiruhigo, mamachujiruhigo icano? Jaamaño jilliti Moocaani iijaco jihovonobadi momoonihicahi, bu imachutama achahamoco munucufevesuhicahi icano. Jaanoco ¿milli fine uujoho am#haico neeji? ¿Nacu toonoti am#haico imeji? Chaha, imot#hi.

Aivoj#bo Imi Machu.

(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

²³ Jilli uco Aivoj#bo ij#bugunoco am#haico j#buguhi: M#iro Aivoj#bo Jesuco aacijifucu ihusefaño maahuco gaayiciubo. ²⁴ Jaaboro Moocaanico toonohallivi iimuudi iquisicuuboro nuuhi: Ifaaji, mamachu. Jino taahucu am#haihallivi iquisicucafotono. Jilli momoonihica. Jaamo uco mehesafetehicahi, nooboro. ²⁵ Jaabadiro bu toonoco amachunobuunati ihusefaño ihadutahilluco agaayiciuboro nuubo: Jihillu bohono iimaaco miyanotiro eheetavono taty#johofañodi. Jaanoco fahijivaro mahaduno ticovovi uco mehesafetehica, nooboro. ²⁶ Jaaneguiha am#hai fahijivaro tohicaco mamachusumi, tohilluco mahadusumi icano toonofañodi magaajasuhicahi Aivoj#bo Jesucristo iguijeveunoco, diibo siino asaajino-hachuta.

Jilli Mamachu Aivoj#bo Imi Machuco.

²⁷ Jaamaño Aivoj#bo Jesucristo Imi Machu onoonoco meheetavusumi cajaanohacho Aivoj#bo maahuco imitino amachumo, bu ihaduhilluti imitino aadumo icano imitino moonihi Aivoj#bo ifico, it#johoco icano. ²⁸ Jaaneguiha iticoni paryi am#hai imitico mehesamaaimoro Moocaanico mij#bogo. Jaadi jari tohicati mamachu, bu tohilluti mahadu icano. ²⁹ Jaanegui toono Aivoj#bo ifi eneejirunoco gaajatimo toonoco amachumo, aadumo icano ifihalliviro imitino iicajinoco ic#hi. ³⁰ Jaamaño am#haiti ajashutimo saatoхо guihuvahi, bu saatoхо niinovahi, bu saatoхо guivevecin#cuhi icano. ³¹ Jaaneguiha imino m#hai mofico mehesamaaimoro Moocaanico mij#bogomoro momooniruva Moocaani m#haico tolli moonit#bo iicaqui. ³² Jaamaño Moocaani m#haico mohimit#halliti jilli moonif#hi m#haico ahaam#bo sano Moocaanico imiyaavogotimoma m#haico c#jigaifaño igañ#jiruneguiha.

33 Jaaneguiiha tañahabomi, Aivojibo Imi Machuco mamachuqui mihigaivusumi motoomocasimoro sano mamachu. 34 Jaanoti saatoho sihidi mahajebavahachiji iticoni amihai ijafañerehiica mamachu, amihaiico Moocaani imitino mihigaivomoro momooninohalliti aamidiibo. Jaanoti sanehejeque ufucu amihaiico uujoho Pablo abaatodi imibachuji.

12

Moocaani Gaija Aacino.

1 Tañahabomi, imeguehi jinooco magaaanoco Moocaani Gaija mihaiico aacifinehejeque.

2 Amihairyo magaaacuhi Moocaanico mimiyaavugutisumi jilli jihovoto ijinita ihiimaatimoco mejeecivehicaunoco. 3 Jaaneguiiha imeguehi jisumi magaaanoco: Cajaatyohacho Jesuco afaijamo Moocaani Gajari toono ihiimaano icatino. Jaanoti naha saatoho: Jesu Aivojibo, onoomo naha jino Moocaani Gaija mityariro ihiimaamo.

4 Miuro icano siibadihije Moocaani Gaija aacinoco miyaminaafi agaayicino. Jaaruubo saafiro Moocaani Gaija toonoco acibo. 5 Jaamaño siibadihije omoonino dudicamaajeri Aivojiboco jeecivefimo. Jaaruno saafiro iicaaboco Aivojiboco mejeecivehi. 6 Jaabadiro bu Moocaani dudicamaajeque momoonimo fanoovaaco siibadihije momooninichi. Jaarunoco saafiro Moocaani famoovafeenedi tolli moonihi. 7 Moocaani famoovaaco siibadihije aacinoco momoonihi Igaija diitoma iicanoco igaaasuqui famoova imiguiharo. 8 Moocaani Igaijafañodiro saatohoco acibo gaaja iimaaco. Jaabofeenediro bu saatohoco acibo sihidi gajari ihiimaanoco. 9 Jaabofeenediro bu saatoho gaayichi miyaavogoco. Jaabofeenediro bu saatoho gaayichi iguihuvamoco ubuheesuno mityaco. 10 Jaanoti bu saatoho gaayichi sihidi ejeevano mityaco omoonjinoco. Jaanoti bu saatoho gaayichi Moocaani iimaaco ijibogonoco. Jaanoti bu saatohoco Moocaani acihi agaajacijino mityaco jihovo gajaco, miya Gajaco icano, cono miya Gaija iicanoco. Jaanoti saatoho gaayichi agaajaratijiri ihiimaano mityaco. Jaanoti bu saatoho gaayichi toojiri ihiimaanoco agaajaciboro ijibogono mityaco. 11 Jaano paryi jinehejeque omooninoco idiboro Moocaani Gaija acihi. Diibo famoovaaco ijeevadisahaje omoonino mityaco acihi diibo imogobadi.*

Saafi Ifihotoro Mihai.

* 12:11 Meeci Col 4.7-16.

¹² Miiro mofi sanooro icaruno fiivaano miino ifiiti sihididi dugaacaciniheheje iicanobadi, bu Cristota famañoova jeevivomañehejeque meheetavorahi. Jaarumo saafiitaro mihihahi. ¹³ Jaabadiro mihihai judiomimi mihicarumo, griegomimi mihicarumo, sifi jijovoto mihicarumo, bu sifi jijovoto mihihacitirumo icano, sagaijariro miniticaftonofenedi saafi ifibadiro miminifutucuuhi bu sagaijacoro paryi mihihai magaiyicicumaño.

¹⁴ Miiro mofiiti fiivaano inonohocinihi sanooro icatino. ¹⁵ Jaamaño tihai: Uujoho use icatimaño ifiiono icatihidi, neejiruno. Jaaruno bu toofionoro. ¹⁶ Jaabadiro bu nohoji: Uujoho aalli iicatimaño ifiiono icatihidi, neejiruno. Jaaruno bu toofionoro. ¹⁷ Jaamaño paryi mofi sano aalliro icaruva, ¿milli bu muguubujirahi? Jaabadiro bu mofi paryi sano nohojiro icaruva, ¿milli mininihihacijirahi? ¹⁸ Jaamaño Moocaani mofionehejeque iimogomañehejevi ficuubo. ¹⁹ Jaanoti sanooro muhuseve icaruva, ¿cuuca mofi icajirahi? ²⁰ Miiro mofioneheje fiivaahi. Jaaruno mofi sanooro.

²¹ Jaamaño mohaalli muhuseque: Ico imogotihidi, neejitirahi. Jaabadiro bu monigai motihaico: Ico imogotihidi, neejitirahi. ²² Tollidi icatino. Mofiono ajaaparyanehejeque janaanici magaijihidi. ²³ Jaabadiro bu mofiiti miiviro magaijinehejeque imino gaachehuri mijicunicihi. Jaabadiro bu oovosiitimañehejeque imino mofoboocihidi gaachehuri. ²⁴ Jaanoti naha oovosiitimañehejeque mofoboocihidi oovosiitimaño. Jilli Moocaani mofico eetavuuhi, mofi oovosiitimañehejeque janaanici magaijiquidi. ²⁵ Toonoti mofioneheje ijeevadi dugaacamaaitino iicaqui. Jilliro fanoovaro sabadiro igaijicasiquidi. ²⁶ Jaaneguiha samaño aavuvusumi, bu paryi faabohoro aivevehi. Jaabadiro bu samañooco imino momoonisumi paryi faabohoro imo imo icahi.

²⁷ Jaamaño jaabadi amiihai Cristo ifi mihicamo. Jaamo famooro diibo ifiioneheje mihicamo. ²⁸ Jaamaño Moocaani famooco saafisari iticovoocivi acihidi Moocaani iijafaño dudicamaajeque: Iticoni minisuminaaco, jaanohallivi Moocaani iimaaco agaayicinoco ijibeguefimoco, jaanohallivi jibogominaaco, jaanohallivi sihididi ejeevanehejeque omoonifimoco, jaanohallivi iguihuvamoco ubuheetesufimoco, bu aamusuminaaco, bu aivojitoco, bu agaajaratino iijineri ihiimaafimoco icano. ²⁹ ¿Nacu jaamo famooro minisuminaa? ¿Nacu famooro Moocaani iimaaminaa? ¿Nacu bu famooro jibogominaa? ¿Nacu famooro sihididi ejeevano eetavominaa? ³⁰ ¿Nacu bu famooro iguihuvamoco ubuheesuno mityama icahi? ¿Nacu famooro iimaafihi

agaajaratino iijineri? ¿Nacu bu famooro j̄ibeguefihi toojiri ihiiimaanoco? Chaa, tolli icatino. ³¹ Jaaneguiiha janaanici iiminoco Moocaaniti magaayicijinoco miguiino. Jaarunaaca uujoho am̄haico j̄ibegueji aivo janaanici jino imino esamaajeque.

13

Gaijima Mihica.

¹ M̄iro uujoho miyaminaa iijineri, bu Moocaani toomominaa iijineri icano iimaaruubo, gaijima chaharuva, jilli c̄imibaco ahaamino ticovono ojibadi jeevajirahi, bu jigaiño mehuco mohojisuno idicuno iicabadi jeevajirahi. ² Jaabadiro bu Moocaani iijico j̄ibuguruubo, bu fanoova itih̄inehejeque gaajaruubo, bu fanoova gaajama icaruubo, bu sihidi miyaavogoma iicanofeenedi ifabainoco sihigovi afatyusunoma icaruubo, gaijima chaharuva, jilli uujoho mihifoobejiru. ³ Jaabadiro bu paryi tabusumijeque sitaaco ifehicaruubo, bu tolliro tafico gaijit̄ibo acijirahi Moocaanico imogobadi ij̄igasuhachiji, jaarunaa gaijima chaharuva, ¿jilli tolli omooniruno uudi jinehejeguiiha imijitirahi?

⁴ Jaanoti naha gaijima iicaabo, bu fanoova jaabicima icahi. Jaabo bu imihusehi, sitaaco inohallit̄iro j̄ihevetat̄ibo, uujoho sihidi jeevahi nootat̄ibo, tafico mitya mitya moonit̄at̄ibo icano. ⁵ Bu tolliro idicunoono moonit̄at̄ibo, gaijififat̄at̄ibo icano. Tolliro bu s̄ifirat̄at̄ibo, bu imitino omoonimoco guenene j̄ihevetat̄ibo. ⁶ Bu tolliro sita imitico omoonineri imo imo icatat̄ibo miyaaneriro imo imo iicafibo, ⁷ fanoovaaco miyaavogooboro jaabicifiibo tomooboro siicujeeb̄iri.

⁸ Gaiji ufucuro finijit̄ihi. Jaanoti naha ufucu iicajinoco j̄ibogoneheje finiji. Jaabadiro bu agaajaratino iijineri ihiimaa ll̄iveji. Jaabadiro bu gaajahaño finiji. ⁹ M̄iro Moocaani iijiti sasitusacohoro magaajahi. Jaasitusacoro mij̄ibeguehicahi. ¹⁰ Jaanoti fanoocoro imino magaajacuudi toono m̄idimañehejequere magaajahicano finiji.

¹¹ Uujoho seemene iicausumi seemene iicanicibadi iimaahicauhi, esamaahicauhi, esic̄inihicauhi icano. Jaaruubo amiyaabo iicacuudi seemenebadi iicahicaunoco jeevesucuhi. ¹² Jaabadiro jisumi m̄ihai jaabaiba mahatyimehi oono meecimefaño jaabaiba mahatyimenicibadi. Jaarumo ufucu imino foovono mahatyimeji. Jaabadi jisumi uujoho paryic̄ino gaajat̄ihi. Jaaruubo ufucu paryic̄ino gaajaji, uco Moocaani imino agaajabadi. ¹³ Jaamaño id̄inoro Moocaani miyaavogo, bu diibo onono miyaavogo, bu gaiji

icano ufucuro finijitihí. Jaarunehejete aivo gají janaaníci jeevahi.

14

Agaajaratino Iijineri Iimaanoco Onoono.

¹ Jaaneguiiha gajíma miicaqui imino miguiino. Tolliro bu Moocaani Gaija aacinoco miguiino. Jaano janaaníci miguiino Moocaani iijíco mijíibeguejinoco amíhaico ihacíqui. ² Jaanoti agaajaratino iijíri ihíimaabo Moocaanidiro iimaahi miyamínaaguiiha iimaatíibo, míhaiñooba toonoco uguubutímaño. Jilli Moocaani Gaijariro iimaabo toovono iicaruno iiminuru iicanoco. ³ Jaanoti naha Moocaani iijíco ijíibogooobo sitaaco jíibeguehi. Jaanofenedi diito miyaavogoco jusisuubo, bu quehecutusuubo, jacusuubo icano. ⁴ Jaanoti agaajaratino iijíri ihíimaabo ifiguiiharo iimaahi. Jaaneri díibo miyaavogoro jusíhi. Jaanoti Moocaani iijíco ijíibogooobo paryí Moocaani iijamínaa miyaavogoco jusísihi.

⁵ Uujoho imogorahi paryíicino amíhai agaajaratino iijíri mihíimaanoco. Jaano janaaníci ví imeguehi Moocaani iijíco mijíibogonoco. Míiro Moocaani iijí jíibogo aivo janaaníci ví imíhi. Jaanoti agaajaratino iijíri iimaano miyaadi jeevatíhi. Toojíri onoonoco saatoho ijíibogotíruva aivo síhidi jeevajitíruno. ¿Milli bu Moocaani iijamínaa uguubuneri imiyaavogo jusíjirahi? ⁶ Jaabadi tañahabomi amíhaico abaatoobo agaajaratino iijíri amíhaima iimaaruva, ¿jinejeque toonoti magaayíci jirahi? Jaanoti naha míhaico Moocaani agaajasunoti, bu amíhaico miyaanoti jíibuguruva, Moocaani iijíco jíibuguruva icano naha amíhaidi imíjirahi.

⁷ Eneecau bu masíi oono ifiima achahano siruubavi, arpavi icano mohoovíciqui. Jaanoco jilli tícovono mohojísuruva, ¿milli bu magaajajirahi imasíjico?, ¿cojíico ojísunoco?

⁸ Jaabadiro bu corneta jilli tícovono ihojíruva, ¿míjoho bu imibaivejira imoonícasíqui? ⁹ Jaabadiro bu amíhaidi magaajatíjiri onoonoco, ¿milli bu muguubujirahi? Jilli sícamañoma ihíimaamobadi jeevajiruno. ¹⁰ Fine jíiníjehallívi ajashutino iijino icahi. Jaaruno paryí fanooro gaajaveechuhi. ¹¹ Jaanoti uujoho agaajatino iijíri saatoho uuma ihíimaamedi díitedi uujoho síjijíneobobadi jeevajirahi, uutí bu díibo síjijíneobobadi jeevajirahi. ¹² Jaamaño amíhai Moocaani Gaija aacinoco mihimogomaño, miguiinomoro magaayíci oono Moocaani iijamínaa miyaavogoco ujúsísunoco.

¹³ Jaanoti bu agaajaratino iijíri ihíimaabo toono iimaahallívi Moocaanico idilluqui. Jaanoco agaajaaboro ijíibeguejino mityaco Moocaani díiboco ihacíqui. ¹⁴ Jaanoti

uujoho agaajaratino ijiri Moocaanima iimaaruva miyaano tagaijafañodiro iimaahi. Jaaruno imino eesicinino icatino. ¹⁵ Jaaneguiiha fine, ¿milli moonijirahi? Jilli fine Moocaanima ihiimaasumi tagaijari, bu tahesicinima icano sano iimaajirahi. Jaabadiro bu Moocaani masinoco amasivasumi tagaijari, bu tagaajama icano sano masivajirahi. ¹⁶ Jaamaño ijoho Moocaanico digaijariro diimuruva, saafi jilli ticovono iicaabo, ¿milli bu ico nahabonijirahi? Muro ijoho onoonoco gaajatibo. ¹⁷ Jaano toono ijoho Moocaanico idiimono aivo imijirahi. Jaarunofeenedi diibo miyaavogo jusijitirahi. ¹⁸ Jaaneguiiha Moocaanico uujoho imehi, paryi amihai janaanivivi agaajaratino ijiri iimaanohallivi. ¹⁹ Jaaruubo Moocaani ijafaño imeguehi ajashunogayi ihiimaarunoco imino muguubunoco, toonoti sitaaco gaajasuqui. Aivo jino sihidi imihi, agaajaratino ijiri diez mildino munuuruno janaanivivi.

²⁰ Jaaneguiiha tañahabomi, fine seemebadi mehesamaaiño. Jaanoti iimitinojaagodiro seeme agaajatisejebadi mihica. Jaarumo amiyatobadiro mehesamaaje iiminojaagodiro. ²¹ Muro Moise tajiba Caatinahaamefaño jilli neehi: Jiicumiminaaco siicumiminaa ijiri neeji siicumiotofeenedi. Jaarunaaca uco: Miyaano neejitimo, noobo Moocaani, noonoro. ²² Jaamaño agaajaratino ijiri iimaano imiyaavogotimocoro igaajasuqui icano; imiyaavugucumoco igaajasuqui icatino. Jaanoti bu Moocaani iiji jibogo mitya imiyaavugucumoco agaajasuno. Jaanoti imiyaavogotimoco agaajasuno icatino. ²³ Jaabadiro bu paryi Moocaani iijaminaa sahigoviro iigaivomoro sabadiro agaajaratino iijineri ihiimaamofeenevi saafi agaajatibo, bu imiyaavogotibo icano ijicafuturuva: Jilli fine jito jeegavehi, neejiruubo. ²⁴ Jaanoti famooro Moocaani iijico mijibogomofeenevi imiyaavogotibo, bu agaajatibo icano ijicafuturuva, diibo imitino icahicanoco gaajacujiruubo, toono paryi amihai monoonoco uguubunofeenedi. ²⁵ Jiliti jari diibo jeebifaño icano agaajarahicatino foovoiveji. Jaadi jari ememuvooboro Moocaanico imeji: Miyaano jahi amihafeenevi Moocaani icahi, nooboro.

Moocaani Ijafaño Mufuusumi Imino Meheetavo.

²⁶ Jaaneguiiha tañahabomi, jilli amihaiico neejirahi: Mihigaivusumi amihaiti saatoho masima icahachijji, bu ijibeguejinoma icahachijji, bu Moocaani agaajasunoco ijibeguejinoma icahachijji, bu agaajaratino ijiri ihiimaanoma icahachijji, bu toojiri ihiimaanoco ijibeguejinoma icahachijji icano, imino momooni Moocaani iijaminaa miyaavogoco ujusisujino icahachijji. ²⁷ Jaamo bu

agaajaratino iijineri ihiimaajisumi miimisiiciro mihiimaa; sihidi iicasumi miimisiici, saafi idinoro mihiimaa. Jaarumo sano icatino, saafisariro mihiimaa. Jaanoco bu saatoho ijibequi diito onoonoco. ²⁸ Jaanoti toonoco ijibeguejirumo achahahachijji sijijeri mihiimaadino mihigaivusumi. Jilliro amihafañodiro mihiimaa Moocaanimaryo. ²⁹ Jaabadiro bu Moocaani ijico mijibeguejino icahachijji miimisiiciro mihiimaa. Jaanoti iguiraasumi miimisiici, saafi idinoro mihiimaa. Jaanoco saatoho muguubunicimoro mehesamaaje: ¿Naa miyaanoco? noomo, noomoro. ³⁰ Jaanoti bu igiciniboco sabogoco Moocaani igajasuruva imegavi ihiimaabo illivequi. ³¹ Jilliti paryi amihai Moocaani ijico magaayicihicamo saafisari mijibogo, famooro imino uguubumoro iquehecucafetequi. ³² Jaaneguiiha Moocaani ijico ijibogomo ihesamaajeque iguinioniqui saafi ihiimaanohachutahiica. ³³ Miuro Moocaani sajeebhi icaco aacibo imitasuubo icatino.

Oono fahigova iicamo miyaavogominaa Moocaani iijanofaño iicanicibadi. ³⁴ Jaabadiro bu gaigoomi cultofaño llivi iimaatimo iicaqui, Moise tajibafaño onoobadi iicaqui. ³⁵ Jaanoti agaajanoco iimogohachijji jari iijafaño ofoodi aijico idilluqui. Imijitiruno gaigo cultofaño ihiimaano.

³⁶ Jaabadiro bu magaaja Moocaani ijji amihaiti ticovahinitihhi, bu idimoro amihai toonoco magaayicihinimo mihicatihhi. ³⁷ Amihaiti saatoho: Moocaani ijico ijibogonoco aivo gaajahi, monoomo, bu Moocaani Gaijafenedi gaajahi, noomoro mehesicinimo iicano. Jinooco magaaja jihaamefañodi jilli amihaiico onoono jino Aivojibo Moocaani tajiba iicanoco. ³⁸ Jaanoti jinooco imiyaavogotibo onoonoco: Miyaano, meneedino.

³⁹ Jaaneguiiha tañahabomi, Moocaani ijico mijibeguejinocoro aivo miguiino. Jaamoro bu agaajaratino iijineri iimaaco mafaguedino. ⁴⁰ Jaanoco ivi iminoro meheetavo mitasutimo.

15

Cristo Siino Ubuheeteunoti Ijibogono.

(Mt 26.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Jaaneguiiha tañahabomi, imeguehi taajasujibogoco amihaiico uujoho ijibeguehininoco mehesafotonoco. Tobogoco amihai magaayicihinibogofaño quehecuno mihicabogo. ² Jaabogofenediro bu amihai mataajacuhi amihaiico ijibeguehinibadiro mihicahachijji miyaano mimiyaaveguehinihachijji.

3 Miiro amihaico iticoni jibeguehinihi Moocaaniti agaayicihinibogoco: Cristo mohimitihallivi iguijeveunoco, oono Caatinihaamefaño unuubadi. 4 Jaaboco icicuruubo siino mifucuci, safucu icanoti buheeteubo, oono bu Caatinihaamefaño unuubadi. 5 Jaabo Pedrovi jafeveuhi. Jaadi bu tolliro saatoho paryi famooro iminisuminaavi icano. 6 Jaabadiro bu tolliro safoono saatoho miyaavogominaavi jafeveubo ajashutimo quinientodimo janaanivivi icaumovi. Jaamehiica icacinihi, Pablo unuusumi. Jaanoti saatoho diitoti choomocinicuhi. 7 Jaanobuunati bu Jacoobovi jafeveubo. Jaadi bu paryi iminisuminaavi icano.

8 Jaanobuunati bu niinoonoro uuvi jafeveubo. Jaabo uco sisiviro minisuminaafiti icuhi, oono oovago iseemeneque sisiviro agañnicibadi iicauboco. 9 Miiro uujoho minisuminaati sihidi ejeevatibo uco minisuminaafi monootatiruubo Moocaani iijaminaaco imitino omoonihinimaño. 10 Jaaruubo jino uujoho diiboti icahi Moocaani uco agaijimaño. Jaamaño diibo uco imino omoonuno sicamañovi footihi. Miiro paryi diito janaanivivi dudicamaahi. Jaaruno uujoho omoonino icatino, jilli Moocaani iimihuseri tafañodi omoonino. 11 Jaanoco uujoho, diito icano sabogocoro mijibeguehi. Jaabogoco amihai mimiyaavuguuhi.

Uchuumucuumo Siino Ubuheetejino.

12 Jaano bu mojibogo Cristo uchuumucumofeeneti siino buheeteuhi onono bu iicanaaca, bu çmilli amihaiti saatoho siino mubuheetejino chahahi, neehicahi? 13 Jaano bu tolli iicaruva, çjaana milliti bu Cristo siino buheeteuhi? 14 Jaanoti miyaano Cristo siino ubuheeteutihachijji jino mojibogo jilli sicamañovi, bu oono amihai miyaavogo jilli sicamañovi icano. 15 Jaaneguiiha jahi bu mihai Moocaaniti sicamañooco mijibeguehicahi, Moocaani Cristoco guijevefañoti buheetesuuhi, monoomo. Jaanoti miyaano uchuumucuumo siino buheetesuracutimo iicajiruva, jaanaa çmilliti bu siino Cristo buheeteuhi? 16 Jaaneguiiha uchuumucuumo siino buheetesuracutimo iicajiruva, Cristo siino buheetesurautihi. 17 Jaanoti bu Cristo siino ubuheetesurautihachijji, amihai miyaavogo jilli sicamaño. Jaaneguiiha jahi amihai imitifañerehiica mihicahi. 18 Jaaneguiiha jahi bu Cristoco imiyaavogomo iguijevecumo taajacujitih. 19 Jaaneguiihacu Cristoco mehesicinino jilli jiihahalliviro mihicaquiguiiharo iicahachijji mihai famoo janaanivivi idaasuno mihicahi.

20 Chaha, tolli icatino miyaano aivo Cristo uchuumucuboco siino Moocaani ubuheetesuuno. Jaamaño Cristo

imegaoobo ufucu siino ubuheetejimoti ubuheetecuubo.
 21 M̄iro oono saafi Adan onoobofañodiro gujiveve
 asaabadiro, bu saafi Cristofañodiro iguijevecumo siino
 ubuheetejino saahi. 22 Oono paryi Adanoto iicamaño
 iguijevenicibadiro, bu oono paryi Cristooto iicamaño fiivoma
 icaji. 23 Jaarumo sano diiboma icajitino; iticoni diibo
 buheetehinicuuhi. Jaadi jari diito, diibota iicamo, buheeteji
 diibo asaadi. 24 Jaadi jari jiinije ifinijino icaji. Jaasumi Cristo
 finisuji paryi jihovo tajibaco, bu fanooro paryi aivojico, bu
 paryi mityaco icano. Jaadi Moocaanico ihaivojico acijiibo.
 25 M̄iro Cristo aivojiveji jari paryicino Moocaani iminaaco
 iguiinomucudi. 26 Jaadi bu gujiveveque niinoono finisujiibo.
 27 M̄iro Moocaani paryicino Cristoguiinovi ficucuuhi.
 Jaaruno Caatinihaamefaño paryi diiboguiino ficucafotono
 nuurunaaca idiboro Moocaani diiboguiino ficucafototihi.
 M̄iro diibo paryi fanoovaaco Cristoguiinovi ficuuhi. 28 Jaadi
 paryicino Cristoguiinovi ificucufutucuudi, Cristo Illi iicaabo
 Moocaaniguiinovi ficucufeteji; m̄iro diibo Cristoguiinovi
 fanoovaaco ificuubo. Jaamaño jilliti Moocaani fanoovahallivi
 icaji.

29 Jaanoti bu saatoho ochoomocinihicaumeguiiha
 ifinoco nitihicahi. ¿Collihi bu jaamo tolli moonihicahi?
 M̄iro diito siino ubuheetejinoco imiyaavogotiruva tolli
 moonihicajitirumo.

30 ¿Nacu milliti m̄ihai fahijivaro ñihicunofaño mihicahic-
 ahi? 31 M̄iro uujoho fahijivaro gujivevefaño icahicahi.
 Jaano aivo miyaano, tañahabomi, oono am̄ihai Cristoco
 mimiyaavogomaño uujoho imo imo icahicano miyaano
 iicabadi. 32 Uujoho jilli onoomaño Efeso cuumivi jicumibadi
 iicahinimo miyaminaama moonicasihinihi. Jaaneguiiha,
 ¿toonoti jinejeque icijirahi, miyaano uchuumucuumo siino
 buheetecuutimo icajiruva? Jaaneguiiha saatoho eneehi-
 cabadi imijiruno mihicano: Mamachuqui, bu mahaduqui
 icano civohogo miguijevecujimaño, noomoro.

33 Am̄ihaico sita bañidino. M̄iro noonicimo: Imitino
 gataavominaa imino iicafiruuboco imitino jeevamaaisufihi,
 noomoro. 34 Jaaneguiiha am̄ihai iminoro mihica iticovono
 ifiima. Jaamoro imitico momoonidino. M̄iro oono am̄ihaiti
 saatehehiica Moocaanico gaajatihhi. Jilli am̄ihaico neehi,
 jaanoti jaamo munucufeverhi.

Jilli Uchuumucuumo Siino Buheeteji.
 (1 Ts 4.14-17)

35 Fine saatoho dillujirahi: ¿Milli fine uchuumucuumo siino
 buheeteji? ¿Milli jeevano ifinoma fine icajimo? noomoro.

³⁶ Jeedi fine aivo agaajatimo. M̄iro siino toogaico mabasuno ochoomonobuunati ifaho iinefihi. ³⁷ M̄iro trigoco, bu tobadi iicanoco mabasujisumi, ifahooco mabasuno ihiinotatihi itoogaico mabasuno iinefihi. ³⁸ Jaano mabasunoco Moocaani iimogobadi fiivusufihi siyomono toogaico siibadi, bu siyomono toogaico siibadi icano. ³⁹ M̄iro sabadiro ifino icatihi: Siibadiro miyaminaa ifi, bu siibadiro asimi ifi, bu siibadiro joomi ifi, bu siibadiro taava ifi icano. ⁴⁰ Jaabadiro bu icano niqejeminaa ifi, bu jiiinjeminnaa ifi icano. Jaarunaa niqejeminaa ifi ovosii siibadiro, bu jiiinjeminnaa ifi ovosii siibadiro icano. ⁴¹ Jaabadiro bu cuujeo nihiba seseen siibadiro, bu fucuo nihiba seseen siibadiro icano. Jaabo seseen bu meeciri seseeti siibadiro. Jaabadiro bu meeciri seseen saafi seseen siibadi, bu sifi seseen siibadi icano. ⁴² Jaabadi bu jeevano uchuumucuumo siino ubuheetejimo. Jaamo utuucifino ifico micinichi. Jaanobuunati siino mubuheeteedi utuucijitino ifiima mihicaji. ⁴³ Idicunoco micinichi. Jaaruno siino ubuheetecudi ovosicinichi. Bu niinovanoco micinichi. Jaaruno siino ubuheetecudi sefacuno. ⁴⁴ Miyaminaafi ifico micinichi. Jaaruno siino ubuheetecudi gaija ifiirucu icano. Jaamaño miyaminaa ifi iicabadiro, bu gaija ifi icahi.

⁴⁵ M̄iro jilli Caatinihaamefaño noono: Iticonio miyaminaafi Adan onoobo fiivo ifiima eetavocafutuhi. Jaanobuunati Cristoco: Niinoo Adan, neehicaumo jilli Gaijafeenedi fiivoco aacineguiiha. ⁴⁶ Jaaruno Gaija ifi iticoni mihicatihi. Jilli miyaminaa ifiiti iticoni mihicahi. Jaadi jari Gaija ifiiti mihicatahi. ⁴⁷ Iticonio miyaminaafico jiiinjeti eheetavuubo jiiinjeminnaafiu. Jaano allivioobo iicaabo Aivojibo Jesucristo niqejeeoobo. ⁴⁸ Jaamaño jiiinjeminnaa ifino johono jiiinjeti eheetavuubo ifibadi jeevahi. Jaanoti niqejeeoto igaijano johono niqejeeoobo igaijabadi jeevahi. ⁴⁹ Jaabadiro m̄hai oono jiiinjeti eheetavuubo ifibadi mejeevamaño, bu ufucu oono niqejeeoobo ifibadi mejeevaji.

⁵⁰ Tañahabomi, jilli am̄ihaico eneejirunoco neehi: Oono ihuucuma, it̄ijohoma icano iicamo Moocaani aivojifaño feejitih. M̄iro oono guenene iicatino ufucuro ifinijitino faño icajitih, eneejiruno. ⁵¹ Imeguehi bu jino agaajaratinoco magaanoco: Famooro miguijevejitih. Sano famooro siibadi mifiiveteji. ⁵² Jilli goovanogayi oono m̄no aallico mimichihyaacuno iicanicibadi, niinoono trompetaco ojisucudi. Jaasumi toono trompeta ojidi uchuumucuumo siino buheeteji ufucuro chuumucutimo iicaqui. Jaanoti m̄hai sifiiti miminifeteji. ⁵³ Oono mofi guenene icatino ifi, ufucuro milli icajitino ifiiti fiiveteji. Jaabadiro bu mofi iguijevefino ifi iguijevefitino ifiiti fiiveteji. ⁵⁴ Jaano oono

mofi gueenene iicatino ifi, ufucuro milli iicajitino ifiiti ifiivutucuudi, bu oono mofi iguijevefino ifi iguijevefitino ifiiti ifiivutucuudi icano, Caatinihaamefaño onono miyaaveji:

Guijeveque Moocaani mitya guinoniji. ⁵⁵ Guijeve, ¿cuuca icano dimitya miihaico iguijenihicano? Guijeve, ¿cuuca icano dimitya guinoniji eneehicano? Caatinihaamefaño onono.

⁵⁶ Miïro imiti, guijeveque mityaco acihicahi, miihaico iguijeniqui. Jaabadiro bu Moise siicijeo tajiiha imitico mityaco acihicahi. ⁵⁷ Jaanoti naha jisumi miihai Moocaanico mihimehi, Mohaivojiiho Jesucristofenedi miihai guijevecuutimo mihicajino mityaco acinohallivi.

⁵⁸ Jaaneguiiha agaijimo tañahabomi, quehecuno sefano mihica, fahiijivaro janaaniviro Mohaivojiiho dudicamaaque eetavomoro mihica. Miïro amiihairyo magaajacuuhi Mohaivojiihedi mududicamaaiño sicamañovi iicatinoco.

16

Cristofañodi Monahabomi Iicamedi Nihibamico Mahallacaruno.

¹ Jaanoti bu amiihaico neehi Cristofañodi monahabomi iicamedi nihibamico mahallacarunoti: Johono Galacia jiiinjeri iicajano Moocaani iijanominaaco ijiihbuguubo unuubadi momooni. ² Fajaguisivaviro famooro amiihai magaayicinoti ijeevadi mudugaacumoro mificuhica magaayicidinoti gaajacimoro. Jaamo uujoho ifotodi toonoco eheetavotimo mihicahi. ³ Jaabo uujoho ifotodi amiihai monoomoco galluji Jerusalevi aamenema, diito isatyequi monahabomi tahigo iicamedi amiihai mahallacaruno nihibamico. ⁴ Jaanoti bu uuro ofoono uudi iimihachiiji, uuma feejimo.

Pablo Efeejinoco Ifitacamaaño.

⁵ Jaabo amiihaijaago ofoodi, iticoni fatyeji Macedonia jiiinjefañodi. Jaadi jari amiihaivi Corinto cuumivi ifeteji. ⁶ Jaabo amiihaima gueenejisuno iicahachiiji. Jaanoti bu paryicino jiiinjaco toonoviro afatyohachiiji. Jaachiiji uco mahamusu efeejihigovi ofooboco. ⁷ Imogotihii amiihaijaago ofoobo jilli ifatyodi ofoonoco. Imeguehi amiihaima gueenene iicanoco Mohaivojiiho Jesucristo iimogohachiiji. ⁸ Jaaruubo jino Efeso cuumivi icajihiiica Pentecoste jiihbaimo afatyonohachuta. ⁹ Jisumi jimañovi aivo imino Moocaani dudicamaaje eetavo, aivo imino ofoomaño, bu sihidi saatoho imogotimo uco ijiihegueme iicamaño icano.

¹⁰ Jaanoti Timoteo amiihaivi ifotohachiiji imino diiboco magaayici sajeebii iicagui. Diibo bu uubadiro Mohaivojiihedi

ududicamaaibo. ¹¹ Jaaneguiiha amiihaiti saatohoba diiboco mitihimejetasudino. Jiliro diiboco mahamusu sajeebii ofooboro uco imeecivaqui. Jinoti diiboco teemehi, bu saatoho monahabomi asaajimoco icano.

¹² Jaanoti Apolo onooboti amiihaico jibeguehi: Monahabomima diiboco galluucuurahi amiihaico ibaatequi. Jaaruubo foogotih. Jaaruubo iimugusumi feejiibo.

Ninoono Afajinino.

¹³ Jaaneguiiha allivano mihica, bu quehecuno mihica miyaavogofaño, gaifiimi mihica, sefano mihica. ¹⁴ Paryi fanoovaaco meheetavonoco sitaaco magaijinofañodiro meheetavo.

¹⁵ Tañahabomi, amiihairyo magaajacuui Estefano iijaminaama iticoni Acaya jinijevi Jesu jibogoco agaayicimoco, bu tolliro miyaavogominaaco ejeecivehicamoco icano.

¹⁶ Jaaneguiiha uujoho imeguehi diito onoobadi momooninoco, bu saatoho diitobadi iicamo onoobadi, bu jaamoco aamusumo ududicamaaimo onoobadi icano momooninoco. ¹⁷ Aivo imo imo icahi diibo Estefano onoobo, bu Fortunato onoobo, bu Acaico onoobo icamo tajaago asaneri. Jaamo uco amusuhi amiihai uco mahamusutinoco, juuga machahamaño. ¹⁸ Jaaneri uujoho aivo imo imo icahi, oono amiihaico abaahinisumi amiihai mihicahinibadiro. Jaaneguiiha diitobadi iicamoco mobocigo.

¹⁹ Moocaani iijano Asia jinijeri iicajahajeminaa amiihaijaa iijico galluui. Jaabadiro bu Aquila onoobo, bu mogai Pricila onoogo iicamisi, bu diitisi iijafaño iigaivehicamo icano, amiihaijaago Aivojiiibo momofañodi iijico galluui. ²⁰ Bu paryi monahabomi jino uuma iicamo iijico agalluunoco magaayici fahigovavi midillucasi ihii bicicasimoro.

²¹ Jaanoco uujoho Pablo onoonoco saafi caatinihicauhi. Jaanoti jari jinooti uujoho caatinihi tahuseri. Amiihaijaago taajico galluhi.

²² Jaanoti cajaanoyohacho Mohaivojiiibo Jesucristoco agaijitimo imitino iicaqui.

Jaanoti Mohaivojiiibo, mojaa disaa.

²³ Jaafa amiihaico Mohaivojiiibo Jesucristo imino moonihi. ²⁴ Paryi amiihaijaago galluui Cristo Jesufañodi tagaiji iicanoco. Fine.

2 CORINTIOS

Pablo Caatiniuhi Corintori Iicaja Moocaani Iijaminaadi.

¹ Uujoho Pablo Jesucristo minisuminaafi Moocaani jeebii onoobadi. Jaabo uujoho onoonoco nahabo Timoteo caatinihi jihaameque monahabomi Moocaani iijaminaa Corintori iicamedi, jaabadiro bu paryi Acaya jinijeri iicamo, paryi Moocaanita iicamedi icano. ² Jaamo amiihai magaaayiciqui imi icaco, sajeebii icaco icano Moocaaniti, bu Mohaivojiiho Jesucristoti icano.

Pablo Idaasuno Iicano.

³ Masi Moocaani, Mohaivojiiho Jesucristo Caanico mihimequi. Miho diibo Moocaani miihaico iidaasugoobo, bu jaabo diibo Dios miihaico fahiiivarero ajacusuhicaabo. ⁴ Miho Moocaani minoco jacusufihi paryi fanoovari iidaasuno mihicamoco. Jaabadiro bu miihai iidaasuno iicamoco majacusuqui, oono miihaico Moocaani ajacusubadiro. ⁵ Miho miihai Cristo iidaasufaadi mihicamaadi, bu diibo Cristofaadiro ajashutino majacusucafetehi. ⁶ Jaamo miihai amiihaico taajasujiihogoco mijiihogonoti iidaasuno mihicahi. Jaanoti amiihai majacusucafetequi, mataajaqui icano. Jaabadiro bu miihaico Moocaani ajacusuneri amiihai bu majacusucafetequi. Jaamo bu tolliro amiihai sicujeebiihi majaabicihi jino miihai iidaasuno mihicanehejeque majaabicihicabadi. ⁷ Jaamaadi amiihaico miihai imino mehesicinihi. Oono miihai iidaasuno mihicanofaadi tolliro amiihai mihicamaadi, bu tolliro Moocaani ajacusunofaadi mihicajinoco icano.

⁸ Monahabomi, mihimeguehi amiihai magaaanoco sihidiro imitineri Asia jinijevi miihai mihicahicahinoco, sihidi jeevano iidaasuno mihicahicaunoco. Jaaneri mosefama machahacuuhi majaabicijitihi: Fine aivo muchuumucuuji, munuurahi. ⁹ Iguijenicuuji iicanicibadi mihicahicauhi. Jaaruno fine jilli mofiihiro esicinitimo Moocaani uchuumucuumoco ubuheetesufibocoro mehesiciniqui iicauno. ¹⁰ Jaabo Moocaani miihaico toonoti taajasuui, bu jisu miihaico taajasuuboro icahi, toono sihidi jeevano miihaico iguijenijrunoti. Diiboviro miihai mohesicini mificuui miihaico taajasuuboro iicajinoco. ¹¹ Amiihai miihaico mahamusu, mohallivi Moocaanima mihiiama. Jaaneguiha ajashutimo mohallivi Moocaanima ihiimaahachiihi, diibo miihaico imino mooniji. Jaanoco aatyimemere ajashutimo Moocaanico imeji, miihaico Moocaani imino omooninohallivi.

Jilliti Pablo Corintovi Fuutih.

¹² Miiro icano sano miihaico imo imo omoonino; jiihahallivi miihai miyanotiro Moocaani imogobadi imino mihicanoco magaajaneri imo imo mihicahi. Jaamo aivo amiihaifeenevi imino mihicahicahi. Moocaani miihaico iimihuseri amusuhicahi tolli imino miicaqui. Jaaruno miihai gaajariro tolli mihicano icatino. ¹³ Miiro amiihaidi paryi aameneque macaatinahaamenefaño meneehicahi amiihai memee cimoro magaaajidinoco. Jaanoco imeguehi imino magaaanoco. ¹⁴ Oono samañosacoro magaaajacuubadi, jaamo ufucu, Mohaivojiiibo Jesucristo asaajifucu, miihaiti imo imo mihicahi, bu miihai amiihaiti mihicajibadi icano. ¹⁵ Jino miyaanoco eesiciniiboro iticoni esamaahinirahi amiihaico mifooci abaahinijinoco, amiihaico imo imo mooniqui. ¹⁶ Uujoho esamaahinihi Macedonijaago ofoobo amiihaico abaahinijinoco, bu siino tahigoti uhuumiibo amiihaico abaahinijinoco icano. Jaamo amiihai uco mahamusuhi imino Judeavi feequi. ¹⁷ Jilli nooboro uujoho esamaahurunoco, ¿fine uco bañiibobadi mehesicinihi? ¿Nacu fine uco amiihai mehesicinihi oono imiyaavogotimo saato hoco: Jiihi, onoomoro, bu saato hoco: Chahano, onooni cimobadi? ¹⁸ Miiro Moocaani gaajahi miihai amiihaico: Jiihi, monoomoro, bu siino: Chahano, monootatinoco. ¹⁹ Miiro miihai Silvano, Timoteo, uujoho, icamo Cristo Jesu Moocaani Achi jii bogoco mijii beguehicaabo: Jiihi, onoboro, bu siino: Chahano, neejibuutih. Miiro Cristofañodi paryi cino miyaano miihaañoobaco bañitaiibo. ²⁰ Miiro diibovi paryi miyaavono Moocaani unuuno. Jaamaño Moocaanico mihiimusumi: Aivo Miyaabo idiicaabo, monooni cihii Cristo Jesuco magaaajacuunofeenedi. ²¹ Jaabo diibo Moocaani miihaico, bu amiihaico icano Cristofañ quehecuno ificuuboro itaati miicaqui ijeevadi ficuuhi. ²² Jaaboro miihaico igaajataco ificuuboro Igaijaco mojeebii nofaño ficuubo, toonoti magaaajacui ufucu niquejefañ magaaayicijinoco.

²³ Jaanoti esamaahinibadi Corintovihiica footihi amiihaico agaijimaño. Jaano miyaano iicanoco Moocaani gaajahi. Jaanoti miyaano iicatihachiiji imijiruno uudi uco Moocaani agaicaauno, uujoho iguijevene icano. ²⁴ Jaarumo miihai mihimogotihii amiihaico: Jilli mimiyaavogo, noomoro amiihaico matajii banoco. Miiro amiihairyo, miyaavogofañ quehecuno mihicacuuhi. Ivi jilliro mihimeguehi amiihaico janaanici imo imo momoonisunoco.

2

1 Jilliti imeguehiniihi amiihaico siino abaatonoco

siino idaasuno am#haico omoonijiruneguiiha. ² Jaabo uujoho am#haico idaasuno mooniruva, ¿m#joho bu uco imo imo moonijirahi? Am#haico bu uujoho idaasuno omooninobuuna. ³ Jilliti am#haidi jino uujoho aameque jilli caatinuhi am#haijaago ofooboco, uco am#hai imo imo momoonijirumo, jilliro idaasuno momoonijirunoco iimogotimaño. Jaamaño am#hai imitico mejeevesuhachiji uujoho imo imo icaji. Jaaneri tolliro am#hai imo imo mihicaji. ⁴ M#ro toohaameque am#haidi acaatinusumi idaasuno iicaneri tafi uco niji niji iicahicauneri taahicauhi. Jaaruubo toohaameque caatinutihi am#haico idaasuvusuqui icatino, jilli am#haico gaajasuqui sihidi am#haico agaijinoco.

Imitino Omoonuboco Imibachuno.

⁵ Jaanoti oono saafi idaasuno omoonubo saafiicoro uco idaasuno moonutihi. Tolliro bu paryi am#haico moonubo. Jilliro m#viro neehi. Imogotih janaanici sefano ih#banoco. ⁶ M#ro am#hai Moocanico mihimuusumi diiboco am#haifañoti mihinusucuuhi. Jaanoti eesafotooboro gaajacuubo. ⁷ Jaaneguiiha jilliro ivi jisumi diiboma mihimibachumoro diiboco majacusucu, sihidi idaasuno iicaneri janaaniviro imitino icaadiibo. ⁸ Jaaneguiiha am#haico neehi: Siino diiboco magaajasu diiboco magaijinoco. ⁹ M#ro iticonio aamefañodi toonoti am#haico nooboro caatinuhi, am#haico gaajasuqui ¿naa uujoho onoobadi moonjimo? onoomaño. ¹⁰ Jaanegui jisumi am#hai oono iimiut#boco mihimibachucuhachiji, bu uujoho tolliro diiboco imibachucuhi. M#ro uujoho iimibachuuboco imibachuhi Cristo imefeenevi am#haico agaij#boro. ¹¹ Toonoti m#haico Satanas quehevediino iguiinon#boro, m#ro diibo omoonigonoco m#hai imino magaaahi.

Troa Cuumivi Pablo Jeeb# Niji Niji Icauhi.

¹² Jaanoti Troa micuvi Cristo j#bogoco j#beguequi ufuubo #futusumi, aivo uudi imiuno Aivoj#bo dudicamaajeque toonovi eetavuujino. ¹³ Jaarunofaño tajeeb# uco sajeeb# icautihi, monahabo Titoco toonovi aatyimeutimaño. Jaaneguiiha diitoco ifitacuuboro toonoti fuuhi Macedonia j#n#jejaago.

¹⁴ Jaanegui uujoho Moocanico imehi, diibo m#haico Cristo Jesuta ijimitaco iguiinonimoro miyaminaa mitya mitya agaimuaivomofaño m#haico asatyefinohallivi. Bu jaaboro m#haifeenedi ij#bogoco j#bugusuhicaabo. Oono facici uusuno fahigovadi ofoonicibadi icaqui. ¹⁵ M#ro m#hai oono aimoguiijico, Cristo Moocanico ejeecivoobo, ijigasuno uusu fahigovadi ataajajimofañodi, bu ataajajitimofañodi

icano ofoonicibadi miihai paryi miyaminaa iicadimoco mijibeguehicahi. ¹⁶ Jaano ataajajitimedii namita uusunicibadi jeevahi. Jaanoti ataajajimedii facicino uusuno, fiivoco aacino uusubadi jeevahi. ¿Jaanoco miiijoho fine iinoro eetavejirahi? ¹⁷ Miiro miihai nihibamiguiiharo Moocaani iijico mijibogotihii, saatooho iicabadi simañehejediro iinoro ubuunanimoro ijibeguehicabadi. Miyanotiro naha miihai mijibeguehicahi Moocaani imefeenevi, diibo Moocaani miihaico agalluumo mihicamaño, bu Cristo jeevivominaa mihicamaño icano.

3

Bohono Iiji Jibogo.

¹ ¿Nacu miihai jillii munuusumi fine amiihaidi, miihai mofitiitiro imino mihiimaamo meneehicahi? Cha, ¿collihii jaamo mihimeguehi miihaiditi sita aameri: Diito aivo iimihuseme, onoonoco? Amiihairyo imino miihaico magaaajacuui. Jaabadiro miihai magaaajagotihii sita aameri amiihaiditi ijibogonoco. Jaamaño uujoho ¿collihiiica aamema icajirahi uuditi sita: Imiibo, noomoro acaatinihaamema? ² Miiro uujoho amiihaico ijibugusumi, amiihai jeebifaño mimiyaavuguumoro imino miminifutucuumoco aatyimemere tadyudicamaaje imino iicanoti gaajajirumo. ³ Miiro amiihai toohaamebadi mihicahi, Cristo acaatiniuhaamebadi mihicacuui. Miiro miihai mijibogomo amiihai jeebifaño macaatinicuunobadi mificuhicacuui. Jaanoti caatiniri macaatinicinithii. Jillii Moocaani iicaabo Gaijariro macaatinicinithii. Guisibabujehallivi Moise tajibano acaatinicinobadi icatino. Jillii miyaminaa jeebifañoro acaatinicinuuno.

⁴ Jaano miihaidi toono miyaano iicanoco miihai magaaajahi Moocaanifañodi, bu Cristofañodi icano. ⁵ Jaamaño miihai momityariro siinoco momoonino icatino. Paryicino fanoovaaco momoonino Moocaaniti saahi. ⁶ Miiro diibo miihaico mityaco aacineri bohono iiji onoobadi diibedi mududicamaaihi. Jaano toono bohono iiji oono eedee-tajibano acaatinicinino iicabadi icatihii. Jillii Moocaani Gaijati magaaayicinotionoro iicamaño. Miiro oono acaatinicinino tajiba Moise tajiba, guijevefaño satyefihii. Jaanoti naha Moocaani Gaija minoco fiivoco acihii.

⁷ Jaano toono Moise tajiba guisibabujehallivi acaatinicinino aricuno saauhi. Jaamaño israelmi Moise imeque meechicautihii ihime sihidi aricuno ifuvusuhicaumaño. Jaaruno toono iharicu jaabavonoro fuuhi jaano totajiba guijevefaño asatyefiruno sihidi iimima

saauhi. ⁸ Jaanegui fine, aivo sihimi icano oono Moocaani Gaija ijibogoco mojaago isivano. ⁹ Buhicagaha oono m#noco gujivefa#o asatyefiruno taj#ba iimima icauhi. Jaanegui fine aivo sihimi icano, oono Moocaani j#bogo m#haico: Am#hai imitima machahacuuhi, onoobogo. ¹⁰ M#iro totaj#ba iticoni iimima iicaruno jisumi miyaadi jeevacuutihi, jino sihidi iimima iicanoguiinodi. ¹¹ Jaano toono guenenene iicaujitruno iimima icauhi. Jaano janaan#ci aivo imijino ufucuro ifinijitino iimima icahi.

¹² Jaama#o m#hai toonoco imino magaajama#o, nucufeguetimo mij#beguehicahi. ¹³ Jaamo m#hai Moise omoon#ubadi momoon#tihi diibo naha ihimeque gaachehubaryuri fabaacuuhi israelmi toono guenenene iicajitino aricu ajaabavonoco atyimetimo iicaqui. ¹⁴ Jaarunoco diito gaajat#hi. Jaabad#ro bu jisumi toono eedeetaj#baco emeecisumi tobaryuro diito esamaajeque afabaacucinino iicabadi jeevamo gaajatimo. M#iro tobaryu diitoti ga#cafotot#hiica id#bora naha Cristofa#odi tobaryu ga#cafetejirahi. ¹⁵ M#iro jisumihachuta Moise taj#ba aameneque emeecisumi tobaryubadi diitoco ihesamaajeque fabaacuhicahi gaajatimo iicaqui. ¹⁶ Jaano naha jari ga#cafetefihi Aivoj#bojaagovi iminifutusumi. ¹⁷ Jaabo Moocaani Gaija iicano, bu Moocaani iicaabo. Jaaneguiiha diibo Moocaani Gaija iicah#go sajeeb# icahicahi. ¹⁸ Jaama#o pary# m#hai tobaryuri mohimeque mafabaacucinicutimo. Mofivi Mohaivoj#bo imi ifuvusuhi, oono meecimefa#o mofi #fuvusun#icadi. Jaama#o m#hai janaan#ci#viro diibobadi minifotomoro mefeehi fahij#varo janaan#ci#viro diibo imibadi minifotomoro mofooma#o. Jaano toono Aivoj#bo Gaija iicaabo eheetavono.

4

¹ Jaanegui mas# suufenitimo momoon#qui, Moocaani m#haico #daasugooboro idud#icamaajeque ataj#baunoco. ² M#iro m#hai toovono omoon#finehejeque, bu unucufesunehejeque icano mihimugucuutihi. Bu toll#ro sitaaco ba#imoro mofoot#hi, bu Moocaani iijico sima#hejed#ro buunanimoro mofoot#hi icano. Jill# miyaanocoro meneehicahi. Jaama#o jill# Moocaani imefeenev# saatohoco magaajasuhi, m#hai Moocaani imefeenev# imino mihicanoco. ³ Jaanoti jino Moocaani taajasuj#bogoco mij#bogono toovono iicahachij#i, oono c#j#gaifa#o ufuucuj#mediro toovono. ⁴ M#iro diito imiyaavogotimo, j#je caani ij# ijeeb#noco mitasucuuhi. Jaaneri gaajacutimo Cristo j#bogo imico. Jaabo bu Cristo Moocaani iicaabo. ⁵ Jaamo m#hai Moocaani j#bogoco mij#bugusumi, mofiit#ro mij#beguehicatihi, id#bora

Jesucristo amiihai Aivojiiibo iicaabediti mijiiibeguehicahi. Jaanoti naha miihai jilli amiihai jeecivominaa mihicamo Cristoco magaijimaño. ⁶ Miiro diiboro Moocaani: Içivuneguiiha daachicisu, nuubo. Jaaboro jisumi bu diiboro mojeebiiinofaño achicisuihi. Tooneri Moocaani imico magajaqui Jesucristo imefañoti iifuvusunoco.

Miyaavogofeenedi Mihicano.
(1 Co 2.1-5)

⁷ Jaano toono Moocaani Gaija mofifaño icahi, oono aivo iiminoco nifaqui eetavotahillu guirihillufaño mificujirubadi jeevano. Toonoti igajaqui toono sihidi ejeevano mitya miihaiti saatinoro Moocaaniti asaanoco. ⁸ Jaamaño fanoovari imitino mihicarumo, toonoti mataajanicihi, bu fanoovari gaihuibaro mihicarumo, aivo tooneri idaasuno mihicatatihi, ⁹ bu miihaico sihidi ijiiheverumo, Moocaani miihaico jeevesutatihi, bu miihaico iguiinonirumo, miguijvetatihi icano. ¹⁰ Jaamaño fahigovadi mofoomoco gaicaaujirumo Jesuco agaicaaumaño. Jaaneguiiha mofifañodi bohono ifico Jesu aacinoco mihifusuhicahi. ¹¹ Miiro miihai jino mihicanohachuta fafucuvaaciviro ñihicunofaño mihicahi miihaico agaicaaujirunofaño Jesuco magaijimaño. Toonofeenedi bohono ifico Jesu aacino ihifusucafetequi. ¹² Miiro taajasujiiibogoco mijiiibeguehicanohalliti miihaico sita gaicaaujirahi. Jaanofeenedi amiihai mataajajino ifico magajaqui.

¹³ Miiro Caatinihaamefaño noono: Miyaaveguehi, jaamaño iimaahi, noonoro. Jaabadiro bu miihai tomiyaavogofañodiro, mimiyaavogomoro mihiimaahi. ¹⁴ Jaamaño miihai magaaajahi Moocaani Mohaivojiiibo Jesuco ubuheetesuubo, bu miihaico sano amiihaima buheetesujiiibo, Jesuma miicaqui. ¹⁵ Jaaneguiiha jilli fanooñihicufaño mihicahi amiihai iiminofaño miicaqui. Jaamo sihidi Moocaani imino omooninoco agaayicimo, toonohallivi ajashutimo Moocaanico sihidi ihimequi.

¹⁶ Jaamaño miihai suufenitimo momoonihicahi. Jaamo miihaico mofino niinovatonoro fuurunaaca, mogaija jilliro fafucuvaaciviro buheetenere feehi. ¹⁷ Miiro jino jiijehallivi idaasuno mihicaruno goovano fatyonoro feehi. Jaanofañoti magaayiciji ifinijitino imi, aivo aajashutinoco. ¹⁸ Jaamo miihai mahatyimenehejequere mehesamaaitihi. Jilli jisumi mahatyimetinehejequere mehesamaaihi. Miiro mahatyimeneheje guenene icatatihi. Jaanoti jisumi mahatyimetineheje ufucuro finitino iicajino.

5

1 M#iro m#hairyo magaaajahi oono mofi iija goovano unucufijabadi ejeevanoco. Jaarumo ufucu mihicaji, Moocaani m#haidi niquejefa#o ifinijitino ifico aacinoma. Toonoco miyaminaati saafiiba acijitirahi. 2 M#iro miyaano jino mofima mihicanohachuta macanifehicahi, niquejefa#o ifinijitino fiivoma mihicacujirunoti. 3 Jaanofa#o mijicafeteji mofi gaachehufa#o iicanicibadi. Jaanegui mojeeb#i sicaimobadi iicatiqui. 4 M#iro jino mofifa#o mihicanohachuta macanifehicahi, idaasuno mihicaneri. Jaaruno moheedehefifico mujujuuvequi icatino. Jilli bohono ififa#o mijicafetejinoco mihimeguehicahi. Jino jijeo ifi echeemefino ifi bohofiti iminifetequi. 5 Jineguiiha Moocaani m#haico iimibachuuboro Igaijaco aciuhi ufucu magaayicijino gaajatabadi iicano.

6 Jaama#o m#hai imino magaaamoro mehesicinihi jino jijehalliri muuhucuma mihicanohachuta toofiti buhigovi mihicanoco. Aivoj#boma niquejefa#o mihicatinequehiica. 7 Jaama#o miyaavogofa#odiro mihicahi. Jijeonoco mahatyimenejaagodi mihicatihi. 8 Jaama#o m#hai mesefaquifotomoro mihimeguehi jijeo ififa#o mihicanoco mejeevesumoro Aivoj#boma mihicatonoco. 9 Tooneguiiha mihimeguehi fahiijivaro Mohaivoj#boco imo imo momooninoco, jifima mihicanohachuta, bu bohono ifima mihicacuudi icano. 10 M#iro paryi famooro Cristo aivoji icaga imegavi mihigaiveji paryicino moticovoocivi momoonihicano jaadaco magaayiciqui, jijehalliri mihicausumi imino momooniuno jaadaco, bu imitino momooniuno jaadaco icano.

Sajeeb#co Aacino J#bogo.

11 Jaama#o m#hai Aivoj#bo #ihicuno omoonijinoco magaaajama#o paryicino miyaminaaco mimiyaavugusuqui momoonihicahi. M#iro Moocaani m#haico gaajacuuhi. Jaabadiro bu mihimeguehi am#hai m#haico magaaajanoco. 12 Jilli monoomo, m#haiditiro siino imino mihiimaano icatino. Jilli am#haico meneehi. Jaamo m#hai imino momooninoco am#hai magaaamoro quehe quehe miicaqui. Jaamo saatoho ijeeb#ifa#oonoco esicinitimo ifiicoro: Aivo m#hai sihidi mejeevahi, onoomoco mejenaaujirahi m#hahalliti. 13 Jaamo m#hai mejeegevomo mihicahachijji, jaafa Moocaaniguiiharo mejeegevahi. Jaanoti jeegavotimo mihicahachijji jaafa am#haidi mihimimo. 14 M#iro Cristo m#haico agaijinoguiino mihicahi, saafiro famoohalliviro iguijeveunoco magaaajama#o. Jaaneri bu famooro iguijevecuunoco. 15 Jaabo Cristo famoohalliviro guijeveuhi

ubuheeme diito ifiguiiharo icacuutimo iicaqui, diibo uchuumuuboro diitedi siino ubuheeteubeguiiharo iicaqui. ¹⁶ Jaamaño m̄hai saatohoco jijeo miyaminaa eesicinibadi mehesicicutihi, iticoni naha m̄hai Cristoco jijeo miyaminaa iicabadi mehesicinihicauhi. Jaarumo jisu tolli mehesicinicutihi. ¹⁷ M̄iro Cristoma iicacuubo bomiyaminaafirucu eedeeneheje finicuuhi, jisu paryi bonehejerucu.

¹⁸ Jinehejeque paryi Moocaani eetavehi Cristofañodi m̄hai diiboma sajeeb̄i miicaqui. Jaaboro m̄haico taj̄baubo famoovaaco diiboma sajeeb̄i miminiyuhicaqui. ¹⁹ Oono Moocaani Cristofañodi jiinjeminaaco ifivi sajeeb̄i iminiyuhicaabo diito imitico jeeçivot̄ibo. Jaabo m̄haico taj̄bauhi toono sajeeb̄i ica j̄ibogoco miyaminaaco magaajasuqui. ²⁰ Jaamaño m̄hai Cristo galluminaa mihicamo. Jaamo m̄haifeenedi Moocaani am̄haico cuuhuvahi. Jaaneguiha am̄haico m̄hai meneehi Cristo m̄haico ataj̄baneguiha: ¡Moocaanima sajeeb̄i miminifoto! meneehi. ²¹ Jaabo Cristo imitico ajashuno moon̄ut̄ihi. Jaaruuboco mohalliti Moocaani iimit̄iboco mihicanicibadi moon̄uhi, diibojaagovi m̄hai miminifotomoro it̄icovono ifiima mihicaqui Moocaani imogobadi.

6

¹ Jaaneguiha m̄hai Moocaani dudicamaaje nahoniminaa mihicamaño am̄haico meneehi: Sicamañovi magañ̄isudino Moocaani imihuseque aacinoco. ² M̄iro Caatin̄ihaamefaño jilli Moocaani noobo: Jino iimihusesumi ico guubuhi. Jino taajasufucu iicasumi ico amusuhi, nooboro. Jaaneguiha m̄haidi jisumi jino Moocaani imihusefucu, taajasufucu icano.

³ Jaamaño m̄ico m̄hai mihijeevesut̄ihi, m̄hai dudicamaajediti m̄haiñ̄ooba imitino iimaatimo iicaqui.

⁴ Jilliro ivi fanoovavi Moocaani jeeçivominaa mihicanoco mihifusunoco mihimeguehi: fanoovari idaasuno mihicanoco, fanooti mucuujiivaachunoco, fanoovari iminot̄ino mihicaneri icano, sicuno jeeb̄iri fanoovaaco majaabicinofeenedi.

⁵ M̄iro m̄haico aamihicamo, m̄haico civojaan̄ihicamo, m̄haiditi ñaāihicamo, bu sihidi jeevano dudicamaajeneri mihicahicahi, bu cigaraco jaabicimoro mihicahicahi, bu sihidi ajebaco jaabicimoro mihicahicahi icano. ⁶ Jaanoco m̄hai mihifusuhicahi mohimi icaañodi, miyaanoco magaajanofañodi, bu mosicujeeb̄iri majaabicihicahi, mohimihusefañodi, bu mofifaño Moocaani Gaija iicanoco mihifusunofañodi, bu m̄hai miya gaijima mihicanofañodi, ⁷ bu miyaavogoco mij̄ibogonofeendi, bu

miihaifaño Moocaani mitya iicanofeenedi icano. Jaamo toono iticovono icaco magaayicinihi, mahamocasiqui niisugaco magaayicinicibadi. Jaamoro tooneri mofico magaihuinimoro mefeehi imitimehejediti, bu mahamocasihi imitinehejema icano. ⁸ Jaamo safo miihaico imino obocigomoco iicanicibadi magaayicihhi. Jaanoti safo miihaico aatajagomoco iicanicibadi magaayicihhi. Safo miihaiti imino iimaamo. Jaanoti safo miihaiditi imitino iimaamo. Safo miihaico abañififimoco iicabadi moonimo. Jaarunofaño miihai abañififimo mihicatihhi. ⁹ Jaamoco miihaico agaajaratimoco iicabadi moonimo. Jaarunofaño miihai imino agaajacumo mihicahhi. Safo iguijevecuumoco iicanicibadi miihaico moonirumo. Jaarumo ¿milli mihicatihhi? Safo miihaico aamimo. Jaarumo miguijenicafototihhi. ¹⁰ Idaasuno mihicarahhi. Jaarumo fahiijivaro Cristofañodi imo imo mihicahicahhi. Siinoti mucuujiivaachurumo, ajashutimoco mubusumijenihi niquejeo busumijeri. Jinehejebama machaharumo, fanoova iminonoma mihicahhi icano.

¹¹ Monahabomi, corintominaa, aivo amiihaico imino miyaanoco meneehi, paryi mojeebiiifaño iicanoco. ¹² Chahacuuno mojeebiiifaño amiihaico meneejiruno. Jaanoti naha amiihai jeebiiifaño icano miihaico amiihai meneejiruno. ¹³ Jaaneguiiha amiihaico neehi. Oono caani iseemeque paryi miyaanoco onoonicibadi, paryi amiihai jeebiiifaño iicanoco uco monoo, oono amiihaico uujoho iicabadi.

*Miihai Moocaani Iijati Mihicahi Mojeebiiifaño Diibo Iica-
maño.*

¹⁴ Amiihaico neehi: Imiyaavogotimehejema magataavoca-
sidino. Tolli mihicaruva sabadiro mihicajitirahhi. ¿Milli bu
iimino iimitinoma gataavejirahhi? Jaabadiro bu, ¿milli cuuje
fucuma gataavejirahhi? ¹⁵ Jaabadiro bu ¿milli Cristo ijima
gataavejirahhi? Jaamaño ¿milli imiyaavogoobo imiyaavo-
gotiboma gataavejirahhi? ¹⁶ Miuro Moocaani jeecivo iijafaño
ijinitama sano diibo jeecivotatimo. Miuro miihai Moocaani
iicaabo iija mihicamo, diiboro jilli unuubadi:

Diitofaño iicaaboro diitoma igueji. Uujeheji diito Caani, bu
diiteji taacuumiminaa icano, nooboro.

¹⁷ Jaadi bu jilli noobo Aivojiiibo:

¡Diito iimitimofeeneti mihiinomoro sihigovi mudugaavo!
¡Jaamoro idicunoco mududiiicuudino! Jaachiiji
amiihaico gaayiciji. ¹⁸ Jaaboro amiihai caaniti icaji.
Jaanoti amiihai taseemeti mihicaji, noobo Aivojiiibo
sihidi jeevaabo.

7

1 Jaaneguiha agaijimo tañahabomi, jilli Moocaani nuuhi. Jaaneguiha miihaico mofico, mojeebico icano imihininjirunoco moonitimo miicaqui, bu Moocaanico mihiguimoro diibeguiharo ijeevadi mofico mificuuqui icano.

Corintio Cuumiminaa Imitono.

2 Jaanegui miihaima imino mihica. Miiro miihaiñoobaco miihai imitino momoonitihii, bu miihaiñoobaco imitino mejeevamaaisutihii, bu miihaiñoobaco mabañihicatihii icano. 3 Jaaruubo jilli onoobo amiihai imitico onono icatino. Miiro iticoni amiihaico unuucubadi: Amiihaico uujoho sihidi gaijiihi. Taciditii muduujeciniihi sano mihicamoro, bu sano mecheemequi. 4 Amiihaico imino eesiciniboro aivo amiihairi imo imo icahi. Jaamaño jino sihidi idaasuno mihicarunofaño aivo imo imo iicaaboro, quehecuno icahi.

5 Jino Macedonia jiiñjevi magasehininotiro aivo mojaguisibama machahahi. Jilli fahigovavi mofohigo idaasuno mihicahicahi, saatoho miihaico aamineri, bu mojeebifañoti mihigunehejeri icano. 6 Jaarunaaca Moocaani iniinovafimoco equehecutusufiibo, miihaico imo imo miniiyuhi Tito agaseneri. 7 Jilli agaseneriro icatino, bu diibo Tito amiihaiti imo imo iicaneri icano. Jaabo miihaico jiiibeguehi amiihai miihaico mahatyimegueneque sihidi mihimogonoco, bu tolliro jiiibogoobo idaasuno mihicanoti, bu tahallitii mihicagonoti icano. Jaaneri sihidi janaanici aivo imo imo icahi.

8 Amiihaijaago agalluhinihaame amiihaico idaasuvusunirunaaca jaaruneri uujoho idaasuvotihii. Iticoni naha idaasuehinirahi amiihaico toohaame idaasuno omoonihinineri. Jaaruno jilli jihachutarehini. 9 Jaamaño jisumi imo imo icahi. Jaaruno oono amiihai idaasuno mihicaneri imo imo icatihii, jilli toono idaasuno mihicahinineri amiihai imitico mejeevesumaño. Jaanoco amiihai majaabicuui Moocaani iimogonicibadi. Jaamaño miihai amiihaico imitino momoonino icatino. 10 Miiro oono miiño imitico mehesafotomoro mihidaasuvonoco Moocaani imeguehi. Jaaneri miiño imitico mejeevesuhi. Jaano jino taajasuco miticonino. Jaaneri mihidaasuvotatihii. Jaanoti naha idaasuvurumo Moocaanico agaayicitimo ifinijitino guijevafaño feeji. 11 Miiro amiihai imitico mehesafotomoro mihidaasuehiniihi Moocaani iimogonicibadi. Jaamaño amiihai miyaanocoro mehesamaaiuhi. Jaamaño magaajacuui iimitiboco. Bu amiihai jaabojaago misifiratucuui. Bu jaamoro amiihai mihigutuui. Jaamaño uco mahatyimeneque mihimeguehi. Bu jaamoro tohimitico

omooniiboco toonohalliti mihiibaumoro Moocaani iijati magaiiuhu. Jaamaño miihai magaacuui amiihai diibo omoonihiniibadi momoonihiniinoco. ¹² Miiro uujoho toohaameque acaatinihinisumi toono imitico eheetavuuboti eesamaaiumaño icatino, bu saafico imitino omoonuboco eesamaaiumaño icatino. Jilli miihaico sihidi aivo amiihai magaijinoco, Moocaani imefeenevi magaajasuqui. ¹³ Jaanoco miihai muguubumoro imo imo miminifetehi.

Jaano bu iicanaaca aivo janaanici imo imo mihicahi Tito aivo imo imo iicanoco mahatymeneri. Miiro amiihai diiboco mahamusuhinihi sajeebii iicaqui. ¹⁴ Jaamaño amiihaiti uujoho: Imihuseme, diiboco unuunoti nucufevetehi. Miiro paryi amiihaico meneehicano miyaano. Jaabadiro bu amiihaiti Titoco: Imimo, munuuno miyaanoti icahi. ¹⁵ Jaamaño amiihaico sihidi gaijiibo, paryi amiihaico onoonoco meheetavehicaunoco eesafotooboro, bu diiboco moboci gumoro imihusene magaayiciumaño icano. ¹⁶ Jaamaño amiihaico imino imiyaavogooboro aivo imo imo icahi.

8

Miyaavogominaa Gaijitimo Aacino.

¹ Tañahabomi, mihimeguehi amiihaico mijjibogonoco Macedonia jiiinjeri iicajaje Moocaani iijaminaavi Moocaani imihuse ifusucafotonoco. ² Miiro idaasuno iicaneri nisucafuturumo aivo imo imo icauhi, bu aivo idaasufirumo gaijitimo aciuihi sihidi inihibamima iicamobadi. ³ Jaanoco uujoho imino gaajahi aivo gaijitimo iicadinoco aaciunoco. Jaarunofaño bu aivo janaanicivi aciumo. ⁴ Jaamoro bu imogomoro dilluumo monahabomi Cristofeedi Judeari iicamojaa uujoho nihibamico asaatonoco inahaboniqui. ⁵ Jaamo aivo miihai imino mehesiciniuno janaanicivi mooniumo. Miiro iinoro Mohaivojiijoagovi minifutuumo. Jaadi mojaagovi minifutuumo, Moocaani imuguubadi. ⁶ Jaaneguiiha Titoco sihidi munuuihi toono amiihai mihimihusemaño mahacinoco igaayiciqui, bu toono nihibamico ticonihiniicuubo iicinoco tahimega ificuqui. ⁷ Miiro amiihai sihidi janaanici fanoovama mihicahi; sihidi miyaavogoma mihicahi, bu mijjibogonoco imino magaajahi, bu sihidi gaajama mihicahi, bu sihidi imogoma mihicahi, bu miihaico magaijinoma mihicahi icano. Jaabadiro bu toono sitaaco magaijimoro mahamusunovi janaanicivi mihica.

⁸ Jilli uujoho onoo bo toonohallivi amiihaico atajiiibano icatino. Jilli imeguehi amiihai imino momooninoco, toonoti amiihai miyaano sitaaco magaijino igaaacafetequi.

⁹ Miiro amiihairyo magaajacuui Mohaivojii bo Jesucristo

imihuseeque. Muro diibo sihidi busumijeevauruubo amhaico agaijimaño #daasuboti minifutuhi. Jaamo amhai diibo #daasufaño di sihidi mubusumijeevahi.

¹⁰ Jaaneguiha amhaidi iimiqui toonoti jino eesicininoco neehi: Muro amhairyo juufaijio ficabatiro miticovaumo imino momoonihicahi. Jaaruno ticovono momoonihicautihi. Jilli mihimogomoro momoonihicauhi. ¹¹ Jaaneguiha jisumi tolli momooninoco mihimivusu, oono iticoni mihimugumoro momoonubadiro, amhaima iicadinoti acimoro. ¹² Muro saafi sitaaco imogooboro diiboma iicadinoco aacino Moocaanidi aivo imino. Jaaruubo Moocaani minoma achahano janaanivi minoco dillutatibo.

¹³ Jaamaño uujoho nootih: Saatohoco mahacimoro amhai #daasuno miicaqui. ¹⁴ Jilli sabadiro miicaqui neehi. Jisumi amhaima sihidi icano. Jaaneguiha diitoma achahanoco mahaci. Jaabadiro bu safo amhai mucuujivaachusumi diito amhaico aciji. Jilliti jaamo sabadiro mihicahi. ¹⁵ Oono Caatinihaame onoobadi iicaqui: Sihidi #ciubedi atyuuvuutino. Jaabadiro bu midino #ciuruubedi, cuujivaachutino, onoobadi.

Tito Inahaboniminaa Icano.

¹⁶ Aivo uujoho Moocaanico imehi, diibo Tito jeebifaño amhaico agaijiboro amusunoco ificuunohallivi jino uco iicabadiro. ¹⁷ Jaabo uujoho diiboco onoonoco imino guubuhi, bu diiboro imeguehi amhaico aamusunoco. Jaabo iinoro imogooboro feejiibo amhaico emeecitoobo.

¹⁸ Jaaboma magalluhi saafi monahaboco. Jaabo diiboti fahigova iicajaaje Moocaani iijaminaa imino ihiimaahicaaboco, taajasuj#bogoti aamusuhicamaño. ¹⁹ Bu tolliro diiboco Moocaani iijaminaa #cimoro galluuhi mhaima #gooboro mhaico ihamusuhicaqui, jino sitaaco magaijino dudicamaaque meheetavomoco ihamusuhicaqui. Jaanoco jino meheetavehicahi Mohaivoj#boco mihimequi, bu amhai mihimogomoro momoonihicanoco magaajasuqui icano. ²⁰ Jilliti mhaiditi mhainooba jino nihibamico mahallacarunoti imitino iimaatimo iicaqui. ²¹ Muro mhai mihimeguehi imino momooninoco Mohaivoj#bo imefeeneviro imino momoonino icatino. Tolliro bu paryi miyaminaa imefeenevi imino momoonihicahi.

²² Jaamisima bu tolliro monahabomiti saafico magalluhi. Jaabo fanoovaaco momooninoco iimogooboro mhaico amusuhicahi. Jaabo bu jisumi amhaico imino eesicinicamaño aivo imeguehi amhaico aamusunoco. ²³ Jaanoti saatoho amhaico Titoditi idilluhachiji diitoco

monoo: Pablo gataavominaafirucu diiboma dudicamaaibo amiihaico ihamusuqui, noomoro. Jaabadiro bu oono saatoho monahabomisi idilluhachiji monoo: Moocaani iijaminaa agalluumisi, Mohaivojibo Cristoco iimehicamisi, noomoro. ²⁴ Jaaneguiiha diitoco magaaayici amiihai gajijima mihicanoco fahigova Moocaani iijafaño iicadimo igaajaqui, bu amiihaiti miihai imo imo mihichicano miyaano iicaqui.

9

Moocaani Iijaminaadi Nihibamico Mahallacaruno.

¹ Jaanoti miyaavogofeenedi monahabomi Judeari iicamedi nihibamico mahallacarunoti siino amiihaidi caatinicujitihii. ² Miiro amiihai imihuseque uujoho imino gaajacuhi. Fahijivaro amiihaiditi imo imo iicaaboro Macedonia jiiinjeminaaco neehicahi: Amiihai Acaya jiiinjeminaa juufaijio ficabatiro mehesicinihicauhi monahabomi Judeari iicamoco mahamusuqui. Toonoti saatoho sihidi Macedonia jiiinjeminaa agaajamoro imeguehi tolliro diitoco aamusunoco. ³ Jaaneguiiha jito monahabomico amiihaijaago galluui, amiihaiditi toonoti imino eneehicano sicamaño iicajiruneguiiha. Jaamo onoobadi tolli momooniqui mihimibaicinicuui. ⁴ Jilli amiihaico neehi saatoho Macedonia jiiinjeminaa uuma ofoomo amiihaico atyimedino mihimibaivotimoco. Jaaneri miihai munucufevahirahi sihidi amiihaiditi imino mihiimaahicarumo. ¿Milli bu amiihai nucufesuco neejirahi? ⁵ Tooneguiiha jito monahabomico imegavi galluui amiihaico ibaatequi. Jaamo amiihai mahallacaruji, munuunoco ihamusuqui. Jilliti amiihai mahallacaruno imitucuuno. Tolliti amiihai imihuse igaajacafetequi, miihai amiihaico midilluneguiiharo mahacino iicatiqui.

Jaaneguiiha amiihai ⁶ olli onoonoco mehesafoto: Miiidino abasuubo, bu miiidino iciji. Jaanoti bu guiraano abasuubo guiraano iciji. ⁷ Jaaneguiiha famooro mahaci amiihai jeebii onoodino, gajimoro icatino, bu sita idilluneguiiharo icatino. Miiro Moocaani gajijihii gajijitibo imo imo aacifiiboco. ⁸ Miiro Moocaani amiihaico fanoovaaco sihidi acijirahi. Jaamo jinehejebati cuujivaachutimo mihicahi. Jaamoco bu janaaniciivi acijiibo, tooneri iminoono dudicamaaje eheetavomoco mahaciqui. ⁹ Miiro Caatinahaame jilli neehi:

Jaabo imihuseebe gajijitibo iidaasumoco acifihi. Jaani iimihuse ufucuro finijitihii, noonoro.

¹⁰ Jaabo Moocaani fanoova toogaiñoco mabasuqui aacifiibo, bu amiihaico machutaaco aciji. Jaaboro bu amiihaico aciji paryi diibo dudicamaajeque meheetavejinoco. Jaaboro bu

toonoco ujusisuuboro guiraatusujiibo ajashutino iiminoono dudicamaajeeneti. ¹¹ Jaamo tolliti amihai fanoova imima mihicaji. Jaamo gajitimo mahacihicahi. Jaano toono nihibamico mahallacarunoco mofeenedi magalluunohallivi monahabomi Moocanico imeji. ¹² Jaano toono nihibamico monahabomico mahacino ucuujivaachuneguiiharo mahacino icatino, bu tolliro toonohallivi Moocanico sihidi imequi icano. ¹³ Miuro diito Moocanico imeji. Jaamoro toonofeenedi gaajajimo, amihai Cristo jibogo onoobadi momoonihicanoco. Jaanohallivi bu Moocanico bociguejimo amihai gajitimo diitedi, fameeguiiharo icano mahacinohallivi. ¹⁴ Jaamoro amihaiho sihidi agajimoro amihaihallivi Moocanima iimaajimo amihaiifeenedi Moocaani iimihuseque ifusumaño. ¹⁵ Jaaneguiiha Moocanico mihimo Illi sihidi ejeevaaboco mihaico aacinohallivi.

10

Pablo Idudicamaajehalliti Iimaahi.

¹ Uujoho Pablo amihaiho dilluhi Cristo sicujeebiri, imihuseri icano. Miuro uco neehicamo, amihaima iicasumivaha, uujoho sicuno iimaahicahi. Jaanotivaha sihigo iicasumi mityaabobadi amihaima iimaahicahi icano. ² Ji, jaaneguiiha amihaiho neehi: Uujoho amihaiho emecitodi, uco misifiratusudino, oono amihaiti saatoho mihaico: Jilli ticovo jinije miyaminaa iicahicabadiro moonihicamo, eneehicamohallivi. Miuro diitoma ibacasijinoco imibaicinicuui. ³ Ji, miyaanoco, noomo mihai miyaminaa mihicanoco. Jaarumo mihai jilli ticovo jinijeminaa aamocasinicibadi mahamocasitih. ⁴ Miuro mihai jinijeminaa ibacasinineri, abainineri, bu fanoovari omoonicasinibadi momoonicasitih. Jilli Moocaani mityariro miyaminaa sefa eesamaaifehejeque mifinisuhi. ⁵ Jaabadi mifinisuhi mihaiditi iminootino eneehicanehejeque, bu comityanehejehacho icano Moocanico agaajasujitirunehejeque icano. Jaamoro paryi miyaminaa esamaajeque Cristoguiinov mificuui, diiboco imityaguequi. ⁶ Jaamo amihai imino muguubucuudi, saatoho uguubutinehejeque mihai mahaamiji.

⁷ Miuro amihai allionocoro magajahi. Jaanoti saatoho Cristotahe icanoco imino agaajamo, bu igaajaqui tobadiro mihai Cristota mihicanoco. ⁸ Jaabo uujoho Cristo mihaico acino mityama mihicanoti sihidi ihimaaruubo, uujoho toonoti nucufevetih. Miuro Mohaivojibo mihaico jino mityaco aciui amihai miyaavogoco

mujusisiqui, jilli mifinisiqui icatino. ⁹ Jaanegui uujoho amihhaico aamenefaño di jilli iigutusuuno, noomoro saatoho eesamaaiñooco imogotihí. ¹⁰ Miiro neehicamo: Tahaamenefaño divaha sefano, mityano iimaahicahi. Jaanoti amihhaimavaha iicasumi niinovano icahicahi, sicuno iimaahicahi icano, noomoro. ¹¹ Jaamo tolli meneehicamo magaaaja, miihai sihigoti aameneque magalluhaamejefaño mihiiimaahicabadiro, bu amihhaifeenevi mihicadi momoonijjinoco.

¹² Miiro miihai mofico momoonitihí, oono saatoho ifiditiro imino ihiiimaahicamo ticovovi mihifetequi icatino, bu diitobadi mejeevaqui icatino icano. Diito jilli mihifomocamo, ifiiviro ifico ohoovicimaño, bu saminaaro fahigova ohoovicicasimaño icano. ¹³ Jaanoti naha miihai mofico mitya mitya momoonitihí miihaiño iicatineri. Jaanoti naha idiiboro Moocaani miihaico onoodinoro meheetavehi. Jaabo bu onoobadi amihhaijaago mihifetehi Corintovi. ¹⁴ Jaamaño miihaico Moocaani atajibano janaanici vi mafatyotihí. Jaanoti naha amihhaivi mihifututiruva naha, Moocaani unuuno janaanici vi mafatyejirahi miiro miihai iticoni amihhaijaago Cristo jibogoco masatyuuhi. ¹⁵ Jaamaño miihai sita dudicamaajeriro quehe quehe mihicatihí. Ivi jilliro mihimeguehi amihhai miyaavogo iguiraaonoco. Bu tolliro mihimeguehi amihhaifeenevi janaanici mududicamaaiñooco. Jaarumo Moocaani miihaico uhuuvuunoco mafatyejitihí. ¹⁶ Jaadi bu janaanici vi mafatyaji amihhai janaanici iicamojaago, diitoco taajasujibogoco mijibeguequi icano. Jaamaño uujoho sita dudicamaajeriro quehe quehe icatihí.

¹⁷ Jaanoti cajaanoyohacho ifico quehe quehe omoonihachiji, Aivojiboditiro quehe quehe iicaqui. ¹⁸ Miiro ificoro: Uujoho aivo imino icahi, onoobo diibo iimiibo icatino. Jaanoti naha idiiboro Aivojibo diiboco: Imino icaabo, onoobo naha iimiibo.

11

Pablo Jihovo Minisuminaaditi Ijibogono.

¹ Jaanovaha uco majaabicijirahi sicamañoti mihiiimaabadi ihiiimaaboco. Jilli tolli icarunofaño uco majaabici.

² Miiro amihhaico uujoho cigueguehi Moocaaniti asaano ciguegueri. Miiro amihhaico uujoho Cristodi ficucuui. Jaamaño diiboco amihhaico aciguehi, oono bagocaja imino iicago saaficoro atajevago iicanicibadi. Jaamo mihicahi.

³ Jaarunofaño oono jiinimo ibañifirari Evaco abañubadi, bu amihhaico mabañicafetejirunoco iguihi. Jaaneri imino miyanotiro Cristoco mejecivehicanoco mejeevesujirahi.

⁴ Miiro sita asaamoro miihai mijibogoyomoobo iicatiibo siyomo Jesuti ijibogonoco muguubunichicahi. Jaamoro bu magaayicihinicuubo iicanaaca siyomo gaijaco imo imo magaayicihicahi. Bu tolliro magaayicihinicuubogo iicanaaca, bu siyomo jibogoco imo imo magaayicihicahi. ⁵ Bu oono diito ificoro: Sihidi mejeevano minisuminaa, enehicamo onoonoco: Jii, meneehicahi. Jaarunaa uujoho diitoguiinovi icatihi. ⁶ Tahiiamaajaagoti naha sicuno iimaarahi. Jaaruubo tahesamaajaagoti sihidi gaajahi. Miiro jaanoco amiihaico magaajasuhicahi fahiijivaro fanoovaaco momoonihicanofeenedi.

⁷ ¿Nacu fine imitino mooniuihi, oono taajasujibogoco amiihaico ijibugusumi jaadusutiibo iicaumaño, bu amiihaico bocigusuqui tafico guinovi ificuumaño icano? ⁸ Miiro fahigova iicajahaje Moocaani iijaminaa nihibamico tajaa agallunoco mudumiticinibadi gaayicihicauhi, toono sefati amiihaico amusuqui. ⁹ Jaabo amiihaima iicausumi siinoti cuujivaachuuruubo miihaiñoobaco dilluutihi. Miiro monahabomi Macedonia jiiinijeti agaseumo uco aciuihi ucuujivaachuunoco. Tolli iicauboro idilluutibadiro, bu icaji. ¹⁰ Miiro Cristo miyaanoco imino agaajano tajeebifaño iicabadiro, bu toono idilluutineri imo imo iicanoco miihaiñooba paryicino Acaya jiiinijeri iicamo dumiticijitihhi. ¹¹ ¿Jaanoco milliti fine jilli uujoho neehi? ¿Nacu fine amiihaico agaijitimaño? Chaa, tolli icatino. Miiro uujoho amiihaico guiraano agaijinoco, Moocaani gaajahi

¹² Jaabo jino uujoho iicahicabadiro moonihicaji. Jaaneri: Diitobadi mududicamaaihi, enehicarumo abaiño gaajacafeteji. ¹³ Miiro jaamo diito jilli jihovo minisuminaa, jilli baiñisuminaa iicamo, Cristo minisuminaabadi minifetehicahi. ¹⁴ Jaano jilli agaajaratino icatino. Miiro iji Satanas Moocaani toomominaafibadi iminifotooboro saajirahi. ¹⁵ Jaabadiro bu tihitino diiboco ejejecivomo iminoco omoonimobadi minifetejirahi. Jaamo oono omoonino jaadaco icineri finiji.

Pablo Moocaani Minisuminaafi Idaasuno Iicano.

¹⁶ Jaaneguiiha siino amiihaico neehi: Miihaiñooba uco jilli jeegavoobo needino. Jaanoti tolli uco mehesicinihachiiji, muguubunichica amiihaima iimaanoco, toonofaño di uujoho mitya mitya iicanoco magaajaqui. ¹⁷ Jaaruno uco Aivojibo atajibaneguiiha tolli nootihhi. Jilli ejeegavobobadi neehi mitya mitya iicanoco. ¹⁸ Miiro sihidi saatoho mitya mitya icahicahi jijeo nehejeditiro. Jaabadiro bu uujoho tooneri mitya mitya icajirahi. ¹⁹ Miiro amiihai: Sihidi magaajahi,

munuurumo. Jaarunaa paryi ejeegavomoco imino muguubuniciifihi. ²⁰ Miiro amiihai imino muguubuniciifihi, oono: Miihaico mejeecivo, noomoro amiihaico atajiihahicamoco, bu amiihaico ananihcamoco, bu amiihaico iguiinonihicamoco, bu amiihaico jihovotobadi omoonihicamoco, oono bu amiihai imefaño amiihaico agabacuhicamoco icano. ²¹ Jaanoti naha miihai tolli momooniutihimefefautimaño. Jaano nucufesurunoco jino neehi.

Jaanoti saatoho nucufeguetimo ihiimaabadiro bu uujoho iimaahi; jino jilli ejeegavoobo iicanicibadi. ²² ¿Nacu jaamo hebreomi diito? Jaabadiro bu uujoho hebreomiobo. ¿Nacu Israel jiniijeoto diito? Jaabadiro bu uujoho? ¿Nacu bu Abraham iyaachimihai diito? Jaabadiro bu uujoho icahi. ²³ ¿Nacu diito Cristo jeevivominaa? Miiro diito janaanivivi uujoho icahi. Jino ihiimaano ejeegavoobo onoonicibadi neehi. Miiro diito janaanivivi uujoho dudicamaaihi, bu diito janaanivivi uujoho gaicicafetehi, bu diito janaanivivi uujoho civojanicafetehi, bu fiiva foova uujoho guijeveti fatyehicahi, ²⁴ bu sahusefoova uco judiomii aamiuhi treinta y nuevedifoova gaicihicaumo. ²⁵ Bu mifooci, safo icano aamicafutuhi imeiri. Jaanoti safooro uco guisibaneri aamiumo. Bu tolliro mifooci, safo icano ufuuboma cijigameenene fiimacamaaiuhi. Jaabo safoono imuaifaño icauhi fucu, cuuje icano fatyuuhi nifaihufaño. ²⁶ Bu ajashutino igoboro feehicahi teehino niihicunofañodi, bu tolliro nanivaminaa niihicumehejefañodi, bu tolliro taajinijeminaa, bu siijinijeminaa icamo niihicumehejefañodi feehicahi. Bu tolliro cuumino niihicunehejefañodi feehicahi. Tolliro buhigeeje muuaifño icano niihicunehejefañodi feehicahi. Bu tolliro miya gataavominaa iicatimo, niihicumehejefañodi feehicahi. ²⁷ Tolliro bu sihidi dudicamaaiboro feehicahi, bu fanoova uco iidaasuvusunofañodi feehicahi. Fiiva foova cigaraco jaabiciboro feehicahi. Ajebanoco, adufiraco icano jaabiciboro feehicahi. Guiraafoova machutiibo icauhi. Bu siicuraco jaabicihicauhi, gaachehubama chahahicauhi icano.

²⁸ Jaana janaanivivi bu iicarunehejeque nootihii. Miiro fafucuvaacivivi paryi Moocaani iijaminaati eesamaaifñeri tajeebi niji niji icahicahi. ²⁹ Miiro saatoho iniinovasumi, uujoho bu niinovano icahicahi. Bu saatohoco sita imitinofañõ agañisusumi, uujoho sifirari iidaasuno icahicahi. ³⁰ Jaanocoro toneheje tañiinovaco ifusunocoro uujoho iimaajirahi. ³¹ Miiro Moocaani Mohaivojiiibo Jesucristo Caanico fahiiivarõ iimono ufucuro finitino icaji. Jaabo gaajahi uujoho jino miyaanoco onoonoco. ³² Miiro

Damasca cuumiri iicausumi, tuucuumi aivoj#boti, imiya aivoj#bo Aretas onoo bo ificuumo itoomominaaco tuucuumi guhuganovi ficuui, uco agaayicimoro civojafaño isatyequi. ³³ Jaarunaaca uco jiiibaifaño ij#hacuumoro tuucuumi mecuhallidi jahisivi niitusuumo. Jaamaño jilliti taajauhi diibo useti.

12

Gaijanoco Pablo Aatyimeuno.

¹ Mi#noditiro imino mihiimaano jilli mi#fono. Jaarunaafaño iimaaji Aivoj#bo uco gajaco #fusuhicanoco, bu agaajasuhicanoco icano. ² Mi#ro uujoho gaajahi saafiico Cristoco imiyaavogooboco. Jaabo satyocafutuui niquejefaño, aivo janaanici iicajefaño, si#ije toonoti fahuseeci siino mificabaci, mificabaci id#ino ficabanoco mafatyucuuhi. Jaanoco gaajatih fine ifiima baacho fuubo, igaijaro baacho fuuhi. Jaanoco id#iboro Moocaani gaajahi. ³ Jaarunoco uujoho gaajahi diibo ufuunoco; ifiima baacho, igaijaro baacho id#iboro Moocaani toonoco gaajahi. ⁴ Mi#ro Moocaani icahigo niquejefaño satyocafutuubo. Jahigo guubuubo agaajaratino iimaaco aivo mi#haiñooba ij#beguejiti#runoco. ⁵ Jaabediti uujoho: Aivo mityaabo, neejirahi. Jaanoti tafiditiro: Aivo mityahi, nootih; id#inoro naha ta#iinovati iimaajirahi. ⁶ Jaanoti naha tafiditiro imino j#buguruva, bu sicamaño icajiti#runo, miyaanehejequere ij#bogomaño. Jaaneguiha tafiditiro imino j#bogotih, saatoho uuditi janaanici eesamaajiruneguiha. Jilli uco aatyimenetiro, bu tahiimaaco uguubunotiro icano igaajaqui.

⁷ Jaano toono Moocaani uco #fusuno, aivo uudi sihidi ejeevauno. Jaaneri uujoho sihidi tafiico mitya mitya omoonijiruneguiha taffaño aivoco Moocaani ficuui. Jaano taahucufaño icahi januuu macafatyicinibadi. Jaanoco ij#iro juvivehi, tooneri uco idaasuno imooniqui. ⁸ Jaano toonohallivi mifocci, safo id#ino Aivoj#boco dillucuurahi toono aivoco uuti ibuusuqui. ⁹ Jaarunofaño Aivoj#bo uco neehi: Ico agaijinofa#odi fanoovari diica. Mi#ro ifi iniinovamofa#odi tamitya aivo janaanici #fusucafetehi, nooboro. Jaamaño jino iniinovaneri imo imo icahi tafifeenedi Cristo mitya ihifusucafetequi. ¹⁰ Jaamaño ta#iinovaneri imo imo icahi, bu tolliro uco imitino onoohejeri, bu fanoovati ucuujivaachunehejeri, bu uco ij#heguenehejeri icano. Mi#ro uujoho niinovaabobadi iicasumi aivo janaanici Cristo sefama icahi.

Pablo Corintominaaco Agaij#boro Esamaaihi.

11 Am̄hai uudit̄i imino mihiimaaujirahi. Jaaruno iicanaaca uuro tafidit̄iro ihiimaamaño jee-gavom̄inaafbad̄irucu. M̄iro uujoho sihidi jeevat̄iruubo, oono am̄hai: Sihidi ejeevano minisum̄inaa, noomoro diito dojicut̄i mefeehicamo guinov̄i icat̄i. 12 M̄iro oono am̄haifeenev̄i sihidi fanoovaaco jaabic̄iboro udud̄icamaaihicauno imino gaajacafutuuhi #fusuneri, aatyimeratat̄inehejeri, ajabafiranehejeri icano. Jaanoti magajahi uujoho miya minisum̄inaafi iicanoco. 13 M̄iro sijahaje Moocaani iijanom̄inaaguiinov̄i am̄haico moon̄it̄irahi id̄noro naha tafiguiiha nih̄bam̄ico am̄haico dilluutih̄i. Jaaneri fine am̄haico imit̄ino omoon̄iunoco mihimibachucasiqui sajeeb̄i miicaqui.

14 M̄iro am̄haico mifooci baajecuuhi. Jaabo siino bu am̄haico baatequi imibaivucuuhi. Jaabo am̄haico uujoho jinejebaco dillujit̄i. M̄iro am̄hai nehejeguiiha fee-jit̄i, jilli am̄haiguiiharo feeji. M̄iro caanim̄i iseemeguiiha nih̄bam̄ico allacarufihi, iseeme caanim̄iguiiha allacarutat̄i. 15 Jaabadi uujoho parȳi tañehejeque am̄haihalliv̄i gañ̄jirahi imo imo. Jaabadiro bu tafico uujoho fin̄isujirahi am̄hai jeeb̄inohalliv̄i. M̄iro uujoho am̄haico sihidi agaij̄itonaaca, am̄hai uco guinov̄iro mid̄ino magajih̄i.

16 M̄iro am̄hait̄i saatoho, uujoho am̄haico jinejebaco idilluutinoco, imino gaajarumo neehicahi: Am̄haico abañ̄iuborovaha tacuraihufaño gañ̄suuhi, noomoro. 17 ¿Nacu am̄haico bañ̄uhi am̄haijaago oono saatohoco agalluumofeenedi? 18 M̄iro Titoco uujoho taj̄ibauhi am̄haico ibaatequi. Jaaboma bu saafi monahaboco galluuhi. ¿Nacu Tito am̄haico bañ̄uhi? M̄iro misi sabadiro mihicafih̄i, bu sagaij̄afeenediro.

19 Fine am̄hai mehesicin̄ih̄i; jilli mofeenev̄i ifguiiharo icam̄isi, noomoro. Jaaruno toll̄i icat̄ino. M̄iro misi Cristotaotisi Moocaani imefeenev̄i mihiimaahi. Jaamo parȳi agaij̄ino nahabom̄i, am̄hai miyaavogoco amusuqui. 20 M̄iro uujoho ñ̄hicuguehi am̄haico emeecat̄odi, uujoho iimogobadi mihicat̄imoco aatyimeneque, jaabadiro bu am̄hai mihimogobadi iicaaboco mahatyimejit̄inoco icano. Bu toll̄iro ñ̄hicuguehi am̄haifeenev̄i #bacasino iicanoco, bu sitaaco inohall̄it̄iro mij̄i#heveneheje, bu icaj̄isuhaf̄o, bu gaij̄iraneheje, bu sicamaño j̄ibogoneheje, bu dejecuneheje, bu mitya mitya icaneheje, bu igavusumi imino momoon̄it̄ineheje icano iicanoco. 21 Bu toll̄iro ñ̄hicuguehi jino siino am̄haico abaatoobo, Moocaani am̄hai imit̄ico aatyimeneri unucufeneque. Bu jaabadiro ajashut̄imo saatoho am̄hait̄i s̄ic̄ijet̄iro imit̄ico omoon̄ihicamo;

toono iimitico jeevesutimo iicahicamoditi, bu oono ajevanehejeque, bu fanoova iimitino imogonehejeque icano omoonihicamoditi uujoho aivo idaasuveji.

13

Afagoono, Niino Iimaa Icano.

¹ Miiro amiihaico mifooci baajecuuhi. Jaabo siino bu jino amiihaico baateji. Jaamo saatoho imitico omoonimohallivi mijibogodi miimiisiici, saafi idimo diibohallivi mijibogohachiji miyaavegueji. ² Jaamo sicijetiro imitico omoonihicaumoco faguucuuhi siino eeguejeusumi. Bu paryi famoocoro jino siino tehesinoti neehi: Jino siino amiihaico abaatodi amiihaico idaasugucujitih.

³ Jaadi jari magaajaji, Cristo tafeenedi ihiimaanoco, magaajaguehicanoco. Jaabo Cristo amiihaico omoonidi niinovajitibo miiro amiihaifeenevi isefaco gaajasujiibo.

⁴ Miiro miyaano iniinovaaboco iicanicibadi tetecuumo. Jaaruubo oono icahi Moocaani mityari. Jaabadiro bu miihai diibo niinovajaagodi mihicahi. Jaarumo diibofañodi mihicacumaño Moocaani mityari mihicaji, toonofeenedi amiihaico mahamusuqui.

⁵ Jaaneguiiha amiihairyo amiihai ifico magaajaci. ¿Naa imino miyaavogofaño mihicanoco? Amiihai ifico imino minisu. Miiro amiihairyo magaajahi Jesucristo amiihaifaño iicanoco, miya miyaavogominaa mihicahachiji. ⁶ Jaabadiro bu uujoho imeguehi amiihai magaajanoco, miihai miya miyaavogominaa mihicanoco. ⁷ Jaamo miihai amiihaihallivi Moocaanima mihiimaahicahi, imitico amiihai moonitimo miicaqui. Jaaruno miihai imino mihicanoco magaajasuqui icatino, jilli amiihai iminocoro momooniquiguiiha, jilli miihaiditi imitino mehesicinirunaaca.

⁸ Miiro miihai miyaanoditi imitino momoonititih, miyajibogoguiiharo momoonihicahi. ⁹ Jaamaño miihai niinovano mihicarunaaca amiihai sefano iicamaño miihai imo imo mihicahicahi. Jaamo miihai Moocaanima amiihaihallivi iimaamoro mihicahi, aivo amiihai imitibama ufucu chahamo miicaqui.

¹⁰ Jaaneguiiha jihaameque amiihaidi caatinih amiihaico abaatejino imegaviro. Jaabo amiihaijaago ufuusumi sefano amiihaico moonitibo icaqui, jino tamitya Aivojibo uco aacininino mityari. Tooneri amiihaico jusisuqui aacininino, jilli amiihaico finisuqui icatino.

¹¹ Jaaneguiiha tañahabomi, tahigo imino mihica, bu amiihai jeebfaño iimitinobama chahamo mihicajinocoro miguiino, bu amiihaico afajininoco magaayici, bu sabadiro imo imo mihicamoro sajeebii mihica icano. Jaafa Moocaani gajico,

sajeebii icaco icano aaciibo amiihaima icahi. ¹² Fahigovavi midilluucasi ihiiibiciicasimoro. ¹³ Jimañeri iicamo miyaavogofañodi monahabomi paryi iijico amiihaijaago galluui.

¹⁴ Mohaivojiiibo Jesucristo imino omooninoco magaayici, bu Moocaani gaijico, bu Igaija amiihaima iicajinoco icano.

GALATAS

Galacia Jiinjeri Iicamedi Pablo Acaatinuhaame.

¹ Uujoho Pablo minisuminaafi, miyaminaa uco #cimoro agalluubo icatino. Jesucristoro uco agalluubo, bu diiboco guijevfeenetu ubuheetesuubo Moocaani uco agalluubo. ² Jaamo m#hai, uujoho, bu paryi monahabomi icamo jihaameque macaatinahi Galacia jiinjeri iicajano Moocaani iijanominaadi. ³ Jaamo am#hai Moocaani, bu Mohaivoj#bo Jesucristo icamisi aacino sajeeb# imino omoonino icanoma mihica. ⁴ Jaabo ifiico mohallivi aacuboro guijeveuhi mohimitihallivi, m#haico itaajasuqui jihimiti jiinjeti; Dios Moocaani jeeb# onoobadi. ⁵ Jaabo Moocaanico mihimo fahijivaro. Fine.

Chahabogo Sibogo Taajasuj#bogo.

⁶ Uco aivo sihidi meheetyesuhi guenenene icatimoro Moocaanico mejeevesuneri Cristo m#haico agaijinofeenedi am#haico ucuuhuvahin#boco. Jaamoro siibadi iicano j#bogocoro magaay#cihi. ⁷ Sibogo chahahi miya taajasuj#bogo. Jilli #furumo sita am#haico casivusuhicahi. Jaamoro imogomo Cristo taajasuj#bogoco sibogoti ubuunaninoco. ⁸ Jaanoti am#haico taajasuj#bogoco mahacininobuunati uujoho, bu niquejefa#oti asaabo Moocaani tomominaafi iicaruubo, bu saatoho sita iicaruva icano siibadi iicabogoco m#j#bogohachiji, m#hai Moocaani afaijanoguino mihicajirahi. ⁹ Jaanoco uujoho fone nuucuuhi. Jaarunoco bu jino siino neehi: Am#hai taajasubogoco magaay#cinicubogohallivi sita am#haico sibogoco ij#bogohachiji diito Moocaani faijaguino icahi.

¹⁰ ¿Nacu jilli onoonoti miyaminaa uco cahacisuhi? Cha, tolli icatino Moocaani uco acahacisunoco imeguehi. Uujoho jaanoti imogotahi uco miyaminaa acahacisujirunoco omooninoco. Jaanoti miyaminaaco cahacisuruva, uujoho Cristo jee#vominaafi icajitirahi.

Jilli Pablo Minisuminaafiti Minifutuuhi.

(Hch 8.1-3)

¹¹ Jaanogui magaaja jinooco ta#ahabomi: Uujoho taajasuj#bogoco ij#bogono miyaminaafi esamaajere icatino. ¹² Toonoco uujoho cajaan miyaminaafiti gaay#cininithi. M#hai#nooba uco j#beguehinithi. Jesucristoro uco jinooco gaajasuhinithi.

¹³ Am#hairyo magaajacuuhi iticoni judiom iijico omoonihicausumi imino omoonihicaunoco. Am#hairyo

magaajacuuhi uujoho Moocaani iijanominaaco finisuqui idaasuno omoonihicaunoco. ¹⁴ Jaabo uujoho judiom iijico aivo tayoto tatyicovoviro ificabano iicaurumo janaaniciivi imino mooniuihi. Uujoho aivo imino moonihicauhi moheedetemihai iijico. ¹⁵ Jaaruuboco uco Moocaani sahijitiro iciuhi fiivuutiibocoro, sihidi agaijimaño uco iciubo. ¹⁶ Tolli iimuguuboro uco Illico gaajasuubo, uujoho diibo taajasuj#bogoco j#bseguequi judiom iicatimofeenevi. Jaabo jilli iicausumi m#haiñoobajaago fuutihi toonoti uco ij#bseguequi. ¹⁷ Bu Jerusalevi fuutihi iticoni tahimegavi minisuminaati iicacuumoco toonoti idillutoobo. Jilliro guenene icat#boro fuuhi Arabia jinijevi. Jahigoti uhuumiubo gaseuhi Damasca cuumivi.

¹⁸ Jaabo mificabaci, saficaba icanobuunati jari Jerusalevi fuuhi. Jahigo jari Pedroco gaajauhi. Jaaboma fahuseeci satihai idiño fucuvoro icauhi. ¹⁹ Jaaruubo bu saatohoba minisuminaaco atyimeutihi id#bocoro Jacoobo Aivoj#bo Jesu nahaboco atyimeuhi. ²⁰ Moocaani imefeenevi miyanotiro jino neehi acaatin#bo.

²¹ Jaanobuunati fuuhi Siria, Cilicia icano jinijevi. ²² Jaaboco uco monahabomi Cristota Judea jinijeri iicamo imino atyimeutihi. ²³ Jilliro uguubuumoro uuditi neehicauhi: Iticoni m#haico toonohalliti idaasuno omoonihicaubo, jisumi taajasuj#bogoco j#bogooboro feehicahi toonoco iticoni ifinisugui omoonihicaurunoco, noomoro. ²⁴ Jilli noomoro uuditi Moocaanico imehicaumo.

2

Saatoho Minisuminaa Pabloco Gaayicahi. (Hch 11.1-30)

¹ Jaanobuunati fahuseeci motihaiti igueenemeheje idiño ficabavabuunati siino fuuhi Jerusalevi, Bernabe onooboma. Jaabo uujoho satyuuhi tahigo Tito onooboco. ² Tah fuuhi, Moocaani uco tah difo unuuneguiiha. Jahi Jerusalevi Moocaani iijaminaa imiyaamoma ijeevadi mihigaivuuh diitoco imino j#buguuhi taajasuj#bogoti judiom iicatimofeenevi ij#bseguehicaaboti. Jilli mooniuihi ududicamaaihicauno jihovonobadi iicajiruneguiiha. ³ Jahigo uuma ufuubo Tito judiomioobo icautiruuboco iimeeheque m#hai miquticisuutihi. ⁴ Jaarunaa miya nahabomi iicautimo mofañodi toovono ijicafutuumo imuguuhi diibo meeheque iquiticiunoco. Jaamo diito mofeenevi jicafutuuhi gaajaminaati ufuumo, Cristo Jesuma mihicacuunofeenedi judiomico ataj#bahicanoti mataajacuunoco agaajatuumo. Jaamoro m#haico siino Moise taj#ba jijovototi imoonisuqui

ufuumo. ⁵ Jaarumoma sihidĩ mejenaaucasiuhi. Amĩhai taajasujĩbogoco miyaanoco magaaayĩciunoco jeevesutimo toonofaño miicaqui.

⁶ Jaarumo diito imiyaamo iicaurumo uco bohobogobadi iicanoco ajashuno jĩbuguutihĩ. Jaaruno diito tollĩ iicano uco milli moonitĩhi, Moocaani miyaminaaco udugaacutimaño.

⁷ Jaamo uco bohonobati jĩbogotimoro jillĩro gaajaciumo uco Moocaani judiomĩ iicatimojaago taajasujĩbogoco satyequi aaciuboro atajĩbaunoco, Pedroco diiboro tobogocoro judiomĩjaago isatyequi aciubo. ⁸ Mĩro diiboro Moocaani Pedroco minisuminaafiti judiomĩfeenevi agalluubo, uco minisuminaafiti galluuhi judiomĩ iicatimofeenevi.

⁹ Jaamaño Jacobo, Pedro, Jua iicamoco aivo imiyaamo enehicaumo gaajaciuhi Moocaani uco toono dudicamaajeque aaciunoco. Jaamoro misico ihuseneye aciumo uco, Bernabeque icano. Jilli mooniumo magajicasimoro manahobovacasijinoco. Jaamoro bu imuguumo misi judiomĩ iicatimofeene mududicamaaituujinoco. Jaanoti diito judiomĩguiiha toonovĩro fitafutuuhi diitofeenevi idudicamaaiqui.

¹⁰ Jaamo misico idĩnocoro tajĩbauhi iddaasumoco mehesafetehicajinoco. Jaanoco uujoho jabajeevetĩbo imino moonihicahi.

Pablo ĩbahi Pedroco Antioquia Cuumivi.

(Hch 11.1, 2)

¹¹ Jaanobuunati Pedro Antioquia cuumivi ufuuboco ihimefeenevi uujoho ĩbauhi, imitino omoonĩunohalliti.

¹² Iticoni machuhicaubo sano judiomĩ iicatimehejema. Jaanaa Jacobojaagodi iicaumo saatoho judiomĩ agasecuudi diito judiomĩ iicautimoti udugaavuuboro siino diitoma machucuutĩbo, diito ibai meehe quitĩci tajĩbaminaa iicaumaño diitoco iiguiuboro. ¹³ Jaabadiro bu saatoho judiomĩti Cristoco imiyaavugucuurumo Pedro abaĩsuubo omoonihicaubadiro minifutuumo, bu Bernabe icauruubo diitobadiro minifutuuhi. ¹⁴ Jaamo diito miyaano taajasujĩbogo onoobadi icatimo iicaunoco aatyĩmeuboro Pedroco famoohimefeenevi nuuhi: ĩjoho judiomĩoobo diicaruubo judiomĩ iicanicĩbadi icatĩboro, judiomĩ iicatimo icabadi diicahicahi. Bu, ĩmilli jaabo toono judiomĩ iicatimoco judiomĩbadi iicaqui tajĩbahicahi? nooboro nuuhi.

Judiomĩ, Saatohobadiro Miyaavogofeenedi Taajahi.

¹⁵ Mĩhai naha mifiivuunotiro judiomĩ. Jaamo mĩhai siijinijeoto imitĩminaa icabadi mihicatĩhi. ¹⁶ Jaarunofaño magaaajahi, Moise tajĩbaco omoonĩrumoco mĩhaiĩoobaco Moocaani agaayĩcĩitinoco. Jaanoti idĩnotiro mĩhaico

gaayicijiibo Jesucristoco mimiyaavogonofeenedi. Jaamaño bu miihai Jesucristoco mimiyaavuguuhi miihaico toonofeenedi Moocaani igaayiciqui. Jaamo miihai tajibaco momooninoti magaayicicafototihii. Jaamaño miihaiñoobaco Moocaani gaayicijitihii tajiba onoonoco omoonimoco.

¹⁷ Jaanoti Cristofeenedi miihaico Moocaani agaayicinoco momooninaaca saatoho miihaico neehicahi: Imitimo, Moise tajiba onobadi moonitimo, noomoro. ¿Nacu fine Cristo miihaico imitiminaati eetavehi? ¡Cha, tolli icatino!
¹⁸ Jaanoti naha ifinisucuuno tajibaco, bu siino dojicuviro eetavuruva uujoho imitiminaafiti icajirahi. ¹⁹ Miiro uujoho tajibati iguijevecuubobadi icacuuhi; toonoro tajiba uco gaajasuuhi toonofeenedi taajatibo iguijevejinoco. Jaaneguiiha jisumi uujoho Moocaani imogobadi moonihicahi diibeguiiharo iicacumaño. ²⁰ Jaabo Cristo imohohallivi iguijevehinisumi uuma sano guijevehinicuubo. Jaaneguiiha uujoho iguijevecunobadi. Jaamaño uujoho diibo icacuutihii, Cristorucu jino tafifaño iicano. Jino uujoho iicano ifiima icahi, Moocaani Achico imiyaavogonofeenedi. Diibo uco agaijuboro tahallivi ifiico aciubo guijevefaño. ²¹ Jaamaño Moocaani imihuseque uujoho tihisutihii. Jaanoti tajiba onoonoco momooninoti miihoco Moocaani igaayiciruva, Cristo iguijeveuno jaaduvechujitirahi.

3

¿Tajiba Nacu Imihi? ¿Nacu Miyaavogo Imihi?
(Rm 4.1-25)

¹ ¡Ayí! Aivo jihovoto amiihai Galata cuumioto. ¿Miihoho amiihaico bañihii miyabogo taajasujibogoco miyaavogotimo miicaqui? Miiro amiihaico mijibogomoro imino amiihaico mihifusucuuhi diiboro Jesucristo etetecuciniboco foovono magaajaqui. ² Eneecata jinoti uco mijibogo: ¿Milliti amiihai Moocaani Gaijaco magaayicihinihii? ¿Nacu Moise tajiba onoonoco momoonihicaunoti? ¿Nacu muguubuhininoco mimiyaaveguehininoti? ³ Milliti jaamo amiihai jihovotobadi mejeevahi. ¿Nacu Moocaani Gaija safari miticonihininoco, jilli mosefariro mihifutusuji, noomoro mehesicinihii? ⁴ Sicamañobadiro mafatyusudino toonohalliti idaasuno mihicanoco. Tolli fine icajitino. ⁵ ¿Nacu milliti amiihaico Moocaani Igaijaco aaciboro amiihaifeenevi aatyimeratinehejeque moonihicahi? Tajiba onoonoco momoonihicamaño icatino, muguubunoco mimiyaavuguumaño.

⁶ Miiro Abraham Moocaanico imiyaavuguumaño diiboco Moocaani gaayicuihi. ⁷ Toonoti amiihai magaaja, paryi

imiyaavogomo miyaano Abraham iyaachimihai. ⁸ Mïro Moocaani sïcijetiro judiomi iicatimoco imiyaavogofeenedi agaayicijinoco aatyimeuboro Abrahamco sïcijetiro jïbugucuuhi jino iimino jïbogoco Caatinihaamefaño: Difeenedi paryicino jiiñje cuumiminaa imino moonicafeteji, nooboro. ⁹ Jaamaño paryi imiyaavogomo, Abraham imiyaavuguuboma sano imino moonicafotonicino.

¹⁰ Jaamaño paryi Moise tajiiba onoonocoro imiyaavogomo Moocaani afaijanoguiino icahi. Mïro Caatinihaame nehi: Paryi tajiiba Caatinihaamefaño onoonoco imino ñfutususutimo Moocaani afaijaunoguiino icahi, noonoro foovono aivo icano. ¹¹ Jaamaño mïhaiñoobaco Moocaani gaayicithi tajiiba onoonoco omooninoti. Mïro Caatinihaame nehi: Moocaani agaayicimo, imiyaavogofeenedi icaji, noonoro. ¹² Jaamaño Moise tajiiba miyaavogoyomono icathi. Mïro noono: Jinehejeque paryi imino omoonimo toonofeenedi icaji, noonoro.

¹³ Jaano toono tajiiba faijati Cristo mïhaico taajasucuuhi. Mïro diibo mohalliti faijaguino minifutuuhi. Mïro Caatinihaamefaño noono: Afaijacinimo paryi imohohallivi etetecucafotomo, noonoro. ¹⁴ Jilli icauno Abrahamco imino omooniguunoco Jesucristofeenedi judiomi iicatimo igaayiciqui, bu famooro miyaavogofeenedi Moocaani Igaajaco aaciguuboco magaayiciqui icano.

Tajiiba, Bu Aaciguuno Icano.

¹⁵ Tañahabomi, miyaminaa ifiivi ooviciboro jino amïhaico jïbeguehi. Saafi miyaminaafi onoonoco eheetavoobo toonohallivi imomoco acaatininoco mïhaiñooba siino toonohallivi cuhubarutatihi, bu buusutatihi icano. ¹⁶ Jaabadi Moocaani Abrahamco, iyaachico icano aacijinoco eetavuuhi. Mïro Caatinihaamefaño: Ajashutimoco monoonicibadi, diyaachimihai, nootino. Mïro: Diyaachico, noono. Jaabo saafi diibo Cristo. ¹⁷ Jaanoco jino uujoho nehi: Moocaani Abrahaama ihiimauboro diiboco aaciguunoco eetavuubo miyanotiro iicaqui. Jaamaño toonobuunati Moise tajiiba cuatrocientos treintadi ficabavabuunati agaseuno, toonoco finisuvajitirahi Moocaani aciji unuunoco jaaduveechucuutinobadi moonijitirahi. ¹⁸ Jaano bu Moocaani aaciguuno Moise tajiibafeenedi isaaciniruva, ticovono aaciguuno icajitiruno. Jaarunaa mïro Abrahamco Moocaani aciguuhi jilli ticovono.

¹⁹ Jaanogui, ¿nacu, collihiicaqui Moise tajiiba icahi? Jilliro imitino mihicanoco igaajasuqui. Jaaruno Abrahamco: Diyaachi, unuubo asaautinohachutaro Moise tajiiba iicaqui. Jaano tajiibaco Moocaani itoomominaafeenedi Moiseque

jibuguuhi diibo miyaminaaco ijibeguequi. ²⁰ Jaanoti saafi-iro jilli ticovono aaciguunoco aacimaño sififeenedi acitaiibo. Jaabo Moocaani saafi-ro ihaciguunoco jilli ticovono aciibo.

Tajiba Onoono.

²¹ ¿Nacu jino Moise tajiba Moocaani aaciguunojaagodi icatihi, eneejiruno? Cha, icano. Mi-ro fiivoco ihaciqui tajibaco ihaciruva Moocaani minoco gaayicijirahi tajiba onoonoco momooninofeenedi. ²² Mi-ro Caatinihaamefaño noono: Paryi famooro miyaminaa imiti jijovoto, noonoro. Jaano tolli icamaño Jesucristoco imiyaavogomo imiyaavogofeenedi Moocaani aaciguunoco gaayiciji.

²³ Iticoni jino miyaavogo agaseutisumi tajiba mihaico iiguinovi jijovototi ficuhicauhi, miyaavogoco acino agaajacafutuutinohachuta. ²⁴ Jaamaño tajiba, seeme toominaabadi jeevauhi. Seemeque mihicanicibadi mihaiotoco jibeguehicauno Cristo asaautinohachuta. Jaamo mihai diiboco mimiyaavogomoco Moocaani igaayiciqui. ²⁵ Jaamaño jisumi Cristoco mimiyaavogono agasecumaño tajiba mihaico ootomonoguino mihicacuutahi. ²⁶ Mi-ro miyaavogofeenedi paryi famooro amihai Moocaani seemeti mihicahi Cristo Jesuma mihicacumaño. ²⁷ Paryicino famooro amihai Cristo Jesujaagovi miminifetequi minitica futuumo diiberi mijicinihi gaachehuco mohallidi mijicinibadi. ²⁸ Jaamaño judiomi, griegomi monoono chahacuuhi, bu jijovoto, bu jijovoto icatimo, bu gaifimi, bu gaigoomi oono icamo. Mi-ro Cristo Jesujaagodi mihicacumaño paryi famooro saafi-ro mihicacuuhi. ²⁹ Jaamo Cristota mihicacumaño Abraham iyaachimihaiti mihicacuuhi. Jaamo magaayiciji Moocaani aaciguunoco.

4

¹ Jaamaño uujoho neehi: Mi-ro seemene caanimi busumijeque agaayicijiibo seemene iicasumi jijovoobobadi icafihi, paryi toneheje abajaabo icajiruubo. ² Mi-no saatoho tonehejeque ootomomoro imino ficufihi caanimi: Jino dinoo, noomoro ohoovicijifucu agasenehachuta. ³ Jaabadi mihai mihicauhi momiyaavogo seemebadi ujusitinohachuta. Jilli miyaminaa esamaaje onoonoguino mihicahicauhi. ⁴ Jaarunaa tufucu agasecuudi Moocaani Illi Cristoco galluuhi gaigooti ifiivuuboco. Jaabo jiijehallivi saauhi judiomi tajibaguino iicaubo. ⁵ Jilli saaubo mihai toono tajibaguino toono jijovototi mihicamoco itaajasuqui; Jaadi mihaico Moocaani iseemeti igaayiciqui.

6 Jaamo am#hai Moocaani seeme mihicacuunoco igaa-jasuqui Illifeenedi Igaijaco* am#hai jeeb#ifaño galluubo. Jaabo Igaijafeenedi meneehicahi: Moocaani, #joho Taacaani, noomoro. 7 Jaamaño #joho Moocaani seemenerucu, j#jovono diicacuutihi. Jaabo #joho iseemene idiicamaño ico Moocaani ibusumijeque aaciguunoco aciji Cristofeenedi.

Pablo Jeeb# Miyaavogominaajaagoviro Icahi.

8 Iticoni naha am#hai Moocaanico magaajautisumi, jihovoto caanimi j#jovototi mihicauhi. 9 Jaarumo jisumi Moocaanico magaajacuuhi. Cha, tolli icatino, imiga am#haico Moocaani agaajacuumo. ¿Collihi jaamo siino doj#cuviro miminifetehi toono iniinovano esamaajefaño, bu #daasunofaño icano siino toonoguiinovi j#jovotobadi? 10 Am#haihiica suufenitimo mificuhicahi siibadi iicafucujeque, bu nihibanoco, bu ifafucuvaaco, bu ficabanoco icano Moise taji#ba unuubadi#rehiica. 11 Aivo #ihicuguehi tadyudicamaaje am#haifeenevi sicamañovi ofoomañovi.

12 Tañahabomi, am#haico neehi: Jaamo uubadi miminifetehi, uujoho am#haibadi iminifotobadiro. Am#hai uco imitino momooniuno icatino. 13 Am#hairyo magaajacuuhi iticoni am#haico taajasuj#bogoco iguihuvaumaño sihigo foot#bo am#haico ij#buguunoco. 14 Jaano toono iguihuvauno jilli am#haico inisuuno. Jaaruuboco am#hai uco mitihisuutihi, mij#hegueutihi icano. Jilliro Moocaani toomominaafico, bu Cristo Jesuco icano mihicanicibadi uco magaayiciuhi. 15 Tusumi imo imo mihicauno. ¿Cuuca jaano jisumi icahi? Am#haiditi neehi: Sihidi jeevatino iicauruva am#hai aall#noco tusumi mihicumoro uco mahacijirahi sihidi uco magari#umaño. 16 ¿Nacu jaabo jisumi am#haiminaafiti minifutucuuhi, am#haico miyaanoco onoonohalliti?

17 Diito Moise taji#ba j#bogominaa am#haico imeguehicahi, jilli am#haico imino imooniqui icatino. Jilliro am#haico m#haiditi sihigovi udugaacunoco imogomo. Jaamo am#hai diito onoonocoro mihimeguequi. 18 Imijiruno saatoho am#haico agaijinoco mihimogono. Jaarunofaño am#haima iicasumiro icatino uujoho iicabadi fahij#varo. 19 Taseemegayimi, siino bu uujoho aiveneri idaasuno icahi am#haiditi, gaigo iseemevaqui aivogo iicanicibadi. Jaabo idaasuno icaaboro icaji am#haifaño Cristo j#bogo ujusitino, bu diibobadi mihicatinohachuta icano. 20 Jaachijiro

* 4:6 Griego iijiri: Illi Gaijaco, noono.

am̃haima iicacuujiirahi, simañodi am̃haima iimaaqui. ¿Jaaruubo milli bu am̃haico neejirahi tahi iicatimaño?

Sara, Agar Icamifevi Ohoovicino.

²¹ Am̃hai Moise taj̃baguiino mihicanoco mihimogomo jinooco uco monoo: ¿Nacu am̃hai muguubutihi toono taj̃ba onoonoco? ²² M̃iro Abraham miiseeciico seemevauhi noono. Saseeque seemevaubo ijijovogo Agar onoogoma. Jaanoti saseeque seemevaubo imiyataaba Sara onoogoma jijovogo iicautigoma. ²³ Ijijovogo seemene fiivuuhi paryi famoova seeme ifiivonicibadiro. Jaanoti imiyaago seemene fiivuuhi diibofeedi Moocaani aaciguuno imiyaavequi. ²⁴ Jaano jino jilli diitifevi oovicicafetehi minooci unuuno. Agar oovicicafetehi Sinai onoogajivi unuunoco. Tuseumivi unuuno seeme fiivehi taj̃ba jijovototi iicaqui. ²⁵ Jaago Agar oovicicafetehi Arabiari iicagaji Sinaigajivi, bu Jerusale cumi jisumi iicacuumivi icano. Jaamaño tuucuumi paryi judiomima toono taj̃baguiino jijovototi icahi. ²⁶ Jaanoti niquejefaño iicano Jerusale sajeeb̃ma iicacuumi. Jaacuumi seeme m̃hai. ²⁷ M̃iro Caatinihaame neehi:

Imo imo diica ijoho achiba idiicago, eseemevatigo. Imo imo idiicaneri janaaniviro coovadiinamaahicahi ijoho seemeva aivoco agaajatiguehiica. M̃iro ijoho edevesucafutuugo sihidi diseemema diicaji, aijima iicago janaanivi, noonoro Moocaani aaciguuno Moise taj̃ba janaanivi sihidi jeevahi, eneejiruno.

²⁸ Tañahabomi, jaamaño m̃hai Isaac iicabadi mihicamo. M̃hai Moocaani aaciguuno seeme. ²⁹ Jaamaño m̃iro Agar achi Ismael onoobo johono jisumi famooseeme ifiivonicibadi fiivuubo. Jaanoti Sara achi Isaac onoobo, Moocaani Gaija Abrahamco unuubadi ifiivuuboco Ismael j̃heguehicauhi. Jaabadiro bu jisumi Ismael yoto j̃heguehi Isaac yotoco. ³⁰ ¿Nacu milli Caatinihaame neehi? M̃iro noono: Buh̃i gallu dijijovogoco illima. M̃iro ijijovogo seemene ibusumijeque gaayicijitih̃i sano imiyaago seemenema, noono. ³¹ Tañahabomi, jaamaño m̃hai ijijovogo seemebadi mihicatih̃i. Imiyaago seemebadiro mihicahi.

5

Sefano Mihica Mataajacuunofaño.

¹ M̃iro m̃haico Cristo taajasuhinicuuh̃i sajeeb̃ mihicacuqui. Jaanegui toonofaño sefano mihica. Jaamoro siino taj̃baguiino jijovototi miminifutucuudino.

² Uujoho Pablo jino am̃haico onoonoco muguubu. Siino am̃hai meehe quitici eetavoguiino miminifotohachij̃i,

Cristo amiihaico taajasujitirahi. ³ Siino bu neehi: Cajaanihacho amiihai meeheque miquticibbo matajibacafetehi paryi Moise tajiba onoonoco imino momooniqui. ⁴ Tajibaco imino momoonimaño Moocaani miihaico gaayiciji, noomoro mehesicinimo. Cristoditi sihigovi miminifutucuuhi, bu Moocaani gajiti sihigovi miminifutucuuhi icano. ⁵ Jaanoti miihai Moocaani Gaijafeenedi, bu miyaavogofeenedi icano mehesicinihi Moocaani miihaico agaayicicuunoco. ⁶ Jaamo Cristo Jesufaño di mihicacumaño miihaidi sihidi jeevacuutino miquticinino, bu miquticiratino icano. Jaanoti naha miyaano ijaadama icano magaijimoro mimiyaavogono.

⁷ Iticoni amiihai imino mufuuhi. Jaarumoco, ¿miijoho amiihaico miyaanoco jeevesusuhi? ⁸ Toono ejeevesusuno amiihaico ucuuhuvaubo Moocaaniti asaano icatino. ⁹ Mehesicini, ajashuruno levaduraguiji siihifaño paryi adicifhi. ¹⁰ Uujoho aivojiboco amiihaiditi esicinihi. Jaamo amiihai siino simaño di esamaaicuutimo mihicahi. Jaanoti amiihaico niji niji omoonisuhicamoco Moocaani idasuno mooniji, cajaanihacho icaruuboco.

¹¹ Tañahabomi, miiro uujoho quiticicoro jibuguruva judiomu uco jiihevejitirahi. Jaanova bu Cristo gujive imoho jibogo diitoco taticugusujitiruno. ¹² Jaamaño oono amiihaico quiticico jibogomoro efehicamo. ¡Jaanova paryi jisumiro finicuujiurumo fanuucu!

¹³ Tañahabomi, miiro amiihai mihicicafutuuhi tajiba mityaguinoti mataajaqui. Jaarumo: Miihai jisumi mihimogobadi momoonijirahi, meneedino. Jilliro fahigovavi mejeecivocasi magaijicasinofaño di. ¹⁴ Miiro paryicino tajiba onoono jinoovi sano ifetehi: Sitaaco gajji difico agaijibadiro, onoonovi. ¹⁵ Jaanoti amiihai meheeducasimoro muduucasihachiiji, imino mehesicini sanomiro mifinisucasidino.

Moocaani Gaija Aacino.
(Rm 8.5)

¹⁶ Jino amiihaico onoono: Moocaani Gaijafeenediro mihica. Jaachiiji amiihai ifi iimogonoco momoonijitihii. ¹⁷ Miiro mofi iimogono Moocaani Gaijajaagodi icatihii. Jaabadiro bu Moocaani Gaija mofi iimogonojaagodi icatihii. Jaamaño amiihai mihimugurunoco momoonijitihii. ¹⁸ Jaanoti Moocaani Gaija amiihaico isigohachiiji tajibaguino mihi-cacuutihii.

¹⁹ Tihitino magaajacinicihii mofi atajiihanocoro omoonimo omoonifinoco: Jahisihijedi mogaimi iicatimehejema icamo, #dicunehejeque moonimo, fanoova imogocoro, ²⁰ jihovocaanimico iimomoro jeecivomo,

⁹ Jaaneguiiha suufenitimo iiminoco momooniqui. Jaamo suufenitimo imino momoonihachiji ufucu inoovaco mihiciji. ¹⁰ Jaaneguiiha fahigovaro imino momoonijino iicanohachuta famoovaacoro imino momooniqui, imi janaanici miyaavogofañodi iicamo monahabomico imino momooniqui.

Afagoono, Niinohiimaa Iicanoco Pablo Inoro Acaatinicuuno.

¹¹ Memeeeci cono noono tyigabaje jino amihaidi tahuseri caatinihi. ¹² Amihaico meehe quiticiguinovi ifcuunoco iimeguehicamo moonihicahi, jilli miyaminaa diitoco iimeguequi, bu jaamoco mijoho Cristo guijeve imohohalliti jiihevetimo. ¹³ Jaarumo diito meehe quiticiguinovi icarumo tajiiba onoonoco imino moonihicatih. Jaarumo imeguehicahi amihai tolliro amihai meeheque miquiticinoco. Jaamoro toonoti ifiico quehe quehe imooniqui amihai ifi tolli iicanoco agaajacimoro. ¹⁴ Jaanoti naha uujoho jinehejeti tafico quehe quehe omooninoco imogotih, idinoro Mohaivojibo Jesucristo imohovi iguijeveuneri imo imo icahi. Miho Cristo guijeve imohofeenedi uudi paryi jiiinijeoneheje finihinicuuhi. Jaabadiro bu uudi toojiiinije imitico iimeguehicauno finihinicuuhi. ¹⁵ Jaamaño Cristo Jesufaño mihiacuumedi jaaducafutucuutino miquiticinino, miquiticinitino icano sabadiro idinoro naha ajaaducafotono bohono ifiima mihicano. ¹⁶ Jaanegui amihai sajeebima, Moocaani idasugonoma icano mihica. Amihai jiijadi iicanoco momoonimo, bu paryi famooro miyanotiro Moocaani cuumiminaa mihicamo icano.

¹⁷ Jaaneguiiha jisumi imugucuutih mihiñaoba uco sino itihisunoco. Miho jino tahalliri iicano tatyujaavono jiiibeguehi uujoho Aivojibo Jesu jeecivominaafi iicanoco.

¹⁸ Tañahabomi, jaafa paryi amihaico Mohaivojibo Jesucristo imino moonihi. Fine.

EFESIOS

Efeso Cuumiri Iicamedi Pablo Agalluhaame.

¹ Uujoho Pablo Moocaani iimogobadi Jesucristo minisuminaafiti icahi. Jaabo uujoho jihaameque caatinihi Moocaanita iicamo Jesucristoco imiyaavogomo Efeso cuumiri iicamedi. ² Jaamo amiihai magaayici Dios Moocaani, Aivojiiho Jesucristo icamisi imino omooninoco, sajeebiiico aacinoco icano.

Moocaani Cristofeenedi Iiminoco Aacino.

³ Mihimo Dios Moocaanico Mohaivojiiho Jesucristo Caanico, miiro Cristofeenedi miihaico Moocaani niquejefañoonehejeri imino moonihi. ⁴ Miiro miihaico Moocaani Cristofañodi icicuuhi sicijetiro jiiinije fiivuutinaacaro, aivo imimo mihinivatimo diibo imega miicaqui. ⁵ Igaijifeenedi sicijetiro miihaico ficuubo, Jesucristofañodi miihaico iseemeti igaayiciqui ijeebii unuubadi. ⁶ Jaamaño Moocaanico fahiijivaro mihimehicahi iimihuse ovosihallivi. Jaano iimihuseri miihaico imino omoonimaño agaijiiho Illima sano miihai mihicahi. ⁷ Jaamaño ajashutino Moocaani gaiji iicanofeenedi Illi miihaico taajasuhi iguijeveunofeenedi mohimitico ubuusuuboro. ⁸ Jaabo Moocaani miihaico ajashutino igaiji iicanoco ifusuhi fanoovaaco magaajaqui gaajaco aacinofoenedi. ⁹ Jaamaño miihaico gaajasuubo diibo iimogono agaajarautinoco ijeebiihañodi eesamaaiuboro iinoro omoonijinoco. ¹⁰ Jaano toono ufucu ficabano ifinijino oovovi ifotodi eetavocafetejino. Jaasumi Moocaani igaijiiho Cristo tajiihbaguino, paryi fanoovaaco niquejefaño iicanehejeque, paryi jiiinijehalliri iicanehejeque icano.

¹¹ Jaamo Cristofaño mihicamaño sicijetiro miihaico Moocaani iicuboro ficuuhi ufucu diibo aacijinoti magaayiciqui, Moocaani ijeebii iimogobadi fanoovaaco omoonimaño. ¹² Jilli mooniubo miihai iticoni Cristoco mimiyaavogomo Moocaanico mihimequi fanoova imihallivi. ¹³ Jaabadiro bu amiihai taajasujiihobogoco muguubuusumi Cristoco mimiyaavuguumo diibojaagovi miminifutucuuhi. Moocaanitaro miicaqui Igaijaco aciji unuubofeenedi Moocaani amiihaifaño igaajataco ficucuuhi. ¹⁴ Moocaani Gaija moffaño iicacumaño ufucu Moocaani miihaico aacinoco magaayiciji ufucu niquejefaño mufuucuudi. Jaabo Moocaanico sihidi ejeevanohallivi mihimequi.

Pablo Miyaavogominaaguiha Moocaanico Gaajaco Dilluhi.

¹⁵ Jaaneguiha uujoho, Aivojꞑbo Jesuco amꞑhai mimiyaavogonoti, bu Moocaanita iicamoco magaijꞑnoti icano uguubuuboro ¹⁶ suufenihicatihꞑ amꞑhaihallivꞑ Moocaanico iimoobo, diiboma fahijꞑvaro ihiimaano ticovocivꞑ, ¹⁷ iimino Moocaanico dilluhicahi, Mohaivojꞑbo Jesucristo Caanico, amꞑhaico gaajaco ihacꞑqui. Jaamo Moocaani ijꞑbogonoco imino magaajahi. ¹⁸ Tolliro bu Moocaanico dilluhi amꞑhai esamaajeque foovono iminiyuquꞑ. Jaamo imino magaajahi toonoco meteemehicanoguiha amꞑhaico ucuuhuvanoco, tolliro bu aivo sihidi iimino busumijeque Moocaani ita iicamoco aacijꞑnoco magaajahi icano. ¹⁹ Guiraacanino imitya, aivo nijequebavꞑ ꞑfotoratino. Jaano toono mitya mꞑhai diiboco mimiyaavogomofaño dudicamaaño. Jaano tomityaco Moocaani ifusuuhi sihidi sefano ²⁰ Cristoco guijevefaño ubuheetesuuboro imiyanaagonovꞑ casꞑhacuubo niquejefaño. ²¹ Fanoo aivojꞑ janaanꞑci, fanootajꞑba ijꞑ janaanꞑci, fanoomitya janaanꞑci, fanoovaro jiejhallivꞑ iicano aivojꞑ janaanꞑci icano, jisumi iicano janaanꞑci, ufucu iicajino janaanꞑci icano iicaquꞑ. ²² Paryꞑ fanoovaaco Cristoguiinovꞑ ficuubo. Tolliro bu Moocaani iijaminaaguiha Cristoco acꞑubo diito nigaibadi iicaquꞑ. ²³ Jaanoti mꞑhai Moocaani iijaminaa Cristo ifibadi mihicahi. Jaamo mꞑhai ifinofaño Cristo gahafehi. Jaabo fanoovaaco eheetavooboro fahꞑgovavꞑ icaabo.

2

Moocaani Gaijiri Mataajano.

¹ Mꞑiro Moocaani Cristofeenedi amꞑhaico fiivoco acihꞑ amꞑhai imitifaña muchuumucuurumoco. ² Jaamo jijeonocoro momoonihicauhi niqueje feenesituo aivojꞑbo iimitino gaija iimogonocoro. Jaabo diibo quehecutusuhicahi Moocaani onoonoco: Jii, nootimo iicahicamoco. ³ Jaabadiro bu paryꞑ mꞑhai itꞑconi tolliro mihicahicauhi mofꞑ iimogonocoro momoonihicauhi, toono onoobadi meheetavehicaumaño, bu mohesamaaje onoobadiro momoonihicauhi icano. Jaamaño, saatoho iicabadiro, ñihicuno idaasuno Moocaani omoonijꞑnofaño mihicauhi. ⁴ Jaarunofaño Moocaani mꞑhaico idaasugono aivo ajashutihꞑ. Jaamaño mꞑhaico sihidi agaijꞑuboro, ⁵ Cristofeenedi mꞑhaico fiivoco acꞑubo, mohimitifaño muchuumucuurumoco. Jaabo Moocaani imihuseri amꞑhaico taajasucuuhi. ⁶ Mꞑiro diibo Moocaani mꞑhaico sano Cristo Jesuma buheetesucuuhi. Jaaboro

miihaico sano diibo cojivi niquejefaño casiihacujiiibo. ⁷ Jilli mooniiibo ajashutino miihaico agaijinoco ufucu ihifusuqui Cristo Jesufañodi miihaico iimihuseque aacihicanoco. ⁸ Miiro Moocaani gaijiri amiihai mataajacuuhi mimiyaavogonofenedi. Jaano jino amiihairyo meheetavono icatino. Jilli Moocaani amiihaico aacino. ⁹ Miihairyo siinoco meheetavono jaadaco magaayicino icatino. Jaano jeevari miiijoho toonoti ifico quehe quehe eesicinijiruno. ¹⁰ Miiro Moocaani fiivusutamo miihai Cristo Jesufenedi miihaico fiivusuubo iiminonocoro momooniqui siicijetiro Moocaani eheetavucuunoco imino momooniqui.

Cristofañodi Sajeebii Mihicano.

¹¹ Jaaneguiiha mehesafoto iticoni mihicahicaunoco. Amiihai judiomi cuumioto mihicautihi. Jaamaño judiomi gaifico iimeeheque iquiticifimoro ificoro: Miihai miquticinimo, neefihi. Jaamoro amiihaico iquiticiratimo, neehicahi. ¹² Tusumi naha amiihai Cristoma machahaumaño israelmi cuumiti buhigovi mihicauhi, Moocaani unuuboro aaciguunoco gaajatimo, jiijehalliri mihicahicauhi jinehejebaco esicinitimo, Moocaanibama chahamo icano. ¹³ Jaarumo jisumi Cristo Jesuma mihicacumaño iticoni thesino mihicaurumo fiitino mihicacuuhi Cristo iguijeveubo tiijohofañodi. ¹⁴ Miiro Cristo sajeebii miihaico omooniiibo. Jaabo saacuumiro eetavehi judiomima judiomi iicaticuumico, fagajityigaba iicano diitoco udugaacunoro iminaanisuhicaunoco ifinisucuuuboro. ¹⁵ Jaabo Cristo ifiivi finisucuuhi judiomi tajiiiba eneehicanoco. Jaaboro tuucuumicico saacuumiro eetavucuubo diibofañoro iicaqui. Jilli sajeebii icaco eetavuubo. ¹⁶ Tuucuumicico iminaanisuhicaunoco Cristo imohohallivi iguijeveuneri finisucuuhi. Jaaboro tuucuumicico Moocaanima sajeebii ficuubo saacuumiro tuucuumicico eheetavuuboro.

¹⁷ Cristo asaaboro famoocoro imibogo sajeebiiico aacino jiiibogoco jiiibuguuhi, amiihai thesino mihicaurumoco, bu judiomi fiitino iicaurumoco icano. ¹⁸ Jaamaño Cristofenedi Sagaijariro Moocaanijaagovi mifiiivehi judiomi mihicarumo, bu judiomi iicatirumo icano. ¹⁹ Jaamaño amiihai jisumi siicumiotobadi mihicacuutiihi, icaminaatiro mihicacuuhi, Moocaanita iicamo iicabadiro mihicacuuhi, Moocaani yotorucu. ²⁰ Miyaminaa iijaco imitoohacijehallivi eheetavonicibadi, Moocaani imitoonohallivi amiihaico ficuuhi iminisuminaa, bu ihiiamaaminaa icamo iijiiibugucuunohallivi. Jaabo Jesucristo tooja imiyahacibadi iicaabo. ²¹ Jaabohallivi momiyaavogo imino ifeequi. Jaamo miihai mimiyaavogomo Moocaani

iijabadi mihihahi. Diibediro imino mihihahi Aivojibofañodi.
 22 Jaabadiro bu amihai Cristoma magataacinofeenedi
 paryi saatohoma famoomaryo sano magataacini. Jaamo
 sajaabadiro Moocaani iijaminaati miicaqui. Jaamofaño
 Moocaani Gaija iicaqui.

3

Pablo Judiom iicatimocoro Jibeguehi.
 (Col 1.24-27)

1 Jilliti uujoho Pablo amihaiho jibeguehi Cristo Jesu
 jibogoco amihai judiom mihihahi. Jaanohalliti
 civojafaño icahi. 2 Amihaiho magajacuui uco
 iimihuseri Moocaani amihaiho taajasujibogoco
 atajibahinino. 3 Jaabo Moocaani agaajarautino uco
 ifusuuboro gaajasuhi toonoti amihaiho jihaamefaño
 mihidino unuucubadi. 4 Jaanoco memecidi magajaji
 uujoho Cristono agaajarautino agaajanoco. 5 Jino
 agaajarautino siicije cayaatyobaco agajasuutino,
 jisumi Moocaani Igaifafeenedi gaajasuhi iminisuminaaco,
 ihiimaaminaaco icano. 6 Jino toono agaajarautino:
 Jesucristo taajasujibogofeenedi judiom iicaturumo, bu
 gaayiciji judiomico aacijinoti saafi ifiotoro mihihahi
 magajaji Moocaani Cristo Jesufaño aaciguunoco. 7 Toono
 jibegueguiha uujoho icicafutuui Moocaani mitya toonoco
 ticovono uco acihai. 8 Jaabo uujoho Moocaanita iicamoti
 aivo famooguiinovi iicaabo janaanici guinovi uujoho icaabo.
 Jaaruuboco uco acihai judiom iicatimoco jibeguequi
 taajasujibogoco aivo ohoovoratio Cristo busumijeti.
 9 Amihaiho gaajasuqui Moocaani fanoova fiivusuminaafi
 esamaajeque siicijetiro iicauno agaajarautino. 10 Jilli icano
 jaanoco jisumi Moocaanico imiyaavogomofeenedi paryi
 niquejefaño icano aivojito, bu tajibaminaa icamo igaajaji,
 paryi Moocaani sihidi agaajanoco. 11 Jilli Moocaani moonihu
 sahiijitiro eesamaaicuunoco Mohaivojibo Jesucristofeenedi.
 12 Jaamaño Cristofañodi iguitimoro Moocaanijaagovi
 mifitivehi nucufeguetimo diiboco mimiyaavogomofeenedi.
 13 Jaaneguiha amihaiho neehi: Mejeevesudino, jilli uujoho
 idaasuno amihaihalliti icarunaaca. Jilli uujoho icano,
 amihai miyaamo mihihahi nuusuhi.

Cristo Mihaiho Agaijino.

14 Jaaneguiha uujoho Mohaivojibo Jesucristo
 Caaniguiinovi memivehichi, 15 diiboti saamo paryi
 cuumiminaa jinihalliti icamo, paryi niquejefaño icamo
 icano. 16 Jaaneguiha Moocaanico uujoho amihaiho

dilluhi; iimi busumijeti mityaco, sefaco icano amiihaico ihaciqui Igaijari amiihai jeebiiñaño, ¹⁷ bu Cristo amiihai jeebiiñaño iicaqui diiboco mimiyaavogonofeenedi amiihai gaiji sefano Moocaañiñaño ibacocoovaqui. ¹⁸ Jaamo famooro miyaavogominaama magaajahi, ajashutino Cristo gaiji iguiraanoco tehesino ofocininoco, afaicuvanoco, acaamovonoco icano. ¹⁹ Amiihaico neehi: Jaamo toono Cristo gaijico magaajahi, amiihai ifinofaño gatyuuci Moocaani igahafequi. Jaarunofaño aivo ufucuro mihifetejitirahi fanoocoro Moocaani gaijico magaajamo.

²⁰ Jaaneguiiha Moocaanico mihimo miihai midillunoco mehesicinino janaanivivi eetavoobo, imitya mofifaño iicanofeenedi. ²¹ Jaaboco mihimo diibo iijaminaa Cristo Jesufeenedi fahiijivaro ufucuro finitino. Fine.

4

Moocaani Gaijafeneedi Sano Magataaciniihi.

¹ Jaaneguiiha jino uujoho, Aivojiiho Cristohalliti civojafaño iicaabo, amiihaico neehi: Iminoro mihica Moocaani amiihaico iicicuumo. ² Siicuno amiihai jeebiiico momooni, imihusene mihica, fanoovaaco fahigovavi majaabicicasi magaijicasimoro mequehecu. ³ Jaamo Moocaani Gaija amiihaico aamusuneri sabadiro mihicahi, sajeebii ica amiihaico agataacunofaño. ⁴ Saafiuro, Sagaijaro icano icahi. Jaabadiro oono meteemehicano sanooro iicabadi tooneguiiha Moocaani amiihaico ucuuhvano. ⁵ Saafiuro Aivojiiho, sanooro miyaavogo, sanooro niti, ⁶ saafiuro Dios Moocaani famoocaañiro iicaabo icano. Jaabo famoohalliviro icahi, famoofaño. ⁷ Jaabotii miihaico iimihuseti acihi Cristo miihaico aaciuno ticovovi. ⁸ Jaamaño Caatiniihaamefaño jilli noono: Caamo niquejefaño ufuubo satyuuhi ajashutimo civojaminaaco. Jaaboro miyaminaaco aciibo fanoovaaco, noonoro.

⁹ Jaano toono: Caamo niquejefaño fuubo, onoono, ¿milli eneejiruno? Miiro jilli eneejiruno: Iticoni niituubo jiiñije dojbavavi aivo faicuvano ¹⁰ diiboro jiiñije dojbavavi eeguejeubo, bu caamo niquejefaño fuuhi, iimihifiiri paryi fanoovaaco igahafusuqui. ¹¹ Jaabo fanoovaaco famoovaacoro acihi saathoco aciubo Moocaani minisuminaa iicajimoco. Jaanoti saathoco aciubo Moocaani iimaaminaati iicajimoco. Jaanoti saathoco aciubo taajasujii bogoco jii bogomoro efeejimoco. Jaanoti saathoco aciubo Moocaani iijaminaa toomominaati iicajimoco. Jaanoti saathoco aciubo

jibogominaati iicajimoco icano. ¹² Jilli imibachuubo ita iicamoco, ijeecivominaa idudicamaajeque eheetavejimoco, Cristo ifi ujusibadi diiboco imiyaavogomoco ijusisuqui ¹³ famooro mihifetequi sano miyaavogofaño, bu Moocaani Achi gaajafaño icano. Tolliti imino mujusiji miguirateji Cristo ifiidino. ¹⁴ Jaadi seemebadi mihicacuujitihisi sibogoguini agajacuunoco ejeevesunicimobadi, sita iimitimo mihaico abañimoro iimitino jhaijaagovi asatyonoco mimiyaavugucuujitihisi. ¹⁵ Jilliro miyaanocoro mihiimaamoro magaijicasi. Jaamo mujusihisi Cristo mitya ticovovi, diibo Moocaani iijaminaa Aivojibo inigaibadi iicaabodimo miicaqui. ¹⁶ Jaanoti mihai Cristo ifibadi mihicamoco diibo imino igaijicisuhisi. Tolliro bu paryi mihai imino Moocaani iimogobadi meheetavomoro fahigova mahamusucasihi. Jaaneri paryi Moocaani iijaminaa imino iicamoro ijusiqui gajima guiraatonoro.

Cristofañodi Bohono Ifiima Mihicano.

¹⁷ Jaanegui jino amihai miyaano iicanoco onooboro jibeguehi Mohaivojibo momofeenedi: Siino mihicacuujirahana Moocaanico agajatimo iicanicibadi, diito imihifo esamaaje onoobadiro icahicamo. ¹⁸ Jaamoco ihesamaaje civono minifutucuuhisi. Jaamo Moocaaniti asaano fiivoma chahahi aivo gaajatimo ucuhufojeebimaño. ¹⁹ Inucufeguema achahacumaño iimitinoono imogocoro ifico acimo. Jaamoro fanoova imitico imo imo moonimo. ²⁰ Jaanoti amihai tolli Cristoti magaaahinithisi. ²¹⁻²² Diibofaño miyaano iicabadi, miyaano diiboti muguubuhinithichiji, bu miyaano diiboti magaaahinithichiji icano, amihai eedeehifi imitiri utuucicu ifico mejeevesucu imiti abañihicahifico. ²³ Amihai jeebico, esamaajeque icano bohofiti miminiyu ²⁴ bohoboti siino miminifoto Moocaani iimogooboro eheetavobadi. Jaanofeenedi mihifusu miyaano ifico, iticovono ifico, aivo iimino ifico icano.

²⁵ Jaamoro sicamañoco siino mihiimaacuudino. Famooro sitaama miyaanocoro mihiimaa mero famooro mihai saafi ifiotoro.

²⁶ Misifiraturumo janaanici imitico mihicidino, bu amihai icajisuco gueenene mificuudino. ²⁷ Toonofañodi ijico amihai ififaño mijhacusudino.

²⁸ Ananivahicaubo siino nanivacuudino. Jilliro dudicamaaje. Jaabo ududicamaajebere idicinoti ucuujivaachumoco daacihisi.

²⁹ Iimitino iimaaco mihiimaadino iiminocoro mihiimaa miyaavogoco ujusisuno iimaaco, jaanoco uguubumoco imino imooniqui. ³⁰ Moocaani Gajaco

mihidaasuvusudino. Diiberi amihai, Moocaanita miicaqui ihoovoco ificucuumaño amihai ataajasujifucu iicadi, mihicafetequi.

³¹ Fanoova ibacasiti buhigovi miminifoto, bu sifiratoti, sitaaco mihibamo mocoovadiivonoti, sitaaco aivonoono monoonoti, fanoova imititi icano buhigovi miminifoto.

³² Tolle icatimoro imino mihica fahigova mihidaasugocasi. Fahigovavi amihai ibacasico mihimibachucasi, amihai Moocaani Cristofenedi amihai imitico iimibachucubadi.

5

Jilli Moocaani Seeme Mihicamo Mihicahi.

¹ Mihiro amihai Moocaani seeme agaijimo. Jaamo diibo iicabadiro mihica. ² Gaijima mihica, oono Cristo mihai agaijiboro mohallivi aacifafutuuboro guiyeveubo asico agaicaaumoro Moocaanico ejeecivono imono usuhicaubadi Moocaanidi aivo imino.

³ Jaamaño amihai Moocaanitaro mihicacumaño ajashuno amihafeenevi miguiyicicuudino gaigoomima ica iimaaco, bu siomo imitibaco, bu fanoova imogo imitibaco icano.

⁴ Munuucuudino unucufesuno iimaaco, bu sicamañehejeque, bañifiranehejeque icano, imino iicamo tolle icatathi. Jilliro Moocaanico mihimo fanoovahallivi.

⁵ Jaanoti saatoho fanoovaaco iimogomo jihovo caanimico ejeecivefimobadiro jeevahi, saatoho jahisihijedi gaigoomima iicafimo, bu fanoova imitico omoonino icano Cristo Moocaani icamisi aivojifaño, efeejitinoco amihairyo magaaajuhi.

⁶ Amihai sita bañidino ibañifira iimaari, toneheje imitihalliti Moocaani nihicuneri idaasuno mooniji diiboco uguubuhicatimoco. ⁷ Jaaneguiha amihai diitojaagodi toonofañodi mihicadino.

⁸ Iticoni naha amihai civonoguiino mihicabadi mihicahicauhi Moocaanico magaaajautisumi. Jaarumo jisumi sesehi mihicacuhi Aivojibo Cristoma mihicacumaño. Jaanegui sesehi iicamobadi mihica.

⁹ Mihiro sesehigo iicamo imihusehi, miyaanoco iimaamo, bu iticovo ifima icamo icano.

¹⁰ Magaaja cono Aivojiboco imo imo omooninoco. ¹¹ Mihifono ifijaagodi mihicajirahana; civonoguiino iicamo omoonifinoco. Jaanoco jilliro esesehigoviro miminiyu.

¹² Aivo nucufesuno diito toovono eetavonehejeti mihiimaano. ¹³ Jaaruno paryi fanoovaaco seseene aachicicuuno foovohi icafihhi, sese fanoovaaco aatyimesufimaño. ¹⁴ Jaamaño jilli noono:

Ijoho Moocaanico uguubutibo cigarama iicaabobadi idiicaabo, deesicini. Jaaboro Moocaanico agaaajaimo

uchuumucuumobadi iicamofeeneti sihigovi diica.
Jaadi ico Cristo gaajasuji, noonoro.

¹⁵ Jaaneguiha imino mehesicini amihai icaco, agaajatimo iicabadiro mihicadino, agaajamo iicabadiro mihica.

¹⁶ Jifucuje iminootihi. Jaaneguiha ifafucuvaaco sicamañovi mafatyusudino. ¹⁷ Jaanegui fine jihovotobadi mihicano, magaaja conoco Mohaivoj#bo Moocaani iimogonoco.

¹⁸ Guiriicabobaco meheetavedino toono m#noco imitasuno. Jilliro Moocaani Gajari amihai jeeb#co magahafusu.

¹⁹ Fahigova imono midillucasi Moocaani masinoco mamasiva paryi amihai jeeb#nofañodi, Mohaivoj#boco mihimo, masivamoro. ²⁰ Fahijivaro Moocaanico fanoovahallivi mihimo Mohaivoj#bo Jesucristo momofeenedi.

²¹ Fahigovavi sifi guinov# miminifotocasi Moocaanico mobocigomoro.

Jilli Miyaavogominaa Iijaminaama Iicano.

²² Gaigoomi amihai tajemi iijiguiinov# miminifoto Mohaivoj#bo iijiguiinov# mihicabadi. ²³ M#ro aiji mogai aivoj#bo inigai#badi, oono Cristo Moocaani iijaminaa Aivoj#bo inigai iicabadi iicaabo. M#ro monigai onoobadi meheetavon#cihi. Jaabo bu Cristo, Moocaani iijaminaa Taajasuminaafi. ²⁴ Jaanegui oono Cristo mityaguiino Moocaani iijaminaa iicabadiro, gaigoomi amihai tajemi mityaguiinov# fanoovavi miminifoto.

²⁵ Jaabadiro bu amihai taabam#co magaiji oono Cristo Moocaani iijaminaaco agaij#uboro diitohallivi ifico aciubo.

²⁶ Jaamaño jilli moon#uhi diitoco iimibachuuboro ijeevadi ificuuqui, inifaihuri, itaajasuj#begueri icano ifilluuboro,

²⁷ iimino iijaminaati ihimefeenevi ificuuqui, imihinibama ichahaqui, ajashunogayi aña#icinimañobama ichahaqui icano, ajashuno tobadi iicanobama chahamo iicaqui, jilli imimo ijeevadi diibedi ificucafetequi. ²⁸ Jaabadi amihai taabam#co magaiji amihai ifico magaij#badiro. Mogaico agaij#bo ifico gaijihi.

²⁹ M#ro cajaatyoba ifico ij#heguemeba chahahi. Jilliro amachusumoro imino toomomo. Jaabadiro Cristo moon#hi Moocaani iijaminaaco, ³⁰ m#hai diibo ifibadi mihicamaño.* toofioto diibo uucu, diibo bac# icano, onoonoco.

³¹ M#ro Caatinahaamefaño noonoo: Jilli iicamaño gaifi caanico, seejico icano jeevesuji mogaima sano igataavequi. Jaamisi saafirucuji, noonoro. ³² Jino aivo sihidi ejeevanoco miyaminaa gaajat#iica. Jaanoco bu uujoho j#begueji jilli eneejiruno neeji: Jino miyaano

* **5:30** Sahaamefaño janaan#ci jilli ficuumo: Jaamo m#hai

gaifi mogaico ataabavasumi iicanicibadi mihica. Jaanoro bu Cristo Moocaani iijaminaaco ataabavaabobadi iicanoti noono.† ³³ Jaaneguiha famooro amihai, amihai taabamico magaiji miino ificoro magaijinicibadi, bu jaabadiro gaigoomi amihai tajemico mobocigo icano.

6

¹ Seeme amihai caanimico: Jii, monoo Cristofeenedi jino aivo iimino. ² Jino aivo tajiiba aivo iticoniono aacigonoma iicano: Diicaani, diiseeji, icamisico bocigo. ³ Jaabo imino diicahi, bu jaabo guenenene jiiñjehalliri diicahi icano, noonoro.

⁴ Jaabadiro bu amihai caanimi amihai seemeque misifiiratusudino. Jilliro fajinimoro mujusisu jibogomoro Aivojibo Cristoco imiyaaveguequi.

⁵ Jaabadiro bu amihai jeecivominaa, amihai aivojitoco: Jii, monoo jiijehallivi mihicanohachuta, bocigomoro, ñihicugomoro, miyanotiro Cristoco mejeecivomo mihicabadi.

⁶ Imino mejeecivo, diito amihaico ihifinicumiro diito imefeenevi imimobadi mihicaquiro icatino. Jilli Cristo jeecivominaabadiro mihica, paryi amihai jeebifañodi imino meheetavo Moocaani iimogobadi. ⁷ Imo imo amihai dudicamaaque meheetavo, miyaminaaco mihicabadi icatino. Jilli Mohaivojibo Moocaanico mejeecivono iicabadi. ⁸ Amihairyo magaajacuuhi famooro iiminoco meheetavono jaadaco, jaabadiro Aivojiboti magaayicijinoco jijovoto icarumo, bu jijovoto icatirumo icano.

⁹ Jaabadiro bu amihai diito aivojito, tobadiro bu diitoma mihica, diitoco aamigotimo. Mehesafoto diitobadiro bu amihai Aivojibo niquejefaño iicaaboguiinovi mihicahi. Jaabo miyaminaaco dugaacutihi.

Moocaani Moonicasi Gaachehuno.

¹⁰ Tañahabomi, jaaneguiha quehecuno miminifoto Aivojibofañodi, diibo sefa mityari. ¹¹ Mijicamaaje Moocaani moonicasi gaachehunofaño. Jaamo quehecuno mihicahi iji amihaico abañijiruneguiha. ¹² Miñro ihuucuma, itijohoma icano, miyaminaama mahamocasitih, imiti gajami mityama momoonicasih, caamo jisituo gajama, icivo jiiñje aivojitoma, jisumi jiijehallivi atajibamoma icano.

¹³ Jaaneguiha mijicamaaje paryi Moocaani moonicasi gaachehunoco. Jaamo majaabicih iimitifucu iicasumi. Jaamo toono afatyoodi quehecuno mihicahi. ¹⁴ Amihaifeeneebeti miyaanoco

† 5:32 Griego iijiri ficuumo: Jino aivo sihidi eeevano agaajaratino. Jino uujoho Cristoditi, Moocaani iijaminaaditi icano, onoonocoro.

misiyaavo niivigai meeheque mihicanicibadi, miya iijiri amihai feeyijequé mafabaacu amocasiminaafi cuhufeneri ifeeyijehallidi ijicafetefibadi, ¹⁵ mihimibaivomo mijibeguehi sajeebico aacino jibogoco amocasiminaafi iimibaivoobo itihaipaajeque ijicafotonicibadi. ¹⁶ Aivo fanoohalliviro miyaavogoma mihica. Jaamo toono ticovo mafataniivehi iji inisunoti oono amocasiminaa ijagabamaaje bujeque ihusevari cijigaima icaneri diitoco itihibunoco ijagabamaaiqui asatyonnicibadi. ¹⁷ Taajasuco amihai nigaihallivi majavuuvo amocasiminaafi jigaiño nijegaco ajavuvonicibadi. Jaamoro Moocaani iijico magaayici aamigabadi iicanoco Moocaani Gaija amihai aacinoco. ¹⁸ Paryi jinooco meheetavo Moocaanima iimaamoro suufenitimo midillu Moocaanico Igaijafenedi. Jaamo paryi jinooco momoonihi mehesicini. Jaamo niinovatotimo mihicahi. Moocaanima mihiimaa famooro miyaavogominaahallivi. ¹⁹ Tahallivi bu tolliro Moocaanima mihiimaa uco Moocaani iimaahijico ihaciqui, ihiimaasumi quehecuno iimaaboro gaajasuqui agaajaratino taajasujibogoco. ²⁰ Miuro uco Moocaani tobogoguiha agalluubo tobogohalliti civojaminaafiti jino icahi. Jaanegui Moocaanima tahallivi mihiimaa quehecuno jibogoco jibeguequi.

Niino Iimaa.

²¹ Magaijibo monahabo Tiquico onoobo Mohaivojibo dudicamaaje amusuminaafi amihai uudititi paryi imino jibegueji, bu jisumi eetavonehejetiti icano. ²² Tooneguiiha diiboco amihaijaago galluui, amihai, jilli mihai mihicahi, ineequi. Jaamo toonofenedi mequehecutehi.

²³ Jaafa Moocaani, Mohaivojibo Jesucristo icamisi monahabomico acihi sajeebii icaco, gaijico miyaavogoma. ²⁴ Bu jaafa Moocaani imino moonihi paryi famooro Mohaivojibo Jesucristoco agaijimoco, millii icajitino gaijiri.

FILIPENSES

Filipominaadi Acaatiniuhaame Civojafañoti Pablo Jihaameque Caatiniuhi.

¹ Uujoho Pablo, Timoteo icano Jesucristo jeeçivominaatisi jihaameque macaatinihi paryi monahabomiguiiha, bu tolliro Moocaani iija aivojitedi, bu tolliro diito nahaboniminaa diaconomi onoomedi icano. Filipo cuumiri iicamo Moocaanita Jesucristofañodi iicamedi. ² Moocaani Mohaivojibo Jesucristo icamisi iimihuse, isajeebhi icanoma mihica.

Pablo Moocaanima Iimaahi Miyaavogominaahallivi.

³ Amihaiditi fahijivaro eesafutusumi Moocaanico imehicahi amihaihallivi. ⁴ Moocaanima fahijivaro ihiimaasumi imo imo paryi amihaihallivi dilluhicahi. ⁵ Mihiro amihaima sano miyaavogofaño mihicamoro mijibeguehi miticoniunoti jisumihachuta. ⁶ Uujoho imino gaajahi, Moocaani amihai jeebhiñaño iimihijico ificuunoco. Jaabo suufenitiibo eetavejiibo imino ujusisunohachuta Jesucristo siino jijehallivi asaadi. ⁷ Imino aivo jilli uujoho amihaiditi eesamaaiño, amihaiico agaijimaño, bu tolliro tajaagoti uco Moocaani imino omooninoma mihicamaño. Jaamaño uujoho civojafaño icarunaaca, bu aivojito imega uco asatyurunofaño jilli diitoco jibeguehi taajasujibogoco, bu miyaano iicanoco neeji. ⁸ Moocaani gaajahi amihaiico uujoho paryi sihidi agaijinoco Jesucristo gaijiri. ⁹ Moocaanico amihaihallivi dilluhicahi amihai gaiji sihidi iguiratequi sihidi gaajama mihicamoro paryi Moocaani agaijibadi sitaaco magaijiqui. ¹⁰ Jaamo magaajahi aivo iiminoco mihicinoco. Jaamo mihinivatino ifiima mihicahi. Jaadi Cristo asaasumi iimitino amihaihallivi chahaji. ¹¹ Jaachijji Jesucristo amihai ifiinoco imino eetaveji. Jaamo iiminoonocoro miguiraatusuhi Moocaani sihidi ejeevaaboco magaajasuqui, mihimequi icano.

Pablo Neehi: Jijehalliri Iicanohachuta Cristo Iimogonocoro Moonihi, Noobo.

¹² Tañahabomi, imeguehi magaajanoco uuma jilli iicanofañodi janaanici taajasujibogo jibogocafotonoco. ¹³ Jaamaño toomominaa paryi tuucuumi aivojibo iijaco etemehicamo, bu sitahaje icamo gaajacuui Cristoti jibeguehicanohalliti uco icivojaaninoco. ¹⁴ Civojafaño iicaruubo imo imo iicanoco tañahabomi aatyimemere quehecutehi Moocaani jibogoco Aivojibofeenedi iguihitimo jibeguequi.

15-16 Jaanoti saatoho Cristoti j̄ibeguehicahi uco ij̄ihevemere uuma ih̄ibacasimaño. Jaamo Cristoti j̄ibeguehicahi jilli imiyaavogomoro icatino. Jilli #furumo civojafaño iicaaboco uco janaanici idaasuno imoonisuqui. Jaanoti saatoho miyanotiro j̄ibeguehicahi. ¹⁷ Jaamo uco agajimoro imino moonihicahi, gaajamo uujoho taajasuj̄ibogohalliti jineeri iicanoco. ¹⁸ Jaaruno uudi milli icatino. Tolli icarunaaca saatoho miyanotiro j̄ibeguehicahi. Jaanoti saatoho jilli miyaavogotirumo j̄ibeguehicahi. Paryi jaaruno uudi imino Cristoditi ij̄ibogono. Jaano uco imo imo moonihi, imi janaanici imo imo icaqui. ¹⁹ Uuro gaajahi paryi tolli fanoova icarunofañoti civojafañoti ihiinejinoco am̄hai tahallivi Moocanima mihiimaahicanofeenedi, bu Jesucristo Gaija uco aamusunofeenedi icano. ²⁰ Uujoho sihidi iimogooboro esamaahicahi nucufeguet̄ibo icaqui, iguit̄ibo j̄ibeguequi jisumi, fahijiva iicahicabadiro janaanici Cristo sihidi ejeevanoco fahijivaro uuvi ih̄ifuvusuqui uujoho iicaabovi, bu iguijevecuudi icano. ²¹ Uujoho jiijehalliri iicanohachuta Cristo iimogonocoro moonihi. Jaabadiro bu iguijevedi janaanici iiminoco gaayiciji. ²² Jaanegui guijevet̄ibo icaruva Aivoj̄ibo Jesuguiha dudicamaajirahi. Jaamaño gaajat̄ihi conooco uujoho iimogonoco. ²³ Uudi t̄ih̄ino toonoociti conoocohacho iimogono. Saanaagoobo imeguehicahi iguijevenequé Cristoma icacuuqui toono aivo uudi iimino. ²⁴ Jaanoti saanaagoobo imeguehicahi iicanoco toono am̄haiguiha iimimaño. ²⁵ Jaabo jinooco iimogonoco imino agaajacumaño, gaajahi jiijehallivi am̄haima guenenene iicajinoco am̄haico amusuqui. Jaamo janaanici mefeehi, bu jaamo janaanici imo imo mihicahi am̄hai miyaavogofaño. ²⁶ Jilliti am̄haima uujoho guenenene icaji imo imo miicaqui Cristo Jesufañodi.

²⁷ Jaanegui am̄hai ifico imino momooni Cristo Jesu j̄ibogo onoobadiro miicaqui. Jaaneguiha am̄haico meeciturunaaca, bu tolliro am̄haiti tehesino icarunaaca sabadiro imeguehi am̄hai quehecuno sahigoviro mihicanoco. Bu tolliro imeguehi am̄hai miyaavogo taajasuj̄ibogofañoti asaanohallivi quehecuno mihicano j̄ibogoco uguubunoco. ²⁸ Am̄haico am̄hai minaa omooninoti mihiguetedino. Toono diito omooninoti foovono magaaajirahi diito ifinijihigo efejinoco. Jaabadiro bu diito am̄haico omooninoti foovono #fusumo am̄hai mataajacuudimoco. Jino am̄hai mataajacuuno Moocaniti asaano. ²⁹ M̄ro Cristo am̄haico acihi diiboco mimiyaavogonocoro icatino, tolliro bu am̄haico diibohalliti sita idaasuno omoonijninoco. ³⁰ Am̄hai, bu

uujoho icano sabadiro idaasunofaño miicaqui. Amñhairyo mahatyimehinicuuhi toonohallivi equehecucafetehininoco. Jisumi bu jaamo uuditi muguubuhicahi toonohalliti quehecuno iicaaboro iicanoco.

2

Cristo Imogobadi Ifiico Iguinonisuno, Bu Sihidi Ejeevasuno Icano.

¹ Jaanegui Cristo amñhaico equehecucusuhachijji, diibo gaiji amñhaico ajacusuhachijji, diibo Gaija amñhaima iicahachijji, gaijico, idaasugoco icano magaajahachijji, ² uco sihidivi imo imo miminiyu famooro sabadiro mihicanofeenedi, gaijifaño sahigo mihicanofeenedi, bu sagaijafeneero, bu sabadiro momooninofeenedi icano. ³ Amñhaiguuiharo momoonidino, bu quehe quehe amñhai ifiico mehesicinimoro momoonidino. Jilli sñcuno amñhai jeebñico miminiyumoro momooni. Amñhaiti famooro amñhai janaanivivi diitoco mejeevasu. ⁴ Paryi amñhai imino mihicajinocoro miguiinedino, sita imino iicajinocoro miguiino.

⁵ Amñhaifaño mificu, Cristo Jesu esamaaje iicaubadi iicanoco. ⁶ Mñiro diibo Moocaani ifiima icauruubo Moocaanibadi iicanoco gaijutiibo ⁷ uufocovi ficuubo iino iicaurunoco. Jaaboro jeevivominaafi ifibadiro ifiico miniiyuuhi ifiivovaunofeenedi. ⁸ Jaabo miyaminaafi ifibadi iicauboro ifiico guinovivi miniiyuubo ejenaautimaño guijevefaño fuubo. Jaamaño guijeve imohobujehallivi guijeveubo. ⁹ Jaamaño Moocaani diiboco aciuhi janaanivi allinoocivi bocico, bu fanoohallinoocivi sihidivi ejeevano momoco aciubo icano. ¹⁰ Jaamo ufucu Jesu momoco muguubumoro mememuiivequi paryicino niquejefaño iicamo, jiiñijehalliri iicamo, bu jiiñijeguiino iicamo icano. ¹¹ Jaamo famooro Jesuco magaajamoro: Jesucristo Mohaivojñibo, meneequi, Dios Moocaani obocicafetejineguiha.*

Cristota Jiiñijehallivi Aachicininobadi Iicamo.

¹² Jaaneguiha agaijimo tañahabomi, amñhaima iicasumi uco: Jii, meneehicabadiro jisumi uco: Jii, monoo tehesino icaruuboco. Amñhaico atajasunofaño mududicamaaje. Amñhai jeebñico sñcuno miminiyumoro inñhicunoguiinoro mihica. ¹³ Mñiro Moocaani amñhaico acihicahi iimineheje imogoco. Jaaboro amñhaico amusuhicaabo meheetavequi diibo jeebñi imogobadi.

¹⁴ Paryi fanoovaaco imino meheetavo gaiquirari canifobamaaitimo, bu jenaautimo icano. ¹⁵ Amñhaiivi

* 2:11 (Apocalipsis 5.13-14)

miihaiñooba amiihai imitico atyimejitih. Jilliro iimitino jihovotobadi iicano miyaminaafeenevi Moocaani seemetiro mihica. Amiihai diitofeenevi imino mihicaneri mahachicini, meeciri icivono jinijehallivi aachicinicibadi. ¹⁶ Fiivo jibogoco masatyonofeenedi tolliro uujoho Cristo asaasumi imo imo icaji amiihaiti, sicamañovi jibeguehicatimaño, bu sicamañovi tadyudicamaaje ofootimaño icano. ¹⁷ Bu tafico guijenisujirahi amiihai miyaavogofeenedi Moocanico mejecivonoco ifutusujirahi. Jaaneri uujoho imono icahi. Jaanoco paryi amiihaima uujoho dugaacuhi. ¹⁸ Amiihai bu tolliro imo imo mihica. Jaamoro uujoho imo imo iicanofañodi mihica.

Timoteo, Epafrodito Icamisico Pablo Agalluuno.

¹⁹ Aivojibo Jesu iimogohachiji Timoteoco goovano galluji amiihaico imeecitequi. Jaabo amiihaiditi uhuumiibo uco jibogonoco uguubuuboro imo imo icaqui. ²⁰ Uma chahamo saatoho uujoho eesamaabadi eesamaaimo, bu chahamo saatoho miyanotiro amiihai imino mihicajinoco aivo iimogomo. ²¹ Famooro imeguehica hi ificoro imino omooninoco. Jaamo imogotimo Cristo Jesuguiha imino omooninoco. ²² Jaanoti amiihairyo magaajacuui Timoteo iimihuseque ifusuhicanoco, jaabo caanico illi aamusunicibadi uco amusuhicaabo taajasujibogoco jibeguehicaaboco. ²³ Jaaneguiha millihacho uco omoonijinoco agaajacudi diiboco amiihaijaago galluji amiihaico imeecitequi. ²⁴ Jaabadiro bu Aivojibo Jesufeneedi esicinihi uujoho bu amiihaico goovano emeecitejinoco.

²⁵ Tolliro bu aivo uudi imino monahabo Epafrodito onooboco amiihaijaago agalluuno, tadyudicamaajeque, tajibogoco icano uco anahabonihicaaboco amiihairyo uco ihamusuqui magalluuhiniboco. ²⁶ Jaabo imogoobo amiihaico aatyimeneque guiraano idaasuehinibo diibo iguihuvaunoco amiihai muguubuhinnoti. ²⁷ Miyaano guihuvahinibo guijevehinicuruubo. Jaaruuboco Moocaani idaasuguehinini, diibocoro icahinino, tollirehini bu uco. Jino idaasuno iicano diibo iguijevehinineri janaanici idaasuno iicajiruneguiha. ²⁸ Jaaneguiha imeguehi diiboco agalluunoco. Jaamo siino diiboco maatyimemere imo imo mihicahi, toonoti uujoho sihidi idaasuno icatibo icaqui. ²⁹ Jaanegui imo imo diiboco magaayici Aivojiboco mimiyaavogonofeenedi monahabo iicamaño. Jaanegui fahiijivaro mobocigusuhica diibobadi iicamehejeque. ³⁰ Jaabo Cristoco ejecivonofañodi iguijeveruubo miyaminaa agaicaaujirunoti iiguitimaño uco amusuubo amiihai uco mahamusujitirunoti.

3

Miyaano Iticovono Ica.

¹ Jaaneguiha tañahabomi Mohaivoj#boco mimiyaavogomo, imo imo mihica. Jaamaño uudi gaiquiveechutino sano #vicoro ami#haidi acaatinino ami#haico imino ificuuqui. ² Mehesicini jicum#badi iicamoti, iimitinocoro omoonihicamo iimeehequere iquitihicamo judiomiditi. ³ Jaanoti m#hai miyanotiro mojeeb#fañodi Moocaanico mejeecevehicamo. Jaamaño imo imo mihicahi Cristo Jesuta mihicamaño. Jaamaño moficoro macahacisujitirahi. ⁴ Uujoho naa tafico acahacisujiruubo, m#haiñooba tajanaanici tonehejeque ee-tavejirumo chahahi. ⁵ M#iro uco judiomiooboco tamee-heque quiticiumo ifiivuunoti sahuse juugahuseti mifucuci, safucu idi#no icauboco. M#iro uujoho israelm#oobo, Benjamin cuumioobo. Uujoho ifiivuunotiro hebreom#oobo, hebreom#otisi seemene. Jaabo uujoho fariseo. Jaamaño judiom#i taj#baco imino miyaavuguuhi. ⁶ Jaanohalliti iicaaboro Jesujaagodi iicamoco idaasuno moonihicauhi, taj#ba onoobadi imino iicahicaumaño. Jaamaño m#haiñooba uut#i mill#i neehicautihi. ⁷ Jaano jino uudi iticoni sihidi aivo miyaano iicahicauruno jisumi uudi sihidi jeevacutihi Cristomaryo icacuuqui. ⁸ Jaamaño pary#cino fanoovaaco jeevesucuhi, toono janaanici iicanoco Cristo Jesu Tahaivoj#boco agaa-jacumaño. Cristoguiinodi pary#i fanoovaaco ejeevesucuuunoco jihovonobadi esicinicuuhi Cristoco agaay#c#bora diibomaryo icacuuqui. ⁹ Moise taj#banofañodi iticovono ifiima icacuti#bo icaqui. Jill#i Moocaani uco igaay#ciqui Cristoco imiyaavogonofenedi. M#iro Moocaani imiyaavogomoco gaay#c#ihi. ¹⁰ Uujoho imeguehi Cristoco agaajanoco, bu diibo ubuheeteuno mityama icaqui, tolliro bu diibo idaasuno iicaubadi icaqui, bu diibo iguit#bora iguijeveubadi guijevequi, ¹¹ diibo guijevefañoti siino ubuheeteubadi buheetequi icano.

Niquejefaño Efeejimo Jill#i Jisumi Icahi.

¹² Pary#i tonehejevi ifutucuuhi, bu aivo imicuuhi onoonoco imogot#ihi. Jill#i gaimicinihi ofoobo toonovi #fetequi Cristo Jesu iticoni uco #ciumaño. ¹³ Tañahabomi: Uujoho toonovi imino ifutucuuhi, nootihi. Doj#icuv#i iminifotonoco iimogoti#bora sefaquifetehi tah#mega iicanovi #fetequi, ¹⁴ niquejev#i #fetequi sefano moon#i ijaadaco gaay#ciqui. Tooneguiiha Moocaani m#haico niquejefaño cuuhuvahi Cristo Jesufañodi.

¹⁵ Pary#i famooro imino mimiyaavugucuumo sabadiro mehesicinicuuhi. Jaanoti siibadiro mehesicinihachij#i, Moocaani ami#haico tolliro gaajasuji. ¹⁶ Jaanoti

oono mihifutucuunofaño masii sabadiro quehecuno mihicacuuqui.

¹⁷ Tañahabomi, jino uujoho iicabadiro mihica. Jaamo maatyimemere magaaja, ¿naa miijoho imino amiihaico monoobadi icahi? ¹⁸ Fahiiivaro amiihaico neehicacuuhi. Jaarunoco bu siino jino neehi taaboro. Ajashutimo icahi Cristo imohohallivi iguijeveubo jiiibogoco jiiheguemere iicamo. Jaamo ufucu finiji. ¹⁹ Jaamo Moocaanico caanivahicatihii. Jilli ifi iimogonocoro moonihicamo. Unucufeguejirunoco nucufeguetimoro: Aivo sihidi mimityahi, noomo. Jilli jiiinijehallionocoro esamaaimo icano. ²⁰ Jaanoti naha miihai niqueje cuumiminaa, tahigoti Motaajasuminaafi Aivojiiibo Jesucristo asaajiiiboco meteemehicahi. ²¹ Diibo miihaico mohimiti ifinijino ifico iimino ifiti miniiyuji. Jaabo diibo ifi ovosiiibadi iicaqui, imityari tolli mooniiibo paryi jiiinijeque iguiinonijino mityari.

4

Aivojiiibofaño Imo Imo Mihica.

¹ Jaaneguiiha agaijimo tañahabomi, amiihaico sihidi aivo aatyimeguehicamo, amiihai tahimohica, tadyudicamaaje jaada mihicamo, agaijimo quehecuno Aivojiiibofaño mihica.

² Evodia onoogo, Sintique onoogo icamifeque neehi: Sabadiro miminifoto Aivojiiibofaño di. ³ Bu iiijoho tadyudicamaaje nahaboniminaafico neehi: Diitifeque daamusu. Miiro diitife sihidi jenaano dudicamaaiuhi uuma, taajasujiiibogoco jiiibuguboma, tolliro Clemente onooboma, bu saatoho sano uuma ududicamaaiumoma icano. Jaamo momono niquejefaño fiivohaamefaño caatinicinicuuhi.

⁴ Jaaneguiiha Aivojiiibofaño imo imo mihica. Siino bu neehi: Imono mihica, ⁵ famoovaro amiihai imihuseque igaa-jaqui. Jaanegui mehesicini, Mohaivojiiibo fiiticuuhi.

⁶ Fanoovati idaasuvotimoro toonohallivi Moocaanima mihiimaa. Diibocoro midillu. Jaamoro toonohallivi diiboco mihimo. ⁷ Jaachiiji amiihaico Moocaani isajeebiiico aciji, miyaminaafi eesicininino janaanivivi afatyocininoco. Jaano amiihai jeebiiico, bu amiihai esamaajeque icano imino teemeji Cristo Jesufaño di.

Iiminocoro Mehesamaaje.

⁸ Niinoono jino ijiiibogono: Tañahabomi, paryi miyaano iicanocoro mehesamaaje: Paryicino miiinoco obocigusunehejeque, paryicino iticovonehejeque, iidicutinehejeque, aivo oovosinehejeque, miiinoditi

imino unuusunehejeque, paryiꞑcino iiminehejequere mehesamaaje miꞑnoco acahacisusunehejequere icano.

⁹ Amiꞑhaico iꞑiꞑbeguehicanoco momooni iꞑfusuhicanoco, uujoho eheetavonoco, mahatyimehicano muguubuhicanoco icano. Tolli momoonihachiiꞑi Moocaani sajeebꞑco aaciꞑbo amiꞑhaima icaji.

Filipominaa Pabloco Aacino.

¹⁰ Jaanegui Aivoꞑiꞑbofaꞑodi imo imo icahi uco siino mehesafeteneguiiha: Uco majabajeevecuuhi, uujoho nootihi. Gaa-jacuuhi uco mahamusujiruno nihiꞑbamima machahanoco.

¹¹ Ucuujivaachumaꞑo, nootihi. Uma iicadiꞑnomyo imo imo iicanoco jeevamaaicuuhi. ¹² Gaajacuuhi idaasuno iicajirunoco, bu sihidi sinehejema iicajirunoco icano. Jeevamaaicuuhi fanoovavi iicanoco utuvanovi, bu ajebaco ajaabiciꞑnovi, sihidi iicanovi, achahanovi icano. ¹³ Fanoovavi jeevamaaicuuhi Cristo uco mityaco aaciꞑmaꞑo. ¹⁴ Jaarunofaꞑo amiꞑhai uco imino momoonihi tahidaasufaꞑodi mihicamaꞑo.

¹⁵ Miꞑro amiꞑhai Filipo cuumiminaa magaajacuuhi taajasuꞑiꞑbogoco iꞑiꞑbuguubo iticoniꞑunoco. Jaabo Macedoniati ufuusumi idiꞑmoro amiꞑhai Filipori iicaja Moocaani iijaminaa tajaa magalluuhi uco mahamusuno nihiꞑbamico tafeenedi Moocaani amiꞑhaico aamusunoco magaayiciꞑno jaada.

¹⁶ Miꞑro uujoho Tesalonicarirehiica icaunaaca amiꞑhai tajaa nihiꞑbamico magalluhicauhi; ¹⁷ uuro gaayiciꞑqui icatino, tolliro bu amiꞑhai ufucu toono jaadaco Moocaaniti magaayiciꞑqui. ¹⁸ Jaanoti uujoho iimogono janaaniciꝼvi gaayiciꝼcuuhi. Epafroditoma tajaa magalluuno uudi imino ifutucuuhi. Jaano uudi Moocaanico ejeeciꝼvobadi jeevano.

Miꝼro siꝼcijeminaa Moocaanico afaciciꝼneri ejeeciꝼvuunoco Moocaani imo imo gaayiciꝼuhi. Jaabadi uco mejeeciꝼvonoco Moocaani imo imo gaayiciꝼhi. ¹⁹ Jaanegui amiꝼhai Cristo Jesuco imiyaavogomoco Moocaani jaafa acihi paryi mucuujivaachudiꝼnoco, diiboma niquejefaꝼo fanoo ajashutiꝼno iicamaꝼo. ²⁰ Jaanegui Moocaanico mihimo fahiꝼjivaro. Fine.

Niino Fitacu.

²¹ Jesucristofeenedi tajꝼico paryi famoocoro mahaci Moocaanita iicamoco. Paryi monahabomi uuma iicamo amiꝼhaijaago iijꝼico galluuhi. ²² Tolliro bu iijꝼico galluumo famooro jimaꝼneri Moocaanita iicamo, bu tolliro imi janaaniciꝼ Roma aivoꝼiꝼbo Cesar onoobo iijaminaa amiꝼhaijaago iijꝼico galluuhi.

²³ Jaafa amiꝼhaico Mohaivoꝼiꝼbo Jesucristo imino moonihi.

COLOSENSES

Colosa Jiinjeri Iicamedi Pablo Acaatinuahaame. Pablo Caatinuhi Colosa Cuumiri Iicaja Moocaani Iijaminaadi.

¹ Uujoho Pablo Moocaani jeebii iimogobadi Cristo Jesu minisuminaafi, diibo agalluubo eneejiruno. Sano monahabo Timoteoma ²jiihaameque macaatinuhi Colosa cuumiri iicamo Cristoco imiyaavogomo Moocaanita iicamedi. Jaafa Dios Moocaani amiihaico imino omooniboro isajeebiiico acihi.

Pablo Moocaanima Iimaahi Miyaavogominaahallivi.

³ Fahiijivaro Moocaanico Mohaivojiiibo Jesucristo Caanico mihimehicaahi diiboma amiihaihallivi mihi-imaamoro. ⁴ Miihai amiihaiti muguubuhi Cristo Jesuco mimiyaavogonoco, tolliro bu paryi Moocaanita iicamoco magaijii notii icano. ⁵ Jilli amiihai momoonihicahi, amiihaidi ni quejefaño ificuuciniinoco motoomoro. Jaamo amiihai toono eesiciniinoma mihicahi taajasujii bogoco muguubuunofaño. ⁶ Tobogocoro amiihaico ijii buguubogo jino guiraatobogoro ofoobogo fanoojiinjirero guiraatobogoro feehi, oono amiihai Moocaani gaijiti amiihaifeenevi ihii maanoco muguubuuno iicaubadiro. Jaanoco amiihai magaajauhi toono gaiji miyaano iicaunoco. ⁷ Jaano toonoco amiihaico magaijii bo monahabo Epafra onoobo jii buguuhii. Diibo miihaima ududicamaaiubo. Jaaboma miihai mihicahi Cristoco jeevesutii bo ejeecivehicaaboma. ⁸ Diibo miihaico jii beguehi amiihaiditi, bu amiihai Moocaani Gaija aamusunofeedi magaijii casinoditi icano.

⁹ Jaamaño miihai toonoco amiihaiditi muguubuhini notiro suufenitimo Moocaanima mihiimaahicahi amiihaihallivi, dilluumoro amiihaico Moocaani igaajasuqui imino iimogonoco. Jaaboro amiihaico fanoovaaco igaajasuqui, bu fanooheedene Moocaaniti asaanoco igaajasuqui icano. ¹⁰ Tolliro bu midilluhicahi jaamo imino mihicahi Aivojii bota iicamo iicanicibadi fahiijivaro momooni diiboco imo imo omooninoco fanoova imico sihidi eetavomoro. Jaamo imino Moocaanico magaajahi. ¹¹ Tolliro bu midilluhicahi amiihaico sefano imooniqui ihovosi mityari. Jaamo imo imo fanoova icarunoco majaabicahi. ¹² Jaamoro Moocaanico mihimo miihaico iimibachuuboro ufucu ita iicamoco foovohi aacijii notii ni quejefaño magaayicijii nohallivi. ¹³ Jaabo Moocaani miihaico taajasucuuhii icivono mityati. Jaaboro miihaico agaijii bo Illi aivojifaño ficuucuubo. ¹⁴ Diibo miihaico

taajasuhini cuuhi mohallivi iguijeveunofañodi mohimitico ubuusuuboro.

Moocaanima Sajeebi Mihicacuuhi Cristo Iguijeveunofeenedi.

(Jn 1.3; Heb 1.2)

¹⁵ Moocaani otoovoobo foovono saauhi jiihallivi Illi ifiri. Jaabo diibo sahiiitiro iicacuubo, fanoova chahaunaacaro iicacuubo. ¹⁶ Diibofoenedi Moocaani paryi fanoovaaco eetavuuhi niquejefañi iicanehejeque, jiihalliri iicanehejeque icano; ifuvusunehejeque, bu ifuvusutinehejeque icano. Tolliro bu paryi aivojinoco, paryi guinoninehejeque, bu paryi tajiibanehejeque, paryi gajano mityanehejeque icano, paryi diibofoenedi eheetavocafutuuno diibeguiharo. ¹⁷ Cristo fanoohimegaviro icacuuhi. Jaabofoenedi paryi fanoova sahigo imino icahi. ¹⁸ Jaabadiro buunaji miihai Moocaani iijaminaa mihicamo. Jaanoti Cristo Moocaani iijaminaa Aivojiiho inigaibadi iicaabo. Jaabo sefari miihai mihicahi. Jaabo aivo iticoni guijevefañoti buheeteuhi fanoova mityahallivi diibo iicaqui. ¹⁹ Miiro Dios Moocaani Jaabo achi Jesucristo tolliro bu Dios. Jaaneri Moocaani imo imo icahi iimogobadi iicamaño. ²⁰ Tolliro bu Moocaani imuguuhi Cristofañodi paryicino fanoovaaco sajeebi ificuunoco, paryicino jiihalliri iicanehejeque, bu paryicino niquejefañi iicanehejeque icano. Paryicino sajeebi fanoovaaco Cristo imohovi itijoho ucuunofañodi ificucuuboro.

²¹ Iticoni naha amiihai, amiihai jeebifañodi Moocaaniminaati mihicauhi, iiminotinoco moonihicaumaño. Jaarumoco jisumi Moocaani ifimaryo sajeebi ficucuuhi, ²² Cristo idaasuno ifiri iguijeveunofeenedi. Jilli mooniubo diiboco amiihaico diibo imefeenevi ihifusuqui iimibachuuboro mihinivatimoco, imitibama chahamoco icano. ²³ Jaaneguiha quehecuno mihica miyaavogofañi faicuvano mabacoocovamoro taajasujibogoco mimiyaavuguunofeenedi mehesicininoti buhigovi minifototimo. Jaabogo jibogocafetehi paryi fanoojiinijeri. Jaabogoco uujoho Pablo amusuhi jibogoo.

Pablo Moocaani Iijano Jeecivominaafiti Ficucafetehi.

(Ef 3.1-11)

²⁴ Jaabo jisumi amiihalliti idaasuno omooniruneri imo imo icahi. Jaamaño jilliti ifutusuuboro feehi tafivi, oono Moocaani iijaminaaguiha Cristo dudicamaajeque eheetavomaño idaasuno iicanofeenedi. ²⁵ Jaamaño uujoho Moocaani iija jeecivominaafiti icahi amiihaico imino mooniqui Moocaani uco atajibaumaño, bu tolliro paryi

jiinjeminaaco imino Moocaani jibogoco jibeguequi icano. ²⁶ Tolliro bu aivo sicijetiro agaajaratino, paryi sicijeminaadi toovono iicanoco gaajasuqui. Jaanoco bu Moocaani ita iicamoco gaajasucuuhi. ²⁷ Diitoco naha Moocaani imeguehi agaajasunoco ihovosi busumijeque, toono agaajaratinofaño iicanoco judiomi iicatimedi. Jaano toono agaajaratino Cristo amiihaifaño iicano. Jaabo diibo imino niquejefaño mihicajinoco mehesiciniibo.

²⁸ Jaamaño miihai Cristoti mijibeguehicahi, bu famoovaaco mafajinihicahi. Famoovaaco magaaasuhicahi imino igaajaqui. Jaamo famooro imino Cristofañodi ijusiqui. ²⁹ Tooneguiiha uujoho sefano ejenaauuboro Cristo uco mityaco aacinofeenedi dudicamaaihicahi.

2

¹ Jaanegui imeguehi magaaajanoco sefano amiihaihalliti omoonicasinoco, bu tolliro Laodicea cuumiri iicamohalliti, bu paryi uco tahimeque aatyimetimohalliti icano. ² Imeguehi amiihai diito jeebinoco mequehecutusunoco sano gaijifaño iminifotomoro paryicino gaajaco igaayiciqui. Jaamoro imino Cristoco igaajaqui diibo Moocaani iiji gaajaratino iicauboco. Jaarunofaño jisumi diiboco magaaajacuuhi. ³ Miro diibofaño paryi gaaja, bu gaajaci icaneheje busumije paryi ficucinicuuhi. ⁴ Jilli amiihaico neehi mijjoho amiihaico ihiimaari bañitimo iicaqui. ⁵ Amiihaiti tehesino icaruubo tahesamaajeri amiihaifeenevi iicajirubadi icahi. Jaaboro imo imo icahi amiihai sabadiro mihicamoro quehecuno Cristoco mimiyaavogonofaño mihicanoco agaajaaboro.

⁶ Jaanegui Jesucristoco amiihai jeebi aivojiboti magaaayicuihi. Jaaneguiiha jisumi sano diiboma mihica, ⁷ diibofañodi amiihai ifico quehecuno mabacooconimoro mificu, sefano amiihai miyaavogoma oono amiihaico jibugubadi, fahijivaro Moocanico imomoro.

Cristofañodi Bohono Ifima Mihicano.

⁸ Jeedi mehesicini. Amiihaico sita sicamañehejeque onomoro abañinoco miyaano meneedino diito Cristofañodi icatih. Jilli miyaminaa jeevamaajequere sivamo, miyaminaa ejeecivefinocoro sivamo icano.

⁹ Jaanoti Moocaani Dios. Jaabo achi Cristo, tolliro bu Dios. ¹⁰ Jaamaño amiihai paryi fanoomaryo mihicahi diiboma mihicamaño. Diiboguiinovi icano paryi tajibaneheje, gaijano mityaneheje icano. ¹¹ Jaabadiro bu amiihai miqiticicafutuuhi. Jaaruno ifico iquiticifibadi icatino, jilli amiihai ifi iimogonoti mataajacuuneri. Jino naha Cristoti asaano qutitici. ¹² Miro miniticafotoneri amiihai

sano Cristoma micihacafetehi. Jaamoro bu sano diiboma mubuheetesucafetehi, Moocaani mitya diibo guijevefañoti siino ubuheetesuunoco mimiyaavogomaño. ¹³ Iticoni naha amihai muchuumucuuhi amihai jeebiifañodi amihai imitiri, bu miquticiniutimaño icano. Jaarumoco jisumi Moocaani fiivoco acicuuhi sano amihai Cristoma, paryi amihai imitico ubuusuuboro. ¹⁴ Moocaani paryi mohallivi jaaducuuhi. Mihaiico mohimitico eneehicaunoco finisucuubo imohovi etetecuuneri. ¹⁵ Miuro Cristo imohovi iguijeveuneri paryi guiinonicuuhi tajibanoco, gaijano mityanoco icano miyaminaa imefeenevi guiinonihuhi. Jaanoco icivojaaniuboro satyuubo imohovi iguijeveuneri toonoco iguiinonuboro.

Niquejeonehejequere Miguiino.

¹⁶ Jaaneguiha mihaiñooba amihaiico mamachunoti, mahadunoti icano amihaiico dejecudimo, bu tolliro bohono nihiba iinuusumi jibaimonoco meheetavonoditi, bu jaguisifucujediti icano amihaiico dejecudimo. ¹⁷ Toneheje jilli asaaujino ijino iicauno. Jaanoti naha miyaabo iicaabo Cristo. ¹⁸ Jaanegui mehesicini, oono saatoho sicujeebimobadi iicahicarumo Moocaani toomominaacoro ejeecivehicamo, amihaiico ufucu ajaadunoco magaayicijirunoco icisutimo icadino. Diito jilli aatyimetinehejeque omoonimoro: Aivo sihidi mejeevahi, noomoro quehequimaaihicamo, jilli sicamañocoro ifitiro tolli jeevanobadi eesamaaimoro. ¹⁹ Jaamo diito, Cristo monigabadi iicaaboma gataacinithi. Jaanoti mihai Cristo ifibadi mihicamoco diibo aamusuuboro ujisubadi ficuubo, Moocaani esamaaje onobadi icano.

²⁰ Jaanoti naha amihai sano Cristoma miguijevecuumoro sinehejequere miyaminaa esamaajeque momoonicuuthi. Jaamaño collihi jaamo jinijeminaa agaajatimobadi mihicahicahi, jinijeoneheje atajibanoguiinovi miminifotomoro? ²¹ Oono:

Jinococo dudicidino, toonoco machudino, dihusefaño gaayicidino, ononehejequere momoonimo.

²² Paryi toneheje jilli miyaminaa tajibanehejere. Jaano paryi finijino itajiba omoonihicanehejema. ²³ Jaaneheje aivo gaajama iicanehejebadi jeevajirahi, sihidi eeevano iijicoro atajibamaño sicujeebihicanehejequere, sihidi jeevanehejeri ifiinoco omooninehejequere. Jaaruneri mofi iimogonehejeque miguiinonijitirahi.

3

¹ Jaanegui amihai Cristoma sano mubuheete-hinicuumo miguiino niquejefañoonocoro, oono Cristo

Moocaani miyanaagueneri igiciniohigonehejequere.
 2 Jiinijeonehejequere esamaaitimo niquejeonehejequere mehesamaaje. 3 Miiro amiihaima sano Cristo miguijevehinicuuhi. Jaamaño jisumi amiihai ifi diiboma sano Moocanifaño fataniicinicuuhi. 4 Jaabo Cristoro jino miihai mihicano ifi. Jaamaño diibo ubuhugaavusumi amiihai sano diiboma bu mubuhugaaveji. Jaamo diibo ovosiihaivojifaño mihicaji.

Eedehifi, Bohono Ifi Icano.

5 Jaaneguiiha jiinijeono amiihai ififaño iicanehejeque miguijeni. Miihaiiñooba buhigueejedi amiihai taabami iicatimehejema mihicadino, bu tolliro iiidicunehejeque momoonidino, fanoovaaco iimeguehicanenehejeque, iimitino imogonehejeque icano momoonidino. Fanoovaaco saatohoro mujuvihicidino toono jihovo caanimi jeevivobadiro jeevahi. 6 Tonehejehalliti ñihicuneri idaasuno Moocaani omoonino saahi, paryi diibo onoonoco: Jii, onootimohallivi. 7 Tonehejeque amiihai paryi momoonihicauhi eedehifiima mihicausumi. 8 Jaarumo paryi jinehejeque jisumi mejeevesucu. Sifiratedino, icajisunehejeque mifinisuu, bu imitino momoonidino, sitaaco aivono noojohoco, iiidicuno iimaaneheje amiihai iijiti ihiinejirunehejeque icano mifinisuu. 9 Fahigovavi mabañicasidino. Amiihai eedehifiico, bu iticoni momoonihicaunehejeque icano mejeevesucuunoco siino momoonicudino. 10 Bohono ififaño mijicafutucuuno janaanivivi imitonoro ifeequi miyaabo Moocaani toonoco eheetavuubo ifi iicabadi. Jaamo imino diiboco magaaajanovi mihifetehi. 11 Diibofaño chahano diito griegomi, diito judiomii, diito iquiticinimo, bu iquiticinitimo, siijinijeoto, bajiminaa, jijovoto, bu sajeebii iicamo icano oononeheje. Jilli paryicino fanoovaro Cristo. Jaabo paryi famoovafaño icahi.

12 Amiihaico Moocaani gaijihi diibotaro miicaqui amiihaico iiicicuumo. Jaaneguiiha idaasugo mityanofaño mihica, imihusema, famooguiinoviro iicasunoma mihica, siicujeebii omooninoma, bu fanoova jaabicima icano. 13 Jaamoro sabadiro fahigovavi majaabicicasi, fahigovavi amiihai iiibacasi mihimibachucasi. Jaanoti bu saatoho sitaama imitino iicahachiiji oono Cristo amiihai imitico iimibachucubadiro mihimibachucasi. 14 Fanoohalliviro aivo gaijima mihica. Toono paryi fanoovaaco sahi agataacunoro imino fanoovaaco iiifutusuno. 15 Jaaneguiiha jaafa amiihai jeebii noco Moocaani isajeebii ticuvusuhi. Tooneguiiha

amiihaico cuuhuvaubo saafi ifiitiro miicaqui. Jaamo diiboco mihimehicomoti mihica.

¹⁶ Tolliro bu jaafa Cristo jibogo amiihai jeebinoco paryi imino gahafusuhi. Jaaneri fahigovavi mijibogocasi, bu fanoogaajari fahigovavi mequehecucusasi. Tolliro bu Moocaanico iimono masinoco mamasiva, bu Cristo masinoco mamasiva, fanoova Moocaaniguiha iicano masinoco, diiboco amiihai jeebifañodi imomoro mamasiva. ¹⁷ Paryi fanoovaaco monoonehejeque, meheetavonehejeque icano momooni Aivojibo Jesu momofeenedi, diibofeenedi fanoovahallivi Moocaanico imomoro.

Cristota Jilli Iyotoma Iicano.

¹⁸ Gaigoomi amiihai tajemi iijiguiinovi miminifoto. Jilli mooni Aivojibo Cristoco imiyaavogomo tolli icafihi. ¹⁹ Jaabadiro bu amiihai gaifiimi amiihai taabamico magaiji. Jaamoro diitoma misifiratedino. ²⁰ Jaabadiro bu amiihai seeme amiihai caanimi, seejimi icano atajibanoco: Jii, monoo. Toono mohaivojiboco imo imo omoonino. ²¹ Caanimi amiihai seemeque misifiratusudino, diito ifico mejeevevesudino. ²² Jaabadiro amiihai jeevivominaa amiihai aivojitoco fanoovavi: Jii, monoo, jiihallivi mihicanohachuta diitoma imino mihicaquiro. Diito ihifinicisumiro icatino, jilli miya jeebiri Moocaanico miñhicugomoro. ²³ Paryi fanoovaaco momooninoco imo imo momooni Aivojibo Jesuco mejeevivonicibadi, miyaminaaco mihicanicibadi icatino. ²⁴ Amiihairyo magaaajuuhi toono jaadabadi iicano Aivojibo ibusumijeque amiihaico aacijinoco. Miuro amiihai Cristoco mejeevivehicaahi amiihai miya Aivojibo iicaaboco. ²⁵ Jaabadiro bu iimitinoco omoonihicaabo toono jaadaco gaayiciji. Miuro Moocaani miyaminaaco dugaacutihi ijeevadisahaje.

4

¹ Jaabadiro bu amiihai aivojito, amiihai jeevivominaaco imihuseme omoonibadi, imino momooni. Mehesafoto tolliro bu amiihai, amiihai Aivojibo niquejefañi iicaaboma mihicahi. ² Suufenitimo Moocaanima mihiimaa imino mehesicinimoro, bu Moocaanico fanoovahallivi imomoro mihica icano. ³ Tolliro bu mihihallivi Moocaanima mihiimaa, Aivojibo mihaico aamusunofeenedi taajasujibogoco mijibeguequi, Cristo jibogo agaajarautinoti mijibeguequi icano. Miuro toboghalliti jino uujoho civojafañi icahi. ⁴ Jaanohallivi Moocaanima mihiimaa imino foovono uujoho toonoco gaajasuqui omoonijibadi. ⁵ Quehecuno mihica miyaavogominaa icatimoma sicamañovi ifafucuvaaco mafatjusudino. ⁶ Fahijivaro

imino mihiimaahica imo imo. Imino magaaja sitaaco mihiimusuhicajinoco.

Niino Imaa.

⁷ Magaijibo monahabo Tiquico onoobo mihaico jeevesutiibo aamusuhicaabo, bu uuma sano Aivojiboco ejeecivehicaabo, amhaico paryi uuti imino jibegueji. ⁸ Tooneguiiha amhaijaago diiboco galluui amhaico jilli mihicahi ineequi, bu amhaico iquehecutusuqui icanouno mihica miyaavogomi. ⁹ Tolliro bu diiboma foobo magaijibo mihaicoro ejeevesuhicatibo monahabo Onesimo diibo amhaiti saafi iicaabo. Diitisi amhaico jibegueji paryi juu iicanoco.

¹⁰ Tacivojati uco anahabonibo Aristaco onoobo amhaijaago iijico galluui, tolliro bu Marco Bernabe nahabo icoomoobo achi amhaijaa iijico galluui. Diibo amhaico jibeguehicacuubo. Jaabo amhaico abaatohachijii diiboco imino magaayici. ¹¹ Tolliro bu Justo onooboco bu Jesu eneehicaabo iijico amhaijaago galluui. Jito idimoro judiomiti imiyaavugucuumoti Moocaani aivojiguiiha uuma sano ududicamaaimo. Jaamofeenedi uujoho tafiico jacusucafetehi. ¹² Tolliro bu Cristo jeevivominaafi Epafra onoobo amhaijaago iijico galluui, diibo, bu saafi amhaioobo iicaabo. Diibo fahijivaro sihidi amhaihallivi Moocaanico dilluhicahi diiboma ihiimaaboro. Jaamo amhai quehecuno mihicamoro aivo imino amhai jeebico miminiyuhi Moocaani iimogonocoro meheetavejinojaagoviro. ¹³ Uujoho imino gaajahi Epafra amhaiditi ifico niji niji omoonihicanoco, bu tolliro Laodicea cuumiri iicamediti, bu Hierapoli cuumiri iicamediti icano iicahicanoco. ¹⁴ Tolliro bu magaijibo taabuminaafi Lucas iijico amhaijaa galluui, tolliro bu Demas onoobo icano.

¹⁵ Tolliro bu monahabomi Laodiceari iicamoco taajico mahaci. Tolliro bu Ninfa onoogoco taajico mahaci, bu tolliro diigo ijafaño iigaivehicamoco icano. ¹⁶ Jaamoro jihaameque amhaifeenevi memecidi magallu, bu tolliro Laodiceari iicaja Moocaani ijafaño imeeci. Tolliro bu amhai memeci uujoho Laodicea iicamedi acaatinicuuhaameque. ¹⁷ Bu jinococo mijibogo Arquipo onooboco: Meeci, jaaboro imo dihi futusu Aivojibo ico diibo jeevivo dudicamaajeque aacihininoco.

¹⁸ Uujoho Pablo jino ico idillunocoro, caatinihi jino tahuseri. Uco mehesafotomoro Moocaanima mihiimaa jino civojaminaafiti iicanohallivi. Jaafa amhaico Moocaani imino moonihi.

1 TESALONICENSES

Pablo Inahaboniminaama Caatinuhi Moocaani Ijaminaadi.

¹ Uujoho Pablo, Silvano, Timoteo icamisima caatinuhi jihaameque monahabomi Tesalonica cuumivi iicajahaje Moocaani ijaminaadi. Moocaani, Aivojibo Jesucristo icamisima sano agataacinimedi. Jaamo amihai Moocaani, Aivojibo Jesucristo icamisi iiminoco aacinoma, sajeebima icano mihica.

Tesalonicaminaa Miyaavogoco Agaajasuhicauno.

² Fahijivaro mihai Moocaanico graciaco mahacihicahi paryi amihaihahivi Moocaanima mihiimaasumi.

³ Mehesafetehicahi suufenitimo Moocaani imefeenevi guiraano amihai miyaavogofenedi mududicamaahicano, sihidi amihai gajifañodi mejeecivehicahi, amihai Aivojibo Jesucristoco mehesicinihicano quehecuno iicaneguiha.

⁴ Tañahabomi, Moocaani amihai gajihai. Jaamaño diibo amihai icuboro ificuunoco mihai magaaajahi, ⁵ amihai taajasujibogoco mijibuguumo ticovohijiri mijibuguutih, Moocaani Gaija mityari. Tobogo miyaano iicanoco imino magaaajamoro mijibuguuhi. Amihairyo magaaajahi amihai imino mihicaunoco, amihai imino miicaqui.

⁶ Jaamo amihai, mihaiti, Aivojibo Jesucristoti icano magaaajahi. Jaamoro mihai badiro mihicahi. Jaamoro tobogoco magaaajahi imo imo amihai Moocaani Gaija aacineri, idaasuno sihidi mihicaunofenedi. ⁷ Amihaiti paryi imiyaavugucuumo Macedonia jinijeminaa, Acaya jinijeminaa icamo igaaajahi.

⁸ Jiliti amihai magaaajahi Aivojibo Jesu jibogoco. Macedonia, Acaya icano jinijeviro icatino. Tolliro fahigova jinijeminaa gaajacuuhi, amihai Moocaanico mimiyaavogonoco. Jaamaño mihai diitoco milli munuucujitirahi.

⁹ Diitoro mihai sahitiro jibeguehicacuuhi, mihai amihaijaago mihigutumoco imino magaaajacuumoco, bu tolliro amihai jinitaco mejeecivehicaunoco mejeevesuumoro Moocaani iicaabo miyaabocoro mejeecivequi diibogaagovi miminifutumoco,

¹⁰ tolliro bu jibeguehicamo amihai, Jesu niquejefañoti asaajiboco motomonoco. Jaabo Jesu Moocaani Achi. Jaaboco, Moocaani iguijevecuboco siino buheetesuhi. Jaabo diibo Jesu mihai taajasuji idaasuno mihicajirunoti.

2

Pablo Tesalonica Cuumivi Ududicamaahinino.

¹ Tañahabomi, amihairyo magajahi, amihai mabaajeunoco sicamañovi icautinoco. ² Iticoni Filipino cuumivi mihai: Imitino, unuomoro idaasuno mooniurumo amihairyo magajacuno. Jaarunofaño mihai Moocaani amusuhi itaajasujibogoco amihai iguitimoro mijibeguequi sihidi jeevarunofenedi. ³ Tobogoco sicamañodi mijibuguutihini imitino momooniqui icautino, bu mabañiqui icautino. ⁴ Iticoni Moocaani mihai inisuuboro aciubo tajibaubo fiivo jibogoco. Jaabadi mihai mijibeguehica. Jilli miyaminaaco imo imo mihicasuqui icatino Moocaanico imo imo mihicasuqui mojeeb#noco agaajaciboco. ⁵ Amihairyo magajacuuno mihai amihai mabañamaahicautihini oovosi#noono ihimaaneri. Jilli nihibanicoro amihai mihiciqui icahicautino. Jaamoco Moocaani gaajahi. ⁶ Tolliro bu miyaminaa mihai obocigonoco miguiinotihini amihaiditi, bu sitaaditi icano. Mihai Cristo agallumoco amihai mobocigiejiruno icarunaaca, ⁷ jilli amihai mihairyo icigusuno momooniuhini gaigo iseemegayimico ootomonibadi. ⁸ Sihidi amihai magajimaño Moocaani jibogocoro mahacitihini, tolliro bu amihaihallivi mofico mahacijirahi sita iguijeniqui, amihai sihidi magajicumaño. ⁹ Tañahabomi, amihairyo magajacuuhini mihai dudicamaajeque sihidi jeevarunofaño; fucu, bu cuuje icano mududicamaahicauhini toono sefati miicaqui, amihaiñoco mudumit#iciqui icatino Moocaani ijico amihai mijibeguehicaunohachuta.

¹⁰ Jaanoco amihai magajahi, bu tolliro Moocaani gaajahi, amihai mimiyaavogomofeenevi mojeeb# imino iicaunoco imino momoonihicauhini, mihaiñoooba mihai: Imitino, nootimo iicaqui. ¹¹ Tolliro bu magajahi amihai saafisari mafaj#nihicauhini, majacusuhicauhini icano caani iseemeque iicanibadi. ¹² Amihai menehicauhini imino miicaqui Moocaanita iicamo iicanibadi. Jaabo amihai cuuhuvahini diibo bociguiino ihaivojifaño miicaqui.

¹³ Jaamaño jilliti mihai fahijivaro Moocaanico graciaco mahacihica amihai Moocaani ijico mihaiditi muguubuusumi magayicuihini miyabogo Moocaani jibogoco; miyaminaatiobogobadiro icatino. Jaabogo amihai miyaavogominaafeeneri sihidi ejeevanoco eetavehicauhini. ¹⁴ Monahabomi, amihai yotero amihai idaasuno moonihini. Moocaani iijaomo Judeari iicajahajeminaa Cristota iicaubadi mihai. Diitoco tolliro iyotero judiomi idaasuno mooniuhini. ¹⁵ Diito judiomi, Mohaijojibo Jesuco

guijeníuhi. Tobadiro bu iticoni Moocaani iimaaminaa iicaurumoco guijeníumo. Jaamoro miihaico buhigovi gañimo. Moocaanidi imino moonitimo. Jaamoro paryicino miyaminaaco jiiheveme. ¹⁶ Jaarumo bu judiomi iicatimoco itaajaqui mijibeguejirunaaca imeguehicatimo. Jilliti janaaniviro imitico guiraatusumo. Jaamaño jisumi imino Moocaani ñihicuno omoonijino gasechi diitohallivi.

Pablo Tesalonicaminaaco Abaatonoco Siino Imeguehi.

¹⁷ Tañahabomi, amiihaiti sihigovi miminifutusumi, amiihaico fafucuvaaciviro mahatyimetirumo mojeebñifañodi amiihaico mehesicinihicahi. Tolliro bu sihidi mihimeguehi amiihaico mabaatonoco. ¹⁸ Jaamoro mefeeguehicarahi, fiiva foova uujoho Pablo, fiiva foova feequi moonihicaurahi. Jaarunofaño iji miihaico casivusuhicahi. ¹⁹ ¿Nacu cono miihai esicini, cono miihai imo ica? ¿Toono jinejeti nacu miihai imo imo mihicahi? Fine toono, Mohaivojiiho Jesucristo asaabo imefeenevi amiihai mihicajineguiiha miihai imo imo mihicahi. ²⁰ Amiihaiti miihai macahacisucafeteji, imo imo mihicaji.

3

¹ Jaamo amiihai mihicanoco magaajagonoco majaabicicutimoro Atenaviro miftafeteji. ² Jaamoro monahabo Timoteocoro amiihaijaago magalluuhi Moocaani jeevovominaafi iicamaño, bu mohamusuminaafi Jesucristo jiihogoco mijiihogonoco meheetavehicamañovi. Jaabo amiihaico afajinñiboro iquehecutusuqui amiihai miyaavogoco. ³ Jilli iicanoti saatohoba Moocaani iijico jeevesutimo iicaqui, amiihairyo magaajahi tolli icanehejeri idaasuno mihicanoco. ⁴ Jaanoti amiihaima mihicausumi mijiibugucuuhi idaasuno mihicajinoco, jaabadi icauno magaajacuubadi. ⁵ Jaarunaaca jaabicicutithi uujoho galluuhi amiihaico idilluqui, amiihai miyaavogoti gaajaqui, iji amiihaico iimitinofaño agañisujirunoco iiguuiboro. Jaanoti miihai dudicamaaje sicamañovi iicajiruneguiiha. ⁶ Jaarunaaca Timoteo amiihaijaagoti uhuumiubo miihaico imino amiihai miyaavogo iicaunoti miihaico jiibuguui, tolliro bu amiihai gaijiti icano. Tolliro bu miihaico magaijímoro mehesafetehicano mahatyimeguehicanoco icanoti. Tolliro bu miihai amiihaico mihicabadiro. ⁷ Tañahabomi, tobogoti miihai, iminootino idaasuno mihicahicaurumo imo imo miminifutuui amiihai miyaavogo imino iicanoti. ⁸ Jaamaño miihai bohono ifima mihicabadi mihicahi amiihai Aivojiihofañodi sefano mihicahachijji. ⁹ Jaamo miihai sihidi janaanici graciaco

Moocaanico mahaciji amiihahallivi, amiihaiditi Moocaani imefeenevi sihidi imo imo mihicaneguiha. ¹⁰ Fahijivaro suufenitimo Moocaanima iimaamoro mihicahicahi miihaico amiihaico ihatyimesuqui. Amiihaico imino miihifutusuqui amiihai miyaavogo imino ifototinoco. ¹¹ Mihimeguehi Moocaani, Mohaivojibo Jesucristo icano aamusunoco, amiihaico mabaatequi. ¹² Jaabo Aivojibo amiihai gaijico iguiraatusuqui. Jaamo magaijicasihi fahigova jino miihai amiihaico mihicabadi. ¹³ Amiihai jeebinoco diibo quehecuno ijeevadi ificুqui Moocaani imefeenevi iimitinobama icatino iicaqui, ufucu Aivojibo Jesucristo asaasumi famooro diibotama iicaqui.

4

Moocaanico Imo Imo Moomonino.

¹ Tañahabomi, tooneguiha amiihaico monoomoro matajibahicahi Aivojibo Jesufaodi. Imino mihi-camoro Moocaanico imo imo moomoniqui amiihaico mijibeguehicabadiro amiihai moomonihicaqui janaanici.

² Amiihairyo magaajacuui amiihaico Aivojibo Jesu onoobadi mijibeguehicanoco. ³ Moocaani imeguehi amiihai ifinoco diibojaagoviro miminiyumoro saatohoba buhigueejedi gaigoomima icacuutimo mihicanoco. ⁴ Tolliro bu famooro amiihai taabamima iminoro mihicamoro magaijiqui. ⁵ Sihidi aivo iimitinoco mihimogomoro icatino, siicumije miyaminaa Moocaanico agaajatimo iicanicibadi icatino. ⁶ Mehesicini, miihaiñooba amiihai nahaboco imitino moomonidino, toonohalliti Aivojibo Jesucristo aivono aamijirahi amiihaico meneehicacubadi. ⁷ Moocaani miihaico imitigui cuhuvatihhi, imino mihicaquiro cuhuvaabo. ⁸ Jibogoco agaayicigotibo miyaminaafico guubutibo icatihhi jilliro Moocaanicoro guubutibo. Jaabo Moocaani miihaico Igaijaco aaciuboco guubutihhi.

⁹ Jaanoti amiihai nahabomima magaijicasiqui amiihaidi caatinitihhi; amiihairyo Moocaaniti magaijicasinoco magaajacuuneguiha. ¹⁰ Jaamoro tolli moomonihicahi famoomaryo monahabomima Macedonia jinijeri iicamoma. Jaarunofaño monohabomi, amiihaico meneehi: Janaaniviro amiihai imihuseque miguiraatusu. ¹¹ Jaamoro sajeebii mihicamoro amiihai dudicamaajeeneriro mihica amiihairyo dudicamaaimoro mihica amiihaico munuubadi. ¹² Jaamo Moocaanico imiyaavogotimo amiihaico imityaguequi, bu amiihai jinejebati cuujivaachutimo mihicahi.

Aivojibo Asaajino.

¹³ Monahabomi, iguijevecumo milli iicajinoco gaajatimo iicanicibadi mihicadino. Jaamo idaasuvotimo miicaqui saatoho Cristoma niquejefaño iicajinoco eesicinitimo iicanicibadi icatimo mihicahi. ¹⁴ Jesu iguijeveubo siino ubuheeteunoco mimiyaavogobadiro, bu diitoco Moocaani buheetesuhi Jesuco iicaubadiro diiboco imiyaavogomoro iguijeveumoco. ¹⁵ Jilli iicanegui amihaiico meneehi Aivojibo jibogo onoobadi: Mihai jino Aivojibo asaajinohachuta guijevetimo mihicajimo, iguijevehinicumoco misigujitih. ¹⁶ Aivojibo Jesu ticoniji niquejefañoti iniitoobo imitya iijima. Jaasumi Moocaani toomominaa aivojibo mityano sahagueji. Moocaani miriicuco iguisinofeenedi niitejiibo. Jaasumiro Jesucristoco imiyaavuumoro iguijevecinimumo ticoniji siino ubuheeteme. ¹⁷ Jaasumiro mihai miguijevetimo jininjehalliri mihicamo sano diitoma magañiiveji aimuufaifeenedi Aivojibo Jesuma mahatyimecasiqui caamovi. Jaamo tolli fahijivaro diiboma mihicacuuj. ¹⁸ Jaanegui fahigovavi mequeheculusuqimaje jinofeenedi.

5

¹ Tañahabomi, jaanoti diibo asaajisumiti ifafucu oovotico amihaiico caatinitih. ² Amihairyo imino magaajacuuh, Aivojibo asaajifucu gaseji imimañobati fucu nanivaminaafi agasenicibadi. ³ Jaasumi miyaminaa sajeebi mihicahi, imino mihicahi nuurunaaca diitohallivi imimañobati aivo gaseji, gaigo iseemevacuququi aivonicibadi, aivo ifinisujinoti taajajitimo. ⁴ Jaanoti tañahabomi, amihai gaajatimo mihicatih. Jaamaño amihaiivi tufucu nanivaminaafi iicanicibadi iicafucu gasejitihi iiguitusuqui. ⁵ Jaamo paryi amihai magaajacumo cuuje eseseenefañodi mihigobadi mihicacuumo. Mihai fucu icivonofaño mihicacutih. ⁶ Jaanegui saatoho miyaanoco agaajatimobadi micigadino imino esicinimoro motoomo. ⁷ Jaanoti icigamo fucu cigahi, tolliro iguiricavomo fucu guiriicavehi. ⁸ Jaanoti mihai Cristoco magaayicuumo imino mehesicinihi miyaavogo, gaiji icaneri mofico mofoboocihi, amocasiminaafi jigaiño meehuri ifico ofoboocinicibadi. Tolliro mataajajinoco mehesicinineri, monigainoco mofoboocihi amocasiminaafi jigaiño nijegari iinigaico ofoboocinicibadi. ⁹ Moocaani mihaiico idaasuno imooniqui ficuutih jilli Mohaivojibo Jesucristofañodi mataajaquiro ficuubo. ¹⁰ Diibo Jesucristo mohallivi guijeveuhi diibomaryo miicaqui mubuheerumo, miguijevecuurumo icano. ¹¹ Jaanegui mesefaquifoto. Jaamoro fahigovavi mequehecutusucasi toono mihicabadi.

Pablo Inahabomico Fajinihi.

12 Tañahabomi, amiihaico meneehi: Jaamo amiihaifaño ududicamaaimoro amiihaico Aivojiiibo Jesufaño di ijiiibogomoro afajiiinimoco mobociġusu. 13 Jaamoro diitoco mihimogomoro guiraano magaiji toono dudicamaajeminaa iicamaño. Jaamoro sajeebii fahigovavi mihica.

14 Tañahabomi, tolliro bu amiihaico meneehi: Mafago ududicamaaiñooco iimogotimoco, bu tolliro imiyaavogoti iniinovamoco mequehecutusu iniinovafimoco mahamusu fanoovaaco jaabicimoro famoomaryo mihica.

15 Mehesicini saatohoba miihaiñoobaco imitino omoonimoco, bu imitino moonidimo. Tolliro moonitimoro iminoro mihica fahigovavi, bu famoovamaryo icano.

16 Fahiijivaro imo imo mihicahica. 17 Fahiijivaro Moocanima iimaamoro mihicahica. 18 Fanoohalliviro graciaco acimoro jilli Moocaani iimogono amiihaiditi Cristo Jesufaño di.

19 Moocaani Gaijaco mojeebii fañoti miguihanisudino. 20 Moocaani Gaijari Moocaani iimaaminaa ijiiibogonoco mitisuguedino. 21 Fanoonisuco iimino magaajamoro iiminocoro jeevesutimo toonoma mihica. 22 Paryi iiminotinoti amiihai ifico magaihuini.

23 Diiboro Moocaani sajeebii iicaabo amiihai ifico imino ijeevadi ificuuqui, paryi amiihai ifico amiihai jeebiiico, amiihai gaijaco icano mihinivatino ificuuqui Mohaivojiiibo Jesucristo asaajino imega. 24 Jeevesutatiiibo amiihaico ucuuhuvaabo. Jaabo miiinoco bañisutatiiibo jilli mooniji ononoco.

Niino Iimaa.

25 Monahabomi, Moocanima mohallivi fahiijivaro mihiimaahica.

26 Moojico mahaci paryi monahabomico imino iijiri.

27 Amiihaico tajiiibahi Mohaivojiiibo mityari. Jaamo jihaameque paryi monahabomidi mihiimaasuhi.

28 Mohaivojiiibo Jesucristo jaafa amiihaico imino teemehi.

2 TESALONICENSES

Pablo Inahaboniminaama Moocaani Ijaminaadi Caatinuhi.

¹ Uujoho Pablo, Silvano, Timoteo icamo Moocaani ijaminaa Tesalonicari iicamedi macaatinhi Moocaani, Aivojibo Jesucristo icamisifeenedi. ² Jaamo amihai imino mihica, sajeebima mihica icano Dios Moocaani, Aivojibo Jesucristo icamisifeenedi.

Moocaani Dugaacuji Imitiminaaco Cristo Asaadi.

³ Monahabomi, amihaihallivi mihai fahijivaro Moocaanico graciaco mahacihicaji imino aivo jilli momoonino amihaihallivi amihai miyaavogo igu-iraatomaño, tolliro fahigova magaijicasino fahijivaro janaanici iguiraatomaño. ⁴ Jaamaño mihairyo imo imo amihaiditi mihimaahicahi Moocaani ijanofaño amihai, amihai idaasuno mihicarunofañodi majaabicimoro mimiyaaveguehicamaño. ⁵ Jilliti amihai magaajasuhi Moocaani iminoro udugaacunoco. Jaamaño amihai diibo aivojima mefeejinoma mihicahi toonohalliti idaasuno mihicamaño.

⁶ Jaano amihaiico idaasuno omoonimoco Moocaani idaasuno mooniji. ⁷ Jaamo mihaima amihaiico sano jaguisisuijibo idaasuno mihicahicamoco ufucu Aivojibo Jesu niquejefañoti imitya toomominaama asaadi. ⁸ Jaabo cijigaiguiihuma saajiibo idaasuno imooniqui Moocaanico agaajatimoco, Mohaivojibo Jesucristo taajasujibogoco imiyaaveguehicatimoco. ⁹ Jaamoco idaasuno moonijiibo ufucuro ifinijitino gujivefaño. Tehesino gañicafetejimo Aivojiboti, diibo boci, diibo mitya icanoti sihigo tehesino. ¹⁰ Jaabo Aivojiboco ita icamo icahacisuqui asaajifucu tolliro diiboco imiyaaveguehinimediti itoomominaa iheetyequi mihai jibogo amihaifeenevi imiyaavogocafotomaño.

¹¹ Jaaneguiha jilliti mihai amihaihallivi Moocaanico midilluhicahi amihaiico icihinimo Moocaani icicumo iicanicibadi miicaqui. Tolliro bu midilluhicahi, Moocaani imityari imooniqui amihai mimiyaavogomoro meheetaveguehicanehejeque iimivusucafetequi. ¹² Amihaifañodi Mohaivojibo Jesucristo momo icahacisucafetequi. Tolliro bu amihai diibofañodi miicaqui Moocaani Mohaivojibo Jesucristo icamisi imihusefañodi.

2

Iimiti Miyaminaafi.

¹ Tañahabomi, jaanoti amiihaico meneehi, AivojiiBo Jesucristo miihaico iigaiyiciqui asaajifucuti amiihaico meneehi: ² Bañigayiro mejeevesudino mihicahicabadi mihicanoco. Jihovoto igajafeenedi ijiiBogono jiiBogoco muguubumoro mihiguetedino. Miyaminaa onoonoco muguubumoro miihai aamenebadi iicanoco jilli noonoco: AivojiiBo asaajifucuri mihicacuuhi, noomoro ijiiBogonoguiinodi mejeevesudino. ³ Miihaiñooba amiihaico abañinoco mimiyaaveguedino; iticoni diibo asaajino imegavi icajino Moocaanico iminaanivamo asaajino. Jaasumi gasevajiibo imiti miyaminaafi cijigaifaño igañiqui iicacuubo. ⁴ Jaabo diibo paryi Moocaanitaco, bu fanooce ejeecivefimoco iminaanifiibo. Jaabo diibo Moocaani iicanicibadi Moocaani templojafaño acasivooboro: Uujoho Moocaani, nooboro.

⁵ ¿Nacu mehesicinitihii amiihaico amiihaima iicausumi toonoti eneehicaunoco? ⁶ Jaarunoco amiihai jisumi magaaajuuhi saafi toonoco ugucicarunoco imegaviro ihoovovi ifototinaacaro asaajiruneguiiha. ⁷ Agaajaratino imiti mitya asaano icacuuhi idiiBoro icaabehiica toonoco ifiiticisuhicaaboco jiiinijeti buhigovi icidi. ⁸ Jaadi jari tohimitiiBogaseji. Jaabo iimitiiBogoco MohaivojiiBo Jesu finisuji ijagabari diiboco ufuunaruneri, bu imino agasevaneri icano. ⁹ Diibo tohimitiiBobo asaajiibo ijijaagodi iicaabo. Jaabo saaji sihidi mityama sihidi ejeevanoono mityaco ifusunofañodi bañiiBoro. ¹⁰ Fanoova imitico moonijiibo miyaminaaco ibañisuqui jaahaivofañi efeejimoco, miyaanoco ataajasujirunoco gaayicitimo iicaumaño. ¹¹ Jiliti Moocaani diitojaago bañiifira mityaco galluuhi diibo abañinoco imiyaaveguequi. ¹² Jaamo cijigaifaño igañicafetequi miyaano icarunoco imiyaavogotinoma iicaabo jilli iimitinocoro imegueneguiiha.

Itaajasuqui ficimo.

¹³ Jaanoti miihai fahiijivaro amiihaihallivi Moocaanico graciaco mahacihicahi MohaivojiiBofañodi amiihai magaijino nahabomi mihicaneguiiha Moocaani amiihaico sahiijitiro mataajaqui icicuumo Gajafeenedi amiihaico ijeevadi ificuucumaño, bu miyaanoco mimiyaavogomaño icano. ¹⁴ Tooneguiiha amiihaico Moocaani coovauhi taajasujiiBogoco miihai mijiiBogonofeenedi. Jaamo tolliro MohaivojiiBo Jesucristo bocifaño mihifetejinoma mihicahi.

15 Monahabomi, jaanegui mejeevesumoro majabaa-
jeevedino amiihaico moojiri, bu aamefeenedi icano
mijibeguehicanoco. 16 Diiboro Mohaivojibo Jesucristo,
bu Dios Moocaani iimihuseri miihaico agaijibo ifinijitino
jacusuco aaciibo, imino miyaavogo esicinico iimihuseri
aaciibo. 17 Jaabo amiihai jeebinoco sefatusuji, jaamo
iiminocoro monoomoro meheetavehi icano.

3

Mohallivi Moocaanima Miihima.

1 Monahabomi, jaamoro bu mohallivi Moocaanima
miihima Mohaivojibo iiji goovano fahigovavi ihifetequi.
Jaanoco gaijima igaayiciqui amiihai mihicabadi. 2 Tolliro
bu miihima miihaico iimitimo miyaamo iicatimo
useti itaajasuqui. Famooro miyaavogominaa icatimo.
Jaanoti sanoodimoro miyaaveguehi. 3 Jaarunofaño
Mohaivojibo minoco jeevesutatibo. Jaabo amiihaico
esefasuuboro iimitiboti teemeji. 4 Miihai Mohaivojibofañodi
magaajahi miihai amiihaico matajibanoco suufenitimo
moomonihicabadi moomonijinoco. 5 Jaabo Aivojibo
amiihaico amusuji. Jaamo Moocaani gaijico magaaajahi,
bu Cristofañodi maaabicinoco magaaajahi icano.

Jilli Mududicamaaje.

6 Monahabomi, amiihaico matajibahi Mohaivojibo
Jesucristo momofeenedi. Jaamo imitino iicano
nahabomiditi mudugaavehi ududicamaaigotimoditi,
miihai mijibogobadi icagotimoditi icano. 7 Amiihairyo
magaajacuhi millii mihicamoro miihai mihicabadi
mihicajinoco miihai amiihaifeenedi dudicamaaitimo
ticovono mihiguutihii. 8 Miihaiñooba machutaaco safooba
jaadutimo mamachutatihii. Tolli icatino fucu, bu cuuje icano
mududicamaaihicaui amiihaiñoco dumiticitimo miicaqui.
9 Moocaani dudicamaajeminaaco sita oobajaji Moocaani
unuurunofaño miihai dillutimoro mududicamaaihicaui,
miihaiti magaaamoro miihai mihicaubadiro moomoniqui.
10 Amiihaima mihicausumi jilli amiihaico matajibauhi
cajaatyohacho ududicamaaiñoco iimogotimo, bu machutimo
iicaqui, noomoro. 11 Amiihaifañoti saatoho imino icatimo
dudicamaaitimoro sitaacoro casivusumoro feehicahi
onoonoco muguubuhicahi. 12 Jaamo diitoco mijibogomoro
matajibahi Mohaivojibo Jesucristo mityafeenedi: Iinoro
ududicamaaimoro sajeebii icamoro iino sefatiro iicaqui.

13 Monahabomi, jaanoti amiihai imino moomoninoti
muhuuchuvedino. 14 Jaanoti saatoho jihaamefañodi
matajibanoco agaayicitiboti mudugaavomoro diiboma

magataavucujirahana inucufevequi. ¹⁵ Jaaruuboco amihai minaa fibadi mijihavedino. Jilliro mafajini amihai nahabobadiro.

Fitacu Iimaa.

¹⁶ Jaabo Aivojibo sajeebico aacifiibo amihai fahijivaro sajeebico aciji siibadije mihicarunaaca. Aivojibo famoomaryo jaafa icahi.

¹⁷ Uujoho Pablo amihaidi jino taajico jihaamefaño tahuseri jimañogayicoro caatinihi. Jilli tahiimaanogayicoro caatinihicahi paryicino agalluhicahaamenefaño. ¹⁸ Jaafa Mohaivojibo Jesucristo paryicino amihai amusuji iimihuseri.

1 TIMOTEO

Pablo Acaatinuhaame Timoteodi.

¹ Uujoho Pablo Jesucristo minisuminaafi Moocaani Motaa-jasuminaafi atajjibaneguiiha uco agalluubo, bu Mohaivojji bo Jesucristo icano, diibo mohesicini iicaabo. ² Timoteo #di caatinih i jihaameque #joho tamiyaabo tamiyaavogofeenedi #ciibo taseemene idiicaabedi. Imeguehi ico Dios Moocaani, bu Mohaivojji bo Jesucristo icamisi #daasugomaño imino omooninoma, sajeeb#ico aacinoma icano idiicanoco.

Sicamaño J#bogoco Sita Ij#beguejirunoditi Onoono.

³ Macedonia jiinijevi ufuusumi ico unuucuubadi: Efeso cuumiviro fitafoto. Jaabo tajjibahi saatohoco, sicamaño j#bogoco j#bogotimo iicaqui. ⁴ Jaamoco guubunicidimo eede j#bogojinoco, ifinitino si#cijeminaa momono guicibadi iicanehejeque. Toneheje jilliro mih#fono jenaaucasijaagoviro satyehi. Toono minoco amusutih i Moocaani atajjibano miyaavogovi imino mihifutusuqui.

⁵ Jaano tatajji ba imeguehi imihinima achahano jeeb#iti, bu iimino esamaajeti icano ifiivono gajiri magajjicasinoco, bu miya miyaavogoti asaaneri icano. ⁶ Saatoho jinooti imitamoro mih#fono jenaaucasicoro moonihicahi. ⁷ Imogomo Moise tajjibano j#bogominaati iicanoco. Jaarunoco gaajatimo unuurunehejeque, bu sitaaco: Aivo jilli icano, noomoro ij#bugurunehejeque icano.

⁸ Mihairyo magaajacuuhi toono Moise tajjiba onoobadi mihicahachijji tajjiba aivo imijino iicanoco. ⁹ Magaaja iiminoco omoonimohallivi tajjiba chahahi. Jaanoti naha toono tajjiba icahi iiminoco omoonihicatimeguiiha, uguubuhicatimeguiiha, iimihicatimo imitiminaaguiiha, imiti esamaajeminaa, Moocaanico, bu ihiimaa iijico icano obociguehicatimeguiiha, bu caanico, seejico icano agaicaaufimo bu paryi gaicaauminaaguiiha icano ificuuno. ¹⁰ Bu tolliro sitahajema buhigueejedi mogaimi iicatimehejema iicahicamedi, bu tolliro sano gaifimiro iicacasihicamedi, bu miyaminaaco ananihicamedi, bu abañififimedi, bu abañimoro sicamañovi Moocaani momoco iguiiyicahicamedi icano ificuuno. Tolliro bu toono tajjiba ficucafetehi paryi oono iimino j#bogoco imeguehicatimohallivi icano. ¹¹ Jaano toono iimino j#bogo, aivo iimibogo taajasuj#bogoco, Moocaani uco utuumusuubogo.

Moocaani M#haico #daasugonohallivi Diiboco Mihimo.

¹² Uujoho Mohaivoj#bo Jesucristoco imehi, diibo jinohallivi uco sefaco aaci#boco. Mi#ro diiboco ejeevesujitinoco agaajaci#boro uco idudicamaajefa#o ficuubo. ¹³ Paryi jilli uco imino mooni#bo iticoni uujoho tahiimaari diiboco imitino omoonihicauruuboco, diiboco iminaanihicauboro imitinoono neehicauhi. Jaaruuboco uco Moocaani idasuguuhi, tusumi uujoho miyaavogominaafi iicautima#o. Jilli gaajati#bo tollihije moonihicauhi. ¹⁴ Jaama#o Mohaivoj#bo aivo ajashutino uudi imino moonihi sano miyaavogoma icano, bu tolliro gaijima Cristo Jesuma sano mihicama#o toonoma mihicaneri icano.

¹⁵ Jaama#o jino aivo miyaano. Jaanoco famooro mimiyaavogo: Cristo Jesu jiihallivi saauhi imitiminaaco itaajasuqui. Jaamo imitimaati uujoho ihaivoj#bo. ¹⁶ Jaabo jineguiiha Moocaani uco idasuguuhi, aivo guiraano tafeenedi paryi Jesucristo ijaabici#o ihifusuqui, bu jaanoti uuti agaajamoro diiboco imiyaavogomo ifinijitino fiivoma iicaqui. ¹⁷ Jaanogui masi# fahiijivaro ufucuro ifinijitino Aivoj#boco mobocigomoro macahacisuqui, ufucuro iguijebet#boco, aatyimerati#boco, diibo idi#boro Moocaani iicaaboco icano. Fine.

¹⁸ Timoteo taseemene, i#o jinooco taji#bahi. Jaabo iimino moonicasico moonicasihi miyaavogoma, bu imino esamaajema icano iticoni monahabomi #ti ihiimaumoro Moocaani momofa#odi unuubadi. ¹⁹ Jaanoti saatoho iimino esamaaje onoonoco omoonitutima#o imiyaavogoti acutuumo iimitinofa#ovi. ²⁰ Tolli icaumisi Himeneo, Alejandro icamisi. Jaamisico uujoho aci#uhi iji Satanasco toonoti agaajamoro Moocaanico iijiri: Imitino, nootimo iicaqui.

2

Moocaanima Jilli Mihiiamaaqui Ij#bogono.

¹ Ticonihi jinohallivi i#o ataji#baabo dilluunoco iheetavequi, Moocaanima ihiimaaqui, dillumoro miyaminaahallivi Moocaanico imomoro iicaqui icano. ² Moocaanico midillu miyaminaaco ataji#bamo aivoj#tohallivi imimo miicaqui sajeeb#i Moocaanijaagodi mihicamoro, paryi fanoovaaco bocigomoro. ³ Jino aivo iimino Moocaani Motaajasuminaafi iimogono. ⁴ Jaabo imeguehi famooro ataajanoco, bu famooro miyaanoco agaajanoco icano. ⁵ Saafi#o Moocaani icahi. Jaabo Achifeenedi mihifetejirahi, bu jaabofeenedi mi#haico amusuubo. Jaabo Jesucristo miyaminaafi. ⁶ Jaabo Jesucristo guijevefa#o ifico aci#uhi famooro mataajaqui, mohallivi jaaduubo. Jaano ifusucafutuuhi ihoovovi #futuusumi. ⁷ Tooneguiiha uujoho ficucafutuuhi j#bogo satyominaafiti,

minisuminaafiti icano, judiomi iicatimoco miyaavogoti, miyaanoti icano jibeguequi. Jaabo uujoho miyaanoco neehi bañitibo.

⁸ Tooneguiiha imeguehi fahigovati gaifimi Moocaanima ihiiimaanoco ihuseneneque caamovi agañiyicimobadiro imino jeebiri, sifirama, ibacasima icano achahano jeebiri. ⁹ Jaabadiro bu gaigoomi unucufesutino gaachehunofaño. Ticovono, sicuno icano ijeebico omoonimoro ijicamaaiqui, bu iimibaiquimaaiqui. Jaaruno siibadi icaneheje feedamaajeeneri icatino, bu oroneri, perlaneri icano aaricunehejeri icatino, bu sihidi ijaadama icano gaachehuneri icatino icano. ¹⁰ Jilliro iiminoonocoro meheetavo oono Moocaanidi amihai jeebico mihimibachucuumobadiro mihica. ¹¹ Jaamo amihai gaigoomi amihaiico jibogonoco lliivi muguubunici. Jaamoro onoonoco: Jii, monoo. ¹² Uujoho imogotih gaigo miyaminaafeenevi jibogonoco, bu tolliro imogotih gaifico gaigo iguiinoninoco. Jilli lliiviro iicaqui. ¹³ Miro Moocaani ticoniuhi Adanco iticoni eheetavuubo. Jaanohallivi Evaco eetavuubo. ¹⁴ Jaabo Adan bañicafutuutih, igaigo bañicafutuuhi. Jaago abañicafutuumaño imitifaño jicafutuugo. ¹⁵ Jaaneguiiha gaigo idaasuno icafigo eseemevasumi toono jaadabadi icano. Jaarugo ufucu niinofucusumi taajaji miyaavogoco ejeevesutihachijji, gajifañoro iicahachijji, bu mihinivatino iicahachijji, sicuno ijeebico omoonihachijji icano.

3

Moocaani Iija Jibogominaa Aivojito.

¹ Jino aivo miyaano: Saatoho aivo sihidi ejeevano dudicamaajeque Moocaani ijafaño omooninoco iimogono, toono aivo iimino dudicamaajeque omoonigono. ² Jaamaño Moocaani iija aivojiboti icagoobo iimino ifima iicaqui, saatoho diiboti imitino iimaatimo iicaqui. Jaabo saafigomaryo mogaima iicaqui, bu sicamañehejequere eesamaaitibo iicaqui, imino iicaqui, famoovaro diiboco ibociguequi, fahijivaro baaminaaco imino igaayicihicaqui ijafaño, bu imino jibeguequi, ³ guiriicavotibo iicaqui, amocasico guinotibo iicaqui, bu nihibamico gajitibo iicaqui. Jilliro iimihusequi, sicujeebiba iicaqui, nihibamijaagoviro ijeebii icatibo iicaqui. ⁴ Imino ijaminaaco atajibanoco igaajaqui, iseemeque afagueeneri ijihicuqui, sitaaco ibociguehicaqui icano. ⁵ Mino ijaco imino matajibanoco magaaatibo, bu milli Moocaani iija sihidi ejeevanoco meteemejirahi? ⁶ Jaabo Moocaani iija aivojibo

bohono Cristoco agaayicibbo icajitino. Aivo uujoho sihidi jeevahi, nooboro ifiico mityano eesicininoti, ifiico iinoro gañisudiibo iji aacutuuno idaasuno yomonofañovi. ⁷ Tolliro bu jaaboco ibociguequi miyaavogominaa iicatimofeenevi, diiboco obocigotinehejeti aacototiibo iicaqui, bu conohacho iji itacuraco ificuunofaño aacototiibo iicaqui icano.

Diaconomi.
(Hch 6.1-7)

⁸ Jaabadiro bu diaconomiti iicamoco ibociguequi, unuucuunoco bañitimo iicaqui, guiriicavotimo, ajashurunoco guiraano ajaadusumoro guiraano nihibamico iicinoco imogotimo iicaqui icano. ⁹ Tolliro bu miyaavogono agaajarautinoco imino igaajaqui, bu tolliro mihinivatino esamaajema iicaqui icano. ¹⁰ Jaamo imino inisuciniqui. Jaadi jari iimihachijji jari diaconoti icajimo. ¹¹ Jaabadiro bu diito gaigoomi sitaaco ibociguequi, bu sicamañehejeque jibocasifitimo iicaqui, sicamañehejequere eesamaaitimo iicaqui, fanoovavi iminoro iicaqui icano. ¹² Jaabo diaconoti iicaabo saafigomaryo mogaima iicaqui. Jaabo imino igaajaqui iseemeque, iijaminaaco icano atajibanoco icano. ¹³ Jaamo diaconomi imino idudicamaajeque eheetavomo ifetehi janaanici iimino obocigonehejevi. Jaamo iguitimoro Cristo Jesuco mimiyaavogonoti imino iimaamo.

Moocaani Iima Iiji Agaajaratino.

¹⁴ Goovajino ico emecitono. Jaarunaaca jihaameque #di caatinihi. ¹⁵ Jaabo uujoho goovano #fototihachijji, jaabo gaajahi Moocaanico miyaavogominaama milli mihicanicinoco. Jaamo Moocaani milliba iicatibo iijaminaa. Jaamoco Moocaani miya jibogoco aciubo toonoco sitama ihiimaahicaqui. ¹⁶ Aivo miyaano, mihai iimaa iiji aivo agaajarautino aivo sihidi ejeevanoco:

Moocaani miyaminaafi ifiri acavirivuuboro buhugaavuui, Igaijafenedi: Iimiibo, noocafutuubo. Itoomominaa jaaboco aatyimeubo. Jaabo jibogocafutuui fanoojiinije cuumiminaariro. Fanoojiinijeriro jaabo imiyaavogoobo, bu jaabo niquejefaño agaayicifotoobo.*

4

Ufucu Miyaavogoti Udugaavejimo.

¹ Muro Moocaani Gaija foovono neehi: Niinoosumi saatoho miyaavogoti dugaacamaaiji, abañififino gaijamaro ifeequi, jilli ijimi demoniomiti asaano jibogocoro imooniqui.

* 3:16 (Jn 1.14) Aivo miyaano, mihai iimaa iiji aivo agaajaraut

² Jaamo diito guubunicijimo abañififimo miyaminaa abañisumo onoonehejequere, diito esamaajene aivo, ifihicugonoco gaajacuutih. Jilli diito esamaajene mñno usegaico miquticinaagono uchuumucubadi jeevahi. ³ Jaamo diito imogotih miyaminaa ataabavanonoco, bu tolliro machusutimo siomoneheje machutaanoco, miyaanoco agaajacuumoro imiyaavogomo imachuqui Moocaani eheetavucuunoco, toonohallivi diiboco iimomoro. ⁴ Mñro paryi Moocaani eheetavuuno sabadiro iminehi. Jaanegui jinejebaco jñheguetimoro magaayici toonohallivi Moocaanico mihimomoro. ⁵ Mñro toonohallivi Moocaanima mihiimaacuno. Jaano iimibachucinicuuno, noobo.

Aivo Imino Jesucristoco Ejecivoobo.

⁶ Jaanoti jinooco dinahabomico idibogohachijii aivo iimino jeevivominaafi Jesucristo jeevivominaafiti diicaji. Jaabo miyaavogo iimaa sefari diicaji, bu toono iimino jñbogoco omoonino sefari icano. ⁷ Jaanoti jihovobogoje jiniije jñbogono onoonoco uguubuniciñboro: Jii, needino. Jilliro Moocaanijaagoviro dijeebico iminiyunocoro nisiquimaaje. ⁸ Jaanoti naha bu siineje bañamaajeneque mejeevamaaisuno imihi mofi isefaquiguiha. Jaanoti Moocaaniguiha mejeevamaaisuno momiyaavogo isefaqi famooguiharo imihi. Jino jiijehalliri mihicano ifiguiha imino, bu ufucu mihicajino ifiguiha imino icano. ⁹ Jino aivo miyaano. Jaanoco famoro mimiyaavogo. ¹⁰ Tooneguiha bu mududicamaaihicahi, sita mñhaico imitino onoonehejeri idaasuno mihicahicahi icano, mñhai iicaabo Moocaanico mehesicinihicamaño. Diibo Jesucristo miyaminaa Taajasuminaafiro iicaabo, diibo miyaminaa imiyaavogomo Taajasuminaafi iicaabo.

¹¹ Jaanegui paryi jinehejeque tajñbaabo dñbogo. ¹² Imino mooni ico tññsudimo aivo sicafefi idiicanoti. Jilliro difiiri gaajasu miyaavogominaa iicamoco, imino idiimaaneri, imino idiicaneri, gajima idiicaneri, bu miyaavegueri, difi mihinivatino idiicaneri icano. ¹³ Uujoho ñfototinohachuta miyaminaafeenevi Caatinhaameque idñfinicininoviro diica, monahabomico equehecutusuuboro jñbogo diica. ¹⁴ Daabajeevedino Moocaani ico deetavequi aacininoco, oono Moocaani iija amiyato diibo noojiri dihallivi ihuseneque ificuunoco.

¹⁵ Tonehejejaagoviro dijeebico ficu. Difico sahigoviro miniiyu, famoro ihatyimequi janaanivivi imino ofoonoco. ¹⁶ Difico imino deesicini, bu idibogonehejeque icano. Fanoovaviro quehecuno diica. Jilli idiicahachijii ñro difico

imino taajasuji, bu tolliro ico uguubunicimoco taajasuji icano.

5

Jilli Diica Miyaavogominaama.

¹ Quillahutooboco dihibadino. Jilliro fagoo diicaanico idicajirubadiro. Tolliro bu sicafequemooni dinahabomibadiro.

² Tolliro bu gaigoomi quillahutoco mooni diiseejico idicabadiro. Tolliro bu bagocajamico dinagomibadiro mooni, mihinivatino.

³ Fibaitoco daamusu miyanotiro aivo fanoovati ucuujivaachumoco.

⁴ Jaanoti safibaijito iseemema iicamoco, bu ihyaachimihaima iicamoco icano diibogo seejimihaiico, bu itagomico imino iteemequi. Jaaneri diitoco ifiivusunoco ajaadubadi icano. Toono aivo iimino Moocaani toonoco iimogono.

⁵ Jaanoti bu miyanotiro fibaijigo iicago, bu aivo iyotobama achahago Moocaanicoro esicinihihi.

Jaago fahijivaro Moocaanima iimaahicahi.

⁶ Jaanoti saafigo fibaijigo ifico iinoro imugusugoro iicago, imiyaavogotimobadi icahi.

⁷ Tolli iicagoco, bu paryi jinehejeque tajiba imino iicaqui, toonohalliti ihibajirunoma ichahaqui.

⁸ Jaanoti saatoho iijaminaa icarumoco toomotimo iicamo, bu aivo iyoto icarumoco ootomotimo imiyaavogoco jilliro tuunamaahi.

Jaamo saatoho imiyaavogotimo iicano janaaniciivi imitino jeevahi.

⁹ Jaanegui fibaijito toojafaño ududicamaaimo aamefaño mificu sesentadino janaaniciivi ificabano iicacugo momoco, bu jaago saafi taabaro iicaugoco,

¹⁰ bu imino omoonihicanoco magaaajacuugoco, seemeque imino iimibayicigocoro ifiivusuhicagoco, bu baaminaaco imino iijafaño agaayicihicagoco, bu miyaavogo nahabomi tihaiñoco

initisugoro fanoovavi diitoco imino ejeecivehicahachijji, idaasuno iicamoco aamusuhicahachijji, bu conohacho sano iiminoco omoonihicahachijji icano.

¹¹ Jaanoti fibaijito momono aamefaño mificuudino saafigo fibaijigoguiinoviro ificabano iicagoco. Tonoodino ificabano iicagoco ifi iimogonocoro iimogogoro Cristoti buhigovi iminiiyudi siino atajevanoco imeguejirugo.

¹² Jaaneri imitico icijirugo diigo unuubadi imino omoonitimaño.

¹³ Jaabadiro bu iijaneriro igomoro ofoomoro gaiquifitejirumo. Jaano toonoro icatino, tolliro bu sicamañeje jibocasicoro moonijirumo, sita iimaanehejefaño juvihicinimoro ofoomo.

¹⁴ Jaanegui tolli iicajiruneguiiha uujoho imeguehi fibaijito bagocajami iicamo atajevanoco. Jaamo eseemevamoro iijano abajatotiro iicaqui. Jaamoro mominaafi ijico ijaagovi

fiitivusutimo iicaqui: Diito imiti, nuusudiibo. ¹⁵ Miiro saatoho fibaijito gaigoomi udugaavomoro iji Satanas dojicutiro fuucuuhi.

¹⁶ Jaanegui cajaanibaco miyaavogominaa ifibaijigoma iicamo diigoco ihamusuqui Moocaani iija nihibami sefari iicatigo iicaqui. Tolliti jari Moocaani iija aivo miyaano fanoo-vati ucuujivaachuno fibaijigoco ihamusuqui.

¹⁷ Jaabadiro bu quillahuto Moocaani iijaco imimo ootomomoco guiraano mobocigomoro imino majaadu. Jaano janaaniciivi aivo mobocigo oono Moocaani jibogoco ihiimaamoro ijibogonojaagoviro iicamoco. ¹⁸ Miiro Caatinihaame neehi: Buey itrighallidi igoneri jehetiibo. Jaabo iijico siyaacudino. Jaafa machuubo ududicamaamaño, noonoro. Bu tolliro noono: Dudicamaajeminaafi idudicamaaje jaadaco gaayicihicaji, noonoro.

¹⁹ Miiro quillahutoobohallivi: Imitino icahicaabo, nooboro saafiro ijibogonoco gaayicijirahana. Jaanoti diibohallivi miimisiici ijibogohachiji jari miyaavogo. ²⁰ Jaanoti imitino icamoro iicamoco dihiba famoo imefeeneviro, toonoti saatoho ihiguetequi. ²¹ Jino ico tajibahi Moocaani imefeenevi, bu tolliro Mohaivojibo Jesucristo imefeenevi, bu diibo toomominaa nanitamofeenevi icano. Jaabo jinooco imino moonihi miyaminaaco dugaacutiibo, bu saatohoco guinoviniyutiibo diicaqui icano. ²² Bu tolliro cajaanibaco imimañobati Moocaani iija quillahutooboti ficuudino. Sita imitifaño dicafetedino. Jaanegui paryi iimitino iicajirunoco sihigoviro jeecivotibo minifoto.

²³ Dihibari saicino aivo guihuvahicahi. Jaanegui sano nifaihucoro daadudino, vino aivofaihuti bu miidino daadu.

²⁴ Saatoho imiti foovono ifuvusuhi diitoco udugaacujihigo footimocoro. Jaanoti saatoho imiti ifuvusutatihini megaviro jaribuunati ifuvusujino. ²⁵ Jaabadiro bu iimino mooni foovono ifuvusufino, atyimeratiruno toovono icajitihini.

6

¹ Jeecivominaa iicamo ihaivojitoco sihidi ibociguequi. Toonoti imitino nuusudimo Moocaani momoti, tolliro bu mojiboditi icano. ² Jaanoti bu jeecivominaa ihaivojito miyaavogominaa iicahachiji diitoco jibheguedimo miyaavogofañodi inahabomiro iicamaño. Jilliro janaanici iminoro ijeecivequi; toono diitoco imino mejeecivonoco agaayicimo miyaavogominaa, magarijino nahabomi. Jaanegui paryi jinehejeque dibogo imino.

Sicamaño Jibogominaa.

³ Jaanoti bu cajaanoyohacho sicamañoooco ijibogomo, mihai iiminoco Mohaivojibo jibogoco mijibeguehicanobadi bu mohiimaahiji onoobadi iicatinoco ijibeguehichahachiji,
⁴ jilli diibo ificoro mitya mitya omoonibo. Jaabo jinejeba ajashuno agaajatibo. Jilli sicamañeje iimaahallivi ejenaucasifiibo. Jaaboro toonohalliti diitoco jivefeviibo ibafibo, sitaaco aivonoono neefiibo, sitaaco imino eesiciniibo, ⁵ ifinitino amocasineheje ihesamaajene iimicuutimofaño icaabo. Jaabo miyaanoco agaajacuutibo. Jaabo esicinihi: Moocaani iimaa ijico fine sihidi fine tooneri busumijeque sihidi magaayicino, noobo. ⁶ Jjhi, eti miya iimaahiji imino icasunohiji, oono diiboma iicadinomaryo janaanici sinehejeque imogotibo. Jaabo jilliro imo imo icaabo. ⁷ ¿Miro jiejhallivi jinejebaco misivautihi, bu ajashuno jinejebaco masatyejithi icano? ⁸ Jaamo gaachehuma, bu machutaama icano mihichahachiji tonoodinomaryo imo imo miicaqui. ⁹ Jaanoti sihidi ibusumijema iicanoco iimogomo jaabicitihidi diitoco inisunoco. Jaamaño mihifono fanoovama ica imogo tacurafaño aacotono miyaminaaco imitino omooninoro jinejebama achahanofaño, finisufaño icano ficuhi. ¹⁰ Miro nihibamima mihicanoco sihidi mihimogono, aivo fanoova imititano. Jaamaño saatoho sihidi toonoco iimogomaño miyaavogoti sihigoviro minifetehinimo. Jaamaño ifico jilliro idaasuno icariro gahafusumo.

Iimino Moonicasi.

¹¹ Jaanegui ijoho, Moocaani miyaminaafi, paryi jinehejeti digaa. Jaaboro iticovonocoro mooni, iminoco, miyaavogoco, gajico, jaabico, isicuno jeebico icano mooni. ¹² Iimino moonicasi, miyaavogo moonicasicoro daamocasi. Ifinijitino fiivoco imino gaayici. Miro tooneguiha ico Moocaani cuuhvahinihi. Jaabo ijoho imino omooniboro dimiyaavogoco gaajasuui ajashutimo imefeenevi. ¹³ Siino bu jino ico tajibahi Moocaani fanoova jiejhalliri iicanoco fiivoco aacibo imefeenevi. Bu tolliro Jesucristo imino ifico agaajasuboro Poncio Pilato imega miyaanocoro unuubo imefeenevi icano ico tajibahi. ¹⁴ Jaabo jino ico atajibanoco: Jii, nehi. Jaaboro siibadi toonoco buunanitibo diicahi ico toonohalliti ibatimo icaqui Mohaivojibo Jesucristo asaatinohachuta. ¹⁵ Jaano ihoovofucu agasedi Moocaani jinoooco paryi mooniji diibo idiboro Moocaani imino omoonicibo, sihidi ejeevaabo, tajibaminaa Tajibaminaafi, bu fanoova aivojito Aivojibo iicamaño icano. ¹⁶ Diibo idiboro iguijevetiibo

miihaiñooba ifiitivotihigo seseefeeneri iicaabo. Jaaboco ca-
jaani miyaminaafi aatyimetiĩbo, bu aatyimeratiĩbo icano.
Jaanegui diibonoro bocigo, bu mitya icano fahiĩjivaro. Fine.

¹⁷ Jiije busumijenema iicamoco fagoo: Toonoti mitya
mitya icatimo iicaqui. Bu toono ibusumijeviro ihesicinico
ficuudimo toono miyaano icatihi. Jilliro Moocaaniviro
ihesicinico ificuuqui diibo iicaaboro miihaico fanoovaaco
ajashutino aaciĩbo imino miicaqui. ¹⁸ Tajiĩba diitoco
iiminocoro imoonĩqui, aivo ajashutino iimino iheetavequi,
ihacififĩqui, ihifefifĩqui icano diitoma iicanoti. ¹⁹ Tollitĩ jari
janaanicĩ niqnejefaño sihidi busumijevajimo. Jaaneri jari
cuhufono iicamoro ufucu imino iicajino imega igaayicĩqui.
Jaamo ifinijitino fiivoco imino igaayicĩqui.

Niinoono Timoteoco Atajiĩbano.

²⁰ Timoteo, ico atajiĩbanoco imino toomo. Guubunicĩdino
jiinije iimaano sicamañeheje iimaanoco, bu tolliro
sicamañehejeque ejenaanehejeque, jino miya gaaja
onoonehejeque icano. ²¹ Miĩro saatohosa toneheje miya
gaaja onoonehejejaagoviro iminifotomaño miyaavogotĩ
mitacuumo.

Jaafa ico Moocaani imino moonihi.

2 TIMOTEO

Pablo Timoteodi Acaatinuahaame.

¹ Uujoho Pablo Jesucristo minisuminaafi, Moocaani iimogobadi uco agalluubo, Cristo Jesuma sano magataavonofañodi fiivoco aaciguuno onoobadi. ² Jaabo idi jihaameque caatinihi Moocaanifeenedi taseemene, agaijibo Timoteodi. Imeguehi Dios Moocaani, bu Aivojibo Jesucristo icamisi ico #daasugomaño imino omooninoma, sajeebico aacinoma icano idiicanoco.

Cristoditi Jibogomo.

³ Uujoho Moocanico imehicahi taheedemihai iicaubadi imihinima chahano esamaajefañodi. Jaabo uujoho suufenitibo iti esafetehicahi dihallivi Moocaanima ihiimaabo cuuje, bu fucu icano. ⁴ Bu fahijivaro uujoho asaausumi ijoho ataanoco esafetehicahi. Jaaboro ico atyimecuujirahi sihidi imo imo icaqui. ⁵ Tolliro bu esafetehi aivo miya miyaavogoma idiicanoco. Iticoni diitaago Loida, bu diiseeji Eunice icamife iticoni tomiyaavogoma icauhi. Jaabadiro bu ijoho tolliro toonoma idiicanoco gaajahi.

⁶ Tooneguiiha ico tajibahi. Jaabo quehecutusuhi Moocaani ico dihallivi uujoho tahuseque ificuousumi aaciuno dudicamaajeque dibeguehicaqui. ⁷ Miuro Moocaani gaijama mihicamo fanoovaaco miñihicugotih. Jilliro mityama mihicahi, saatohoco magaijhi, imiti esamaajeque imino esamaajeriro miguinonih. ⁸ Jaaneguiiha nucufeguejirahana Mohaivojibo Jesucristoditi idibogonoco.

Bu uutit nucufeguedino jino diibohalliti civojafaño iicanoti. Jilliro dimañoonoti gaayici taajasujibogohalliti minoco idaasuno omooninoco, Moocaani ico sefaco aacino ticovovi.

⁹ Moocaani mihaico atajasuuboro cuuhuvahi diibedi mofico imino mihimibachumoro ijeevadi diibedi miicaqui. Iiminoco momooninoti icatino. Jilli tolli diibo iimuguubadi, bu tolliro Cristo Jesufañodi mihicacuunoti mihaico agaijiboro. Jaabo Moocaani mihaico gaijuhi s#icijetro jiinije fiivuutinaacaro. ¹⁰ Jaabo toono igaijico #fusucuubo jisumi Motaajasuminaafi Jesucristo asaaneri. Jaabo diibo guijeve mityaco finisuuhi, bu taajasujibogofeenedi eseseehigovi icicuubo mihaico ifinisujitino ifico ihaciqui.

¹¹ Miuro uco Moocaani ficuuhi jibogoco jibeguequi. Jaaboro uco galluubo minisuminaafiti judiomi iicatimoco jibeguequi. ¹² Jaamaño uujoho paryi jinehejeri idaasuno icahi. Jaaruubo toonoti nucufevetih, cajaanivi tahesicini

iicanoco agaajamaño. Jaamaño imino gaajahi diibo imityama iicamaño uujoho tafico diiboco acihinicuuhi imino ificuuqui ufucu diibo dojicuví asaajifucuguiiha.

¹³ Jaanegui suufenitiibo mooni ico iimino jibogoco atajibahinibadi. Jaaboro diica miyaavogofaño, bu Cristo Jesufaño di mihicacumaño gajjima mihicanofaño icano.

¹⁴ Moocaani Gaija mofifaño icaabo. Jaaneguiiha diibo mihaiico aamusuneri Moocaani ico atajibanoco imino toomo.

¹⁵ Hiro agaajacuuno paryi famooro Asia jinijeoto uco jeevesuhiniuhi. Jaamotisi bu tolliro Figelo, Hermogene icamisi. ¹⁶ Jaanoti jaafa Moocaani idaasuguehi Onesiforo onoobo yotoco. Diibo fiiva foova uco tafico buheesuvahicauhi, civojafaño iicanoti nucufevetiiboro. ¹⁷ Jaabo Roma cuumineri iicausumi, uco iguinehicauboro atyimeteubo. ¹⁸ Jaafa ufucu niinofucuví Mohaivojibo Jesucristo diiboco idaasugueji. Hiro imino gaajacuui diibo uco Efeso cuumivi minoodino aamusunoco.

2

Iimino Jesucristo Jibogominaafi.

¹ Jaanegui Cristo Jesuco mimiyaavogomaño imino moonico magaayicineri sefano diica, ijoho taseemenebadi idiicaabo.

² Fiivaamofeenevi eneehicanoco gaajamo; jaanoco ijoho uuti uguubuhicanoco saatoho imihusene gaifimico tajiba sitaaco ijibeguequi.

³ Jaaboro ijoho Jesucristo jibogominaafi, daabici sihidi idaasuno idiicarunoco, amocasiminaafi amocasinohachuta idaasuno iicarunoco ajaabicinibadi. ⁴ Miuro cajaatyo amocasiminaati iicamo sineheje naaje dudicamaajejaagovi minifototatihi ihaivojibo diiboco amocasiminaafiti iicaqui icibo atajibanocoro imooniqui iicamaño.

⁵ Jaabadiro bu saatoho bañamaajefaño iicacuumo toono tajiba onoobadi imino omoonimoro sefano omoonitimo ijaadaco gaayicitihi. ⁶ Jaabadiro bu faguinofaño sefano ududicamaaimo aivo imegaviro imañoonoti gaayicifihi. ⁷ Jino ico onoonoco deesamaaje. Jaadi Aivojibo paryi fanoocoro ico gaajasuji.

⁸ Desafoto Jesucristo, aivojibo David iyaachimioobo iicaubo gujivefañoti siino ubuheeteubediti, tobogo uujoho taajasujibogoco ijibeguehicabogo. ⁹ Tobogohalliti uujoho sihidi idaasuno iicarunoco jaabicihicahi, gaicauminaafi iicanibadi jigaiñehiri isisicinehejeque. Jaarunofaño Moocaani jibogo sisicinitihi. ¹⁰ Jaamaño paryi uujoho jaabicihicahi Moocaani icicumoco jibogohalliti. Jaamo

oovosino taajama iicaqui ufucuro ifinijitinoma Cristo Jesufaño di mihicacumaño diiboti asanoma.

¹¹ Jino aivo miyaano:

Diiboma sano miguijevehinichachijji, bu diiboma sano mihicaji. ¹² Tolliro bu idasuno mihicarunehejeque ma-jaabichachijji, sano diiboma mahaivojiveji. Jaanoti bu diiboco mutuunamaaihachijji, mihaico bu tunamaaijiibo. ¹³ Diiboco mejeevesurumoco, diibo mihaico jeevesutihi, Moocaani ifibadi mihicacumoco, ¿milli bu ificoro jeevesujiruubo?

Imino Agaajacuuno Dudicamaaje.

¹⁴ Jinoco desaayuubo diitoco tajiiba Mohaivojibo imefeenevi jihovonehejeque jenaucasitimo iicaqui, jilli mihiifono toneheje. Jilli toonoco uguubumehejeque imitino omoonino. ¹⁵ Jaanogui quehecuno diica. Jaabo Moocaani imefeenevi iimino dudicamaajeminaafiti idiicanoco igaaacafetequi, bu jaabo jinehejebati nucufevetiibo diicahi, imino aivo miyaano icano jibogoco idibeguehicamaño. ¹⁶ Sicamañeheje iimaa, jinijeo iimaanoco diimaadino. Tonehejeque ihimaamo jilli janaaniviro imitifano feefihi. ¹⁷ Jaamo jibogono sitaavi jivonoro feehi cinisi jivonicibadi. Jaamotisi Himeneo, Fileto icamisi. ¹⁸ Jilli miyaanoti imitacuumisi. Jaamisi: Siino mubuheetejino, enehicano siicije fatyehinicuuhi, noomisiro saatoho miyaavogoco sihigoviro miniiyumisiro efeehicamisi. ¹⁹ Jaarunofaño Moocaani sefano iicaqui kuhufeneri dojibanicuuhi. Jaamo gaajataco ificuuhaame neehi: Aivojibo Moocaani gaajahi ita icamoco, noonoro. Tolliro bu noono: Paryi famooro: Uujoho Cristota, onoomo iimitinoti sihigovi idugaavequi, noonoro.

²⁰ Miho iguiraja ijafaño sanooro oro eetavota, nihibami eetavota icano icatatihi. Bu tolliro imohono, bu nifaqui guirihilluno icano. Fano iimiguiiharo icatino. Sanoodinoro iiminehejeguiiharo icafihi, bu jaanoti sanoodino idicunonoguiiha, beevanoguiiharo icafihi icano. ²¹ Jaabadi sano imiguiiharo miicaqui imino mofico mihimibachumoro ijeevadi Mohaivojibo dudicamaajeguiiharo mihicajimo iimitinehejeti mihinivatino mofico mificuuqui. Jaachijji jari fanoova iiminoono eetavoguiiharo mihicahi.

²² Jaanogui joho sicafehi idiicaabo sicafe iimogonehejeque jeevivotibo. Jaaboro iticovono ificoro deesamaaje, miyaavogoco, gaijico, sajeebi icaco icano sano imino jeeburi Aivojibo Jesucristoco ejeevomoma. ²³ Bu mihiifono fanoova jenaucasico deeevedino. Iho gaajacuuhi toneheje amocasicoro omoonisufinoco. ²⁴ Aivojibo Jesucristo

jeecivominaafi sitaama aamocasiiboro igotatihi. Tolli icatiboro famoovamaryo imino icafihi. Jaabo imino jibogominaafi fanoovaaco jaabiciboro icafihi. ²⁵ Jaabo siicuno jeebiri icajisumoco ifagueequi, Moocaani diiboco tolli icano ifico ubuunaniiboro miyaanoco agaajasujinoco esiciniboro. ²⁶ Jaamo aaicomoro itaajaqui iji diitoco itacurahihufaño agañisuneri iciboro diitoco iimogobadi imooniqui ificuunoti.

3

Niinoosumi Jilli Miyaminaa Icaji.

¹ Tolliro bu gaaja ufucu niinoosumi icajino siibadi ñihicuno iicafucuje. ² Jaasumi icajimo miyaminaa ifi imiguiiharo fanoovaaco omoonififimo, sihidi nihibamima iicanoco iimeguefifimo, ificoro sihidi jeevahi eneeffimo, mihifonehejeque aivo fanoovama icahi, noomoro quehe quehe iicafifimo. Jaamoro Moocaniditi iminootino ihimaafifimo, bu caanimi onoonoco: Jii, nootimo iicafifimo, sita diitoco imino omoonirunehejeque diitoco cabiacujitimo, bu jaamo Moocaani iimaahijico bociguejitimo, ³ sitaaco agaijimoro idaasuguejitimo, sicamañehejeque jibohocasififimo, iimoyicinocoro omoonififimo, idaasugotimo omoonififimo, fanoova iimino jihegueminaa iicamo, ⁴ iyotocoro imitino omoonisufifimo, guucibatimo fanoovaaco omoonififimo, sicamañeheje mihifoneriro ijeebino agahafucuumo. Moocanico guinotimoro jilli ificoro imo imo omoonisunehejequere iguiinomo. ⁵ Jaamo Moocaani iimaahijico jilli ihifuvusuro aliohifiiriro imino moonijimo. Jaarumo tuunamaajimo toono mityaco miyaano iicarunoco. Tolli iicamoti diifico gaihuini.

⁶ Diitoototi saatoho iijanofaño ijicafotomoro agaajatimo gaigoomico bañihicahi. Jaamo gaigoomi imitari ifiinoco gahafusuhicahi fanoova imogocoro efeehevemere, ⁷ fahijivaro gaajamoro icarumo miyaanovi ufucuro ifototimo. ⁸ Oono Jane onoobo, Jambre onoobo icamisi Moiseque ejenaauubadiro, bu diito miyaano iicanoco jenaauhicauhi, diitoco ihesamaajene imitacumo, iimicuutimo icano, bu miyaavogofañodi agaajaracuutimo. ⁹ Jaarunaa Moiseque ejenaauumisico gaajaciumo jihovotisi iicaunoco. Jaabadiro bu diito bañijitih paryi jiinije miyaminaa diito jilli jihovoto iicanoco agaajaciuudi icano.

Pablo Timoteoco Atajibano.

¹⁰ Jaanoti naha ijoho imino uujoho ijibeguehicabadi, bu uujoho iicahicabadi, uujoho omooniguehicabadi, tamiyaavogoco, tajaabicico, tagajico icano, bu uco ijihenehejeque ajaabicihicano, ¹¹ bu uco idaasuno omoonihicanehejeque, iiro bu gaajacuuhi uco ijihenehejeri idaasuno iicahicaunehejeque Antioquia cuumivi, Iconio cuumivi, Lистра cuumivi icano. Jaaruno paryi tonehejeti Aivojiiho uco taajasuhinihi. ¹² Jaabadi paryi famooro Cristo Jesuguiiha ifiico iimibachumoro ijeevadi ificuumo. Toonohalliti diitoco ijiheneheneri idaasuno icaji. ¹³ Jaanoti iimifiitimo, abañififimo icamo imitifaño janaaniviro feeji bañimoro, bu ificoro abañineri icano.

¹⁴ Jaanoti ijoho agaajahininofañoro mityano diica, iiro toonoco imino agaajacuunofañoro. Iiro gaajahi jaanoco miiho ico ijibeguehininoco. ¹⁵ Miiro seemenetiro ijoho gaajahi iimino Caatinihaamefaño onoonoco. Toono ico ijibogonoro taajasufaño ico asatyejino Cristo Jesuco imiyaavogonofeenedi. ¹⁶ Miiro paryicino Caatinihaamefaño onono Moocaani ifusuuboro agaajasuunoco acaatiniuno. Jaano miinoco jibeguehi. Jaanoro imitino mihicanohalliti miinoco ibano, fagoono, miinoco jibogono iticovono ifima miicaqui icano. ¹⁷ Jaaneri Moocaani jeevivominaafi imino agaajaaboro, bu imino iimibaivooboro paryi fanoova imicoro imooniqui.

4

¹ Jino ico guiraano tajibahi Moocaani imegavi, bu Mohaivojiiho Jesucristo aivojiibobadi asaaboro uchuumucuumoco, ubuheemeque icano emeciihoro ijeevadi sahaje udugaacujiiho imefeenevi. ² Jaabo dibeguehi taajasujibogoco suufenitiiho, jaguisifucuro icatino, bu tolliro miyaminaa agaajagomo iicasumi idibeguejiritusumi icano. Imino gaajasu, bu saatoho imino omoonitimoco dihiba, fanoovaaco daabiciibo fagojibogo iijiri. ³ Miiro ufucu iicajino gaseji. Jaasumi miyaminaa jaabicicuujitihii aivo iimino jibogo iijico. Jilli iinoro iimogobadi ajashutimo jibogominaati iguiinomoro ficujimo diitoco ijibeguequi. Jilli diito uguubunicinoco iimogonocoro. ⁴ Miyaano jibogoco ibujinaago ificucuumoro jihovobogoje fanoova jibogocoro miyaano onoomoro: Jii, neejimo. ⁵ Jaanoti ijoho iimino iijico imino ficu, idaasuno idiicarunehejeque daabici, taajasujibogoco idibeguejinojaagoviro minifoto, imino didudicamaajeque dihiifutusu.

⁶ Jaanoti uujoho tafico acicuui Moocaani jeevivoguiiha idaasuno imoonicafetequi, fiitivucuuno iguijevejino oovo agasene. ⁷ Jaabo uujoho iimino moonicasico moonicasicuui,

tooneguiiha ijineehicaabobadi nijecivi ifutucuuhi, miyaavogoco uujoho ejeevesutiboro imino eetavucuuhi. ⁸ Jaano jisumi iimino icari ajaadujino uco toomocinicuuhi. Jaanoco ufucu uco acijiibo Aivojibo iimino emeeciboro udugaacufibo. Jaabo ucoro acijitibo, bu tolliro paryi famooro diibo asaajinoco iimogomoco icano.

Pablo Timoteoco Onoono.

⁹ Goovano jei disaa uco emeecivaabo. ¹⁰ Miro Demas onoobo uco jeevesucuuhi jijeonehejequere janaanici aivo iimoyicimaño. Jaaboro Tesalonica cuumivi feehinicuubo. Jaanoti bu tolliro Crescente onoobo feehinicuuhi Galacia jinijevi ijibeguequi, bu tolliro Tito Dalmacia jinijevi feehinicuuhi ijibeguequi. ¹¹ Jaanoti idiboro Lucas uuma icahi. Jaanogui Marcoco iguiinooboro siva juuga uco tadyudicamaajeti ihamusuqui. ¹² Jaanoti uujoho Tiquico galluhinihi Efeso cuumivi. ¹³ Asaadi jei uudi siva tagaachehu tajeebutachehuco Troa micuvi Carpo onoobo iijafañovi ejeevesuhinichehuco, tolliro bu tahaameneque, bu tahaamene pergaminohaamehallivi acaatinahaameneque icano.

¹⁴ Alejandro onoobo jigaiño dudicamaajeminaafi aivo uco imitino mooniuhi. Jaaboco jaafa Moocaani toono jaadaco acihi. ¹⁵ Jaaboti bu ijoho difico gaihuini, mojibogoco iimogotiboro toonojaagodi iicatiiboti.

¹⁶ Tolliro bu iticoni aivojitoma tahallivi ihiimaasumi miñhaiñooba tahalliti icautihi uco aamusumo. Jilliro famooro uco jeevesuhinimumo. Jaarunoco uujoho teemehi Moocaani toonoco esafototibo iicaqui. ¹⁷ Jaarunoti uco Aivojibo Jesucristo uco aamusuubo sefaco aciuhi. Jaamaño uujoho imino imivehi taajasujibogoco ijibogoobo. Jaamaño faajinijeminaacoro tobogoco guubusucuuhi, judiomi iicatimehejeque. Jilli Aivojibo uco sihidi inihicunehejete taajasuuhi. ¹⁸ Jaaboro bu uco fanoova iimitinehejete ataajasuuboro ficujiibo niquejefaño iicano ihaivojiguiiha. Jaabo Mohaivojibo Jesuco macahacisu fahiijivaro. Fine.

Ninoono Iijico Agalluuno, Bu Imino Onoono Icano.

¹⁹ Taajico daaci Prisca onoogoco, bu Aquila onooboco icano, bu tolliro Onesiforo onoobo iijaminaaco icano. ²⁰ Jaanoti Erasto onoobo Corinto cuumiviro fitafetehinihi. Jaanoti Trofi onooboco ficuuhinihi guihuvaaboco Mileto cuumivi. ²¹ Jaabo asaadi jiniija imegavirocahi disaa. Dijaago Eubulo onoobo iijico galluui, bu Pudente onoobo, Lino onoobo, Claudia onooico icano, bu tolliro paryi monahabomi icano iijico galluui.

²² Jaafa ñima Aivojñibo Jesucristo icahi, bu jaafa Moocaani famooro amñhaico imino moonñhi icano.

TITO

Pablo Tito Onoobedi Acaatinuhaame.

¹ Uujoho Pablo Moocaani jeeçivominaafi, bu Jesucristo minisuminaafi icano. Jaabo uujoho miyaavogogaagovi sivaqui Moocaani #çimoco, bu miya iimaano iticovono imino fiivojaagovi isivajinoco igaajaqui, ² bu ifinjitino fiivoma mihicajinoco mehesicininoco igaajaqui icano. Jaanoco Moocaani abañitatibo: Ifinjitino fiivoco aciji, nuuhi s#çijetiro j#inije fiivutinaacaro. ³ Jaamaño jino diibo unuusumi mihicacumaño, m#haico ij#bogoco gaajasucuubo, jino uco Motaajasuminaafi Moocaani ij#bogoco j#beguequi ataj#banofeenedi. ⁴ Jaaneguiha #di jihaameque caatinihi Tito #joho tamiyaavogo seemene tamiyaabo idiicabedi. Jaano miyaavogoma #ma misi mihicano. Jaabo uujoho imeguehi Dios Moocaani, bu Motaajasuminaafi Jesucristo icamisi ico imino omooninoco, bu sajeeb# icaco aacinoco icano.

Tito Creta Chugaivi Ududicamaaño.

⁵ Ico uujoho Creta chugaivi ficuuhiniuhi oono imibachurautinoco dimibachuqui, bu quillahutoco ficuqu Moocaani iijano faacuumivari iicajajefaño oono ico ataj#baubadi. ⁶ Jaanegui quillahutoobo imino iicaqui, sita diibediti: Imitino, nootimo iicaqui, bu jaabo saafigo tajere iicaabo iicaqui, bu jaabo seeme miyaavogominaa iicamediti sita diitoco: Iimitimo, bu guubutimo icano, nootimo iicaqui icano. ⁷ M#iro Moocaani iija toomominaafi obispo onoobo iimino ifi iticovono ifiima ican#çihi. Jaabo jenaauffit#bo iicaqui, bu icaj#sut#bo iicaqui, bu guiriicaveffit#bo iicaqui, amocasifit#bo iicaqui, bu ajashurunoco guiraano ajaadusuuboro guiraano nihibamico #cinoco imogot#bo iicaqui icano. ⁸ Ivi jilliro baaminaaco imino ijafaño igaay#çihicaqui, bu iimino icaco iimeguequi, bu imihuseebe iicaqui, bu imino imoonihicaqui, bu Moocaanidiro ifico ificuququi, bu ifi imitinoco iimogonoco moonit#bo iicaqui, ⁹ bu miyaano j#bogoco diiboco ij#buguunoco jeevesut#bo iicaqui icano. Jaaboro sitaaco iimino j#bogori iquehecutusuqui, bu ejenaauhicamoco imiyaavuvusuhicaqui icano.

¹⁰ M#iro sihidi icamo aivo uguubuhicatimo, bu aivo janaan#çì judiomifaño icamo icano. Jaamo sicamañooço ihiiamaamoro miyaminaaco bañihicamo. ¹¹ Jaamoco l#inoci iimaatimo iicaqui. M#iro fajavaminaacoro

mitasumoro feehicamo mijibogotatinoco ijibogomo
#furumo toonohallivi nihibamico igaayiciqui.

12 Miïro diito Cretaminaa jihovotoco acaanivamo
iimaaminaafi iyotoditiro nuuhi: Cretaminaa aivo bañififimo,
bu aivo asimibadi jeevamo, aivo machufifimo, gaiquifiifimo
icano, nooboro. 13 Jaabo aivo miyaanoco nuuhi. Jaanegui
sefano diitoco fagoo imino imiyaavomoro iicaqui. 14 Bu
jaamoro judiomi bañifira jibogoco miyaavogotimo iicaqui,
bu oono miyaano jibogoti uuvuduvehicamo ijibogonehejeti
icano.

15 Miïro ihesamaaje imihinivatimedi paryi fanoova
mihinivatihi. Jaanoti imiyaavogotimedi, bu ihesamaaje
imihinivamede icano fanooro mihinivano. Miïro ihesamaaje,
ijeebii icano paryi diitoco imihinivamaño. 16 Jaamo:
Moocaanico magaaajahi, unuuruno omoonihicanofañodi
gaajaveechuno miyaano iicatino. Miïro idicufimo, bu
guubutimo, bu iimino moonico ajashuno gaajatimo icano.

2

Miyaano Jibogo.

1 Jaabo idibugusumi miyaano jibogofañodiro
dibeguehica. 2 Bu amiyato gaifimico dibogo guiriicavotimo
iicaqui, bu iminoro ihesamaaiqui, bu miyaavogofaño imino
iicaqui, bu gaijima iicaqui, bu jaabicima iicaqui icano. 3 Bu
tolliro amiyato gaigoomi Moocaani iimogobadiro iicaqui,
sicamañehejeque jibohocasitimo, bu guiriicavotimo iicaqui
icano. Jaaneri imino, 4 bagocajamico ejeevamaaisuneri
diito aijimico igaijiqui, iseemeque igaijiqui, 5 bu diigo
iminoro ihesamaaiqui, bu ajevatigo iicaqui, bu iijaco imino
iteemequi, imihusegue iicaqui, aiji onoonoco jenaautigo: Jii,
ineehicaqui icano. Jaanofañodi mihaiñooba Moocaani jibogo
imitino iimaatimo iicaqui.

6 Jaabadiro bu sicafegue dinoo: Imihusene iicaqui.
7 Paryi ijoho omooninofañodi diitoco gaajasu. Jaamoco
idibogosumi imihusene dibogo, jeejeje icatibo, 8 iminoro
diimaa, toonofenedi mijoho: Ico dihimiti, needino.
Tolliti nucufvejimo oono paryi Moocaani jibogoco
imeguehicatimo. ¿Jaamo milliti bu mihaiti imitino
iimaajirahi?

9 Tolliro bu jeevivominaaco fajjini ihaivojito atajibanoco
paryi: Jii, inehicaqui, diitoco imo imo imoonihicaqui,
bu onoonoco iimusufifitimo, 10 bu nanivatimo imihusenere
iicaqui. Jaanoco aatyimemere famooro igaajaqui Motaaja-
suminaafi Moocaani jibogo oovosinoco.

¹¹ Miiro Moocaani miihaico iimihuseque ifusuno sivahi taajasuco paryi miyaminaadi. ¹² Jaano toono Moocaani imihuse miihaico jibeguehi mohimitico mejeevesuqui, bu jiiijeo imogonehejeque icano. Jaamoro jiijehallivi imino micaqui, ticovono ifima Moocanidiro. ¹³ Tolliro bu miihaico gaajasuno oono oovosino sihidi ejeevaabo Moocaani Motaajasuminaafi Jesucristo asaajinoco oono motoomo miihaico unuunoco. ¹⁴ Jaabo miiro mohallivi guijeveuhi paryi mohimitico initiuboro miihaico itaajasuqui, diibota mihicamoro imino momoonihicaqui.

¹⁵ Jaano jinooco diitoco diibogo, quehecutusuuboro, mityama fagooboro icano. Ivi saatohoti difico taajavusudino.

3

Miyaavogominaa Jilli Iicano.

¹ Tolliro bu diitoco desaayu paryi aivojitoco imityaguehicaqui, bu paryi fanoova iiminocoro imoonihicaqui icano. ² Tolliro bu sitaaditi imitino iimaatimo iicaqui, bu sajeebima iicamoro sitaama imihijino iicaqui, bu sicujeebima paryi famoovamaryo iicaqui icano.

³ Miiro bu miihai iticoni tolliro miihfomo mihicauhi, bu Moocaani onoonoco: Jii, meneehicautih, jilli mimitacinuhi, bu fanoohimiti imogono, bu fanoohimiti imo icaneheje icano jijovoto mihicauhi fanoohimitifaño mihicaumaño, bu sitaanoco mihimeguehicauhi, mijihevecinuhi, bu fahigova sitaama mijihevecasihicauhi icano. ⁴ Jaarunaaca Moocaani Motaajasuminaafi igaijico, bu iimihuseque icano miyaminaaco ifususumi ⁵ miihaico taajasuubo. Jaaruno miihai iiminoco momooniunoti icatino, jilli miihaico idaasuguumaño. Jaabo miihaico taajasuubo Igaijari miihaico inituno bohofiico acinofeenedi. Jaano Moocaani Gaija miihaico bohofiima icasuhi. ⁶ Tolliro bu Motaajasuminaafi Jesucristofeenedi Moocaani miihaico Igaijaco ajashutino aciuhi. ⁷ Jaaboro iimihusefañodi miihaico igaayiciqui jaanofeenedi miihai ifinijitino fiivoco meteemehicanoco magaayiciqui.

⁸ Jaano jino aivo miyaano. Jaaneguiha imeguehi ijoho jinooco sefano atajibanoco. Jaaneri Moocanico imiyaavogomo iiminocoro imoonihicaqui. Jino aivo paryi fameediro imino. ⁹ Jaanoti mihifono iimaaco deecivedino sicijeminaa momono guicibadi icanehejeque, bu jihevecasinehejeque, bu oono Moise tajibahallivi jenaaucasinehejeque icano. Toono jilli miihfoneheje, jihovoneheje.

¹⁰ Jaanoti bu saato ho Moocaani iijaminaaco siibadije udugaacuhachijii fagoo mifociro. Jaanoco: Jii, onootihachijii diiboco buhigovi gañii. ¹¹ Jaano uguubutino gaaja diibo miyaanoti imitacuunoco, bu iimitiro diiboco: Imitino, unuucuunoco.

Titoco Ifitacuuno.

¹² Uujoho dijaago Artemas onooboco, bu Tiquico onooboco icano agalluudi, tolli icarunofaño disaa Nicopoli cuumijaago uco emeecitoobo. Uujoho tuucuumivi jinijadihico afatyonoco imeguehi. ¹³ Bu disefadino daamusu saafi abogado Zena onooboco, bu Apolo onooboco icano. Jaamisi ucuujiivaachunoco daaci jinejeti cuujiivaachutimisi ifeequi. ¹⁴ Jaanoco aatyimemere mota iicamo igaaajiqui imino moonico. Jaamoro ucuujiivaachunoco ihaamusuhicaqui. Tolliti ifino sinejeguiha iimi qui.

Niino Fitacu.

¹⁵ Paryi jino uuma iicamo dijaa iijico galluui. Hujoho bu moojico daaci miyaavogofañodi monahabomi iicamoco. Jaafa Moocaani paryi amiihaico imino moonihi.

FILEMON

Pablo Filemodi Acaatinuhaame.

¹ Uujoho Pablo, jino Cristo Jesu momohalliti civojafaño iicaabo jihaameque caatinihi sano monahabo Timoteoma ñdi, agaijibo Filemon mududicamaaje nahaboniminaafidi, ² bu Moocaani iijaminaa oono diijafaño igaivehicamedi, tolliro bu monago Apiadi, bu Arquipo mahaico mududicamaajeque aamusuhicaabedi icano. ³ Jaamo amihai magaayici Moocaani, bu Aivojibo Jesucristo icamisi imino omooninoco, bu sajeebhi icaco aacinoco icano.

Filemon Gaiji, Miyaavogo Icano.

⁴ Fahijivaro uujoho Moocaanico dihallivi imehichi. Jaabo diiboma ihimaasumi ñti esafetehichi, ⁵ Aivojibo Jesuco ñjoho agaijinoco, imiyaavogonoco icano, bu paryi Moocaanita iicamoco agaijinoco icano uguubuuboro. ⁶ Tolliro bu Moocaanico dilluhichi oono dimiyaavogoco aatymemere imiyaavogomohallivi, jaamo Cristo Jesufaño ñdi paryi iiminoco magaayicinoco imino igaajaqui. ⁷ Jaabo tajeeshi jacusucafetehi, bu uujoho sihidi imo imo icahi ñjoho sihidi gaijima idiicanoti. Mhiro ñjoho tañahabo, difaño ñdi miyaavogominaa jeebhi jacusucafetehi.

Pablo Filemon Jjovonohallivi Filemoco Idilluno.

⁸ Jaanegui uujoho Cristo minisuminaafi iicaruubo ico tajibajitihhi ñjoho omoonijinoco. ⁹ Ivi jilliro gaijifeenedi ico dilluhi. Uujoho Pablo amiyaabo iicacuubo, bu jino Cristo Jesuhalliti civojafaño iicaabo, ¹⁰ ico dilluhi jaani Onesimo onoobohallivi. Jaabo jino civojafaño miyaavogofeenedi taseemeneti minifutucuuhi.

¹¹ Iticoni naha Onesimo jilli mihifoobo dijijovono icauhi. Jaaruubo jisumi miyaabotiro misidi icacuuhi, ñdi bu uudi icano. ¹² Jaaboco dijaago uujoho siino galluhi. Jaaboco imino gaayici tafiico idiicajirubadi. ¹³ Imogorahi jinoovi uuma iicanoco dibuunavi uco ijeecivequi jino Cristo jibogohalliti civojafaño iicaaboco. ¹⁴ Jaaruubo uujoho imogotihhi ñjoho idiimogotinoco omooninoco. Jaabo uudi ñjoho omoonino uujoho atajibaneri icatino iicaqui, jilli hro idiimogooboro omoonino iicaqui. ¹⁵ Fine Onesimo ñti dugaavuuhi guenene sihi iicatiqui. Jaaruubo jisumi ñma fahijivaro icacujibo. ¹⁶ Jaaruubo jjovonobadi icacujitihhi. Jilli jjovono janaanivivi imino icacujibo. Jaabo agaijibo dinahaborucuui. Jaaboco uujoho sihidi gaijihhi. Imi jaano janaanivivi ñjoho diiboco

gaiji diijovono iicamaño, bu Mohaivojibofañodi dinahabo iicamaño icano.

¹⁷ Jaaneguiiha digataavominaafi uujoho iicahachiiji diiboco gaayici uco idiicajirubadi. ¹⁸ Jaanoti ico diibo imitino omoonihachiiji, bu ico edebhachiiji icano ucoro toonoco daadusu. ¹⁹ Jaabo uujoho Pablo, jinoocoro tahuseri caatinihi: Uujoho ico jaaduji. Miïro bu uujoho ico neejirahi: Hijoho tahallivi guijevejirahi uco edebeneque daaduqui, neejirahi. Jaarunoco ico uujoho nootih. ²⁰ Jaaneguiiha tañahabo, uudi jino iminoco deetavo Aivojibo Jesuco imiyaavogomo iicanicibadi. Jaaneguiiha tajeebico daacusu Cristofañodi tañahabo idiicamaño.

²¹ Jilli iidi caatinihi ijoho omoonijinoco agaajaaboro, bu jino ico onoonoco janaanivivi omoonijinoco agaajaaboro icano. ²² Bu tolliro uudi uujoho ifetejimañoco tahimega dimibachu. Miïro jino teemehi amihai Moocanico midilluhicanoco amihai ihaciqui uujoho amihai emecitejinoco.

Niino Fitacu.

²³ Jaani Epafra onoobo dijaago iijico galluhi, jino Cristo Jesuhalliti uuma civojafaño iicaabo. ²⁴ Tolliro bu Marco onoobo, bu Aristaco onoobo, bu Demas onoobo, bu Lucas icamo jino uco tadyudicamaajeti aamusuhicamo dijaago iijico gallumo.

²⁵ Jaafa Mohaivojibo Jesucristo amihai imino moonih.

HEBREOS

Moocaani Illifeenedi Ihiimaano.

(Jn 1.3)

¹ Siicije naha Moocaani moheedetemihaima iimaajibuuhi saicino siibadihije, jibogominaafeenedi. ² Jaaruubo jisumi jino niinoosumi mihaima iimaabo Illifeenedi. Jaabo Illifeenedi Moocaani paryi jinijeneque eheetavuuboro diibo usefaño paryi fanoovaaco iicaqui ficuubo. ³ Jaabo diibo Moocaani imi aricuco ifusuubo Moocaani ifi tolli ejeevanoco ifusuubo. Jaabo sefari paryi fanoova icahi imityahijifeenedi. Jaaboro bu mohimitico ifilluuboro casivuubo niquejefaño Moocaani aivoji icagahallivi, imiyanaagonovi.

Moocaani Achi Sihidi Jeevahi Niqueje Toomominaa Janaanicivi.

⁴ Jaamaño Moocaani Achi sihidi jeevano minifetehi Moocaani toomominaa allinoocivi. Miuro caani busumijeti gaayicibo diito janaanivivi aivo imityamañovi. ⁵ Jaamaño cono bu Moocaani safooba itoomominaati cajaanibaco: Ijoho taseemene, jifucu uubadiro idiicaabo, noonova.

Bu cajaanibaco:

Uujoho diibo caaniti icaji. Jaanoti diibo taseemeneti icaji, nuunova.

⁶ Jaanoti idiboro Illi iicaaboco jijehallivi isivauboro nuubo: Mihimo diiboco paryi amihai Moocaani toomominaa, nooboro.

⁷ Jaanoti diito itoomominaaditi nuubo:

Itoomominaaco guibuhubati eheetavoobo, bu ijeecivominaaco cijigaiguihuti eheetavoobo icano, noonoro.

⁸ Jaanoti Illiditi noono:

Moocaani dihaivoji icaga; Jaafa ufucuro ifinitino fahijivaro icahi, bu ditajiba imino atajibano icano.

⁹ Iticovonocoro idiimogooboro imitinoco diheguehi. Jaamaño Moocaani Didios iicaabo ico sihidi imono icaco acihi, digataavominaa allinoocivi, noonoro.

¹⁰ Tolliro bu noono:

Aivojibo, ijoho aivo iticoni jinijeque tanooco ficuuhi. Bu jaaboro dihuseri niquejeque deetavuuhi. ¹¹ Jaaruno toneheje finiji. Jaanoti ijoho ufucuro finitibo fahijivaro diicaji. Jaanoti toneheje queemeveji gaachehu ocomovonicibadi. ¹² Jaanoco gaachehuco mihicanicibadi gatatahuruji. Bu jaanoco buunaniji gaachehuco siino mubunanicibadi. Jaanoti naha

ijoho diiboro fahiiɣvaro diicaji; ufucuro difi finijit̄hi,
noonoro.

13 Jaamaño m̄iro Moocaani itoomominaati cajaanibaco
nuut̄hi:

Tamiyanaagonov̄i cas̄ivo, diminaaco iguiinon̄ijinohachuta,
nooboro.

14 M̄iro parȳi Moocaani toomominaa jilli gaijamiro Moocaa-
ico ejeecivomo. Jaamoco gallufiibo taajasuco agaaȳicijimoco
ihamusuqui.

2

Mataajajinoco Mejeevesudino.

1 Jaano jilli iicaneguiiha aivo imino muguubunic̄iji oono
muguubuhin̄inoco, iimino j̄ihaiti buh̄igov̄i minifototimo
miicaqui. 2 Jaanoti naha sīcije Moocaani toomominaafeenedi

aaciuno j̄ibogo sefano icauhi. Jaanoco guubuutimo imitico
omoon̄iumoco toonohall̄iti idaasuno moon̄icafutuuhi.

3 Jaabadiro bu m̄ihai aivo aajashutin̄o taajasuco
mejeecivotihachij̄i, m̄ihaico idaasuno moon̄ijiruubo.

M̄iro toono taajasuco iticon̄i diiboro, Aivoj̄iibo j̄ibuguuhi.
Jaanobuunati jari toonoco uguubuuno imino agaajaciunoro

m̄ihaijaagov̄i fatyusuuhi. 4 Jaabadiro bu Moocaani
toonoco imino gaajasuuhi miyaano iicanoco. Toonoti

igaajaqui ajabafiranehejeque, sihidi ejeevano, mityano
aatȳimeratinehejeque omoon̄ihicaunofeenedi, bu tolliro
m̄ihaico Igaijaco siibadih̄ije aacinofeenedi icano ijeeb̄i
onoobadi.

Jesu Inahabom̄i Iicabadi Minifutuuhi.

5 M̄iro oono toojeti mihiimaaje ufucu icajino j̄iinijeque
Moocaani itoomominaa usefaño ficuut̄hi toojeque
itaaj̄ibaqui. 6 M̄iro samañoohaame Caatin̄ihaamefaño
saatoho neehi:

¿Milli ijoho Moocaani sihidi edeevaabo miyaminaa sihidi
ejeevat̄imediti deesamaajirahi? ¿Jaabo coll̄ihi diito

iguijev̄efimojaago feejirahi?*

7 M̄iro jihachutasituro
diitoco diitoomom̄inaaguinov̄i ficuuhi. Jaaruumoco

fanoova imiri, bociri icano diitoco boc̄isuuhi. Bu
jaaboro diitoco mityaco daaciuhi parȳi edeetavuuno-

hall̄ivi. 8 Parȳi fanoovaaco diitoguiinov̄i ficuuhi,
noono.

Jaamaño tolli parȳi miyaminaafiguiino ificuucumaño diitogu-
iinov̄i fanooro icacuuno. Jaaruno fañehiica mahatȳimet̄hiica

parȳi fanoovaro diito iijico oboc̄igonoco. 9 Jaarunofaño ma-
hatȳimehi Jesuco jihachutasituro Moocaani itoomominaati

guiinov̄i ificuunoco. Moocaani sihidi igaij̄ima iicamaño

* 2:6 Sahaamefaño noono: Miyaminaafi.

imuguuhi diibo famoohalliviro iguijeveujinoco. Jaaruubo jisumi diiboco Moocaani bocigusuhi idaasuno iicauboro iguijeveuno jaada.

¹⁰ Jaamaño Moocaanidi fanoova choomotihi diibofeenedi. Jaabo Moocaani imeguehi famooro iseeme iimihigo niquejefaño ofoonoco. Tooneguiiha Moocaani Jesucristoco idaasuno moonisuuhi imi Taajasuminaafiti iicaqui.

¹¹ Jaamaño paryi imibachucinicumoco ijeevadi ificuucuumo, bu diitoco imibachuubo icano paryi sacaanitaro. Tolli iicamaño Moocaani Achi nucufeguetihi diitoco: Tañahabomi, onoobo ¹² Caatinihaamefañodi:

Iti iimaaji uujoho tañahabomima. Jaaboro ico imeji dimasineri igaivominaafeenevi, noonoro.

¹³ Tolliro bu noono:

Uujoho Moocaanicoro esiciniji, noonoro.

Jaabadiro bu siino noono:

Jineeri icahi, jino seemeque Moocaani uco aacinimoma, noonoro.

¹⁴ Miro jaamo miyaminaa seemere ihuucuma, itijohoma icano iicamo. Jaabadiro bu tolliro Jesu minifutuuhi ihuucuma, bu itijohoma icano iguijeveuqui. Jaano iguijeveuneri oono guijeni mityama iicauboco ijico ifinisiqui. ¹⁵ Jaamaño jilliti taajasuubo oono paryi famooro iguijeveneque iiguimoro jiovotobadi iicacuumoco.

¹⁶ Jaamaño Moocaani toomominaaco ihamusuqui saautibo. Jilli Abraham iyaachimihacoro aamusuvaubo saauhi. ¹⁷ Jaamaño diito inahabomi iicaubadiro icaubo sacerdotemi aivojibo iicaqui jeevesutibo iicamaño, bu sihidi idaasugoma iicaqui Moocaani imefeenevi, tolliro bu miyaminaa imitico ibuusuqui ifico idaasuno omoonofeenedi.

¹⁸ Miro idaasuno iicauneri ifinisucafutuuhi. Jaamaño jisumi amusuubo tolliro inisucafotomoco.

3

Jesu Moise Janaanicivi Jeevahi.

¹ Tañahabomi, amihai mihimibachucinicumano ijeevadi mihicamo, Moocaani ita iicaqui ucuuhuvamooto mihicamo imino magaaja Cristo Jesu mohiimaa iiji minisuminaafiti iicanoco, bu sacerdotemi aivojibo diibo iicanoco icano.

² Jaabo Jesu Moocaanima imino icauhi. Jaaboco Moocaani jino dudicamaajehallivi ficuuhi. Jaabadiro bu tolliro Moise imino icauhi Moocaani iijano miyaminaaco ejeecivuunovi.

³ Jaarunofaño Jesu janaanici toonovi ibocima icahi Moise janaanivivi; oono iijaco eheetavoobo tooja janaanivivi ibocima iicanicibadi. ⁴ Miro iijanoco eheetavomo iticovoocivi

icahi. Jaarunofaño paryi fanoovaaco eheetavuubo Moocaani. ⁵ Jaabadi Moise aivo imino icauhi Moocaani iijaco ejeecivehicaunovi: Ududicamaaihicaunobuunati Moocaani eheetavuujinoco ijibogono. ⁶ Jaarunofaño aivo Cristo janaanici imino icahi Moocaani iijaminaa miñhai mihicamoco ootomoobo. Jaamo miñhai Moocaani iijaminaa mihicamo sefano mihicamoro mehesiciniqui, diibo onoonoco imo imo momoonimoro mimiyaaveguequi niinofucuvi.

Moocaani Cuumiminaa Ajaguisijino.

⁷ Miñro jaamaño, Moocaani Gaija neehi Caatinihaamefañodi:

Jaachijji amñhai Moocaani iijico muguubuhachijji ⁸ amñhai jeebico mucuhufutusudino, johono sicaiñigovi iicausumi Moocaanijaagovi isifiratuumoro diiboco inisuumo iicaubadi. ⁹ Tahigo amñhai eedeetemihai uco nisuuhi, buhicagaha cuarentadi ficabava ticovovi tahi uujoho omoonihicaunoco atyimehicaurumo.

¹⁰ Jaanoma iicaubo diitojaa isifiratuuboro nuuhi:

Jilli fahijjivaro ijeebñnoco imitasumoro fahigova igomoro icahicamo, jaamoro imeguehicatimo taajñhaico agaa-janoco, nooboro.

¹¹ Jaamaño uujoho toonohalliti diitojaa isifiratuuboro tamofañodi, nuuhi:

Uma ajaguisijimañovi diitoco ifutusujitihí nooboro, noono.

¹² Tañahabomi, jaaneguiiha mehesicini cajaanotyoba amñhaiti iimitino jeebñma iicamoro toonoco mitasudino iicaabo Moocaaniditi diiboco mimiyaavogotimaño. ¹³ Tollo icatimoro fahigovavi fafucuvaaciviro mequehecutusucasi jisumi jino iicanohachuta. Jaamo amñhaiti cajaanotyobaco imiti bañitino icadino. Jaaneri amñhai jeebñ Moocaaniditi jenaano minifetedino. ¹⁴ Jaanoti siicijetiro mehesicininoco suufenitimo toonofaño quehecuno mihicamoro niinofucuvi mihifotohachijji, Cristojaagoti samañoonoti mataañovaji.

¹⁵ Miñro jilli noono:

Jaachijji Moocaani onoonoco muguubuhachijji amñhai jeebñnoco mucuhufutusudino, johono diibojaa isifiratuumo iicaubadi.

¹⁶ ¿Cajaanotyobaco diibo iimaaco guubucuumo diibojaa isifiratuumo? Eti bu johono paryi Moise Egipto jijnijeti isivaumo. ¹⁷ ¿Nacu bu cajaanotyoma Moocaani sifiratuuhi cuarentadino ficabava ticovovi? Eti bu diito Egipto jijnijeti isivaumo oono imitico eheetavuumoma. Jaamo diito paryi finñuhi sicaiñigovi, iguijeveumo. ¹⁸ ¿Nacu bu cajaanotyobaco Moocaani imomofañodi nuuhi: Tafaño majaguisijihigo

mihifetejitih, nooboro? Eti bu diibo unuunoco: Jii, unuutimoco. ¹⁹ Miiro magajacuhi imiyaavuguutimaño diito ifutuutinoco.

4

¹ Jaamaño ufucu Moocaanima majaguisijinoco aaciguunoma mihicanohachuta imino mehesicini amihaiti saatoho toonovi ifototimo mihicadino. ² Miiro miihaico bu aciumo tobogo taajasujibogoco diitoco iicaubadiro. Jaaruno diito uguubuuruno diitoco imino mooniutih uguubuurunoco imiyaavuguutimaño. ³ Jaanoti naha miihai toonoco mimiyaavogomaño toono jaguisifaño mihifetehi. Oono Moocaani jilli nuuhi:

Jaamaño diitojaago uujoho isifiiratuuboro diitoco nuuhi tamomofañodi, uuma ajaguisijimañovi ifetejitimo, nuubo Moocaani.

Jaarunofaño Moocaani jiiñjeque ifiivusunotiro iticoniubo eetaavuubo imivuudi jaguisiubo. ⁴ Jaamaño miiro samañoohaame Caatinihaamefaño jilli noono jaguisifucuditi:

Sahuse juugahuseti safucu icano nigaciti idudicamaajeti Moocaani jaguisiuhi, noonoro.

⁵ Siino bu Caatinihaamefaño noono: Ifetejitimo uuma ajaguisijihigo, noonoro.

⁶ Jaarunofañehiica icamo saatoho toono jaguisifaño ijicafetejimo. Jaanoti iticoni toono taajasujibogoco uguubuurumo toonofaño ifutuutih: Jii, noomoro imiyaavuguutimaño. ⁷ Jaamoma iicaubo Moocaani siino bu ooviciuhi jisumico, jino mihicasumico. Miiro Moocaani miihaima iimaahi, toonobuunati goovacuutinati David unuunofeenedi. Oono Caatinihaamefaño onoonoco munuucuuhi. Jaanoco bu siino meneehi:

Jaachiji Moocaani iijico muguubuhachiji amihai jeebico mucuhufutusudino, noono.

⁸ Jaanoti Josue diito israelmico toono jaguisico ihaciuruva, Moocaani siino sifucuditi iimaacuujitirahi. ⁹ Jaanegui icanehiica sano Moocaani cuumiminaa ajaguisijino.

¹⁰ Jaamaño miiro Moocaanima ijaguisiqui ijicafotoobo, idudicamaajeti ajaguisicuubo, oono Moocaani iinoti ajaguisicuubadi. ¹¹ Jaanegui masi mesefaquifetequi toono majaguisijinofaño mihifetequi. Jaanegui saatohoba johono, imiyaavuguutimo iicaubadi mihicadino.

¹² Miiro Moocaani iiji buheehi mityama icano aivo janaanici siijevano fanoova aamigano fahigovaaciti iijino iicano siijeva janaanici siijevano. Jaamaño mojeebi, mohesamaaje icano faicuvano icarunoco adicino, bu miyaminaafi ifico faabeheri adicino icano. Jaanoro

foovono miniiyuno mohesamaajeque, mojeebii esicinico icano. ¹³ Aivo jinehejeba chahahi Moocaani ifiivusuuno toonoti afataniivejiruno. Paryi fanoovaro foovono icacuui faayacafutucuuno. Jaadi johono diibo imefeenevi mohimitico mihimibachujibo imefeenevi.

Jesu Aivo Janaanicivi Sacerdotemi Aivojiboti Icahi.

¹⁴ Jesu Moocaani Achi aivo janaanivivi miihai sacerdote aivojiboti icahi. Jaabo niqueje janaanivi Moocaani imefeenevi aivo ifotoobo. Jaanegui imino momooniqui mohiimaa iijico. ¹⁵ Miiro miihai sacerdotemi aivojibo miihaico idasuguejirahi moniinovanoti, miiro miihaico iicabadiro diiboco fanoova inisuuneri idasuno icaubo. Jaaruubo imitico mooniutahi. ¹⁶ Jaanegui masii imino mimiyaavogomoro Moocaani sihidi gaijima iicaabovivi mifiitivequi. Toonoti miihaico ihidasuguequi, jaaboro iimihuseri miihaico ihamusuqui sihidi idasuno mihicasumi.

5

¹ Famooro sacerdotemi aivojito iicamoco miyaminaafeenetii icimoro toonofaño ficuumo Moocaani imefeenevi miyaminaahallivivi iimaajinoco, bu diibo jeevivoco iheetavequi, asimico agaisiraicimoro Moocaanico tooneri ijeevivequi miyaminaa imitihallivivi icano. ² Jaabo diibo sacerdotemi aivojibo, bu icaruubo ififañodi iniinovanoma iicamaño, bu amusujiruubo agaajatimehejeque, iimino jiihaiti imitamehejeque icano. ³ Jaabo bu ifi niinovama iicamaño jeevivo asiri Moocaanico iimitihallivivi jeevivefihii, oono miyaminaa imitihallivivi iicanicibadiro.

⁴ Jaamaño aivo cajaanoyooa jilli iinoro sacerdotemi aivojiboti icatatihi. Moocaaniro iciboro toono obocimañovivi ficufihii, johono Aaron onooboco iicaubadi. ⁵ Jaabadi tolli Cristoco mooniubo: Jilli iinoro diibo sacerdotemi aivojiboti icautihi. Jilli Moocaaniro diiboco toono bocifaño ficuui diiboco unuubadi:

iihoho taseemene, jifucu uubadiro idiicaabo, nooboro.

⁶ Jaabadiro bu samañoohaame Caatinahaamefaño diiboco nuubo:

iihoho sacerdotemi aivojiboti fahiijivaro idiicaabo,

Melquisede onoobobadi edeevaabo, nooboro.

⁷ Jaabo Cristo jiijehalliri iicausumi sihidi Moocaanima iimaahicaubo sefano ihaalli tofaihuco gañiboro dilluhicaubo diibo Moocaani diiboco guivevefañoti atajasujiruno mityama iicaaboco. Jaanoco Moocaani guubuuhi diiboco idilluhicaunoco Moocaanico miyanotiro ejeevivehicamaño. ⁸ Jaamaño Cristo Illi icaruubo gaajauhi: Jii, onoonoco idasuno iicauboro iguijeveunofañodi. ⁹ Jaaneri

aivo ifiico imino #futusucuumaño ufucuro ifinitino taajasu abajaaboti iicanovi #futuubo paryi oono diibo onoonoco: Jii, onoomedi. ¹⁰ Jaamaño Moocaani diiboco sacerdotemi aivoj#iboti ficuuhi Melquisedebadi ejeevaaboco.

Aivo Ñihicuno Miyaavogoco Mejeevesuruva.

¹¹ Aivo ajashutino jinohallivi meneejino icahi. Jaaruno aivo tih#no mij#beguejiruno, am#hai magaaajagotimaño. ¹² Aivo gueenecuuno mihicano jisumi j#bogominaati mihicatacuuno. Jaarumehiica mihimeguehi siino am#haico sita ij#bogonoco; Moocaani iiji j#bogo aivo itih#tinoti. Aivo jilli fa#ooviro miniinovatucuuhi. Aivo jilli miyaavogofaño mujusitih. Jilliro mifa#ofaihucó aaducujimobadi mejeevacuhi. ¹³ M#ro Moocaani iijico ajashunoro agaajamo seme mifa#ototobadi iicamo. Jaamehiica gaajatih iticovono ifi icaco. ¹⁴ Jaanoti fanoocoro imino emecimo oono jusitamobadi ejeevacuumo, fanoovaaco udugaacunoco agaajacuumo, iimitinoco iiminofeeneti aatyimeneque ejeevamaaicuumo icano.

6

¹ Jaanogui mas# janaan#viro mefeequi miyaavogofaño jusimoro Cristoditi iticoni m#haico ij#buguunocoro meesudino, siino janaan#viro gaajamoro mofoo. M#noco guijevafaño asatyefinehejeque mejeevesunoco magaaajacu- uhi. Bu tolliro Moocaanico mimiyaavogonoco magaaajacu- uhi. ² Bu nitihallivi ij#bogonehejeque, bu miyaavogominaahallivi ihuseque ificujinehejehallivi ij#bogonehejeque, bu uchuumucuumo siino ubuheetejinehejeque, bu ufucuro ifinijitino c#jigaifaño efeejinehejeque icano magaaajacu- uhi. Jaarunaaca janaan#viro gaajamorohiica mofoo. ³ Jaanoco tolli momooniji Moocaani iimogohachiji.

⁴ Jaamaño m#ro saatoho seseequé agaayic#h#nicuurumo, bu Moocaani aacino imoco gaajac#h#nicuurumo, bu tolliro Moocaani Gaijati agaayic#h#nicuurumo. ⁵ Moocaani j#bogo imoco gaajac#h#nicuurumo, bu ufucu iicajino jini#je mityaco icano agaajac#h#nicuurumo, ⁶ siino dojc#viro eedeehifijaagoviro uhuumimoro Cristoco ejeec#vuc#utimo siino eedeehifi jeevesufeenedi bohomot# miniiyuracuujitih. Jaamo diitoro siino Moocaani Achico dojc#viro imohobujehallivi metetecubadi omoonimoro diiboco miyam#naa imefeenevi dejecumoro icahicahi. ⁷ Jaamo jini#jebadi, fahiij#varo toojehallivi niijaba aagonoco adujere iican#badi jeevamo: Jaaje toojeque ududicamaaimedi imino basutaaco ih#inusujere inoovasuruva, toojeque Moocaani imino omoon#noma icaje. ⁸ Jaanoti jar#mocoro,

ñaavahucoro icano ihinusuhachiiji jinehejebaguiiha imitije. Jaamaño Moocaani: Imitino, onoboro afaijanoguiinovi aaquetejije. Jaanofeenevi jigasucafetejije. Jaabadi dojicuviro eedeehifijaagoviro uhuumimoro Cristoco ejeevesumoco Moocaani faijaji.

Mohesicini Minoco Sefano Ficuui.

⁹ Agaijimo tañahabomi, jilli munuurunaaca, aivo imino magaaajahi, amihaiti ajashutino Moocaani mihaico imino omoonino mohallivi taajasuma asaanoco. ¹⁰ Miuro Moocaani aivo iimiibo. Jaamaño jabajeevejitibo amihai momoonihicanoco, bu diiboco amihai gaijico mihifusumoco, miyaavogofeenedi monahabomi iicamoco mahamusuhicanofeenedi; bu jaanoco jisumihachutahi moonimerehi mihicahi. ¹¹ Jaanogui mihimeguehi famooro mihai toonoco mihifusumoro mofoomo nijequevi mihifotonoco. Jaamo imino mihifutusuhi oono meteemehicanoco. ¹² Mihi mihimogothi amihai majaparyatonoco. Mihimeguehi oono imiyaavogofeenedi, bu ijaabicifeenedi icano Moocaani aaciguunoco agaayicimoro iicabadi mihicanoco.

¹³ Miuro Moocaani onoonoco Abrahamco aaciusumi ififañodiro ooviciuhi miyaano iicaujinoco. Aivo diibo janaanivivi iicamo momofeenedi ohoovicujirumo achahaumaño. ¹⁴ Miuro jilli nuubo: Miyantiro aivo ico imino mooniji. Jaaboro ico ajashujitino diyaachimihaiti aacino, nooboro. ¹⁵ Jaanoco Abraham tuumuui jaabiciboro. Jaamaño gaayicubo Moocaani diiboco unuubadi. ¹⁶ Jaabadiro bu miyaminaa siinoco unuusumi noonicimo diito allinoocivi iicaabo Moocaani momofeenedi, Jaano siino miyaano iicanoco, unuusumi Moocaani momofeenedi unuucuunoco, ¿milli bu janaanivivi siino mejenaauucujirahi? ¹⁷ Jaamaño Moocaani imomofeenedi nuuhi aaciguuno miyaano iicajinoco foovono ihifusuqui toono ibusumijeque aaciguunoco agaayicijimoco, bu jaano unuucuuno siino boobanicafutucuutihivi iicaujinoco icano. ¹⁸ Jaamaño icano minocivi diibo, bu diibo unuucuuno icano oboobaniracutino. ¿Jaanohocifeenedi milli bu Moocaani unuucuunoco bañijirahi? Jaanofeenedi mihaico Moocaani acihivi sefano majacusucafotomoro meteemehicanoco mohimega ificuunoco magaayiciqui. ¹⁹ Jaano toono esicini sefano iicanoro mojeebico kuhufono ficuuno. Jaano jino esicini iicanoma mihai mihicano mihaico kuhufono ficuuhivi niquejefaño iicaja Moocaani iija gaachehubaryutyigabatitovo.* ²⁰ Jahigo tobaryu ticovo Jesu jicafutuuhivi

* **6:19** Sahaamefaño jilli ficuuno: Toono esicini sefano iicanoro mojeebico kuhufono ficuuno, ancla cijigai meenegaco samañoviro kuhufono ificuunicibadi onoonoco.

mohalliví m#haidi j#haico ifaayíciqui. Jaamaño jilliti Jesu sacerdotemí aivoj#bo fahij#varo iicanoví ifutuuhi. Jaamaño Melquisedebadi jeevaabo.

7

Jesu Sacerdotemí Aivoj#bo Melquisedebadi Jeevaabo.

¹ Jaani Melquisede onoobou Salem cuumio aivoj#bou. Jaabo Moocaani caamovohi iicaabo sacerdotéu. Jaabo Melquisede Abraham m#naaví jini#jene aivojitoco iguiinoní#juhígotí uhuumiuboco acabaacutuuboro diiboco: Imino, nuuhi. ² Jaaboco Abraham aci#uhi fahuseecisaaje iicanotí sanoosaacoro toono abajatoco iguiinoní#unotí #ci#unoco. Jaano Melquisede onono momo jillí eneejiruno: Itíconi, iimino Aivoj#bo, eneejiruno. Jaabo Salem aivoj#bo iicaumaño, bu: Sajeebí ica aivoj#bo, eneejiruno. ³ Jaabo buhugaavocafetehi caanima, seejima, bu iheedetemihaima icano chahaabo. J#bogoratino diibo fiivotí, bu iguijevetí icano. Jaabo Moocaani Achibadi#ro iicacuubo sacerdotemí aivoj#botí fahij#varo icacuubo.

⁴ Jaanoco jisú magaajacuuhi Melquisede aivo síhidi jeevaabo iicaunoco. M#iro moheedebe Abraham icauruubo diiboco aci#uhi fahuseecisaaje iicanotí sanoosaacoro moonicasiví aivojito nehejeque udumí#ci#unotí. ⁵ M#iro Moise taji#ba onoobadi Levi iyaachimíhai sacerdotemí iicamo miyam#naaco inehejetí fahuseecisaaje iicanotí sanoosaacoro ajaadusuno taji#bama icamo; buhícgaha diitobadi#ro bu Abraham iyaachimíhai icarumo. ⁶ Jaanotí Melquisede Levi iyaachimí#oobo icautíruubo Abrahamco jaadusuuhi fahuseecisaaje iicanotí sanoosaacoro. Jaabou diiboro Abraham Moocaani aaci#guunoco agaayíci#ubo. Jaamaño jilliti Melquisede Abrahamco: Imino iicajinoco, nuuhi. ⁷ Jaanoco famooro gaajacuhi diiboco: Imino iicajinoco, onoobo diibo janaaníci síhidi ejeevaabo iicafinoco. ⁸ Jaanotí jino mofeeneri iicamo fahuseecisaaje iicanotí sanoosaacoro agaayí#imo, jillí tí#ovo miyam#naaro iguijevéfimoro. Jaanotí Caatí#haame iimaahi Melquisede iguijevetí#bobadi iicaabedití. ⁹ Jaamo paryí Levi iyaachimíhai sacerdotemí iicamo jisumí fahuseecisaaje iicanotí sanoosaacoro miyam#naaco ajaadusuhícamo, bu Levi icano tollí#ro Melquisede#que fahuseecisaaje iicanotí sanoosaacoro jaaduhi sano Abraham ajaadusumí#ro. ¹⁰ M#iro jaasumí Abraham ififañerehiica iyaachimíhai icauhi Melquisede diiboco aatyí#meteusumí.

¹¹ M#iro Israel cuumim#naa taji#baco gaayíci#uhi sacerdotemí Levitamí jaamoro Aaron iyaachimí#haifenedí.

Jaano miyanotiro toono tajjibaco omoonimoco Moocaanijaagovi isatyejiruva collihiicaqui, bu siino sifi sacerdote saajirahi. Jaabo Aaron yomoobo icacuujitino Melquisedebadiro icaburucuujii. ¹² Jaamaño sacerdotemi sifiiti ubuunanicafutucubadiro, bu tajjiba buunanicafetehi. ¹³ Jaabo Mohaivojjiibo diibediti jino Caatinahaame jilli onoobo, siicummi israelmi cuumioobo, tuucuumiti miihaiñoobahiica sacerdoteti iicati cuumioobo. ¹⁴ Miiro imino gaajaveechuno Mohaivojjiibo Juda cuumiti asaauno. ¿Miiro Moise milliba nuutihi jicuumiditi, sacerdotemiditi ihiimaausumi?

¹⁵ Jaano jino aivo foovono icahi bohono sacerdote Melquisedebadi ejeevaabo ajafevene. ¹⁶ Jaamaño miyaminaa tajjiba unuumaño diibo sacerdoteti icautihi. Jilli oono ifinisuratino ifi mityari diibo sacerdoteti icahi. ¹⁷ Miiro jino Moocaani jilli diibediti onono:

Ijoho fahijjivaro sacerdoteti idiicaabo, Melquisedebadi edeevaabo, nooboro.

¹⁸ Jaamaño jilliti eedeetajjiba buhigovi ficucafetehinicuuhi, toono iniinovaumaño iimiutimaño. ¹⁹ Miiro toono Moise tajjiba jinejebaco imitusuutihi. Jaamaño toonobuuna aivo iiminoco mehesicininoma mihicahi, toonofenedi Moocaanivi mifiitivonoma.

²⁰ Jinooco Moocaani eetavuuhi imomofenedi unuuboro.

²¹ Jaanoti saatohe sacerdotemi jilli ticovonoro icauhi Moocaani imomofañodi unuutimo. Jaanoti naha diibo sacerdoteti iicajino Moocaani momofañodi noocafutuuhi. Miiro Caatinahaamefañodi diiboti neehi:

Aivojjiibo imomofañodi unuucuuno, siino boobanicafutucuujitihii: Ijoho fahijjivaro sacerdoteti idiicaabo Melquisedebadi edeevaabo, nooboro.

²² Jaamaño Jesu bohonohijji eedejihallivi aivo iiminoco agaajasuubo. ²³ Miiro iticonio sacerdotemi aivo ajashutihi, iguijevehicaumaño guenenene icahicautimo. ²⁴ Jaanoti Jesu iguijevetatimaño diibo sacerdoteti iicano sifivi siino jeenetihii. ²⁵ Jaamaño fahijjivaro taajasujiruubo diibofenedi Moocaanivi ifiitivomoco, ufucuro milli iicatimaño diitohallivi Moocaanico idilluhicaqui.

²⁶ Jaamaño Jesu aivo miya sacerdotemi aivojjiibo miihai mihimogoobo. Diibo aivo iimiibo, idicubama achahaabo imitibama achahaabo imitiminaati ijeevadi udugaacuubo, bu caamovono niqueje janaaniciivi agañiiyicicafutuubo icano.

²⁷ Jaamaño saatohe sacerdotemi aivojito iicabadi jeevatiiibo diito naha asimico agaisiraicimoro fafucuvaaciviro jeevivoco eetavehicamo. Jaanoco iticoni sacerdote iimitihallivi jeecivehi. Jaanohallivi jari miyaminaa imitihallivi jeevivomo. Jaanoti Jesu sano famoohalliviro jeevivucuuhi, safooro

ifico iinoro aaciisumi. ²⁸ Jaanoti Moise tajiiba ficuuhi miyaminaa iimitimoco. Jaanoti toono tajiibabuunati Moocaani imomofeenediro unuuno Illi Jesuco ficuuhi sacerdotemi aivojiboti. Jaamaño diibo milli iicatibo fahijivaro iicaqui imiiboti eetavocafetehi.

8

Jesu Bohono Iijihalliti Iicaabo.

¹ Aivo jino imiyaanoco monoono, mihai sacerdotemi aivojibo Cristo jilli ejeevaabo casivutuuhi niquejefaño Moocaani aivoji icagahallivi imiyanaagonovi. ² Jahigo sacerdoteti jeeçivoobo imiyaaaja iimija Moocaani iijafaño. Jaaja miyaminaao useti eheetavocafotoja icatino; Aivojibofeenediro iicaja. ³ Paryicino sacerdotemi aivojitoti ificucafotomo icahi asimico agaisiraicimoro Moocaanico ijeeçivequi. Jaamaño bu tolliro Jesucristo iguijeveuneri ita iicamohallivi jeeçivuuhi. ⁴ Jaabo jiijehalliviro iicaruva ajashunogayi sacerdoteti icajitiruubo. Miho icamehiica sacerdotemi Moise tajiiba onoono jeeçivoquerehiica omoonimo. ⁵ Jaamo jito sacerdotemi ijeeçivoco moonihicahi niquejefaño iicaja ijimico icijahajefaño. Magaajahi jilli ihijimiro iicanoco, miho Moise tabernaculo onoojaco iheetavequi omoonisumi, Moocaani diiboco nuuhi: Meeci, jaaboro imino deetavo paryi, johono ico ifagajihallivi ifusuujabadiro, nooboro. ⁶ Jaanoti naha mihai sacerdotemi aivojibo Cristo ijeeçivoco eetavehi. Aivo janaanici imiyajeeçivoco eetavoobo diibo bohono iijihalliti iicaabo toono aivo imino onocininoco aaciguunofañoiti iicano iicamaño.

⁷ Jaanoti iticoni unuuno iiji iimiuruva, chahajiruno sino bohono iijico eheetavono. ⁸ Jaarunaa miho Moocaani tustumio miyaminaa imitico atyimeuhi Caatinahaamefaño ditoti unuubadi:

Aivojibo Moocaani nehi: Icajinehiica uujoho bohono iijico Israel miyaminaama, Juda miyaminaama icano eheetavono. ⁹ Diito eedeetemihaima eheetavuno iicabadi icajitino, johono diitoco ihuseti agaayicuboro Egipto jiiinijeti ihinusuusumi. Jaaruno diitoco unuuno taajico imino mooniutimo. Jaanoma iicaubo diitoco jeevesuuhi, noobo Moocaani. ¹⁰ Jaanoti ufucu iicaji tufucujebuunati Israel cuumiminaama taajico eheetavejino jilliji, noobo Moocaani: Tatyajibaco ficuji diito esicinifaño. Jaaboro ijeebinofaño toonoco caatiniji. Jaadi jari uujoho diicaaniji. Jaanoti diito uuti taacuumiminaaji. ¹¹ Jaadi iticovoocivi saafiisari igataavominaafico, bu inahaboco icano Aivojiboco

igaaajaqui jibogorajitino, famoovaro uco agaajajimaño. Famooro diitoti uco gaajajimo iguiraabo, aajashuubo icano. ¹² Jaamoco uujoho iimitico imibachuji. Jaaboro siino ufucuro diito imitico esafutucuujitih, nooboro.

¹³ Jilli Moocaani bohono eheetavono iijiti ihiimaaboro, iticonio iijico: Eedeenet, nuucuubo. Jaano eedeenet iicacuuno unuucucuubadi iicamaño goovacuujiino.

9

Moocaani Iijahaci Jiinijeoja, Niquejeoja Icano.

¹ Miuro iticoni unuuno iijifaño noocinino milli Moocaanico imejinehejeque jiejhalliri iicaja Moocaani iija tabernaculo onoojafaño. ² Jaaja tooja jilli eetavociniuhi, imeganaagonovi aivo iimimaño onoomañeri icauno cijiagai iicuno, sano mesa icano, tomesahalliri ijecivo maahunu icauhi icano, ³ bu jaanohallivi iicaubaryutyigaba bujinago icauno aivo janaanici iimimaño onoomaño. ⁴ Jaamañeri icauno Moocaani jecivoco toonohallivi ijigasuhicauno altar onono. Jaaruno aivo faño icautino igaachehubaryutyigaba imegariro icauno jahisinaagonovi. Jaano oro eetavota imono uusuno maaniguijinoco toonohallivi ijigasuhicauno, bu Moocaani ihiimaano jibogoba cajonbabadi jeevahi arca del pacto onooa. Jaaba paryi ihallidi orori jeesuciniuhi. Jaabafaño icauhillu guirihillugayi oro eetavotahillu. Jaahillufaño icauno mana onono. Bu tolliro icauno Aaron quesei uruhutuuhi, bu tolliro icaubujeci guisibabujeci. Tubujeci hallivi Moocaani atajibaunoco acaatinubujeci. ⁵ Bu toobahallivi eetavuumo miimisiici Moocaani toomominaatisi querubin onoomisi ijico. Diitisiti miyaminaa igaaajaqui tooneri Moocaani iicanoco. Jaamisi ijjecuhuciri toobahallidi foboocinihicauhi asimi tijeheri efefachuhicamañoco miyaminaa imitico Moocaani ubuusuhicaumañoco. Jaarunoti jisumi fanooro mijibugucuutih.

⁶ Jaajaco tolli eheetavuudi toojafaño sacerdotemi fafucuvaaciviro feejiibuuhi imegaomaño imimaño onoomañovi Moocaani jecivoco iheetavequi. ⁷ Jaanoti naha janaaniciivi iicamaño aivo iimimaño onoohigovi saafiro idiboro diito sacerdotemi aivojibo feejiibuuhi safooro saficabavi. Jaabo tahi ufuusumi asimi tijohoco asatyoboro Moocaanico jecivejiibuuhi. Jaaneri iimitico Moocaani ibusuqui, bu miyaminaa imitico ibusuqui icano. ⁸ Jaano toonoti Moocaani Gaija mihaico gaajasuhi, oono imegaomaño imimañovi Moocaani jecivoco eheetavehicaunohachuta, aivo imimañovi ifetehicautinoco. ⁹ Jaano toonoti jisumi magaaajaqui. Miuro oono tomañovi

Moocaanico ejeecivono, bu asimico agaisiraicino icano. Jaamo tolli ejeecivomo jeebi imiti buusucafototatihi. ¹⁰ Toono jilli ticovo machutahallivi, bu ticovo adutahallivi, bu ticovo imibachuhallivi icano onoono. Jaano jilli allioneheje imibachucoro atajibano. Jaarunoco Moocaani ubuunanacuudi sihidi jeevacuutino.

¹¹ Jaamaño jisumi Cristo asaacuumaño, jino iiminoono asaano sacerdoteti Cristo icacuui, aivo imiyasacerdoteti. Jaabo diibo Cristo Moocaanico jisumi jeevivucuui janaanici aivo imijafaño. Jaaja miyaminaa useri eheetavoratija: Jijehalliri iicatija, eneejiruno. ¹² Miiro Cristo aivo imimañovi jicafutucuui. Jaaruubo asimi tijeheri ijeeceivequi icatino, jilli itijeheriro ijeeceivequi. Miiro jaabo safooro tahigo jicafutuubo famoohalliviro. Jaaneri ifinijitino fiivoco miihaidi icuboro. ¹³ Miiro asimi tijejoho, bu niivimi seemeque altar onoonohallivi ijigasuguijino icaneri, iimitima iicamohallivi fefachufimo. Jaano imityama iicamaño ifihallinocoro imitusuno Moocaaniguiiharo iicaqui. ¹⁴ Jaano toono icaruno imityama icauhi. Jaanegui fine imi Cristo tijejoho janaanici imityama icahi. Miiro milli iicatino Gaijafenedi Cristo ifiriro Moocaanico jeevivuui imihinibama achahano ifiico iguijenuneri. Jaabo tijejoho mojeebi imiti minoco gujefefaño asatyonoco, miihaico nitih, Moocaani iicaaboco mejeeceivequi.

¹⁵ Jaamaño Jesucristo jino bohono iimaa eetavominaafi. Miiro diibo gujefefenedi, eedeihiimaaguinov iimitinoco omoonuno buusucafetehi. Jaamo diito Moocaani ucuuhuvaumo, ifinijitino busumijeque diibo unuunoco gaayiciji. ¹⁶ Miiro saafi inehejediti: Jillicahi momooni, nooboro ihiimaahaameque acaatinino. Jari diibo iguijevecuudi toohaame onoobadi moonicafetefino. ¹⁷ Miiro diibo iguijevetinohachuta toohaame onoobadi mooniratatin. Jari diibo iguijevecuunobunati toohaame onoobadi moonicafetefino. ¹⁸ Jaamaño iticonio iimaa eetavo ticonicafutuui tijejoho ganiifenedi. ¹⁹ Miiro Moise paryi Moocaani atajibaunoco paryi famoocoro miyaminaaco jibuguuihi. Jaaboro oveja ijeene taataco tifañoco icuboro, bu hisopo onooohaafequ icuboro, toohaafe njequevi tootaataco ificuboro, asimi tijejoho nifaihuma icanofaño acaduuhacuuboro, itajiba aameque fefachuubo, bu tolliro paryi miyaminaahallivi icano. ²⁰ Jaaboro diitoco nuubo: Jino tijejoho miyaavusuhi amiihaidi Moocaani iimaaco atajibanoco. ²¹ Jaabadiro bu iimija tabernaculo onoojaco, bu paryi toojafaño iicaunehejeque tooneri Moocaanico ejeevihucauji nehejeque icano fefachuubo. ²² Jaano toono

tajjiba onoobadi fiiticujiruno paryi fanoovaaro tijeheri imibachucafotonicino. Jaamaño tijejohoco igañitiruva, imiti buusurajitirahi.

Cristo Agaicaucafutuuno Imitico Buusuuhi.

²³ Miiro toono niquejefaño iicanobadi jiejhallivi iicaunoco imibachuhicaumo asimico agaisiraicinofañodi. Jaano toono niquejefaño iicaneheje asimico agaisiraicino janaanico aivo iiminocoro esuhi. ²⁴ Jaabadi Cristo miiro tooja iimija, miyaminaa useri eheetavocinijafaño jicafutuutih. Miiro jilli tooja niquejefaño imiyaaja iicaja ijiro iicauja. Jilli niquejefaño jicafutuubo. Jahigo jisumi Moocaani imefeenevi icaabo mohallivi ihiimaaqui. ²⁵ Jaanoti judiomi sacerdotemi aivojjibo facicabaciviro safooro jicafetefihi aivo iimihigo onoohigovi itijoho iicatineri Moocaanico ijeecivequi. Jaanoti Cristo saicino iguijeveneri jeecivotatiji. ²⁶ Jaanoti tolli icaruva, Cristo saicino guijevehicajiruubo sicijetiro jiinije ifivuunotiro. Jaaruno tolli icatino. Miiro jisumi jino niinosumi Cristo safooro saauhi fanoohalliviro. Jaaboro guijeveubo imitico ibuusuqui. ²⁷ Jaabadi famooro miguijeveji safooro. Jaanobuunati Moocaani ajaadujino icaji. ²⁸ Jaabadiro Cristo safooro guijenicafutuuhi paryi jiinjeminnaa imitico ibuusuqui. Jaanobuunati siino saajiibo jiejhallivi. Jaaruno tusumi imitico ibuusuqui icacuujitino. Jilli diiboco ootomomocoro atajasuvaabo saaji.

10

¹ Jaanoti miiro Moise tajjiba oono iminoono asaaujino gaijaro iicauno. Jaaruno aivo imiyaano ifibadi jeevatiji. Jaamaño tajjiba, toono asimic gaicaauco facicabavaviro omooninofeenedi Moocaanijaagovi ofoomoco imitusutatiji. ² Jaanoti miiro tolli tajjiba onoobadi omoonino imitico ibuusufiruva siino tolli moonihicacuujitirumo. Miiro tolli omoonihicamoco iimiti ibuucuruva, iimitima iicanoco esicinicujitirumo. ³ Jaanoti tolli iicatimaño, toono asimic gaicaauco eheetavono diitoco facicabavaviro imitima iicanoco esaayusuhicahi, ⁴ toono asimic tijejoho miyaminaa imitico ubuusutimaño.

⁵ Jaamaño jiinjehallivi asaaujino imega Cristo Moocaanico nuuhi:

Uuro gaajacuhi ijoho idiimogotinoco asimico idi agaisiraicinoco, bu asimico ico aacinoco icano. Jilliro uco miyaminaafiti deetavehi. ⁶ Miiro ico imo imo moonitino idi asimico ijigasuneheje, bu tolliro imitico ibuusuqui asimico agaisiraicineheje icano.

⁷ Jaaneguiha ico neehi: Jino saacuui ijoho Moocaani

idiimogobadi eetavequi; oono uuti Caatinihaamefaño onoobadi iicaqui, nooboro.

⁸ Miiro iticoni noobo; Moocaani imogotihí, asimico diibedi agaicaaunoco, bu asimico diiboco aacinoco, bu imitico ibuusiqui asimico ijigasunoco icano. Jaabadiro bu toono Moocaanico imo imo moonitihí, toono tajjüba onoobadi omooniruno. ⁹ Jaanohallivi bu noobo: Jino saacuhi ijoho Moocaani idiimogobadi eetavequi, nooboro. Toono eedeahasimi gaicaauco Moocaani ifinisuuoboro, toonoco boobanübo bohono uujoho iguijevejineri, eneejirunoco. ¹⁰ Jaamaño Moocaani miihaico mohimitico buusuucuui, Moocaani iimogobadi Jesucristo sano safooro famoohalliviro iguijeveumaño.

¹¹ Jaarunaaca paryi judiomi sacerdotemi fafucuvaaciviro tolli moonihicahi. Jaamo saicino sahomonocoro asimi gaicaauco jeevivomoro icanicahi, imitico buusuujitirunoco. ¹² Jaanoti naha Jesucristo safooro sano paryi mohimitihallivi guijeveuhi. Jaaboro Moocaani miyanaagonovi casivuuubo fahijivaro iicaqui. ¹³ Jaaboro tahigoti toomoobo diibo minaa iguiinoví ificucafetejinoco. ¹⁴ Miiro safooro iguijeveunofañodi iimitico ubuusuucuumoco imitusucuubo, ufucuro milli icacutimo iicaqui. ¹⁵ Jaabadiro bu Moocaani Gaija miihaico toono miyaano iicanoco gaajasuhi. Miiro iticoni jilli nuubo:

¹⁶ Miiro jilli noobo Aivojübo Moocaani: Tufucuje afatyonobunati diitoma jilliji tahiimaaco eheetavono. Diito jeebüfaño tatyajübacó ficuji, bu tolliro ihesamaajefaño ficuji, nooboro.

¹⁷ Jaadi bu siino noobo:

Ufucuro esafutucujitihí diito imitico, bu diito imitico omooninoco icano, nooboro.

¹⁸ Jaamaño imiti ubuusuucufutucuudi siino jeevivoco toonohallivi eetavoratacuutatihí.

Moocaanijaagovi Mifitivequi.

¹⁹ Jaaneguiiha tañahabomi, jisumi masii ñihicugotimo aivo iimihigovi mijicafetequi Jesucristo tiihofañodi. ²⁰ Bohojiri mefeequi, fiivo jiihairi igaachehubaryutyigaba bujinagovi mafatyequi: Diibo Cristo ififañodi mafatyequi, eneejiruno.

²¹ Jaabo Jesu aivo momiyasacerdoteti icacuui, Moocaani iija niquejevi iicajafaño. ²² Jaaneguiiha masii Moocaanijaago mefeequi miyajeebüma mihicamoro, bu aivo imino mimiyaavogomoro icano. Miiro diibo mojeebüinoco niticuui mohimitico esicinicuutimo miicaqui, bu jaabadiro mofinoco imino nifaihuri niticuubo. ²³ Jaaneguiiha masii sefano jino mimiyaavogonoco mehesicininofañoro miicaqui, siino

iijjaagovi fatyucutimoro; miiro Moocaani miihaico unuunoco aciji, abañititimaño. ²⁴ Jaaneguiha masii miguinequi fahigovavi mahamusucasinoco toonofenedi sitaaco magaijinoco mihifusuqui, bu iiminocoro momooniqui icano. ²⁵ Bu tolliro Moocaanico mihimequi mihigaivusumi efehicatimobadi iicatimo miicaqui. Ivi jilliro fahigovavi mese-fasucasimoro mefeehicaqui. Jaano janaanici aivo jisumi miicaqui, oono Aivojiiibo Cristo asaajifucu ifitivucuunoco magaajamoro.

²⁶ Jaanoti miyaanoco magaajacuurumo jilli imitico mihimogomoro momoonihachiiji, chahacuuno siino imitico ibusuuqui toonohallivi iguijenimoro ejeecivejino. ²⁷ Idinoro naha mohallivi icaji ñihicuneri miihaico ajaadujino dugaacusumi. Jaasumi ciiigai, sihidi inifotono ijigasunoro, finisuji Moocaaniminaaco. ²⁸ Miiro saatoho Moise tajiiiba onobadi omoonitimohallivi miimisiiici ijiiibugusumi, diitoco idaasugotimoro gaicaaufimo. ²⁹ Imi fine jaano janaaniciivi idaasuno moonicafetejimo, Moocaani Seemeneque jihovoobobadi omoonimoro, bu itiihohoco itihisumoro, bu tolliro Moocaani Gaija diitoco agaiiiboco: Imitino, eneehicamo. Miiro totiiheheri Moocaani iimaa miyaavuhi. Jaaneri diito niticafutuuhi. ³⁰ Miiro magaajacuuhi Aivojiiibo Moocaani unuunoco: Uujoho idiiiboro ahaamijiibo. Uujoho ijaadaco aciji, nooboro. Tolliro bu nuubo: Aivojiiibo iicumiminaaco ijaadaco aciji, nooboro. ³¹ Jaamaño aivo sihidi jeevano ñihicuno iimitino miyaminaa Moocaani iicaabo usefaño ifetejino.

³² Jaaneguiha amiihai iticoni mihicaunoco mehesafoto Moocaani jiiibogoco magaayicinobuunati, amiihaico idaasuno omooniusumi majaabicunoco. ³³ Miiro amiihaiti saatoho miyaminaa imefeenevi idaasuno moonicafutuuhi. Jaamohalliti mihicamoco mihimuguuneri tolliro idaasuno mihicauhi. ³⁴ Tolliro bu amiihai civojafaño iicaumoco mihidaasuguehicauhi, tolliro bu imo imo majaabicuuihi amiihai busumijeque udumitiihicausumi, niquejefaño aivo janaanici imino busumije ufucuro ifinijitino iicanoco magaajamoro. ³⁵ Jaaneguiha toono iguitimo mimiyaaveguehicanoco mejeevesudino; toono amiihaico imino busumijeque aciji. ³⁶ Jaaneguiha imino majaabicimoro Moocaani iimogobadi momooni. Jaamo diibo unuunoco magaayiciji. ³⁷ Miiro Caatinihaamefaño noono: Jaabo asaajiiibo goovajino, aivo goovajino asaano, guenene icatiiibo. ³⁸ Jaanoti imino iicamo imiyaavogo sefafeenedi icaji. Jaanoti dojiicuviro iminifotohachiiji, diiboma imo imo icajitihii, noonoro.

³⁹ Jaaruno mi^hhai doji^cu^vi^ro iminifetefimoco ifini^sufimooto mihicahi. Jilli miyaavogofeenedi ijeeb^hico atajasufimootoro mihicahi.

11

Miyaavogo.

¹ Jino miyaavogo: Ufucu magaayici^jinoco imino magaa^jamoro motoomono, bu tolli^ro mahatyimetiruno miyaano iicanoco imino magaa^jjano icano. ² Mi^ro moheedetemihai iviⁱ imitocafutuuhi imiyaavuguumaño. ³ Bu miyaavogofeenedi magaa^jjahi jiini^jequi, bu paryi niquejefaño iicanehejeque icano Moocaani ihiimaafeenedi eheetavuunoco. Jaamaño siⁱcije aatyimerautinoti jino mahatyimeneheje eetavocafutu^uhi.

⁴ Mi^ro bu Abel imiyaavuguumaño, Cain jee^civo janaanici, aivo imineri Moocaanico jee^civuuhi. Jaamaño Moocaani diiboco iimitusuuboro ijee^civoco gaayici^uhi. Jaamaño Abel gujivecuurunaaca, diibo miyaavogo jibogoti magaa^jahicahi.

⁵ Bu tolli^ro Enoc onoobo imiyaavuguumaño choomotiboro niquejefaño satyocafutuuhi. Jaaboco siino atyimecuutimo Moocaani asatyumaño. Mi^ro Caatinihaamefaño noono diiboco asatyujino imegavi: Enoc imino iicahicauneri Moocaani imo imo icahicauhi, noonoro. ⁶ Jaarunaa miyaavogoma achahamo Moocaanico imo imo moonisujitirahi. Mi^ro Moocaanijaago mefejimo, Moocaani iicaaboco, bu diiboco iguiinomoco ajaadufinoco icano mimiyaavogotahi.

⁷ Jaabadiro bu Noe imiyaavuguumaño Moocaani diiboco iicajinoco iji^bbuguunoco atyimerautirunoco miyaavuguuhi. Jaaboro meenegaco eetavuubo paryi iyotoco togari itaajasuqui. Jaamaño toonofeenedi jiini^je miyaminaaco ifinisiqui ficuubo. Jaamaño Moocaani diiboco imitusuuhi imiyaavuguumaño.

⁸ Jaabadiro bu Abraham imiyaavuguumaño, Moocaani diiboco ucuuhuvaunoco: Jii, unuuboro fuubo Moocaani diiboco aaciujino jiini^jeaago. Jaabo ijiini^jeti fuuhi, jilli agaajatino jiini^jeaago. ⁹ Jaabo Abraham imiyaavuguumaño, Moocaani diiboco aaci^guuno jiini^jehallivi siicumiminaafibadiⁱ icaubo. Jaabo tahigo nijeganoguinooro icaaboro feehicauhi. Jaabadiro bu Isaac onoobo, bu Jacob onoobo icano icahicauhi toono unuunoco agaayicirumisi. ¹⁰ Mi^ro Abraham guinehicauhi ufucuro ifinijitino^cuumico. Jaacuumi oovominaafi, bu iheetavominaafi icano Moocaani.

¹¹ Jaabadiro bu Sara imiyaavuguumaño, aivo amiyago icacuurugo seemevauhi. Mi^ro gaifico seemevaugo, Moocaani unuunoco imiyaavuguumaño. ¹² Jaamaño

Abraham aivo amiyaabo iicauneri niinovacuuruubo sihidi iyaachimihauhi, ajashutino niqueje meeciridimo, bu paryi muuai jiiingaiyihaiño ajashutino oovoratio iicadino.

¹³ Jaarumo paryi famooro guijeveumo Moocaani unuunoco gaayicitimoro. Jilli imiyaavuguumaño tehesinotiro aatyimeuneriro imo imo icahicaumo. Jaamoro nuumo: Miihai jijeoto mihicacutihi. Jilli jiihallari gueenene mihicajitihii, noomoro. ¹⁴ Jaamaño tolli ihiimaamo imino gaajasuhi siijiinije imiyajiiinijeque guinomoro ofoonoco. ¹⁵ Jaanoti miiro tahigoti asaauno jiiinijequere ihesamaaiuruva, tahigovi dojicuviro uumiujirumo. ¹⁶ Jaanoti iimino jiiinije imiyajiiinije iicajeque imuguumo, niquejefaño iicano jiiinijeque. Jaamaño Moocaani neehi: Diito Caani uujoho, nooboro onooneri nucufevetiibo, miiro diibo diitedi cuumico tahi eheetavucuumaño.

¹⁷ Jaabadiro bu Abraham imiyaavuguumaño Moocaani diiboco inisuusumi, illi Isaac onooboco asatyuboro gaicaaujirahi Moocaanico ijeecivequi. Miiro idiiiboro illi iicauboco; diibofeenedi Moocaani unuunoma iicaujiruuboco. ¹⁸ Miiro jilli nuubo: Isaacfeenedi diiyaachimihaima diicaji, nooboro. ¹⁹ Miiro Abraham imino gaajahicauhi uchuumucuumoco Moocaani ubuheetesuhicaujirunoco. Jaamaño Abraham illico siino gaayicihuhi iguijenirunofaño.

²⁰ Jaabadiro bu Isaac imiyaavuguumaño illimisi Jacob, Esau icamisico: Imino mihicaji, nuuhi. ²¹ Jaabadiro bu Jacob imiyaavuguumaño iguijevejino imegaviro Jose seemeque: Imino mihicaji, nuuhi. Jaaboro iqueseivi esefaquifutuuboro Moocaanico imuubo. ²² Jaabadiro bu Jose imiyaavuguumaño ichuumucuuquiro israelmico nuuhi, Egipto jiiinijeti ihiinuujinoco. Jaaboro bu diitoco tajiibauhi: Jilli jei tabacinoco momooni, nooboro.

²³ Jaabadiro bu imiyaavuguumaño Moiseque caanimisi fataniuhi ifiivusumi miinihibaaci, sanihiba idiino ticovovi aivo oovosiuneguiha. Jaamisiro iguiutimisi Egipto jiiinije aivojiiibo: Seemeque magaisiraici, nooboro atajiibaunoti. ²⁴ Jaabadiro bu diibo Moise ujusicuudi imiyaavuguumaño imuguutihii Egipto jiiinije aivojiiibo aicigai iseemeneti ificujirunoco. ²⁵ Jiliiro imuguubo Moocaani cuumiminaama idaasuno iicaunoco. Jaaboro imuguutiibo jiiinije imitiri jihachutaro imo imo iicaunoco. ²⁶ Miiro diibedi Egipto busumije janaanici aivo imiuno Cristohalliti idaasuno iicaujino, toono jaada Moocaani diiboco aacujinocoro utuumumaño. ²⁷ Jaaboro bu imiyaavuguumaño Egipto jiiinijeti fuubo toojiiinije aivojiiibo icajisuco iguitiiibo. Miiro sefano icaubo omoonujinofaño Moocaani aatyimeratiiboco

aatyimeubobadi.

²⁸ Jaaboro bu imiyaavuguumaño Pascua j̄ibaimoco eheetavuuboro taj̄ibaubo iguhuganoco ovejami t̄ijeheri ijeesuqui toonoti Moocaani toomominaafi guijeniminaafi, Israel seemeti ihamiyaaboco guijenit̄ibo iicaqui. ²⁹ Jaabadiro bu imiyaavuguumaño israelmi Tifai Muuaifeenedi fatyuuhi, imuuai nifaihuco fahigovaacivi udugaacusuumoro ijiinjehallidiro fatyuumo. Jaamo dojicuti egiptominaa ufuurumo jilliro macaniuhi.

³⁰ Jaabadiro bu imiyaavuguumaño Jerico cuumihallidi emecuciniuno callajaavuui, israelmi tuucuumihallidi sahuse juugahuseti mifucuci icano iviuvuuno nijequeti. ³¹ Jaabadiro bu ajevaminaago Rahab onoogo imiyaavuguumaño Moocaanico uguubuutimo iguijeveusumi guijeveutigo, diigo Israel gaajavi agalluumoco imino agaayiciumaño.

³² ¿Jinejeque fine siino neeji? Aivo finijitiruno Gedeoditi j̄ibuguruva, bu Barac onooboditi, bu Sansonditi, bu Jefte onooboditi, bu Daviditi, bu Samuelditi, bu paryi Moocaani iimaaminaaditi icano j̄ibuguruva.

³³ Jaamo imiyaavuguumaño siijiinjeminaaco ajashutino guinoniuimo, bu tolliro imino ijiinjetteque taj̄ibahicaumo, bu tolliro Moocaani aaciguunoco gaayiciumo. Jaamoro bu tolliro jicumi eedujirumo ijinoco jimihicusuumo, ³⁴ bu cijigaiño sefarunoco jabaasuumo, bu aamiganeri iguijenijirunoti taajaumo, bu iniinovafuurumo quehecufituuhi, bu minaavi mityano iicaumoro siijiinijeo amocasiminaaco guinoniuimo, ³⁵ bu saatoho gaigoomi iyoto uchuumucuurumo siino ubuheeteumoco gaayiciuhi. Jaanoti saatoho guijeveuhi diitoco idaasuno omoonineri, toono diitoco idaasuno omoonunoti igutuutimo, siino ubuheetemere imino iicajinocoro imuguumoro.

³⁶ Jaanoti bu saatoho idaasuno icauhi diitoco eedeejecunehejeri, bu ahaaminehejeri, bu jigaiñehineri isisimoro icivojaanunehejeri icano. ³⁷ Jaanoti saatoho guijeveuhi guisibaneri ahaamiineri. Jaanoti bu saatohofeenedi feeducucafutuuhi. Jaanoti saatoho aamigari guijeveuhi.

Jaanoti saatoho fahigovavi iguefiivomoro feehicauhi, asimibadi asimimeeheneri ofoboocamaaimoro, diitoco idaasuno omoonineri sihidi idaasuno iicamoro.

³⁸ Jaamo diito miyaavogofañodi aivo obociumaño jiijehalliri iicaujiturumo icahicauhi. Jaamo sicaihiguehejedi igomoro feehicauhi, bu ifagajinohallidi, bu jiiinjepaajenefañodi, bu guisihojnofañodi icano. ³⁹ Jaarumo paryi diito imiyaavogofeenedi iimitusucafutuurumo Moocaani aaciguunoco gaayiciutimehiica, ⁴⁰ m-mihaidi aivo imino

mohimegaro agaayicitino.* Jaadi jari diito miihaima sano iimitusunoco gaayiciji.

12

Jesucristocoro Mihifinici.

¹ Jaaneguiiha sihidi diito miyaavogoma iicaumo fahigovadi miihaico imibocininoco magaaajamoro, masii uufocovi mejeevesuqui paryi imitico miihaico ijeevesunoco, bu tolliro jino imiti miihaico imitasunoco icano. Jaamoro masii majaabicimoro sefano mefeequi jino mohimega ofoocinineri. ² Jesucoro ifinicomoro, diiboti jino momiyaavogo asaaboco. Jaanoco bu diiboro ujusisuubo. Miiro jaabo Jesu imohobujehallivi guijeveuhi. Tohoomono guijeve nucufesuno icarunoco jeecivotiiboro, tolli idaasuno iicaunobuunati aivo imo imo iicaujinoco agaajaumaño. Jaaboro Moocaani miyanaagonovi casivutuubo.

³ Jaanoco amiihai mehesamaaje, jaamoro Jesuditi magaaaja imitiminaa useri idaasuno iicaunoco. Jaaneguiiha muhuchuvomoro mejeevesudino. ⁴ Miiro amiihaihiica miguijevetihi imitima momoonicasihicanohalliti. ⁵ ¿Nacu fine amiihai majabajeevecuuhi Moocaani amiihaico iseemebadi afajinihicanoco? Miiro Caatinahaame jilli neehi:

Taseemene, imino guubu Moocaani ico ahaamiboro afagoonoco, bu deevesudino ico ihibasumi. ⁶ Miiro Moocaani agaijimoco ahaamiboro fagueefihi, bu tolliro aamifiibo iseemeti iicaqui agaayicicumoco, noonoro.

⁷ Jaaneguiiha amiihai majaabici amiihaico ahaaminoco. Miiro Moocaani amiihaico iseemebadi moonihi. ¿Nacu cajaaniseemeque ahaamimoro fagotatihi? ⁸ Jaanoti Moocaani iseemeque afajinibadi amiihaico ahaamiboro afajinitihachijji, diibo miyaseeme mihicatihi, jilli ajevaseemebadiro mihicahi. ⁹ Jaabadiro bu seme mihicausumi jijehallivi miihai caanimi miihaico afajinimoro aamijiibuuhi. Jaamoco mobocijuejiibuuhi. Jaamo bu niquejeoobo Moocaniguiinovi miminifoto fiivoma miicaqui. ¹⁰ Miiro miihai caanimi miihaico faguejiibuuhi jino guenene mihicajitino jijnijehallivi miicaqui. Jaamo miihaico faguejiibuuhi diito imino iimogobadi. Jaanoti naha Moocaani miihaico faguehi miihai miyanotiro imino mihicajineguiiha, miihaico iimimoti ificuuqui, diibo iimiibo iicabadi. ¹¹ Miiro magaaajacuuhi minoco ahaamimoro afagueeneri imo imo mihicatatihi, jilli minoco aavomaño.

* 11:40 Sahaamefaño noono: iminoco ificuumaña.

Jaano afagoonoco uguubuumo toonofeenedi gaayicifihi ticovo jeeb#ma iicanoco, bu sajeeb# iicaco icano.

Moocaani Iijico Muguubutino Aivo Ñihicuhi.

¹² Jaaneguiiha am#haico neehi: Mesefatusu miyaavogofaño miniinovanoco, bu Cristoditi muhuumigonoco icano.*

¹³ Jaamoro iticovono j#haicoro miguiino am#hai sefa niinovatucurunoco mesefatusumoro Cristoma mofoo. Jaadi siino miniinovacujitih.†

¹⁴ Jaaneguiiha mesefaquifotomoro famoovamaryo sajeeb# mihica. Jaamo iimino ifiima mihica. M#ro iimino ifiima achahamo Aivoj#boco atyimejitih. ¹⁵ Jaaneguiiha mehesicini Moocaani aacigonoco saatoho gaayicitimo mihicadino. Jaabadiro bu saatohoba namita coohai uchuumusufimobadi mejeevadino. Jaamo saatoho ajashutimo imiyaavogomo miyaavogoco chuumusuutimo mihicahi. ¹⁶ Jaaneguiiha am#haiti saatohoba buhigueejedi gaigoomima icadino, bu Moocaninehejeque mitihisudino. M#ro tolli Esau mooniuhi iticonio seemenedi iicafinoco naajeubo safomachutahalliviro. ¹⁷ M#ro am#hairyo magaajacuuhi dojicuviro toonoco Esau agaayicinoco imuguurusumi diibocotihisuubo. Jaaneri sihidi ataarunofaño tolli omoonuno siino imibachucafutucuutih.

¹⁸ M#ro am#hai israelmi jogaji ifagaji mudud#cijirugajivi ufuubadi masaatih. Jaagaji c#jigairi nifotociniuhi, bu jaagajicivonoguiino icauhi fucubadi icanoguiino, bu tolliro sefanokujeba icaunoguiino icano. ¹⁹ Bu tolliro muguubuutih miriicu oojinoco, bu Moocaani icooco diitoma ihiimaaunoco icano. Jaano Moocaani ihiimaaunoco uguubuumoro sihidi dilluuh: M#haima iimaacuudiibo, noomoro. ²⁰ Tolli nuumo Moocaani ataj#baunoco iguiumoro ajaabic#utimaño. Jaano jilli nuuhi: Ifagajico iquicumoco magaicaau guisibaneri, bu saatohoco aamigari magaicaau icano, bu asi iicaruuboco, noonoro. ²¹ Aivo jano sihidi ñihicuno #fuvusuumaño, Moise icauruubo nuuhi: Aivo iñihicuri sihidi iguiiboro tererere icahi, nooboro.

²² Jaanoti naha am#hai masaahi Sion iicagajijaago, bu Moocaani iicaabo cuumijaago icano. Jaacuumi niquejeo Jerusale cuumi, jaacuumifaño sihidi aivo ajashutino Moocaani toomominaa icahi. ²³ Jaamo sahi igaicinihi Moocaanico iimomo. Jaabadiro bu masaahi Moocaani seeme niquejefaño imomono acaatinicinimo

* **12:12** Griego iijiri noono: mesefatusu am#hai usene iniinovatonoco, bu am#hai memuijene iniinovatonoco icano. † **12:13** Griego iijiri noono: Jaamoro iticovono j#haico miguiino am#hai tihai iimicutrituhai siino iimitequi. Jaadi siino am#haico c#ryijeevecujitih.

iigaicinimojaagovi. Tolliro bu Moocaani famoo dugaacuminaafi iicaabojaagovi, tolliro bu imino miyaminaa gaijaco Moocaani iimibachucuumojaagovi. ²⁴ Tolliro bu Jesujaagovi, bohono iimaa eetavominaafijaagovi, tolliro bu itijoho efefachucinino Abel tihjoho janaaniciivi mihaico imino ijiibogonojaagovi icano.

²⁵ Jaaneguiha mehesicini jaamo, mihaima ihiimaaboco tihisutimo mihicahi. Miuro taajautimo, jaatyo jiijehallivi diitoco Moocaani unuurunoco uguubuutimo. Jaanegui imi mihai mataajajitirahi oono niquejefañoti mihaico ocoovaaboco muguubutihachiji. ²⁶ Miuro Moisema ihiimausumi Moocaani ico jiiinjeque maryibasuuhi. Jaabo nuuhi: Siino bu safooro maryibasuji jiiinjeque, bu niquejeque icano, nooboro. ²⁷ Jaamaño: Siino bu safooro maryibasuuji, onoonoti magajahi, diibo eheetavuuno paryi amaryibanoco ifinisujinoco. Jaanobuuna idinoro atyuuvejino amaryibatino. ²⁸ Jaanoti naha Moocaani ihaivojico mihaico aacino maryibajitihii. Jaanohallivi masii Moocaanico mejeecivomoro mihimequi, ñhicugomoro bocigomoro icano. Jaaneri diibo imo imo iicaqui. ²⁹ Miuro Moocaani ciijigai ifinisufinobadi jeevahi.

13

Jilli Moomonihachiji Moocaani Imo Imo Icaji.

¹ Jaaneguiha Cristofeenedi amihai nahabomi iicamoma magaijicasinoco mejeevesudino. ² Amihai iijavi agasemeque imino magayicihiiica. Miuro tolli omoonihicaumaño saatoho Moocaani toomominaaco iijafaño gaayicihuhi, diito Moocaani toomominaa iicaunoco gaajatimoro.

³ Tolliro bu mehesafoto civojafaño iicamoti, diitoma sano civojafaño mihicamobadi. Bu tolliro idaasuno iicamoti mehesafoto, tolliro bu amihai idaasuno mihicajirumaño.

⁴ Tolliro bu mataabayacasicuumo imino mihica. Amihai taabayacasico mimihinidino. Miuro Moocaani aamiji ajevamoco, bu buhigueejedi sitaajema iicamoco icano.

⁵ Bu nihibamico sihidi mihimoyicidino, amihaima iicadinomaryo imo imo mihica. Miuro Moocaani jilli nuuhi: Ico jeevesujitihii, bu ico gañjijitihii icano, nooboro.

⁶ Jaaneguiha iguitimoro meneejirahi:

Aivojibo tahamusuminaafi iicaabo. Jaamaño iguitihii miyaminaa uco omoonijirunoco, noomoro.

⁷ Tolliro bu mehesafoto amihaiico atajibajiibuumo iicajiibuunoco, bu tolliro amihaiico Moocaani iijico iijbuguumo iicajiibuunoco. Jaamo diito ivi miyaavogoco magajamoro tolliro moomoni.

⁸ Muro Jesucristo diiboro fahijivaro icaabo, ubuunavatiibo iiji iicahiniboro, bu fahijivaro iicajiibo icano. ⁹ Jaaneguiha amihai siyomojibogo agaajaratnoco magaayicicuudino. Jaanoti naha aivo imino mojeebino Moocaani gaiji sefaco agaayicino. Jaanoti toono machutahallivi atajibanoti mojeebino sefaco gaayicijitirahi. Muro toonoco eheetavurumo, ¿toonofañodi jinejebaco icitatihí?

¹⁰ Jaanoti naha mihai Moocaanico mejeecivono siibadiro jeevahi. Jaamaño sacerdotemi, eedehimihijafaño ejeecevejibuubadi omoonihicamo, mihai jeecevofaño iicajitirahi. ¹¹ Muro judiomi sacerdotemi aivojibo asimi tijohoco aivo iimihigo onoohigovi satyefihi, imitico ibuusuqui tooneri jeecevomo. Jaanoti ifaamoco tuucuumiti buhigovi jigasunicimo. ¹² Jaabadiro bu cuumiti buhigovi Jesu guijeveuhi, miyaminaa imitico itijeheri ibuusuqui. ¹³ Jaaneguiha masi Jesujaago mefeequi cuumiti buhigovi, diibo nucufesuno iicaubadiro miicaqui. ¹⁴ Muro jijehallivi mihaidi chahacuumi ufucuro ifinijitino cuumi. Jaamaño miguiinehicahi ufucu asaajino cuumico. ¹⁵ Jaaneguiha fahijivaro masi Moocaanico mihimehicaqui Jesucristofenedi. Muro jino mihimono mojeecevo iicanoco, masi fahijivaro meheetavehicaqui. Jaaneguiha masi mihimequi moojiri. ¹⁶ Jaamoro majabajeevedino imino momoonihicanoco, bu saatohoma mihifocasihiica amihaima icanehejeque icano. Muro jilli mejeecivono Moocaanico imo imo moonihi. ¹⁷ Bu amihai jibogominaaguinoví miminifotomoro diito amihaiico onoonoco: Jii, meneehica, muro diito amihai jeebñnoco ootomomo iicamaño. Muro amihairyo magaajahi diito amihai jeebñnohallivi Moocaanico ijibeguejinoco. Jaachijí diito Moocaani dudicamaajeque eheetavonoco imo imo moonijimo. Jaanoti imo imo moonitimo idaasunoba omoonihachijí, ¿amihai jinejebaco toonoti mihicijitirahi?

¹⁸ Tolliro bu mohallivi Moocaanima mihimaahica. Muro mihairyo magaajahi mohesamaaje imono iicanoco, fanoovavi imino mihicagonoco mihimogomaño. ¹⁹ Tolliro bu amihaiico nehi: Jaamo Moocaanima tahallivi mihimaahicahi, diibo uco siino goovano amihaijaagovi igalluquí.

Niino Imaa.

²⁰ Jaabo Moocaani sajeebico aacifiibo, Mohaivojibo Jesucristo ita toomominaafi aivo sihidi ejeevaabo itijeheneri bohono iimaaco imiyaacaruuboco siino guijevefañoti ubuheetesuubo, ²¹ amihaiico iimibachuqui. Jaamo fanoovavíro imino mihicahi. Jaamoro diibo imogobadi

mihicahi. Jaabo bu mofifaño iimogonoco imooniqui Jesucristofeenedi. Jaaneguiiha Cristoco macahacisu fahiijivaro. Fine.

²² Tañahabomi, majaabici jino amiihaico afajinibo onoonoco. Miïro amiihaidi jihaameque miïdino caatiniihi.

²³ Bu tolliro imeguehi amiihai magaañanoco, monahabo Timoteo civojati ihinucunoco. Jaabo goovano agasehachijji, diiboco satyeji amiihaico emeecitodi.

²⁴ Tolliro bu paryi amiihai jibogominaaco taajico mahaci, bu tolliro paryi miyaavogofañodi monahabomi iicamoco taajico mahaci icano, tolliro bu Italiari iicamo monahabomi amiihaijaago iijico galluuhi icano.

²⁵ Jaafa paryi amiihaico Moocaani imino mooniihi. Fine.

SANTIAGO

Santiago Fahigova Iicamedi Caatinuhi.

¹ Uujoho Santiago, Moocaani jeeçivominaafi, bu Jesucristo jeeçivominaafi icano iicaabo, taajico galluuhi fahuseeci motihaiti miicumiiçi idiiino iicamo Israel cuumiminaa faajiinijeri agavaracinimedi.

Moocaaniti Gaaja Saahi.

² Tañahabomi imo imo mihica fanoova amiihaico inisusumi. ³ Miïro amiihairyo magaajacuhi amiihai miyaavogoco inisusumi toonoti magaajahicahi janaanici majaabicinoco.

⁴ Jaanoco amiihai jeebiiifa mificu. Jaamo imino mujusihi sanooba atyuuvoratino imino majaabicihicaqui.

⁵ Jaanoti saatoho amiihaiti gaajama machahahachiiçi Moocaanico midillu amiihaico ihaciçi. Diibo famoovaaco acihi gaijitiibo, siguubutiibo, bu milli nootiibo icano.

⁶ Jaanegui midillu aacijinoco miyaavogomoro: Acijitiibo, nootimo. Jaanoti imiyaavogotiibo muuai tyuucaibadi jeevahi guibhuba juugahiti sinaaguehivi asatyonicibadi. ⁷ Jaanegui tolli iicaabo Aivojiiibo Jesucristoti agaayicijinoco esicinidino.

⁸ Jaamaño tolli iicaabo jaachiiçi sanooco imeguehi. Jaadi bu civoho siinoco imogoobo icano foobo. Jaamaño ijeebii sahiçiviro icatatihi.

⁹ Jaanoti saafi monahabo miyaminaa imega jilli miihiifoobo iicaabo, imo imo iicaqui Moocaani imega miyaabo iicaneri. ¹⁰ Jaanoti sihidi iniihibamima iicaabo miyaminaa imega obocitisiimi imo imo iicaqui. Miïro iniihibamima iicaabo, ñaavahu deecano guenene iicatibadiro guenene icatatihi. ¹¹ Niihiba ihiinoobo sefano aachicisiimi, iñaavahu oçoomoneri ideecano aifefihi. Jaamaño ihovosi goovano finihi. Jaabadi iniihibamima iicaabo inajeetefteneti finiji.

Miinoco Inisunoco Majaabicino.

¹² Imicani icaabo diiboco inisunoco ajaabiciibo. Jaabo inisucinicuubo toono jaadabadi iicano fiivoco gaayicijiibo chaahimigaco magaayicinicibadi gaayiciji, toono fiivoco Moocaani: Uco agaijimoco aciji, unuunoco. ¹³ Jaanoti saatohoco inisuno iimitinoco imooniqui eesamaaisunoco: Moocaani mojeebiiico inisuno, meneedino. Moocaani jeebiiifaño iimitino eetavo esamaaje chahahi. Jaabadiro bu miihaiñoobaco nisutatiibo iimitinoco imoonisuqui. ¹⁴ Jilli saatoho iinoro ifiiti iimitinoco iimoyicino asaano diitoco imitino moonisuhi. Jaaneri tolli icafimo. ¹⁵ Jaano toono

imitico mihimoy#cinoti imiti fiivehi. Jaano imino ujusicuudi guijeveque fiivusuno.

¹⁶ Jaanegui agaijimo tañahabomi, amihaico sita bañidino. ¹⁷ Paryi miyaano iiminoco mihaico aacino niquejeti, Moocaanijaagoti saahi, jino aachicinimoco eheetavuubojaagoti. Jaabo Moocaani diiboro. Jaamaño chahano icivono diiboco ubuunavajiruno. ¹⁸ Jaabo mihaico fiivoco acihi miyaano jibogofeenedi. Jaamo diibo eheetavuuno basuta iticonio onoovano iicabadi miicaqui. Jilli imuguubo, ijeeb# onoobadi.

Imino Miyaanoco Meheetavo.

¹⁹ Jaanegui agaijimo tañahabomi, goovano muguubuhica. Jaarumo goovano mihiimaahicadino, bu goovano misifiratehcadino icano. ²⁰ Jaanoti goovano isifiratefiibo Moocaani imogobadi moonitih. ²¹ Jaaneguiha mejeevesu paryi idicunoco, imitino sihidi agahafucunoco icano. Jaamoro s#cuno am#hai jeeb#co miminiyumoro, magaayici iimino jibogoco am#hai jeeb#faño abasucunoco. Jaabogo am#hai jeeb#co ataaajasujino mityama icahi.

²² Jaanegui tobogo onoonobadi, momooni. Jilli ticovono muguubunicidino. Am#hai ifico jilli mabañisudino. ²³ Jaanoti ticovono uguubuniciboro omoonitibo meecimefaño ihimeque emeecibobadi jeevahi. ²⁴ Jaabo ihimeque meecihi milli ejeevanoco. Jaaruubo ofoodiro jabajeeveficuubo milli ejeevanoco. ²⁵ Jaanoti uguubunoco ajabajeevetibo imino mataajajino tajibaco emeeciboro toono onoobadi mooniboro ofoobo imicani icahi omooninovi.

²⁶ Jaanoti saatoho: Moocaanico gaajacuhi, nuurumo in-ejebaco iticivusutino jilli ifico bañisuhi. Jaabo miyaavogo jilli sicamaño. ²⁷ Jaanoti miya miyaavogo, imihinivatino Moocaani imefeenevi icano jino; jijovotoco mahamusuno, fibaijito idasuno iicamoco mahamusuno icano, bu jaamoro jinijeminaa imitiri mihinivatotimo mihicano icano.

2

Miyaminaa Sabadiro Mihicahi.

¹ Tañahabomi, am#hai Mohaivoj#bo Jesucristo caamovohigo iicaaboco mimiyaavogomo saatohoco mobocigomoro saatohoco guinov# mificudino. ²⁻³ M#iro am#hai Moocaani ijafaño mihigaivusumi, saafi iminoonofaño ijicamaaiboro, ihuseti iminoono usegaivicunoma iicaaboco imino magaayicimoro: Jino imimañovi casivo, meneejirahi. Jaanoti #daasuubo imitichehujema asaaboco, meneejirahi: H#joho jahigovi jilli dulleeve, jahi baav# casivo,

noomoro. ⁴ Jaamo tolli momoonimaño amiihaifeeneviro saafico guinoví mificuhicahi. Jaamo dugaacuminaati mihicahicahi imitino esamaajema.

⁵ Agaijimo tañahabomi, jinooco muguubu: Moocaani jiihahalliti icihí ñdaasufiimoco, sihidi miyaavogoma iicaqui. Jaamo diito igaayiciqui diiboco agaijimoco aaciguuno ihaivojico oono nihibamico magaaayicinicibadi. ⁶ Jaamaño amiihai ñdaasufiimoco munucufesuhicahi. ¿Nacu diito oono inihibamima iicamo amiihaico ñdaasuno omoonimoro, bu amiihaico guicimoro aivojito imega asatyehicamo icatino? ⁷ Miiro diito imitino iimaahicahi, sihidi ejeevaabo Jesucristo momoti, diibo momofañodi amiihai Cristota mihicaaboti.

⁸ ¿Nacu jeedi miyaano amiihai imiya tajíba Caatinihaamefaño onoobadi momoonihicahi? Miiro noono: Sitaaco gaiji, difiico agaijibadiro, ononoro. Jaabadi momoonihachijji, imino momoonihi. ⁹ Jaanoti saatothoco mobocigomoro, bu saatothoco guinoví mificuhachijji, imitico momoonihi. Jaamaño Moocaani Moisefeenedi atajíbaunohallivi imitico mihicahi. ¹⁰ Jaanoti bu saafi Moocaani Moisefeenedi atajíbanoco paryi onoobadi imino moonihi, unuuruubo sanoco imino omoonitimaño paryi fanoohimitifaño minifutucuuhi. ¹¹ Miiro bu diiboro Moocaani: Jahisihijedi gaigoomima diicadino, unuboro bu nuuhi: Sitaaco gaicaudino, nuuhi. Jaamaño jahisihijedi gaigoomima mihicatirumo, sitaaco magaaicaumo, paryi Moocaani Moisefeenedi atajíbanoco imino momoonicutihi. ¹² Jaanoti jisumi imino mihiiamaamoro momooni, Jesu taajasu tajíba onoobadi mihicatihachijji ufucu Moocaani amiihaico omoonijinoco magaaajacumaño. ¹³ Jaanoti sitaaco ñdaasugotimo omoonihicamoco, bu tolliro ñdaasugoratino moonicafeteji. Jaanoti ñdaasugomoro omoonihicamo taajaji ufucu jaadusufucu iicasumi.

Miyaavogofañodi Imino Momoonino.

¹⁴ Tañahabomi: Uujoho miyaaveguehi, nuurumo iiminoco omoonitimo, ¿milli bu jano imijirahi? Jaano toono miyaavogo diiboco taajasujitirahi. ¹⁵⁻¹⁶ Eneecau bu oono saafi monahabo, bu monago icamo sicaimo imachutabama chahamo asaamoco, amiihaiti saatotho cijigaico, machutaaco icano acitimo menejirahi: Tahí feemeebe, machuubo, imino fuucu, noomoro magallujirahi. Jaarumo mahacitihí ijicafetejiruno gaachehuti, bu ucuujivaachunoco icano. Jaano bu, ¿milli bu jano imijirahi? ¹⁷ Jaabadiro bu jeevano miyaavogo imino sitaaco momoonitiruva momiyaavogo sicamañejiru.

18 Jaanoti bu saatoho neejirahi: Hjóho jilli ticovo miyaavogoma diicahi. Jaanoti uujoho tamiyaavogofañodi imino moonihicahi. Jaabo uco dihifusu jilli toono ticovono miyaavogoco. Jaanoti uujoho ico ifusuji tamiyaavogoco imino omoonihicanofeenedi, nooboro. 19 Jaanogui hjóho miyaaveguehi Moocaani saafiro iicanoco. Jii, imino moonihi. Jaabadiro bu ijimi tomañogayicoro miyaaveguehi. Jaamoro iiguimoro iñihicuri tererere icamo. 20 Jaaruubo gaajatihi miiro mimiyaavuguruubo imino momoonitimaño momiyaavogo icaruno uchuumucuunobadi jeevahi. 21 Miiro mootadi Abraham imibachucafutuhi illi Isaac onooboco Moocaanico ijeecivequi asimico agaicaaufimañovi illico isisiuboro agaicaaurumaño. 22 Jaamaño Abraham miyaavogo gaajacafutuhi tolli omoonirumaño. Jaamaño imiyaavogo imino jusiuhi tolli omoonimaño. 23 Jilliti miyaavuno Caatinihaamefaño onono. Abraham Moocaanico miyaavuguuhi. Jaano aivo Moocaanidi iimicuumaño diiboco gaayiciubo. Jaamaño Moocaani Abrahamco: Tañahaburucu, nuuhi.

24 Jaanoco magaajacuhi amihai, Moocaani miyaminaafico gaayicitihii jilli ticovo miyaavogoti mimiyaavogomoro, bu tolliro imino momooninoti gaayiciibo.* 25 Jaabadiro bu Rahab onogo ajevaminaago icauhi, gaajavi ufuumoco iijavi gaayiciugo. Jaagoro diitoco aamusugoro sihigodi iicajiri galuugo. Jaamaño bu diigoco Moocaani gaayiciuhi. 26 Jaabadiro bu mofi igajama achahacuuno chuumucuuhi. Jaabadiro bu miyaavogo imino momoonitino uchuumucuunobadi jeevahi.

3

Monejeba.

1 Tañahabomi, amihaihañañ sihidi jibogominaati mihicadino. Miiro amihairyo magaajacuuhi jibogominaati mihicamoco janaanici idillujinoco. 2 Miiro famooro imitino momoonifihii. Jaanoti saafi imitino iimaatatibo aivo ijeebii imino iicaabo. Jaabo tolliro bu paryi ifiico imino iticuvusunoco gaajahi. 3 Jaabadiro bu mihai caballomi iijifaño jigaiñehico mijihacumoro muduujenitahi tohiri mihimogohigovi diiboco miticuvusuqui. 4 Jaabadiro bu mahatyime, tolliro bu meenegaco guiraarugaco guibuhuba sefano sihigovi satyefihii. Jaarugaco iticuvusuminaafi ticuvusufihii ajashuruga iticuvusutagari imogohigodi. 5 Jaabadiro bu tolliro monejeba jeevahi ajashuruno mofiiti iicano iimaajirahi sihidi jeevanoco. Jaabadi guiraarubajico ajashuruno cijigai jigasujirahi. 6 Jaano monejeba cijigaibadi

* 2:24 (Rm 4.1-25)

jeevahi, m̄no ifiv̄i ajashutin̄o j̄in̄jed̄ino imiti ficuuc̄inihi monejebavi. Jaano paryi mofico faabohocoro m̄hininihi. Jaano ijimi cijigairi nifotocinino. Jaamaño paryi diifi j̄ihaico jigasujirahi. ⁷ M̄iro miyaminaa paryi faaboho asico jeevamaaisujirahi joomico, j̄inimomico, bu paryi teehifañoo asimico icano. Jaamoco jeevamaaisunicicuumo. ⁸ Jaanoti m̄haiñooba aivo monejebaco jeevamaaisujitirahi. Toono imiti iicano aivo guinonirat̄ihi, namita agaicaaufineri mataanicin̄ibadi jeevano. ⁹ Tobariro Mohaivoj̄ibo Moocaanico mihimehicahi. Jaabariro bu miyaminaaco: Idicuno, meneehicahi Moocaani ifibadiro eheetavumoco. ¹⁰ M̄iro sah̄igotiro moojiti saano: Imino, monoono, bu: Imitino, monoono icano. Jaano tañahabomi tolli icatino. ¹¹ Jaabadi ¿nac̄u bu sahojit̄iro nifaihuno cuujirahi anaamofaihu, bu afaafafaihu icano? ¹² Jaabadi ¿nac̄u bu baac̄uho añaahebaco noovajirahi? ¿Nac̄u bu gachicohai moomohico noovajirahi? Chaa. Jaabadi sahojit̄iro nifaihu saajitirahi anaamofaihu, iquigaifaihu icano.

Miya Gaaja.

¹³ Jaanoti am̄haifeenevi saafi fanoovaaco agaajaabo iicahachij̄i toonoco ihifusuqui imino icanofeenedi, bu toono igaaja diiboco ijeeb̄ico s̄icutiȳiba omoon̄inofeenedi icano. ¹⁴ Jaanoti am̄hai jeeb̄ifaño sitaaco iinohallit̄iro mij̄heveneheje iicahachij̄i, bu jilli am̄haiguiharo sinehejeque momoon̄ifhachij̄i icano toono am̄hai gaajari mitya mitya mihicadino: Aivo sihidi gaajahi, noomoro. Jaamo tolli omoon̄imo miyaano iicanoco bañ̄ihi. ¹⁵ Jaamaño toono Moocaanijaagoti asaano gaaja icatino. Jilli j̄in̄ijeo gaajaro, m̄no esamaajet̄iro asaano gaajaro, bu ij̄it̄iro asaano gaajaro. ¹⁶ M̄iro iinohallit̄iro sitaaco ij̄ihevene iicahigo, bu ifiguiharo omoon̄ifino iicahigo icano sajeeb̄i chahahi. Jilli fanoova imit̄iro icahi. ¹⁷ Jaanoti Moocaanijaagoti asaano gaajama iicamo jeeb̄i m̄hinivat̄ihi. Jaamo sajeeb̄i icahi, bu s̄icujeeb̄ima icamo, imihuseme eesic̄in̄imo, bu ñdaasugomo, imino moon̄imo, onoonoco jeenesut̄imo, jilli miyaanocoro neefimo icano. ¹⁸ Jaanoti bu sajeeb̄i iicanoco imogomo, sajeeb̄i icaco moon̄ifih̄i ifi it̄iquevequi.

4

J̄in̄ije Imitico Mihimeguedino.

¹ ¿Cuucati amocasi, ñbacasi icano am̄haifeenevi saahicahi? Am̄hai jeeb̄ifaño imiti imogoneheje, sihidi iicahigoti saahicano. ² M̄iro am̄hai siinoco mihimeguehicahi. Jaarunoma mihicat̄inoma mihicamo sitaaco magaicauhicahi. Siinohallit̄i mataquivomoro

mihicitinohalliti momoonicasimoro mihibacasihicahi. Jaamaño amihai siomonoma machahahicahi Moocaanico midillutimaño. ³ Jaanoti midillurumo magaaayicihicatihimi imino midillutimaño. Jaamo mihimeguehicahi imitinoco mihimogonohalliviro magañiqui. ⁴ Amihai miyaminaa: Oono gaigo aijico ejeevesugoro sifiima efeefigobadi mejeevahi. ¿Nacu magaaatihimi amihai jinije icaco iimogomo, Moocaaniminaati iicanoco? Miuro cajaanoyohacho jinijeque anahabovamo Moocaaniminaati iminifutucumo. ⁵ Miuro sicamaño iicatinoco jahi Caatinahaamefaño noono: Moocaani Igaijaco mofifaño ificuubo mihaico sihidi gaijhi, noonoro. ⁶ Jaabo Moocaani mihaico amusuhi iimihuseri siinoco aacinofeedeni. Miuro jilli noono Caatinahaamefaño: Moocaani quehe quehe ifico omoonimoma ibacasihi. Jaanoti iimihuseri amusuubo ijeebi isicumoco, noonoro. ⁷ Jaanegui diibo iijiguiino mihica. Jaamoro ijico mejenaau amihaiti igaaqui. ⁸ Moocaanijaagoviro mifitivo, amihaijaagovi bu diibo ifitivequi icano. Imitiminaa amihai eedeefico mejeevesu. Toono sasumiro Moocaani, jinije iicanoco magaijhihamo, amihai jeebinoco mihimibachucu. ⁹ Jaamoro idasuno miminifotomoro, mataacasi macanifobamaje, bu amihai jehebaco, taafirati miminiyu; imo imo mihicanoco, idasuno miminiyu. ¹⁰ Jaamoro Aivojibo Jesuguiino amihai ifico miguiinoni. Jaadi amihai sihidi ejeevamoti ficujiibo.

Dinahaboti Diimaadino.

¹¹ Tañahabomi, fahigova imitino mihiimaadino. Miuro inahabediti imitino eesamaaiboro: limitico, onoobo, bu Moise tajibati imitino ihiimaaboro toonoco: limitico, onoobo. Jaabo: Tajiba imitico, onoomaño, jilliro toonohallivi fagominaafiti minifetehi. ¹² Jaanoti naha saafiro icahi tajibaco aaciubo. Jaabo diibo fagominaafi idiboro ifinisujiruubo, ataajasujiruubo icano. ¿Jaanoti mijoho nacu ijoho: Sita imitico, eneejiruubo?

Gaajaratino Civohofucuvi Iicajino.

¹³ Jaanegui jisu muguubu amihai jilli meneehicamo: Jaachiji mefejeji. Jaanoti iicatihachiji civohogo mefejeji tuucuumivi. Jaamoro tahigo mihicaji saficaba ticovovi naajeteuco mificumoro manajeji sihidi nihibamico mihiciqui, meneehicamo. ¹⁴ Jaarumo magaaatihimi civohofucu siibadi millihacho mihicajinoco. ¿Milli fine miino ifi? Oono fucuro aimuufai agaasenero goovano afatyonibadi jeevano. ¹⁵ Jaanegui jilliro meneehica: Moocaani iimogohachiji tolli mihicamoro tolli meheetaveji, noomoro. ¹⁶ Jaaruno icanaaca amihai suufenitimo mejenaauhicahi mitya mitya amihai

jeeb#co momoonimoro. Jaano paryi toono imiti. ¹⁷ Jaanoti bu imino omooninoco gaajaruubo imino omoonitimaño imiticoro ic#bo.

5

Inihibamima Iicamediti Onoono.

¹ Jinooco muguubu sihidi minihibamivamo, mataacasi-moro sefano magaibacasi idaasuno ufucu mihicajineri. ² M#ro oono am#hai nihibami tuuc#cuhi, am#hai imi gaachehuno nucucin#cuuhi. ³ Am#hai nihibami, am#hai oro icano t#vacin#cuuhi. Jaamaño magaaajacafutucuuhi jaabadiro am#hai ifi guenene icajitih# c#jigairi ij#gasunicibadi finiji. Jaarunaa nihibam#co sihidi aivo mititibaanihi jino niinoofucuje mihicacuunaaca. ⁴ M#ro bu am#hai faguinoco udud#camaahicamoco majaaduhicatinoco, am#haico dillujimo. Jaanoco guubuuj#bo Moocaani mitya Aivoj#bo iicaabo, am#hai dud#camaajem#naa am#haico ajaadusunoco. ⁵ Jaamo am#hai j#ije j#injehall#vi iminoonoma mihicahicahi, mihimogobadi. Jill# am#hai ifinoco mihicavasuhi niivim#badi jino gaisiraic#fucu gasecuunaaca. ⁶ Jaamo bu am#hai iimihusemeque magaaicaausuhicahi ajaagabamaajirunobama achahamoco.

Majaabicimoro Moocaanima Mihiimaa.

⁷ Tañahabomi, jaanegui majaabicimoro sajeeb# motoomo Aivoj#bo Jesu asaajinohachuta. Eneecau bu memeece, oono faguico abasuubo ajaabic#boro sajeeb# toomon#cihi it#con#o niija aigonoco. Jaadi niino niija afatyonobuunati ibasuta imino onoovanoco ih#ic#qui iican#ic#badi. ⁸ Jaabadi am#hai majaabicimoro sajeeb# motoomo, quehecuno mihicamoro. M#ro jino Mohaivoj#bo Jesu asaajino fiit#vucuhi. ⁹ Tañahabomi, sifiditi fahigova imitino mih#iimaacasidino, am#haico ufucu toonoco jaadusudiibo. M#ro Moocaani fagom#naafi iicaabo fiiticuuhi jino guhugari icacuubo. ¹⁰ Jaaneguiha tañahabomi, eneecau magaaaja johono Moocaani iimaam#naa diibediti ij#beguehicaumo idaasuno iicamoro ajaabic#hicaunoco. ¹¹ M#ro m#hai: Aivo imino icamo, meneehi idaasuno iicanoco ajaabic#moco. M#ro am#hairyo bu muguubuhicacuuhi, Job onoobo idaasuno iicanoco ajaabic#hicaunoco. Jaano n#jequeti Aivoj#bo Moocaani sihidi #daasugunoco magaajacuhi. M#ro Aivoj#bo m#noco agaij#boro idaasuguefiibo.

¹² Tañahabomi, am#haico bu neehi: Jinooco imino mehesic#ni. Siinoco munuusumi n#quejefañodi, j#injefañodi, bu sinehejefañodi icano oovicimoro meneedino. Jaanegui: J#hi, munuusumi: J#hi, meneehica sanooro. Jaanoti bu:

Chahano munuusumi: Chahano, meneehica sanooro. Am#haico Moocaani toonohalliti idaasuno moonidino.

¹³ Jaanoti bu am#haiti saafi idaasuno iicasumi diibohallivi Moocaanima mihiimaa. Jaanoti bu saatoho imo imo iicasumi, Moocaanico mihimomoro mamasiva. ¹⁴ Jaanoti bu saatoho iguihuvahachijji Moocaani iija quillahutoco mucuuhuva diibohallivi Moocaanima ihiimaamoro d#ribari ihalli aivoma#oco ijeesuqui Moocaani momofeenedi. ¹⁵ Jaamo miyaavogomoro Moocaanima ihiimaaneri iguihuvaabo taajaji Moocaani ubuheesuneri. Bu tolliro imitico omoonino ijeeb#fa#o iicahachijji Moocaani diibo imitico buusuji. ¹⁶ Jaaneguiha am#hai imitico fahigovavi mihimibachucasi am#hai nahaboma. Jaamoro Moocaanima toonohallivi mihiimaa am#haiti toonoco ibusuqui. Imino iicaabo Moocaanima ihiimaano sihidi jeevahi. ¹⁷ Mi#ro Moocaani iimaaminaafi Elia onoo#o mi#haibadi#ruu miyaminaafi. Jaaruubo aigotino iicaqui Moocaanico idilluneguiha mificabaci, saficaba, bu sificabatifeenedi icano aigotino icauno. ¹⁸ Jaadi siino Moocaanima iimaau#o, jaadi aaguuneri jini#je basutaano noovauhi.

¹⁹⁻²⁰ Ta#ahabomi, am#haiti saatoho miyaj#bogoco ejeevesumoco saatoho dojicuviro uhuumisuhachijji, magaaja diiboco iimiti j#haiti uhuumisuboro diibo jeeb#co guijeveti ataajasunoco. Jaama#o diibo imiti sihidi iicanoco buususuboo.

1 SAN PEDRO AAME

Pedro Caatiniuhi Miyaavogominaa Agaaciniumedi.

1 Uujoho Pedro, Jesucristo minisuminaafi iicaabo jihaameque caatinihi ijiinijeneti sihi agaaciniumedi Ponto jiinijeri, bu Galacia jiinijeri, bu Capadocia jiinijeri, bu Asia jiinijeri, bu Bitinia jiinijeri icano iicamed. ² Jaamo amiihaico Moocaani iciuhi siicijetiro ihesamaaje iicaubadi. Jaamo amiihaico Igaijafenedi itaatiro ificucuumo. Jaamo diibo onoonoco: Jii, meneequi, bu Jesucristo guijeve tiihohofañodi minitacafetequi icano. Jaamo magaayici sihidi Moocaani imino omooninehejeque, bu sajeebii icanehejeque icano.

Moocaanico Mihimono.

³ Masii mihimequi Moocaani iicaabo, Jesucristo Caanico. Jaabo sihidi miihaico idaasugooboro miihaico iseemeti fiivusucuubo. Jaabo Jesucristo guijevafañoti siino ubuheeteunofenedi miihaico acihi imo imo mehesicinino ifiico. ⁴ Jaanoro amiihaico gaayicisujino amiihaidi Moocaani ibusumijeque niquejefaño ificunoco. Jaano finisurajitih, bu mihinivatusurajitih, bu deecano ochoomobadi icajitino. ⁵ Jaamo amiihai Moocaanico mimiyaavogomaño imityari amiihaico teemejiibo. Jaamo taajasuvi mihifetehi niinofucusumi ihaciqui ificunovi.

⁶ Jaamaño amiihai sihidiro imo imo mihicahi. Jaarumo fanoova amiihaico iji inisuneri idaasuno gueenejisuno mihi-cajihica. ⁷ Miiro amiihai miyaavogo orobadi jeevahi. Jaano nisucafetefihi ciiigairi iiminoco igaajaciqui. Jaano amiihai miyaavogoco iji inisunoco ajaabicino oro ifinifino janaaniciivi sihidi jaaducafetehi. Jaamaño amiihai miyaavogo tolli inisucafotono cahacisucafeteji, imocafeteji, bu bocigocafeteji icano Jesucristo siino asaadi.

⁸ Miiro amiihai Jesucristoco magaijhi diiboco mahatyimetirumo. Jaamo jisumi diiboco mimiyaaveguehi mahatyimetirumo. Jaamoro sihidi imo imo mihicahi aivo ovosii ajashutino jibogoratino. ⁹ Jaano jino amiihai jeebii taajasuco magaayicino, toono amiihai miyaavogo jaada.

¹⁰ Miiro siicije Moocaani iimaaminaa jino taajasuco idilluumoro guinehicauhi. Jaamoro iimaahicaumo Moocaani iimihusemaño amiihaico aaciujinoco. ¹¹ Jaabo Cristo Gaija diitoco gaajasuhicauhi diibo Cristo idaasuno iicaujinobuunati iiminoco agaayiciujinoco. Jaanoco diito esamaahicauhi: ¿Miijoho fine diibo? noomoro, bu diitofaño diibo Gaija iicaubo diibo asaaujisumico iijbugunoco

igaajaqui icano. ¹² Jaamoco Moocaani gaajasuuhi idudicamaaje diitedi icatino, mihaidiro iicaunoco. Jaano jino toonocoro jisumi amihai bogomo, bu diitoro amihai taajasuubogoco Moocaani Gaija niquejefañoti agalluubo mityafeenedi iijibuguumoro. Jaano jinoco Moocaani toomominaa, angeles onoomo, emecimoro agaajaguehicano.

Moocaani Mihai Cuuhuvahi Imino Miicaqui.

¹³ Jaaneguiha imino mehesamaaimoro momooni. Jaamoro imihusene mihicamoro imino mehesicini Jesucristo asaadi Moocaani amihai iimihusefañodi aacijinoco. ¹⁴ Oono, amihai: Jii, enefimo seeme mihicamaño Moocaanico magaajautisumi mihimeguehicaunehejeque momoonicudino. ¹⁵ Jilliro aivo imino mihica, oono Moocaani amihai ucuuhuvaubo iimiibo icamaño. ¹⁶ Miïro Caatinhaamefaño noono: Amihai imimo mihica, jino uujoho iimibadi, nooboro.

¹⁷ Jaamo amihai diiboco: Moocaani, meneehicaabo paryi momoonihicanoco ihifiniboro gaajacihicahi sabadiro saatohoco guinovi miniiyutiibo. Jaaboco mihigui jino jiiñehalliri mihicanohachuta. ¹⁸ Miïro Moocaani amihai taajasuhi amihai imiti ifiti oono amihai eedeetemiñoti magaayicunoco. Jaanoco amihai imino magaajahi jino taajasu iicanoco oro, nihibami icano ifinifineri ajaaduutiiboco. ¹⁹ Jaanoti naha idinoro jino Cristo tijoho iimineri jaaduubo, oono cordero iimiibo, imihinima achahaaboco agaicaaunicibadi diiboco agaicaauno tijeheri. ²⁰ Jaabo Cristo sicijetiro jiiñe fiivutinaacaro tooneguiha ificucafutuubo. Jari jisumi, niinosumi buhugaavuhi amihai iminoco magaayiciqui. ²¹ Jaabo diibo Cristofeenedi amihai Moocaanico mimiyaaveguehi. Jaabo Moocaani Cristoco guijevafañoti siino ubuheetesuuboro, diiboco sihidi bocico achi. Jaamaño amihai Moocaanico mimiyaavogomoro diiboco mehesicinihichahi.

²² Jaamo amihai jino miyaano jibogoco: Jii, monoomoro amihai jeebinoco mihimibachucuui. Jaaneguiha amihai nahabomico miyanotiro imino magari. ²³ Miïro amihai siino mifiivucuui Moocaani seemetiro miicaqui. Jaaruno iguijevafino miyaminaati mifiivono icatino, jilli Moocaani ifinijitino iijifeenedi mifiivucuui. ²⁴ Miïro Caatinhaamefaño noono:

Miïro miyaminaa ñaavahubadi jeevahi, bu imitya ideecanobadi jeevahi. Miïro iñaavahu echeemeneri ideecano aifefihi. Jaabadi miyaminaa, bu imitya goovano finiji, noonoro.

25 Jaanoti naha Aivojiībo Moocaani iij̄i ufucuro finij̄itihi. Jaaji j̄ij̄i toojī taajasu iij̄ico am̄ihaico mij̄ibogono.

2

1 Jaaneguiiha fanoova imitico mejeevesu, oono fanoo bañīfiranehejeque, bu inehejehall̄itiro mij̄ihevenehejeque, bu fanoova sicamañeheje j̄iiboocasico icano. 2 Jaamoro oono seeme bohono ifiivomo mifañoco iicanicibadī sihid̄i mihi-mogomoro miguiino Moocaani iij̄ico aivo miyaano iicanoco. Jaamo toonofened̄i mujusimoro mataajahi. 3 Mohaivojiībo iiminoco magajacuumo.

Cristo, Ubuheeneguisiba.*

4 Jaaneguiiha Mohaivojiībojaa masaa, oono guisiba ubuheeba iicaba iicajirubadī iicaabojaagovi. Mīro jaaboco miyaminaa iimuguutimoro gañ̄īuhi. Jaaruubo Moocaanidī imiyaabo iicaabo sihid̄i ijaadama iicaabo. 5 Jaabadī bu am̄ihai diibo guisibabadī ejeevaabobadī mejeevamoco, Moocaani itemplojatī eetavehi, itaat̄iro iicaqui sacerdotem̄itī eheetavoobo. Jaamo am̄ihai Jesucristofened̄i jeev̄ivoco meheetavonoco Moocaani igaaȳiciqui. 6 Jaamaño mīro jilli Caat̄inihaamefaño noono:

Uujoho Sion cuumifaño saafico ficuui iija tano guisibatī iicaaboco. Jaabo aivo iimiibo sihid̄i ijaadama iicaaboco. Jaaboco imiyaavogomo nucufevetimo iicaqui, noonoro.

7 Jaamo am̄ihai mimiyaaveguemedī aivo diibo sihid̄i ejeevaabo. Jaanotī imiyaavogotimedī jino Caat̄inihaamefaño jilli onoono ifeteji:

Iija eetavominaa it̄ihisuumoro agañ̄īuba jisumi aivo imiyaa-batī minifetehi, onoono.

8 Jaabadīro bu jilli noonoro onoono ifeteji:

Jiba nanigaiva guisiba, bu gañ̄īsuguisiba icano, onoono.

Jaamo diito Moocaani j̄ibogoco imiyaavogotimo oono toba Cristo iicaabotī ananigaivacuumo, tollī iicaqui iicacuumaño.

Moocaanita Icano.

9 Jaanotī naha am̄ihai Moocaani īc̄icucuumi, diiboco mejeev̄equi sacerdotem̄itī mihicacuumo, mihimicuumi, Moocaanitaro mihicacuumo. Jaaneguiiha Moocaani ifiivusuneheje oovos̄nehejeque mij̄ibogo. Jaabo am̄ihaico taj̄ibahi ic̄ivonoguiinotī mihiinomoro ihovosī seseefaño mij̄icafetequi. 10 Jaamo am̄ihai it̄iconī cuumibadī mihicaut̄ihi. Jaarumo jisumi Moocaani cuumitī miminifutucuui. Jaamo am̄ihaico it̄iconī mij̄johoba idaasuguut̄ihi. Jaarumoco jisumi Moocaani idaasuguehi.

* 2:3 Cristo buheebe. Jaaruubo guisibabadī jeevahi.

Moocaanico Mejeecivequi Mihica.

11 Agajimo tañahabomi, amiihai jiiñijeti sitabadi sihi mihicamoco neehi: Mihimeguedino amiihai ifi imitinoco. Miiro mofi imiti mojeebii imi esamaaque finisujirahi. 12 Jaaneguiiha imino mihica Moocaanico agaajatimo imefeenevi. Tolliti diito jisumi amiihaiditi imitiminaa iicanicibadi ihiimaarumo amiihai imino momooninoco aatyimemere Moocaanico imejimo diibo ajaadujifucu agasedi.

13 Jaaneguiiha jilli Mohaivojiiibo Jesucristo iimegueneguiiha miyaminaa aivojito onoobadi mihica. Emperador onoobo imiyahaivojiiibo onoobadi, 14 bu tajiiibaminaa iimitimoco icivojaniqui, bu imino iicamoco ibociguequi icano agallumo onoobadi icano. 15 Miiro Moocaani imeguehi amiihai imino mihicanoco. Toonoco aatyimemere diito agaajatimo, bu jilli miihifomo iicarumoco icano amiihaiditi: Imitimo, enehicarumo illivequi.

16 Jaaneguiiha Moise tajiiibaguino mihicaturumo mihimogomoro imitinoco momoonidino. Jaarumo ivi jilliro Moocaani jijivotobadiro mihica. 17 Jaaneguiiha famoovaacoro mobociguehica, bu amiihai nahabomico magaiji, Moocaanico miiñihicugo, bu emperador aivojiiiboco mobocigo icano.

Cristo Idaasuno Icaunoti Magaaja.

18 Jeecivominaa amiihai aivojito onoonoco: Jii, monoo, iimimocoro amiihaico iidaasugomocoro icatino, bu tolliro iimitimoco icano. 19 Miiro imino Moocaanico magaijimoro sicamañohalliti idaasuno mihicanoco majaabicino. 20 Jaanoti bu, ¿milliti amiihaidi imijiruno iimitinoco momooninohalliti amiihaico ahaaminoco majaabicino? Jaanoti naha iiminoco momooninohalliti idaasuno mihicanoco majaabicino, toono naha Moocaani imefeenevi aivo iimino. 21 Miiro tooneguiiha Moocaani amiihaico cuuhuvauhi, Cristo idaasuno iicaunoti cuuhuvauhi, Cristo idaasuno iicaunoti magaaamorero diibo iicaubadi miicaqui. 22 Miiro diibo sanooba imitico mooniutahi, bu bañifira diibofaño chahauhi icano. 23 Miiro diiboco aivono enehicausumi, bu aivono nooboro iimusuhicautiiibo. Bu diiboco idaasuno omooniusumi jaadamaaiutiiibo, jilliro Moocaanico imino emeeciiboro udugaacufiiboviro sefahicaubo. 24 Jaabo Cristo mohimitico ifihallivi iiciuboro imohohallivi satyuuhi mohimiti ifico miguijenimoro iticovono ifimaryo miicaqui. Jaabo tujaaveneri amiihai mubuheeuhi. 25 Miiro iticoni amiihai ovejami imitamobadi mihicahicauhi. Jaarumo jisumi Cristojaagovi muhuumicuuhi. Jaaboro amiihaico

ovejami toomominaafibadi ootoombooro amihai jeebino imibaiyichi.

3

Jilli Ataabavacumo Miicaqui.

¹ Jaabadiro bu amihai gaigoomi, amihai tajemi atajibanoco: Jii, meneehica. Jaaneri diitoti saatoho imiyaavogotimo mijibogotirunaaca imiyaaveguequi amihai imino mihicanofenedi; ² jaamo amihai imino mihicamoro diitoco mobocigonoco aatyimemere. ³ Jaabadiro bu amihaihallicoro mihimibaiquimaaidino, oono janaanici famañoovaje feedamaajebadi iicanehejeque, bu oro eetavotaneheje ficamaajeque, bu aivo iiminoono gaachehuno jicamaajeque icano. ⁴ Ivi amihai jeebifaño aatyimeratihigocoro mihimibachu. Jaamoro ifinijitino ovosi sajeebi, siicuno icano jeebima mihica. Toono naha aivo Moocaani imogono. ⁵ Miïro siicijeo gaigoomi Moocaanidiro iicaumo jilli imibaiquimaaiuhi. Jaamo Moocaanico imiyaavuguumoro aijimi onoonoco: Jii, neehicaumo. ⁶ Miïro tolli iicaugo Sara aiji Abraham atajibanoco: Jii, onogoro diiboco: Tahaivojibo, neehicauhi. Jaagobadi amihai mihicajirahi iguitimo imino momoonihachiji.

⁷ Jaabadiro bu amihai aijimi, amihai taabamico gaa-jacimoro mificu, bu mobocigo. Jilli iniinovaneguiharo icatino, bu oono iimihuseri Moocaani amihaico aacyomo ifimaryo iicamaño. Jaanegui jilli mihica amihai Moocaanima mihiimaanoco jinejeba tihisudino.

Imino Omoonijnoco Imogomo.

⁸ Niinoono jino amihaico neehi: Famooro sabadiro imino mihica, bu fahigova mihidaasugocasi, bu miino nahabomima mihicanicibadi, bu magaijicasi, bu sicujeebima mihica icano. ⁹ Bu amihaico imitino omoonimoco, imitino momoonidino bu aivono onoomoco, bu aivono meneedino jilliro diitoco imino monoo. Miïro Moocaani amihaico cuuhuvauhi diibo amihaico imino omooninoco magaayiciqui. ¹⁰ Miïro ifiico agaijimoro imo imo iicanoco iimogomo, iimitinoco iimaatimo iicaqui, bu bañifiraco iimaatimo iicaqui icano. ¹¹ Bu imitinoti buhigovi iminifotomoro iiminocoro imooniqui, bu sajeebi icaco iguinomoro toonoma iicaqui icano. ¹² Miïro Moocaani imino iicamoco teemefihi, bu diiboma iimaanoco guubufiibo icano. Jaanoti imitinoco omoonimoco imogotibo. ¹³ ¿Miïjoho bu amihaico imitino moonijirahi iiminocoro aivo mihimogomoro momoonimoco? ¹⁴ Jaarumo iminohalliti idaasuno mihicarumo imo imo mihicaji.

Jaanegui m̄iti mihiguidino, mihiguetedino. ¹⁵ Ivi jilliro Cristoco mobociḡo am̄hai jeeb̄i Aivoj̄iboco. Jaaneguiha fahiijivaro mihimibaicini. Jaamo am̄haico am̄hai miyaavogoditi idillumoco mihimusuji. Jilli Moocaanico bocigomoro siicujeeb̄iri mihimaa. ¹⁶ Jaarumo imino mihica niji niji icatimo, oono am̄hai Cristoco mimiyaavogomo imino mihicahicanoti imitino iimaahicamo inucufev equi. ¹⁷ Jaamaño iiminoco momooninohalliti idaasuno mihicano aivo imihi, Moocaani tolli iimogohachij̄i. Jaanoti imitinohalliti idaasuno mihicano imit̄ihi.

¹⁸ M̄iro Cristo mohimit̄ihalliti idaasuno iicauboro sano gujiveuhi safooro siino gujivecuutībo iicaqui. Jaabo imitima chahauruubo m̄hai mihimit̄imohallivi Moocaanijaagovi m̄haico isatyequi. Jaaruuboco ifi gujiveurah̄i. Jaaruuboco igaija buheetesuuh̄i. ¹⁹ Jaano Igaijari ufuuboro bu siicije igujivevecin̄ihicaumo jeeb̄ino iji civojafaño iicaumoco j̄ibeguejeubo. ²⁰ Jaamo diito siicije Noe iicausumi imiyaavuguutimo, oono Noe imeenegaco eheetavehicaunohachuta Moocaani diito imitico ajaabic̄iboro teemehicauboro: Fine imitejimobadi, esiciniuboro. Jaagari nifaihuti taajaumo sahuse juugahuseti miitoc̄i, saatoho id̄inoro. ²¹ Jaano tonifaihu m̄noco initino nifaihubadi icano. Jaafaihufenedi jisumi m̄hai mataajacuuh̄i. Jaano toono niti m̄no ifico initino icatino, id̄inoro Moocaanico m̄no esamaaje mih̄inivatino iicaqui midilluno. Jaanoro m̄noco taajasuno Jesucristo siino ubuheeteunofenedi. ²² Jaabo niq̄ejefaño ufuuboro Moocaani miyanaagonovi acas̄ivutuuboro ḡicinihi. Jaabo mityaguino Moocaani tomom̄naa, bu aivoj̄ito, bu mityano icano iicamo.

4

Moocaani M̄haico Aac̄idineri Sitaaco Mahamusuno.

¹ Jaaneguiha bu am̄hai idaasuno miicaqui mihimibaicini, oono Cristo idaasuno iicaubadi. M̄iro idaasuno omooninoco ajaabic̄imo imitico ejeevesucuumo. ² Jaamo j̄in̄ijehalliri iicaunohachuta Moocaani iimogobadi iicaqui; ifi imogonocoro imooniqui icacuutino. ³ M̄iro aivo ajashucutino oono Moocaanico agaajatimo omoonin̄icibadi iticoni momoonihicauno. M̄iro tusumi am̄hai fanoova imitico mihimoȳic̄ihicauhi, bu iimitino imogoco mihimoȳic̄imoro momoonihicauhi, bu guiriicavonehejeque, bu agañuhusuno j̄ibaimonoco icano, bu jeeb̄ibatiro adumoro, m̄haiñ̄oobaco mejeec̄ivehicautihi, bu Moocaani afaguunoco fanoova ij̄imico eheetavonoco jeec̄ivomoro mihicahicauhi icano. ⁴ Jaamoma siino magataavomoro iimitinoco

momooniꝑcuutineri eheetyemere amihaiditi imitino iimaahicamo. ⁵ Jaarumo diito Moocaani ubuheemeque, bu uchuumucumoco icano emeeciꝑboro ijaadaco aacijiboma paryi imibachujimo. ⁶ Jaabadiro bu jino uchuumucumoco Moocaani jibogoco jibugucuumo, igaijano Moocaani iicabadi iicaqui. Jijehalliri iicausumi famoovaaco iicabadiro Moocaani omoonurumo.

⁷ Miro jino fanoova ifinijino fiticuuhi. Jaaneguiha imihusene mihica. Jaamoro imino mehesicinimoro Moocaanima miyanotiro mihiimaa. ⁸ Jaano janaaniciꝑi gaijicasima mihica. Miro gaiji ajashutino imitico finisufihi. ⁹ Jaaneguiha amihai iijanofaño fahigovavi magaayicicasi iimaafiivotimo. ¹⁰ Bu fahigovavi mejeeciꝑocasi amihai Moocaani aacinehejeri. Jaano Moocaani amihai fanoovaaco aacino imino motoomomoro momoni. ¹¹ Jaanoti bu saatoho mihiimaano Moocaani iimaabadiro iicaqui. Jaanoti bu saatoho sitaaco siinoco mahamusuhachiji, Moocaani amihai aacino sefari mahamusu. Jaano paryi momoonino Moocaanico Jesucristofañodi mihimequiro icano iicaqui. Jaabadiro jaafa cahacisu, bu mitya icano icahi fahijivaro. Fine.

Cristohalliti Idaasuno Mihicano.

¹² Amihai tañahabomi, sefaneri inisuno amihaihallivi asaasumi meheetyedino, ajabafiranoti mihicanicbadi. ¹³ Ivi jilliro imo imo mihica Cristo idaasuno iicaubadi mihicaneri. Jaamo ufucu diibo ihovosiima asaanoco mahatyimeneri sihidi imo imo mihicahi. ¹⁴ Jaaneguiha amihai Cristo ijihalliti aivonoono unuusumi, imicani amihai mihicahi, iimiibo Moocaani Gaija amihaihalliri iicamaño. ¹⁵ Jaanoti amihai sita gaicau, bu naniva, bu imiti mooni, bu sita iimaa juvihici icanohalliti ivi idaasuno mihicadino. ¹⁶ Jaanoti naha saatoho Cristo momohalliti idaasuno mihicaneri munucufedino. Jilliro toonohallivi Moocaanico mihimo.

¹⁷ Miro jino tusumi mihicacuuhi Moocaani idaasuno omoonijino iseemeti iticovano. Jaano mihaiti jilli iticonino, ¿jaanequi milliji fine Moocaani jibogoco imiyaavogotimovi aallibaanijiibo omoonibo? ¹⁸ Miro jino iimimo icarumo sihidi jeevanoti taajahi. ¿Jaanegui milli fine icajimo iimitimo? ¹⁹ Jaamaño Moocaani imogobadi idaasuno icarufenedi imino iicamoro diitoco ifivusuubo Moocaani usefaño ijeebico ificuuqui. Miro diibo abañitatibo.

5

Miyaavogominaaco Afagoono.

¹ Jino uujoho amihai igaivominaa quillahutoco faguehi. Jino uujoho diitobadiro quillahutoobo

iicaabo, bu Cristo idaasuno iicaunoco aatyimeubo icano. Jaamo bu diito iicabadiro uujoho tamañoma icaji Jesu ihovosima ufucu asaadi. ² Jaaneguiha amihai quillahuto, Moocanico imiyaavugucuumo ovejamibadi iicamoco motoomo amihaiico utuumusumoco. Jaanoco mihimogomoro momooni Moocaani imogobadi. Jilli amihaiico atajibaneguiiharo icatino, bu jilli nihibamicoro magaayiciquiro icatino icano. Jilliro imino mududicamaaje. ³ Amihaiñocoro mihicabadi mihimogobadiro momoonidino. Jaamo amihai momooninoco aatyimemere igaajaqui. ⁴ Tolli momoonihachijji, imiya toomominaafi agasedi amihai magaayiciji imino chaahimigaco, milli icajitinoco.

⁵ Jaabadiro bu amihai sicafe quillahuto iijiguinovimi miminifoto. Jaamoro sabadiro sicujeebima mihicamoro fahigovavi: Jii, monoocasi:

Miuro Moocaani imogotihii: Aivo uujoho sihidi jeevahi, eneefimoco. Jaanoti naha sicujeebima iicamoco iimihuseri amusufiibo.

⁶ Jaaneguiha sihidi ejeevano Moocaniguino* miminifoto amihaiico diibo unuufucu agasedi sihidi mejeevamoti iminiyuqui. ⁷ Jaaneguiha paryi amihai esamaajeque Moocaani usefañoro mificu. Miuro diibo amihai imino mihicanoco imeguehi. ⁸ Jaamoro bu imino magaajamoro mehesicini. Miuro oono amihaiminaafi iji jicubadi niigooboro iguehi, aatyimeme miyaavogoco ifinisiqui. ⁹ Jaaboco mejenaau miyaavogofañodi sefano mihicamoro, tolliro bu fahigova iicamo amihai nahabomi, tobadiro bu idaasuno iicanoco magaajamoro. ¹⁰ Jaarumo gueenejisuno idaasuno mihicanobuunati Moocaani amihaiico imino imibachujiibo, bu quehecuno, mityano, sefano icano ficujiibo. Jaabo diiboro Moocaani paryi fanoovaaco aacifiibo mihaico cuhuvahi Jesucristoma sano ifinijitino fiivofaño miicaqui. ¹¹ Jaabo jaafa mityama icahi fahijivaro. Fine.

Niino Fitaacu.

¹² Jino tañahabobadi eesiciniubo Silvano onoobofenedi jihaamegayico caatinihii amihaiico fajiniboro miyaano iicanoco oono Moocaaniti paryi magaayicineheje Moocaani mihaico sihidi agaijinoco ijibogono. Jaanofañodi quehecuno mihica.

¹³ Tolliro bu Moocaani iija Babiloniari iicajaminaa Moocaani amihaiico iicaubadiro iciumo amihaijaago iijico galluhi, bu tolliro diibo taseemenebadi iicaabo Marco onoobo amihaijaago iijico galluhi. ¹⁴ Jaanegui fahigovavi mihibicicasimoro midillucasi.

* 5:6 Griego iijiri janaanici jilli noonicino: Moocaani useguiino.

Jaamo paryi amihai Jesucristota mihicamo sajeebima mi-
hica.

2 SAN PEDRO AAME

Miyaavogominaadi Pedro Acaatiniuno.

¹ Uujoho, Simon Pedro iicaabo Jesucristo jeecivominaafi, bu diibo minisuminaafi iicaabo amiihaidi jihaameque caatinihi, miihai mihicabadiro imino mimiyaavogomedi. Miiro Moocaani, bu Motaajasuminaafi Jesucristo icamisi famooro imiyaavogodimoco acihi iimico. ² Jaaneguiiha Moocaani, bu Mohaivojiiho Jesucristo icamisico magajaanofeenedi amiihaico sihidi imino omooninoco, bu sajeebii icaco icano magaayici.

Moocaani Miyaavogominaaco Aacino.

³ Miiro Moocaani miihaico imityafañodi paryi mofiguiiha mucuujivaachunoco, bu diiboco mejeecivequi mucuujivaachunoco icano aciibo, toonofeenedi diiboco magaaajaqi, sihidi ejeevanofeenedi, bu ovosii noonoco eheetavonofeenedi icano miihaico ucuuhuvauboco. ⁴ Jaanehejefeenedi unuunoco miihaico aciibo, jaano ajashutino, sihidi ijaadama iicanoco. Jaano toono diibo unuunofeenedi amiihai Moocaani icabadi miminifetehi iimitino imogo jiiinjehallivi imitico isivanoti mataajamoro. ⁵ Jaaneguiiha mesefaquifotomoro amiihai miyaavogoco mahamusu imino mihicaneri, jaanoco bu mahamusu janaanici gaajari, ⁶ jaanoco bu mahamusu amiihai ificoro imino matajii baneri, jaanoco bu mahamusu jaabiciri, jaanoco bu mahamusu Moocaanico mejeeciveneri, ⁷ jaanoco bu mahamusu amiihai nahabomima magaijicasineri, jaanoco bu mahamusu gaijima mihicaneri icano.

⁸ Jaano jinehejema mihicanoco miguiraaatusuhachiiji amiihai ifino mihifonoti icajitihii, bu Mohaivojiiho Jesucristoco magaaajano sicamañovi feejitihii. ⁹ Jaanoti jinehejema achahamo ihaallinoma chahahi, jabaiyimo; iticoniono iimiti initica futuunoco ajabajevecuumo. ¹⁰ Jaaneguiiha tañahabomi, mityano mihicamoro imino mehesicini Moocaani amiihaico ii cuboro ucuuhuvaunoco. Jaanoco tolli momoonihachiiji ufucuro imitinofaño mahaquetejitihii. ¹¹ Jaachiiji amiihai imino tihitino mijicafeteji Mohaivojiiho, Motaajasuminaafi Jesucristo aivoji ifinijitinofaño.

¹² Jaaneguiiha amiihaico jinehejeque magaajacurunoco esaayuuboro icahi, oono miyaanofaño quehecuno mihi-carumoco. ¹³ Miiro uudi imino jino uujoho iicanohachuta

amiihaico eesaayuuboro afajinino. ¹⁴ Miiro Mohaivojii bo Jesucristo uco gaajasuhi iguijevedi jiijeeque goovano ejeevesujinoco. ¹⁵ Jaaneguiiha uujoho tasefadino moonihi. Jaamo uujoho iguijevenebuuna jinehejeque mehesafetehi.

Cristo Sihidi Ejeevauboco Aatyimeumo.

¹⁶ Miiro amiihaico Mohaivojii bo Jesucristo mityati, bu jiijehallivi asaanoti icanoco mijii buguno sicamañoooco miihairyo meheetavomoro mijii buguno icatino. Miiro miihai mohaalliri mahatyimeuhi Mohaivojii bo sihidi jeevaaboco. ¹⁷ Jaaboco miihai mahatyimeuhi Dios Moocaani bocico, bu imico icano diiboco aaciusumi, bu tolliro muguubuui Moocaani ihovosiri: Jaani taseemene diiberi uujoho imo imo iicaabo, unuunoco. ¹⁸ Jaano toono niquejefañoti unuunoco miihai monohojineri muguubuui Mohaivojii boma imibaaari mihicausumi.

¹⁹ Jaabadi bu aivo jino miyaano iicanoco magaaajahi Moocaani iimaaminaa acaatiniunoco. Jaanoco amiihai mimiyaavogomo aivo imino momooni. Jaano toono diito acaatiniuno ifuvusuhi oono civohigoti cijigaimecu mesesevetinohachutaro ifuvusunicibadi. Jaanoti Cristo cuujetavio meecirigai onoobobadi asaacudi amiihai jeebinoco achicijiibo janaanici imino Moocaanico magaaajai. ²⁰ Jaaneguiiha iticoni jinoooco magaaaja, chahano Caatinihaamefaño inoro ihesamaajero onoono. ²¹ Miiro toonoco Moocaani iimaaminaa jilli ijeebitiro onoomoro acaatiniuno icatino. Jilli Moocaani Gaija diitoco unuunoco Moocaaniditi jii buguumo.

2

Sicamañoooco Ijii beguefimo.

¹ Jaabadiro bu Israel cuumifaño icaumo Moocaani iimaaminaabadi icarumo abañififimo. Jaabadiro bu icajimo bañifira jii bogominaa. Jaamo amiihaifeenevi toovono ijicafotomoro sicamañehejeque jii beguejimo amiihai miyaavogoco ifinisiqui, oono Aivojii bo aamii bo atajasuuboti bañimoro. Jaarumo goovajino ificoro ifinisuno. ² Jaamoco sihidi saatoho imiyaavogomoro diitobadiro iminotino moonijimo. Jaamo tolli icanoti sita miyahiji jii bogoditi imijitino ihiimaano. ³ Jaamo nihibamico sihidi iimogomoro amiihaico nanijimo sicamañehejeque ijii bogonohallivi. Jaarumo ifinijinoti taajajitimo miiro siicijetiro diitoco Moocaani ahaaminofaño icacuumo.

⁴ Buhicagaha itoomominaa icaurumo imitico omooniumoco gaijutii bo jilliro diitoco jigaiñehiri isisuboro cijigai faño icivohigo gañiiuhi, tahi iicaqui jaadusufucu

agasejinohachuta. ⁵ Tolliro bu s̄icijeo miyaminaaco iimitihalliti gaijiti#bo nifaibari amacanisuuboro diitoco finisuuhi. Jaaboro idibocoro Noeque iyotoma taajasuuhi: Imino mihica, nooboro tomiyaminaaco ijibuguuboco. Jaabo Noe taajauhi iyoto sietedimomaryo. ⁶ Tolliro bu Moocaani finisuuhi Sodoma cuumi, bu Gomorra cuumi icanoco cijigairi ijigasuuboro, baiguijiti miniiyuuhi, toonobuunati iicano imiti miyaminaa toonoti igaajaqui. ⁷ Jaanoti idibocoro Lot onooboco taajasuubo imino iicaaboro diito imitino iicanoco aatyimeebere idaasuno iicahicauboco. ⁸ M̄iro diibo imino iicahicaubo fafucuvaaciviro iimijeeb#fañodi idaasuno icahicauhi diito imitino omooninoco aatyimeebere, bu imitino ihiimaanoco uguubuuboro icano. ⁹ Jilli Aivoj#bo taajasufihi iji abañino inisunoti diibota iicamoco. Jaanoti iimitimoco ficuubo jaadusufucusumi idaasuno imooniqui.

¹⁰ Jaabadiro bu Moocaani idaasuno mooniji janaaniviro oono #dicunoco ifi iimogonoco omoonimoro, bu diibo taj#baco iimeguehaticimoco icano. Jaamo jenaauffimo, jeeb#batiro moonifimo, iguitimo iñihicunoono mityati imitinoono ihiimaanoco icano. ¹¹ Buhicaga Moocaani toomominaa sihidi imityama icarumo diito Aivoj#bo imefeenevi: Imitino, onoomoro #batih.

¹² Jaamo diito asimibadi ihesicinibama chahahi, oono sahijitiro iicacubadi iicamo iimitimo, ifivomoco agaayicimoro agaicaaufimo asimibadi iicacuumo. Jaamo diito agaajatnoti imitino iimaahicahi. Jaamaño asimiiicanicibadi guijevejimo. ¹³ Jaamo idaasuno icaji sitaaco idaasuno omoonihicabadiro. Jaamo: Imo imo mihicahi, neehicamo guenene icajitino safesugoco omoonimo. Jaamo am#hai j#baimonofaño ofoomoro am#haico nucufevesuhicahi jhovonehejeri asafesuvomoro. Jaanoti am#haiditi sita imitino iimaahicahi.

¹⁴ Jaamo bu gaigooco jilli ticovono #finicihaticimo, bu iimitico jeevesuhaticimo, bu ajashuno imiyaavogo iicamoco jeevamaaisuhicamo, bu aivo gaajamo fanoovaaco iimogomoro #cinoco. Jilli Moocaani afaijacuumo iicamo. ¹⁵ Jaamo iimino j#haiti imitacumo, johono Moocaani iimaaminaafi Balaam onoobo Beor achibadi jeevamo. M̄iro diibo imuguuhi iimitinoco omooninohallivi nihibamico agaayicijirunoco. ¹⁶ Jaaruuboco iimitihalliti asi burro #bauhi miyaminaafibadi ihiimauboro. Jaamaño fuuti#bo ijeegavoma.

¹⁷ Jaamo diito pisirigai inifaihuma achahanobadi jeevahi, bu aimuufaico guibuhuba sihigo asatyonibadi jeevahi icano. Jaamo ficucinicuhi fahijivaviro aivo icivonoguino

iicacuuqui, ¹⁸ mihihonehejeque sihidi ejeevamobadi ihiiamaahicamaño. Jaamo iimitinoco ifi iimogonehejeque iimoyiñicanofeenedi jeevamaaisuhicamo iimitinofaño iicahicaumoti miyanotiro agaacuumoco. ¹⁹ Jaamoro diitoco: Amiihaico iimino icaco mahaciji, neehicamo, diito bu jijovoto icarumo. Miïro fanoohimiti iguiinonicumo imiti jijovotorucu. ²⁰ Jaanoti bu Aivojiiïbo, Taajasuminaafi Jesucristoco agaajaumoro jiiñije imititi ataajacuurumo siino dojicuviro tonehejefaño imitamoti siino tonehejeguiino minifetehe. Jaamo iticoni Jesuco agaajautino janaaniciivi imitino minifetehe. ²¹ Jaamedi imijiruno oono imino jiihaico gaajatimo iicano. Jaanoti iimino tajiiïbaco diitoco aaciunoco gaajacuurumo siino ejeevesumaño aivo imitino icacuumo. ²² Jaamovi aivo imino ifotono jilli onoonicino: Jicu siino iguibamaajeque dojicuviro faiyihî, bu faafaibaco initicuubo siino dojicuviro caamefaño jeefiji, onono.

3

Aivojiiïbo Asaajino.

¹ Agaijimo tañahabomi, jino siino amiihaidi acaatinahaame. Jaahaamecifaño imeguehi jino afajiiñinofañodi miyanotiro amiihaico eesamaaisunoco. ² Jaanegui mehesafoto johono Moocaani iimaaminaa unuunoco, bu Mohaivojiiïbo Taajasuminaafi tajiiïbaco galluminaa amiihaico ijiiïbuguunoco icano.

³ Jaaneguiiha jinooco iticoni mehesicini: niinosumi saajimo miyaminaa Moocaaninehejeque edejecujimo, ifi iimitico iimogono onoobadiro iicamo. ⁴ Jaamoro dillujimo: ¿Milli iicanoco Cristo saaji, nooboro unuuno? Miïro jiiñijeque ifiivusuunoti moheedetemahaivi iguijeveunoti, bu jisumihachuta jino jiiñije iicabadiro icahi, noomoro. ⁵ Miïro diito imogotihî agaajanoco niquejene siicijetiro ifiivusucafutuunoco, bu Moocaani noojiri nifaihufañoti jiiñije iinuunoco jaaniunobadi. Jaanoti bu fahigovadi nifaihu iicanoco, ⁶ bu oono nifaihuri jiiñijehalliri iicaunoco ifinisunoco icano. ⁷ Jaabadiro bu jisumio niquejene, bu jisumio jiiñije icano jino iicano ciiñigaiiïharo ficuucinihi, diïboro Moocaani onoobadi. Jaagai ciiñigai toonoco jigasuji jaadusufucusumi. Jaasumi bu tolliro iimihicatimo finisucafeteji.

⁸ Jaaneguiiha agaijimo tañahabomi, jinooco majabaevedino, miïro Mohaivojiiïbedi safucu mil añobadi jeevahi, bu mil año safucubadiro jeevahi icano. ⁹ Jaabo Mohaivojiiïbo unuunoco ajabajevecuuno icatino, oono saatoho eneehicabadi. Jilli mihaico ajaabiciiïboro imogoobo

famooro iimitico ejeevesunoco, miñhaiñooba çijigaifaño footimo iicaqui.

¹⁰ Miñro Mohaivojibofucu gaseji mehesicinitinaaca, oono nanivaminaafi gaajaciratinfucu asaanicibadi. Jaasumi niqejene paryi dubaicamaaji ñihicuno guubuvusunoro. Jahi paryi iicaneheje çijigairi finisucafeteji. Jaabadiro bu jiinije paryi toojhalliri iicanoma jigasucafeteji icano.

¹¹ Miñro paryi jilli finisucafetejino. Jaaneguiiha aivo imino Moocaaniguiiharo mihicano, bu diiboco imino mejeecivono icano. ¹² Jaaneguiiha Moocaani fucu agasejinoco motoomomoro diiboco mahamusu goovano isaaqui. Jaasumi niqejene çijigairi finisucafeteji. Jaano icijigairi tahi iicaneheje paryi chucucamaaji. ¹³ Jaanoti naha miñhai meteemehi Moocaani eetaveji unuunoco bohono niqejeneque, bu bojiinijeque icano. Jahigo paryi famooro imifimo imino mihicaji.

¹⁴ Jaaneguiiha, agaijimo tañahabomi, toonoco motoomonohachuta imino mihica amñhaico Moocaani sajeebñma mihicamoco, bu mihinivatimoco ihatyimequi. Jaanoti imitino icano mihicamoco atyimevadiibo. ¹⁵ Jaamoro magaaamoro Mohaivojibo asaatinohachuta sanoodimo imiyaavogomoro itaajaquihica. Miñro bu jinoco tolliro amñhaidi caatinuboo magaijibo monahabo Pablo Moocaani diiboco gaajaco aaciudineri. ¹⁶ Miñro paryi ihaamenefaño di jinehejeque amñhaico neehicaabo, samañosafaño tihino noocinirunaaca. Jaanoco agaajatimoro, imino imiyaavogotimo sihigoviro iimitinojaagoviro miniiyuhicahi, bu tolli oono Caatinahaamefaño simañooahaamefaño onoonehejeque siibadi iimitinojaagoviro oovicimoro iimitinocoro moonihicamo icano. Jaamaño ifiinocoro finisujimo.

¹⁷ Jaaneguiiha agaijimo tañahabomi, jinoco imegaviro magaaajacumaño imino amñhai ifico motoomo. Jaamo iimitimo amñhaico abañinofaño minifototimoro amñhai miyaavogofaño quehecuno mihicanoti aacototimo mihicahi. ¹⁸ Jaaneguiiha aivo janaanici imino Mohaivojibo Motaajasuminaafi Jesucristoco magaaamoro diibo gaijifaño imino mujusi. ¡Jaaboco macahacisu jisumi, bu fahiijivaro icano! Fine.

1 SAN JUAN AAME

Fiivo Iimaa Cristo.

¹ Amiihaidi macaatiníhi jino iticoni jiiinije ifivutinaacaro iicacuunoco miihai muguubuunoco, mohaallineri mahatyimeunoco icano. Jaaboco mahatyimeumoro diiboco muhuseneri mududiciuhi. Jaabo jino Fiivo Iimaa iicaabo. ² Jaabo miyaminaaco fiivusuuhi. Jaaboco miihai mahatyimeumoro toonoti mijibeguehichi. Jaamo amiihaico mijibeguehi jino ifinijitino fiivoco, Moocaanima iicauhijí miihaiví ubuhugaavuunoco. ³ Jaanoco amiihaico mijibeguehi muguubuunoco, mahatyimeunoco icano. Jaamo miihaima manahabovahi Moocaanima miihai mihicabadi, bu Illi Jesucristoma mihicabadi icano. ⁴ Jaanegui amiihaidi jilli macaatiníhi. Jaamo sihidi imo imo mihicahi.

Moocaani Seseene Aachiciníbo.

⁵ Jibogoco Jesucristo miihaico jiiibuguhi. Jaanoco amiihaico mijibeguehi Moocaani seseene aachiciníbo iicanoco. Jaaboví ajashuno icivono chahahi. ⁶ Jaamo: Diiboma magataavehi, munuurumo civohi mihicamo jilli mabañíhi moojiri, sicamañoooco monoomaño, bu momoonímaño icano. ⁷ Jaanoti Moocaani iicabadi seseehi mihicahachijí diiboma magataaciníhi. Jaamaño miihaico Illi Jesucristo tiijoho mohimitico paryi nitíhi.

⁸ Jaanoti: Tahimitima chahahi, monoomo jilli mofiico mabañíhi. Jaamaño mojeebifaño miya iijí chahahi. ⁹ Jaanoti mohimitico Moocaanico mijibogohachijí diibo aivo imihuseebe abañitatíbo, mohimitico ubuusuuboro paryi nitíjiibo. ¹⁰ Jaanoti: Tahimitima chahahi, monoohachijí Moocaanico: Bañifífiibo, meneehi. Jaamofaño diibo iijí chahahi.

2

Ijí Moocaani Imefeenevi: Imitimo, Unuusumi Jesucristo Mohalliti Iicaabo.

¹ Taseeme amiihaidi jilli caatiníhi. Jaamo iimitinoco moonitimo mihicahi. Jaanoti mimiyaavugucuumo imitinoco momoonihachijí Moocaani imefeenevi mohalliti iicaabo jisumi icahi Jesucristo imihuseebe. ² Jaabofeenedi mohimiti jaaducafutucuuhi. Jaano miihaidiro icatino, faajinijeminaadiro bu icano.

³ Jaanoti Moocaani ataj#babadi mihicahachiji magaajaji diiboco magaay#icunoco. ⁴ Jaanoti saatoho: Diiboco gaa-jacuhi, onoomo, itaj#baco imiyaavogotimaño, bañ#fifimo. Jaamofaño miya iiji chahahi. ⁵ Jaanoti diibo taj#baco imiyaavogoo Moocaanico aivo imino agaij#bo. Jilliti magaajahi diiboma magataavonoco. ⁶ Jaabo Moocaanima gataavehi onoobo Jesucristo imino iicaubadi iicaqui.

Bohono Taj#ba.

⁷ Tañahabomi, botaj#baco am#haidi caatin#ihi am#hai Cristoco mimiyaavuguunotiro am#haico ataj#bacunoco. Jaano jino si#ijetiro ataj#bauno j#bogoco am#hairyo muguubuhicacuuno. ⁸ Jaano taj#baco am#haidi acaatin#ino jino bohonobadi minifetehi. Jaano aivo miyaano Cristofañodi, am#haifañodi icano. Jaamaño icivono afatyucunoguiinodi miya sese ach#ic#nicuhi.

⁹ Jaanoti saafi: Seseehi icacuuhi, nuuruubo inahaboco ij#hegueebe civoh#guerehiica icahi. ¹⁰ Jaanoti inahaboco agaij#bo seseehigo icahi. ¿Jineje bu diiboco iimit#nofaño gañ#sujirahi? ¹¹ Jaanoti inahaboco ij#hegueebe civonofaño icahi. Jaabo ofooh#goco gaajatihi, iciveri aaty#metimaño.

¹² Taseeme, jaaneguiiha am#haidi caatin#ihi, Moocaani am#hai imit#ico Jesucristofeenedi ubuusucumaño. ¹³ Amiyato, am#haidi caatin#ihi, iticoni j#inije fiivut#naaca iicauboco magaajacumaño. Sicafe, am#haidi caatin#ihi, iji Satanasco miguiinon#icumaño.

Taseeme, am#haidi caatin#ihi, Moocaanico magaajacumaño. ¹⁴ Amiyato, am#haidi caatin#ihi, iticoni j#inije fiivut#naacaro iicauboco magaajacumaño. Sicafe, tolliro am#haidi caatin#ihi, mequehecufimaño Moocaani j#bogoco am#hai jeeb#faño magaay#icimoro ij#ico miguiinon#icumaño.

¹⁵ Jaaneguiiha j#inijeque magaij#dino, bu j#inijehall#ri iicanoco magaij#dino icano. Jaanoti saatoho j#inijeque agaij#mo Moocaanico gaij#ihi. ¹⁶ M#ro paryi j#inijehall#vi iicano imiti Moocaaniti saatihi. Jilli j#inijehall#tiro asaano, oono mofi imit#noco iimogoneheje, mohaalli# imit#noco iimogoneheje, bu: Uujoho aivo sihidi jeevahi, noomoro mihicaneheje icano. Paryi jino j#inijeonehejere. ¹⁷ Jaano jino j#inije paryi iimit#noco iimugusuhicanoma fin#noro fuucuuhi. Jaanoti Moocaani iimogobadi iicahicaabo fin#jit#ihi.

Abañ#fifibo Saaji.

¹⁸ Taseeme, jino niinosumi mihicacuuhi. Am#hairyo magaajacuuhi Cristom#naan#m#naafi asaaj#noco. M#ro jino j#sumi icacumo Cristoco im#naan#hicamo. Jinoti magaajahi jino niinosumi mihicacunoco. ¹⁹ Jaamo mofeeneti fuuhi. Jaarumo

miihaioto icautimo, miihaioto iicauruva miihaima icajirumo. Jaamaño tolli fuumo famooro maatyimemere magaaajacui paryi famooro miihaioto icatinoco.

²⁰ Jaanoti naha amiihaico Cristo Igaijaco acicuhi. Jaamaño amiihai famooro imino magaaajacuhi. ²¹ Jaaneguiiha amiihaidi caatinihi miyaanoco magaaajacumaño, magaaajatimaño icatino. Miiro amiihairyo magaaajacuhi miyaanofañoti sicamaño asaajitirunoco.

²² Jaabo, ¿nacu miijoho abañififiibo? Eti bu oono: Jesuco Cristo icatiibo, eneehicaabo. Diibo Cristominaaniminaafi iicaabo. Miiro Moocaani Achi Jesuco utuunamaahicaabo, bu Moocaanico tuunamaahicaabo icano. ²³ Miiro paryi Moocaani Achico utuunamaaimo Moocaanima chahahi. Jaanoti Moocaani Achico ijibogomo Moocaanima icahi.

²⁴ Jaaneguiiha amiihai jeebifaño mificu oono iticonitiro muguubuunoco. Jaano amiihai jeebifaño iicahachiji Moocaanima, Ilima icano mihicahi. ²⁵ Miiro Jesucristo miihaico aciguuhi ifinjitino fiivoco unuubadi.

²⁶ Jaaneguiiha jino amiihaidi caatinihi jilli amiihaico abañihicamoditi. ²⁷ Jaanoti naha amiihai Moocaani Gaijama mihicahi Jesucristo amiihaico aaciuboma. Jaamaño sita amiihaico jibeguejitirahi, Moocaani Gaijaro amiihaico paryi ijibogomaño. Jaabo jibogo miyaano sicamaño icatino. Jaaneguiiha Cristoma icamoro mihica Moocaani Gaija amiihaico ijibogobadi.

²⁸ Taseeme, jaaneguiiha amiihaico neehi: Cristomaryo mihica. Jaabo asaadi diiboti nucufevetimo, bu ñihicugotimo icano miicaqui. ²⁹ Miiro amiihairyo magaaajacuhi Jesucristo iimihuseebe iicanoco. Jaabadiro bu oono iimihuseme Moocaani seeme iicamo.

3

Moocaani Seeme Iicamo.

¹ Jaaneguiiha magaaaja miiro sihidi Moocaani miihaico agaijiboro, iseemeti miihaico oovicuhi. Jaano miyaano diibo seeme miihai. Jaamaño jinijeminaa miihaico gaa-jatiji, Moocaanico agaajatimaño. ² Agaijimo tañahabomi, Moocaani seeme mihicacuui. Jaarunaaca miihaico gaa-jasutibehiica ufucu mihicajinoco. Jaarumo magaaajahi Jesucristo asaadi diibobadi mihicajinoco, miiro iicabadiro iicaaboco mahatyimejimaño. ³ Jaanoco paryi eesicinimo, jeebi imibachufetehi diibo Jesu imiibo iicabadi.

⁴ Jaanoti paryi famooro iimitinoco omoonimo Moocaani tajibaco imitino moonihi. Miiro imitino momoonino Moocaani tajibaco: Jii, monootihi. ⁵ Miiro amiihairyo magaaajacuhi Jesucristo mohimitico ibusuquui asaunoco.

Jaabofaño imiti chahahi. ⁶ Jaaboma paryi iicamo imitico moonitihhi. Jaanoti imitico moonimoro iicamo diiboco atyimetimo, gaajatimo icano. ⁷ Taseeme, miihaiñooba amiihaico bañidino. Jaanoti imino iicaabo Cristo imihuseebadi jeevahi. ⁸ Jaanoti imitino iicaabo ijitahe. Miiro iji sahiijitiro iimitinoco omoonifibo. Jaanegui Moocaani Achi saauhi iji omoonisunoco ifinisiqui.

⁹ Jaanoti paryi Moocaaniti ifiivomo iimitinoco moonitihhi, Moocaani ifico mojeebii faño ificucumaño. Jaamaño iimitinoco momoonicutihhi, Moocaani seeme mihicamaño. ¹⁰ Miiro gaajaveechuno Moocaani seeme iicamo, bu iji seeme iicamo icano. Jaanoti paryi iimitinoco omoonimo, inahaboco agaijitimo Moocaani seeme icatihhi.

Sabadiro Fahigova Magaijicasi.

¹¹ Miiro mimiyaavuguunotiro muguubuno jiiibogo jino: Sabadiro fahigovavi magaijicasi, onono. ¹² Cainbadi mihi-cadino. Miiro ijitahe iicaumaño inahaboco gaicaaubo. ¿Nacu milliti jaaboco gaicaaubo? Eti bu Cain iimihicautimaño, jaanoti inahabo iimihicaumaño.

¹³ Tañahabomi, majabafitedino jiiinjeminanaa amiihaico ijiihevehachijii. ¹⁴ Miihai naha guijeveti buheefaño mafatyucuhi. Jaanoco magaaajahi monahabomico magaijimaño. Jaanoti inahaboco agaijitiibo guijeveti taajatihhiica. ¹⁵ Miiro paryi inahabomico ijiihegueme gaicaauminanaa. Amiihairyo magaaajahi gaicaauminanaa ifinijitino fiivoma ijeebii faño achahanoco. ¹⁶ Miiro jilliti magaaajahi magaijicasinoco Jesucristo mohallivi ifico aaciunoti. Jaabadiro bu miihai mofico mahacijirahi monahabomihallivi. ¹⁷ Jaanoti sihidi inehejema iicamo inahabo idaasuno iicanoco atyimecuurumo diiboco iidaasugotimo. ¿Milli bu: Moocaanico gaijiihi, neejirahi? ¹⁸ Taseeme, ticovo iijiriro magaijidino, miyanotiro magaiji imino momooninofañodi.

Moocaani Imefeenevi Quehecuno Mihica.

¹⁹ Jaamaño jilliti magaaajahi miyaamo mihicamoro, Moocaani imefeenevi quehecuno mihicanoco. ²⁰ Jaanoti mojeebii mofi iimitinoco gaajacufihi. Jaarunofaño Moocaani ajashutiibo mojeebii faño iicanoco gaajaabo. Jaabo paryi fanoovaaco gaajahi. ²¹ Jaanoti agaijino nahabomi, mojeebii Moocaani imefeenevi miihaico milli onootihachijii Moocaani imefeenevi quehecuno mihicahi. ²² Jaabo miihaico siinoco midillunoco aciji diibo tajiiibaco: Jii, noomoro momoonimaño diibo iimogobadi. ²³ Jaano jino itajiiiba: Illi Jesucristoco mimiyaavogono, bu jaamoro sitama sabadiro magaijicasino

icano, diibo atajii**ba**ubadi. ²⁴ Jaamo itajii**ba**co imiyaavogomo diiboma icahi, bu diitoma diibo icahi icano. Jaanoco magaa**ja**hi diibo mii**h**aima iicanoco Igai**ja**co mii**h**aico aacinofeenedi.

4

*Moocaani Gaija, Bu Abañifii**bo** Gaija Icano.*

¹ Agaijimo tañahabomi, famoova gaijaco mimiyaaveguedino. Iticoni minisu; ¿Naa Moocaani Gaija diibo iicanoco? Mii**ro** jii**n**ijehallivi sihidi gahafucumo bañifiiraminaa: Moocaani iijico mijii**be**guehi, onoomo. ² Jaamo jilliti magaa**ja**jirahi Moocaani Gaijama iicaaboco. Mii**ro** paryi oono Jesucristo miyaminaafibadi ifivuuboro saauhi, nooboro ijii**bo**goobo, diibo Moocaani Gaijama iicaabo. ³ Jaanoti Jesucristoditi tolli onootii**bo** Moocaani Gaijama chahahi. Diibo jilli Jesucristominaaniminaafi gaijama iicaabo. Mii**ro** amii**h**airyo muguubuhicacuui togaija asaajinoco. Jaabo jisumi jii**n**ijehalliri icacuhi.

⁴ Taseeme, amii**h**ai Moocaanita. Jaamo abañififimoco amii**h**ai miguiinonihu. Mii**ro** amii**h**aifaño iicaabo janaanici mityahi jii**n**ijeminaa iicamofaño iicaabo janaanici iicamaño. ⁵ Jaamo diito jii**n**ijeminaa. Jaamaño jii**n**ijeonehejequere iimaamo. Jaanoco jii**n**ijeminaa iicamo diitoco guubunicihi. ⁶ Jaanoti mii**h**ai Moocaanioto. Moocaanico agaajamo mii**h**aico guubunicihi. Jaanoti Moocaanioto iicatimo mii**h**aico guubunicihi. Jilliti magaa**ja**hi Miya Gaijama iicamoco, bu abañififi**bo** gaijama iicamoco icano.

*Moocaani Mii**h**aico Gaijii**hi**.*

⁷ Agaijino nahabomi, fahigova magaijicasi. Moocaaniti magaijicasino saahi. Paryi famoovaaco agaijii**bo** Moocaani seemene. Jaabo Moocaanico gaajahi. ⁸ Jaanoti sitaaco agaijiti**bo** Moocaanico gaajatihica, Moocaani saato**h**oco agaijifihicaaboco. ⁹ Mii**ro** Moocaani mii**h**aico agaijinoco ifusuhi mii**h**aidi idii**bo**coro Illico jii**n**ijehallivi agalluunofeenedi, diibofeenedi fiivoma miicaqui. ¹⁰ Mii**ro** mii**h**ai Moocaanico magaijinoti gaiji saatihii. Jaanoti naha Moocaani mii**h**aico agaijiuboro Illico galluuihi mohimitico ijaaduqui. Jaano jino naha miya gaiji.

¹¹ Agaijimo tañahabomi, mii**h**aico Moocaani agaijibadiro mii**h**ai tolliro sabadiro magaijicasiqui. ¹² Mii**ro** Moocaanico mii**h**aifii**bo**ba atyimetatihu. Jaanoti sabadiro magaijicasihachii**ji**, Moocaani mii**h**aima icaji. Jaano igaiji mii**h**aifaño aivo imino jusiji. ¹³ Jaamo jilliti magaa**ja**hi Moocaanima mihicanoco, bu mii**h**aima diibo iicanoco icano Igai**ja**co mii**h**aico aaciunofañodi. ¹⁴ Mii**ro**

miihai mahatyimeumoro mijibeguehi Moocaani Illico jiiijeminaaco itaajasuqui agalluunoco. ¹⁵ Jaamo paryi Jesucristoco: Moocaani Achi, onoomo Moocaanima icahi, bu Moocaani diitoma icahi icano.

¹⁶ Jilliti magaaajamoro mimiyaaveguehi Moocaani miihaico agaijinoco. Miiro Moocaani saatohoco agaijifihicaabo. Jaabo gaijima iicaabo Moocaanima icahi, bu Moocaani diiboma icahi icano. ¹⁷ Jilliti gaiji miihaivi jusihi ufucu jaadufucu iicasumi nihicugotimo miicaqui. Miiro miihai jiijehallivi Jesucristo icabadi mihicahi. ¹⁸ Miiro gaiji icamañovi nihicugochahahi, gaiji nihicugoco buhi agañiñaño. Miiro nihicugodaasuhigovi minoco satyehi. Jaamaño iiguibovi gaiji imino jusitihica.

¹⁹ Jaanoti naha miihai Moocaanico magaijahi iticoni miihaico diibo agaijumaño. ²⁰ Jaanoti saatoho: Uujoho Moocaanico gaijahi, onoomo inahaboco ijhegueme bañifihhi. Jaamo mino nahabo mahatyimeebeque magaijitimo, ¿milli bu Moocaanico magaijirahi mahatyimetiboco? ²¹ Jaabo miihaico atajibauno jino Moocaanico agaijibo tolliro inahaboco igaijiqui.

5

Miyaavogo Jiiijeque Guiinonihhi.

¹ Paryi famooro Jesu Cristo iicanoco imiyaavogomo Moocaani seeme iicamo. Jaamo bu caanico agaijimo tolliro iseemeque gaijifihhi. ² Jaamo Moocaanico magaijimo, diibo tajibaco momoonisumi magaaajahi diibo seemeque, bu magaijinoco. ³ Miiro Moocaanico magaijino itajibaco momoonino. Jaano itajiba sihidi jeevatihhi. ⁴ Miiro oono paryi Moocaani seeme iicamo jiiijeque guiinonihhi. Jaano momiyaavogofeenedi jiiijeque miguiinonihhi. ⁵ Miiro idiboro jiiijeque guiinonihhi Jesu Moocaani Achi iicanoco imiyaavogoobo.

Jesu Moocaani Achi Iicano.

⁶ Miiro diibo Jesucristo asaauno jibogocafutuuhhi nifaihufeneedi, bu itijhofeneedi icano. Jaabo initicafutusumi unuuneriro icatino, bu tolliro iguijeveuneri icano. Jaano miyaano iicanoco Moocaani Gaija jibeguehi, diibo Moocaani Gaija iicaabo Miyaabo icamaño. ⁷ Jaano jibogominaa icahi niquejefaño miimisiici, saafi idino; Moocaani, Illi, Igaija icano. Jinoodimo icarumo saafiiviro gataacinihhi.* ⁸ Jaabadiro bu minoci, sano idino icahi jiiijehalliri; Moocaani Gaija, bu nifaihu, bu tijoho icano.

* 5:7 Sahaamefaño ficuutimo: Jaano jibogominaa icahi niquejefaño miimisiici, saafi idino, onoonoco.

Jaano jino minooci, sano idino iicano sabadiro iimaahi. ⁹ Miro miyaminaa onoonoco mimiyaavogonichi. Jaamo bu, zmilli mimiyaaveguejitarahi Moocaani Illi Jesucristo iicanoco jibogonoco? ¹⁰ Jaamo Moocaani Achico imiyaavogomo toono jibogoma icahi ijeebifaño. Jaanoco Moocaanico imiyaavogotibo Moocaanico: Bañififiboti, neehi, Moocaani Illiditi jibogonoco imiyaavogotimaño. ¹¹ Jaano jino Moocaani onono: Diibo mihaico ifinijitino fiivoco aacino. Jaano toono fiivo Illima icahi. ¹² Jaamo Moocaani Achima iicamo ifinijitino fiivoma icahi. Jaanoti Moocaani Achima iicatimo toofiivoma chahahi.

Nino Fajini.

¹³ Jaamo amihaidi jinoco caatinichi Moocaani Achico mimiyaaveguemedi. Jaamo magaajahi ifinijitino fiivoma mihicanoco.

¹⁴ Miro mihai Moocaanico mimiyaavogomoro magaajahi diiboco siinoco midillunoco, ijeebi onoobadi, mihaico uguubunoco. ¹⁵ Jaano mihai Moocaanima mihiimaanoco diibo uguubuunoco magaajabadiro, bu magaajacuhi diiboco midillunoco mihaico aacicunoco.

¹⁶ Jaanoti saatoho inahabo imitico omooniruno guijevafaño ifutusutinehiica iicahachiji, diibohallivi Moocaanima ihiimaqu. Jaadi diiboco Moocaani aciji fiivoco, guijevafaño ifutusuno imiti iicatihachiji. Miro jaanoti icano guijevafaño ifutusuno imiti. Jaanoti uujoho nootih toonohallivi Moocaanima mihiimaqu. ¹⁷ Miro paryi fanooro imiti imitih. Jaarunofaño icano sanoodino imiti guijevafaño ifutusutino.

¹⁸ Miro magaajahi paryi Moocaani seeme iicamo iimitinoco omoonitatinoco. Jaamoco Moocaani Achi ootomomaño iji diitoco dudicitatih.

¹⁹ Miro mihai Moocaanioto mihicanoco magaajahi, bu tolliro paryi jinijeoto iji mityaguinov iicanoco icano.

²⁰ Tolliro bu magaajahi Moocaani Achi asaaboro mihaico gaajaco aacino, tooneri Miyaabo iicaabo Moocaanico magajaqu. Miro bu Miyaabo iicaaboma mihiicahi, Illi Jesucristoma mihiicahi. Jaabo jaani Moocaani Miyaabo, ifinijitino fiivoma iicaabo. ²¹ Taseeme, mehesicini jihovo ijinita caanimiti.

2 SAN JUAN AAME

Cristo Jibogofaño Mihica.

¹ Uujoho quillahutoobo iicaabo caatiníhi jihaameque monagoti Moocaani ificuuguedi, tolliro bu iseemeque uujoho miyaano agaijìmedi. Saafiuro uujoho icatino, bu paryi oono miyaanoco agaajacumo icano. ² Jaabo uujoho amíhaico gaijìhi miyaano mojeebífafaño iicanofeenedi. Jaano fahijivaro míhaima iicajino. ³ Jaabo Moocaani, bu Illi Aivojibo Jesucristo icamisi amíhaico imino mooniji, bu idaasugueji, bu sajeebì icaco aciji icano miyaanofañodi, bu gaijifañodi icano.

⁴ Uujoho aivo imo imo icahi diseemeti saatoho miyanotiro Moocaani míhaico atajibabadi imino ñgomoco aatyimeneri. ⁵ Jaanegui tañago, jisumi masì sabadiro magaijìcasiqui. Jino ico onono bohono tajiba icatino, iticonitiro toonoma mihi-cacuunoco nehi: ⁶ Míro Moocaani atajibabadi mihicano toono gaijama mihicano. Jaano toono tajiba iticonitiro mugu-ubucuuno, gaijìcasifaño mihica, onono.

Bañimínaa.

⁷ Míro jino jinijehalliri sihidi icamo bañífiramínaa, Jesucristo jinijehallivi miya miyamínaafibadi asauboco utuunamaaimo. Tolli iicaabo, jilli bañimínaafi, Cristomínaanimínaafi iicaabo. ⁸ Jaanegui amíhai imino mehesicini amíhai dudicamaajeti mihicicuunoco mimitasudino. Jaamo ufucu ijaadaco paryi magaaayicìhi.

⁹ Jaanoti saatoho Cristo ijibugunoco ejeevesumoro sihigovi iminifotomo, bu Moocaaniti buhigovi minifetehi. Jaanoti Cristo jibogofaño mihicahachijì Moocaanima mihicahi, bu tolliro Illima mihicahi icano. ¹⁰ Jaaneguiiha saatoho jibogomínaa amíhaijaago agasevamoro Cristo jibogoma ofootimoco amíhai ijafaño magaaayicìdino, bu: Tahì imino difoo, menedino icano. ¹¹ Míro diitoco ifitacumo diito imitifaño bu minifetefìhi.

Niino Imaa.

¹² Sihidi amíhaico eneejiruno icarahi. Jaarunaa imogotìhi aamefeenedi, acaatininoco. Cusumihacho feeji amíhaima faño mihiimaacasiqui. Jaaneri mohimohica imino ijusiqui.

¹³ Moocaani ñcicugo, dinago seeme dijaa ijico galluui.

3 SAN JUAN AAME

Gayo Onooboti, Imino Ihiimaano.

¹ Uujoho quillahutoobo iicaabo caatinahi jihaameque agaijibo tañahabo Gayodi, diiboco miyanotiro agaijibedi.

² Agaijibo tañahabo, dihallivi Moocaanima iimaahicahi. Fanoova ima imino ifeequi tolliro guihuvatibo diicaqui, bu oono imino dijeebi ofoobadi diicaqui icano. ³ Miro saatoho monahabomi asaumo imino dijeebi miyaanofañodi iicanoco, bu imino jibogo onoobadi idiicanoco icano ijibuguunoco uguubuhiniboro imo imo icahi. ⁴ Jaano toonobadi chahahi sanooba uco imo imo iminiyuno. Jino, taseeme, miyaanofañodi imino mihigonoco guubuhi.

⁵ Agaijibo tañahabo, imino aivo moonihicahi monahabomico adaamusuubo sihigoti asaamoco adaamusunofeenedi aivo imino moonihicahi. ⁶ Jaanoco diito Moocaani iijanominaafeenevi jibeguehicahi ijoho sihidi gaijima idiicanoco. Jaanogui diitoco imino daamusu, ucuujivaachunehejeque daaci imino ifeequi, Moocaani imogobadi. ⁷ Miro diito Cristo dudicamaajeguiiha igomo. Jaamo imogotihahi Moocaanico agaajatimo aacinehejeque agaayicinoco. ⁸ Jaaneguiiha mihai diitoco imino momooninofeenedi mahamusuqui iimino jibogoco.

Diotrefe Onoobo Imitino Iicano.

⁹ Uujoho caatinuhi aameque Moocaani iijaminaadi. Jaarunoco Diotrefe guubuutihahi mihai iijico, diitofeenevi aivojiboti iicanoco imogooboro. ¹⁰ Jaaneguiiha ofoohachijiji faamo imefeeneviro neeji: Mihaiditi sicamañoooco ihiimaaboro abañihicanoco, bu tolliro monahabomihahi ifotomoco gaayicihicatibo, bu agaayicigomoco gaayicisuhicatibo icano. Jaaboro Moocaani iijati diitoco gañihicaabo.

¹¹ Jaaneguiiha agaijibo tañahabo, diito imitino omoonibadi diicadino iminoro diica. Miro iiminoco omoonibo, Moocaanitahe. Jaanoti iimitinoco omoonibo, Moocaanico atyimetihica.

Demetrio Imino Omoonino.

¹² Jaanoti famooro Demetrioti imino iimaahicahi. Jaano miyaanofeenedi gaajacafetehi. Jaanoco mihai bu tolliro mijibeguehi. Bu jaanoco amihai magaajahi miyaano iicanoco.

Nino Imaa.

¹³ Sihidi ico neejirahi. Jaaruubo imogotihi caatinifaihu, bu caatinitai icanofeenedi eheetavonoco. ¹⁴ Imeguehi goovano ico aatyimeneque. Jaadi jari mihiimaacasiji faño.

¹⁵ Jaanegui sajeebii diica. Juuga nahabomi dijaa iijico gallu- uhi. Fijoho bu paryi famooro monahabomico moojico daaci.

SAN JUDA AAME

Juda Caatiniuhi Moocaani Ocoovamedi.

¹ Uujoho Juda Jesucristo jeeçivominaafi, Jacoobo nahabo, jihaameque caatinihi Moocaani ocoovaaboro itati ijeevadi ificumed. Jaamo imino toomocinihi Jesucristofeenedi. ² Jaabo Moocaani amiihaico sihidi idaasugueji, bu gaijiji, bu sajeebii icaco aciji icano.

Sicamañoooco Abañifimo.

³ Agaijimo tañahabomi, sihidi imogorahi mataajajinohallivi amiihaidi acaatininoco. Jaarunaa momiyaavogoditi amiihaidi caatinihi. Jaamo momiyaavogohalliti mejenaauqui, Moocaanita iicamoco aacinohalliti, toonoco mubuunanijitirahi. ⁴ Jaanaaca sihidi bañiminaa amiihaifeenevi icacuhi. Jaamo gaajaciratino amiihaifeenevi jicamaaimo siicijetiro Caatinihaamefaño diitoti ijiibugucumo, ciijigaiñaño ifeequi iicacumo. Jaamo imifitino miyaminaa, Moocaani imihijico iicimoro siibadi miniiyuhicamo fanoova imitinocoro iimoyiiciqui. Jaamoro idiiaboro Mohabajaabo Aivojiiho Jesucristoco tuunamaaihicamo.

⁵ Amiihairyo magaaajacurunoco siino amiihaico esaayuhi. Moocaani Israel cuumiminaaco Egipto jiiñijeti taajasuui. Jaadi saatoho imiyaavuguutimoco finisuubo. ⁶ Tolliro itoomominaa niquejefaño imino iicaurumo, Moocaani atajiihauno mityaco aacijirunoco iimogotimoro iijanoco jeevesuui. Jaamoco Moocaani civojaniuhi cironoguiino ifinijitino jigaiñehineri isisiuboro niinofucuguiiha ificuumo. ⁷ Jaabadiro Sodoma, Gomorra onocuumici miyaminaa, bu ifitino iicaucuumijeminaama Moocaani ifinijitino ciijigairi jigasuuhi, itoomominaa imitino iicaumoco omoonibadiro. Jaamo Moocaani toomominaa iicaubadi imitino icauomo: Sano gaifiimiro gaifiimima iicamo, Moocaani gaigooma miicaqui eheetavunoco ejeevesumoro, siibadiro iicaneheje fanoovaaco moonihicahi. Jaamoco tolli mooniiho. Jaanoti famooro igaajaqui tolli iicahicamo ifinijitino ciijigairi idaasuno ijigajinoco.

⁸ Jaamoco imitino gaija onoobadi omoonimo ifico idicuno moonihi. Moocaani ijico mityagotimo, niqueje toomominaati imitino iimaamo. ⁹ Jaarunaaca Moocaani toomominaa aivojiiho Miguel icaruubo Moise chuumuhuhalliti ijima ihii bacasiusumi idicuno nuutihi idiiñoro nuubo: Moocaani jei ico ii baji, nooboro. ¹⁰ Jaanoti diito imitino iimaahicahi agaajatnoti. Jaamo

sahiijitiro jii bogoratiño gaajamo bajio asimi ihesicinima chaharumo agaajamoro omooninibadi, moonimo ifihalliviro ifiniqui. ¹¹ jdaasucani icajimo! Cain imiticoro agaajaumo, nihibamico iimoyicimaño mitamo Balaam iicaubadi. Jaamo finiji Core iicaubadi isifiratuuboro Moocaani onoonoco imuguutimaño guiyeveubo. ¹² Jaabobadi iicamo amiihai imo imo mamachuqui mihigaivomoma ofoomo amiihaico nucufevesuhicahi iimitiri. Jaamo amiihaifeenevi imo imo iicamoro sihidi amachumoro aduhicahi famoovaaco nucufeguetimo. Itaadimo iicarumoco jeevivotimo ifiicoro toomomo. Aimuufai nifaihuma achahanoco guibuhuba asatyonibadi ejevamo. Imoho onooafisumi onooatihobadi aivo ifahifema agaijuyicicho aivo ooomonibadi ejevamo. ¹³ Muuai tyuucai aivo isifirano ijivaaseque agaiinibadi diito imiti ifuvusuhi nucufesuno. Meecirigai ijihaiti imitaabo iicabadi. Moocaani diitoco ficuji civono fucuro ifinijitnoguino.

¹⁴ Adan iyaachi seemene, iyaachi seemene, seemene Enoc onoofofenedi, diitediti Moocaani nuuhi: Memeeeci, Aivojii bo Jesu ajashutino itoomominaama asaajinoco. ¹⁵ Jaabo famooco dilluji. Jaaboro paryi imifitimoco cijigaifaño gañiji, imitino imoonihicanohalliti, paryi diibediti imifitimo aivo imitino iimaahicanohalliti icano, nooboro. ¹⁶ Jaamo fanoovati famaño vaje iimaafifimo, sitaaditi iimaafifimo, iimitico iguirasumo, ifihalliviro ifico mityano eesicinimoro sitaaco neefimo. Jaamoro saatohoditi imino iimaamo siinoco diitediti ihiciquiro.

Cristotaco Afagoono.

¹⁷ Jaanoti amiihai, agaijimo tañahabomi, mehesicini, siicijetiro amiihaico Mohaivojii bo Jesucristo minisuminaa unuucuunoco: ¹⁸ Niinosumi icajimo dejecuminaa imitijeebii onobadi iicamo, noomoro. ¹⁹ Jaamo amiihaico dugaacusuji, jiiñije iimogobadi iicamo Moocaani Gaijama chahahi.

²⁰ Jaanoti amiihai, agaijimo tañahabomi, quehecuno mihica amiihai imi miyaavogofaño. Moocaanima mihiimaa Moocaani Gaija mityafañodi. ²¹ Moocaani gaijifaño mihi camoro, motoomo Mohaivojii bo Jesucristo iidaasugofeenedi ifinijitino ifico miihaico aacijinoco.

²² Imino imiyaavogotimoco, mimiyaavugusu. ²³ Saatohoco mataajasu cijigaiti. Sitaaco mihidaasugo. Jaarumo diito imititi gaihuinimoro, bu jiiheguemere icano.

Niino Iimaa.

²⁴⁻²⁵ Idiiboro Moocaani agaajaabo, bu Motaajasuminaafi icano imityari amiihaico teemeji acototimo miicaqui, mihinivatimoco isatyequi imo imo iimihimefeenevi. Jaaboco

mihimo, sihidi ejeevanoco, imityaco, itaj#baco, Mohaivoj#bo
Jesucristofeenedi s#cijetiro, bu jisumi, bu fahij#varo icano.
Fine.

APOCALIPSIS

Jesucristo Ihifusuuno.

¹ Moocaani Jesucristoco aciuhii diibo idudicamaajeminaaco ihifusuqui goovano iicajinehejeque. Jaanoco Jesucristo ifusuuhi idudicamaajeminaafico Juaco itoomominaafico agalluubofeenedi. ² Jaabo uujoho Jua miyaanoco jiiibuguuhi paryi aatyimeunoco, bu Moocaani iijico icano Jesucristo onoonofeenedi.

³ Imicani iicamo jihaameque ihiiinicimo. Tolliro bu imicani iicamo Moocaani jihaamefañodi ihiiimaanoco uguubunicimoro imino jihaamefaño onoonoco omoonimo. Miïro tufucu fiitivucuuhi.

Jua Moocaani Iijaminaadi Caatinihi.

⁴ Uujoho Jua caatinihi Moocaani iijano Asia jiiinjeri sahuse juugahuseti mijaaci icano iicajahajeminaadi. Jaamo amiihai magaayici Moocaani imino omooninoco, bu sajeebii icaco aacinoco icano. Jaabo Moocaani iicaabo bu diiboro iicaubo, bu diiboro asaajiibo icano. Bu tolliro sahuse juugahuseti miimisiici icano imino gaijami Moocaani aivoji icaga imefeeneri iicamo aacinoco magaayici. ⁵ Bu tolliro Jesucristo aacinoco magaayici. Diibo miyaanoco ijiiibogoobo, bu iguijevemefeenereti iticoni ubuheeteubo. Jaabo jiiinjeminaa aivojito aivojiibo iicaabo. Jaabo Cristo mihaico agaijiiboro itiijeheri mohimitico nitiiuhi. ⁶ Jaaboro mihaico aivojitoti, bu sacerdoteti icano eetavuuhi diibo Caani Diosco mejeecivequi. Jaabo jaafa mitya, bu cahacisu icano icahi fahiijivaro finiratino. Fine.

⁷ Memeeci oono Cristo aimuufaifeenedi saaji. Jaaboco famoro atyimeji, bu diiboco ahaamiumo atyimeji icano. Jaaboco paryi jiiinjeminaa aatyimemere taaji. Jiihi tolliji. Fine.

⁸ Uujoho imegaooobo, bu allivooobo icano, abecedario iticoni A iicabadi, bu allibati Z iicabadi iicaabo, noobo Jesu Aivojiibo Moocaani sihidi ejeevaabo. Diibo iicaabo, bu iicaubo, bu asaajiibo icano.

Cristo Imi Gaija.

⁹ Uujoho Jua miyaavogofaño amiihai nahabo. Jaabo amiihaima sano idaasuno icahi, bu Moocaani aivojifaño icahi, bu tolliro jaabicico Jesucristo aacinofaño icano. Jaabo uco icivojaaniujirunohachuta uco gañiumo Patmo onochugaivi Moocaani iiji Jesucristofañodi miyaano iicanoco ijiiibeguehicaunohalliti. ¹⁰ Jaanaaca Aivojiibo

fucu jaguisifucusumi uujoho Moocaani Gaijafeenedi esamaaiihicaunaaca tabujinaagoti sefano guubuvusuuno miriicu ojibadi. ¹¹ Jaano uco nuuhi:* Jino adaatyimeneque aamefaño caatini. Jaaboro Asia jiinjeri sahuse juugahuseti mijaaci icano iicajahajejaagovi gallu. Jino imomo iicajahajejaagovi; Efeso, Esmirna, Pergamo, Tiatira, Sardi, Filadelfia, Laodicea icanojaago, noonoro.

¹² Jaaneguiiha acafesaavooboro meeciuihi: ¿Mijoho ico, fine, uuma iimaahi? nooboro. Jaabo atyimeuhi sahuse juugahuseti minooci icano cuugahu ficuta iicuno oro eetavotaco. ¹³ Jaanofeeneri Miyaminaafibadi Ifiivuubo ifibadi iicaaboco atyimeuhi. Jaabo itihaicivi ifotocinichehuco jiciniiboco jaachehu oro niivigaimeeheri siyiciniuhi ifeeyijevi. ¹⁴ Jaabo nigajeeneu aivo seseene jadiotobadi. Jaanoti ihaallinou cijiigaiguiihunobadi jeevauhi. ¹⁵ Jaanoti itihaiñou namecuno ifuvusuhi bronze aparyicisucinobadi, cijiigaifañodi eheetavocininobadi. Jaanoti ico sefano guubuvusuuhi sihidi guisino uguubuvusunicibadi. ¹⁶ Jaanoti imiyanaagohusefaño icaumo meeciri sahuse juugahuseti miimisiici idimo. Jaanoti iijifañoti inociniga niisuga sijjevaga fahigovahaciti sijjevasuciniga. Jaanoti ihime nihiba sefano aachicinisumi iicabadi jeevauhi.

¹⁷ Jaaboco aatyimeuneri iguiinovi acutuuhi chumuhubadi. Jaarunaaca imiyanaagohuseque tahallivi ificuuboro uco nuubo: Diguetejirahana Uujoho iticonioobo, bu diiboro allivioobo iicaabo icano. ¹⁸ Uujoho iicaabo guijeveurahi. Jaaruubo buheehi, ufucuro milli icacutiibo iicaqui. Jaabo uujoho guijeve janaanici mityacuuihi. Jaaneguiiha guijeveminaa iicahigo uudi sihidi jeevatino. Jilli iimogobadi moonijirahi. ¹⁹ Jaaneguiiha jino adaatyimeneque caatini, jino jisumi icanoco, bu ufucu icajinoco icano. ²⁰ Jino tamiyanaagohusefaño sahuse juugahuseti miimisiici icamo meecirico adaatyimeme agaajaratino jilli eneejiruno: Jaamo diito meeciri sahuse juugahuseti mijaaci icano Moocaani iijano jibogominaaditi, eneejiruno. Jaanoti bu sahuse juugahuseti minooci icano cuugahu ficuta iicuno oro eetavota jilli eneejiruno: Sahuse juugahuseti mijaaci icano Moocaani iijanoco, eneejiruno.

2

Moocaani Iijanojaagovi Iijico Agalluuno: Efeso cuumi-jaagovi Iijico Agalluuno.

* 1:11 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Uujoho imegaooobo, bu allivioobo icano A, Z icano iicabadi, onoonoco.

1 Efeso cuumiri Moocaani iija iicaja j̄bogominaafidi caatini: Jilli noobo imiyanaagohusefaño sahuse juugahuseti miimiisiici icamo meecirima iicaabo, bu tolliro sahuse juugahuseti minooçi icano oro eetavota cuugahu ficuta iicunofeenedi ñgoobo icano: 2 Uujoho gaajahi paryi fanoovaaco edeetavehicanoco, bu sefano dudicamaajeque edeetavehicanoco, bu adaabicihicanoco icano. Bu tolliro gaajahi iimitimoco adaabicitinoco. Bu uujoho tolliro gaajahi Moocaani galluminaa enehicarumo miyaano iicatimoco ñjoho inisuuboro bañiminaa iicanoco agaajacinoco. 3 Jaabo ñjoho sihidi daabicihicahi, sihidi idaasuno dicahicahi, bu uuguiiha sihidi dudicamaaihicahi niinovatotiibo icano. 4 Jaarunaa dihallivi icano sano: M̄iro iticoni imiyaavuguusumi uco sihidi gaijuhi. Jaaruubo jisumi m̄idinoro gaijuuhi. 5 Jaaneguiiha deesafoto iticoni edesamaaiunoco. Jaaboro difico dimibachuubo iticoni omoonihicaubadi mooni. Jaanoti tolli omoonihachijji dijaagovi ofooboro dicuugahu iicuco idiiti dumitiiciji, dihimitico edeevesutihachijji. 6 Jaarunofaño jino iimino dihallivi icahi, Nicolaitami omooninoco id̄heguene. Jaanoco bu uujoho j̄heguehi. 7 Am̄hai nohojima mihicamo muguubu jino Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco: Mityano iicamoco fiivo imoho Moocaani goohasihalliti icaho noovatati machusuji.

Esmirna Cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

8 Esmirna cuumiri iicaja Moocaani iija j̄bogominaafidi caatini: Jilli noobo imegaoobo, bu diiboro allivioobo icano iicaabo, iguijeveuruubo, siino ubuheeteubo: 9 Uujoho gaajahi paryi ñjoho omoonihicanoco, idaasuno idiicahicanoco, bu fanoovati ucuujivaachunoco icano. Jaaruubo ñjoho jinejeti cuujivaachutihi. Tolliro bu uujoho gaajahi: M̄hai judiomi, unuurumo ñditi imitino ihiimaahicanoco. Jaamo judiomi unuurumo jilli Satanas ñji igaivominaaro. 10 Jaaneguiiha diguetedino idaasuno idiicajinoti. M̄iro ñji am̄haiti saatohoco civojafaño j̄hacusuji. Jaamo paryi am̄hai minisucafetehi. Jaamo fahuseeci fucuva ticovovi idaasuno mihicaji. Jaarunofaño suufenitiibo diica iguijevejinohachuta. Jaachijji toono jaada ico uujoho fiivoco aciji. 11 Am̄hai nohojima mihicamo muguubu jino Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco: Mityano iicamo iguijeveme cijigaifaño feejitihhi.

Pergamo Cuumijaago Iijico Agalluuno.

12 Tolliro bu Pergamo cuumiri iicaja Moocaani iija j̄bogominaafidi caatini: Jilli noobo iniisuga fahigovaciti

isiijevasucinigama iicaabo: ¹³ Uujoho gaajahi paryi ijoho omoonihicanoco, bu gaajahi Satanas atajihahigo ijoho idiicanoco. Jaaruubo ijoho uco jeevesutihbo diicahicahi. Bu tamiya jibogominaafi Antipa onooboco amihafeenevi oono Satanas iicamañovi agaicaausumi uco imiyaavogonoco jeevesutihbo diicahicahi. ¹⁴ Jaarunofaño dihallivi fiivaano icano: Toono Pergamo cuumivi ima icamo saatoho Balaam jibogoco jeevesutimo icamo. Jaabo diibo Balaam onoobo Balac onooboco fajiniuhi israelmi imitico imooniqui jihovo caanimi jeevivo asimico uduuneri, bu gaigoomima imitinooonoo iicaqui icano. ¹⁵ Tolliro bu ima icamo oono Nicolaitami jibogoco jeevesutimo icamo, toonoco uujoho ihheguene. ¹⁶ Jaaneguiha iimitico mejeevesu. Jaanoti mejeevesutihachiji goovano amihaijaago feeji. Jaaboro diitoma amocasiji taajifañoti ihinoga niisuga fahigovahaciti isiijeva iicagari. ¹⁷ Amihai nohojima mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco: Mityano iicaaboco toovono icano manati machusuji. Jaaboro diiboco aciji seseeyi guisiyico. Jaayihallivi bohono imomo caatinicini. Jaamomoco mijoho gaajajitihidi idiboro toonoco agaayicibo gaajaji.

Tiatira Cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

¹⁸ Tolliro bu caatini Tiatirari Moocaani iija iicaja jibogominaafidi: Jilli noobo Moocaani Achi oono ihaallino chijigaiguihunobadi iicaabo, bu itihaiño bronce aparyicisucinobadi iicaabo: ¹⁹ Uujoho gaajahi paryicino ijoho omoonihicanoco, gaijima idiicanoco gaajahi, bu dimiyaavogoco gaajahi, edecivehicanoco, dijaabicico icano. Bu gaajahi iticoni omoonuno janaanivivi jisumi omooninoco. ²⁰ Jaarunaaca sano icahi dihallivi. Oono Jezabel onoogo: Moocaanijaagodi iimaahi, onoogoro tajeecivominaaco ijibegueneri abañihicagoco adaabicihicanoco. Diigo jibeguehicahi diitoco gaigoomima imitinooonoo iicaqui, bu tolliro jihovo caanimi jeevivo asiminooco iduuhicaqui. ²¹ Jaagoco uujoho teemehicarahi iimitico ijeevesuqui. Jaarunofaño ihajevaco jeevesuhicatigo. ²² Jaaneguiha diigo omoonihicanoco diito ejeevesutihachiji diigoco uujoho guihvasuji, diigojaago efeehecamo idasuno iicaqui. ²³ Jaaboro diigo seemeque gaisiraiciji. Jilliti paryicino Moocaani iijanominaa gaajaji uujoho miyaminaa esamaajeneque paryi agaajanoco, bu paryi ijeebinofaño iicanoco agaajanoco icano. Jaaboro paryi amihaiico amihai momoonihicano jaadaco aciji. ²⁴ Jaanoti bu amihaiti saatoho toono Tiatira cuumiri mihicamo tobogoco mihimogotimo, bu oono diito sihidi ejeevano agaajaratino

Satanas iiji eneehicanoco minisutimoco neehi: Sibogoco siino am#hahallivi ficutih. ²⁵ Jino toonoma mihicanoco imino mificu uujoho tahi asaajinohachuta. ²⁶ Jaaneguiiha mityano iicamoro uujoho iimogonoco eetavomoro nijequevi #fotomoco aciji mityaco jiiinjeminaahallivi. ²⁷ Jino uco Guihirubi mityaco aacibadi. Jaamo jiiinjeminaaco taj#baji sefano jigai#ehiri nifaqui illunoco magasuucunicino iicabadi. ²⁸ Jaamoco bu cuujetavio meecirigaico aciji. ²⁹ Am#hai nohojima mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco.

3

Sardi Cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

¹ Tolliro bu caatini Sardi cuumiri iicaja Moocaani iija j#bogominaafidi: Jilli noobo sahuse juugahuseti miimi#iici idino Moocaani gaijamima iicaabo, bu tonoodimoro imeecirigaimima iicaabo: Uujoho gaajahi pary#cino #joho omoonihicanoco, bu saatoho: Buheebe, ico eneehicarunoco. Jaarunaa ico dijeebi iguijivecunoco uujoho gaajahi. ² Jaaneguiiha deesicin#boro sefatusu imino omooninoco, m#ro oono fiiticuuno m#noco imitasuquiguiiha. M#ro uujoho gaajahi toono #joho omoonihicano Moocaani imegavi imino iicatinoco. ³ Jaanegui desafoto oono j#bogoco agaayicinoco deevesudino. Jaaboro dihimitico deevesu. Jaanoti edeesicin#hachiji oono nanivaminaafi ofoonicibadi gaajaciratino uujoho dijaa feeji ico dihimitihalliti aamiqui. ⁴ Jaarunofa#o #ma icamo tahi Sardi cuumivi m#dimo imino iicamo imitico eetavotimoro iicamo. Jaamo uuma sesechehujefa#o ijicamaaimoro igueji imino iicama#o. ⁵ Jaama#o mityano iicamo sesechehujefa#o jicucafeteji. Jaamo ifinijitino fiivoma iicamo momoco caatinihi fiivohaamefa#o. Toohaamefa#oti imomoco fillujitih. Jilliro diitoco Guihirubi imefeenevi, bu itoomominaa imefeenevi icano: Diitoco uujoho gaajahi, neeji. ⁶ Am#hai nohojima mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco.

Filadelfia Cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

⁷ Tolliro bu Filadelfia cuumiri iicaja Moocaani iija j#bogominaafidi caatini: Jilli noobo iimiibo, aivo miyaabo iicaabo, aivoj#bo David llavema iicaabo. Jaabo afaayicinoco m#joho fabaacujitirahi, bu afabaacininoco m#joho faayicijitirahi icano: ⁸ Uujoho gaajahi paryi #joho omoonihicanoco. Jaabo uujoho dihimegavi guhugaco faayicihidi d#beguequi. Jaanoco m#hai#ooba jilli: D#beguardino, neejitirahi. M#ro sihididi sefaturuubo

tajibogoco agaayiciboro uco tuunamaaitihi. ⁹ Jaaneguiiha Satanasi igaiwominaaco galluji: Miihai judiomi, noomoro abanifihicamoco. Jaaboro diguiinovii diitoco tajibaji imemuinamaaiqui, toonoti ico uujoho agaijinoco igaajaqui. ¹⁰ Jaanoti uujoho atajibanoco imino moonihi ijoho fanoovaaco adaabicibo. Jaaneguiiha bu ico uujoho imino teemeji nisufucu paryi jinijehallivi asaajinoti, paryicino jinije miyaminaaco nisugui. ¹¹ Goovano saaji. Jaaneguiiha imino ficu ima iicanoco, sita dihacitaco dumiticidino. ¹² Jaaneguiiha mityano iicamoco uujoho Guihirubi iijafaño ficuji tooja imahacinobadi iicaqui; jaamo tahigoti ufucuro inuucutumimo iicaqui. Jaamohallivi uujoho caatiniji Taacaani momoco, bu Taacaani cuumi momoco icano. Jaacuumi Moocaani niquejefañoti asaacuumi momo bohono Jerusale onocuumi. Tolliro bu uujoho diitohallivi tamomo bomomo iicamomoco caatiniji. ¹³ Amiihai nohojima mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco.

Laodicea Cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

¹⁴ Tolliro bu caatini Moocaani iija Laodicea cuumiri iicaja jibogominaafidi: Jilli noobo aivo miyaabo iicaabo, miyaanoco eneefibbo, diiboti paryi Moocaani ifiivusuno atanocinibo: ¹⁵ Jaabo uujoho gaajahi ijoho paryi omoonihicamoco. Jaabo ijoho midino miyaavogoma idiicaabo mivi nifaihu aiguucufaihubadi edeevanoco gaajahi. ¹⁶ Jaaneguiiha iijifañoti foomovaiba iicafaihuco agañinibadi ico uujoho esicinahi. ¹⁷ Miiro: Uujoho sihidi busumijema icahi, bu uma aivo imino fono neehicahi, bu jinejebati ucujivaachutahi, neehicahi. Jaaruubo ijoho gaajacitahi idaasuubo idiicanoco, imo icama idiicatinoco, bu cuujivaachuma idiicanoco, dihaallinoma achahanoco, bu botibo idiicanoco icano. ¹⁸ Jaaneguiiha ico uujoho nehi: Uuti naaje oroco cijigairi imino imibachucinobadi iicano miyaavogoco. Jaabo miyanotiro sihidi busumijema diicahi. Bu jaaboro uuditi naaje eseseene gaachehunoco. Jaabo dicamaaiboro nucufesuno sicaibo diicacujitahi. Tolliro bu uuditi aallino taabutaco anaajebere dihaallinofaño ficu. Jaabo imino daatyimehi. ¹⁹ Uujoho agaijimoco ibahi, aamihi icano. Jaaneguiiha aivo quehecuno diicaabo dihimitico deevesu. ²⁰ Meeci jino uujoho dihimegari julleecinahi coovaaboro. Jaanoco cajaanoyohacho uco uguubuuboro: Tajaa disaa, onoboma icaji, bu diibo

uuma icaji icano.* 21 Jaaneguiiha mityano iicamoco uujoho tahaivojĩ icagahallivĩ tacojivĩ casĩhacuji, oono uujoho mityano iicamaño Guihirubima ihaivojĩ icagahallivĩ acasĩvobadi. 22 Amĩhai nohojima mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco.

4

Niquejefaño Moocaanico Iimono.

1 Jinobuunati emeciubo atyimeuhi niquejefaño guhuga faayicinihugaco. Jaanaaca oono uuma miriicu ojibadi iticoni ihiimaano uco nuuhi: Juu caamovi disaa, jinobuunati iicajinehejeque ico ifusuqui.

2 Jaasumiro uujoho sano Moocaani Gaija mityaguinovi minifutuuhi. Jaabo atyimeuhi aivojĩ icaga niquejefaño iicagaco. Jaagahallivĩ saafi giciniiboco atyimeuhi.

3 Jaanohalliri igiciniibo ifi ifuvusuuhi namecuno jaspe onono guisiyĩ namecubadi, bu cornalina onono guisiyĩ namecubadi icanoco. Jaagahallidi bu tĩhi cajetaciniuhi esmeralda onono guisiyĩ namecubadi inamecu icaabo.

4 Jaagahallidi bu sigaa je veinticuatro digaa va giciniigaaje icauhi. Jaagaajehallivi iticovoocivi quillahuto icauhi. Jaamo sesechehujefaño jicucuuciniuhi, bu inigainohalliri icauno oro eetavota chaahimigano icano.

5 Jaagafañoti anamebanoro sefano sisiimi guubuvusuhicauhi. Bu jaaga imegati nifotocinihicauno sahuse juugahuseti minooci idĩno cuugahuno. Jaano toono Moocaani gaijano sahuse juugahuseti minooci idĩno iicano. 6 Jaaga imegavi bu icauno muuaibadi jeevano jacuno sinaagonovi foovono ifuvusuno. Bu jaagahallidi icaumo igueenemehejedimova fahigovati sihidi ihaallinoma iicaumo.

7 Jaamoti saafiu leonbadi jeevauhi. Jaanoti allivioobo torobadi jeevauhi. Jaano allivioobo miyaminaafi imebadi jeevauhi. Jaano allivioobo cimimi mogaaje agahafotoobobadi jeevauhi.

8 Jaamo paryĩ diito iticovoocivi sahuse juugahuseti sacu idĩno ijjecunoma icauhi. Jaamo ifi sanohaallĩneriro gahaficiniuhi alliomoti fañoomoti icano. Jaamo fucuhachuta, cuujehachuta icano suufenitimo neehicauhi:

Imiibo, imiibo, imiibo, Aivojĩbo, Moocaani sihidi ejeevaabo.

Diiboro iicaubo, bu diiboro iicaabo, bu diiboro asaajiibo icano, noomoro.

9 Jaamoro diito ihaivojĩ icagafaña igiciniibo ufucuro ifinijitiboco acahacisusumi, iimosumi, obocigosumi icano

* 3:20 Griego iijiri noono: Meeci jino uujoho guhuga imegari julleecinĩhi tetecuboro. Jaanoco cajaanoyhacho uco uguubuuboro iguhugaco afaayicimo iijafaño jicafeteji diiboma imachuqui, diibo bu uuma imachuqui icano.

¹⁰ oono veinticuatro dïmo quillahuto iicamo diibo imegavi ememu#vomoro imehichi ono ufucuro ifinijitiboco. Jaamoro diibo aivojï icaga imega ichaahimiganoco atafusumoro neehicamo:

¹¹ Aivojïbo Moocaani, ïjoho aivo sihidi edeevamaño gaayici; cahacisuco, bocigoco, mityaco icano, ïjoho fanoovaaco edetavumaño, ïjoho idiimogomaño ifiivuunoro icano, noomoro.

5

Afaayiciratino Aame.

¹ Jaadi atyimeuhi ihaivojï icagahalliri igicinïubo miyanaagovi usefaño aame païmicinïhaame fahigovaaciti caatinicinïhaameque. Jaahaame sahuse juugahuseti minooci idïneri kuhufono sisicinïuhi. ² Jaanaa guubuui Moocaani toomominaafi sefano idilluhicaunoco: ¿Cajaani fine aivo iimiibo isisitaaco udubaicïboro jihaameque faayicijirahi? nooboro.

³ Jaarunofaño niquejefaño, bu jïinïjehallivi, bu jïinïjeguiino icano mïhaiñooba aivo chahauhi toohaameque afaayicimoro emeecijirumo. ⁴ Jaaneri uujoho sihidiro taahicauhi. Sano imifitimoro iicauneri toohaameque afaayicïboro jilli ajashunogayi emeecijiruubo achahauneri. ⁵ Jaanaa quillahutoti saafi uco nuuhi: ¡Taacudino! Mïro Juda cuumi Leon onobo, aivojïbo David Iyaachimïhaiooba iicaabo fanoohimitico guinonïcuuhi. Jaaboro paryï toohaame sisitaaco udubaicïboro ifaayiciqui.

⁶ Jaanaaca ihaivojï icaga, bu igueenemehejedïmova iicamo, bu quillahutofeenevi icano atyimeuhi saafi Corderobadi iicaabo julleecinïuboco. Jaabo agaicaaucinïbo ifibadi ifi ïfuvusuuhi. Jaabo sahuse juugahuseti minooci idïno iinicunoma icaubo, bu tonodinoro icauno ihaallïno. Jaano toono ihaallïno sahuse juugahuseti minooci idïno iicano Moocaani gajano paryï faajïinïjehallivïro agalluuno. ⁷ Jaanaa diibo Corderobadi iicaabo ufuuboro ihaivojï icagahalliri igicinïubo miyanaagohusefañoti toohaameque icijeuhi.* ⁸ Jaahaameque gaayicïubaaca igueenemehejedïmo iicaumo, bu veinticuatro dïmo quillahuto iicaumo icano diibo Corderobadi iicaabo imega memunamaaiuhi. Jaamo iquillahuto iticovoocivi iharpanoma icauhi, bu oro guirihillunofaño maaniguijinoma icauhi icano. Jaamo Moocaanita iicamo diiboma ihiimaasumi maaniguijico ijigasuno diibojaa uusunicibadi jeevahi. ⁹ Jaamo jïijï bohono masijico jilli masivahicauhi:

* 5:7 (Lc 1.33)

Hijoho aivo idiimimaño toohaameque idiciboro isisitaaco sinaayu. Miro iguijeveumaño ditjeheri diitoco Moocanidi naajeuhi fahigova miyaminaati, fanoohiji miyaminaati, faacuumivati, bu fanoojiinije cuumino miyaminaati icano. ¹⁰ Jaaboro diitoco Moocanidi aivojitoti, bu sacerdotemiti icano deetavehi. Jaamo diito jinijehallivi tajibaji, noomoro.

¹¹ Jaadi emeciubo guubuui ajashutimo Moocaani toomominaa ihiimaaunoco, togahallidi, bu igueenemehejedimo iicaumohallidi, bu quillahuto iicaumohallidi icano. Jaamo itoomominaa aivo ajashuutimo millones y millonesdimo iicamo sefano neehicauhi:

¹² Jaani Corderobadi iicaabo agaicaucafutuubo aivo iimi-maño, jaafa gaayicibo mityaco, sihidi busumijeque, bu gaajaco, bu sefaco, bu bocigoco, bu cahacisuco, bu imoco icano, onoonoco.

¹³ Tolliro bu guubuui fanoova Moocaani ifiivusuuno niquejefaño iicano, bu jinijehalliri iicano, bu jinijeguiino iicano, bu muuaifaño iicano, paryi tonehejefaño iicano jilli unuuno: Bocigoco, bu imoco, bu cahacisuco, bu mityaco icano jaafa acicafetehi oono ihaivoji icagahalliri igiciniiboco, bu tolliro Corderobadi iicaaboco fahiijivaciviro, unuunoco.

¹⁴ Jaanoti oono igueenemehejedimo iicamo neehicauhi: Jaafa tolli icano, noomoro.

Jaanoti bu veinticuatrodimoo iicamo iquillahuto ememu#vuumoro imuumo fahiijivaro iicaaboco.†

6

Sahuse Juugahuseti Minooci Idino Isisita Icano.

¹ Jaadi atyimeuhi Iorderobadi iicaabo toohaame sisitaati sanooco iticonibo isinaayuunoco. Jaanaa guubuui igueenemehejedimo iicamoti saafi sefano sisi igiriribabadi: ¡Juu saabo meeciva! nooboro uco unuunoco.

² Jaaneguiiha emeciubo atyimeuhi caballo sesebeque. Jaabohalliri iicaubo usefaño tibusga icauhi. Jaaboco Moocaani aciui chaahimigaco. Jaanoma fuubo guinoniboro, bu fahiijivaro guinoniboro iicaqui.

³ Jaanaa allivo sisitaaco siino Iorderobadi iicaabo isinaayuuno ticovovi guubuui igueenemehejedimo iicaumoti sifi: ¡Juu saabo meeciva! nooboro uco unuunoco.

⁴ Jaabo atyimeuhi sicaballo tifaibo ihinuuboco. Jaabohalliri iicaubo mityaco gaayicuihi jinijehalliti sajeebii icaco ifinisuboro miyaminaaco fahigovavi imoonicasisuqui. Jaaboco Moocaani ajashutino niisugaco aciuihi.

† 5:14 (Filipenses 2.9-11)

⁵ Jaano allivionoco bu siino Icorderobadi iicaabo isinaayuuno ticovovi guubuuhi igueenemehejedimo iicaumoti sifi: jjuu saabo meeciva! nooboro uco unuunoco.

Jaanegui emeciubo atyimeuhi saafi caballo civooboco. Jaabohalliri iicaubo oovota meecuco gaayiciniuhi. ⁶ Jaanaa guubuuhi igueenemehejedimo iicaumofeeneti unuunoco: Safucuo dudicamaaje jaada trigoti sano kiloviro ifeteji; jaabadiro bu safucuo dudicamaaje jaada cebadati tres kilodinoviro ifeteji icano. Jaanoti d'ribanoco, bu vinofaihunoco icano bañamaaisudino, noonoro.

⁷ Jaanobuunati bu siino allivio sisitaaco Icorderobadi iicaabo isinaayuuno ticovovi igueenemehejedimo iicaumoti niinoobo: jjuu saabo meeciva! nooboro uco unuunoco.

⁸ Jaaneguiiha emeciubo atyimeuhi saafi caballo guiguivaaboco. Jaabohalliri iicaubo momo Guijeve onoobo. Jaabo dojicuti saaubo saafi guijeverinaa iicahigo abajaabo. Jaabo Guijeve onooboco Moocaani mityaco aciuhi jiinjije miyaminaati samañootohallivi diitoco iminaanineri, bu ajebari, bu guihuvari, bu jiinjehalliri iicamo ñihicufino asimiri icano iguijeniqui.

⁹ Jaano allivio sisitaaco Icorderobadi iicaabo isinaayuuno ticovovi jeecivoco omoonifinoguiino, iicamoco atyimeuhi Moocaani iiji miyaano iicanoco ijibugunohalliti iguijeniumo jeebinoco. ¹⁰ Jaamo sefano jilli neehicauhi: Idiimiibo Aivojibo, onoonoco abañitaiibo, ¿mihachutahiica diicaji mihaiico iguijeniumo jiinjehalliri iicamoco emeciuboro ijaadaco adaacijino? noomoro.

¹¹ Jaasumiro diitoco Moocaani aciuhi seseeneene gaachehunoco. Jaaboro diitoco nuubo: Majaguisihiica jaafahi amihai nahabomi Cristodi ududicamaaimo ihoovovi ifetehi, jaamoco amihaiico iicaubadiro agaicaaunohachuta, nooboro.

¹² Jaano allivio sisitaaco Icorderobadi iicaabo isinaayuuno ticovovi emeciubo atyimeuhi jiinjije sefano amaryibanoro udujavanamaaiunoco, bu nihiba icivono gaachehubadi iminifutuunoco. Jaanoti fucuo nihiba tijjohobadi minifutuuhi. ¹³ Bu meeciri niquejefañoti jiinjehallivi aifuuhi oono imoho noovata seenere sefano guibuhuba iicaneri baavi aaifonicijadi. ¹⁴ Bu niqueje sano finuhi aameque mapaimirubadi. Bu paryi ifabaino, bu ifachugaiño icano simañehejevi jeeneuhi. ¹⁵ Jaano ñihicuti jiinjije aivojito ifahojinofaño, bu guisigajinofaño icano fataniinamaaiuhi. Jaamo tahi fanoohaivojitoma, sihidi inihibaminoma iicamehejema, bu amocasiminaa aivojitehejema, bu aivo sihidi ejevafimoma, bu paryi faaboho jijovotoma, bu

jijovoto iicatimoma icano ¹⁶ ifabainoco, ifagajinoco icano neehicauhi: Mohallivi mahaifo. Jaanoro mihaico jaadi johono ihaivoji icagahalliri igicinibediti mafataani, bu oono sihidi jeevaneri Corderobadi iicaabo aamijino ñihicuti icano.

¹⁷ Miïro jino sihidi jeevano ahaamijifucu gasecuuhi. ¿Jaanoco bu miïjoho jaabicijirahi? noomoro.

7

Israel Cuumiminaati ñicimo.

¹ Toonobuunati atyimeuhi igueenemehejedimo Moocaani toomominaa paryi jiniñejinibacihalliri julleleecinimoco. Jaamo igueenemehejedino iicano jiniñe guibuhubaco gaayicinïuhi, jiniñehallivi ajashuno guibutino iicaqui, bu muuahallivi, bu imohonohallivi icano. ² Tolliro bu atyimeuhi saafi Moocaani toomominaafi Moocaani iicaabo mityama icaabo aamijijaagoti saauboco. Jaabo sefano coovadiivuuhi saatoho igueenemehejedimo iicaumo jiniñeque, bu muuaico icano imitino imooniqui mityaco agaayiciumoco. ³ Jilli nooboro: Jiniñeque imitino momoonidino, bu muuaico, bu imohonoco icano Moocaani jeeçivominaaco ihimecunoti diitoco Moocaani gaajataco mificutinohachuta icano, nooboro.

⁴ Jaamo diito ñicafutuumo oovoco jinoodino guubuui: Ciento cuarenta y cuatro mildimo paryi israelmi cuuminoototi. ⁵ Jilli faacuumivatoti ñicubo. Juda cuumiti doce mildimo oovocafutuui, bu doce mildimo Ruben cuumiti oovocafutuui, bu Gad cuumiti doce mildimo oovocafutuui, ⁶ bu Ase cuumiti doce mildimo oovocafutuui, bu Neftali cuumiti doce mildimo oovocafutuui, bu Manase cuumiti doce mildimo oovocafutuui, ⁷ bu Simeon cuumiti doce mildimo oovocafutuui, bu Levi cuumiti doce mildimo oovocafutuui, bu Isaca cuumiti doce mildimo oovocafutuui, ⁸ bu Zabulo cuumiti doce mildimo oovocafutuui, bu Jose cuumiti doce mildimo oovocafutuui, bu Benjamin cuumiti doce mildimo oovocafutuui icano. Jaamo famooro ciento cuarenta y cuatro mildimou.

Ajashutimo Sesechuhjefaño ñicucucunimo.

⁹ Toonobuunati emeciubo atyimeuhi ajashutimo miyaminaaco fanoojiniñeminaaototi, bu simiyaminaaototi, bu faajiva miyaminaaototi, bu faacuumivaototi icano. Jaamo julleecinïuhi aivoji icaga imegavi, bu Corderobadi iicaabo imegavi icano icaumoco. Jaamo aivo ajashutino icaumo oovorautimo sesechuhjefaño ñicucucunimo tucojihunoco gaayicinïumo. ¹⁰ Jaamo paryi famooro sefano neehicauhi:

Moocaani ihaivoji icagahalliri igiciniboti, bu Corderobadi iicaaboti icano taajasu saahi, noomoro.

11 Jaanaa paryi Moocaani toomominaa julleleecinihu Moocaani aivoji icagahallidi, bu quillahutohallidi, bu igueenemehejedino iicaumohallidi icano. Jaamo toga imega jinijehallivi ajavucamaaiumoro Moocaanico iimomo nuuhi:

12 iFine! Cahacisucu, imo, bu gaaja, bu imino monoono, bu bocigo, bu mitya, bu sefa icano. Jaafa Moocaanidi icahi fahiijivaro icano. Fine, noomoro.

13 Jaanaaca quillahutooboti saafi uco dilluuhi: iMiijoho jino jito sesechehunofaño ijicucuucinimo, cuucati asaamo? nooboro.

14 Jaaneguiiha uujoho nuuhi: Aivojiibo iiro gaajahi, nooboro.

Jaaneguiiha uco nuubo: Jito jino sihidi jeevano iidaasufañodi afatyomo. Jaamo imifiutimoco Corderobadi iicaabo iijeri iimitusucuumo. 15 Jaamaño Moocaani aivoji icaga imefeeneri icamo. Jaamoro cuujehachuta, fucuhachuta icano diiboco itemplojafaño jeevivomoro icahicahi. Jaamoco ihaivoji icagahalliri igicinibo imityaguiino ficuji; iMilli icatimo iicaqui? 16 Jaamo ajebari, bu adufirari icano iidaasuno icacujitih, bu nihiba ihaiguucuri diitoco jigasucujitih, bu jinejeba aiguucu diitoco iidaasuno moonicujitih icano.

17 Oono miiro Corderobadi iicaabo aivoji iicagafeeneri iicaabo diitoco teemeji ovejamico motoomonicibadi. Jaaboro fiivoco aacino nifaihunojaagovi diitoco satyejiibo, bu jaamo taafiraco Moocaani buusuji icano.

8

Niino Sisitaaco Isinaayuuno.

1 Jaanaaca Iorderobadi iicaabo niino sisitaaco isinaayuuno ticovovi niquejefaño lliivi icauno fine sano nihiba oovofeene ticovoviro. 2 Jaadi atyimeuhi sahuse juugahuseti miimisiici idiino Moocaani toomominaa Moocaani imefeeneri julleecinomoco. Jaamoco iticovoocivi aciuno mriicunoco. 3 Jaanobuunati saaubo sifi Moocaani toomominaafi maaniguiijino jigasutahiillu oro eetavotahillumu. Jaaboro jeevivobuje imegavi julleeveuhi. Jaaboco saafi aciuhi sihidi maaniguiijinoco paryi Moocaanita iicamo Moocaanima ihiimaanoma sano Moocaanico ihaciqui. Jaaboro jeevivobuje oro eetavotahallivi ificuuboro ijigasucui. Oono ihaivoji icaga imega iicabujehallivi.

4 Jaano imaaniguiijinoco ijigasuuono aimuufai itoomominaafi usefañoti Moocaanijaagovi fuuhi sano Moocaanita iicamo diiboma ihiimaanehejema. 5 Jaadi bu imaanijigasuta iilluco itoomominaafi icuboro tubuje ciijigaicuneru tohilluco agahafusuuboro jinijehallivi ganicaruhi. Jaaneri sihidi

sisiimi icauhi, bu jiinije sefano guubuvusuuhi, sihidi namebahicauno, bu jiinije sefano maryibauhi icano.

Miriicuno.

⁶ Jaanaaca sahuse juugahuseti miimisiici idino iicaumo Moocaani toomominaa iticovovi miriicunoma iicaumo imbaivuuhi iguisiqui.

⁷ Jaadi saafi ticoniuihi imiriicuco iguisiubo. Jaano ticovovi jiinjehallivi aifuuno nifaihu ifigatyono guisiyinobadi eeevano, bu cijigai icano sano tijohoma caisecinino. Jaaneri samañooje jiinije jigauhi. Jaabadiro bu imohonoti samañoono jigauhi, bu faijihuhi icano.

⁸ Jaanaa allivioobo imiriicuco iguisiuno ticovovi ifabaibadi jeevano jiganoro muuaifaño acutuuihi. Jaaneri samaño muuai tijohoti minifutuuihi. ⁹ Jaaneri tumuuaifefaño iicau-moti samañooto guijeveuhi, bu tolliro cijigai meeneneti samañoono finiuihi icano.

¹⁰ Jaanaa allivioobo imiriicuco iguisiuno ticovovi ajashutino meecirigai niquejefañoti acutuuihi nifotociniiboro tehinoti samañoonohallivi, bu pisirigañoti samañoonohallivi icano. ¹¹ Jaabo momou Namita onoobo. Jaaneri paryi nifaihunoti samañoono namitati minifutuuihi. Jaaneri sihidi miyaminaa chuumuuihi inifaihu faafaño iminifutuuneri.

¹² Jaanaa allivioobo bu imiriicuco iguisiuno ticovovi nihibati samañoobo jabaavuuihi, bu fucuooboti samañoobo jabaavuuihi, tolliro bu meeciriti samañoobo jabaavuuihi icano. Jaamaño diitoti samaño achicicuutihii. Jaamaño cuujeti samañoono achicicuutihii. Jaabadiro fucuti samañoono achicicuutihii.

¹³ Jaadi emeeciubo atyimeuhi saafi Moocaani toomominaafi niquejefeenedi cimimi mogaa je agahafobadi fuuhi, sefano jilli nooboro: ¡Ayii! Idaasucani jiinjehalliri iicamo icaji siino miimisiici, saafi idinehiica iicamo Moocaani toomominaa imiriicunoco iguisidi, nooboro.

9

¹ Jaanaaca bu allivioobo imiriicuco iguisino ticovovi bu atyimeuhi saafi meecirigai jiinjehallivi aacutuuno. Jaaboco inihicuno oji llaveque aaciunoco atyimeuhi. ² Jaahojico afaayiciuneri tohojifañoti sihidi aimuufai inuuihi gaicuhai aimuufaibadi. Jaahoji aimuufairi iinuuneri nihibaco fabaacuuihi. Jaaneri jiinije civutuuihi. ³ Jaano toono ihaimuufaifañoti inuuno sihidi chahacami jiinjehallivi gahafomoro. Jaamo mityaco gaayiciuhi iniqui oono jiinije juuvemi iicabadi. ⁴ Jaamoco tajiibaubo: Jiinije faijihuco imitino momoonidino, bu jinejebaco, imohobaco icano. Jaanoti idimocoro miyaminaaco Moocaani gaajatari

ihimecunoti agaajaratimoco momooni, nooboro. ⁵ Jaaruumo miyaminaaco muchuumusudino jilliro sahuse nihibava ticovovi mahavuvusu, nooboro. Jaamo inino aivo juuvehu inino aivobadi jeevauhi. ⁶ Jaasumi miyaminaa guijeveque guineji. Jaarumo atyimejithi. Iguijevequi moonirumedi guijeve chahaji.

⁷ Jaamo ichahacami caballomico aamocasivi ifeequi imibachunicibadi jeevauhi. Jaamo nigainohalliri oro chaahimigabadi jeevano icauhi ihimeneu miyaminaa imenebadi jeevauhi. ⁸ Jaanoti imeebaiguino gaigoomi meebaiguinobadi jeevauhi. Jaanoti igaiño jicu igaiñobadi jeevauhi. ⁹ Jaanoti imeehene kuhufunuuhi jigaiñomeehunobadi. Jaanoti bu ijijecuno sefano guubuvusuuhi aamocasivi ofoomo sihidi caballomi icarronoco iguicino uguubuvusuunicibadi, ¹⁰ bu ibuhuno juuvehu ibuhunobadi jeevauhi nijequeti ituunoma iicauno icano. Jaamo toono ibuhunofaño imitya icauhi miyaminaaco sahuse nihibava ticovovi aivono imooniqui. ¹¹ Jaabo ichahacami aivojibo toono inihicuhoji abajaabuu. Jaabo momo hebreomi ijiri Abadon onoo. Jaanoti griegomi ijiri Apolion onoo. Jaanoti moojiri Finisuminaafi onoo.

¹² Jino imegao idaasu fatyuuhi. Jaarunaaca icanehiica minooci.

¹³ Jaano allivioobo imiriicuco iguuisuno ticovovi guubuuhi Moocaani imegari iicano ijecivobuje oro eetavotabuje inicuno igueenemeheje iicaunofañoti diiboco unuunoco: ¹⁴ Sinaayu oono igueenemehejedimo iicaumo imitino toominaa Eufrate onoomuujiniri isicinimoco, noonoro.

¹⁵ Jaamo diito igueenemehejedimo iicaumo sinaayucafutuuhi miyaminaati sanoodimoco iguijeniqui. Jaamo toono horavi, tufucuvi, bu tonihibavi, bu toficabavi icano tolli imooniqui ifiivusuumo. ¹⁶ Jaamo amocasiminaa caballomihalliri iicaumo oovo doscientos millones ticovovi ifutuunoco guubuuhi.

¹⁷ Jilli uujoho icaballomico gajafeenedi atyimeuhi. Jaamohalliri iicaumo ifeeyjehallivi kuhufono jigaiño mehu tifaiño, bu atyivano, bu guiguivano icaneri tifaucininoma iicaunoco. Jaanoti icaballomi nigainou jicu nigabadi jeevauhi. Jaamo ijinoti cijigai, aimuufai, azufre icano inehicauhi. ¹⁸ Jaaneri miyaminaati sanoodimo guijeveuhi toono minooci, sano idino icano imiti diito ijinoti inehicauneri. Jaano toono minooci, sano idino iicano imiti cijigai, bu aimuufai, bu azufre icano. ¹⁹ Jaamo diito icaballomi mitya icauhi ijinofaño, bu ibuhunofaño icano.

Jaanoi ibuhuno nigacino jiiinimo nigainobadi jeevauhi. Jaaneri imitino miyaminaaco moonihicaumo.

²⁰ Jaanoi sanoodimo diitoco idaasuno omoonicuurunoti guijvetimo ataajaumo iimitico jeevesuutih. Jilli suufenitimo imitino gaijamico, bu oro, plata, bronce, guisiba, imoho icano eetavota ijimico icano jeecevehicauhi; jaamo ihijimi atyimetimo, bu guubutimo, igotimo icamoco. ²¹ Bu tolliro suufenitutimo sitaaco agaicaaunoco, bu agaibaninoco, bu gai-goomima imitinoono iicanehejeque, bu ananivanehejeque icano.

10

Moocaani Toomominaafi Aamegayima Iicaabo.

¹ Jaadi atyimeuhi bu sifi Moocaani toomominaafi sihidi jeevaabo, aimuufairi minicinibo, inigaihalliti tihi cajetaciniuboma niquejefañoti iniituunoco. Jaabo ime nihibabadi achiciniuhi, bu idino cijigai imahacinobadi jeevauhi. ² Jaabo usefaño aamegayi faayicinihaamegayi icauhi. Jaabo imiyanaagotahaico muuaihallivi ficuuhi, jaanoti inaninaagotahaico jiiinjehallivi ficuubo icano. ³ Jaaboro sefano coovadiivuubo oono jicu sefano inigonibadi. Jaano ticovovi sahuse juugahuseti miimisiici idino sisiimi ojuhi. ⁴ Jaamo isisiimi oojuunoco uujoho caatiniqui mooninaaca sifi niquejefañoti uco unuunoco guubuuhi: Jilli lliivi guubunici oono sisiimi ihiimaanoco. Jaaboro caatinidino, unuunoco.

⁵ Jaanaaca Moocaani toomominaafi jiiinjehallivi, bu muuaihallivi icano ujulleecinibo imiyanaagohuseque caamo niquejejaagovi gañiyicuihi. ⁶ Jaaboro fahijivaro iicaabo niquejeque, jiiinjeque, muuaiñooco, bu paryi tonehejefaño iicamoco icano ifiivusuubo momofañodi miyaano iicanoco nuuhi: Tusumi mihicacuuihi. ⁷ Niinoobo imiriicuco iguiisicudi Moocaani esamaaje agaajarahicatino icacuui ijeecivominaa, ihiimaaminaa iicamoco unuubadi, nooboro.

⁸ Jaanaaca niquejefañoti uuma ihiimaano siino bu uco nuuhi: Foobo dihicito jaadi Moocaani toomominaafi johono muuaihalliri, jiiinjehalliri icano ujulleecinibo usefaño iica-haame afaayicinihaamegayico, nooboro.

⁹ Jaanegui diibojaa ufuuboro toohaamegayico diiboco dil-luui uco ihaciqui.

Jaanegui uco nuubo: Hfaaji machu. Jaano diijifaño imono naamejino iimihubadi. Jaanoti dihibafaño faafaityejino, nooboro.

¹⁰ Jaaneguiiha diibo usefañoti toohaamegayico iicuboro machuuihi. Jaano taajifaño imino iimihu imobadi. Jaanoco

amachuuno taabafaño faafaituui. ¹¹ Jaadi uco nuumo: Siino dɨbogo ajashutino cuuminoditi, jiiñjeminaaditi, siiñjinaaditi, bu aivojitoditi icano Moocaani onoonoco, noomoro.*

11

Miimisiici Moocaaniti Ihiimaamisi.

¹ Jaadi uco aciumo noofajicuco metrobadi iicanoco. Jaamoro uco nuuhi: Gañiivo. Oono Moocaani templojaco doovo, bu ijeeci vobujeque doovo icano, bu doovo, ¿naa minoodimo tomañovi ejeeci vehicamo miyaminaa icahi? ² Jaanoti idinocoro igoohasico devedino tohasi siicumijeo miyaminaaguuiharucu iicano. Jaamo diito tuucuumi imino cuumico quicuji cuarenta y dosdi nihibava ticovovi. ³ Jaasumi uujoho tajibogominaatisico galluji uujoho onoonoco ijibeguequi mil doscientos sesentadi fucuva ticovovi, civochehujefaño jicininisico.

⁴ Jaamisi diitisi Moocaani jiiñje Aivojibo imega iicahooci olivohooci, bu cuugahu ficuta miihiicuuci icahicuci iicanobadi jeevamisi. ⁵ Jaamisico saatoho imitino omoonigohachiji diitisi iijiti cñjigai iineeji diito iminaaco ijigasuqui. Tolli guijevejimo paryi diitisico imitino imooniqui omoonimo. ⁶ Jaamisi jiiñjehallivi Moocaaniti ihiimaanohachuta aigotino iicaqui niquejeque afabaacujino mityama icahi, bu tolliro nifaihuco tñjohoti iminiyujino mityama icahi, bu jiiñjeminaaco idaasuno fanoovari imugusumi omoonijino mityama icahi icano. ⁷ Jaamisi idudicamaajeque iimivucuudi iñhicuubo oono iñhichuhofañoti asaaboro diitisico moonivaji. Jaabo diitisico iguiinoniboro gaicaauji. ⁸ Jaamisi chuumuhuno tuucuumi sihidi ejeevacuumi, Mohaivojiboco etetecuucuumi jñhaifaño acaji. Jaacuumi Sodoma, Egipto icanovi oovicinihi. ⁹ Bu jaamisi cñrajithi mifucuci, safucu, bu sifucuti feenedi icano icajimisi. Jaamisico faaboho miyaminaa, faacuumiva miyaminaa, faajiva miyaminaa, bu faajiiñje miyaminaa icamo ihatyimequi. ¹⁰ Jaamisi iguijeveneri jiiñje miyaminaa sihidi imobaaji. Jaamo imo imo iicamoro sinehejeque fahigovavi acicasiji; Oono diitisi Moocaaniti ijibeguehicamisi diitoco idaasuno omoonihicamisi iguijeveneri. ¹¹ Jaarunaa mifucuci, safucu, sifucuti feenedi icano niqueyeti Moocaani diitisico siino buheetesuji. Jaamisico paryi aatyimemere sihidi iguetejimo. ¹² Jaanaa diitisico sefano niquejefañoti: Juu caamovi masaa, unuunoco guubumisi.

* 10:11 Sahaamefaño: nooboro, noono.

Jaaneguiiha caamo fuumisi aimuufaifeenedi. Jaanoco iminaa atyimeuhi. ¹³ Jaano ticovovi aivo sefano jiinije amaryibauneri tuucuumiti fahuseeci jaava iicamañoti sajaaro callajaavehicauhi. Jaabadiro tuucuumiviro ajashutino iijano callajaavuuhi. Jaaneri siete mildimo miyaminaa gui-jeveuhi. Jaaneri saatoho iguituumoro Moocaani niquejefaño iicaaboco imuuhi.

¹⁴ Jino alliviono imiti fatyehi. Jaano allivio imiti goovajino asaano.

Niino Miriucuco Iguisino.

¹⁵ Jaadi niinoobo Moocaani toomominaafi imiriucuco iguiisuno ticovovi sefano guubuvusuuno niquejefaño ajashutimo jilli unuuno:

Jiinije aivojino Mohaivojibedi, bu Icristodi icano icacuuhi.

Jaabo tajibaji fahiijivaro, noomoro.

¹⁶ Jaanaa veinticuatrodimmo quillahuto Moocaani imefeeneri ihaivoji icaganohalliri iicaumo jiinijehallivi ajavucamaaiumoro Moocaanico imuuhi, ¹⁷ jilli noomoro:

Ico mihimehi Moocaani sihidi mityama idiicaaboco. Ijoho idiicauboco, bu idiicaaboco, bu asaajiiboco icano,

bu dimityaco agaayiciboro atajibacumaño icano.

¹⁸ Miho jiinijeminaa dijaa sifiratehi. Jaarunofaño

ijoho adaamijifucu, bu uchuumucuumoco udugaacujifucu icano gasecuuhi. Jaasumi dijeecivominaa ijoho

onoonoco ijibeguehicamoco, bu #diro iicachicamoco,

bu dimomoco obociguehicamoco icano sabadiro sihidi

ejeevamehejeque, bu sihidi ejeevatimehejeque icano

adaadujifucu, bu tolliro jiinijeque ifinisuhicamoco

ifinisujino icano, noomoro.

¹⁹ Jaasumiro niquejefaño Moocaani temploja faayicicafutuuhi. Jaaneri Moocaani unuunohaameque ificuuba cajonbaco atyimeuhi. Jaasumiro sisiimi sihidi

namebauhi, jiinije ñihicuno guubuvusuuhi, bu sisiimi

giriiribauhi, bu jiinije sefano maryibauhi, bu guisiyynobadi

ejeevano sihidi sefano aifuuhi icano.

12

Iñihicuubo Dragon Onoobo, Gaigo Icano.

¹ Jaanobuunati niquejefaño jabafiirano #fuvusuuno: gaigo nihibari imibocinigobadi aricuno #fuvusuuno, fucuo nihibahalliri julleecinigo, docedimo meeciriri ichaahimiga eheetavocinigaco javucinigo. ² Jaago oovago icago iseemevaqui aiveveneri gaibahicauhi. ³ Jaanobuunati

bu siino niquejefaño ifuvusuuhi: dragon ñihicuubo

tifaibo, sahuse juugahuseti miy#ci idiño inigainoma

icaubo, bu fahuseecidino inicuno, bu inigaino ticovoocivi
 ichaahimiganoma icaubo. ⁴ Jaabo ibuhuri samañooto
 meecirico niquejefañoti ubuutuuciuboro jiinjehallivi
 gañiuihi. Jaaboro iseemevaqui omoonigo imegavi
 julleveubo diigo eseemevasumiro tooseque iduuiqui.
⁵ Jaago gaifi seemeneque seemevauhi. Jaabo jiinjeminaaco
 sefano tajibaji jigaiñohiri iicanicibadi. Jaabo niquejefaño
 satyocafutuui Moocaani aivoji icagahalliri iicaabojaago.
⁶ Jaanoti igaigo gauihi sicaihigo iicahigovi Moocaani diiguedi
 imibachuhigo tahi diigoco machuco ihaciqui mil doscientos
 sesentadi fucuva ticovovi.

⁷ Jaanobuunati niquejefaño idragon fuuhi iyotoma.
 Jaamoma moonicasiubo Moocaani toomominaa aivojibo
 Miguel onooobyotoma. ⁸ Jaaruubo idragonco sahigotiro
 guinonimo, bu tahi niquejefaño diito iicajirumaño samaño
 chahauhi. ⁹ Jaamaño diibo sihidi ejevano dragonco baavi
 gañiimo, johono sicijeo jinimo oono imomo iji, Satanas
 iicaaboco. Jaabo jiinjeminaaco abañihicaaboco iyotoma
 baavi jiinjehallivi gañiimo.

¹⁰ Jaanaa guubuui sefano niquejefañoti unuunoco:
 Moocaaniti asaano taajasu, bu imitya, bu ihaivoji
 icano, bu Icristo mitya icano gasecuui. Miuro baavi
 gañicafutucuubo Moocaanico monahabomihallivi imitino
 jibeguehicaabo fucuhachuta, cuujehachuta icano.
¹¹ Jaaruuboco monahabomi guinonicuui Corderobadi
 iicaabo tijohofañodi, bu Moocaani jibogo miyaano iicanoco
 jibeguehicaneri icano. Miuro ifico gaijutimo, bu guiyeveque
 iguihutimo icano. ¹² Jaaneri niquejefaño iicamo imo
 imo icahi, bu amihai tahi paryi mihicamo icano. Jaanoti
 idasucani mihicaji amihai jiinjehalliri, bu muuaiñofaño
 mihicamo icano. Miuro oono iji tahigo sihidi isifiratooboro
 niitehi gueenene iicajitinoco agaajaaboro.

¹³ Jaabo idragonco agañiunoma iicaabo oono gaifico
 eseemevaugoco bucasiubo. ¹⁴ Jaanegui diigoco cimimi
 mogaaje jjecuucico acimo jinimobadi iicaaboti tehesino
 igaaqui sicahigovi diiguedi iimibachuuhigovi. Tahi
 diigoco machuco ihaciqui mificabaci, bu saficaba, bu
 sificabatifeenedi icano ticovovi. ¹⁵ Jaago dojicuti ijinimobadi
 iicaabo iijifañoti nifaihuco galluui muuaiti ifiivotonoro
 diigoco ibecasuqui. ¹⁶ Jaarunofaño jiinije diigoco
 amusuui, idragon iijifañoti agalluufaihuco aaduneri.
¹⁷⁻¹⁸ Jaanoma iicaabo diigojaa sihidi isifiratuuboro fuuhi
 diigo iyaachimihai aatyuvuudimo sanoodimo Moocaani
 tajibaco imino ooonimoro, bu Jesucristo jibogoco
 jeevesutimo iicahicaumoma ihamocasiqui.

13

Iñihicumisi.

¹ Jaadi muuai jiiñigaibaahohallivi ujulleveubo atyimeuhi ñihicuubo muuaifañoti inuuboco. Jaabo nigainou sahuse juugahuseti miyicici icano, bu iniicuno fahuseecidinou icano. Jaano iiniicuno iticovoocivi ichaahimiganoma icauhi, bu inigainohallivi caatiniciniuno Moocaaniditi idicuno onoono momo icano. ² Jaabo ñihicuubo jicubadi ejeevaubo, tihaiño jeeji tihaiñobadi jeevauhi, bu iiji leon iijibadi jeevauhi icano. Jaaboco idragon imitya, ihaivoji icaga, sihidi bocii iiji icanoco aciui. ³ Jaabo ñihicuubo nigaiti sahiti icauno itujaavo diiboco muchuumusujibadi iicauno. Jaaruno diiboco buuhi. Jaaneri paryi jiiñije miyaminaa ajabafituumoro diiboco miyaavuguuhi. ⁴ Jaamoro idragonco cahacisuumo diibo ñihicuuboco mityaco aaciumaño. Jaabadiro bu ñihicuuboco cahacisuumo jilli noomoro: ¿Mñjoho fine jaani ñihicuubobadi jeevahi? ¿Mñjoho fine diiboma amocasijirahi? noomoro.

⁵ Bu tolliro diibo ñihicuubo Moocaaniditi idicunoono ihiimaano jaabicafutuuhi cuarenta y dosdi nihibava ticovovi tolli imooniqui. ⁶ Jaamaño ticovaubo Moocaaniditi imitino ihiimaaboro imomoco idicunoono nuuhi, bu diibo iimihijati, bu niquejefaño paryi iicamoti icano. ⁷ Tolliro bu ajaabicuboro jilli ifiniciubo Moocaanita iicamoma amocasiuboro diitoco iguiinonunoco. Bu gaayicubo mityaco fahigova miyaminaahallivi, bu faacuumivahallivi, fanoohiiji miyaminaahallivi, bu faajiiñije miyaminaahallivi icano. ⁸ Jaabo diibo ñihicuuboco cahacisuumo paryi jiiñijehalliri iicamo oono jiiñije ifiivuunotiro diito momono Corderobadi iicaabo agaicaaucufutuubo fiivohaamefaño acaatinirautimo.

⁹ Amñhai nohojima mihicamo jinooco imino muguubu. ¹⁰ Sitaaco civojafaño asatyomo, bu tolliro civojafaño sacyocafeteji. Jaanoti bu niisugari sitaaco agaicaaumo, bu niisugari gaicaucafeteji. Jilli iicaneguiiha Moocaanita iicamo imiyaavogomoro ijaabicihicaqui.

¹¹ Jaanobuunati sifi ñihicuubo jiiñijefañoti asaunoco atyimeuhi. Jaabo iiniicuuci cordero iniicuucibadi jeevauhi. Jaaruubo dragonbadi iimaahicauhi. ¹² Jaabo iticonio ñihicuubo mityaco paryi gaayiciuhi, diibo iticonio ñihicuubo imefeenevi. Jaaboro jiiñijeque, bu toojehalliri iicamoco icano tajubaubo iticonio ñihicuubo oono sihidi ejeevauno itujaavo ubuhuuboco icahacisuqui. ¹³ Bu tolliro sihidi ejeevanehejeque, bu niquejefañoti miyaminaa imefeenevi jiiñijehallivi cñijigaico iniitusunehejeque icano. ¹⁴ Tonehejeque diibo iticonio ñihicuubo imefeenevi

omoonihicaunofeenedi jinije miyaminaaco bañiubo. Jaaboro diitoco tajiubaubo diibo iticonio ñihicuubo nisugari agaviricunoma iicauruubo ubuheeteubo ijico iheetavequi. ¹⁵ Jaadi diibohallivi asaauno ñihicuuboco mitya acicafutuuhi iticonio ñihicuubo ijico eetavuuboco ijeebico aaciboro ihiimaasuqui. Jaaboco iimotimoco igaisiraicisuqui. ¹⁶ Jaabadiro bu tajiubaubo paryi miyaminaaco ihoovoco imiyanaagohuseneti, bu ihimecunoti icano ificuuqui; sihidi ejeevatimoco, bu sihidi ejeevamoco, bu idaasumehejeque, bu sihidi inihibamima icamehejeque, bu miyaamoco, bu jiovotoco icano. ¹⁷ Jaadi mihaiñooba ticovono naajejitihidi diibo oovotama achahamo. Jaano toono diibo ñihicuubo momo, bu imomo oovo icano. ¹⁸ Jaano jino gaajacoro esuhi. Agaajaabo jino ñihicuubo oovoco gaajaci; jino saafi miyaminaafi oovota. Jaano jino seiscientos sesenta y seis.

14

Ciento Cuarenta y Cuatro Mildimo Amasivano.

¹ Jaanobuunati emeeciubo atyimeuhi Corderobadi iicaaboco Sion cuumibaihalliri julleeciniuboco. Jaaboma iicaumo ciento cuarenta y cuatro mildimo miyaminaa ihimecunoti Corderobadi iicaabo momo, bu Caani momo icano acaatiniciniumo. ² Jaadi guubuuhi niquejefañoti sihidi teehiguisi uguubuvusunicibadi, bu sisi sefano igiriribanicibadi icano uguubuvusunoco. Jaanou sihidi miyaminaa iharpanoco oojisunicibadi jeevauhi. ³ Jaamo bohono masijico masivahicauhi Moocaani aivoji icaga imegavi, bu igueenemehejedimo iicaumo imegavi, bu quillahuto imegavi icano. Jaajico mihaiñooba aivo gaajahicautihi idimoro diito ciento cuarenta y cuatro mildimo iicaumo jinije miyaminaafeeneti atajasucafutuumoro. ⁴ Jaamo diito gaigoomivi ijivuutimo. Jaamaño mihinivatimo iicaumo. Jaamo Corderobadi iicaabo dojicuti feehicahi diibo fahigova ofoohigovi. Jaamo taajasucafutuuhi. Jaanoti Moocaani, bu Corderobadi iicaabo iicamisi gaajacuhi sihidi atajasucafetejinoco. ⁵ Jaamo Moocaani imegavi mihinivatimo iicaumaño diitofaño bañifiira atyimerautihi.

Moocaani Toomominaa Miimisiici, Saafi Idino Ijibogono.

⁶ Jaanobuunati atyimeuhi Moocaani toomominaafi niquejeguiinodi ifnijitino taajasujibogoma icaabo gahafooboco. Jaanoco jinijeminaaco, bu famoovaaco, bu faajiva miyaminaaco, bu faacuumiva miyaminaaco icano ijibeguequi. ⁷ Jaabo sefano nuuhi: Moocanico mihiguimoro diiboco mihimo. Miño jino tufucu gasecuuhi iimitihalliti

jiinjeminaaco idaasuno omoonijifucu. Jaaneguiha niquejeque, bu jiinjeque, bu muuaiñoooco, bu pisirigañoooco icano ifiivusuuboco mihimo, nooboro.

⁸ Jaanobuunati bu sifi saauhi jilli nooboro: Acutucuno, acutucuno sihidi ejeevacuumi Babilonia cuumi paryi jiinjeminaaco ihajevari iguiricavusumaño, nooboro.

⁹ Jaanobuunati niinoobo saauhi sefano jilli nooboro: Oono ñihicuuboco, bu ihijico icano, imomoro ihoovotaco ihusevi, bu ihimecuvu icano ificuumoco ¹⁰ Moocaani ñihicuno mooniji. Jaamo idaasuno moonicafeteji cijigai azufrema iicaneri Moocaani toomominaa imefeenevi, bu Corderobadi iicaabo imefeenevi icano. ¹¹ Jaano diitoco idaasuno omoonino aimuufai icaji fahijivaro ufucuro finiratino fucuhachuta, cuujehachuta icano jaguisisuratino diito ñihicuuboco, bu ihijico icano acahacisumoco, bu imomo oovoco agaayicimoco icano. ¹² Jilli iicaneguiha Moocaanita iicacuumo, diibo atajibanoco omoonimo, bu Jesuco jeevesutimo iicamo icano jaabicima iicaqui.

¹³ Jaanaa guubuuhni niquejefañoti: Jinooco caatini, noonoro uco unuunoco: Jisumiti imicani icajimo Aivojibo Cristo imiyaavogomo iguijeveme. Jihhi tolli, noobo Moocaani Gaija: idudicamaajeti jaguisijimo, bu imino omoonihicanoti gaa-javeechujimo icano.

Basuta Ujusicunoco Mihicinibadi Moocaani Niinofucu Naniji Imifimoco Imino Imooniqui, Jaanoti Iimitifimoco Imitino Imooniqui Icano.

¹⁴ Jaadi emeciubo atyimeuhi aimuufai seseeneque. Jaanohalliri giciniubo saafi miyaminaafi seemenebadi jeevaabo. Jaabo ichaahimiga oroogaco inigaihallivi javuciniuhi, bu meeyuhu sijevahuco gaayiciniuboco. ¹⁵ Jaanaa templojafañoti saafi Moocaani toomominaafi inuuhni. Jaaboro sefano nuuhi oono aimuufaihalliri igiciniuboco: Dimeeyuhuri quiticibo basuta noovataco diicicu tufucu mihicacuuhi. Jino jiinje basuta noova tifaicuuhi, nooboro.

¹⁶ Jaaneguiha aimuufaihalliri igiciniubo imeeyuhuco jiinjehallidi iguiyicuboro jiinje basuta noovataco icuuihi.

¹⁷ Jaanobuunati bu sifi Moocaani toomominaafi inuuhni niquejefaño iicaja templojafañoti, tolliro bu ihusefaño sijevahu meeyuhu icahuma. ¹⁸ Jaanaaca bu sifi Moocaani toomominaafi Moocaani jeevobujejaagoti saauhi cijigaihallivi mityama iicaabo. Jaaboro imeeyuhu sijevahuma iicauboco sefano nuuhi: Disijeva meeyuhuri quiticibo diici jiinje baacuco oono icivucuumoco, nooboro.

¹⁹ Jaanegui diibo imeeyuhuco jiinjehallidi iguiyiciuboro icuhi jiinije baacuco. Jaaboro ajashutiba Moocaani sifira nitibafaño gañihuhi imahamicafetequi. ²⁰ Jaanoco cuumiti buhigovi mahamicafutuuhi. Jaano initibafañoti tiihoho ucuuno trescientos kilometrohachuta ifutuuhi fahigovavi, bu ifaicuva ifutuuhi caballomi ujulleecinimo iijihachuta icano. Miyaminaa tiihoho eneejiruno baacutofaihuviro oovicafutuuhi.

15

Niino Imiti Iicajino.

¹ Jaadi bu siino atyimeuhi niquejefaño ifuvusuuno jabafiranoco. Jaanou sahuse juugahuseti miimisiici idiino Moocaani toomominaa iticovoocivi niino idaasuno omoonijinoma iicaumo. Jaamo imivusuhi Moocaani sifirataco.

² Tolliro bu atyimeuhi muuai vidriobadi jeevano cijigaima icano foovono sinaagonovi ifuvusunoco. Jaanojiniri jullelleecinimo Moocaani aaciuno iharpanoma johono ñihicuuboco, bu ihijico icano iguiinonimoro, bu diibo momo oovotaco agaayicutimo. ³ Jaamo masivahicauhi Moocaani jeevominnaafi Moise masijico, bu Corderobadi iicaabo masijico icano jilli noomoro:

Aivo ajashutino, olli jeevatino paryi ijoho edetavono Aivojibo Moocaani sihidi imityaabo. Jaano diica aivo tiqvevehi, bu aivo miyaano icano, ijoho jiinije miyaminaa Aivojibo idiicaabo. ⁴ ¿Mijoho bu ico, Aivojibo, ñihicugotimo icajirahi? Paryi famooro ico cahacisuji. Miho ijoho idiboro imihinivatibo. Jaamaño fanoojiinije miyaminaa asaamoro ico imeji, aivo ijoho imino omoonino aatyimecafotomaño, noomoro.

⁵ Jaanobuunati emeciubo atyimeuhi niquejefañoti temploja iimimañoma iicauja afaayacafutuunoco. Tomañovi tajiba guisibabujecico ificuhicaumaño.

⁶ Jaamaño iimimañoti inuumo diito sahuse juugahuseti miimisiici idiimo Moocaani toomominaa Moocaani idaasuno omoonijinoma iticovoocivi iicaumo. Jaamo imichehujе, aricuchehujе, mihinivatichehujefaño jiciniumo. Jaamo oro niivigaimeeheneri ifeeyijenehallidi siyiyicinihuhi. ⁷ Jaamoco igueenemehejedimo iicaumoti saafi aciuhі iticovoocivi oro guirihillunoco. Jaanofaño Moocaani fahijivaro iicaabo sifira gahaficinoma.

⁸ Jaasumiro iimimaño onoomaño aimuufairi gahafuhi Moocaani sihidi jeevano, bu mityati icano asauno. Jahigo mihaiñooba jicafutuujitirahi oono sahuse juugahuseti miimisiici icano iicaumo Moocaani

toomominaa iticovoocivi Moocaani idaasuno omoonijinoco asatyumo toonoco omooniumo imivuutinohachuta.

16

Moocaani Sifira Guirihilluno Aamitaditi Ijibogono.

¹ Jaanaa guubuuhi templojafaño iicano iimimañoti Moocaani toomominaa sahuse juugahuseti miimisiici idino iicaumoco sefano unuunoco: Mofoomoro jiinjehallivi mutucaruto toono sihidi ejeevano Moocaani sifira iguirihillunofaño iicanoco, noonoro.

² Jaaneguiiha diitoti saafi ticoniuihi jiinjehallivi iguirihillufaño iicaunoco utucaruubo. Jaaneri paryi miyaminaa oono inihicuubo oovotaco agaayiciumoco, bu ihijico iimumoco icano fiivuuno idicuno cñnisino sihidi aivonoono.

³ Jaanaa allivioobo bu iguirihillufaño iicaunoco muuaiñofaño tucaruuhi. Jaaneri inifaihuno chuumuhi tñjohobadi minifutuuihi. Jaaneri paryi tumuuajefaño iicaumo chuumuhi.

⁴ Jaanaa allivioobo bu iguirihillufaño iicaunoco teehinohallivi, pisirigañohallivi icano tucaruuhi. Jaaneri inifaihuno tñjohoti minifutuuihi. ⁵ Jaanaa guubuuhi diiboro unuunoco: Aivojñibo Moocaani, ñjoho aivo imino omoonifibo, idiimiibo icano. Jaabo idiicaabo, bu idiicaubo icano. ⁶ Mñiro diito ñdiro iicaumoco, bu dijñibogoco ihimaumoco icano itñjohoco agaññumoro guijenuihi. Jaamaño ñjoho jisumi diitoco tñjohoco diisuihi tolli diito imogomaño, nooboro.

⁷ Jaanaaca bu guubuuhi saafi Moocaani jeevobuje iicauhigoti unuunoco: Jii, Aivojñibo Moocaani sihidi mityama idiicaabo, miyaanohalliti imino moonihi, nooboro.

⁸ Jaanaa allivioobo bu iguirihillufaño iicaunoco nihibahallivi tucaruuhi. Jaaboro inihibaco mityaco aciubo miyaminaaco ihaiguucuri ijigasui. ⁹ Jaaneri paryi miyaminaaco ñihicuuno jigasui. Jaarunofaño iimitico jeevesuutimo, bu Moocaanico imuutimo icano; jilliro diibediti idicunoono iimaumo toono ñihicuunoono imitihallivi mityama iicaubediti.

¹⁰ Jaano allivioobo iguirihillufaño iicaunoco oono inihicuubo aivoji icagahallivi tucaruuhi. Jaaneri diibo aivoji jiinije cìvonoguiino minifutuuihi. Jaanaa miyaminaa aaivovomoro kuhufono imicicifotomoro majaabicinibadiro diito inehejebanoco jimicamaahicauhi. ¹¹ Jaarumo iimitico jeevesutimo omoonimoro Moocaani niquejefaño iicaubediti imitinoono iimaauhi icñnisiino, bu aivono icanohalliti.

¹² Jaano allivioobo bu iguirihillufaño iicaunoco sihidi ejevamuuai Eufrate onoomuaifaño tucaruuhi. Jaaneri tumuuai figatyuuhi jihaiti iminifetequi tojiri aamijjaagoti jiinije aivojito isaaqui.

¹³ Jaadi atyimeuhi dragon iijifañoti, bu ñihicuubo iijifañoti, bu jihovo iimaaminaafi iijifañoti icano inuumoco, miimisiici, saafi idimova iimitino gaijami jacucugamibadi jeevamoco. ¹⁴ Jaamo diitou iji gaijami sihidi ejevanehejeque omoonihicaumo, bu jiinijeminaa aivojitoco igaiyicituumo Moocaani sihidi ejevvaaboma ihamocasiqui. ¹⁵ Jaanegui mehesicini uujoho gaajaciratino saaji nanivaminaafi asaanicibadi. Imicani icajiibo ifico imino imibachuubo gaachehuco imibachunicibadi. Jaabo icigatiibo iicanicibadi teemejiibo. Jaabo nucufeguecujitiibo sicaibo iicaabo iicanicibadi. ¹⁶ Jaamo diito imitino gaijami aivojitoco igaiyiciuhi hebreomi iijiri Armagedon onoomañovi.

¹⁷ Jaanobuunati niinoobo iguirihillufaño iicaunoco tucaruuhi sicaisituvi. Jaanaa niquejefaño iicaja iimimañoti Moocaani aivoji icagati sefano unuuno guubuvusuuhi: Fine imivocafutucuuno, noonoro.

¹⁸ Jaasumiro sihidi namebauno, bu jiinije ñihicuno guubuvusuuhi, bu sihidi sisiimi icauhi icano. Jaaneri sihidi sefano jiinije maryibauhi jiinijehalliri miyaminaa iicanoti amaryibahicauno janaanivivi. ¹⁹ Jaaneri sihidi ejevavacuumi dujavavuhifeenedi minooci, sano idino. Tolliro bu jiinije miyaminaa cuumino callajanamaaiuhi icano. Jaadi bu Moocaani sihidi ejevavacuumi Babilonia cuumiti esafutu- uhi. Tuucuumico isifirafaihuco ifayisuqui tuucuumijaago isifiratuuboro agalluufaihuco. ²⁰ Jaaneri bu ifachugaiño, bu ifabaino icano buuhicauno. ²¹ Tolliro bu miyaminaahallivi niquejefañoti guisibanobadi ejevano aifuuhi. Jaanaa saba boci cuarenta kilodino icauhi. Jaanohalliti miyaminaa Moocaanico: Imitinoono, nuuhi jihishitineri diitoco idasuno omoonunohalliti.

17

Sihidi Ejevano Ajevaminaagoco Ahaamino.

¹ Jaanaa tajaago saaubo oono Moocaani toomominaa sifiira guirihillunoma iicaumoti saafi. Jaaboro uco nuuhi: Juu disaa, ico ifusuqui oono sihidi ejevano ajevaminaago muuaiñohalliri igicinigoco ahaaminoco, nooboro. ² Miño jiinijeminaa aivojito diigoma imitino icahicahi. Jaaneri jiinijehalliri iicamo diigo ajevafaihuri guiriicavehicahi.

³ Jaanobuunati Moocaani Gaija uco ifusuunofañodi Moocaani toomominaafi uco sicaihigovi satyuuhi. Jahigo

atyimeuhi gaigooco iñihicuubo tifaibohalliri gicinigoco. Jaabo iñihicuubohalli sihidi caatiniciniuno Moocaaniditi idicuno ononeheje, bu jaabo nigaino sahuse juugahuseti miyici idiño, bu fahuseecidino iinicuno icano. ⁴ Jaago diigo diibohalliri igiciniugo jiciniuhi tifaibera iicachehuri, bu atyvachehuco icano. Jaago imibaiquimaaciniuhi orori, bu iminoono guisiyineri, bu perlari icano. Jaago gaayiciniuhi oro guirihilluco idicuneneri, bu ihajeva idicuri icano gatyuuci icahilluco. ⁵ Jaago imecuri caatiniciniuno itihino momo: Sihidi ejevano Babilonia cuumi ajevaminaa seeji, bu paryi jinijehalliri icano idicunono seeji icano, onono. ⁶ Jaadi uujoho gaajacuhi diigo Moocaanita iicamo tijeheri, bu Jesu miyaabo iicanoco ijibeguehicaumo tijeheri icano imo imo iicagoro guiriicavocinigoco. Jaanoco aatyimeuboro sihidi jabafituuhi.

⁷ Jaaneguiha Moocaani tomominaafi uco nuuhi: ¿Collihi daabafitehi? Ico uujoho gaajasuji oono itihino diigoco adaatyimene milli eneejirunoco, bu iñihicuubo sahuse juugahuseti miyici idiño, bu fahuseeci iinicuno iicaabo diigoco ifiisebeti icano. ⁸ Diibo iñihicuuboco adaatyimeebe johono iicahinibo. Jaaruubo jisumi chahacuhi. Jaaruubo siino iñihicuhofifañoti saajiibo ifinicujihigovi efeejino imegavi. Jaaneri jinijehalliri iicamo jinije ifiivuunotiro fiivohaamefaño imomono achahamo sihidiro jabafiteji oono iñihicuubo iicahinibo, achahacuubo, siino asaadi.

⁹ Jimañeri onoonoco gaajama iicamo gaajaji: Miro oono inigaino, sahuse juugahuseti mibaici idiño ifabaino iicanoco eneejiruno: Tobaijehalliri diigo igiciniibajediti. ¹⁰ Jaayijere bu sahuse juugahuseti miimisiici idiño aivojito iicamediti eneejiruno. Jaamoti sahusedimo finicuuhi. Jaanoti saafi jino icahi. Jaanoti saafihiica gasetihi. Jaaruubo agasedi guenenene icajitahi. ¹¹ Jaabo oono iñihicuubo iicahinibo, achahacuuruubo diitobuunati asaajiibo aivojiboti iicaqui. Jaaboma ochodimo minifetejimo. Jaabo bu diito sahuse juugahuseti miimisiici idiño iicaumooboro. Jaadi feejiibo ifinicujihigovi.

¹² Jaanoti bu fahuseecidino iinicunoco adaatyimene fahuseecidimo aivojito iicajimoco onono. Jaamo tajibatihica. Jaarumo sano nihiba oovoti aivoji iijico gaayicijimo sano oono iñihicuuboma. ¹³ Jaamo diito aivojito sabadi ihiimaamoro imitya, bu ihaivoji icanoco oono iñihicuuboco acijimo. ¹⁴ Jaamoro Corderobadi iicaaboma amocasijimo. Jaarumoco Corderobadi iicaabo guinoniji, miro diibo aivojito Aivojibo, bu tajibaminaa Tajibaminaafi icano iicamaño. Jaaboma iicamoco Moocaani ocoovauboro icuhi. Jaamo diiboco jeevesutimo icahi, nooboro.

15 Jaadi bu siino uco nuubo: Johono muuaiñooco ajevamĩnaago tumuuaijehallĩri gicĩnigoco adatyĩmemuuaije oono cuumino miyamĩnaa, bu fanoohijĩ miyamĩnaa, bu jĩnijemĩnaa icano. 16 Jaabadiro bu oono iñihicuubo nigainohallivĩ fahuseecidino iinicunoco adaatyĩmene ajevamĩnagoco ijĩhevenere sicaiigoco jeevesujimo, bu tollĩro diigo uucunoco uduumoro diigoco cĩjĩgaifaño jĩgasujimo icano. 17 Mĩro Moocaani diito jeebĩfaño ficuji diibo iimogobadi diito imoonĩqui. Jaamaño sabadiro ihĩmaamoro ihaivojĩ ijĩco iñihicuuboco acijimo Moocaani unuuno imivocafotonohachuta. 18 Jaanoti bu gaigoooco adaatyĩmene oono sihidi ejeevacuumi jĩnĩje miyamĩnaa aivojĩtoco atajĩbahicacuumiti onoono, nooboro.

18

Babilonia Cuumi Ifnĩjino.

1 Jaanobuunati atyĩmeuhi Moocaani toomomĩnaafi sihidi mityama icaabo niquejefañoti iniituunoco. Jaabo seseene jĩnĩjeque achĩciuhi iharĩcuri. 2 Jaabo sefano nuuhi: Acutu-cuuno, acutucuuno sihidi ejeevacuumi Babilonia cuumi ijĩmĩ iijanotĩro fiivutucuuno, bu fanoohimitĩ gaijami iijanorucu, bu faaboho jooĩ agahafomo iĩdicufimo, bu ijĩhechufimo icamo iijanurucu icano. 3 Mĩro paryĩ jĩnijemĩnaa tuucuumi ajevafaño imo imo icahicahi, bu jĩnijemĩnaa aivojĩto diigoma ihajevari imitĩneheje icahicahi, bu jĩnĩje naajemĩnaa tuucuumi imitĩ naajeteque omoonĩmoro sihidĩro nihibamĩvahicahi icano, nooboro.

4 Jaadi siino guubuuhĩ niquejefañoti unuunoco: Amĩhai tatyã mihicamo tuucuumiti mihiino tuucuumi imitĩfañodi mihicadino, bu tuucuumico idaasuno omoonĩjino amĩhaivĩ ifetedino. 5 Mĩro tuucuumi imitĩ ajashutĩno jĩnijeti niquejevĩ ifutucuuhĩ. Jaaneri Moocaani diigo imitĩco esafutucuuhĩ. 6 Jaanegui diigoco mahaci oono saatohoco diigo aacihicabadiro buuna. Bu diigoco majaadu oono diigo omoonĩuno allĩnoocivĩ. Bu oono diigo sitaaco iimitĩno eheetavehicano janaanĩcivĩ meheetavo diiguedi. 7 Sihidĩro aivono, idaasuno icano diigoco momoonĩ oono diigo sihidi mityã mityã icahicagoro, sihidi imitĩco iimogogoro omoonĩhicano ticovovĩ icano. Mĩro diigo ijeebĩfañodi neehicahi: Jino uujoho aivojĩgobadi icahi, bu uujoho fibaijigo iicatĩmaño idaasuno icajitĩhi, noogoro. 8 Jaamaño safucudĩro diigoco idaasuno omoonĩjino ihallivĩ gaseji: guijeve, bu idaasu, bu ajeba, bu cĩjĩgairĩ jĩgasucafetejigo icano. Mĩro jishĩtibõ Moocaani diigohallivĩ jillĩ neehi.

⁹ Jaaneri jiiñjeminaa aivojito diigoma iicahicamo, bu imitico sihidí iimeguehicamo icano ataacasimoro sihidí digueri idaasuveji diigo ijigano aimuufaico aatyimemere. ¹⁰ Jaamoro diigoco idaasuno omoonino ñihicuti tehesino iicahigoti neejimo: ¡Ayí! Idaasucani diicahi, ijoho Babilonia cuumi iguiraacuumi, sihidí edeevacuumi. Dihallívi sano goovanogayí ico idaasuno omoonino gasehi, noomoro.

¹¹ Bu tollíro jiiñje naajeminaa tuucuumico iidaasuvomoro taacasiji diito inaajeteque isivanoco miñhaiñooba anaajecuujitineri. ¹² Jaano diito naajetene: oroneheje, plataneheje, bu oovosíno guisiyíneheje, perlaneheje, bu iiminoono gaachehuboogano, sedaboogano, aatyívaneheje, bu tífaihibá iicaneheje icano, bu tollíro fanoova imohono afacicinoono, bu marfilneheje, bu iimino imohono, bu bronceneheje, jigaiñoneheje, bu ucuhufono guisibano marmol ononeheje, ¹³ bu canelaneheje naajete, bu afacicinoono, maaniguiijino, mirraneheje, facicifaihuno, vinofaihuno, dírribano, bu harinaguiijino, bu ñaavaneheje, bu tollíro asimínaajeteneheje, ovejami, caballomi, bu carrono, bu miyamínaa jiovotehejeque icano. ¹⁴ Jaamoro tuucuumico neejimo: Ijoho sihidí idimeguehicano chahacuuihi, bu fahíijívaro chahacuujino sihidí dibusumije, dihovosíneheje icano, noomoro.

¹⁵ Paryí jinehejeque tuucuumico anaajemere sihidí iníhibamívahicamo tehesinotíro iicajimo tuucuumico idaasuno omoonino ñihicuti, ihídaasuri ataamoro neejí: ¹⁶ ¡Ayí! Idaasucani sihidí ejeevacuumi icahi. Míro gaigo imichehujefaño, itífaihibá iicachehujefaño, aatyívachehujefaño icano jicínigo, bu orori, imino guisiyíneri, perlari icano imibachucínigobadí jeevauhi. ¹⁷ Jaano ajashutinó busumije millí goovanogayí finíhi, noomoro.

Jaabadíro bu paryí cíijigaimenené aivojito bu togajeri iigomo, bu togaje dudícamaajeminaa, bu paryí muuaíñoafaño ududícamaameheje icano tehesinoro julleecamaají. ¹⁸ Jaamoro tuucuumi ijigano aimuufaico aatyimene idaasuri coovadiivejimo: ¿Cuucuumi aivo jicuumi ívibadí iicacuumi chahahi? noomoro ¹⁹ inigainohallívi jiiñnoco gavaracuují iidaasuvomoro, taacasimoro gaibacasiji: ¡Ayí! Idaasucani sihidí ejeevacuumi icahi. Míro tuucuumi busumijeri paryí muuaífaño icíijigaimenenema iicamo sihidí iníhibamívahicahi. Jaacuumi millí goovanogayí finíhi, noomoro.

²⁰ Jaarunofaño amíñhai níquejefaño iicamo tuucuumico mihimoba, bu amíñhai Moocaani minísumínaa bu mihimoba, bu paryí Moocaani íjico míjibeguehicamo, bu díibota mihicamo

icano. Miiro tuucuumico tolli omoonineri amiihaiño jaadaco Moocaani icih, nooboro.

²¹ Jaanaaca Moocaani toomominaafi sihidi jeevaabo guisibatyigabaco gañiyiciuhi machuta cahasutaguiisibatyigababadi iicabaco. Jaaboro muuifaño gañuhi, jilli nooboro: Jilli gañicafetejicuumi baavi sihidi ejeevacuumi Babilonia cuumi. Jaacuumi siino ufucuro atyimeracujitih.

²² Bu ufucuro diiihaiñofaño arpa, bu siru, miiicuno icano guubuvusucuujitih, bu fanoodudicamaajeminaa, bu machutaaco ahasasuno guubuvusucuujitih icano, ²³ bu ico achicinihicano ciiigamecuno ifuvusucuujitih, bu ufucuro iivi guubuvusucuujitino taabava jibaimo masino icano, dinaajeminaa sihidi ejeevamo paryi jiiije miyaminaaco dihapichuneri abañihicaumaño.

²⁴ Miiro tuucuumifaño Moocaani iijico iijibeguehicaumo tiihohoco agañiuno atymecafetehi, bu tolliro Moocanita iicamo tiihoho, bu paryi jiiijehallivi agaicaauhicamo tiihoho icano, nooboro.

19

¹ Jaanobuunati niquejefañoti sefano sihidi miyaminaa ununoco guubuuh:

¡Aleluya! Itaajasu, iimi, imitya icano paryi Moocanino.

² Miiro diibo imino miyaanoro emeeçiboro dugaacufih. Miiro sihidi ejeevano ajevaminaago jiiijeminaaco ihajevari imihininigoco, toono jaadaco acicuubo. Ijeecivominaa tiihohoco agañiuno jaadaco icicuubo, noomoro.

³ Jaadi siino sefano nuumo: ¡Aleluya! Diigoco iijigasuno aimuufai suufenitino aimuuj, noomoro.

⁴ Jaadi bu veinticuatro dimo quillahuto iicamo, bu igueenemehejedimo iicamo icano jiiijehallivi ajavucamaaiumoro Moocaani ihaivoji icagahalliri iicaaboco imuumoro nehi-cauhi: ¡Fine! ¡Aleluya! noomoro.

⁵ Jaanaaca Moocaani aivoji icagajaagoti ununoco guubuuh: Moocanico mihimo paryi amiihai diibo jeeçivominaa, diiboco mihiguimo mequehefimo, bu munumefimo icano, noomoro.

Corderobadi Icaabo Jibaimo Iicajino.

⁶ Tolliro guubuuh sihidi miyaminaa ihiimaabadi iicano, sefano guubuvusuuh guisino uguubuvusunicibadi iicano, bu sefano sisiimi igiiriribanicibadi icano, jilli nehi-cauhi:

¡Aleluya! Aivojibo Moocaani sihidi mityama iicaabo atajibacumaño. ⁷ Masii imono mihicamoro imo imo miicaqui. Jaamoro diiboco macahacisuqui. Miiro jino Corderobadi iicaabo taabava jibaimo iicajino

gasecuuhi, bu mogai iicajigo imibaivucuuhi. ⁸ Jaagoco iimino gaachehu, mihinivatichehu, aricuchehufaño j̄hacucuumo, noonoro.

Jaano toono iimichehufaño ij̄hacuno onoono Moocaanita iicamo mihinivatimo iicanoco eneejiruno.

⁹ Jaadi uco Moocaani toomominaafi nuuhi: Jinooco bu caatini: Imicani icajimo Corderobadi iicaabo taabava j̄baimojaagovi ucuuhuvamo, nooboro.

Jaadi bu uco siino nuubo: Jino Moocaani iiji aivo miyaano iicano, nooboro.

¹⁰ Jaanegui uujoho diiboguiino memuvuui diiboco imequi. Jaarunaa uco nuubo: Tolli moonidino uujoho, bu tolliro Moocaani jeecivominaafi ij̄joho idiicabadiro, bu dinahabomi Jesu j̄bogoco sufenitimo ij̄beguehicamobadiro icano. Jaanegui Moocaanico diimo, nooboro.

Miuro toono Jesu j̄bogoco ij̄bogomo Moocaani iimaa j̄bogominaa.

Eseene Caballohalliri Iicaabo.

¹¹ Jaadi atyimeuhi niqueje faayiciniunoco. Jaanofaṅoti inuubo sesebe caballo. Jaabohalliri iicaubo momou Abaṅitatibo, Miyaabo icano. Jaabo imino ataj̄bahicaaboro miyaano iimitinoco iguiinoniqui minaaco eheetavefiibo.

¹² Jaabo aallino ciijigaiguihunobadi jeevauhi, bu inigaihallivi sihidi chaahimigano icauhi, bu imomo caatiniciniuhi. Jaamomoco idiboro diibo gaajauhi.

¹³ Bu jaabo t̄johori jeesucinichehufaño j̄ciciniuhi. Jaabo momou Moocaani iimaa.

¹⁴ Jaabo dojicuti fuumo niqueje amocasiminaa imichehuje, mihinivatichehuje, sesechehujefaño j̄cucucinimo. Jaamo bu tolliro seseefiimo caballomihalliri icaumo.*

¹⁵ Jaabo iijifaṅoti s̄jjevaga niisuga inoociniuhi. Togari j̄inijeminaaco iguiinoniqui. Jaaboro taj̄bajiibo j̄gaiṅohiri iicanicibadi. Jaaboro aamijiibo oono baacufaihuco ihiciqui itihairi iquicunicibadi. Jaaboro diitoco Moocaani imityaabo idaasuno mooniji. ¹⁶ Jaabo idihallivi igaachehuti caatiniciniuno aivojito Aivojibo, bu taj̄baminaa Aivojibo icano onoomomo.

¹⁷ Jaadi bu atyimeuhi saafi Moocaani toomominaafi nihibahalliri julleeciniboco. Jaabo sefano coovadiivuhi paryi joomi asim̄ niquejeguiinodi agahafomoco: Masaa. Jaamoro mihigaivova ajashutino Moocaani machutajaagovi. ¹⁸ Jaamo aivojito uucunoco, amocasiminaa aivojito uucunoco, bu esefaiimo uucunoco, bu caballomi uucunoco, bu diitohalliri iicahicamo uucunoco miyaamo uucunoco, bu j̄jovoto

* **19:14** Griego iijiri noono: Jaaboro diitoco iisujibo Moocaani imityaabo sifira aivofaihuco.

uucunoco bu unumefiimo uucunoco, bu equehefiimo uucunoco icano muduuva, nooboro.

¹⁹ Jaadi atyimeuhi iñihicuuboco, bu tolliro jinijeminaa aivojito ihamocasiminaama igaiuumoro oono eseseene caballohalliri iicaaboma, bu diibo amocasiminaama icano imoonicasiqui asaumoco. ²⁰ Jaadi iñihicuuboco, bu jihovo iimaaminaafico icano sano agaayiciuboro sisiibo. Jaabo diibo jihovo iimaaminaafi iñihicuubo imegavi jabafiranehejeque omoonihicaubo. Tonehejefenedi diibo jihovo iimaaminaafi miyaminaaco bañihicauhi oono iñihicuubo oovotaco agaayiciumoco, bu jaamoro diibo ijico iiumumoco icano. Jaamisico gañiubo buheemisico cñijigai jicooba azufrema ijigabafaño. ²¹ Jaanoti diitisi yoto guijenicafutuuhi oono eseseene caballohalliri iicaubo iijifañoti niisuga iinociniugari. Jaamo uucuneri paryi añimi sihidiro tuvauhi.

20

Mil Año Ticovovi Imino Icajino.

¹ Jaanobuunati atyimeuhi Moocaani toomominaafi ihusefaño iñihicuhoji llave, bu jigaiñehityigaba icanoma niquejefañoti niituuboco. ² Jaaboro dragonco agaayiciuboro tohiri sisiuhi. Jaaboco sicijeo jiniimo, iji, Satanas iicaaboco mil año ticovovi ficuubo. ³ Jaaboro diiboco iñihicuhojifaño agañiuboro ihallivi maaniniuhi. Jaaboro tuhuga imega igaa-jataco ficuuhi siino miyaminaaco bañicuutiibo iicaqui mil año ticovovi. Jaadi mil año afatyonobuunati siino sinaayucafetejiibo. Jaaruubo guenenene icajitiibo.

⁴ Jaanobuunati atyimeuhi sihidi aivoji icagano iicanoco. Jaanohalliri giciniimo itajibaqui mityaco agaayiciumo. Tolliro bu atyimeuhi johono Moocaani ijico Jesucristofañodi ijibeguehicaunohalliti inigainoco iquitiumo jeebinoco. Jaamo diito iñihicuuboco, bu ihijico icano imuutihu. Tolliro bu diibo oovotaco ficusuutimo ihimecuti, bu ihuseti icano. Jaamo ubuheeteumoro Cristoma mil año ticovovi tajibauhi. ⁵ Jaano toono iticonio buheete iicajino. Jaanoti saatoho uchuumucuumo buheeteutihu. Jari toono mil año afatyonobuunati buheetejimo. ⁶ Imicani icamo Moocaanidiro iicamo Jesu buheetebuunati iticonio buheetefañodi iicajimo. Jaamohallivi allivio guijeve imityama chahaji, diitoco cñijigaifaño agañijirunoma. Jilliro ivi Moocaani Cristo iicamisi sacerdotemitiro icajimo. Jaamoro diiboma mil año ticovovi tajibajimo.

⁷ Jaano toono mil año afatyonobuunati Satanas siino sinaayucafeteji iñihicuhojifañoti. ⁸ Jaadi feejiibo paryi

jiinjeminaaco ibañiqui. Jaaboro Magog cuumi, bu Gog cuumi icano iyotoma bañitejiibo. Jaaboro tuucuumici amocasimīnaa ajashutimo muuaiño jiinigaivyihaiñobadi iicamoco igaiyicijiibo mīnaaguiha. ⁹ Jaadi saajimo jiinijejinibacidi. Jaamoro Moocaanita iicacuumico, Moocaani agaijicuumico, Jerusale cuumico cabaacujimo. Jaarumohallivi Moocaani cijigaico agalluuno paryi diitoco jigasuji. ¹⁰ Jaanoti iji diitoco abañuboco gaññiibo cijigai azufrema ijigano jicoobafaño; oono inihicuubo, bu jihovo iimaamīnaafi icamisico agaññubafaño. Jahigo idaasuno aivono moonicafetejimo fahijivaro cuujehachuta, fucuhachuta icano.

Sihidi Ejeevano Eseseene Aivoji Icaga.

¹¹ Jaadi atyimeuhi sihidi jeevano seseene aivoji icagaco, bu togahalliri igicinuboco icano. Jaabo imefeenetī niqueje, jiinije icano sano finiuhi atyimeratino. Jaamaño diito iicaujirumaño atyimerautihi. ¹² Jaadi atyimeuhi paryi iguijevehicaumo unumefimo, bu equehefimo icano sahigo Moocaani imefeenevi jullelleecinimoco. Jaadi faayiciumo aameneque, tolliro bu sihaame fiivohaameque icano. Jaadi uchuumucuumo jaaducafutuuhi omoonihicaunoco toohaamejefaño iicaubadi. ¹³ Jaasumi iguijeveumo teehinofaño, bu muuaiñofaño icano buheeteuhi. Jaabadiro bu famooro iguijeveumo jeebino buheeteuhi guijevemīnaa iicahicaumañoti. Jaamoco paryi jaaducafutuuhi omoonihicaunehejeque emeeçiboro. ¹⁴ Jaadi guijeve, bu guijevemīnaa iicahicaumaño icano gaññicafutuuhi cijigai jicoobafaño. Jaaba toba cijigai jicooba allivio guijeve icano. ¹⁵ Jahigo bu tolliro gaññicafutuumo fiivo aamefaño imomono acaatinirautimo icano.

21

Bohono Niqueje, Bu Bohono Jiinije Icano.

¹ Jaanobuunati atyimeuhi bohono niquejeque, bu bohono jiinijeque icano. Miño iticonio niqueje, bu iticonio jiinije icano ifinicuumañō, bu tolliro muuaiño chahacuuhi icano. ² Uujoho Jua, atyimeuhi iimino cuumi, bohono Jerusale cuumi niquejefañoti Moocaani imefeenetī iniituu-cuumico. Jaacuumi imino imibachucinūhi gaigo itajevaqui iimibaiquimaainicibadi. ³ Jaanaaca niquejefañoti sefano ununoco guubuui: Meeci, jino Moocaani miyamīnaafeeneri jisumi iicacuumoco. Jaabo diitoma icajiibo. Jaanoti diiteji diibo cuumimīnaa icano. Jaabo Moocaani diitoma icaji diito Caaniti iicaqui icano. ⁴ Jaamo taafirafaihunoco Moocaani filluji. Jaadi siino guijeve chahacuui, bu taafira chahacuui,

bu idaasuhiica, bu aivehicano chahacuuji, eedeene achahacuujiimaño, noonoro.

⁵ Jaanaaca ihaivoji icagahalliri igiciniubo nuuhi: Meeci, paryi uujoho bonehejeque eetavehi, nooboro.

Jaadi bu nuubo: Caatini, jino aivo miyahijji aivo miyaano iicano, nooboro. ⁶ Jaadi bu uco siino nuubo: Fine, imivocafutucuuno. Uujoho imegaoobo, bu allivioobo icano, oono A, Z icano iicabadi iicaabo. Jaabo uujoho adufirari iicaaboco pisirigai nifaihu fiivoco aacifaihuti isuuji jaadusuratino. ⁷ Bu mityano iicamo paryi toonoco gaayiciji oono caani busumijeque illi agaayicinicibadi. Jaamo Caaniji uujoho. Jaanoti diiteji taseeme icano. ⁸ Jaanoti inihicuguehicamoco, bu imiyaaveguehicatimoco, bu fanoova imitiminaaco, bu agaicaaufhicamoco, bu gaigoomima imitinoono iicahicamoco, bu apichunoco ihiiimaahicamoco, bu jihovo caani ijimico ejeecivehicamoco, bu paryi abañifihicamoco icano gañijimo cijigaima azufre ijigano jicoobafaño. Jino allivio guijeve iicajino, nooboro.

Bohono Jerusale Cuumi.

⁹ Jaanaaca Moocaani toomominaafi sahuse juugahuseti miimisiici idimo niinoono Moocaani sifira guirihillunoma iicaumoti saafi tajaa asaaboro uco nuuhi: Juu disaa ico Corderobadi iicaabo taaba icagoco ifusuqui, nooboro.

¹⁰ Jaano toono uco Moocaani Gaija ifusuunofaño atyimeuhi Moocaani toomominaafi uco caamovobai guiraabai nijequevi asatyuboro ifusuuhi iimino cuumi sihidi ejeevacuumi, Jerusale cuumi niquejefañoti Moocaani imefeenetiniitucuumico. ¹¹ Jaacuumi seseene achiciniuhi Moocaani aricuri. Jaano iharicu ifuvusuuhi imino guisiba aricubadi, jaspe guisiba aricu imino oonogoonovi ifuvusunicibadi. ¹² Jaacuumihallidi kuhufono guisiri meegueciniuno ajashutino caamovono. Jaanoti icauno fahuseeci motihaiti mihugaaci idino. Jaahugaje ticovovi Moocaani toomominaa saafiisa icauhi, bu jaahugajehallivi Israel cuumino fahuseeci motihaiti miicumici idino iicacuumije momono caatiniciniuhi icano. ¹³ Jaano aamijinaagoocuumiti icauno mihugaaci, sahuga idino, bu nijequenaagoocuumiti icauno mihugaaci, sahuga idino, bu sanaago gaicujaati mihugaaci, sahuga idino, bu sinaago gaicujaati mihugaaci, sahuga idino icano. ¹⁴ Jaano tuucuumihallidi fahuseeci motihaiti miibaaci idino guisibaneri eetavociniuhi. Jaanohallidi imegueta icauhi. Jaabaajehallivi Corderobadi iicaabo minisuminaa momono caatiniciniuhi.

15 Jaabo Moocaani toomominaafi uuma ihimaahicaubo oro imeima icaubo tuucuumico iheevequi iguhuganoco, bu imeeguetaco icano. 16 Jaacuumi tehesi sanoodinoruu, bu icarecu, bu icaamovo icano sahachutaruu. Jaacuumico Moocaani toomominaafi ihimeiri uhuuvuuno aciuhi, dos mil doscientos kilometrohachuta. Jaano itehesi, bu caamovi icaamovo, bu icarecu icano samañoviruu icano. 17 Jaadi bu imeeguetaco uhuuvuuno icaamovo aciuhi sesenta y cuatro metrodino miyaminaa oovoniciyomoneri Moocaani toomominaafi uhuuvuuno. 18 Jaanaa imeegueta jaspé guisibaneri eetavociniuhi. Jaanoti ifaacuumiu boti orori nicuciniuhi. Jaano vidriobadi mihinivatino ifuvusuuhi. 19 Jaanoti bu imeegueta tano guisibano fanoova iminoono guisibaneri imibachuciniuhi: Iticoniooba jaspé guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba zafiro onoono guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba agata onoono guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba esmeralda guisibari imibachuciniuhi; 20 Jaano allivioba onice guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba cornalina guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba berilo guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba topacio guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba crisoprasa guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba jacinto guisibari imibachuciniuhi; bu niinooba amatista guisibari imibachuciniuhi icano. 21 Jaanoti iguhugano docedino iicano perlanorou. Jaahugaje iticovoocivi sano perlariro eetavociniuhi. Jaanoti tuucuumifeene jiihai sano ororiro eetavociniuhi, imino vidriobadi foovono onoogoonovi ifuvusuuhi.

22 Jaacuumifaño templojaco atyimeutihi Aivojibo Moocaani sihidi imityaabo, bu Corderobadi iicaabo icamisico famañoaviro tuucuumifaño mejeeciveji. 23 Jahigo cuujeo nihiba, fucuo nihiba icano chahahi Moocaani inamecuri tuucuumico ahachicinimaño, bu Corderobadi iicaabo tuucuumico aachicinibo iicamaño icano. 24 Jaacuumi seseefañodi jiiinjeminaa atajasucafutuumo igueji. Bu jiiinjeminaa aivojito tuucuumijaago imitya, iboci icanoco satyeji. 25 Jaacuumi guhugano foboocirahicajitihi tahigo fucu achahacujimaño. 26 Jahigo jiiinjeminaa imityaco, ibocico icano satyeji. 27 Jaanoti mihinivanoba tahigo feejitih, bu ñdicunoonoco, bu bañifiraco icano omoonihicamo tah, feejitih icano. Jaanoti naha idimoro Corderobadi iicaabohaame fiivoahaamefaño imomono acaatinicimo feeji.

22

¹ Jaadi bu uco #fusuubo muuai imino inifaihu fiivoco aacimuuai. Jaamuuai nifaihu jaacuhi cristalbadi icahi. Moocaani, Corderobadi iicaabo iicamisi aivoji icagati iinociniuhi cuumifeenedi. ² Jaacuumi iicauji jiihai imiyaji guirraaji. Jaaji guirraaro tumuuaijinicidiro icaji. Jaanojinivi fiivo imohooi icahi fanaagovaacijijinivi. Jaahooi faficabavaviro ifanihibava ticovovi noova icahi fanihibavaviro. Jaahooi aamene jiiijeminaaco itaabuqui icano. ³ Bu jahigo afaijacinino chahaji. Tuucuumifaño Moocaani, Corderobadi iicaabo iicamisi aivoji icaga icaji. Jaamisico ijecivominaa imehicaji. ⁴ Jaamo bu diiboco faño ihimeque atyimehicaji, bu diibo momo ihimecunoti icanoma icajimo icano. ⁵ Jahigo fucu chahaji. Jaamaño tuucuumifaño iicamo siino seseeque esucujitihii ciiigaimecuno seseeque, bu nihiba seseeque icano esucujitihii Aivojibo Moocaani diitoco ahachiciniimaño. Jahigo diito fahiiivaroo aivojitoti icaji.

Jesucristo Asaajino Fiiticiuhi.

⁶ Jaadi bu uco siino Moocaani toomominaafi nuuhi: Jino aivo miyahiiji. Jaanoco aivo mimiyaavogo. Diiboro Aivojibo Moocaani ihiimaaminaaco, Igaijaco aacifiibo itoomominaafico jino galluuhii ijecivominaafico ihifusuqui goovano iicajinehejeque.

⁷ Uujoho goovajino asaano, noobo Jesu. Imicani icajiibo jiihaamefaño Moocaani jibogo acaatinicininoo onobadi omoonibo, nooboro.

⁸ Jaabo uujoho Jua jinehejeque guubuuhi, atyimeuhi icano. Jaadi diibo Moocaani toomominaafi tonehejeque uco #fusuuboguiino memuuuuhi diiboco imeequi. ⁹ Jaarunofaño uco nuubo: Tolli moonidino. Miuro uujoho Moocaani jecivominaafi ibadiro, bu oono dinahabomi Moocaani iijico jiiibeguehicamobadi, bu paryi oono jihaamefaño acaatinicininoco imiyaaveguehicamobadi icano. Jaanegui Moocaanico dihimo, nooboro.

¹⁰ Tolliro bu uco nuubo: Jino Moocaani jibogo jihaamefaño acaatinicininoco toovono ficuudino. Miuro fiiticiujino toneheje iicano. ¹¹ Jaanegui jaafa iimitibo iimitico mooniboro icahi. Jaanoti bu #dicuubo jaafa ihidicuunoco mooniboro icahi. Jaanoti bu iimiibo jaafa iiminoco mooniboro icahi. Jaanoti bu Moocaanidiro iicaabo diiboco jeevesutibo iicaqui.

¹² Jiihi goovajino asaano, noobo Jesu. Jaabo uujoho sivaji paryi omoonihicaneheje jaadaco diitoco aaciqui. ¹³ Jaabo uujoho imegaoobo, bu allivioobo icano, bu iticonioobo, bu nijequoobo oono A, Z icano iicabadi iicaabo, nooboro.

¹⁴ Imicani icamo imifiutumoco iimitusucuumo fiivoco aacino imohoti imachuqui, bu iguhugari tuucuumifaño ijicafetequi icano. ¹⁵ Jaanoti idicufiimo, bu apichuco ihiiimaahicamo, bu gaigooma imitinoono iicafifimo, bu sitaaco agaicaaufifimo, bu jhovo ijimico ejeecivefimo, bu paryi famooro bañifiraco iimogomoro omoonifimo icano buhigoro icaji.

¹⁶ Jaabo uujoho Jesu tatyoominaafico galluui paryi jinehejeque Moocaani iijanominaaco ijibeguequi. Jaabo uujoho David tyadimihai tanoobo, bu iyaachimihaiobo icano. Bu tolliro uujoho aaricuubo cuujetavio meecirigaibadi jeevahi, nooboro.

¹⁷ Jilli Moocaani Gaija, bu Corderobadi iicaabo taaba icano neehi: Disaa.

Bu jaanoco muguubumo monoo: Disaa.

Bu adufirari mihicamo, mahadunoco mihimogomo masaamoro mahaduva. Jino ifnijitino fiivoco ticovono mahaciji jaadusuratino.

¹⁸ Jaabadiro bu jihaamefaño acaatinicinino Moocaani iijico paryi uguubuhicamoco jino uujoho neehi: Cajaatyohacho jihaamefaño onoonehejeque janaanici ucuubaryuhachiji, bu diitohallivi Moocaani galluui isifiira idaasuno omoonijinoco jihaamefaño eneehicacuunoco. ¹⁹ Jaabadiro bu saatoho jihaamefaño Moocaani iiji acaatinicininoti samañoco agañihachiji, diiboco fiivo imoho noovatati icitibocoro imicumifañoti gañiji. Jihaamefaño fiivo imohohallidi, bu imicumihallidi icano fone iimaacuui.

²⁰ Jinehejeque ijibogoobo jilli neehi: Jihhi goovajino asaano, nooboro.

Jihhi. ¡Disaa, Aivojibo Jesu!

²¹ Jaafa Mohaivojibo Jesucristo paryi amihaiico imino moonihi. Fine.